ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. ISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Mardi 1 JUILLET 1952 Երեքշաբթի 1 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6802-Նոր շրջան Թիւ 2213

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑՋՀԱՏԻ ԵՒ Կ'ԵՐԹԱՆՔ

Եղածով գոհանալու, հին փառքերով օրօրուելու, ծուլանալու համաճարակ մը չէ՞ք տեսներ, մեր ազգային անդաստանին մէջ:

Ամէնէն բարեմիտն ալ յաճախ կը թթուի, երբ թերութիւն մը կը մատնանշես: Կամ երբ կը պարզես ուրիշներու յառաջդիմութիւնը:

Դրացիներ, բախտակիցներ կան որոնք մեզ գլեցին անցան, վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին:

Անշուշտ անոնք չատ բան կը պարտին իրենց աշխարհագրական, տեղական պայմաններուն: Եւ մանաւանդ՝ արտաքին օգնութեան:

Բայց, միայն բա՞խտն էր որ օգնեց անոնց: Անոնք պիտի կրնայի՞ն այսքան երկար ճամբայ կտրել, առանց ներքին ծրագրեալ, յարատեւ աշխատանքի: Առանց հեռատեսութեան եւ ինքնադրածնունէութեան:

Չէ՞ք ընդունիր թէ լճացումը եւ ինքնահաւանութիւնը լայն արմատներ ձգած են տարագիր քաղմութեանց մէջ, եւ կը սպառնան դէպի անկում առաջնորդել մեզ:

Այսքան փորձերէ եւ փորձութիւններէ ետք, տակաւին կը չարունակենք մտածել եւ գործել մեծ հարստութիւն մը ժառանգած երանելիներու պէս:

Չենք անդրադառնար թէ՝ նիւթական հարստութիւնն ալ է վերջոյ կը սպառի կամ կը դառնայ անշարժ դրամագլուխ, եթէ չկարենանք մատակարարել համաճայն օրուան պահանջներուն:

Շատ աւելի զգայուն է եւ պահանջկոտ՝ բարոյական դրամագլուխը:

Փառքն ու պարծանքը բաւական չեն, անոր արժէքը բարձրացնելու համար:

Միտքն ալ կը պահանջէ մշակում եւ թարմացում: Կը պահանջէ պատուաստ եւ «ղուր», ինչպէս ածուն, այդին, մրգատունը կամ ծաղկաստանը:

Մանաւանդ այս ափերուն վրայ, մշակում եւ արդիացում կը պահանջէ մեր իմացական գործունէութիւնը:

Տարիներով փառք վայելեցինք երբեւ Արեւմուտքի յառաջապահները Արեւելքի մէջ:

Այսօր Արեւելքէն ալ ետ մնացած ենք, չատ մը տեսակէտներով:

Տակաւին կ'որոճանք ու կը խլրտինք երբեմն բանաւոր կամ հոգեւոր հօտ: Եւ միաոնականութիւն կը փնտռենք ոչ թէ ազգային եւ պետական դիտակցութեամբ, այլ սպասելով ընկալեալ սովորութեանց:

Տարուէ տարի ետ երթալով, այնքան անճարկեր ենք որ, ամէն տեղ ալ վերարաւորներ, կաթող. պատուիրակներ կամ լիազօրներ կը փնտռենք, մեր տունը կարգի դնելու համար:

Թող չափազանցութիւն չհամարուի եթէ ըսենք թէ՝ Պոլիսէն, Մինչեւ Արեւելքէն ալ ետ մնացած ենք, ձեռներէցութեան տեսակէտով:

Պարզապէս անոր համար որ, կը խուսափինք մտածելու, տքնելու եւ կազմակերպելու յոգնութենէն:

Նա՛եւ անոր համար որ, կորնգուցեր ենք ժամանակին հետ քալելու վարժութիւնը:

Աչխարհ մը կը խլրտի մեր բոլորտիքը: Հանգիստներ կը թաւալին մեր գլխուն վերեւ եւ մեր ոտքերուն տակ:

Որո՞ւ հոգը հատեր է հետեւիլ եւ դասեր քաղել, մեր իսկ բարիքին համար:

Կը թուի թէ մենք «Իշխանաց կղզիները» կ'ապրինք, համաստարած ալեկոծութեան մէջ:

Այս մոռայլ խորհրդածութիւնները կը բխին ամենօրեայ իրականութենէն:

Թող ամէն մէկը փորձէ ակնարկ մը նետել մեր գաղութին վրայ, եւ չի կրնար ուրիշ եզրակացութեան յանգիլ:

Իսկ եթէ քիչ մը աւելի հեռուն ուղղէ աչքերը, եթէ ուղէ ընդգրկել ամբողջ արեւմտ. Եւրոպան, իբրեւ հայկական ճակատ, ապահովաբար պիտի ճչայ.

— Այսչա՞ս էինք երէկ, խաւարակուռ Ասիոյ մէջ...

Եւ կրնայի՞նք դարերով դիմանալ, եթէ այսօրուան պէս վարուէինք:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՀԱՍՏԱՑԸՄ, ԵԱՇԸՑՈՐԸՄ»

Երէկ հետեւեալ երկտողը ստացայ.—

«Կարդացի Ցունիս 11ի «Օրը Օրին»ը, «Պաղատաւոր»ները» խորագրով:

Կը դանգատիք թէ 20 — 30 տարի առաջ ազգային ջոջեր կային, որոնք Հայաջինջ Սարսափներու սպահանդէսէն անդամ կը խուսափէին: Եւ դիտել կուտայինք թէ այժմ այս դեռնինվրայիրաւրու հետ մրցումի եւած են ջոջ վերարաւորները ու անվեղարը, փիլոնաւորը եւ գլխարկաւորը:

«Պատմութիւն մըն ալ ես պատմեմ.

Քանի մը չարաթ առաջ Ուտի Հրանտ արեւել-եան նուագահանդէս մը կուտար Իչնայի սրահին մէջ: Մեզի ծանօթ ըլլալով, ես ալ գացի: Զարմանքս մեծ եղաւ եւ ընկերոջս հարցուցի.— Ո՞ւրկէ ուր սա դիմացինն ալ հոս եկեր է: Ընկերս ըսաւ թէ «միւզիւքը» հայրենիք չունի: Անմիջապէս միտքէս ըսի որ քանի մը օրէն Մայիս 28 կուգայ, տեսնեմ ներկայ պիտի ըլլա՞յ:

Տօնակատարութեան դիւերը ի գուր չորս կողմս նայեցայ, չտեսայ: Ուրեմն մեր անհամար գոհերուն թափած արիւնը իր սրտին ու խղճին բան մը չի խօսիր, որչափ «հաստայլմ, եաչըեօրմը»· (հիւանդ եմ, կ'ապրիմ)...

Սիրելի վահէ, պիտի հարցնէք ո՞վ է այդ մարդը,— Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ նորընծայ տէրտէրը...

Պատմութիւնը աղեխառն պերճախօս է որ մեկնաբանութեան չի կարօտիր:

Առաջինը եւ վերջի՞նն է այս:

Համբերեցէք մէկ - երկու օր: ՎԱՀԷ

ՏԱՓԵՐԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆ

Քանի մը օրէ ի վեր տաքերը սաստկացած են ամբողջ աչխարհի մէջ, սկսելով Եւրոպայէն եւ Ամերիկայէ:

Կիրակի ջերմաչափը 30 աստիճան կը ցուցնէր փարիզեան շրջանի մէջ: Ժողովուրդը խուժած էր դէպի պետեղերք եւ ծովեզերք կամ սառ ծախողներու խանութներուն առջեւ: Կրնաք երեւակայել Ֆրանսայի շրջանը կատարող հեծանուաւրդներուն տաժանքը: Փարիզի փողոցներուն մէջ խայծղանը կը հալի տաքէն:

Մ· Նահանդներու մէջ, տաքէն մեռան հարիւր հոգի: Ջերմութեան աստիճանը բարձրացաւ մինչեւ 38ի:

Փաքիստանի մէջ (աւելի քան 49 աստիճան), մեռան 50 հոգի, նոյնիսկ մանուկներ: Բազմաթիւ կենդանիներ եւ թռչուններ մեռան տաքերէն: Ժանտատենդի դէպքերը կ'աւելնան:

Լոնտոնի մէջ 28 է աստիճանը եւ հրդեհի դէպքեր պատահեցան, առանց լուրջ հետեւանքներու:

Հռոմի մէջ ջերմութիւնը բարձրացաւ մինչեւ 30 — 40 աստիճանի:

Անտուղը տաքերը մեծ նեղութիւն կը պատճառեն նաեւ Թրնեւի, Մոսկուայի, Պերլինի եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու մէջ: Պոլսոյ մէջ ջուրի տաղնապ կը տիրէ տարապայման տաքին հետեւանքով:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ օդանաւային ուժերու վարիչը, զօր· Թունիկ, զեկուցում տալով ծերակոյտին վարկերու յանձնաժողովին առջեւ, պաղարարեց թէ Մ· Միութիւնը «բաւարար չափով հիւլէական ռումբեր ունի, անակնկալ յարձակում մը կատարելու համար Ամերիկայի վրայ, ինչպէս նաեւ պահեստ մը՝ եթէ առաջին յարձակումը ձախողի»: Զօրավարին կարծիքով, Ռուսերը ունին նաեւ զօրաւոր ռմբաձիգ օդանաւ մը որ կրնայ հիւլէական ռումբեր արձակել հեռաւոր նշանակէտներու վրայ:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ հրամանատարութեան կեդրոնը Կիպրոս կամ Ալեքսանդրէթ (Իսքէնտրուն) հաստատելու համար խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին Անգլիոյ, Ամերիկայի, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ: Պէկրութէն կը հեռագրեն թէ համաձայնութիւն գոյացած է Անգլիոյ եւ Ամերիկայի Ուխտի Միջերկրականեան նաւաբաժնի կեդրոնը Ալեքսանդրէթ փոխադրելու համար: Սուդանաւերու յատուկ մեծ խարիսխ մըն ալ պիտի հաստատուի:

ՋՈՐՄԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Կ'ՈՒԶԵՆ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ ՓՈՐՁԵԼ

Մ· Նահանգներու արտ· նախարարը, Էչիսըն, որ Պերլին կը գտնուէր չաբաթ օր, յայտարարեց թէ Զորմերու ժողով մը կը նախատեսէ այս ամառ, քննելու համար արեւմտեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ միացումը եւ ամբողջովին միացեալ եւ անկախ պետութեան մը հաստատումը: Այս ձեւով կազմուած նոր Գերմանիան իրաւունք պիտի ունենայ իր սեփական բանակը, նաւատորմը եւ օդատորմիղը պահելու եւ յետադային Միացեալ Գերու կազմակերպութեան միանալու:

Թելթերը դիտել կուտան թէ նախարարը մասնաւորապէս չեչտեց իր յայտարարութեան պահուն.

— «Մէկ բան լաւ սորված եմ,— երբեք որեւէ բան չնախատեսել Մ· Միութեան հետ կատարուած որեւէ խորհրդակցութեան ելքի մասին: Մոսկուա ղրկուելիք նոր ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն անդամ մը եւս փորձել»:

Վիէննա մեկնելէ առաջ, նախարարը երկու ժամ խօսեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին գործերու վարիչին՝ պրոֆ· Հալչթայնի հետ, որ յայտարարեց.

— «Հակառակ Զորմերու ժողովի մը հաւանականութեան, մենք չենք ամապարեր վաւերացնելու համար վերջերս կնքուած համաձայնութիւնները: Մենք կ'ուզենք միաժամանակ նկատի առնել Մ· Միութեան դիրքը եւ դաշնագիրներու վաւերացումը: Մինչ այս մինչ այն, անհրաժեշտ է որ արեւմտեան աչխարհը դադրեցնէ իր կասկածամտութիւնը Գերմանիոյ հանդէպ եւ գործօրէն պացուցանէ թէ կը վստահի մեզի: Մենք միտք չունինք չարաչար գործածելու մեր նոր ստացուած ազատութիւնը»:

Ի պատիւ իրեն տրուած ընդունելութեան մը առթիւ, Պ· Էչիսըն կարճ եւ բարեկամական տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ· Սեմենովի եւ ուրիշ խորհրդային պաչտօնատարներու հետ, փոխադարձաբար բաժակ պարպելով: (Պ· Սեմենով արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային դեսպանն է):

Պ· Էչիսընի այցելութեան նպատակն էր Պերլինի ամերիկեան մատենադարանին հիմնարկէքը կատարել: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.

— Վճռապէս յայտնած ենք Ֆրանսական եւ բրիտ· կառավարութեանց հետ, թէ հոս կը դրնուինք համաձայն մեր իրաւունքին եւ պարտականութեան: Եւ պիտի մնանք մինչեւ որ համոզուինք թէ ապահովուած է այս քաղաքին ազատութիւնը: Բացորոչապէս յայտնած ենք, նաեւ, թէ Պերլինի դէմ կատարուած որեւէ յարձակում, որո՛ւ կողմէ ալ փորձուի, պիտի նկատենք յարձակում մեր դինեալ ուժերուն եւ մեզի դէմ:

Նախարարը Վիէննա եւս այցելեց, խորհրդակցելու համար կառավարութեան հետ: Այս առթիւ յայտարարեց.

— «Մ· Նահանգներու քաղաքականութեան նպատակն է ամէն բան փորձել որպէսզի Աւստրիա վերստանայ իր ազատութիւնը եւ անկախութիւնը, կարելի եղածին չափ չուտ: Մ· Նահանգներու ժողովուրդը եւ իր կառավարութիւնը կը հիանան Աւստրիացիներու քաջութեան եւ յարատեւութեան վրայ, հակառակ այն իրողութեան որ տակաւին չէ վերահաստատուած 1943ին Մոսկուայի կողմէ խոստացուած ազատութիւնը»:

Որ եւ է դէպք չպատահեցաւ նախարարին այցելութեան առթիւ, բացի սովորական ազդարարութիւններէն,— «Էչիսըն, տեղդ դնա»: Երեսուն համալսարաններ ձերբակալուեցան:

× Երեք դաչնակիցները նոր բողոքագիր մը ուղղեցին խորհրդային իշխանութեանց, արեւմտեան Պերլինի բնակիչներուն երթեւեկին դէմ հաստատուած սահմանափակումներուն առթիւ: Այս առթիւ պիտի կուտան թէ այդ սեղմումները կը հակասեն 1949ին կնքուած համաձայնութեանց:

Քորէայի բնճուկը

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ լայն խորհրդակցութիւն մը կատարուած է Թոքիոյի մէջ, նախագահութեամբ զօր· Քլարքի, Քորէայի վերջին ամբակոծութեանց առթիւ: Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, չորրորդ օդարշաւ մը սարքուած է Հիւս· Քորէայի էլեկտրական կեդրոններուն դէմ:

Իրագեկներ կը հաւաստեն թէ Եալուի (Մանչուրիա) հակօդային մարտկոցները կրակ բացած էին անցեալ չաբթուան ռմբակոծութեանց առեն, բայց ամերիկեան օդանաւերը չպատասխանեցին, վասնզի հրահանգուած էր թռիչքները չկատարել Մանչուրիոյ վրայ:

Մանազէտներու կարծիքով, անցեալ չաբթուան ռմբակոծութեանց հետեւանքով 45% խո-

(Էջերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐԸ ԻԲՐԵՒ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՈՒԺ

Դ.— ԶԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

Երբ համաշխարհային երկրորդ պատերազմը պայթեցաւ, չատ քիչ Չեխերը կային արտասահմանի մէջ: Գերմանիա ամուր փակած էր դուռերը, եւ Լեհաստանի բաժանումէն ետք «հոգատարութիւն»ը վերածուած էր կղզիի մը :

Երբ 1939ի վերջերը որոշուեցաւ չեխ պիտակով ուժեր կազմակերպել Ֆրանսայի մէջ, հազիւ կարելի եղաւ երկու կամ երեք դունդ ոտքի հանել : 1940ի ամառը փոխադրուեցան Անգլիա, եւ մեքենաչարժ կիսաբաժնի մը վերածուեցան՝ զօր. Ա-լոյիս Լիսքայի հրամանատարութեան տակ, (այն առեն Միխոսլաւ կեղծանունը կը գործածէր): Օդային փոքրիկ ուժ մըն ալ պատրաստուեցաւ:Իսկ Ի. Միութեան մէջ ոչ - լրիւ կիսաբաժին մը:

Նախագահ Պենէշ քաղաքական խոհեմութիւն համարեց յայտարարել թէ՝ Սթալին որեւէ առարկութիւն չի կրնար ունենալ, եթէ իսկական ժողովրդապետութիւն մը հաստատուի Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Այս յայտարարութեան վրայ, բոլոր տարագիրները վերադարձան իրենց հայրենիքը: Անհնար փոքրամասնութիւն մը միայն տարբեր կը մտածէր (ինչպէս Մոեֆան Օսուսկի կամ զօր. Լեւ Փրչալա): Պենէշ ինքն իսկ վերադարձաւ Մոսկուայի ճամբով, եւ իր առաջին խառն դահլիճը ծնունդ առաւ Սլովաքիոյ Քոսիդէ քաղաքին մէջ: Սակայն հոն իսկ, 1945 Ապրիլ 18ին, հարկադրուեցաւ պատռել իր առաջին դիւանագործական հրովարտակը, որ Լոնտոնէն եկած երկու զօրավարները— Սերգէյ Ինկը եւ Ալոյիս Լիսքա — սպարապետ եւ ընդհ. սպայակոյտի նախագահ կը նշանակէր:

Ռուսերու ճնշումին տակ, անոնց տեղ նշանակուեցան երկու «Մոսկովցի»ներ (զօր. Սվոպոտա եւ Խոտսկի):

Փրակա « ապատարուեցաւ » Մայիս 9ին մտնելէ կոնիեւի զրահապատներուն կողմէ, եւ քանի մը օր վերջ հոն տեղաւորուեցաւ չեխոսլովաք կառավարութիւնը: Մայիս 20ին զօր. Սվոպոտա կը յայտարարէր թէ՝ նոր բանակը պիտի կազմակերպուի սովետական տիպարով, թէ պիտի հետեւի խորհրդային բանակի ռազմավարական եւ արհեստագիտական ուղղութեան, եւ պիտի սպառազինուի խորհրդային կազմածներով :

Եւ սակայն, մինչեւ 1948ի փետրուարեան պետական հարուածը, չատ քիչ նմանութիւն կար երկու բանակներուն միջեւ: Վերին հրամանատարութեան մէջ կը վխտային սպաներ, որոնք Մոսկուայի ակնոցով «աշխարհակալներու գործակալներ » էին: Պարզապէս անոր համար որ, այս բարձրաստիճան պինուորականները տոգորուած էին ժողովրդավար աւանդութիւններով, եւ կը չարունակէին իրենց հայրենիքը նկատել արեւմտեան քաղաքակրթութեան պատկանող երկիր մը :

Երբ Պենէշ իշխանութենէն հեռացուեցաւ եւ քիչ ետք մեռաւ, երբ Մասարիկ եւս իր կարգին վախճանեցաւ — սպանութեամբ կամ անճանապանութեամբ — , եւ Պենէշի բոլոր բարեկամները վախուտի մատնուեցան, Ռուսերը, վերջապէս , կրցան ձեռք զարնել դանակի խիստ մաքրագործման: 1948 մարտի սկիզբները ձերբակալեցին ընդհ. սպայակոյտի փոխ - նախագահը՝ զօր. Հեյիսոր Փիքան՝ իբրեւ «դաւադիր եւ լրտես»: Զօրավարը 1949ի Յունուարին մահուան դատապարտուեցաւ եւ կախուեցաւ Յունիս 21ին: Այս սպան Չեխոսլովաքիոյ Մոսկուայի պինուորական կցորդն էր պատերազմի մէջոցին, եւ անդադար — թէեւ ի զուր — տեղեկութիւն կուտար Պենէշին , Լոնտոն, Կրեմլի հանդէպ տնուցած իսկական նպատակներուն մասին: Այս էր իր ոճիրը, որուն համար կախաղան պիտի բարձրանար: Եւ վերջապէս «յօրինակ այլոց» մը պէտք էր.— սարսափեցնել « Լոնտոնցիները » եւ քաջալերել որ փախչին :Մեծ թիւով մահապատիժները կը նկատէին ոչ - դիւանադիտական :

Խորհրդային պինուորական կցորդ դնդապետ Ֆ. Ն. Իլինսկիի կարծիքով, սպարապետը եւ ընդհ. սպայակոյտի նախագահը բաւարար աչխուժութիւն ցոյց չէին տուած՝ 1948 փետրուարի մաքրագործումներու ընթացքին: Իր անճնական յարաբերութիւնները այնքան լարուեցան սպայակոյտի նախագահին հետ, որ Կոթվալտ 1949ին պաշտօնէ արձակեց զօր. Պոչէք Խոտսկին եւ անոր տեղ նշանակեց զօր. Սիմոն Տրկալը :

Եւ սակայն Ռուսերը կը մնային միշտ զգոյշ : Չեխերը կը զգկամակէին ըմբռնել, որ երբ մէկը Ի. Միութեան պինակիցը ըլլալու զժբախտ պատիւն արժանացած է, պարտի Մոսկուայի հրամանները գործադրել առանց այլեւայլի: Ան որ Ռուսերուն կողմէ սեւ ցանկը անցած ընկեր մը կը պաշտպանէ, ինքզինքը կորսուած պէտք է նկատէ անդարձ: 1950 Ապրիլին, մառեչալ Բուլկանին կը

«Անհաւասար պայքար խաւարին դէմ»

ՀՄԲ.— Քալիֆորնիոյ Հայ Կրթական Հիմնարկութեան հիմնադիրներէն Պ. Արշակ Տիգրանեան, որդին ծանօթ բարերար Պ. Միհրդատ Տիգրանեանի, որ վերջերս Պէյրութ այցելած էր, հեռաձայնել յայտարարութիւններ ըրած է «Ազդակ»ի խմբագրին :—

Մեր նպատակն է, կ'ըսէ Պ. Տիգրանեան, օգնել եւ սատարել հայ վարժարաններուն, առանց որեւէ կուսակցական և դաւանական խարուիեան:

—Որո՞նք են Հայ Կրթ. Հիմնարկութեան հիմնադիրները :

— Ա. Սեդրակեան, Յ. Քարեան, Ա. Փիլիպոս, Մ. Փիլոյեան եւ Ա. Տիգրանեան :

— Ի՞նչ ձեւով կը զոյանան ձեր հիմնադրամները :

— Անհատական զիմումներ կը կատարենք առաւելաբար ունեւոր դասակարգին եւ անոր յատկացուցած զումարներով եւ մեր անձնական զոհողութիւններով կը զոյանայ մեր հիմնադրամը : Ժողովրդական հանգանակութիւն չենք բներ : 1951ին 32.000 տոլ. ղրկեցինք Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական վարժարաններուն: Այս տարի կը յուսանք այս զումարը հասցնել 4 հազարի: Բայց տակաւին բաժանումները չենք կատարած :

— Ի՞նչ հիման վրա կը կատարէք այդ բաժանումները .

— Նկատի կ'ունենանք ազգային իշխանութիւններուն մեզի ուղարկած տեղեկագիրները:

— Ի՞նչ է ձեր այցելութեան նպատակը .

— Կիսապաշտօնական այցելութիւն մըն է իմա, որպէսզի աւելի մօտէն ծանօթանամ այս երկու հայաչատ զաղութներուն եւ անոնց պահանջներուն: Հետս բերած եմ նաեւ տիկինս եւ զաւակը, որպէսզի անոնք ալ տեսնեն եւ տպաւորուին մեր հերոսական ժողովուրդին պայքարէն, որ տարիներով կը մղեն այս հիրնկալ երկիրներէններս :

— Ընդհանրապէս Ամերիկահայերը ի՞նչ կը մըտածեն Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական զաղութներու մասին :

— Զեմով հետաքրքրուողները չատ են: Մենք կը զգանք թէ հայութեան կեդրոնը, մտաւորականութեան կեդրոնը հոս է: Եւ հոս ամէն եկող որ Ամերիկա կը վերադառնայ,իւրաքանչիւրը կը բանայ եւ կոյրերուն՝ աչքերը՝ ցոյց տալու համար թէ ինչ պահանջներ ունին այս չրջանները : Թէեւ մենք հազարաւոր մղոններով հեռու ենք ձեզմէ, բայց մեր սիրտը կը բաբախէ այս գաղութին հետ, զգացումով կապուած ենք այստեղի հայութեան, որ մնացորդացն է Մեծ Եղեռնին : Մենք Ամերիկայի մէջ ալ ունինք ուծացածներ եւ քիչ հետաքրքրուողներ եւ մեր աչխատանքին մէկ մասն ալ զանոնք հետաքրքրութեան մղելն է :

— Ի՞նչ է ձեր տպաւորութիւնը Լիբանահայ վարժարաններէն :

— Զանազան վարժարաններ այցելելով, կը տեսնեմ թէ մեր քաջարի ժողովուրդը անհաւասար պայքար կը մղէ խաւարին դէմ: Մեր ուսուցիչները եւ մեր աղջային գործիչները բոլորն ալ ձեռներէց եւ զոհաբեր տարրեր են եւ իրենց լաւագոյնը կ'ընեն: Սակայն դպրոցները տակաւին չատ պէտք ունին բարեփոխութեան եւ բարելաւման եւ դուրսէն եկած օժանդակութիւնները մեծ ազդակ մը պիտի ըլլան անոնց վիճակը բարելաւելու տեսակէտէն: Մենք՝ Հայ Կրթական Հիմնարկութեան հիմնադիրներս մասնաւորապէս եւ առհասարակ մեզի համակիր ամբողջ ժողովուրդը կը հաւատանք թէ կրթական գործը կարեւորագոյնն է որ եւ է ազգի մէջ: Երբ անօթի մը կերակրես, այդ վորը զարձեալ կ'անօթենայ, բայց երբ մանուկ մը դաստիարակես հայ զպրոցասիրով եւ հայ ոգիով, ան կը մնայ Հայ, ու օր մը , ինչ որ իր վրայ կը ծախես՝ ան կը վերադարձնէ իր ազգին իր բազդրեալ տոկոսով: Երբ մանուկ մը կը դաստիարակուի դրսը կը նեւռւի կեանքի ասպարէզ, ուր մրցումի ելած է ամէն մարդ, իր դաստիարակութեամբ չատ աւելի պատեհութիւն կ'ունենայ իր նիւթական եւ բարոյական վիճակը բարելաւելու եւ բարձր դիրքի վրայ մնալու :

Ահա այս հաւատքով եւ զգացումներով է որ Հայ Կրթական Հիմնարկութեան անդամները եւ ուղեկիցները ամէն մէկոց պիտի զոյծադրեն առաւելագոյն չափով օգտակար ըլլալու համար կարօտ հայ վարժարաններուն :

Քանի մը օրէ ի վեր կ'այցելեմ Պէյրութի հայկական վարժարանները: Շատ տխուր կը զտնեմ վարժարաններէն ոմանց վիճակը, ու կը խորհիմ թէ օգնութեան ձեռքը պէտք է երկարել հոն ուր ամէնէն աւելի պէտք կայ :

— Ի՞նչ կը խորհի ձեր հայրը Լիբանանի եւ Սուրիոյ կրթական հարցի մասին, իբրեւ լաւ տեղեակ անձնաւորութիւն :

— Ամենէն ինչպէս ես՝ կը խորհիմ: Ան հիմա ձեռք առած է բուժարանի օժանդակութեան զործը: Եւ մենք իրար կը քաջալերենք այս երկու զործերուն յաջողութեան համար :

— Որքա՞ն պիտի մնաք մեր չրջանները :

— Քանի մը օրէն պիտի մեկնիմ Կիպրոս, ապա պիտի անցնիմ Հալէպ, ուր չարաթ մը մնալէ ետք, պիտի այցելեմ Դամասկոս: Սուրիոյ մայրաքաղքէն պիտի երթամ Պաղտատ եւ անկէ զարձեալ պիտի դամ Պէյրութ: Լիբանան պիտի մնամ մինչեւ Յունիս 15:

Յօսակցութեան այս պահուն ներս կը մտնէ Ա. մերիկահայ ծանօթ ազգային Պ. Սահակ Փիլիպոսեան եւ Պ. Տիգրանեանի խնդրանքին վրայ, կը պարզէ իր ծրագիրները Լիբանանի մէջ զորգի զործարան մը հիմնելու մասին: Դիմումներ կատարած են արդէն Ամերիկայի զանազան կողմերէն, եւ իրրեւ վերին հրամանատար դաշնակից բանակներու, կը պահանջէ անմիջապէս արմատական փոփոխութեան ենթարկել չեխ հրամանատարութեան կազմը :

Երկար պիտի ըլլար մի առ մի թուել կատարուած բոլոր մաքրագործումները, որոնց զոհ կ'երթան, նոյնիսկ, քանի մը ամիս առաջ բուն իսկ Մոսկուայի պահանջով բարձր հրամանատարութեան կոչուած զօրավարները, եւ անոնց կը յաջորդեն նորեր, «Մոսկովցի»ներ ինչպէս կ'որակեն: Այս նորընծաններէն ոմանք, իրենց կեանքին մէջ երբեք զինուորական չէին եղած. բայց, նոյն տարուան հոկտեմբերին, Կոթվալտ զանոնք կը նշանակէ բանակի, զօրաբաժնի եւ կիսաբաժնի զօրավարներ: Խորհրդային զինուորական կցորդը Մոսկուա կը կանչուի, եւ անոր կը յաջորդէ զօր. Նիքոլա Կուսեւ՝ զլուխը անցած ռուս զինուորական առաքելութեան մը, որ իր մէջ հաչուէ աւելի քան հարիւր զօրավարներ եւ զնդապետներ :

Կը թուէր թէ՝ այլեւս ամէն բան պատրաստ է չեխոսլովաք բանակին եւ օդային ուժերուն արագ եւ արմատական վերակազմութեանհամար:Մառեչալ Կոնիեւ , Փրակայի «ազատարար»ը, որ 1945ին ի վեր իր ընդհ. բանակատեղին հաստատած էր Քարլովի — վարի (Քարլսպատ), եւ չքեղ վիլլա մըն ալ ունէր Փրակայի արուարձաններէն մէկուն մէջ, տեսակ մը ընդհ. քննիչն էր չեխոսլովաք բանակին: Վերջապէս, ան պատճառներ ունէր զոհացում ստացած ըլլալու.— Ոչ միայն բանակը, այլ եւ ամբողջ կառավարութիւնը ազատագրուած ըլլալ կը թուէին մասարիկեան եւ պենէչեան աւանդութիւններէն :

Չեխոսլովաք վերին հրամանատարութեան մէջ կատարուած այս բոլոր վերիվայրումները իրենց պարզագոյն աստիճանին վերածելով կրնանք ըսել. — « Լոնտոնցիները» վերջնապէս չեզոքացուեցան՝ ի նպաստ «Մոսկովցի»ներուն :

Բայց, չատ չանցած, ուրիշ պայքար մը ծայր տուաւ: Այս անգամ յաղթական խումբի ծոցին մէջ: 1951ին ազին կատարուած ձերբակալութիւններն ու չնորհազրկումները հետեւանքն են, Քաղաքական Բիւրոյի մէջ մղուած «Կոթվալտեան»ներու եւ «Սլանսկեան »ներու ազդեցութեան պայքարին, քան թէ բանակի սովետականացման դէմ ցոյց տրուած խուլ դիմադրութեան: Չեխ «ստալինական»ներուն եւ «աչխարհաքաղաքացի » Հրեաներուն միջեւ տեղի ունեցած դաչոյնի պատերազմին ականատես բազմաթիւ զօրավարներ , բանդխութիւն համարեցին կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Սլանսկիի եւ ազգ. ապահովութեան նախարար զօր. Լատիսլաւ Կափէր — Կոփրեւայի կողմը հակիլ: Դժբախտ խաղ մըն էր, որ կորստեան մատնեց զիրենք: Իրրեւ նուազագոյն չարիք, Մոսկուա նախընտրեց Կոթվալտը: Չարաչուք վախճան մը ունեցան ոչ միայն ընդհ. քարտուղարն ու ապահովութեան նախարարը, այլեւ անոնց զօրութեան ապաւինած զօրավարները: (Անունները զանց կ'առնենք) :

Դժուար է ըսել թէ՝ իրարայաջորդ այս մաքրագործումները ինչ ազդեցութիւն զործեցին բանակի բարոյական կորովին վրայ: Տարակոյս չըլլայ, սակայն, թէ հոգեվիճակը անքան ալ փայլուն չէ: Այսուհանդերձ, բանակին կազմակերպական վիճակը տպաւորիչ է :

Երկիրը բաժնուած է երեքզինուորական զօտիներու, որոնք իրենց մէջ կը բաժնեն առ այժմ զօրութիւն ունեցող տասը զօրաբաժինները.— Չորս նոր զօրաբաժիններ կը կազմուին: Շուտով, չեխոսլովաք բանակը պիտի բաղկանայ հինգ հեռաւակ, վեց մեքենաչարժ եւ երեք զրահապատ զօրաբաժիններէ, համագումար 14 զօրաբաժին :

Ասոնցմէ զատ կան հրետանիի տասնըմէկ անկախ կիսաբաժիններ: Զեռնարկած են, նաեւ, թնդանոթով օդանաւերէ բաղկացած երեք օդային զօրաբաժիններու կազմութեան: Օդային ուժերը ունին վայրաչուներու վեց վաչտեր: Ներքին ուժերը.— վեց կիսաբաժին սահմանապահ եւ ինը զունդ ապահովութիւն :

Զինուորական կանոնագիրքը եւ համազգեստը չափուած ձեւուած են «սովետական փառապանծ տիպարին վրայ», ինչպէս կ'ըսէ Կոթվալտ :

Թ.Ա.Թ.

Գաղութէ գաղութ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ Սոֆիա զացած է ուր իրեն ի պատիւ սարքուած է պատուոյ համերգ մը, Յունիս 11ին: Ներկայ եղած են նաեւ օտար հիւրեր: Երաժշտական բաժնին մէջ դաշնակիվրայ նուագած են Ա. Խաչատուրեանի «Թոքաթա»ն, եւ «Սուրերու պարը» իսկ երգուած է դարձեալ Ա. Խաչատուրեանի «Երեւան»ը: Երաժշտագէտ Ա. Խաչատուրեան նախ հայերէն ընդհակալութիւն յայտնած եւ բացած է թէ՝ «Երեսուն եւ մէկ տարիէ ի վեր կ'ապրիմ Մոսկուա, եւ կ'աշխատիմ չմոռնալ իմ մայրենի լեզուն: Կը ժպտայի բան մը ինչ որ կը զգամ այս պահուն»: Խօսած է նաեւ ռուսերէն: Անոր նուիրած են դեղեցիկ ծաղկեպսակ մը:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը գրեն թէ Քէրքուքի թաղական խորհուրդը ձեռնարկած է եկեղեցիի մը շինութեան: Հիմնարկէքին առթիւ բժիշկ Գուրգէն Փափազեան նուիրած է 50 ոսկեայ:

× Նորաչէնի մէջ (Պաղտատի մօտ) մատուռի մը կառուցման ձեռնարկուած է:

× Նկատի ունենալով որ Պաղտատի ներկայ պերեզմանատունը հազիւ 10—15 տարուան կը բաւէ, Քաղաք-ժողովը մէջոցներ կը մտածէ նոր պերեզմանատուն մը ճարելու համար:

ՕՐ. ՍԻՐԱՐՓԻ ՏՂԸ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ եւ քոյրը՝ Արաքսի Տէր Ներսէսեան Պոլսոյ պատրիարքին արտօնութեամբ կ'ուսումնասիրեն Ղալաթիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դանձատան դրչադիր աւետարանները եւ յիշատակարանները:

ԺՈՐԺ ՂԱՀՐԱՄԱՆԵԱՆ փիլիփինի ախոյեան հռչակուած է Թէհրանի մէջ նախքան Ամերիկա մեկնելը: 1950ին փիլիփ փոնկի փարիզի ախոյեան հանդիսացաւ այր մրցակիցներու մէջեւ եւ 1951ին Միսուրիի մէջ (Ամերիկա): Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Ղահրամանեան համաչխարհային լաւագոյն ախոյեաններէն մէկն է: Այնքան նուէրներ եւ յաղթանակի ծաղկամաններ ստացած է որ Իրան վերադարձին մասնաւոր օդանաւի պէտք պիտի ունենայ դանոնք փոխադրելու համար:

տարուած են պատկան իշխանութեանց որպէսզի համապատասխան արտօնագիրները ստացուին: Եթէ յաջողի, մեծ բարիք մը կրնայ ըլլալ այս գործը Լիբանանի համար:

Մեծ յոյսերով կը բաժնուիմ Ամերիկահայ այս երկու անձնաւորութիւններէն, որոնք հազարաւոր մղոններով ճամբայ կտրած են՝ գալ հետաքրքրուելու համար իրենց հայրենակիցներու ցաւերով, ամէն մէկը իր ճիւղին մէջ: Տ. ՈՍԿՈՒՆԻ

ՄԱՌԵՇԱԼ ԺԻՒԿՈՎ ճառին առթիւ, վիճաբանութիւններ տեղի կ'ունենան տեղական թերթերուն մէջ: Իր բարեկամները դիտել կուտան թէ մառեշալը աւելի բարձր աստիճան ունի քան ազգապաշտպանութեան նախարարը եւ թէ սպաներու ճառերը նախապէս նախարարութեան ներկայացնելու պայմանը չի կրնար գործել մառեշալի մը համար: Կարծողներ կան թէ մառեշալը թեկնածու է հանրապետութեան նախագահութեան:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

ՊՈՒՏՕ, — Յունիս 22ի կիրակի օր ծնողները իրենց ձագուկներով լեցուած էին Սընօնի ըմկերվարականներու սրահը, ամաւերջի հանդիսին առթիւ: Բացումը կատարեց Աչուհի Տիկին Ե. Կարապետեան, պարզելով Փր. Կ. Խաչի դպրոցին կատարած յառաջդիմութիւնը: Այս մանուկները որ Մեսրոպեան բարբառը կը հեգեն, եւ արժանի են մեր գուրգուրանքին: Այդպէս վարուեցան մեր ծնողները մեզի հանդիպ:

Իրենց ուսուցչուհիին մէկ ազդանշանին վրայ բոլորն ալ բեմն են, վառվռուն նայուածքներով կը դիտեն ներկաները: Մանկական պարզութեամբ երգին երեք խմբերգներ: Ցետոյ սկսաւ արտասանութիւններու շարքը զոր կատարեցին յատակ առողջութեամբ, ինչպէս նաեւ մեներգները:

Քննիչ յանձնախումբի կողմէ խօսեցաւ Ա. Մրքայէլեան, բացատրեց թէ ծնողներըպատասխանատու են իրենց զաւակներուն հանդիպ: «Ս. Սահակը, Ս. Մեսրոպը եւ իրենց գործակից հայութեան տուին զօրաւոր չէնք մը որուն չնորհիւ դարեր չարունակ մեր ինքնութիւնը պահեցինք սարկութեան չրջանին: Հայ լեզուի եւ գրականութեան չնորհիւ էր որ ունեցանք մարտական եւ դիւցազն սերունդ մը, վարելով մեր ազատագրական պայքարը մինչեւ պետական կորիզի մը հաստատումը: Կը չնորհաւորեմ Օր. Շ. Քչնաէրեանը որ տարի մը եւս խղճմտութեամբ վարեց Կ. Խաչի դպրոցը, կը մաղթեմ որ տարեմուտին նոյն եռանդով չարունակէ իր պաշտօնը: Չենք մոռնար նաեւ Խաչուհի քոյրերը, որոնք իրենց ամենօրեայ հոգերէն դուրս դպրոցին տարեկան եկամուտը կ'ապահովեն բարերարներով»:

Կ. Խաչի մասնաճիւղի կողմէ ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ ուսուցչուհիին, որ չնորհակալութիւն յայտնեց կազմակերպութեան եւ ծնողներուն: Պ. Մարզար Ցակոբեան եւ Վ. Վարդան կատարեցին աճուրդ մը դպրոցին համար: Գոյացաւ 16.000 ֆրանք:

Աչակերտները եւ աչակերտուհիները ներկայացուցին «Վիճակի Տօնը» մանկական թատերախաղը, մեր մտքերը քանի մը վայրկեան փոխադրելով հայրենի դաշտերն ու ձորերը, իրենց հայկական տարազներով, փունջ փունջ ծաղիկներով, «Զան կիւլլիմ»ներով եւ վիճակի տեսարանով:

Ուսուցչուհին չանք չէր խնայած այս մանկական թատերախաղին չօչող ներկայացման համար:

Երբ սրահէն մեկնեցանք մանուկներու «Համբարձում եայլայ»ի, դիլ ճայնը դեռ կը հնչէր մեր ականջներուն: ՁԱԼԿԱՐԱՅԻ

ԱՆՏԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի «Ցառաջ».— Քանի մը ամիս առաջ, դոյդ մը խմբագրականներով կը հարցնէիր թէ«ո՞ւր էմեր ատ հասցէն» և ի հարկին որ դուռը պիտի զարնենք, եւն.:

Դժբախտաբար 30 տարի վերջն ալ կեանքը նոյն մակարդակին վրայ մնացած է այս հիւրընկալ երկրին մէջ: Տնտեսական տագնապի մղձաւանջը երկասյրի սուրի նման կը խոցոտէ հայ բանուորին սիրտը: Տարիներով հայ բանուորը ամէն գործի մէջ գերազանց ճիգ թափեց եւ գործատէրերուն ալ վստահութեան արժանացաւ: 1935ին Լավալի օտարահալած օրէնքը 10 %ի կը զեղչէր օտար աշխատաւորներու քանակը: Այն ատեն բանական թիւով Հայեր գատապարտուեցան գործազրկութեան եւ չքաւորութեան: Եկաւ երկրորդ աշխարհամարտը, պետութիւնը մէկդի դրաւ այդ օրէնքը: Հայ բանուորն ալ պատերազմի դաշտը դրնաց եւ ամէն զոհողութիւն կրեց: Ոմանք անհետ բաժնուեցան այս աշխարհէն, իսկ ողջ մնացողները ետ եկան այն յոյսով թէ այլեւս օտար մակդիրը պիտի չգործածուի Հայուն հանդիպ, քանի որ ինքն ալ, զաւակն ալ Ֆրանսայի դրօշին տակ ծառայեցին հայրենիքի փրկութեան:

Երկար չտեւեց անբախտ Հայուն ժպիտը: Ահա նորէն խորութիւններ կը նշմարուին: Մարսէյլի նաւահանգիստին մէջ զարձեալ Հայն է որ կը տուժէ: Երբ գործերը բանուկ ըլլան, Հայուն գործ կը տրուի, իսկ երբ քիչ մը նուազին, գործելու առաջնութիւնը կը տրուի ուրիշներուն եւ հայ բանուորը յուսահատ տունն կը վերադառնայ: Կը նմանի՞նք անտէր թռչունի մը որ ծառ չունի բոյն մը չինելու համար:

Ներկայիս հայ մամուլը, հայ քաղաքագէտը, հայ բեմը, հայ կղերը մեզմէ կը սպասեն նոր սերունդը ճերմակ ջարդէն փրկելու համար: Իսկ հին սերունդին մասին ո՞վ պիտի մտածէ: Ան հազիւ չունչ առած Մեծ եղեռնէն, իւիկաւ օտար երկնքի տակ, լաւագոյն օրերու յոյսով: Ընտանիք կազմեց եւ խնամեց, ամէն զրկանքի ենթարկուելով:

Շատերը յուսախաբ եղած են այսօր, վասն զի պետութիւնը տարբերութիւններ դրած է հօր եւ զաւակի միջեւ: Զաւակը կը ճանչնայ իրեւ քաղաքացի ու զօրակոչի կ'ենթարկէ, իսկ հայրը անքաղաքացի եւ անպէտ:

Ով մեծամեծներ, մինչեւ ե՞րբ այսպէս յետին բանուորը պիտի մնանք, այս երկրին մէջ, միշտ վիզը ծուռ: Գործատէրերու պաշտօնեաներն անդամ իրրեւ տարուկ կը ճանչնան հայ բանուորը: Ճաւաերը արժէք չեն ներկայացներ երբ կենսական հարցեր չեն լուծուիր: Ո՞ւր պիտի չանդի Ֆրանսահայ բանուորին վիճակը: Ինչո՞ւ պաշտօնական դիմումներ չեն կատարուիր: Ինչո՞ւ չեն օգտուիր կարեւոր դէմքերու բարեացակամութենէն: Հայատակութեան համար ալ դժուարութիւններ կը ծագին: Երեսուն տարին քաւական չէ՞ իրրեւ հաստատմութեան ապացոյց: Իտալացի եւ ասպանիացի բանուորը մէկ օր Ֆրանսա գալով յաջորդ օրը գիւրութեամբ հպատակ կը դառնայ, իսկ Հայը քաւարանի կ'ենթարկուի: Հարիւր դիմողներէն հազիւ տասը կը յաջողի:

Ուրեմն անհրաժեշտ է նոր սերունդին հետ հին սերունդի մասին ալ մտածել, որպէսզի հայ բանուորը կարենայ ազատ չունչ քաշել ծերութեան ժամանակ: ՎՏԱՐԱՆԴԻ

ԹՈՒՐԻՈՑ մէջ ներկայիս կը հրատարակուին 109 օրաթերթեր եւ 598 պարբերաթերթեր: Պոլսոյ մէջ 38 օրաթերթ եւ 269 պարբերաթերթ, Անդարայի մէջ 95 օրաթերթ եւ պարբերաթերթ, Իզմիր 36 օրաթերթ եւ պարբերաթերթ:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՔ

Այս ըմբոստական սարքաւորումները կը հաստատէին, դոյութիւնը բազմանդամ կազմակերպութեան մը, իրարու կապուած սերտօրէն եւ յանդուգն նպատակներով:

Այդ մասին իր խորհրդածութիւնները առժամարար մէկ կողմ դնելով, Պեռնար սկսաւ մտածել քարտէսին մասին: Ինք որ զոհ էր իր պաշտօնէն ու մեծ հաճոյք կը զգար անկէց, մեծ անպատուութիւն կը համարէր այդ մասին կրած ճախողանքը: Եւ եթէ Օտէթ դիտէր բան մը, այնպէս պիտի ընէր որ զայն խոստովանի:

Օտէթ Տիւշէզ առողջ, ընտանիքի սովորական տանտիկին մըն էր: Այլ նաեւ Նորման էր: Եւ Նորմանացիները կ'ըլլան կարծր եւ դիմացկուն: Պեռնար վերէն վար չափեց զայն եւ գտաւ իրրեւ վճռական Նորմանատոհմ մը: Վատահ, սակայն, որ վերջ ի վերջոյ ինք պիտի յաղթանակէ, սկսաւ մեղմ վերաբերումով մը:

Ծխիկ հրամցուց, ունկնդրել տուաւ ճայնասփիւռին անոյշ եղանակները, միաժամանակ անոր ներկայութեան խակ ճաշակելով՝ կողիկներ եւ այլ համադամներ: Եւ վերջապէս նացիական մշակոյթին փառաբանանքն ու առաւելութիւնները: Տեսնելով որ այս բոլորը զուր կ'անցնին, ապտակեց դէմքէն եւ ղրկեց բանտ, անօթի:

Յաջորդ օրը Օտէթ զարձեալ բերուեցաւ Պեռնարի առջեւ: Կերակուրը անյագօրէն լափած աւտեն: Այս անգամ ռատիոն զոցուած էր: Երբ լափելը լրացուց, ելաւ ոտքի եւ առանց խօսելու, կռուելի հարուած մը տուաւ Օտէթի դէմքին:

Կեսթափոյի փիլիսոփայութիւնն էր այս, առանց խօսքի մօտենալու հոգեբանութիւնը նախ քան հարցաքննութիւնը, որ ամենատոկուն մարդոց վրայ իսկ կակուղնալու ազդեցութիւն կը գործէ եղեր:

— Հիմա ինչո՞ւ չխօսինք այդ յատակագիծի մասին, բաւ, կրկին նստելով իր աչխատասեղանին եաեւ: Դէզ մը գրելու թուղթ եւ հինգ, վեց սրածայր մատիտներ գրած էր առջեւը: Ապահովաբար կը սպասէր գրի առնել Օտէթի խոստովանութիւնները: Ի՞նչ եղաւ յատակագիծը, հարցուց:

— Ձեմ դիտեր, պատասխանեց Օտէթ:

Հինգ վայրկեան կուտամ, բաւ, եւ ձեռքի ժամացոյցին նայելով նստաւ եւ սկսաւ եղունգները յղկել:

Երբ հինգ վայրկեանը լրացաւ.

— Սա վրայի դարանը բաց, հրամայեց:

Հրէշային ժպիտ մը կ'ուրուագծուէր դէմքին վրայ:

Օտէթ վարանեցաւ վայրկեան մը, յետոյ հնազանդեցաւ:

— Սա խարազանը ինծի տուր:

Տուաւ: Կովու կաշիէ մտրակ մըն էր, ծայրը արիւնոտ:

— Արմուկներդ սեղանին վրայ դիր, հրամայեց: Ու մինչ Օտէթ վար կը հակէր, Պեռնար պատռեց անոր գղտնգքն ու ներքնաշապիկը, եւ սկսաւ կատաղօրէն խարազանել: Օտէթ մարած էր արդէն: Ան տակաւին կը չարունակէր խարազանել:

Երեք օր վերջ դարձեալ սկսաւ.

— Ամուսինդ ո՞ւր է: Ո՞վքեր են միւս կազդակիչները: Ցատակագիծը ի՞նչ եղաւ: Ցետոյ դարձեալ խարազանահարումբ:

Ուրիշներ պիտի թուլնային այս չարչարանքին առջեւ: Օտէթ գայն կրեց առանց տկարանալու: Անոր ուղղամտութիւնն ու զօրաւոր կեցուածքը կատղեցուց Պեռնարը:

Քեզ պիտի սպաննեմ: Պիտի սպաննեմ ամէնքդ ալ: Բայց ձեր հոտած դիակները մեր զինուորներու առողջութեան փորձանք պիտի ըլլան:

Երրորդ Սահակը Օտէթին ձերբակալումէն ի վեր կատաղութեան նոպաներ կ'անցընէր: Գերմանական արագահարուած մը դեռեղած իր կատքին մէջ, գաղտնի մէկ դիրքէն ուրիշ դիրք մը կը դիմէր: Այնպէս կարծելով որ անտառներէ եւ չարդանոցներէ զատ ուրիշ տեղ չէր կրնար բնակիլ: Միտք մը մխայն զինքը կը լսկէր.— ազատել Օտէթը:

Մինչեւ իսկ չէր դիտեր թէ ողջ է կամ մեռած: Ժպտալէն..փողո՞ցը կը մնար տակաւին թէ փոխադրուած էր ուրիշ բանտ մը: Ամած դինին չէր տար այս հարցումներուն պատասխանը:

Երկու չարաթ վերջ լուր ստացաւ թէ գինքը առժամապէս փոխադրած են Ալանսօնի բանտը:

(Շար.)

տակուած են Մանչուրիոյ ելեկտրական հաստատութիւնները եւ ճարտարագործութիւնը :

× Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ընկերվարականները կը շարունակեն քննադատել Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը, անցեալ չաբթուան օդարչաւներուն առթիւ: Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, Պ. Շինուէլ, ճառ մը խօսելով դիտել տուաւ թէ «Ամերիկան երբեք այսքան զէշ վարուած չէր Մեծն Բրիտանիոյ հանդէպ: Բացորոշ է որ Քորէայի խնդիրը կրնայ կարգադրուիլ միայն դիւանագիտական ճամբով: Զինաստանի կառավարութիւնը պէտք է իր աթոռը ունենայ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ եւ Ծայր. Արեւելքի վերաբերեալ բոլոր առկախ հարցերը պէտք է կարգադրուին բանակցութեամբ» :

Ֆրանսայի ընկերվարականները Եալուի համաձոծութիւններէն աւելի ծանրակշիռ կը գտնեն Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարին այն յայտարարութիւնը թէ Մանչուրիոյ ռազմագիտական կէտերը կրնան ամբակոծուիլ առանց խորհրդակցելու դաշնակիցներուն հետ: Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը այս առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ :

× Կարմիր Զինաստանի անթելը «պատմութեան ամէնէն վայրագ ոճիրը» հռչակեց անցեալ չաբթուան ամբակոծութիւնը : «Զարնուած ելեկտրական գործարանները ռազմական կէտեր չէին, այլ կը ծառայէին ժողովուրդի ամենօրեայ պէտքերուն»: Միւս արբանեակ երկիրներու մամուլը եւ անթելն ալ նոյն լեզուն կը գործածեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՁԱՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը, Հիլալի փաշա, հրաժարեցաւ: Իրեն յաջորդեց նախկին վարչապետ մը, Սըրրի փաշա, որ համբաւ կը վայելէ իբրեւ չափաւոր դիւանագէտ: Հրաժարելէ առաջ, Հիլալի փաշա ամբաստանուած էր Վաֆտի վարիչները թէ օտար դեսպանատուն մը դիմելով, առաջարկած են մասնակցիլ Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան, պայմանաւ որ տապալեն իր դահլիճը :

ԻՐԱՆի ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Տոքթ. Մոսատեղ ունկնդրութեան ընդունուելով Շահին կողմէ, յայտնեց թէ պիտի հրաժարի, եթէ խորհրդարանը պնդէ որ մէջին ճամբայ մը գտնեն Անգլիոյ հետ, Ապատանի քարիւղի հանքերը շահագործելու համար: Վարչապետը երկու մէկոյց կը գտնէ, իբրեւ ելք ելմտական տագնապին.— «Եթէ խորհրդարանը պէտք ունի քարիւղի եկամուտին, թող ուրիշ վարչապետ մը գտնէ, այդ գործը սարքելու համար: Եթէ կ'ուզէ պահել երկրին անկախութիւնը եւ ելեմուտքը հաւասարակշռել առանց քարիւղի եկամուտին, պարտաւոր է ամէն ջանայել կառավարութեան»: Տոքթ. Մոսատեղ կը կարծէ թէ կարելի է ելմտական տագնապը լուծել նոր տուրքեր հաստատով ունեւորներուն վրայ եւ խնայողութիւններ կատարելով»:— Թէհրանի պաշարման վիճակը պիտի չարունակուի մինչեւ Յուլիսի վերջը:

ԱՇԽԱՐՀի ԳԵՂՈՒհի հռչակուեցաւ 18 տարեկան Ֆինլանտուհի մը, Արմի Հելենա Քուզելա, 29 թեկնածուներու մէջէ: Երկրորդ հռչակուեցաւ Հոնկուլուի գեղուհին, երրորդ՝ Յունաստանի թեկնածուն, Տէյզի Մաւրաքի, եւն.: Տիեզերքի գեղուհին պիտի ստանայ ճօճնամեայ պայմանագիր մը՝ չարժանկարի համար, 3000 տոլարնոց կառք մը եւ 2500 տոլարի թեւի ժամացոյցը: Յաղթանակը չհաց առեն գլուխը դրին Ռուսիոյ նախկին ցարուհիներէն մէկուն թագը, որ զարդարուած է 1529 ադամանդներով եւ չինուած 1844ին, Նիկոլա Ա. ցարին հրամանով: Թուրքերն ալ գեղուհի մը ղրկած էին մրցահանդէսին որ տեղի ունեցաւ Քալիֆորնիոյ մէջ: Ընտրութիւնները կատարուած առեն, գեղուհիները կարզով անցան դատաւորներուն առջեւէն, իւրիւնան չրջազգեստով, ծովային բաղնիքի տարազով եւ իրենց բնիկ հագուստներով ...

ԲՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔի կայաններու մասին տեղեկագիր մը յանձնուեցաւ Ազգաժողովին, Մ. Նահանգներուն կողմէ : Տեղեկագիրը ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղէ Ա. Միութեան դէմ :

ՆԵՐԳԱՂԹի ՆՈՐ ՕՐԷՆՔը քուէարկուեցաւ Մ. Նահանգներու խորհրդարանին կողմէ, հակառակ նախագահ Թրումընի բողոքին, որ անարդար կը գտնէր հաստատուած սեղմումները :

ԿՈՒԻ ՄԸ տեղի ունեցաւ երկու առեւտրական նաւերու եւ վեց համալիւսարներու միջեւ, Տիկին Ժաք Տէլքոյի բնակարանին առջեւ: Առեւտրականները կ'ըսեն թէ խաբեպանքներով խոչընդոտեցան, երբ տուն կ'երթային: Համալիւսարները, որոնք թիկնապահներ էին, կ'ըսեն թէ երկու առեւտրականները կը նախատէին բանտարկեալ երեսփոխանին կինը: Այս վերջինը դատարան դիմեց, դանդատելով թէ երկու առեւտրականները սպառնալիքներ ուղղած էին իրեն, դիչերատեն:

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ պիտի գեղչուի 5 — 10 %: Շատ մը ազարակատէրեր կը մտրթեն իրենց անասունները, վախնալով պաճարախտի համաճարակէն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ *իր մարզադաշտին վրայ*, Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire :

Հովանաւորութեամբ Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՓՐԻՆՂԵԱՆԻ

կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ:

Գեղարուեստական բաժինին պիրայօժար կը մասնակցին ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԻՍԻ ՇԱՒԻԼԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎ ՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ:

ԴՐՕՇԱԿի ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, *որու ընթացքին տողանգ պիտի կատարեն երկսեռ մարզիկները :*

Բարեկամական ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ԳՆԴԱԿԱՒՆԳի, *տեղական համբաւաւոր խումբի մը հետ :*

Մարզական զանազան խաղեր եւ անակնկալներ : Մարզիկներու եւ սիրողներու կողմէ լողալու մրցումներ : Գեղարուեստական բաժինին մաս կը կազմեն ՆՈՒԱԴ ԵՐԳ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Առատ եւ ճոխ ուտելիք եւ խմիչք մատչելի գիներով: *Մասքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր.:*

Դատախազական ժոդով

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբթի ժամը 21ին, Société Savantes-ի F. սրահին մէջ, ուր պիտի խօսին. —

Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ .— « Թուրքիկ ակնարկ մը ներկայ քաղաքական կացութեան մասին :

Ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ.—«Հայկ. Դատին ներկայ վիճակը, եւ հայ միւս քաղաքական հոսանքներու վերաբերումը»:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէնամ մը եւս կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ երբ հասցէ կը փոխեն, չմոռնան միասին ղրկել ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՑԷՆ:

Նոյնը կը խնդրենք այն բաժանորդներէն որոնք օդափոխութեան կ'երթան:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի 50 ֆրանք ղրկել, արձակուրդի համար՝ 100 ֆրանք:

Թիւրիմացութիւններ կը պատահին, երբ հին հասցէն ղրկուած չըլլար: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— *Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը 27 Յուլիս, կիրակի օր Վիլերիւիի պուրակին մէջ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :*

Ուշադրութիւն

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի ամսագրին՝ «Հայաստան»ի յօդուածներու եւ դրամներու առաքումները կատարել հետեւեալ հասցէով՝ M. Krikor Papazian, 25 rue Martial Boudet Chaville (S. et O.):

Կը խնդրուի պաշտօնակիցներէն նկատի ունենալ նոր հասցէն.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԼԻԶԻ ՄԷՋ

Համաչարսանճաղի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը, 20 Յուլիս, կիրակի, Trois Lucs Restaurant des Grottes Monnardi, օդասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ԱՄԱՎԵՐՋի ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Թաղ. խորհուրդի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պառ Պելվէտէրի ընդարձակ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ տիկին ԱՐԱՔՍԻ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Վարժարանի աշակերտներու կողմ պիտի ներկայացուին Կոռնկա վանիը, Կարօն ու Մարօն, էլ մի ազօթիր թատերդութիւնները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Ամբերդ, մեներգ, արտասանութիւններ, հայկական պարեր : Մուտքը ազատ է :

ՍԱՄՈՒԻԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ արձանագրութիւնները: Փութով դիմել տէս-չութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. et O.): Ժամադրութիւն հեռաձայնով՝ OBS. 18-28:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տէսինէն Հլդաթ Աւետիսեան Թեղուտ դիւղացի (Տարօն) կը փնտռէ իր եղբայրը Մկրտիչ Աւետիսեան, որ վերջին պատերազմէն ետք կը ծառայէր Ամերիկեան չրջանի մէջ (Գերմանիա): Տեղեկացնել Avedissian Rekat, 3 Allée Thénard. (Décines - Isère), France :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Ազբիւր Սերոբ - Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice Café de la Marie սրճարանին վերնայարկը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20.45ին, Paris Nord, 17 rue de Dunkerque :

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի հերթական հաւաքոյթը այս չորեքչաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ԵՂԻՇԷ ԱՅՎԱԶԵԱՆ: Նիւթ ունենալով՝ Արդի մտածողութեան բնոյթն ու իր ուղղութիւնը (օրիանթասիօն) : Մուտքը ազատ է:

ՍԱՐՈՑԵԱՆ ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ

W. Saroyan ի STE. AGNES DES SOURIS ներկայացումը կը տրուի ամէն դիչեր Théâtre du Nouveau Lancry-ի մէջ (10 rue de Lancry):

Բացի ուրբաթ օրերէն :

Ցառաջիկայ չաբթի օրուան ներկայացման հասոյթը պիտի յատկացուի Հայ Ուս. Միութեան :

Տոմսերը կը ծախուին ուսանողներու մօտ եւ կիշէն: Անշուշտ հայ հասարակութիւնը պիտի փութայ թատրոնը լեցնել չաբթի դիշեր, հաճելի եւ ըեկոյթ մը անցընելով :

ՀԱՑԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օդոստոս 16էն 22: Պայմաններու համար դիմել
ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆի
11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme):

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Լիլլայի, Պէլվիլի դպրոցներու կրթական մարմիններու կողմէ: Նախագահութեամբ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Le Bon Foyer-ի սրահին մէջ, 8 Ave. Simon Bolivar, métro Pyrenées: Գեղարուեստական ճոխ բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Քաւանատեակ Աւետիսեան ազգչափուհի

(Նախկին Հայ երաժշտ. Միութիւն, Մարսէյլ)

Շաբաթ 12 Յուլիս, ժամը 21ին, 19 rue Venture, ընդհ. ժողով եւ համաբաստուութիւն 20ամեայ դործունէութեան:

Կիրակի, 13 Յուլիս, ժամը 10ին, Մայր եկեղեցիի մէջ, Կոմիտասեան պատարագ եւ հոգեհանդիստ, բոլոր անդամներու ննջեցեալց յիշատակին: Ժամը 13ին՝ ճաշ, նուիրուած վարչութեան կողմ, նախկին թէ նոր բոլոր անդամներուն : Ժամը 16ին՝ ցերեկոյթ:

Երկուշաբթի 14 Յուլիս, դաշտադնացութիւն, նուիրուած Միութեան Մայր դիւանին կողմէ, նախկին թէ նոր բոլոր անդամներուն :

Կրնան մասնակցիլ նաեւ ծնողներ եւ համակիրներ, մասնաւոր պայմաններով :

Թէ նախկին անդամներէն եւ թէ համակիրներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ ամէնէն ուշ մինչեւ 5 Յուլիս: Հասցէ՝ Marseille:— Arménia, 339, Ave. du Prado.— Mr. P. Simitian 25, rue Berlioz, Mlle. L. Hatzakordzian, 15, rue L. des Capucins :

ԾԱՆ.— Ոչ ոքի անձնական հրաւէր չի ղրկուիր: *Կը խնդրենք ներկայս իբր այն նկատել :*

Արձանագրութիւնի կը փակուին Յուլիս 5ին:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 2 JUILLET 1952 Չորեքշաբթի 2 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6803-Նոր շրջան թիւ 2214

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ՈՒՇ ԶԷ

Ատենէ մը ի վեր չենք զբաղիր Փարիզի Հայոց բանկալով :

Նիւթ չի պակսիր : Բայց համբերութեան փորձ մը կատարեցինք :

Ուզեցինք պատեհութիւն տալ, որպէսզի դարձ մը կատարեն, զարմանելով այն պակերազարդ ապօրինութիւնները որոնց վաստացի մերկացու - մը հրատարակուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ եւ այլուր :

Այս կը պահանջէր զաղութին չահը, մասնաւորապէս դիւրացնելու համար թեմական կազմակերպութիւնը :

Դժբախտաբար յուսախաբ եղանք:

Վերջին ընտրութեանց առթիւ սարքուած խաղերու չնորհիւ, «անկուսակցական եկեղեցասէր - ները» տուն - տեղ են եղած եւ գործերը կը վարեն համաձայն իրենց հայեցողութեան :

Անոնք ունին իրենց յատուկ «վարչութիւնը», որ պարբերաբար զեկոյցներ կը զրկէ մամուլին :

Անցեալ չաբթու հրատարակեցինք այդ զեկոյցներէն մէկը, որ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէր· —

1.— Յառուկ յանձնաժողով մը կազմուած է, «որպէսզի աջակցի Հայրապետական պատուիրա - կին, Արեւմտեան Եւրոպայի Թեմին կազմակերպութեան աշխատանքներուն մէջ»:

2.— Վարչութեան մէկ մասին պաշտօնավարութեան չրջանը աւարտած է :

3.— Բայց, նկատելով որ ծրագիր - կանոնադրի կարգ մը յօդուածները վերամշակուած են մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, որոշուած է ընտրութիւնները կատարել համաձայն նոր տրամադրութեանց :

4. — Կատարուած փոփոխութիւնները պիտի քննուին արտակարգ ընդհ·ժողովի մը կողմէ, նախագահութեամբ նորընտիր առաջնորդին :

Այս մանուածապատ զեկոյցէն կը բխին հետեւեալ հարցումները · —

1.— Որո՞նք են «զաղութին չարդանքն ու վատահութիւնը վայելող »այն անձնաւորութիւնները, որ պիտի աջակցին կաթող· պատուիրակին, իբրեւ «յատուկ յանձնաժողով »: Ի՞նչ հիման վրայ կատարուած է այս ընտրութիւնը :

2.— Ինչո՞ւ մամուլին չեն հաղորդեր ծրագիր կանոնադրին մէջ կատարուած «բարեփոխումնե - րը», որպէսզի հանրութիւնը կարենայ զաղափար մը կազմել :

3.— Քանի որ փոփոխութիւններ կատարուած են ծրագիր - կանոնադրին մէջ, ինքնին դադրեցե - նէ զաղբած չըլլա՞ր ինքնակոչ վարչութիւնը :

4.— Ուրիշ խօսքով, տարրական տրամաբանութիւնը չի՞ պահանջեր կանոնադրի վերջնական վաւերացումէն եառ, ձեռնարկել ամբողջ վարչութեան, եւ ոչ թէ անոր մէկ մասին ընտրութեան :

Եթէ կարելիացին հրապարակաւ պատասխանել այս հարցումներուն, զոնէ մէկ անգամ հաստատած պիտի ըլլային թէ կ'ուզեն ընդ առաջ երթալ օրէնքի պահանջներուն :

Փարիզի հոգեւոր հովիւն ալ, որուն աջակցութեան ապաւինած են, չնչաւորով անոր «Հայրապետական պատուիրակ»ի հանգամանքը, անչուշտ իրենց պիտի յիշեցնէ այս տարրական պարտականութիւնը :

Մենք մօտէն տեղեկութիւն չունինք Սերովբէ վարդապետի տեսակէտներու մասին :

Զենք ալ դիտեր թէ անհրաժեշտ քննութիւնները կատարած է, ստուգելու համար վերջին ընտրութեանց օրինաւորութիւնը եւ իր օրհնութեան ապաւինած վարչութեան իրաւասութիւնները :

Ամէն պարագայի մէջ, տակաւին ուշ չէ, զոհացում տալու համար հանրային կարծիքին :

Որքան ալ նորեկ ըլլայ, նորընտիր հովիւը բաւական զաղափար կազմած ըլլալու է իր չրջապատի մասին :

Իր ներկայ եւ ապագայ գործունէութեան ճամբան չի կրնար հարթուիլ միակողմանի գործունէութեամբ :

Ծրագիր - կանոնադրին հետ, պէտք է փոխել նաեւ բանկալին մթնոլորտը :

Անհրաժեշտ է վստահութիւն ներչնչել :

Շ·

Գարեգին կաթողիկոսի թաղումը

Երէկ Պէյրութի մեր թղթակցէն ստացանք հետեւեալ տեղեկութիւնները (Յունիս **28** եւ **29**) .—

Գարեգին կաթողիկոսի թաղման եւ օծման համար մասնաւորապէս կազմուած յանձնախումբին որոշումով, հինգշաբթի առաւօտ կանուխ հանգուցեալ կաթողիկոսին մարմինը Անթիլիասի Տաճարէն ինքնաչարժով փոխադրուեցաւ Ս· Նշան Մայր եկեղեցին, ուր ամբողջ օրը ընդունեց վերջին յարգանքը հաւատացեալ ժողովուրդին :

Նախապէս որոշուած էր ուրբաթ առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ կատարել Ս·Նշան եկեղեցիին մէջ եւ նոյն օրը կէսօրէ ետք հանգուցեալ Հայրապետին մարմինը թափօրով փոխադրել Անթիլիաս : Վերջին պահուն սակայն ուրբաթ օր տեղի ունեցած պատարագն ու թափօրը յետաձգուեցան չաբթի օրուան, նոյն ժամերուն :

Զորեքշաբթի կէսօրէն ետք էջմիածինէն հասաւ հեռագիր մը ստորագրուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ :Ինչպէս զրած էինք արդէն,հեռագիրը կը հաղորդէր, թէ հինգ հոգինոց պատուիրակութիւն մը ճամբայ պիտի ելլէ Հայաստանէն՝ մասնակցելու համար հանգուցեալ Հայրապետին թաղման արարողութեան : Ուստի կը թելադրէր որ վեհափառին թաղումը տեղի չունենայ Յունիս 29էն առաջ, որպէսզի էջմիածնի ներկայացուցիչները կարենան ժամանակին հասնիլ եւ մասնակցիլ թաղման արարողութեանց :

Պատասխէն հեռաձայնով հաղորդուեցաւ թէ Ադգ· իշխանութեան կողմէ ներկայացուցիչ մը պիտի զայ՝ մասնակցելու համար արարողութեանց :

× Ուրբաթ կէսօրէ առաջ ժամը 11.30ին Լիբանանի հանրապետութեան նախագահ Շէյխ Պէչար էլ Խուրի, ընկերակցութեամբ վարչապետ Սամի պէյ Սոլհ Անթիլիաս եկաւ իր յարակցութիւնները ներկայացնելու համար Մխիթարեանց՝ կաթողիկոսին մահուան առթիւ :

Նախագահը եւ վարչապետը դիմաւորուեցան Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ·ի եւ Բերիոյ առաջնորդ Զարեհ եպիսկ·ի կողմէ եւ առաջնորդութեան վեհարան, ուր իրենց յարակցութիւնները յայտնեցին կաթողիկոսական ընդհ· փոխանորդ Խադ արք· Ալպաջեանի, Անթիլիաս ժամանած արք·ներուն եւ Մխիթարեանց անդամներուն :

Խադ արք· հայ ժողովուրդին կողմէ չնորհակալութիւն յայտնեց :

Ապա հետեւեալ նախագահը հետեւեալ արձանագրութիւնը թողուց կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ·—

« Կը ներկայացնեմ ամենայերմ ցաւակցութիւնները զառն կորուստին համար»:

Ցաւակցական նոյն արտայայտութեան տակ ստորագրեց նաեւ Ն· Վ· վարչապետ Սամի պէյ Սոլհ :

× Հայրապետին մարմինը չաբթի հանդիսաւոր թափօրով փոխադրուեցաւ Անթիլիաս :

Կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, հանդիսաւոր պատարագ մատուցեց Ս· Նշան Մայր· եկեղեցիին մէջ, եղիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեան : Կէսօրէ ետք ժամը 3ին, թափօրը կազմուեցաւ Ս· Նշան մայր եկեղեցիէն ու ճամբայ ելաւ դէպի Տօրա : Անկէ՝ ինքնաչարժներով Անթիլիաս :

Կիրակի տեղի ունեցաւ օծումն ու թաղումը : Առաւօտեան ժամը 10ին, հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ, ի ներկայութեան կառավարութեան ներկայացուցիչներուն, դիւանապետական Մարմնի անդամներուն եւ բարձրաստիճան կղերականներու :

Պատարագէն ետք տեղի ունեցաւ հանդուցեալ Հայրապետին օծումը, յետոյ մարմինը ամփոփուեցաւ Անթիլիասի մէջ :

էջմիածնի պատուիրակութեան կազմը

Ուրբաթ իրիկուն Գէորգ Զ· Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ստորագրութեամբ էջմիածինէն հասաւ հեռագիր մը, որ կը յանուցանէ թէ պատուիրակները արդէն ճամբայ ելած են :Պատուիրակութեան անդամներն են.— Վահան արք· Կոստանեան, Ռումանիոյ առաջնորդ Վազգէն Եպիսկ· Պալճեան, Երեւանի Ս· Սարգիս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան առենապետ Գրիգոր Սանոսեան , պրօֆ· Առաքել Առաքելեան, իսկ հինգերորդը՝ Երուսաղէմի Պատր· տեղապահ Եղիշէ եպիսկ· Տէրտէրեան :

× Կարդադիր յանձնախումբը հետեւեալ հրահանգները հաղորդած էր ժողովուրդին , յուղարկաւորութեան առթիւ· — ..

Ա·— Արգիլուած է ծաղկեպսակ կամ ծաղկեփունջ բերել : Բ·— Արգիլուած է վերտառութիւններ կրող պաստառներ կամ ցուցատախտակներ բերել : Գ· — Թափօրին հետեւիլ չարքերով եւ կարգ պահելով : Դ·— Խումնախ փողոցներէն թափօրին վրայ չխուժել եւ սպասել իրենց հերթին միանալու թափօրին : Ե·— Կրկին կը յանձնարարուի խանութներն ու գործատեղիները փակել եւ դադրեցնել ամէն տեսակ աչխատանք :

× Այսու կը յանուցանենք բարեպաչտ ժողովրդեան թէ փոխան ծաղկեպսակի սիրով պիտի ընդունուին նուէրները Երանաչնորհ Ն· Ս· Օծութիւն Տ· Տ· Գարեգին Վեհ· կաթողիկոսի անտիպ ձեռագրերուն հրատարակութեան համար :

Տէր եւ Տիկին Ալրոյ Ալրոյեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 500 լ· ոսկի :

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

ՄԸՐՐԻ ՓԱՇԱ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Ց

ԼԵԶՈՒ ԳՏՆԵԼ ԱՆԳԼԻՈՑ ՀԵՏ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Եգիպտոսի վարչապետը, Հիլալի փաչա հրաժարած ըլլալով, իրեն յաջորդած է Սբերի փաչա :

Հետագիրը կ'ըսէ թէ այս լուրը զաղտնի պահուած էր 36 ժամ, եւ անակնկալ մը եղաւ ժողովուրդին համար: Նոր զահլիճը կազմուած է անկախներէ : Կարգ մը թերթեր կը զրեն թէ վերջին պահուն դժուարութիւններ ծագած են, մասնաւորապէս ներքին գործերու նախարարութեան համար :

Կ'ըսուի թէ Մորթատի Մարաղի փաչա ուզած է ներքին գործերու նախարար մնալ նոր զահլիճին մէջ ալ, բայց վարչապետը առաջարկած է պատերազմական եւ ծովային նախարարութիւնը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Սբերի փաչա, որ 60 տարեկան է, պիտի վարէ նաեւ ներքին եւ արտաքին նախարարութիւնները, ցնոր տնօրինութիւն :

Նոր վարչապետը իր ուսումը աւարտած է Ֆըրանսայի մէջ, եւ մասնագէտ մըն է ոռոզման գործերու: Քաղաքական ասպարէզը մտաւ 1937ին, իբրեւ հանրօգուտ չինուեցաւ ներքին գործոց նախարար : Մինչեւ 1940 մասնակցեցաւ զանազան կառավարութեանց իբրեւ հանրօգուտ չինուեցաւ , ազգ· պաշտպանութեան եւ էմմաական նախարար : Առաջին անգամ վարչապետ եղաւ 1940ին, յետոյ՝ 1949ին :

× Նախորդ վարչապետը, Հիլալի փաչա, որ պաշտօնի կոչուեցաւ անցեալ մարտին, այս առթիւ թագաւորին ուղղած նամակին մէջ կ'ըսէր թէ «ամէն չանք պիտի թափէ իրականացնելու համար երկրին ազգային խոչոր, — օտար զօրքին պարպումը եւ Նեղոսի հովիտին միութիւնը (կցում Սուտանի) : Միեւնոյն առեն կը խոստանար պահպանել բարեկարգութիւնը եւ «պայքարիլ ապականութեան եւ կաշառակերութեան դէմ , առանց տկարանալու կամ ձգձգելու »:

Իր առաջին գործերէն մէկը եղաւ լուծել երեսփոխ· ժողովը եւ ընտրութիւնները յետաձգել հոկտեմբերին, նոր օրէնք մը պատրաստելով :

Այժմ իր հրաժարագրին մէջ Հիլալի փաչա կ'ըսէ ,դարձեալ խօսքն ուղղելով Թագաւորին· — «Պաշտօնակիցներս եւ ես կը նկատենք թէ մեր ուժերէն վեր պատասխանատուութիւն մը ստանձներ ենք: Երկիրը կը դանուի անելի մը առջեւ, ուստի անհրաժեշտ կը դանենք ձեր հայեցողութեան յանձնել խնդիրը »:

Հրաժարեալ դահլիճին անդամներէն Ֆարիտ Զալուք փաչա յայտարարեց թէ հրաժարման երեք պատճառներէն մէկը այն է որ դաւ մը սարքուած էր դահլիճը տապալելու համար: «Երեք ծանօթ անձնաւորութիւններ, որոնց մէկը յայտնապէս բարեկամ է Վաֆտ, Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին դիմելով, առաջարկած են անառանելի կայունեան մը մատնել դահլիճը: Այս յայտնութեան վրայ, Հիլալի փաչա մտածեց թէ չի կրնար չարունակել իր գործը, երբ դաւեր կը սարքեն իր կռնակէն »:

× Նոր վարչապետը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ արքունի դիւանապետին՝ Ֆիւֆի փաչայի հետ, նոր ընտրութեանց, զրաքննութեան մեթոդացման եւ պաշարման վիճակի բարձման մասին:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ Սբերի փաչան կը համարուի վարպետ եւ իրատես դիւանագէտ մը, զուղամիտ եւ կարող վարիչ մը :

×Հիլալի փաչայի դահլիճին անկումը մեծ զարմանք չպատճառեց Լոնտոնի մէջ, ուր դիտէին ա - նոր կրած դժուարութիւնները՝ իրրեւ հետեւանք Վաֆտի չարաճուն գործունէութեան: Բայց եւ այնպէս կը ցաւին Հիլալի փաչայի ձախակողման

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Միւնխէն, 26 Յունիս (Յատ.).— Գերմանիա նիւթ մնացած հայ տարագիրները այնքան ծանր վիճակի մը մատնուած են որ, պարտք կը համարեմ հայ հանրութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել:

Պատերազմէն առաջ գերմանահայ գաղութը հազիւ քանի մը հարիւրի կը հասնէր, մեծ մասով Պերլին եւ Համպուրկ հաստատուած: Պատերազմի ընթացքին այս թիւը հազարներով բազմապատկուեցաւ, չնորհիւ Ֆրանսայէն, Յունաստանէն եւ Ռուսաստանէն բռնի բերուած հայ աշխատաւորներու: Հիթլէրեան կառավարութիւնը աշխատողական ձեռքերու պէտք ունենալով իր դրաւած երկիրներէն բազմաթիւ քաղաքացիներ Գերմանիա կը փոխադրէր որոնց հետ նաեւ յիշեալ Հայերը:

Պատերազմէն վերջ, 1945ին չատեր այլեւս չէին կրնար իրենց հայրենիքը վերադառնալ (մեծ մասով Ռուսաստանի Հայեր): UNNRA անմիջապէս օգնութեան հասաւ ասոնց, տրամադրելով Շվութկարտի Ֆունքերքազերնէ (նախկին գերմանական զօրանոց մը) եւ միաժամանակ ապահովելով իրենց սնունդը եւ հանգերձեղէնը: Ֆունքերքազերնէն մօտաւորապէս 2000 բնակիչով հայկական աւանի մը վերածուած էր. եկեղեցի, դպրոց, թատրոն, թերթ, դատարան, ոստիկանութիւն եւն.: Այդ չրջանին էր որ չնորհիւ Պ. Ճորճ Մարաիկեանի, Ամերիկայի մէջ հիմնուեցաւ ANCHAն, իր իսկ նախագահութեամբ, օգնելու համարհայրենադարձ տարագիրներու: ANCHAն գործակցութեամբ UNNRAի յաջողեցաւ բազմաթիւ Հայեր Ամերիկա փոխադրել: UNNRAին յաջորդեց IROն, որուն հետ եւս ANCHAն չարունակեց իր գործակցութիւնը այն ուղղութեամբ: Այսպէսով քանի մը հազար Հայեր կրցան դանազան երկիրներ գաղթել, մասնաւորաբար Հիւս. Ամերիկա: Բայց անոնք որ հիւանդ էին կամ որեւէ յանցանքի համար ժամանակին բանտարկութեան պատիժ կրած, մերժուեցան դիւանագիտական իշխանութեան կողմէ Հիւանդները մեծ մասով թոքախտաւորներ են, իսկ յանցաւորները կ'ամբաստանուին թէ սեւ չուկայով դրաժա են պատերազմի միջոցին կամ պատերազմէ ետք. Այդ չրջանին չատեր նոյն «զբաղումը» ունէին, բայց անբախտներուն յանցանքը այն է որ «բռնուեցան»...

Այժմ Գերմանիա մնացած հայ տարագիրները 4—500 հոգիէ կը բաղկանան, ցրուած՝ դանազան քաղաքներու մէջ: Ֆունքերքազերնէն ամայացած է: Հազիւ քանի մը ընտանիքներ ու ամուրիներ կը բնակին հոն, մնացեալները լեհ, ռուս տարագիրներ են:

ANCHAի կեդրոնը, ինչպէս միշտ, Շվութկարտ կը դտնուի գերկատարութեամբ դօր. Շէքջրճեանի եւ իր զրադրուհիներուն: IROն 1952 Յունուարէն ի վեր դադրած ըլլալով, ինչպէս բոլոր տարագիրները, նոյնպէս եւ մեր հայրենակիցները անօգնական եւ անպաչտպան ձգուած են: ԱՆԶԱՆ մէկ տարիէ ի վեր կը խոստանայ հիւանդները Լիբանան փոխադրել, բայց երեւի դժուարութեանց մատնուած է:

Անկարելի է նկարագրել այն թշուառութիւնը որուն մէջ կ'ապրին մեր տարաբախտ հայրենակիցները: Խեղճ ու կրակ փայտաչէն խրճիթներուն մէջ, զուրկ ամէնէն տարրական յարմարութիւններէ, ամառը անտանելի տաք, ձմեռը ցուրտ ու խոնաւ: Եւ այս բոլորին հետ անգործութիւն եւ անօթութիւն: Այս առթիւ դիտողութիւն մը ունիմ դօր. Շէքջրճեանի, որ իմ անձնական լաւ բարեկամս է եւ զոր մեծապէս կը յարգեմ: Զօրավարը չյայտնեցաւ հոգեկան կապ մը ստեղծել հայ տարագիրներուն հետ. մնաց միշտ պաչտօնապար, բայց ոչ այն հայրենակիցը որ հասկնար այդ դժբախտ մարդոց տառապանքը եւ փորձէր անուչ խօսքով մը մխիթարել զիրենք:

Միւս կողմէ, այն բախտաւոր նախկին տարագիրները որ հիմա Ամերիկա հաստատուած են, կարծես մոռցեր են իրենց եղբայրները: Գոնէ հանդանակութիւն մը կատարէին իրարու մէջ, օգնութեան հասնելու համար այս խեղճերուն: Անձնական դիմումիս վրայ անցեալ տարի Ծինսինդի առթիւ Բարեգործականը Միւնխէն ապրող Լուրքահիւր տարագիրին աննդեղէն պարունակող ծրար ներ զրկեց, 15 տոլարի չէքով մը միասին: Բոլորն ալ երախտապարտ մնացին: Անչուշտ դովելի էր Բարեգործականի այս ձեռնարկը. բայց պատահական օժանդակութիւններ չեն կրնար դարմանել տագնապը: Տարագիրները կը կարօտին անմիջական կարդադրութեան մը, եթէ ոչ հեռագիրով պիտի սպասին Ֆիղիքապէս թէ բարոյապէս: Եթէ իսկապէս հնարաւորութիւն մը կայ հիւանդները այլուր փոխադրելու, իսկոյն գործի անցնելու է քանի ձմեռը չէ հասած:

Անհրաժեշտ է ոչ-հիւանդներն ալ երկիր փոխադրել, որպէսզի կարենան տանելի կեանք մը ստեղծել:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Թղթատար աղաւնիները

Թղթատար աղաւնիները, բացի կենսաբանական բազմաթիւ խնդիրներէ — օրինակ՝ ճամբու ուղղութիւնը բնորոչելու բնազդը — ունին իրենց դեղագիտական կողմը:

Առանց ոեւէ ծանօթութեան, կարելի չէ չըզմայլիլ աղաւնիի մը զեղեցկութեան վրայ: Իր զլխուն խրոխտ կեցուածքը, աչխոյժ ու բոցավառ աչքերը, մարմնական զիծերու ներդաչնակութիւնը, որմէ կը ծորի ուժ ու զօրութեան յատկանիչը, ձեզ կը համոզեն թէ ազնուացեղ կենդանի մըն է ան, չզուտ մղումով թրթռուն: Հապա՞ իր թռիչքը երկնասլաց: Երբ իր մարմնին ամբողջ ծանրութեամբ կը թափահարէ իր թեւերը՝ օդին մէջ, կը զգանք որ ազատ է ու ափը՝ անհուն տարածութեան:

Այս զերազանց ամբողջութեան վրայ կ'աւելնայ մարզկային տարր մը: Ամէն չարաթ հիւսիսային Ֆրանսայէ, Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Անգլիոյ մէջ բազմաթիւ աղաւնեբոյծներ մրցումներ կը կազմակերպեն հազարաւոր թղթատար աղաւնիներու մասնակցութեամբ, երկու հարիւրէն մինչեւ հազար քիլոմեթր հեռաւորութեանց վրայ: Ո՞ւր է սկիզբը մարզկային այս երեւոյթին: Աղեօ՞ք մարզիկ զայն զտած են աղաւնիներու մօտ բնութեան մէ՞ջ իսկ, իր ներկայ յատկանիչներով, թէ ոչ մարզկային արուեստական յղացում մըն է այդ պարզապէս: Տարուէն կ'ըսէր թէ բոլոր լաւ աղաւնիները սերած են Թիւնիզէն (վայրի աղաւնի, biset) հեռեւարար կարելի կը դանէր դիւրաւ ստեղծել յատուկ ցեղեր, խնամել ու յաջորդական տարրդուդումներով: Սակայն, իրօ՞ք այդ քան պարզ գործողութիւն մըն է այդ: Պելժիացի մասնագէտ մը՝ Վանհէր Լինարն կը խոստովանի թէ թղթատար աղաւնիներու ծագման պարագաները անորոչ են: Այսուհանդերձ, դիտենք որ այդ աղնիւ ցեղը ստեղծուած է մէկուկէս դարէ ի վեր:

Առանց երթալու մինչեւ Նոյ Նահապետը որ առաջին աղաւնի օգտագործողը համդիսացաւ, դիտենք նաեւ որ Եգիպտացիներն ու Հռոմէացիները ալ կը զբաղէին աղաւնեբուծութեամբ: Աղեօք անո՞նք եւս կ'օգտագործէին աղաւնիները լուրերու փոխադրութեան համար: Միջին դարուն միայն արքայազուններն ու զեղեկատէրերը իրաւունք ունէին աղաւնիներ պահելու: Սակայն չենք գիտեր թէ թղթատար աղաւնինե՞ր էին ատոնք:

Առաջին ճերմակ աղաւնին դտնուած է պարսիկ բուծարանի մը մօտ, որ խանդավառութիւն ստեղծած է ու ծախուած՝ ոսկիի գինով:

Մեր օրերուն, բազմազան ցեղեր կան, յատուկ անուանակոչումներով: Բայց խնդիրը է թէ ի՞նչ ձեւով ստացուած է թղթատար աղաւնին: Թերեւս դիւրին համարուի փորձ մը կատարել զայն յառաջ բերելու յատկութեամբ, մեկնելով Լիէժի եւ Անվերսի ցիղերէն, որոնց ծագման մասին եւս ոչինչ գիտենք: Սակայն ո՞վ պիտի ունենայ այդ փորձին փափաքը, համբերութիւնը եւ միջոցները:

Ծանօթ է որ բոլոր կենդանիները օժտուած են իրենց բոյնը դտնելու բնազդով: Բայց թղթատար աղաւնին այս դեռնէն վրայ կը զերազանցէ զանոնք իր կատարելութեամբ: Որովհետեւ ան անհուն սէր մը կը տածէ իր բոյնին հանդէպ եւ նախանձախնդիր հաւատարմութեամբ կապուած է իր զոյգին: Ահա այս վերջին յատկանիչներն են որ կ'օգտագործուին թռիչքներու ընթացքին:

Իր բոլոր յատկութիւններով հանդերձ՝ թղթատար աղաւնին առանց մարզուելու կը ներկայանայ միայն իր ճամբորդի դերով: Մանաւանդ կ'իյնայ զայն կրթել պահանջուած ուղղութեամբ: Ան իր մարզկային հնարամտութիւնը եւ հանճարը

Շվութկարտի ԱՆԶԱՆի դրասենեակը այլեւս դեր մը չունի, իր ծախքը չատ աւելի է քան թէ կատարած գործը: Ամսական այն հսկայ դումարը որ այս դրասենեակին համար կը վատնուի, չատ աւելի օգտակար կ'ըլլար, եթէ հայ տարագիրներուն յատկացուէր: Իրաւ ԱՆԶԱՆի ներկայացուցիչ պաչտօնեայ մը լիուլի կը բաւէ այստեղին գործերուն համար: Այս իմ անձնական կարծիքս է:

Վերջացնելէ առաջ, կ'ուզէի յիչել թէ տարագիրները խորին դառնութեամբ կը յիչեն Ամրամ Չէլվէեանի անունը: Ամերիկայէն եկած այս պաչտօնեան խոստացեր է Հիւս. Ամերիկա փոխադրել չատ մը տարագիրներ, չնորհիւ իր կապերուն եւ դրամ պահանջած է «նախնական ծախքերու համար»: Մեր անճար հայրենակիցները իրենց վերջին լումաները քով քովի բերին եւ չատ մը իրեր ծախելով յանձնած են այս մարդուն որ այժմ հեռքը կորնչուցած է: Կը կարծուի նոյն ձեւերով դումարներ դանձած է նաեւ Յունաստանի եւ Իտալիոյ մէջ: Ո՞վ է պատասխանատուն ...

ՄԱՔՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Թրխապատում

Պոլսոյ *Հիմայք* լրագիրը կը գրէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ.—

Ընդդիմադիրներու օրկանը, «Ուլուս», եւ անոր ութսունոյց խոփած խմբագրապետը, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընն, կը չահագործեն երկրին մէջ պատահած ոստիկանական պարզ դէպքերը, եւ ըմբոստութեան մղել կ'ուզեն ժողովուրդը:

Ինչպէս կը մոռնան որ իրենց իշխանութեան ժամանակ Աբեւելեան ափոզին ըմբոստութիւն մը կար: Հիմա ելեր են ըսելու թէ արեւելեան նահանգներուն եւ զաւառներուն մէջ ըմբոստութիւն մը կը խմորուի, ժողովուրդը կը զինուի, ապրուստի թրխմութիւն ծագած է, եւն.: Պարզապէս հրձիգութիւն:

Մարտինի կողմերը ձերբակալուեր է կառապի ոճրագործ մը, եւ զիւղացիները քարերով եւ բիրերով յարձակեր են զինքը տանող ժանտարմաներուն վրայ, անոնց ձեռքէն առեր են ոճրագործը: Պոլսոյ մէկ զիւղին մէջ, ժողովուրդը մաղձրներով եւ սարճանակներով յարձակեր է ուրիշ զիւղի մը վրայ, եւ թալանի տուեր է զայն:

Ըստ Եալչընի, արեւելեան զաւառներու մէջ ժողովուրդը զէնքի փարած է եւ այս բոլորը ըմբոստութեան մը նախանչաններն են:

Տեսէք թէ կիրքը մինչեւ ուր կը տանի այս մարզիկը: Մինչեւ ուր կը տանի կուսակցամոլութիւնը: Ինչօնիւն ալ նոյն յեղափոխական մեթոտներուն դիմեց, Սեւ Ծովու մէջ խռովարարական ճառեր խօսելով, հիմա ալ արեւելեան զաւառներու պարզ դէպքերը մատի փաթթոց ընել սկսան:

Տեսէք թէ զաւառանութիւնը մինչեւ ուր կը տանին: Այս այն Հիւսէյնն է ճահիտը չէ՞ր որ անցեալին մէջ զրպտութիւն փորձեց եւ ժողովուրդը ըմբոստութեան մղել ըսելով.— Ոտքի ելէք, ով հայրենիքի որդիներ:

Նորէն նոյն մեթոտը կրկնուի «Թանին»ի երեմնի խմբագրապետը, Հիւսէյին Ճահիտ: Ինչպէս կը մոռնայ որ պալքանեան պատերազմի ծագին զործ կը դնէ թղթատար աղաւնիներու մասնագիտութեան մէջ: «Ախոյեան»ներու պատրաստութիւնը կը պահանջէ խիստ ըլլալ աղաւնիներու ուղղութիւն բնորոչելու բնատրութեան մէջ: Այդ ընտրութիւնը կը կատարուի իւրաքանչիւր սեռին մօտ եւ եկու հանդրաւտով.— փոքր հեռաւորութեան վրայ եւ յետոյ՝ երկար հեռաւորութեամբ:

Փոքր հեռաւորութեան ժամանակ աղաւնին իր բոյնը կը դանագանէ չուրջի տեսարաններէն պարզ տեսողական յիչողութեամբ: Իսկ թէ երկար ճամբորդութեան մը պարագային այդ զգայնութիւնը ինչ հիմքերով կը ներկայանայ,— մութ է տակաւին: Ուղղութեան զգայնութիւնը հատկանիշ մը կը համարուի: Եթէ խումբ մը աղաւնիներ մի հանգամանք ուն

դումին մէջ դեր ունեցան կարգ մը լրագրողներ, եւ այդտեղ առաջին պիծի վրայ կուգայ նոյնինքն Հիւսէյին Ճահիտ: Կը բաւէ քննական ակնարկ մը նետել իր գրածներուն վրայ եւ համոզում գոյա-ցնել:

Անշուշտ կը յիշէք թէ Շէյխ Սայիտի ըմբոստութեան ժամանակ Ինէօնիւ պատասխանատու նկատած էր լրագրողները. խմբագրապետներ անկախութեան առաջին յանձնուեցան եւ դժուարաւ վերկուեցան կախաղանէն: Այսօր ալ Ինէօնիւ « Ուլուս»ը եւ անոր խմբագրապետ Ճահիտն է որ երկրին մէջ ըմբոստութիւն կը սերմանեն:

Ութսունը անց մարդ մը, որ իր խռովարար եւ հայրենադաւ գրիչը ի սպաս կը դնէ ժողովուրդը դէպի ապստամբութիւն տանելու համար, եւ նոր մը կ'աւելցնէ իր չատ մը ազգադաւութիւններուն վրայ: Մենք լո՞ւռ պիտի մնանք Եալչընի այս հրձիգութիւններուն առջեւ, որոնք կուսակցական պայքարի սահմանները չատոնց անցած են: Բաց խօսինք, «արեւելեան նահանգներու մէջ ժողովուրդը կ'ապստամբի» խօսքը, աչխարհի այս փափուկ օրերուն, երկրին դէմ ամբողջական չարիք մըն է:

Մէկ կողմէ Ինէօնիւ Սեւ Ծովու դաւառները կը չըլի ոչ թէ կուսակցական քարոզութիւն կատարելու, այլ բարեմիտ հանրութիւնը թունաւորելու նպատաւոր, միւս կողմէ «Ուլուս»ի խմբագրապետ իր ընդվզեցուցիչ հրձիգութիւններով ուղղակի երկրին չահերուն դէմ կը գաչէ:

Ձենք դիտեր թէ մինչեւ ուր տանիլ կ'ուզեն այս գործը, որ մերկապարանոց պարզուած է հիմա: Գիտենք թէ ինչպիսի դիւաւորութիւններ ունին թէ ընդդիմադիրները, թէ անոնց նախագահը եւ թէ խօսնակները: Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընները:

Իրենց կը յիշեցնենք թէ ժողովուրդին մէջ կատարուած այս ըմբոստական գործողութիւնները ոչ մէկ կապ ունին խօսքի ազատութեան, մամուլի ազատութեան եւ ոտկիապար չարժումին հետ: Ժամ է որ հասկցնենք իրենց:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆԷՆ ՎԵՐՋ ԿՐՕՆԱԿԱՆԸ

Իրազեկ աղբիւրէ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Մոսկուայի մէջ դումարուած կրօնական համագումարի մասին. —

Ժողովը բացուեցաւ Մայիս 9ին եւ վերջացաւ Մայիս 12ին: Երեք մասնաւոր յայտարարութիւններ ընդունուեցան, որոնց գործադրութեան համար կազմուեցան երկու մնայուն յանձնաժողովներ. — 1.— Մէջին Արեւելքի եւ Ամերիկէի Իսլամներու եւ Պուտտայականներու համար, 2.— Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգներու քրիստոնէական եկեղեցիներու համար, որ իր կարգին կը պարունակէ երեք կտեր Ա) Ուղերձ մը Սթալինի եւ Մ. Միութեան կառավարութեան, ուր Սթալին կը ներկայացուի եւ կ'ընդունուի իբրեւ խաղաղութեան դրօչակիրը, եւ Մ. Միութիւնը իբրեւ երկիր մը որ կը վարէ խաղաղութեան քաղաքականութիւն մը, ներքին թէ արտաքին հարցերու մէջ, Բ) Ժողովին մէկ յայտարարութիւնը՝ ուղղուած խաղաղութեան Տիեզերական Կոմիտէին ուր կը յայտնէ թէ Ռուսիոյ բոլոր եկեղեցիները եւ բոլոր կրօնները կը յարին այդ Կոմիտէին. Գ) Ցայտարարութիւն մը ուղղած աչխարհի բոլոր եկեղեցիներուն եւ կրօնքներուն, քրիստոնէական բլլան կամ ոչ, որ կը դատապարտեն Գորչաչի եւ Ձինաստանի մանրէական պատերազմը եւ Մ. Նահանգներու յարձակողական քաղաքականութիւնը, եւ արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Ճափոնի վերազինումը:

Այս միեւնոյն յայտարարութեան մէջ կոչ կ'ընէ բոլոր զրամատիրական երկիրներու հաւատացեալներուն միանալ խաղաղութեան կոմիտէին եւ ընդդիմանալ Վատիկանի, ինչպէս եւ այն բոլոր պետութեանց որոնք կը դործակցին Մ. Նահանգներու հետ:

ԵԿԵՂԵՑԻ Իսիլ Մուլինոյի մէջ

(Կոչ Իսի լէ Մուլինոյի, Քլամարի, Մէօտոնի եւ Պիյանքուրի հայ հասարակութեան)

Ցարդելի հայրենակիցներ, չըլանիս բազմաթիւ հայրենակիցներուն կրօնական պէտքերուն (մկրտութիւն, պսակ, թաղում, Ս. Պատարագ եւն.) դոհացում տալու համար Իսի լէ Մուլինոյի մէջ Հայ Առաքելական եկեղեցիի մը պահանջը զգալի դարձած էր չատոնց: Փարիզի եկեղեցիին հեռաւորութիւնը պատճառ դարձած էր որ մեր վերյիչեալ ասպդական արարողութիւնները համեմատաբար անչուք անցնին: Այս իսկ պատճառաւ ժողովրդային խաւերու մէջ յաճախ փափաք յայտնուած է ունենալ Իսի լէ Մուլինոյի մէջ Հայ Առաքելական եկեղեցիի սեփական չէնք մը:

Ընդառաջ երթալով ժողովրդային փափաքին, մամուլի միջոցաւ ժողովի հրաւէր ուղղուեցաւ եւ ներկայ հայրենակիցներու հաւանութեամբ որոչ ուեցաւ եկեղեցիի չինութեան ձեռնարկել:

Այս առթիւ ընտրուած եկեղեցաչէն յանձնախումբը արդէն կազմած է հանգանակիչ յանձնախումբ մը որ ժամանելով տոմարով մը կը դիմէ իր ազգակիցներուն, անոնց սրտաբուխ նուէրները հաւաքելու եւ մեր ազգօգուտ ձեռնարկը յաջողցնելու համար:

Սիրելի հայրենակիցներ, Իսի լէ Մուլինոյի եկեղեցաչէն յանձնախումբս ներկայիս ձեր ուչադրութեան կը յանձնէ մեր ձեռնարկին խիստ օգտակար հանդամանքը եւ կը խնդրէ մեր բոլորհայրենակիցներէն յատկդոն ընդունելութիւնը ընել մեր հանդանակիչ մարմնին:

Ձեր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութենէն կախում ունի ձեռնարկին յաջողութիւնը եւ յաջողութեան ասպիճանը: Ձեր զոհաբերութեան ոգին պիտի բլլայ ձեր եկեղեցասիրութեան փաստը եւ իրական պատկերը:

Ց. Գ.— Ցանձնախումբի դանձապահին հասցէն.— M. H. Sarafian, 31, Ave. Auguste Rodin, Meudon (S. et O.):

×

Այս առթիւ «սրատեսի կոչ մը» ուղղած է նաեւ Փարիզի հոգեւոր հովիւը, Սեւրոմբ վրդ. Մանուկեան, որ «անհուն զոհունակութեամբ» ողջունելով տրուած որոչումը, կ'ըսէ.

... Մեզի Հայերուս համար, եկեղեցին հոգեկան պահանջքէն աւելի բան մըն է. անիկա Աստուծոյ տունն բլլալէ յետոյ մեր ազգին ալ տունն է, մասնդի անոր մէջ է որ կ'աստացողայ ու կ'արտայայտուի Հայու հոգին եւ մեր ազգային կեանքը իր բոլոր երեսներով:

... Բայց մեր ազգային պատմութիւնն ու փորձառութիւնը մեզի կը թելադրեն որ եկեղեցիի կողքին եւ անոր հովանիին տակ ծրագրուի եւ կառուցուի նաեւ սրահ մը որ ծառայէ մանուկներուն իբրեւ վարժարան, երիտասարդներուն իբրեւ հաւաքավայր եւ առհասարակ ամէնուն իբրեւ հանդիսասրահ: Այս կերպով միայն եկեղեցիով մեր ազգային կեանքը կը դառնայ գործօն եւ կենսունակ՝ արտասահմանի մեր տարագիր եւ ցիրուցան վիճակին մէջ:

Իսի լէ Մուլինոյի Հայութիւնը իրրեւ հաւատարիմ ժառանգորդները մեր հաւատքին եւ մեր անցեալին, կը ձեռնարկէ եկեղեցւոյ չինութեան, որուն վստահ եմ որ պիտի հետեւի սրահ վարժարանի ծրագիրը, արժանի ամէն քաջալերութեան»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(երեւանի թերթերէն եւ ամթիէն)

ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ.— Երեւանի Բաղրամեան փողոցի վրայ տեղի ունեցաւ ճարտարապետներու տան բացումը: Երկյարկանի չէնքի վերին յարկը ընդարձակ դահլիճ մըն է չարժանկարներ ցուցադրելու յարմարութիւններով՝ 150 հոգիի համար: Ցարակից սենեակները յատկացուած են ցուցահանդէսներու: Ներքեւի յարկի վրայ տեղաւորուած են ընթերցարանը, դրադարանը, նկարչական սաուտիոն եւ արհեստանոց մը խմբակային աչխատանքներու համար: Ներքնաց տան մէջ կազմակերպուած է ցուցահանդէս այն յատակագիծներու, զորս պատրաստեր են Հայաստանի ճարտարապետները վերջին տարիներու ընթացքին: Ճարտարապետներու տան կից պիտի աչխատի սովետական ճարտարապետութեան տեսութիւնը եւ գործնականը ուսումնասիրող խմբակ մը, ինչպէս նաեւ առանձին բաժին մը, որ պիտի նուիրուի ազգ. ճարտարապետութեան, ժողովրդական ստեղծագործութեան քաղաքչինարարութեան ուսումնասիրութեան:

ԵՐԵՒԱՆԻ «Մոլոթով» ՀԱՄԱՐԱՐԱՆԻ ԱՉԽԱՏՀԱՂՐՈՒԹԵԱՆ դասարանի այս տարուան չրջանաւարտները յաջող ուսանող — ուսանողուհիները պիտի մեկնին դէպի մեծ կառուցումներու վայրը, ինչպէս Սթալինկրատ, Վոլկա - Տոն նաւարկելի ջրանցքի չրջանները, գործնականապէս տեսնելու աչխարհագրական փոփոխութիւնները:

ԱՐՄԱՇ դիւղը (Հոկտեմբերեան չրջան) հիմնուած է 1925ին: Հոն հաստատուած են Մ. Բեւեռքէն ներգաղթող Հայեր որոնք «Նոր Աչխարհ» կոլտնտեսութեան մէջ համախմբուած կ'ապրին: Հոս թերթերը կ'րսեն թէ հաստատուած իւրաքանչիւր բնտանիքի պետութիւնը կը տրամադրէ երեք սենեակով տուն, 26 հազար րուպլի արժէքով: Բնակիչէն երեք տարի վերջ կը սկսի վճարել պետութիւնէն փոխ առած 13 հազար րուպլին, իսկ վերոյիչեալ դումարին 50 %ը՝ տասը տարուան մէջ: Արմաչի ձմերուկի եւ սեխի նման չկայ ամբողջ Հայաստանի մէջ, Մոսկուայէ 1939ի ցուցահանդէսին տարած են 32 քիլօ ծանրութեամբ ձմերուկներ եւ 14 քիլօ ծանրութեամբ սեխեր՝ Արմաչէն:

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

Տիւչէզ ուրախացած այնտեղ գնաց եւ բանտապահներէն ոմանք խնդրեց: Մալերպիփորձը յաջող անցած էր, նոյնը կարող էր հոս պատահիլ: Ներկայացաւ նոր ինքնութեան թուղթերով եւ ինքզինքը ցոյց տուաւ իբրեւ ջերմ կուսակից գործակցական չարժումին: Թերեւս քիչ մը չատ չափազանցելուն համար մերժեցին զինքը:

Ստահակ 19ամեայ մանչ մը ունէր, որ կը բնակէր իր մեծ ծնողներուն մօտ: Որմնադիրի աչակերտ էր: Պատահեցաւ որ որմնադիրներ փնտռեն բանտը լայնցնելու համար: Հօրը խորհուրդով դիմեց անօրէնութեան եւ գործի մտաւ:

Շաբաթ մը ետք, տղան տեսաւ իր մայրը բանտին մէջ խոնուած միւս կալանաւորներուն հետ: Մօր եւ զաւկին աչքերը իրարու հանդիպեցան, առանց յայտնի ընելու թէ կը ճանչնան իրար:

— Հիմա պէտք է կրկնապատկենք մեր կորովն ու քաջութիւնը, յարեց Տիւչէզ, տղուն: Պիտի ըզդայ որ զրաղած եմ մեր ծրագրին գործադրութեամբ:

Բանտի Ֆրանսացի պահակներէն մին կաչառեց: Ֆրանսացիները թէեւ կը գործակցէին գրաւման բանակին հետ, սակայն բնաւ հաւատարիմ չէին անոնց:

Պահակը յարաբերութեան մէջ դրաւ ուրիչ երկու համագործակիցներու հետ: Եւ այսպէս լուր ղրկուեցաւ Օտէթին, որ հիւանդ ձեւանայ: Միաժամանակ Տիւչէզ հարկ եղածը կարգադրեց հիւանդանոցին մէջ, որպէսզի փախցնէ կինը փոխադրութեան ընթացքին:

Երբ ամէն ինչ պատրաստ էր արդէն, Օտէթ անսպասելի կերպով բանտէն հանուելով չոգեկառք դրուեցաւ դէպի Մոթհաուզըն: Կեդրոնացման կայան մը, ուրկէ ոչ ոք վերադարձաւ:

Սրտաբեկութենէն աւելի լեցուած քաջութեամբ մը, Տիւչէզ թաղեց արագահարուածը եւ մեկնեցաւ Ալանսոնէն, իր կինը այլեւս երբեք չտեսնելու ակնկալութեամբ: Երբ այս վերջինը կրկին վերադարձաւ երկիր 1945ի աչնան:

Վրէժխնդրութեամբ լեցուած՝ Ստահակ վերսկսաւ գործէ: Փ—1 եւ Փ—2ներէն հասած տեղեկութիւններ, որոնց համաձայն չինութեանց յանկարծական պատրաստութիւններ կը տեսնուէին Պատի չուրջ:

Տիւչէզ չրջեցաւ ամբողջ Նորմանտին, խորհրդակցութիւններ ունեցաւ անոնց հետ եւ ստիպեց հաւաքել յաւելուածական տեղեկութիւններ:

Այս բոլոր տեղեկութիւնները մանուշոր մի-ջոցներով փարիզ կը հաղորդուէին ապահով: Հաւաքուած տեղեկագիրներէն յայտնի եղաւ, որ զերման զինուորական ուժերու մասին յայտնուած սարսափը չափազանցուած էր: Գալով չինութիւններուն, ճարտարապետական փոփոխութիւններէ աւելի՝ անոնց լաւ պահպանութեան համար տեղի կ'ունենային:

Այդ միջոցներուն Պոօսոլէթ կը պատրաստուէր Լոնտոն վերադառնալ, — արդէն բաւական ուչացած էր, բոլոր դիմադրական խումբերու միացման խնդիրը քննութեան ենթարկելու համար: Իր ապահովութեան համար կարելի եղած բոլոր նախազգուչական միջոցները ձեռք առնուեցան: Քանի որ անոր ձերբակալութիւնը մեծ յաղթանակ մը պիտի բլլար կեսթափոյին համար:

Շնորհիւ չաբաթներով Ֆրանսայի դեկավարներուն հետ կատարած բանակցութիւններուն, դիմադրութեան բոլոր գաղտնիքներուն իրազեկ եղած էր: Աչդարեւ իրմէ աւելի վստահելի մէկը կարելի չէր երեւակայել: Բայց «խորհուրդ մարդկանց, կամք Հիմլէրի»:

Մեկնումի թուականը Փարիզի մէջ մէկ հոգի միայն դիտէր — դատախազ Ժագ Աչոռ Սիմոն: Մեկնելէ առաջ Պոօսոլէթ՝ Սիմոնէն հմամառօտ կերպով զեկոյց իր գիտցածներու մասին, որպէսզի է հարկին իրեն ձախորդութեան մը պարագային, դոնէ մէկը տեղեակ բլլայ անոնց:

Պոօսոլէթ որեւէ գրաւոր թուղթ չունէր վրան: Ամէն բան դլխուն մէջ էր: Ռալֆ Պոիւմէռ անունով վաւերական անձնագիր մը կը կրէր, ոսոխականաց տեսչութենէն տրուած՝ չնորհիւ մեղսակցի մը միջնորդութեան: Իր ճամբորդութեան վկայագիրը կը հաստատէր՝ թէ այս ճամբորդութիւնը կը կատարէր պահածոյ ձուկերու տան մը հաչուոյն: Այդ տունը իրապէս գոյութիւն ունէր: Նաեւ գոր պիտի առնէր, ցարդ կասկածի ենթակայ եղած չէր, որովհետեւ գաղտնի գործերու համար չէր գործածուած:

(Շար.)

համար, եւ բարենշան չեն դաներ նոր դահլիճին կազմը: Քաղաքական շրջանակներու մէջ կարեւորութիւն չեն տար դատադրութեան ղրոյցին: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ վերջերս որոշ համաձայնութիւն դոյացած էր Սուէդի պաշտպանութեան հարցին առթիւ, իսկ առկախ կը մնար Սուտանի հարցը: Այնպէս որ, դահլիճին հրաժարումը աւելի չատ նեղքին պատճառներու կը վերագրուի:

Դահլիճի պլհաւոր թերթերը կը կարծեն թէ նոր կառավարութիւնը պիտի փութացնէ նոր ընտրութիւնները:

ՏԱՔԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Օդերեւութական հաստատութեան նախատեսութեանց համաձայն, սաստիկ տաքերը դեռ քանի մը օր ալ պիտի շարունակուի Ֆրանսայի մէջ և այլուր:

Ջերմաչափը 35ի բարձրացաւ առջի օր եւ երէկ, Փարիզի մէջ (1947ին 40 կը ցուցնէր չուքին մէջ):

Երկաթուղիներու վարչութիւնը յատկացուցած կառախումբեր տրամադրած է, դէպի ծովեզերք փոխադրելու համար հազարաւոր քաղաքացիներ:

Գաւառի մէջ ալ նոյն վիճակը: Տաքը անտանելի դարձած է Պոռտոյի, Թուլուզի, Լիոնի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ:

Անտառային մեծ հրդեհ մը ծագեցաւ Լավառտաքի մէջ (Լօթ է Կառօն): Նիվէռի նահանգին մէջ ալ, երաշտութեան հետեւանքով ամէն տեղ ցորեկի արտերուն եւ անտառներուն մէջ հրդեհը աւերներ կը գործէ: Ֆոնթէնպլոյի մէջ հրդեհ ծագեցաւ հինգ հէքթարի վրայ:

Լոնտոնի մէջ հազարաւոր ժողովուրդ կը քնանայ դարաստաններուն մէջ ինչպէս եւ հարաւային ծովեզերքներուն վրայ:

Տաքերը ազդեցին նաեւ Ֆրանսայի Շրջանին վրայ: Հինգ կարեւոր մրցորդներ հրաժարեցան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, Վիէննա այցելած առեն յայտարարեց թէ ամերիկեան ուժերը Աւստրիա պիտի մնան մինչեւ անկախութեան եւ ապահովութեան վերահաստատումը. Արեւմտեան պետութիւնները պիտի չեն բռննակեն իրենց ջանքերը՝ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար Աւստրիոյ հետ, թէեւ ցարդ որեւէ պատասխան չեն ստացած Մոսկուայէն, անցեալ մարտի եւ մայիսի ծանուցագիրներուն մասին: Պ. Էչիսըն տասը վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցաւ խորհրդային մարզպանին հետ, ամերիկեան մարզպանին կողմէ սարքուած ընդունելութեան մը առթիւ:

ՑՈՐԴԱՆԱՆԷՆ վտարուեցաւ ամերիկեան Թայմ թերթին թղթակիցը, հակարաբական գրութիւններ ուղղած ըլլալով իր թերթին: Գրաքննութիւնը ջնջած էր ամբողջ էջ մը:

ՄԻՍԻ ԳԻՆԸ 50 ֆրանք պիտի դեղչուի յառաջիկայ չաբթու, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը: Կարագ պիտի ներածուի, գիներու բարձրացումը կասեցնելու համար:

300.000 ՀՈԳԻ այլուր փոխադրուած են Ռումանիոյ մէջ, համաձայն Հիւս. Ատլանտեանի Խորհուրդին քաղած տեղեկութեանց: Երկրէն վտարուած Իտալացիներու պատմութեան համաձայն, աքսորականները մեծ մասով բռնի աշխատանքի դրկուած են Սեւ Ծովու ափերուն վրայ:

ԺԱՒԲ ՏԻՒԲԼՈՑԻ թղթածրարը 3—4000 կտորէ կը բաղկանայ, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը:— Շաքարախտի մասնագէտ մը պիտի քննէ Ժաք Տիւբլոն, ուրիշ երեք բժիշկներու հետ: Ամբաստանեալը մերժեց մասնաւոր բուժարան մը փոխադրուիլ:

ՔՍԱՆ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ հատուցում կը պահանջէ Հիթլէրի նախկին խորհրդականներէն փիքըը, դատ բանալով «Ֆրանս - Սուար»ի դէմ, որ սկսած է հրատարակել Հիթլէրի մտերմական խօսակցութիւնները: Գերմանացին կ'ըսէ թէ ինքն է հեղինակը այդ գաղտնի գրութեանց եւ թէ բնագիրը կեղծած են:

ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ՍԱՀՄԱՆԻՆ եւ Սեւ Ծովու ափերուն վրայ ռազմափորձեր տեղի կ'ունենան այս օրերս, համաձայն Պոլիս հասած լուրերու: Թուրք ձկնորսներ կը պատմեն թէ թնդանօթներու որոտումը կը լսուի չարունակ եւ դիչերը խորհրդային մարտանաւերուն լուսարձակները կը տեսնուին Սեւ Ծովու մէջ:

ՋՕՐ. ՐԻՃՈՒԷՑ Նորվեկիա դնաց, քննելու համար ռազմական դիրքերը:

ՀՐԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ նախագահը, Պարու, յայտարարեց թէ հակահրէական հոսանքը հետզհետէ կ'աճի 90 երկիրներու մէջ ուր Հրեաներ կը դտնուին: Շատ մը երկիրներու մէջ այս ձգտումը կը քայլերուի յետադիմական տարրերու կողմէ: Իրաքի եբեսի. ժողովը օրէնք մը

թեան մը կազմութիւնը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ *իր մարզադաշտին վրայ*, Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire:

Հովանաւորութեամբ Պ. ՆՈՒՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ:

Գեղարուեստական բաժինին պիրայօժար կը մասնակցին ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԻՍԻ ՇԱՎԻԼԻ *երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր* ՍԱՀԱԿ ՅՈՎ ՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ:

ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, *որու ընթացքին տողանցք պիտի կատարեն երկտեւ մարդիկները:*

Բարեկամական ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՆԳԻ, տեղական համբաւաւոր խումբի մը հետ:

Մարզական զանազան խաղեր եւ անակնկալներ: Մարզիկներու եւ սիրողներու կողմէ լողալու մրցումներ: Գեղարուեստական բաժինին մաս կը կազմեն ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ *եւ* ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Առատ եւ ճոխ ուտելիք եւ խմիչք մատչելի գիներով: *Մասնակցութեան համար 100 ֆր.:*

Դատահօսական ժողով

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 21ին, Société Savantes*ի F. սրահին մէջ, ուր պիտի խօսին.—*

Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ *.— «Թուրքիկ ակնարկ մը ներկայ քաղաքական կացութեան մասին:*

Ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ.—«Հայկ. Դատին ներկայ վիճակը, եւ հայ միւս քաղաքական հոսանքներու վերաբերումը»:

Գերապատիւ Ցովսէփ Վ. Լեւոնեան, Տէր եւ Տիկին Շահունեան եւ Քլէման Գալոթճուրեան եւ զաւակները, ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի մօր եւ մեծ մօր

ՏԻԿ. ԹԻՔՈՋԱ ԳԱԼԳՕԹՃՈՒՐԵԱՆԻ (79 տարեկան) *մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ:*

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս հինգշաբթի ժամը 8.45ին Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, 10bis rue Thouin, Paris (5), ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուէրները ընել ազգ. մշակութային եւ բարեգործական ընկերութեանց:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օսման թաղ. խորհուրդի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պառ Պէլվէտէրի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ տիկին ԱՐԱՔՍԻ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Վարժարանի աշակերտներու կողմ պիտի ներկայացուին Կռունկա վանիքը, Կարօն ու Մարօն, էլ մի աղօթիր թատերգութիւնները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւններ, հայկական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Րոստոմ, Քրիստափոր, Ազբիւր Սերոբ - Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Թորգնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice Café de la Marie *սրճարանին վերնայարկը:*

ԿՊՊ. ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Նորիկեանի բնակարանը, 145 rue de Meunier, Պանեէօ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20.45ին, Paris Nord, 17 rue de Dunkerque:

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Պ. ԵՂԻՇԷ ԱՑՎԱԶԵԱՆ: Նիւթ ունենալով՝ Արդի մտածողութեան բնոյթն ու իր ուղղութիւնը (օրիանթասիօն): Մուտքը ազատ է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի վարչութեան, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու եւ Նոր Սերունդի վարչութիւններու: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Աքմա Պուլէթ Պառալի սրճարանի ընդարձակ դաշտին վրայ, Փոնտ Էվէքէն 10 վայրկեան:

Կը հրաւիրենք մինչեւ Ֆրանսայի բոլոր Սանուհի եւ Նոր Սերնդականները, մեր անդրանիկ ձեռնարկին: Առատ կեր ու խում, հայկական եւ եւրոպական պար:

Մասնաւոր երթեւեկ առաւօտեան ժամը 9ին, 11.30ին եւ 14.30ին: Վերադարձ ժամը 20ին, սովորական տեղերէ:

ՍԱՐՈՑԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

W. Saroyan *ի* STE. AGNES DES SOURIS *ներկայացումը կը տրուի ամէն դիչեր* Théâtre du Nouveau Lancry*ի մէջ* (10 rue de Lancry):

Բացի ուրբաթ օրերէն:

Յառաջիկայ չաբաթ օրուան ներկայացման հասոյթը պիտի յատկացուի Հայ Ուս. Միութեան:

Տոմսերը կը ծախուին ուսանողներու մօտ եւ կիչէն: Անչուչտ հայ հասարակութիւնը պիտի փութայ թատրոնը լեցնել չաբաթ դիչեր, հաճելի եւ երեկոյթ մը անցընելով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՏԷՐ ԳՈՂԵՍԱԿ

երգախաղ երեք գործողութիւններով: Գրքոյկ՝ Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ, երգերու բառատեղծութիւնները եւ երաժշտութիւն Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ:

Առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրուի Ալֆոր Վիլի մէջ, 5 Յուլիս, Շաբաթ ժամը 20.30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ:

Երգչախումբ եւ սէնֆոնիէ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ. տեղւոյն մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ Փարիզի եւ արուարձաններու խոսոմնալից ուժերու:

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ.— 200 եւ 300 ֆրանք:

Խաղը կը սկսի ճիշդ ժամը 20.30ին:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 3 JUILLET 1952 Հինգշաբթի 3 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6804-Նոր շրջան թիւ 2215

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ

Գիւղացի երէց մը — անգլիացի — անցեալ շաբթու քարոզ խօսելով, դառնօրէն գանգատեր է թէ «տարապայման թոշակները» կը վճարուին եպիսկոպոսներուն :

Ամբողջ քարոզը աչքի առջեւ չունինք: Բայց հետեւեալ նախադասութիւնը կրնայ գաղափար մը տալ անոր բովանդակութեան եւ ուժգնութեան մասին .

— « Մեր եպիսկոպոսներէն շատերը այնքան անկարող մարդիկ են որ, իրենց ներկայ թոշակին քառորդն անգամ պիտի չկրնային չհիլ , ուրիշ արհեստի մը մէջ » :

Կը կարծէ՞ք թէ պարագան տարբեր է, հայկական ճակատին վրայ :

Մենք ալ չունի՞նք արքեպիսկոպոսներ, եպիսկոպոսներ, նոյնիսկ վարդապետներ , «տարապայման թոշակներով»: Այն աստիճան որ , կրնան ընտանիքները հոգալ, ուղղակի կամ անուղղակի :

Շատերուն գաղանիքը երեւան կ'ելլէ իրենց մահէն ետք :

Կան որ կոակները կ'ընեն , 4—5000 սթերլին , 15—20.000 տոլար, դանազան հաստատութեանց :

Բայց, մեծ մասով դիզուած գումարները կը քաժնուին ազգականներու եւ հաւատարիմներու , եթէ չսայլօրէն վատնուած չեն, ի կենդանութեան :

Այս դեռնին վրայ, պատկերազարդ յիշատակարան մը կը կազմեն երբեմնի էմմիածինը եւ Զմուսաղէմը, կարգ մը հաստնակր դլուխներով :

Ըլքան ալ փոփոխութիւնները կատարուած ըլլան տարիներու ընթացքին — երկու աչխարհասասան «պատերազմներէ ետք— բարքեր, «ընկալեալ սովորութիւնները » կան որոնք արմատ ձգած են ամէն տեղ :

Ուրիշ նշանակալից պարագայ մը , —

Ատենէ մը ի վեր կարեւոր գումարներ կը տրամադրուին, կղերականներ հասցնելու համար :

Ստեղծուած է տեսակ մը հոգեբանութիւն, — որքան բարձրապատկուին եւ չէն պահուին եկեղեցիները եւ կղերականները, այնքան կը զօրանայ ապդապահպանումը :

Մարդիկ սիրայօժար կը պատասխանեն այս առթիւ եղած կոչերուն: Բայց տեսակ մը չկամութիւն կը մատնեն, երբ կը խօսիս կրթական կամ գրական ձեռնարկի մը մասին:

Բարեպաշտներ կան որոնց սիրտը կը ճմլուի , երբ վեղարաւորի մը օձիքը, փիլոնը մաշած կամ ժամուն չապիկները իւղոտած տեսնեն: Կամ եթէ իրենց եկեղեցին սուրբի մը պատկեր պակաս ունենայ :

Բայց նոյն մարդիկը չատ բնական կը դտնեն որ հարիւրաւոր աչակերտներ թխմուին դոմի մը , խարխուլ տաղաւարի մը մէջ, հայերէն սորվելու համար :

Անոնց համար անդիր օրէնք է որ վարժապետը հաց - պանիրով ապրի, բայց վարդապետն ու եպիսկոպոսը ճարպ կապեն:

Աւելի բարեպաշտներ — առաւելապէս տիկիններ — վեղարաւորին հագուստ - կապուստն ալ կը հոգան ամենայն առատաձեռնութեամբ :

Սակայն, երբեք չեն հարցներ թէ վարժապետը կամ վարժուհին թաչկինակ ունի՞...

Մամուլին մէջ ամէն օր կը հանդիպինք միակողմանի գործունէութեան փաստերու :

Ահաւասիկ երկու յատկանշական տեղեկութիւններ՝ կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթի վերջին թիւէն (Հասկ, 1952 Յունիս) .—

1.— Յովակիմեան Տունը չորս հազար լիրոսկի տրամադրած է, «Հայ· եկեղեցւոյ ծառայութեան նուիրուած եկեղեցականներ պատրաստելու համար »:

2. Սպահանէն Վարդան քահանայ հազար լիրոսկի, որպէս զի «դպրեվանքի մէջ դաստիարակուին ուսանողներ, ապագայ հոգեւոր կոչում ստանձնելու նպատակով » :

Անշուշտ իրաւունք չունինք խառնուելու նուիրատուներու կամքին :

Բայց, օրուան պահանջներուն կը համապատասխանէ՞ այս միակողմանի եւ միակողմանի դործունէութիւնը : Շ·

Հայ մը դայտնութիւն

«ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆ»ԻՆ ՄԷՋ

Ութ օրէ ի վեր սկսած է Tour de France , որուն կը մասնակցի նաեւ Հայ մը, Արման Փափազեան , ինչպէս գրած էինք արդէն, լուսանկարն ալ հրատարակելով :

Առաջին օրերէն երիտասարդ մարզիկը ցոյց տուաւ ինքզինքը: Մինչեւ հիմա դիմանալը կարելի էր նկատել յաղթանակ մը, երբ Վան Սթեբսէնկէն Լազարիտէս եւ ուրիշ ախոյեաններ լքեցին մրցումը: Փափազեան ուժ ցոյց պիտի տար լեռներու մէջ, եւ ատոր համար է որ, ինչպէս կը գրուին տեղական թերթերը «յաջնութիւն մը» եղաւ իր հաշած տեղը: Երեքշաբթի օրուան «ժամացոյցի դէմ» հանդրուանին Փափազեան հանդիսացաւ ԵՐՐՈՐԴ, մէկ վայրկեան 19" տարբերու - թիւնով ախոյեան Քոփիէն , իր եաին ձգելով Պրէչի, Լոռեան (դեղին չապիկ) , Ռոպիք Մաննի , Պառթալի (43րդ) եւ ուրիշ յայտնի մրցորդներ :

Երեքշաբթի ամբողջ օրը Փարիզի անթելը քանիցս կրկնեց Փափազեան անունը: Ժամը 7.30ին ըրոյց մըն ունեցաւ, նկատի առնելով որ Մեց - Նանսի այս հանդրուանին (60 քիլ·) Փափազեան փրկեց Ֆրանսայի պատիւը: Երբ «ժամացոյցի դէմ» կ'ըսեն, ամէն մրցորդ զատ զատ կը մեկնի երեք վայրկեան տարբերութեամբ : Առաջինը կը մեկնի ընդհանուր դասաւորման վերջինը եւ կը չահի ամէնէն քիչ ժամանակի մէջ հասնողը : Անթելի խօսնակը բացատրեց թէ Փափազեան, առաջին «Ֆրանսացին» էր որ փայլուն յաղթանակ մը չահեցաւ: (Առաջինը իտալացի Քոփիի, երկրորդ պելժիացի Տըքօք) :

Ձրոյցի ընթացքին, անթելի մարզական թղթակիցը հարցուց Փափազեանին, «այն երիտասարդը որ պատիւ կը բերէ Ֆրանսայի»·— Այս ամէնը ադէկ, բայց անունիդ «ետն»ը քիչ մը տարօրինակ է: Ո՞ւր ծնած ես:

— Փարիզ, Ժդ· թաղամաս, սակայն ծագումով Հայ եմ »:

— Կը սպասէ՞ք այս օրուան յաղթանակիդ :

—Այո, բայց ոչ այնքան մօտ ըլլալով Քոփիին:

— Ոչ եւ է տկարութիւն դպացի՞ք :

— Թեթեւ կղաւակ մը ունեցայ, բայց անցաւ, հիմա պատրաստ եմ լեռներուն համար:

Թղթակիցը օրիորդներուն համար չեշտեց թէ Փափազեան դեղեցիկ երիտասարդ մըն է, անկեղծ արտայայտութեամբ, բարեկազմ, աքանչելի աչքերով, աղուոր սեւ մազերով եւ չատ համակրելի՝ ընդհանուր առումով :

Աւելորդ է չեշտել այս յաղթանակին կարեւորութիւնը, մանաւանդ որ Փափազեան առաջին անդամ կը մասնակցի այս մրցումին: Հայ երիտասարդը Նանսի հասաւ 1 ժամ 34 վայրկեան, 38 երկվայրկեանէն, երբ Քոփիի հանդրուանը կը չահէր 1 ժամ 32'59", մէկ վայրկեան 19" առաւելութեամբ :

ՏԱՔԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Տաքերը միեւնոյն ատստիւթեամբ կը չարունակուին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Երեքշաբթի օր ջերմաչափը 37—38 կը ցուցնէր Փարիզի մէջ : Մթնոլորտը անչնչելի դարձած էր: Հազարաւոր տուներու մէջ ծորակները ցամքած էին եւ տանտիրուհիները աղ - ձախ կ'իյնային, ջուր եւ սառ ճարելու համար: Երկկ թեթեւ բարելաւում նչանակուեցաւ: Նոր հրդեհներ ծագեցան Ժիռոնտի նահանդին մէջ 800 հեկտարի վրայ: 14 հոգի խեղդուեցան, երբ կը լողային գովանալու համար:

Ուրիշ հրդեհներ ծագեցան Ֆրանքեւալելիա - կան սահմանին վրայ, ինչպէս եւ Նէչըրոն սիւռ Մասի մէջ 45 քառ· քիլոմեթրի վրայ անտառները կ'այրին:

Օդերեւութական հաստատութիւնը հաւանական կը դտնէ որ թեթեւ փոթորիկ մը ծագի եւ անձրեւ տեղայ Ֆրանսայի արեւելեան մասին մէջ :

Սառի արտադրութիւնը կրկնապատկուած է , քրանցնելով բանուորները :

Քէօլնի մէջ (Կերմանիա) ութ հոգի արեւահար եղան եւ 200 հոգիի օգնութեան հասաւ կարմիր Խաչը: Համալսարանին մէջ քանի ուսանող - ուսանողուհիներ նուադեցան :

Հռենոսի եւ Ռուրի մէջ ութ հոգի խեղդուած են կիրակիէն ի վեր :

ԱԺԱԿ ՏՒՐՔԼՕ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՒ

ՎՃՌԱԳԻՐԸ Կ'ԸՍԷ ԹԷ ՅԱՆՁԱՆՔԻ ՎՐԱՑ ԲՌՆՈՒԱԾ ՉԷ

Համաչնաւոր կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, որ բանտարկուած էր Մայիս 28ի ցոյցերէն ի վեր, ազատ արձակուեցաւ առջի օր, իր կառավարին եւ թիկնապահէն հետ, Ամբաստանիչ Ատեանին որոչումով :

Աւելորդ է ըսել թէ այս արձակումը ուրախութիւն պատճառեց համաչնաւորներուն: Իրենց պաշտօնաթերթերը, «Իւմանիթէ», երէկ, լուրը կ'աւետէր իբրեւ «առաջին եւ մեծ յաղթանակը Ֆրանսայի ժողովուրդին, հանրապետութեան եւ խաղաղութեան»: Եւ կ'աւելցնէր.— « Այժմ յառա՛ջ , ազատելու համար Անառէ Սթիլը (թերթին խմբագրապետը) եւ միւս բանտարկեալ հայրենասէրները, խորտակելու համար «դաւը»:

Ամբաստանիչ Ատեանին վճռագիրը կ'ըսէ · — « Նկատելով որ դատական քննութեամբ հաստատուած չէ թէ Պ· Տիւքլօ գործնապէս մասնակցած կամ մեղսակից եղած է Մայիս 28ի ցոյցին ·

Նկատելով որ հաստատուած չեն յանցանքի վերաբերեալ բաւարար ըլլալու պարագան ·

Նկատելով որ Սահմանադրութեան տրամադրութեամբ երեսփոխանի մը դէմ դատական հետապնդում կրնայ կատարուիլ միայն անոր անձեռնմխելի հանգամանքը չնչելով ·

«Ամբաստանիչ Ատեանը կը չնչէ Պ· Տիւքլոյի բանտարկութեան հրամանագիրը, չեղեալ կը համարի անոր դէմ կատարուած դատական հետապնդումները եւ կը հրամայէ ազատ արձակել »:

Ազակողմեան թերթերէն «Ֆիկարօ» այս վճիռը համարելով «ապշեցուցիչ», դիտել կուտայ.

— « Հիմա կը հասկցուի թէ ինչո՛ւ Պ· Ժաք Տիւքլօ մերժեց դարմանուիլ, ինչպէս իր անձնական բժիչկներն ալ կը յանձնարարէին: Պատճառը այն է որ համաչնաւոր կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը լուրջ պատճառներ ունէր յուսալու: Իր«ազատումը»,որ երկկ իսկ ողջունուեցաւ իբրեւ յաղթանակ մը՝ իր բարեկամներուն կողմէ , ապահով կը համարուէր 48 ժամէ ի վեր , սթալինեան շրջանակներուն մէջ»:

Թերթը այս առթիւ նչանակալից կը գտնէ հետեւեալ պարագան,— Համաչնաւորական ներբընչումով խմբագրուած այն յայտարարութիւնը որ կը բողոքէ Ռընոյի կարգ մը բանուորներու արձակման դէմ, առորագրուած է Ամբաստանիչ Ատեանի նախագահին՝ Պ· Տիտիէի կողմէ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , ներքին եւ դատական նախարարները այս անդամ Ազգ· ժողովին պիտի դիմեն, իրենց մեղադրանքները հիմնաւորելու համար: Եթէ պետութիւնը ուղէ չարունակել հետապնդումները, պիտի պահանջէ ջնչել Տիւքլոյի անձեռնմխելի հանգամանքը :

Արձակումէն մէկ օր առաջ, դատական նախարարը կարդ մը բուժարաններ առաջարկած էր, դարմանուելու համար, բայց Տիւքլօ վճռապէս մերժեց, թէեւ առողջական վիճակը ծանրացած կը համարուէր :

Թերթերը կը գրեն թէ երբ արձակման լուրը Ազգ· ժողովին հասաւ, միայն 21 երեսփոխաններ ներկայ էին, 11ը համաչնաւոր: Այս վերջիններն ալ մէկը անմիջապէս տեղէն ցատկելով, դրպանէն եռագոյն ժապաւէն մը հանեց եւ դրաւ Տիւքլոյի սթոուին վրայ, բուռն ծափերու մէջ :

× Թուլուզի մէջ դատապարտուեցան հինդ ամբաստանեալներ, որոնք բուռն արարքներ դործած էին օր· Բիճուէյի դէմ սարքուած ցոյցերուն առթիւ :

Եգիպտոսի նոր դահիճը

Երկկ հակասական լուրեր կը չրջէին Եգիպտոսի նոր դահլիճին կազմութեան առթիւ:

Հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Սրբոյ վաչա ձախադած ըլլալով նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը յանձնուած է Պահիէտտին Պարաքաթ փաչայի : Բայց ուրիշ հեռագիր մը պաշտօնապէս կը հաղորդէր թէՍրբոյ վաչա կազմած է դահլիճը, քանի մը փոփոխութիւններ կատարելով :

Սրբոյ փաչա ինք ալ հերքեց իր հրաժարման մասին չրջած զրոյցները, հետեւեալ յայտարարութեամբ .

— «Ես մերժած չեմ ինծի յանձնուած պաշտօնը· ոչ ալ այդ պաշտօնը ետ առնուած է ինծմէ: Արդէն լրացուցած եմ նախարարներու նոր ցանկ մը : Առ այժմ չեմ կրնար ուրիշ բան ըսել »:

Կը թուի թէ վերջին պահուն յետաձգուած էր երդումի արարողութիւնը, 13 նախարարներէն երկուքը քաշուած ըլլալով: Սրբոյ փաչա նոր թեկնածուներ նչանակեց անմիջապէս :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

800 ԹՈՆ ԿԱՐԱԳ պիտի դնուի Հունգարիայէն , Լեհաստանէն եւ Զեխոսլովաքիայէն :

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

« ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ ՁԵՌԱԳՐԱՑ »

1898 թուին ուսանողական շրջանս աւարտե - լով, Եւրոպայից էջմիածին եկայ: Խրիմեան Հայ - րիկի կարդադրութեամբ Գէորգեան Ճեմարանում ուսուցիչ նշանակուեցի եւ վանքի բակում առան - ձին բնակարան ստացայ: Այդ ժամանակ էր, որ առաջին անգամ Ծանօթացայ Գարեգին վրդ. Յով - սէփեանի հետ, որը միաբանների բնակարանների շարքում առանձին սենեակ ունէր: Նիհար, թու - լակազմ եւ դրեթէ միշտ հիւանդ մի երիտասարդ էր նա: Ճեմարանում դասաւանդում էր հայոցղի - տական առարկաներ: Նշանակուեց նաեւ էջմիած - նի Ձեռագրատան վարիչ: Թէեւ նիհար էր նա եւ հիւանդոտ մարդու տեսք ունէր, բայց աշխատանքի մէջ քաջառողջներից աւելի եռանդուն եւ չափա - զանց գործունեայ էր: էջմիածնի Ձեռագրատունն այն ժամանակ ունէր միայն 4000 ձեռագիր: Մի - բանիներից եւ Ճեմարանի դասախօսներից նրանք, ովքեր ուզում էին աշխատել որեւէ ձեռագրի վը - րայ, գալիս էին Ձեռագրատուն եւ Գարեգին վար - դապետը միշտ պատրաստ եւ յօժարակամ տալիս էր նրանց հարկ եղած ձեռագրերը: Ինքը իր ամ - բողջ ժամանակը նուիրել էր մի կողմից խաչքա - րերի զարդանկարների ուսումնասիրութեանը, միւս կողմից՝ ձեռագրերի մանրանկարչութիւննե - րի նկարագրութեան եւ երրորդ կողմից՝ ձեռա - գրերի յիշատակարանների հաւաքմանն եւ ընդօրի - նակութեանը: Այնքան էր տարուած այս գործե - րով, որ նոյնիսկ հասարակ խօսակցութեան մէջ սրանցից դուրս նրանից չէիր խօսելու: Բարձրա - գոյն լսարանների ուսանողները իրենց սիրելի ու - սուցչի անունը դրել էին «Խաչքար» եւ «Մանրա - նկարչութիւն»: Մոռացեր էին աւելացնել « Ցիշա - տակարան», որ իր ամէնից աւելի սիրելի առար - կան դարձաւ:

Անձնական յիշատակները իր մասին չատ ունեմ, բայց այդ մասին խօսել անյարմար եւ աւելորդ եմ համարում: Այնքան բարի էր բնաւորութեամբ, որ ոչ մէկի վրայ բարկանալ կամ որեւէ մէկի մա - սին չարախօսել չգիտէր: Մի անհատական հան - դամանք միայն թոյլ եմ տալիս ինձ յիշել:

Ձեռագրատունը, անչուշտ, իրրեւ պաշտօնա - կան հիմնարկ, ունէր բացման որոշ ժամեր: Ես ձեռնարկել էի մի չատ երկարատեւ եւ դժուարին աշխատութեան, այն է՝ թերթել ամբողջ այդ 4000 ձեռագրերը եւ ցուցակագրել այն բոլոր էջերը, ուր որեւէջ ոտանաւոր գրութիւն կար: Բացի ա - ռանձին բանաստեղծական ժողովածուներից, հին գրիչները սովորութիւն են ունեցել մի որեւէ ձեռագրի պարապ էջում, կամ նկարի յետեւում մի որեւէ ոտանաւոր արտագրել: Իմ գործը եղաւ նախ՝ ցուցակագրել այդ բոլոր ոտանաւոր պա - րունակող էջերը եւ երկրորդ՝ արտագրել այդ ո - տանաւորները: Մեծ աշխատանք պահանջող մի գործ էր այդ. ես կարողացայ կազմել տարիների ընթացքում երկու խոշոր հատոր, մինը Տաղա - րան, միւսը Գանձարան անունով, որոնց մէջ հա - ւաքեցի բոլոր արտագրած ոտանաւորները: Գարե - գին վարդապետը տեսաւ իմ գործը, հաւանեց եւ իրրեւ գիտութեան չերմեռանդ երկրապագու, ոչ միայն քաջալերեց իմ աշխատանքը, այլեւս իրրեւ միակ բացառութիւն, տուեց ինձ Ձեռագրատան բանալին, որպէսզի հիմնարկի բացման պաշտօնա - կան ժամերից դուրս, օր ու գիշեր, ուզած ժամա - նակս, երթայի եւ աշխատէի: Ես վերջացրի իմ աշխատանքը: 4000 ձեռագրերն ամբողջ թերթեցի եւ այդ մէջոցին էր, որ այլ նիւթերի մէջ դուայ եղնիկի միակ ձեռագիրը, որ Զմիւռնիայի մեծ հրդեհին այրուած էր համարւում (թիւ 1111):

Թէ որքան չնորհապարտ եմ ես Գարեգին վար - դապետին, այդ միայն ես գիտեմ:

Հայ բանասիրութեան բոլոր ճիւղերում Գա - րեգին վարդապետը (ապա եպիսկոպոս, այժմ կա - թողիկոս տարադիր Տանն Կիլիկիոյ), իր որոնում - ների մէջ անխոնջ եւ անպարտաս, իր աշխատու - թիւնների մէջ ժրաջան եւ փոյթեռանդն, իր սար - կաւագ ժամանակից արդէն, հրատարակել էր « Փչրանքներ ժողովրդական բանահիւսութիւնից» (Թիֆլիս, 1893 թ.), որի նիւթը զուտ ազգագրա - կան է: Այնուհետեւ, իրար յետեւից, յաջորդեցին հեղինակի միւս աշխատութիւնները: Նրա կենսա - գրական աշխատութիւններից են՝ « Մխիթար Սասնեցի կամ Կերմանեցի» (տպ. Վաղարշապատ, 1899 թ.), Թոմա Մեծոփեցու ընդարձակ կենսա - գրութիւնը (տպ. Արարատ, 1913 թ.): Հայ հնա - գրութեան համար նշանաւոր է նրա չատ ընդար - ձակ յօդուածը, որ կազմում է « Շողակաթ » ժո - ղովածուի երկրորդ կէսը եւ ուր ոչ միայն տալիս է հայ հնագիտութեան, հայ գրի զարգացման տե - սականը, այլեւ իր նկարած լուսանկարներով գործնականօրէն ցոյց է տալիս հինգերորդ դարից սկսած մինչեւ վերջին դարերը նրա զարգացման ընթացքը: Ընդարձակօրէն ուսումնասիրել է Խաղբակեան տոհմի պատմութիւնը (3 հատոր), որ ոչ միայն այդ տոհմի պատմութիւնն է բազմա - թիւ լուսանկարներով եւ արձանագրութիւններով լուսաբանուած, այլեւ Հայաստանի նոյն շրջանի (11—12րդ դար) ընդհանուր պատմութիւնը:

Մի պարզ դրախօսականի մէջ անհնարին է յիշել մի առ մի այն բոլոր գործերը, որոնք պատ - կանում են իր գրչին: Բայց ամէնից աւելի արժէ - քաւոր է ներկայ աշխատութիւնը, որ բաղկացած է 4 ընդարձակ հատորից, որոնցից առաջինն ար - դէն լոյս է տեսել, իսկ միւս երեք հատորները մա - մուլի տակ են եւ չուտով կը յաջորդեն իրար: Թէեւ գրքի վերնագիրն է «Ցիշատակարանք ձե - ռագրաց» (5րդ դարից մինչեւ 18րդ դար), բայց այդ վերնագիրը չի տալիս ամբողջ աշխատութեան իրական պատկերը, որովհետեւ ոչ թէ զանազան ձեռագրերի պարզ յիշատակարաններն են ժամա - նակագրական կարգով դասաւորուած, այլ հայերէն բոլոր արժէքաւոր ձեռագրերի յիշատակարաննե - րը՝ բազմաթիւ ծանօթութիւններով լուսաբան - ուած: Այս նպատակին հասնելու համար հեղինա - կը օգտուել է ոչ միայն մինչեւ այժմ տպագրուած բոլոր ձեռագրաց ցուցակներից (որոնց թիւը, իմ հաշուով, 60ից աւելի է), այլեւ ինքը ման է եկել եւ տեսել անձամբ էջմիածնի, Երուսաղէմի, Փոքր Ասիայի, Պոլսի, Եւրոպայի զանազան քաղաքների եւ Ամերիկայի զանազան քաղաքների հայերէն ձե - ռագրերը: Նշանակալից է յատկապէս այն, որ ա - մերիկեան զանազան քաղաքներում մասնաւոր ան - ձինք (հայ եւ օտար) սովորութիւն են դարձրել ի - րենց տնային դրադարաններում հայերէն ձեռա - գրեր հաւաքել եւ հեղինակը այս բոլոր մասնաւոր անձանց տները այցելելով, քննել է նոյն ձեռա - գրերը եւ արտագրել նրանց յիշատակարանները: Դժբախտաբար, հեղինակը միջոց չի ունեցել այ - ցելել եւ տեսնել Նոր Ջուղայի ձեռագրերը (250 ձեռագիր), Եդիպտոսի (ուր թուում է թէ կան ձե - ռագրեր), Վենետիկի, որոնց 3000 ձեռագրից մի - այն 500ն է մեզ ծանօթ՝ Հ. Բարսեղ Սարգսեանի՝ երկհատոր ցուցակից, նոյնիսկ Վիէննայի Մխի - թարեան վանքի 1000 ձեռագրերը, որոնցից միայն կէսն է մեզ ծանօթ Հ. Տաշեանի ցուցակով:

Ցաւանի չէ նոյնիսկ, թէ Երեւանի Պետական մատենադարանի 10.000 ձեռագրերն էլ ամբողջա - պէս ուսումնասիրե՞լ է: Զորս հատորների բովան - դակութիւնը, մեր հաշուով, պիտի լինի 2000 ձե - ռագիր, քանի որ այս առաջին հատորը ունի մի - այն 472 ձեռագիր:

Ուժ եւ կարողութիւն ենք մաղթում բազմա - վաստակ ալեւարդ հեղինակին, որպէսզի յաջո - ղութեամբ իւ կատար ածի եւ իւ գլուխ հանի իր մե - ծածաւալ աշխատանքը, որ պատիւը պիտի կազմի ոչ միայն իր անձին, Անթիլիասի տարագիր Հայ - րապետանոցին, այլեւ ընդհանուր հայագիտու - թեան: Ուրախ ենք, որ իրեն աջակից, գործակից եւ օգնական է ընտրել Սիմոն Սիմոնեանին (Սասունցի Երիտասարդ), որի հմտութիւնը, աշխատանքի ե - ռանդը եւ կորովը լինձ վաղուց յայտնի են:

Առաջաբանի վերջում յարգելի Ս. Սիմոնեանը գրում է, որ հայագիտութիւնը չորս աղբիւր ու - նի՝ հայ պատմագիրներ, օտար պատմագիրներ, հայերէն արձանագրութիւններ եւ ձեռագրաց յի - շատակարաններ: Այս չորսից առաջինը եւ վերջի - նը մեծ չափով հրատարակուած են եւ հրատարակ - ւում են: Օտար պատմագիրների այն հատուած - ները, որոնք վերաբերում են Հայոց պատմու - թեան, սկսեցին հաւաքուել եւ հրատարակուել մի քանի տարի առաջ մեր համալսարանի կողմից: Հրատարակուեց միայն 4 պրակ. Մարքուսը Հա - յոց մասին, Փիրդուսին Հայոց մասին, Տակիտոսը Հայոց մասին, Իրն ի Բատուտան Հայոց մասին: Բայց մնում են դեռ չատ պատմիչներ, ինչպէս Հե - րոդոտ, Քսենոփոն, Պրոկոպիոս, բիւզանդական ու արաբական բազմաթիւ պատմիչներ: Պէտք է թարգմանել մեր հարեւան ժողովուրդների լեզու - ներով եղած աղբիւրները, որոնք արժէքաւոր պատմական տեղեկութիւններ են պարունակում յատկապէս 16—18րդ դարերի թիւրք պարսկական պատերազմների մասին:

Գալով արձանագրութիւններին, ուրախ եմ ա - սելու, որ ինքս կազմել եմ նրանց ամբողջական ժողովածուն՝ սկզբից սկսած մինչեւ 1500 թիւը, բոլորի դէմքերն է 2.050: Գործն ամբողջապէս պատրաստ է եւ կը տպագրուի առաջիկայ տարի - ներում: Ժողովածուն կոչում եմ «Հայարձան»:

ՊՐՈՖ. Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ

«Էջմիածին», (**1952** Յունուար)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐԸ ԻԲՐԵՒ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՈՒԺ

3... ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՄՄԲ.— (Նախորդ յօդուածին թիւը պիտի ըլ - լայ 2):

Գերմանիոյ հանդէպ Խ. Միւութեան գործելա - կերպը կրնայ փոփոխութիւններ կրել, բայց հիմ - նական նպատակը կը մնայ նոյնը.— Միացեալ Գերմանիա «ժողովրդական դեմոկրասի» կոչուած վարչաձեւով, եւ արեւմտեան Գերմանիոյ ճարտա - րարուեստը ենթարկել կրեմլի հակակչռին:

Եւ որովհետեւ արեւմտեան պետութեանց եւ գերման ժողովուրդի չահերը կը պահանջեն, որ Գերմանիա մաս կազմէ արեւմտեան Եւրոպայի ճակատին, որեւէ իրաւախոհութիւն անկարելի կը թուի:

Գերմանիոյ ժամանակաւոր բաժանումը, այս հիմնական տարակարծութեան տրամաբանական հետեւանքն է: Հետեւաբար, 1949 Հոկտեմբերէն ի վեր կան երկու Գերմանիա, երկու գերման կառա - վարութիւն եւ, առնուազն, երկու գերմանական քաղաքականութիւն, պաշտօնապէս: Իսկ գերմա - նական բանակ, առայժմ, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ միայն:

Պերլինի պաշարման թուականէն երկու ամիս վերջ, 1948 Յունիսին, Գերմանիոյ սովետ դին - ուորական վարչութեան պետը (մառեչալ Սոքոլո - վսկի) հրաման ստացաւ Բուլկանինէն, ձեռնարկել ապագայ գերման ժողովրդական բանակի վարչա - կազմի պատրաստութեան: Անունը դրին Ֆոլքս - փոլիցայ (ժողովրդական ոստիկանութիւն) եւ կազ - մակերպութիւնը յանձնեցին Քուրթ Ֆիշըր եւ Վիլհելմ Ցայսըր անուն երկու գերման համակոյս - վարներու: Յուլիսին, Ֆիշըր նշանակուեցաւ խոր - հրդային դրասման շրջանի կեդր. վարչութեան պետ, իսկ Ցայսըր (Սպանիոյ միջազգային կիսա - բաժիններու նախկին զօր. Կոմիդ) նոյն վարչու - թեան դինուորական բաժնի տնօրէնն:

Երբ, 1949 Հոկտեմբերին, առաջին գերման դեմոկրատիկ հանրապետութիւնը կազմուեցաւ, ներքին նախարարութեան դինուորական գործերու վարիչ անուանուեցաւ Ցայսըր: Ֆիշըր հիւանդ էր եւ չատ չանցած մեռաւ: Անոր տեղ ներքին գոր - ծոց նախարար նշանակեցին Կարլ Ստէյնհօֆը: 1950 Փետրուարին, Ցայսերի ընդհ. տնօրէնութիւ - նը կոչուեցաւ պետական ապահովութեան նախա - րարութիւն: Իսկ սովետ դինուորական վարչու - թիւնը վերածուեցաւ Խորհրդային վերատես - չական ժողովի »:

Մառեչալ Սոքոլովսկի Մոսկուա կանչուեցաւ, եւ իրեն յաջորդեց զօր. Վասիլի Զուիքով, որ վե - րին հրամանատարն է Գերմանիոյ սովետական բա - նակներուն: «Ժողովրդական ոստիկանութեան » վերաբերեալ հարցերուն համար, զօր. Զուիքով ենթակայ է մառեչալ Բուլկանինին: Համայնավար երրորդութեան հրամանին տակ կ'աշխատին նախ - կին բանակի բազմաթիւ սպաներ: Կ'օգտագործեն զանոնք, որովհետեւ բաւարար չափով համայնա - վար գերման զօրավարներ չկան: Միւս կողմէ, Մոսկուա քաղաքական անհրաժեշտութիւն մը կը նկատէ անոնց ներկայութիւնը:

Կը կարծուի թէ՝ Ցայսէր հրահանգ ստացած էր մառչայ Ֆրիէտրիխ Ֆօն Փաւլուսի եւ զօր. Վալ - թէր Ֆօն Սէյտլիցի գործակցութիւնը ապահովե - լու համար: Երկուքն ալ մերժեր են, բայց ուրիշ - ներ ընդունած: Գործակից զօրավարներու ամէնէն երեւելիներն են զօր. Միւլլէր, որ ընդհ. սպայա - կոյտի դինուորական գործողութեանց դրասենեա - կի պետն է Փոցտամի մէջ, եւ զօր. Հանս Ֆոն Վիւլց՝ մարզանքի եւ դինուորական կրթութեան տնօրէն: «Վերմախտ»ի ուրիշ հինգ սպայակոյտի անդամներ գլուխը կը դանուին հինգ դինուորա - կան շրջաններու:

Այս զօրավարները ինչո՞ւ կ'օգնեն Սթալինին՝ գերման կարմիր բանակ մը կազմելու համար: Դժ - ուար է գոհացուցիչ բացատրութիւն մը տալ: Ան - տարակոյս, կողմերը իրենց յատուկ հաշիւները ունին:

Մինչեւ 1950 Նոյեմբեր, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ կային զէնքի բոլոր ճիւղերուն յատուկ 39 շըր - ջուն զօրամասեր, իւրաքանչիւրը երեք վաշտ բաղկացեալ, ինչ որ համազօր է դունդի մը: 1951ի դարնան, վերակազմութեան նոր շրջան մը բաց - ուեցաւ, եւ նախկին «ահազանգ»ի զօրամասերը վե - րածուեցան 25 ռազմական միաւորներու: Ասոնք մեքենաչարժ զօրամասեր են, եւ իւրաքանչիւրը ունի երկու վաշտ հետեւակ, մէկ վաշտ զրահա - պատ, մէկ վաշտ հրետանի, հրասանդի խումբ մը, անթելի սպասակութիւն, ամրաչէն չոկատ եւ մե - քենաչարժ հրացանակիրներու միաւոր մը: Հա - մադումար վեց հարիւր սպայ եւ ենթասպայ, եւ 2300 դինուոր: Սպաներու եւ ստորճանաւորներու բարձր համեմատութիւնը ցոյց կուտայ թէ այս մեքենաչարժ զօրամասերը վարչակազմեր են պար - զապէս, եւ քանի մը ամսուան ընթացքին կրնան վերածուիլ զօրաբաժիններու:

Հաղարաւոր սպայուններ կ'ուսանին դինուո - րական տասներկու վարժարաններու մէջ: Ընդհ. տպաւորութիւնը այն է թէ արդէն իսկ, բաւարար

Փոխառութիւն եւ ոսկի

Փոխառութեան արձանագրուողները անտարակոյս կը հետաքրքրուին իրենց ստացած արժէթուղթերուն յառաջիկայ դիներովը :

Ցայտնի է թէ միշտ իրաւունք պիտի ունենան փոխանցման տուրքերը այդ արժէթուղթերովվճարելու, համաձայն այս վերջիններուն անուանական արժէքին : Այդ գործողութիւններով ոչ մէկ վնաս չեն կրնար կրել :

Բայց սակարանի՞ն մէջ ինչ պիտի ըլլայ ատոնց արժէքը :

Այդ արժէքը պիտի հաստատուի համաձայն Ֆրանս. 20 Ֆրանքնոց ոսկիին պաշտօնական արժէքին, որ արձանագրուած պիտի ըլլայ վեցամսեայ երկու էշէանները նախորդող 100 սակարանական նիստերու ընթացքին : Որով ամէն մարդ պիտի կրնայ յիշեալ միջինը հաշուել , ճշդել իր արժէթուղթին յառաջիկայ դինը :

Ներկայ կացութեան մէջ, բացի աննախատեսելի պարագաներէ, հաւանական չէ որ ոսկեդրամի եւ մասնաւորաբար նափոլէոնի դիները մեծ փոփոխութիւններ կրեն :

Այս վերջինը փոխառութեան սկզբնաւորութենէն ի վեր 4000 Ֆրանքի չուրջ պահուեցաւ : Հաւանական է որ նոյն դինը մնայ մինչեւափոխառութեան փակումը : Նոյնն է պարագան սթեռլինի, դուիցերիական ոսկիին եւ 20 մարկնոցին համար :

Բայց միւս ոսկեդրամները աւելի դժալի տարբերութիւնները կը կրեն : Նոյնն է պարագան մկկ քիլոնոց ձոյլ ոսկիին համար որ 490 հազար Ֆրանքի մօտեցած է, իսկ 12ուկէս քիլոնոց մեծ կտորները նոյնիսկ այս դինէն վար ինկած են : Երբ ձոյլ ոսկիին դինը չբարձրանայ, ինչ որ անհաւանական է, նափոլէոնին դինն է որ պիտի իջնէ : Երբ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ ո եւ է անակնկալ չպատահի, մինչեւ Նոյեմբեր ամիսը — որ վեցամսեայ առոյին էշէանսին թուականն է, — Նափոլէոնին դինը 4000էն վեր պիտի չըլլայ, թերեւս քիչ մը աւելի պակաս : Կը թուի ուրեմն թէ նպատակայարմար է այս դինով փոխել ոսկեդրամները, փոխառութեան մասնակցելու համար :

Հ. Մ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Թիւով սպաներ պատրաստուած են՝ 12 զօրաբաժիններ բանակ մը կազմելու համար : Այս հաշիւն դուրս կը մնան ներքին ուժերը (սահմանապահ եւ ընդհ. ապահովութիւն) : Բնականաբար , արեւելեան Գերմանիան պիտի ունենայ նաեւ օդանաւային եւ ծովային ուժեր :

Ուրեմն, Գերմանիոյ արբանեակ բանակը պատրաստ է արդէն : Նախապատրաստական չըլլանը բոլորած է եւ իր բոժոժէն դուրս պիտի գայ, երբ Մոսկուա համոզում գոյացնէ թէ՝ «միացեալ, զինեալ եւ չէզոք Գերմանիա» մը կազմելու իր առաջարկը, նուազագոյն կարելիութիւն մը իսկ չի ներկայացներ :

Թ. Ա. Թ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱՑԵՑԷՔ
« Ց Ա Ր Ա Ջ » Ը

«Գրզ Ճահիս»

Պոլսոյ «Հիմմէթ» թերթը կը չարունակէ ձաղկել Հիւսէյին Ճահիս Եալչընը (22 Ցունիս) .

— Անհրաժեշտ է ազգին եւ երկրին ծանօթացնել Հիւսէյին Ճահիս Եալչընը, որ «ես մեղաւոր»ի հովեր առնելով, նպատակ ունեցած է միշտ չարչարել իր ազգը : Իր ըրած գէշութիւնները կեանքուր Մօսքոփն անգամ չէ ըրած :

Եալչընը, որ այսօր ինչօնիւթ բանբերութիւնը կ'ընէ, արդեօք վրէ՞ժ կը լուծէ այն ազգէն, որ անոր երիտասարդութեան օրերուն, «Գրզ Ճահիս» մակդիրը տուած էր :

Հիւսէյին Ճահիս, ինչօնիւթ սիրոյն ամէն ինչ աչք կ'առնէ ի վնաս ազգին ու երկրին եւ ըմբռնութեան մը դրօշակիրը կը հանդիսանայ : Թող դիտնայ թէ իր ըրածը դաւաճանութիւն է, եւ ապարժան է եւ իրաւունք իսկ չունի այս երկրին մէջ չնչելու : Կը բաւէ իր անունը յիշել եւ ըմբռնել ամէն բան :

Ելեր է պնդելու թէ Աթաթիւրքի սկզբունքները ոտնակոխ կ'ըլլան : Ինչպէ՞ս կը մոռնայոր ատենօք Աթաթիւրքի հասցէին հետեւեալ անպատկառութիւնը արձակած էր .— Բռնակալ, դիկտատոր մըն է, եթէ ուզէ օրէնք մը կը հանէ. հրամանով մը ազգը դեռնամած ծունկի կը բերէ :

Այս այն Ճահիսը չէ՞ որ Մարտ 31ի դէպքին , ռուսական չոզենաւ մը ապատանեցաւ եւ Օտեսա փախաւ :

Մեր սերունդը պէտք է դիտնայ թէ ով է Հիւսէյին Ճահիս եւ ինչպիսի նկարագիր մը ունի : Սխալմունք պիտի տրամադրենք այս նիւթին, բայց ան նորէն պիտի չամչնայ :

Մենք չենք կրնար սրբագրել բնութեան տուրքը : Եթէ այս երկիրը քիչ մը բախտաւորեցնար, Հիւսէյին Ճահիսի նման խռովարար մը եւ հրձիգ մը աշխարհ չէր գար :

Այն հասարակաց ազէտ մն է, քաութիւն մը , սխտ մը, իր կեանքով թէ գրչով պատակուած է այս ազգը, հեգնած է անոր ցաւը, խնդացած է անոր տառապանքներուն վրայ, եղած է աներես էակ մը :

Եթէ այսքան կարուկ եւ խիզախ կը խօսինք , պատճառն այն է որ անուրանալի եւ բացարձակ իրողութիւններ են այս բոլորը :

Մեր սխալները անբաւական կուգան իր պատկերազարդ կեանքը նկարագրելու համար , բայց մենք պիտի չվհատինք, եւ իր լարծուն ինքնութիւնը պիտի ծանօթացնենք այս սերունդին : Ինքնութիւն մը, զոր կարելի չէ մաքրել եօթը աղբիւրներու ջուրով :

Մեղք որ անցեալին մէջ Հիւսէյին Ճահիս դատապարտուեցաւ Զօրում աքսորուելու : Եթէ ոչ ան իր արժանի պատիժը ստացած պիտի ըլլար եւ այս երկիրն ալ փրկուած պիտի ըլլար ամբոխավարէ մը եւ նուիրականութեանց թշնամիէ մը :

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ 475.000 ոսկի տարեթոշակ պիտի ստանայ, իսկ ամուսինը՝ 40.000 , համաձայն նոր օրինագծի մը : Այս դումարը հազիւ մէկ երրորդն է իր մեծ հօրը ստացածէն, նկատի ունենալով դրամին արժեզրկումը :

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՑ ՈՍԿԵՐԻՉի ՄԸ ԳՈՐԾԵՐԸ.— Ցունաստանի թագաւորն ու թագուհին Պոլսոյ մէջ այցելած են Հայկ Քէօչէի արծաթեղէններու վաճառատունը, ուր իրենց հնութեան արժէք ներկայացնող վեց — եօթը կտոր արծաթեայ սպասներ գնած են :

× Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահ՝ Ճէլալ Պայար Ցունաստանի թագաւորին եւ թագուհիին համար իր նուէրները գնած է հայ ոսկերիչ Լեւոն Սարաճէ, որ չատ կարճ ժամանակի մէջ չինած է երկու ոսկեղէն տուփեր, ադամանդազարդ, համակ ոսկիէ եւ փլաթինէ զարդատուփ մը եւ ծխատուփ մը , սաորագրուած Ճէլալ Պայար : Այս նուէրները պատրաստելու համար 33 հոգի 23 օր աշխատած են : Ոսկին 1.5 քիլօ , 18 այար, առած են կեդր. դրամատունէն :

Գոհարավաճառ Լեւոն Սարան չինած է նաեւ 30 ժամէն Անգլիոյ Էտուըրտ Ը. թագաւորին եւ տեւուրդներուն համար 10 ոսկիէ տուփ : Աթաթիւրքի կողմէ Ռուսերուն նուիրուած ադամանդազարդ տասը տուփեր : Իրանի Բրզա Շահ Բէհլէվիին , Իրանցի իշխանուհիներուն, Ֆարուք թագաւորին համար յատկին Ճով եւ զմրուխտով բազմաթիւ զոհարեղէններպատրաստած է : Լեւոն կ'ըսէ թէ այս արհեստը սկսած է Ջուրի սակրը կրելով, աշկերտութենէն : Ընտանիքին մէջ, բացի հօրմէն , բոլորն ալ ոսկերիչ եղած են :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէր Ցունիս 28ին, երբ տեղի պիտի ունենար Հայրապետեան Ռուտ մրցումը :

Մրցումին աւելի վայլ տալու համար Վալանսի, Լիոնի եւ Մարսէյլի մեր հայրենակիցներէն Փափազեան , Պապիկեան, Պալթայեան բերին իրենց նուիրական օժանդակութիւնը : Ringի վարչութիւնը չխնայեց իր ճիգերը յաջողութիւնը ապահովելու համար : Վալանսի Շան տը Մարսը ուր տեղի ունեցաւ մրցում դրօշազարդուած էր : Երիտասարդ Mr. Le Combe որ կը սիրէ Հայերը եւ Mr. Cote, Ringի կազմակերպիչներն էին :

Կռիմատարի Ringը եղերուած էր եռագոյն ժապաւէններով : Տեղի ունեցաւ չորս մարտնչում : Մրցորդներէն մէկը Նաճարեանն էր, որ այս անգամ եւս չհեգեաւ :

Ժամը 10.40ին սկսաւ Հայրապետեան - Ռուտ մրցումը, ժողովուրդին խելայեղ ծափերուն տակ : Հայրապետեան հպարտ կը յառաջանայ, զգեստը եռագոյն երիզներով զարդարուած : Ժողովուրդը չնչասպառ կը հետեւէր :

Երկաթագործ Ռուտը, հսկայ մը որ (78 ք. 500) կը կշռէ ունի խիստ ծանր հարուածներ : Հայրապետեան (78 քիլօ) նուրբ եւ արագաշարժ, հարուածը չեչտակի : Ռուտ անընդհատ կը փորձէր Հայրապետեանի դեմ չբուժուած աչքին զարնել , զինաթափ ընելու համար :

Մրցումին արդիւնքը եղաւ match nul , հաւասար եւ խօսնակը յայտարարեց թէ Հայրապետեան կը պահէ Ֆրանսայի ախոյեանի տիտղոսը :

Բազմաթիւ Հայեր եկած էին Լիոնէն, Վիէնէն, Ռոմանէն, Աւինեոնէն, Մօնթէլիմառէն, Մարսէյլէն եւն. :

Մինչեւ այսօր եղած մրցումները 12 չրջաններէ (round) կը բաղկանային, վերջին պահուն երբ ըսուեցաւ թէ 15 չրջան է, Հայրապետեան իր ճիգը բազմապատկեց :

ՄԱՐՋԻԿ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆԵՐԴԱՂԸ

Նոր օրէնքը զոր երեսփ. ժողովէն վերջ ծերթակոյտն ալ վաւերացուց, աւելի ամբօրէն կը փակէ ներգաղթի դուռները :

Ինչպէս դրեցինք, նախագահ Թրումըն ցեղային տեսակէտով խիստ խտրական դտնելով օրինագիծը դրած էր իր Վեթոն : Ցարդ երբեք այնքան կծու բառեր գործածած չէր օրէնքին դէմ խօսած ատեն : Ցիշեց ամերիկեան սահմանադրութիւնը եւ անոր ազատութեան ոգին : Հաւատացեալ մը ըլլալով դիմեց մինչեւ իսկ Ս. Գողոսի վկայութեան « Թուղթ առ Գաղատացիս» .— «Այլեւս չկայ ոչ Հրեայ, ոչ Յոյն, ոչ դերի, ոչ ազատ մարդ, որովհետեւ դուք բոլորդ մէկ էքՅիսուՔրիստոսիմէջ» :

Նախագահին մարդասիրական զգացումներուն դէմ միացան այս անգամ քաղքենի պահպանողականները եւ բանուոր դասակարգը : Մէկը կ'ուզէ հոգեբանօրէն մեկուսացնել Մ. Ն.ները Եւրոպացին եկածմէն տեսակ զգուշաբար դէմ ,իսկ միւսը աշխատաւորներու մուտքին դէմ :

Նոր օրէնքը աւելի եւս կը խորացնէ երկաթեայ վարագոյրին եռին զանուղներուն մուտքը : Քաղաքական տարագիր մը որ խոյս կուտայ համայնավարութենէն, պէտք չէ որ որեւէ դատապարտութիւն կրած ըլլայ :

Օրէնքը անմիջապէս ի գործու դառնալով, տեղեկացուցին միջազգային մարմիններուն, որոնք կը զբաղին տեղափոխեալ անձերու եւ տարագիրներու տեղաւորումով :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՔ

Իր մեկնումին օրը՝ Հոկտեմբերի վերջերը, օդը անգամ դէշ էր : Գոնէ նպատակին համար լաւ ըլլար : Սաստկացունչ քամի մը կը մարակէր Ատլանտեանը : Տեսողութիւնը զեռոյի կէտ էր : Երթեւեկութիւնն ու զերման դէտերու գործունէութիւնը նուազագոյնին էր հասած :

Պոսոլէթ նաւ նստաւ Պորթանեի ձկնորսուբեան նաւահանգ Սէն Մալոյէն : Օդը բաւական բացուեցաւ : Սակայն նաւը հազիւ սկսած էր շարժիլ, շրջուեցաւ ուժեղ յորձանքէ մը : Մեծ նեղութիւններով Պոսոլէթ յաջողեցաւ ցամաք ելլել Թրյած եւ դողահար :

Այդ միջոցին կեսթափոն մարդկային լայն աւլուրով զբաղած էր Սէն Մալոյի մէջ, եւ ոչ ոք ուշադրութիւն դարձուց անոր Թրջուած հագուստներուն : Ուստի կառքի մը մէջ նետուելով կառավարին պատուիրեց Փարիզ տանիլ զինքը, վեց ժամուան ճանապարհ :

Քաղաքէն հազիւ դուրս ելած, կեցուցին զինքը, սակայն ինքնութեան թուղթ չհարցուցին : Ոստիկանները կասկածեցան իր թաց զգեստներէն եւ առաջնորդեցին քառասուն մղոն հեռու՝ Ռենի բանտը :

Երբ լուրը Փարիզ հասաւ, զնդապետ Թունի ստիպողական ժողովի հրաւէր ուղղեց : Միակ ապահովիչ պարագան այն էր, որ կեսթափոն ըստ երեւոյթին Պոսոլէթի բուն ինքնութեանը թափանցած չէր : Այլապէս, այդ տեսակ փոքր քաղաքի մը բանտը պիտի չտանէին զինքը : Սակայն ժողովը դումարուելէ առաջ իսկ, լուր հասաւ թէ զայն փոխադրած են Փարիզ : Ուրեմն յոռեդոյնին պէտք էր ապահել :

Ժողովը տեղի պիտի ունենար դատախազ Ժագ Անոի Սիմոնի տունին մէջ : Պոսոլէթ անոր հաղորդած էր իր դաղտնիքները եւ զինքը ընտրած էր իրրեւ իր յաջորդը :

Այդ յետմիջօրէին, մինչ Սիմոն՝ իր տան հիւրանոցը կը մտնէր, դռնապանին դիրուկ կինը , թնդանօթի ռումբի մը պէս դուրս նետուեցաւ իր սենեակէն եւ Սիմոնը դուրս դէպի փողոց հրելով պոռաց .

— Իմ մօտ կեսթափոյի երկու մարդիկ ձեզ կը սպասեն, քանի մը հոգի ալ ձերյարկաբաժնին մէջ են : Փախէք, պարոն, եւ Աստուած ձեզ հետ ըլլայ :

Դառնալով յաջորդ անկիւնը, Սիմոն սկսաւ վազել : Ընելիքը չէր դիտեր : Կէս ժամէն իր բարեկամներէն տաս, տասներկու հոգի պիտի գային եւ կուրօրէն պիտի նետուէին կեսթափոյի դարանին մէջ :

Հարկ էր անոնց ազդարարել, բայց ի՞նչպէս : Շատ ուշ էր հեռախօսելու համար, նոյն իսկ եթէ կարրուած չէին անոնց հեռախօսները : Իր տան առջեւ ալ չէր կրնար սպասել : Ու մինչ կը վազէր, մտքին մէջ գաղափար մը ծագեցաւ :

(Շար.)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ իր մարզադաշտին վրայ , Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire :

Հովանաւորութեամբ Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆԻ

կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ :

Գեղարուեստական բաժինին պիրայօժար կը մասնակցին ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԻՍԻ ՇԱՎԻԼԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆի :

ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՌԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ, որու ընթացքին տողանցք պիտի կատարեն երկտեւ մարզիկները :

Բարեկամական ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ԴՆԴԱԿԱՀԱՂի, տեղական համբաւաւոր խումբի մը հետ :

ԳԱՐԵԳԻՆ (թաւ) եւ ԲԵՆՕ (դափ) :

Մարզական զանազան խաղեր եւ անակնկալներ : Մարզիկներու եւ սիրողներու կողմէ լողալու մրցումներ : Գեղարուեստական բաժինին մաս կը կազմեն ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ :

Առատ եւ ճոխ ուտելիք եւ խմիչք մատչելի գիներով : Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր. :

Ալֆորվիլլէն օթոքառը կը մեկնի Bld. Carnotէն *ժամը 9ին :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի երեսփ. ժողովը 35ի դէմ 38 ձայնով ատենապետ ընտրեց անկախ երեսփոխան մը, Տոքթ. Հասան Իսմայիլ : Այս ընտրութիւնը պարտութիւն մը կը համարուի Ազգ. ճակատին, հետեւաբար Տոքթ. Մոսաթեղի համար, որ ուրիշ թեկնածու մը ունէր : — Կառավարութիւնը Թէհրանի խորհրդային դեսպանին յանձնեց ծանուցագիր մը, որով կը մերժէ այն մեղադրանքը թէ խախտած են 1921ի դաշնագիրը, ընդունելով Մ. Նահանգներու դինուորական ալեակցութիւնը :

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, Ֆորլայի վերջին ամբաստանութեանց առթիւ : Աչխատաւորականները պարապատնեշի քուէ առաջարկած էին, բայց ժողովը մերժեց, լսելով Զըրչիլի բացատրութիւնները : Այսուհետեւ անգլիացի խորհրդական մը պիտի գործակցի ամերիկացի հրամանատարին, զօր. Քլարքի :

ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ կը հեռագրեն թէ արիւնալի կռիւ մը ծագեցաւ Արաբներու եւ Սենեկալցի զինուորներու միջեւ, Սուսայի մէջ : Բուն Թունուզի մէջ ազգայնականները քարեր եւ ռումբեր նետեցին հանրահաւաքերուն դէմ : Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ ահաբեկչական արարքներ կը կատարուին ամէն օր :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը 5ի դէմ 71 ձայնով վաւերացուց արեւմտեան Գերմանիոյ հետ կնքուած հաշտութեան դաշնագիրը : — Արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, Վիէննայէն Պրազիլիա մեկնեցաւ օդանաւով :

ՋՕՐ. ՐԻՃՈՒԷՑ քննական պատոյտ մը կատարելով Նորվեկիոյ մէջ, յայտարարեց .— «Համոզուած եմ թէ պիտի կրնանք դիմագրաւել եւ չախչափել նախայարձակումը, որ կողմէն ալ գայ եւ ինչ ձեւով ալ կատարուի» :

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան մէջ : Ազգ. ժողովը 17 հարցապնդումներ լսեց առջի օր : Ականգործութեան դատապարտուած են աւելի քան 200.000 բանուորներ : Միայն Լիոնի չրջանին մէջ 1000 արհեստանոցներ կը փակուին ամէն ամիս : Բանուորներուն 50 առ հարիւրը մասնակի անգործութեան դատապարտուած են : Արդ - բոյջ երկրին մէջ բուրդի արտադրութիւնը իննած է 20 % ,մէկ տարուան ընթացքին : Մասնագէտներ այլեւս անօգուտ կը դանեն առժամեայ դարմանները :

ՊԱՃԱՐԱՒՏԸ սաստկացած ըլլալով, կառավարութիւնը 150 միլիոն Ֆրանքի յատկացում վարկ մը տրամադրեց : 1937 —38ին ալ այսպիսի վարկ մը տրամադրեց : Ֆրանսայի մէջ, չորս անգամ աւելի մահացու :

ՇՈԳԵՆԱԻ մը ընկղմեցաւ Մանչի մէջ : Կարելի եղաւ փրկել 46 ուղեւորները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ՎԱՀԱՆ ՅՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլի Մայր Եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, եկեղեցիին հիմնադիր բարերար ՎԱՀԱՆ ՅՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ մասնաւոր Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի,իր եւ իր ընտանիքին ննջեցեալներուն յիշատակին : Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԼԻՈՆ :— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Գարեգին արք.ի մահուան առթիւ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցին,69rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին բարեպաշտ ժողովուրդը եւ ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները մասնակցելու համար իրենց վերջին յարգանքը : — (Ազգ. վարչութիւն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— ԼԻՈՆ. — Այրք Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի (ծնեալ Աբրահեան) մահուան քառասունքին առթիւ Այրն Տիկին Մ. Մովսէսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի , Լիոնի Հայոց եկեղեցին (rue Louis Blanc), ժամը 11ին : Իր. յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՊՕՄՈՆԻ Ա.ՋԳ. ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶԻ ՀԱՆԴԻՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Պօմոնի Սահակ - Մեսրոպ զարոց - սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ ազգ. մանկապարտէզի ամավերջի հանդէսը՝ ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին ՀԵՂԻՆԷ ԿԱԿՈՑԵԱՆի : Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ կրթասէր հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

Դատախօսական ժողով

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 21ին, Société Savantes*ի F. սրահին մէջ, ուր պիտի խօսին. —*

Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ .— « Թուրցիկ ակնարկ մը ներկայ քաղաքական կացութեան մասին :

Ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ.—«Հայկ. Դատին ներկայ վիճակը, եւ հայ միւս քաղաքական հոսանքներու վերաբերումը» :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի վարչութեան, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու եւ Նոր Սերունդի վարչութիւններու :Այս կիրակի ամրողջ օրը, Աթթ Պուլէթ Պասալի սրճարանի ընդարձակ պարտէզին վրայ, Փոնտ Էվէքէն 10 վայրկեան :

Կը հրաւիրենք միջին Ֆրանսայի բոլոր Սանուհի եւ Նոր Սերնդականները, մեր անդրանիկ ձեռնարկին : Առատ կեր ու խում, հայկական եւ եւրոպական պար :

Մասնաւոր երթեւեկ առաւօտեան ժամը 9ին , 11.30ին եւ 14.30ին : Վերադարձ ժամը 20ին, սովորական տեղերէ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Համաչարանճադի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը, 20 Յուլիս, կիրակի , Trois Lucs Restaurant des Grottes Monnardi*, օդասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ :*

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան Մարսէյլի վարչութեան կողմէ, կիրակի 6 Յուլիս , Bouc Belairի *դեղատեսիլ պուրակին մէջ :*

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, նուագախումբով, ինչպէս նաեւ զանազան անակնկալներ , զուարճալի խաղեր եւ concours de boule :

Հաղորդակց. համար մասնաւոր օթօպիւս Սէն Շաուի կայարանէն ժամը 6.30ին եւ Aixի օթօպիւսը Ծովեզերքէն :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ արձանագրութիւնները : Փութով դիմել տեսչութեան հասցէին , 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.) : *Ժամադրուիլ հեռախօսով՝* OBS. 18-28:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եդիպատեայ կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Աղբիւր Սերոբ - Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice Café de la Marie *սրճարանին վերնայարկը :*

ԿԱՊ. ԽԱՉի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Նորիկեանի բնակարանը, 145 rue de Meunier , *Պանեէօ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները :*

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais *դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :*

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20.45ին, Paris Nord, 17 rue de Dunkerque :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ. Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է ամավերջի հանդէսը, այս կիրակի ժամը ճիշդ 3ին, Խրիմեան սրահին մէջ :

Խմբերգներ, արտասանութիւններ, հայկական պար, ծաղիկներու պարը, տրամախօսութիւն :

Պիտի ներկայացուի Ցովհ. Թումանեանի «Տէրը ու ծառան» , աշակերտներու կողմէ : Կը հրաւիրուին ծնողներն ու հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly *պողոտային վրայ ,* autobusի *կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան :*

Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave *: Շատ յարմար դին : Երեք տարուան պայ վերանորոգելի : Տարեկան վարձք 10.000:*

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, *Սարսէլ : Tél. Sarcelles 49 , (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3) : Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՏԷՐ ՕՈՆԵՍԿ

Երգախաղ երեք գործողութիւններով : Գրքոյկ՝ Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի, երգերու բանաստեղծութիւնները եւ երաժշտութիւն Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի :

Առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրուի Ալֆորվիլի մէջ, 5 Յուլիս , Շաբաթ ժամը 20.30ին, Մէզոն Ալֆորի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

Երգչախումբ եւ սէնֆոնիէ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Ա. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ. տեղւոյն մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ փարիզի եւ արուարձաններու խոստմնալից ուժերու :

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԴԻՆԵՐ.— 200 եւ 300 ֆրանք :

Խաղը կը սկսի ճիշդ ժամը 20.30ին :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 4 JUILLET 1952 Ուրբաթ 4 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6805-Նոր շրջան թիւ 2216

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱՁՆ ՄԷԿ ՃԻՒՂԻ ՀԱՌՋԵԼՈՎ...

Բազմաթիւ միջոցներ կան՝ ազգապահպանումը ապահովելու համար :

Երբ մէկուն ուժ կուտաք եւ միւսները կ'ան - տեսէք, պարզապէս ծուլութեան , թմրութեան ճամբան բռնած կ'ըլլաք :

Երբ խոշոր գումարներ կը տրամադրէք «Հայ· եկեղեցւոյ ծառայութեան նուիրուած եկեղեցականներ պատրաստելու համար», ինչո՞ւ կը մոռնաք հիմնականը ,— Մշակոյթ : Աւելի մանրելով՝ դպրոց : Ուսուցիչ : Վառարաններ եւ գլուխներ՝ սեղմուղ պատրաստելու համար :

Դուք ալ գիտէք որ վեղարն ու փիլոնը ամէն քան չեն : Մանաւանդ ներկայ պարագաներուն մէջ :

Եթէ վիճակագրութիւն մը կազմենք, չափազանց տխուր պատկեր մը պիտի պարզուի մեր աչքերուն առջեւ :

Պիտի տեսնենք որ պատկառելի գումարներ կը հասին զանազան վանքերու դանճարանները, ընծայատուներ պատրաստելու համար :

Եթէ ուշադրութեամբ հետեւինք, պիտի տեսնէք որ թեկնածուներէն չատերը կէս ճամբան մնացած են :

Ուրիշներ ալ, աւելն մը ծառայելէ ետք, նախընտրած են «տուն - տեղ» կազմել : Մանաւանդ Ամերիկա նետուելէ վերջ, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Պատահական երեւոյթ չէ որ հոգեւոր հովիւներու արտածում կը կատարուի տարիներէ ի վեր, դէպի Մ· Նահանգները :

Այսքանը բաւական չհամարելով, դեռ կը մտածեն Նիւ Եորքի մէջ ալ դպրեվանք մը հաստատել, Միւռմիւնոյն առաջադրութեամբ,— կղերականներ պատրաստել :

Արդ, ի՞նչ կը տեսնենք բուն կրթական ճակատին վրայ, այս արտակարգ իրարանցումի ընթացքին :

Նոյն համեմատութեամբ աշխատանք եւ դրամ կը տրամադրուի՞, օրինակ, ուսուցիչներ պատրաստելու համար :

Բոլոր պաղտութիւնէն ալ ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի կը պահանջեն : Նոյն իսկ հայերէն ուսուցանողներ կը փնտռեն, հրապարակային ադդերով : Մէկ հայ յաչատ քաղաքէն միւսը, մինչեւ Պոլիս դիմելով :

Վաղը ճրագով ալ պիտի փնտռեն եւ պիտի չգտնեն :

Ինչո՞ւ կը զարմանաք, երբ օրուան վարիչները, վեղարաւորը եւ ունեւորը կառչած են միայն մէկ ճիւղի,— հոգեւոր հովիւներ պատրաստել :

Երեսուն տարուան մէջ, փորձուեցա՞ւ արտակարգ ճիգ մը, բարեկարգելու, նախանձելի վիճակի մը վերածելու համար ուսուցչական ասպարէզը :

Կատարուեցա՞ւ իրական աշխատանք, ուսուցիչներ պատրաստելու համար, վարժապետանոց մը հաստատելով կամ մասնաւոր դասընթացքներ տարելով :

Եղածը մաչեցնելու քաղաքականութիւն մըն է որ կը չարունակուի տարիներէ ի վեր :

« Գացողին տեղը չի զար » , կ'ըսէ մեր իմաստուն ժողովուրդը :

Տարիներու ընթացքին, բազմաթիւ ուսուցիչներ լքեցին ասպարէզը, առեւտրական, արհեստ կամ քաղաքական զառնալով :

Ուրիշներ յաւիտենապէս բաժնուեցան այս աշխարհէն :

Մնացողներէն չատեր ալ, մանաւանդ արժանաւորները, լեցուած են խորին դառնութեամբ , չտեսնելով որեւէ լուսաւոր հեռանկար :

Հարիւրին քանի՞ն մարզավարի ապրուստի մը ապահովութիւն ունի, որպէսզի կարենայ ուրիշներ ալ իր հետեւէն քաշել ...

Բովանդակ հայ մամուլը պարբերաբար կը յուզէ այս հարցերը, գործնական ծրագիրներ ալ պարզելով :

Այս բոլորը ջուրի ձայն կուգան մեր բարեպաշտներուն եւ աղգասէրներուն : Անոնք զբաղած են տէրտէր եւ վարդապետ արտադրելով :

Անշուշտ մէկ պաճառն ալ այն է որ, ընդհանրապէս օտար դպրոց կը ղրկեն իրենց զաւակները, հայկականը նկատելով «աղքատանոց» :

Շ·

Մահ Տիկին Գ. Կիւլպէնկեանի

Տէյլի Մէյլի մէջ կը կարդանք , հետեւեալ խոցրագրով ·— «Աշխարհի ամէնէն հարուստ մարդուն կինը կը մեռնի փարիզի մէջ» ·—

Իր ամուսնութեան ադամանդեայ յոբելեանը տօնելէ հազիւ երեք չաբաթ ետք, տաքէն մեռաւ Տիկին Գալուստ Կիւլպէնկեան, կինը այն ջոջին որուն համար կ'ըսեն թէ աշխարհի ամէնէն հարուստ մարդն է :

Տիկինը սրտի տկարութիւն մը ղգաց երեքշաբթի օր, երբ ջերմաչափը բարձրացած էր 99 աստիճանի (Ֆարենհայթ) , եւ այլեւս չդտաւ ինքզինքը :

Տիկինը, որ 77 տարեկան էր, միշտ կը խորհէր սաստիկ տաքէն եւ ատոր համար ալ կը չարունակէր Ֆրանսա քնակիլ, մինչ ամուսինը կը մնար Լիզպոնայի մէկ հիւրանոցը ուր վեց սենեակ ունի : Վերջին քանի մը տարիներու միջոցին իրար կը տեսնէին տարին մէկ - երկու անդամ , թէեւ չաբաթը քանի մը անդամ կը խօսակցէին հեռաձայնով :

Ձիւղ երկու չաբաթ առաջ, Փարիզի մէջ իրար դտան ընտանեկան փոքր հաւաքոյթի մը առիթ, տօնելու համար իրենց ամուսնութեան 60ամեակը : Պ· Կիւլպէնկեան, որ քարիւղի առեւտուրին մէջ ծանօթ է իբրեւ «Պ· Հինդ առ Հարիւր», ծանրակս հիւանդ էր քանի մը ամիսէ ի վեր, բայց անտեսեց բժիշկներու խորհուրդը եւ Փարիզ եկաւ օդանաւով, այս տօնախմբութեան առիթ : Սակայն ներկայ չէր երբ Տիկին Կիւլպէնկեան կը մեռնէր :

Կարճահասակ եւ դիրուկ, ճերմակ մազերով տիկինը նշանաժը ճանչցած էր երբ ան 23 տարեկան անծանօթ Հայ մըն էր եւ բրիտանական անցագիր մը կը տանար : Այժմ իր հարստութիւնը կը հաշուեն մինչեւ հարիւր միլիոն սթերլին : Տիկինը միշտ կը հետեւէր այն երկու կանոններուն զոր Պ· Կիւլպէնկեան տուած էր, իրենց ամուսնացած օրն իսկ, — 1. Երբեք չվիճաբանիլ գործի մասին , վասնզի մարդիկ պիտի կարծեն թէ իր (ամուսնին) կարծիքները կը չահին : 2· Իրեն ձդել բոլոր գեղարուեստական գործերու գնումը, վասն զի վէճ պիտի ծագի, եթէ իրենց ճաշակները տարբերին :

Իրենց ամուսնութեան սկիզբէն մինչեւ վերջը, Տիկինը վճռը քննադատած է միայն մէկ բանի համար,— երբեք չէ գացած Իրաք, այն երկիրը որ իրեն պարգեւեց իր հարստութեան մեծագոյն մասը :

× *Բարեգործականի դրասենեակէն կը հաղորդեն թէ տիկինը, որ չաքարախտ ունէր, յանկարծամահ եղած է :*

Մարմինը փոխադրուած է Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուր այս առաւօտ (ուրբաթ) պատարագ պիտի մատուցանէ Պատկ Վրդ· :

Ի ՔԱՋԱՂԵՐՈՒԹԻԻՆ ՀԱՅՑ ՄԱՐԶԻԿԻՆ

Երէկ հաղորդած էինք Ամման փախստեանի առաջին մեծ յաղթանակը՝ Tour de Franceի մէջ, ուր երբորդ հանդիսացած էր :

Այս յաղողութեան առթիւ, Պ· Նուպար Ցուլհաննէսեան տասը հազար ֆրանք կը տրամադրէ «Յառաջ»ի միջոցաւ, այն վստահութեամբ թէ ուրիշներ ալ պիտի մասնակցին, քաջալերելու համար հայ մարզիկը :

× *Տեղական թերթերը չորեքշաբթի օր մասնաւոր դնահատանքով արձանագրած էին Ամման Փախստեանի յաղողութիւնը :*

« Ֆիկարօ» կը գրէ ·— Փախստեան արժանի է մասնաւոր յիշատակութեան : Երբորդ հանդիսացաւ միայն 1 վայրկեան 19 երկվայրկեան տարբերութիւն ունենալով վայելականացայտ Քուփիէ մը՝ քաջագործութիւն մըն է որով կրնայ պարծենալ երիտասարդ մրցորդ մը » :

Հայ մարզիկին լուսանկարը հրատարակած էին «Էքիփ», «Ֆրանս - Սուար», «Փարէ - Սուար », « Իւմանիթէ » եւ ուրիշ թերթեր, կենսագրական տեղեկութիւններով եւ իր յայտարարութիւններով :

ՓԱՐԻԶԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՎԻՒԸ, Սեբովէ վրդ· Մանուկեան, որ Փարիզէն մեկնած էր Բ·. օր, Պուէնոս Այրէս հասած է : Պիտի մնայ քանի մը ամիս, դրամ հանդանակելու համար ի նպաստ Բուենոսաղէմի վանքին : ....

ՏԻՒՐԻՈՑԻ ԱՐՁԱԿԱՒՄԷՆ ԵՏՔ

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ժաք Տիւքլօ բանտէն արձակուելէ անմիջապէս եաք բուժարան մը փոխադրուեցաւ, դարմանուելու համար :

Նախարարական խորհուրդը ժողով դումարելով, որոշեց չարունակել դատական հետապնդումները՝ համայնավարկուսակցութեան դէմ : Ոստիկանութիւնը պիտի փութացնէ քննութիւնները եւ եթէ նոր փաստեր դտնուին Տիւքլոյի դէմ, կառավարութիւնը պիտի խնդրէ խորհրդարանէն ջնջել անոր անձեռնմխելի հանդամանքը :

Տիւքլոյի արձակման որոշումը մեծ զարմանք պատճառեց ամէն տեղ : Բուռն վիճաբանութիւններ տեղի կ'ունենան մասնաւորապէս Ամբաստանեալ Ատեանի նախագահին՝ Պ· Փոլ Տիտիէի մասին, որ հրապարակաւ կը խոստովանի թէ ստորագրած է Սթոքհոլմի կոչը եւ ուրիշ թուղթեր : Այս առթիւ մամուլին հաղորդուած յայտարարութեան մը մէջ կ'ըսէ ·

— « Ես ուժ կուտամ ամէն արժանաւոր դատի· բայց որեւէ գործօն դեր չեմ կատարեր քաղաքականութեան մէջ : Ասկէ զատ, ես միայն նախագահն էի այն ատեանին որ արձակման որոշում տուաւ· ինձմէ զատ ուրիշ չորս դատաւորներ ալ կային : Ատեանը ուղեց պաշտպանել խորհրդարանական ապահարկութեան սկզբունքը » :

Համայնավարները կը պահանջեն որ անմիջապէս հրաժարին ներքին նախարարը՝ Պ· Շարլ Պրիւն եւ ոստիկանութեան վերատեսուչը, Պ· Պէյլօ, իրրեւ պատասխանատու Տիւքլոյի եւ ուրիշներու ձերբակալութեան : Բոլշեւիկեան բոլոր երկիրներուն մէջ անթեղը և մամուլը ջերմապէսկ'ողջունեն «Ֆրանսայի բանուոր դասակարգին յաղթանակը » :

« ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԸ ՁԻ ԸՍՈՒԱԾ »

Տեղեկատու նախարարը, Պ· Մարսըլէն, յայտարարեց , Տիւքլոյի արձակումէն անմիջապէս վերջ ·

— Վերջին խօսքը չէ ըսուած տակաւին :

Նախարարական խորհուրդին մէջ, դատական նախարարը , Պ· Մարթինօ Տէվլա, զեկուցում տալով, մասնաւորապէս ուշադրութիւն հրաւիրեց հետեւեալ կէտերուն վրայ ·—

1· Ցանցանքի վրայ բռնուած ըլլալու պարադան միշտ դոյութիւն ունի· բայց Ամբաստանեալ Ատեանը կը յայտարարէ թէ բաւական լուրջ տեղեկութիւն չկայ· քանի որ հաստատուած չէ թէ Պ· Տիւքլօ մեղսակից կամ դործակից եղած է գոյգին :

2· Ամբաստանեալ Ատեանը կ'ընդունի թէ ոճիր դործուած է պետութեան ներքին ապահովութեան դէմ, քանի որ Պ· Սթիլ բանտը կը մնայ : Եթէ Պ· Տիւքլօ երեսփոխան չըլլար, ինքն ալ տակաւին բանտը պիտի դտնուէր :

3. Դատական իշխանութեան կը մնայ քննել թէ ինչ հիմանց վրայ կրնայ խնդրել որ ջնջեն Պ· Տիւքլոյի ապահարկութիւնը :

4· Քննութիւնները եւ հետապնդումները կը չարունակուին : Զինուորական արդարադատութիւնը կը չարունակէ իր պրպտումները ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ եւ կը հաւաքէ այն նիւթերը որոնք պիտի ապացուցանեն համայնավար կուսակցութեան ձեռնարկները՝ խախտելու համար ազդին եւ բանակին բարոյական կորովը :

(Էջ երես շարունակութիւնը կարդալ Գ· Էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ պայմանները խստացնելու համար օրինագիծ մը մշակուած է : Վերջին ցոյցերուն առեն դիտուած է որ խռովութեան հեղինակները նոր հպատակութիւն ընդունողներ էին : Նոր օրինագծին համաձայն մինչեւ հինդ տարի հպատակութիւնը եաս պիտի առնուի, եթէ ենթական օրինապանց դտնուած է :

ՏԱՔԵՐԸ ՄԵՂՄԱՑԱՆ երէկ, հինդշաբթի : Օգը զովացած էր առջի դիչեր, եւ երէկ ալ չարունակուեցաւ զովութիւնը, մեծ սփոփանք պատճառելով : Տեղ տեղ անձրեւ եկած է : Մասնագէտներ կը կարծեն թէ նոր անակնկալները կրնան պատահիլ :— Բազմաթիւ մահեր պատահած են երկրին մէջ, հինդ օրուան տարապայման տաքերուն հետեւանքով : Շատեր ալ խեղդուած են, փարիզի եւ դաւառի մէջ :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ընդհ· սպայակոյտին նախագահը, զօր· Նուրի Եամութ, նախկին դինց, խորհրդակցելու համար հարաւային Եւրոպայի ճակատի սպարապետին, Ծովակալ Քերնիի հետ :

15.000 ԼԵՀ ՍՊԱՆԵՐՈՒ ՋԱՐԴԻՆ պատասխանատու կը համարուին Ռուսերը, համաձայն Մ· Նահանդներու խորհրդարանական յանձնախումբի տեղեկագրին : Յանձնախումբը լսած է 150 վկաներ՝ Քաթինի սպանդի մասին , որ ծրագրեալ ցեղասպանութիւն կը նկատուի : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ 1940ին 15.000 լեհ սպաներ անհետացան ռուսական արգելարաններէն : Երեք տարի վերջ 4258 դիակներ երեսան հանուեցան Քաթինի անտառէն,

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐԸ ԻԲՐԵՒ ՈՒԱԶՄԱԿԱՆ ՈՒԺ

(Չորրորդ եւ վերջին մաս)

Պ. Սմոկորցեւսկի իր պրպտումները համա-դրելով, հետեւեալ պատկերը կուտայ արբանեակ բանակներու ներկայ վիճակի մասին։—

1. Լեհաստան։— 25 *միլիոն բնակիչ։* 400.000 *զինեալ ուժ։* 100.000 *ներքին ուժեր։ Քսան զօրաբաժին* 1952*ին, 24 զօրաբաժին* 1953*ին։*

2. Արեւելեան Գերմանիա։— 18 *միլիոն բնակիչ։* 70.000 *զինեալ ուժ։* 50 *հազար ներքին ուժեր։* 12 *զօրաբաժին* 1953*ին։*

3. Ռումանիա։— 16 *միլիոն բնակիչ։* 255.000 *զինեալ ուժ։* 70.000 *ներքին ուժեր։* 12 *զօրաբաժին* 1952*ին։* 15 *զօրաբաժին* 1953*ին։*

4. Չեխոսլովաքիա։— 12 *միլիոն բնակիչ։* 190 *հազար զինեալ ուժ։* 60 *հազար ներքին ուժեր։* 10 *զօրաբաժին* 1952*ին։* 14 *զօրաբաժին* 1953*ին։*

5. Հունգարիա։— 9 *միլիոն բնակիչ* 135.000 *զինեալ ուժ։* 50.000 *ներքին ուժեր։* 9 *զօրաբաժին* 1952*ին։* 12 *զօրաբաժին* 1953*ին։*

6. Պուլկարիա։— 7 *միլիոն բնակիչ։* 170.000 *զինեալ ուժեր։* 40.000 *ներքին ուժեր։* 11 *զօրաբաժին* 1952*ին։ Անվոփոխ* 1953*ի համար։*

7. Ալպանիա։— *Մէկ միլիոն* 200 *հազար բնակիչ։* 40.000 *զինեալ ուժեր։ Տասը հազար ներքին ուժեր։* 3 *զօրաբաժին* 1952*ին։ Անվոփոխ* 1953*ի համար։*

Համագումար։— 88 միլիոն բնակիչ, 1.310.000 *զինեալ ուժեր։* 380.000 *ներքին ուժեր։* 65 *զօրաբաժին* 1952*ին։* 91 *զօրաբաժին* 1953*ին։*

Ռազմագէտներու դնահատութեանց համաձայն, սովետ ցամաքային բանակը կը բաղկանայ, մօտաւորապէս, 175 *զօրաբաժիններէ։ Այս ուժը ամբողջութեամբ Արեւմուտքի դէմ կանգնած չէ, քանի որ բանակախումբ մը կը դտնուի Ծայր Արեւելք, ուրիշ մը կեդր. Ասիա, եւ երրորդ մըն ալ կովկաս։*

Սովետական «Ատլանտեան ճակատ»ի ընդհ. հրամանատարին տրամադրութեան տակ կը դտնուին 85 *ռուսական զօրաբաժիններ, Նարվա — Մինսք — Քիեւ — Օտեսա գծին եւ երկաթէ վարագոյրին մէջեւ։ Այս թիւին մէջն են արեւելեան Գերմանիա հաստատուած* 30*զօրաբաժինները, Աւստրիա՝ երկու, իսկ արբանեակ երկիրներու մէջ* 27։ *Սթալին, անտարակոյս, կը մնայ զերագոյն հրամանատար, բայց կը կարծուի թէ «ատլանտեան» ճակատի ընդհ. հրամանատարն է մառեչալ Բուլկանին, իբրեւ սպայակոյտի պետ ունենալով մառեչալ Ժուկովը։*

Ատլանտեան դաշինքի ստորագրութենէն առաջ, Դաշնակիցներու տասը զօրաբաժնին դէմ՝ Սովետները կը ճակատեցնէին 75 *զօրաբաժին։ Բուլկանինի ընդհ. բանակատեղին այժմ* 150 *զօրաբաժին ունի իր տրամադրութեան տակ (*85 *սովետական +* 65 *արբանեակ)։ Մինչ Ատլանտեան դաշինքը՝* 25 *զօրաբաժին միայն։ Այս թիւին վրայ պէտք է աւելցնել Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ* 25 *եւ Եուկոսլաւիոյ* 30 *զօրաբաժինները։*

Մինչեւ 1951*ի վերջերը, Եուկոսլաւ զօրաբաժինները թերի զինուած էին։ Բայց ամերիկեան օժանդակութեան չնորհիւ կացութիւնը բարելաւուեցաւ։ Ուշագրաւ պարագայ մը — արբանեակ երկիրներու մէջ հաստատուած սովետական* 27 *զօրաբաժիններէն* 25*ը կը բանակին Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ։*

« Արբանեակ բանակներու մասին կատարած մեր քննութեանց եւ պրպտումներուն միակ նպատակն էր, ի՛նչ է Պ. Սմոկորցեւսկի, ճանչնալ իրողութիւնը։ Եզրակացնելու համար, պիտի ներկայացնենք դարդ մը ընդհանուր նկատողութիւններ։ Կասկած չկայ, որ 1949*ին Եւրոպայի մէջ զինուրական մեծ անհաւասարակշռութիւնը նկատելի փոփոխութիւն մը կրեց ի նպաստ Արեւմուտքի։ Այսօր, «չանթահարիչ» պատերազմի մը հաւանականութիւնը (Եւրոպայի կամ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ) զդալապէս նուազած է։ Ասկէ երեք տարի առաջ, կրեմլի ռազմագէտները լրջօրէն կը մտածէին խոյանալ ազատ աշխարհին վրայ։ Կամ հիմա կը պատրաստուի՞ն այդ բանին։ Կը տարակուսինք։ Անոնք չատ լաւ գիտեն որ, յաղթանակներու չարք մը՝ վերջնական յաղթանակ չի նշանակեր։*

« Մոսկուա, բնականաբար, միշտ այն համոզումն ունի թէ համայնավարական մեծ «ազատագրում»ը պատմական անհրաժեշտութիւն մըն է, եւ կը պատրաստուի այդ օրուան համար։ Ան դէմ է խաղաղութեան այն իմաստով որ կ'ըմբռնեն ազատ ժողովուրդները։— այսինքն դէմ է մէկ ազդային կարգ ու սարքի մը, որ հիմնուած պիտի ըլլայ ազատօրէն ընդունուած եւ յարգուած դաշնագիրներու վրայ։ Ան դէմ է աշխարհի մը, ուր իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր բախտը տնօրինելու ազատութիւնը պիտի վայելէր, ուր մարդիկ, ազատ արհեստները եւ ապրանքները պիտի չրջադային ազատօրէն։ Այդ կացիլ այս տեսակ խաղաղութեան, պիտի նշանակէր դաւաճանել «սոցիալիզմ»ին։ Եւ քանի որ ընդհ. «տաք» պատերազմ մը վտանգաւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ, առ այժմ պիտի գոհանայ «պաղ» պատերազմով, եւ պահանջին ու տեղին համաձայն պիտի «տաքցնէ» զայն։ Այսինքն անուղղակի յարձակում, որ իր կողմէ յղացուած, պատրաստուած եւ ղեկավարուած ըլլալով հանդերձ, երեւոյթները փրկելու կը ծառայէ։ Ցունաստանի համայնավար ապստամբութիւնը, Մալենկովյ հրապարակային կռիւները, Հնդկաչինի եւ Քորէայի պատերազմները, այս քաղաքականութեան պահպերազդ նմոյշներն են։ Շարժումը օր մը կրնայ տարածուիլ նաեւ Եուկոսլաւիոյ եւ Պարսկաստանի վրայ։

« Սպառելով լարադոյն պատեհութեանց, կրեմլը կը հետեւի սա ռազմավարութեան,— « Ոչ խաղաղութիւն, ոչ ալ պատերազմ»։ Սթալին պարբերաբար կը յայտարարէ թէ «երկու վարչաձեւերը կրնան կենակցիլ խաղաղօրէն»։ Այս քնարեր օրօրները կը ձգտին խափանել վերաչինութեան եւ միացման, ամբողջացման ճիգերը (ազդային թէ միջազդային), կործանել ազատ ազդերը վերապինման ահասր քեռան տակ եւ խախտել ընդհ. վստահութիւնը։

Այդ տեսակ վախ մը չունի ինք։ Քանի որ «սովետական հայրենիք»ը միշտ վտանգի տակ է, իր ժողովուրդները կրնա՞ն դանդաղիլ թէ զրկուած են բարօրութենէ, եւ քաղաքական ազատութիւն չեն վայելեր։ Ինչո՞ւ պիտի զարմանան որ, յեղափոխութենէն երեսունը հինգ տարի վերջն ալ, դէշ կը սնանին, դէշ կը հագուին, բնակարան եւ կոշիկ չունին, քանի որ «կապիտալիստները» յարձակման կը պատրաստուին « ընկերվարութեան հայրենիք»ին դէմ։

Ա. Միութեան ճարտարարուեստը բաւական չէ կշիռը իր կողմը հակեցնելու համար։ Մոսկուա բացարձակապէս պէտք ունի արբանեակներու, անոնց տնտեսական աղբիւրներուն եւ աշխատող բանակներուն։ Սովետական կայսրութիւնը ամբողջովին կլանեց իւր անկախ պետութիւններ, եւ դրաւեց ուրիշ երկու պետութեանց ալ մէկ երրորդը։— համագումար մէկ միլիոն 834 *հազար քառակուսի քիլոմեթր տարածութիւն եւ* 117 *միլիոն բնակիչ։ Ֆինլանտացին, Պալթեան երկիրներէն, Գերմանիայէն, Լեհաստանէն, Չեխոսլովաքիայէն եւ Ռումանիայէն խլուած հողերը* 464 *հազար քառակ։ քիլոմեթր տարածութիւն եւ* 22 *միլիոն բնակիչ ունին։ Արբանեակ երկիրներու հողային տարածութիւնն է մէկ միլիոն* 370 *հազար քառ. քիլոմեթր եւ* 95 *միլիոն բնակիչ։*

Կրեմլը իր լուծին ենթակայ երկիրներուն մէջ կը կիրարկէ զաղթային չահագործման ճշմարիտ գաղաքականութիւն մը, որ սկսած է իր պտուղները տալ։ Արբանեակներու օժանդակութեան չնորհիւ, սովետական արտադրութեան սթալինեան ծրագիրը պիտի իրականանայ պայմանաժամէն 5 *տարի աւելի կանուխ։*

Ի վերջոյ, իրական լրնչ արժէք կը ներկայացնեն արբանեակ բանակները։ Խոհեմութիւնը կը պահանջէ ենթադրել թէ՝ կրթութեամբ, սպառազինութեամբ եւ հրամանատարական կազմով հասարարժէք պիտի ըլլան սովետականին։ Բայց հոդեվիճակը չատ պիտի չտարբերի իրենց պատկանած ժողովուրդներու հոդեբանութենէն։ Այս դժբախտները հանդարտ կը կենան, որովհետեւ ապատմական որեւէ անժամանակ չարժում առիթ պիտի տայ չարդերու եւ տեղահանութեանց։ Անոնք չեն մոռցած թէ Հրան, ուր մարդոց անխոհեմութիւնը, սխալ հաշիւները եւ աշխարհագրութիւնը ճակատագրական դեր մը կատարեցին՝ արդելափակելու համար դիրենք աշխարհի մեծագոյն բանտին մէջ։

Բայց բնական է որ բանտարկեալ ժողովուրդները սպեն իրենց տէրերը։ Սթալինեան կայսրութեան տկարութիւններէն մին ալ այս է, եւ կըննայ լայն պատեհութիւններ ընծայել Ատլանտեան պետութեանց համար, ընդհ. դինեալ պայքարի մը պարագային։

Թ. Ա. Թ.

Հայկական բեկորներ Մալաթիոյ մէջ

ՄՄԲ.— Մալաթիացի մը, որ իր ծննդավայրը գացած էր անցեալ տարի, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ «Պապ - Ուխտի», պարբերաթերթի **1952** Մարտ — Յունիսի թիւին մէջ (օրական Մալաթիոյ Կրթ. ընկերութեան).—

... Այցելեցէք բոլոր եկեղեցիները, որոնց քովէն կարելի չէ անցնիլ առանց յուզումի, որովհետեւ կորսնցուցած են իրենց վաղեմի սրբութիւնն ու փառքը։

Ս. Յարութեան եկեղեցին հիմնայատակ կոր-ծանած եւ տեղը բարձրացուցած են նոր չէնքեր, ուր կը բնակին թուրք ընտանիքներ։

Ս. Երրորդութեան եկեղեցին կը ծառայէ իբրեւ ռազմամթերանոց, զարոցն ու առաջնորդարանը քանդած են ու տեղը տնկած են պտղատու ծառեր։

Կաթոլիկներու եկեղեցին կանգուն կը մնայ, վերածուած է ծխախոտի մթերանոցի։

Շատ ցաւալի էր տեսնել Լատինաց եկեղեցին, որ վերածուած էր հանրատունի։

Բողոքականաց ժողովարանը զարձած է զազարանոց։ Շուկայի Մայր Եկեղեցին կը դտնուի վինուորականութեան ձեռքը։

Հայկական թաղամասերը աւերակ զարձած են. իւրաքանչիւր թաղի մէջ մնացած է երեք տուն, հինգ տուն եւ առաւելագոյնը քսանըհինգ տուն, իսկ քանդուած տուներու տեղ տնկած են պարահզներ։

Ցաւալի է ըսել որ թուրք կառավարութիւնը ոչ մէկ կարուածատիրոջ զաւակը ճանչցած է իբր ժառանգորդ եւ տէր այդ կալուածին, ծախած է արտերը հարիւր յիսուն, պարտէզները երկու հարիւրական թրքական թղթադրամի, իսկ տուները, կրկին ծախու առած են իրենց հօրենական ժառանգները, իսկ չուզողները ձգած եւ հեռացած են։

... Դժբախտաբար, չկրցայ տեսնել վերի Պապ - Ուխտին, որովհետեւ կը դտնուի ընկերութեան ձեռք եւ արդիլած է ժողովուրդին մուտքը, իսկ վարի Պապ - Ուխտին զարձեալ կը մնայ նախկին վիճակին պէս, ուր ժողովուրդը կ'երթայ դբօսնուլ։ Կը փափաքէի նաեւ երթալ մեր պատմական վանքը. պատահաբար երկու բնտանիքներ մատաղ ունենալով՝ ինծի ալ առաջարկեցին որ ընկերանամ իրենց. վանքը զատ աւերակ. միակ մատուռն էր մնացած, որ հաւանաբար, եթէ քարէ չըլլար, ան ալ պիտի փճանար. կառավարութիւնը ծախու հանած է վանքին հողը, զոր դնած է քիւրտ պէկ մը։

Մեզի կ'ընկերանար Պոլսէն պաշտօնով եկած հայ երիտասարդ մը՝ Պ. Կարպիսը։ Ես ու Կարպիսը ուղղուեցանք մատուռ՝ կատարելու համար մեր քրիստոնէական պարտականութիւնը, երդեցինք քանի մը շարականներ ու Հայր Մերը։ Իրենցմէ ոչ ոք մասնակցեցաւ մեր պաշտամունքին, որովհետեւ մոռցած էին նոյնիսկ Տէրունական աղօթքը։ Երբ կը պատրաստուէինք մատուռէն ելլել, չատեր արտասուալիր աչքերով երանի կու լար, չատերը արտասուալիր աչքերով երանի կու կարդային մեզի, որ անազարտ պահած էինք մեր մայրենի լեզուն ու աղօթքը եւ կը ներկայացնէինք մեզի իբրեւ չինարի պէս հասակ առած զաւակները որ բառ մը իսկ հայերէն չէին գիտեր։

Երբ սկսաւ կերուխումը ու զլուխները բաւականացան, Պ. Կարպիսը փափաք յայտնեց հայերէն երգելու, բայց տեղացիները չատ խնդրեցին որ չըլլայ հայերէն երգ, որովհետեւ քիչ անդին կը դտնուէին երկու թուրք պաշտօնեաներ։

Մինչեւ հիմա կրօնական վիճակը չատ խըղճալի է. չունին ոչ պատկ, ոչ մկրտութիւն, իսկ թաղումը կը կատարուի «Հայր Մեր»ը դիտցող մէկու մը կողմէ. որովհետեւ կառավարութիւնը չատ խիստ է։ Շնորհիւ ներկայ կառավարութեան թոյլտուութիւններուն, Պոլսոյ Պատրիարքը պատուիրակ մը ղրկած է ճշդելու համար հայութեան թիւը որ է հարիւր ութսուն ընտանիք, որպէսզի քահանայ մը ղրկէ. կառավարութիւնը Հայերուն կը վերադարձնէ Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, իսկ Հայերը կը պահանջեն Կաթոլիկներուն եկեղեցին որ նոյնութեամբ կանգուն կը մնայ։

Մնացի տասնըհինգ օր. թէեւ հարպատներուս հետ իմ ունեցած տեսութիւնս հաճելի էր, որոնցմէ կարօտս առի, սակայն հայկական հին Մալաթիան այլեւս դոյութիւն ունենալէ դադրած է. Թուրքը իր ամբողջ վայրագութիւնը ի գործ դրած է՝ ջարդուած ժողովուրդին բնակած տուներն ալ քանդելով, ինչպէս վերը յիչեցի, որոշ չինարարութիւններ կան, սակայն իրենց քանդածներուն տեղը երկու հարիւր տարիէն չեն կրնար լրացնել. չի բաւեր եւրոպական գլխարկ զործածել, նիստ ու կացնին, ապրումներն ու մանաւանդ հոդիին հին վայրագ Թուրքն է։

Հարիւրութսուն տուն ունեցող այդ հայ բազմութիւնը երեսուն տարեկանէն վար երիտասարդութեան մէջ հայերէն խօսիլ գիտցող չունի. բոլորն ալ Թրքական վարժարան կ'երթան, եւ հայ ազգին պատմութեան տեղ կը տրվին Թուրք պատմութիւնը։

ԺԱ ՕԱ ՏՂԱՊԱՂԵ

Եթե ոչ բոլոր, ապա շատ մեծ թվով մարդիկ չեն կարողանում հասկանալ, թե ինչու Նեղոսի ջրերը ամեն տարի վարարում են, ինչու հեղեղումից հետո հողը դառնում է պտղաբեր, և ինչու ամեն տարի նոր ցանքսերի համար հողը պատրաստելիս գյուղացիները ոչ միայն չեն վախենում, որ ցանքերը կարող են ողողվել, այլ ընդհակառակը, ուրախանում են, որ ջուրը հասել է իր ժամանակին։ Ամեն տարի հոկտեմբերի կեսերին Նեղոսի ջրերը սկսում են նահանջել, և ամբողջ հունիս ամսվա ընթացքում գետի ջրերը մնում են ամենացածր մակարդակի վրա։ Հոկտեմբերի կեսերից սկսած՝ ամեն օր ջրերը բարձրանում են մի քանի սանտիմետրով, և հունիսի վերջերին ջրերը հասնում են իրենց ամենաբարձր մակարդակին։ Ամենաբարձր մակարդակը ունենում է 8 մետրից մի քիչ ավելի։ Ամենացածր մակարդակը, որ ունեցել է գետը, 1 մետր 70 սանտիմետր է եղել։ Ամենաբարձր մակարդակի ժամանակ ջրերը ողողում են ամբողջ հովտի հարթավայրը, և ջրերի տակ են մնում մոտ 5000 քառակուսի կիլոմետր հողեր։ Ամենացածր մակարդակի ժամանակ ողողված հողերի մակերեսը հասնում է 1000 քառակուսի կիլոմետրի։ Ամենաբարձր մակարդակի ժամանակ ողողված հողերի մակերեսը հասնում է 5000 քառակուսի կիլոմետրի։ Ամենացածր մակարդակի ժամանակ ողողված հողերի մակերեսը հասնում է 1000 քառակուսի կիլոմետրի։ Ամենացածր մակարդակի ժամանակ ողողված հողերի մակերեսը հասնում է 1000 քառակուսի կիլոմետրի։

Ամեն տարի Նեղոսի ջրերի հոսանքի ուղղությամբ ուղարկվում են հատուկ նավեր, որոնք չափում են ջրերի մակարդակը։ Այդ նավերը ուղարկվում են Նեղոսի վերին հոսանքներում գտնվող Վադի Հալֆա քաղաքից։ Այդ նավերի ուղարկումը սկսվում է հոկտեմբերի 1-ին։ Նավերը ուղարկվում են մինչև հունիսի վերջերը։ Նավերի ուղարկումը կատարվում է հատուկ կանոնների համաձայն։ Նավերը ուղարկվում են հատուկ հրամանով

Գերմաններու մէջտեղ : Ուրիշ 5 —6000 Լեհեր ալ թաղուած էին Խարքովի մօտ, իսկ միւսները Սպիտակ ծով նետուած :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նոր դահլիճը իր առաջին նիստը ղումարեց երէկ, Ազեքսանդրիոյ մէջ : Նոր վարչապետը, Սըրրի փաշա, յայտարարեց թէ իր կաբինէին պիտի փորձէ իրականացնելու համար ազգային տնտեսը — հեռացնել անգլ· զօրքը Սուէզի շրջանէն եւ եգիպտոսի կցել Սուտանը : Նոր դահլիճը ամբողջովին անկախներէ կը բաղկանայ :

ՊԵՐԼԻՆի արեւելեան սահմանագծին վրայ ձերբակալուեցան երեք հոմոէական քահանաներ ո-րոնք Ամերիկայէն եկած էին : Ամերիկեան իշխանութիւնները բողոքեցին :

ՀԻԻՍ· ՔՈՐՆԷՑի ներկայացուցիչները մէկ օր պայմանաժամ խնդրեցին, քննելու համար զինադադարի նոր պայմանները :

ԹՈՒՆՈՒԶի ֆրանսական մարզպանը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ պէյին հետ, քննելու համար բարենորոգումներու ծրագիրը : Կառավարութիւնը որոշած է նպաստաւոր մթնոլորտ մը ստեղծել, ծրագրին գործադրութեան համար : ՍՓաքսի արաբական եւ եւրոպական խանութները փակուեցան , իբրեւ բողոք 18 քաղաքացիներու ձերբակալութեան դէմ : Մերժած էին վճարել 80 հազար ֆրանքի տուգանք մը, որ կը պահանջուի իբրեւ պատիժ մնասարար ձեռնարկներու :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի անգլ· զօրքը պիտի քաշուի յառաջիկայ սեպտեմբերին, ինչպէս կը ծանուցանէր ամերիկեան թերթ մը, տնտեսական պատճառները վերագրելով : Անգլ· կառավարութեան ներկայացուցիչը հերքեց այս լուրը , աւելցնելով թէ « մեր ելմտական կացութիւնը չէ ծանրացած» : —Երեսփ· ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ , ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ ոսկիի եւ օտար դրամներու պահեստը 15 միլիոն տոլար պակսած է վերջին երեք ամիսներու ընթացքին , սակայն որոշ բարւոքում կը տեսնուի :

ԱՃՆՃԱՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՊՐԻՒՍԵԼԻՆ Պ· Խաչիկ Կարապետեան 3000 ֆր· կը նուիրէ Ա.Ճնճարի «Ցառաջ» վարժարանին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ԿՐԸՆՈՊԼի ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի ,այս կիրակի , «Շաքօ Պօրըկար»ի անտառին մէջ : Մեկնում ժամը 8.30ին :

Ա.յս առթիւ դպրոցականներու մրցանակաբաշխութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, եկեղեցիին հիմնադիր քարերար ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առիթով մասնաւոր Հոգեհանդիսա պիտի կատարուի ,իր եւ իր ընտանիքին ննջեցեալներուն յիշատակին : Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

ՊՕՄՈՆի Ա.ՋԳ· ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶի ՀԱՆԴԻՍԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Պօմոնի Սահակ - Մեսրոպ դպրոց - սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ ազգ· մանկապարտէզի ամսավերջի հանդէսը՝ դեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին ՀԵՂԻՆԷ ԿԱՅՈՑԵԱՆի : Կը հրաւիրենք ծնողքները եւ կրթասէր հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է : Առողջապահական լաւագոյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միակը որ դոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին : Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ աժա՛ն օշարակ կը գնէ, իր տղոց համար ըլլալուն : Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը : Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը : Առաջնակարգ ու սքանչելի « ՆԻՐԱԿ» Օշին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը :

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱՒԱԹԻՆ ՄԷՋ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաճեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ իր մարզադաշտին վրայ , Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire :

Հովանաւորութեամբ Պ· ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆի

կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ :

Գեղարուեստական բաժնին ալեյօժար կը մասնակցին ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի ԻՍի ՇԱՎԻԼԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎ ՀԱՆՆԻՄԵԱՆի :

ԴՐՕՇԱԿի ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, որու ընթացքին տողանցք պիտի կատարեն երկոտա մարզիկները :

Բարեկամական ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ԳՆԴԱԿԱԽԱՂի, տեղական համբաւաւոր խումբի մը հետ :

ԳԱՐԵԳԻՆ (թառ) եւ ԲԵՆՕ (դափ) :

Մարզական զանազան խաղեր եւ անակնկալներ : Մարզիկներու եւ սիրողներու կողմէ լողալու մրցումներ : Գեղարուեստական բաժնին մաս կը կազմեն ՆՈՒԱԳ ԵՐԳ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ :

Առատ եւ ճոխ ուտելիք եւ խմիչք մատչելի գիներով : Մասնակցութեան համար 100 ֆր· :

Ալֆորվիլէն օթոբուսը կը մեկնի Bld. Carnotէն ժամը 9ին :

Դատախազական ժողով

Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Société Savantesի F· սրահին մէջ, ուր պիտի խօսին· —

Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ · — « Թուրքիկ ակնարկ մը ներկայ քաղաքական կացութեան մասին :

Ընկ· ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ.—«Հայկ· Դատին ներկայ վիճակը, եւ հայ միւս քաղաքական հոսանքներու վերաբերումը» :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Բարձր Հայքի Հայր· Միութեան Մարսէյլի վարչութեան կողմէ, կիրակի 6 Յուլիս, Bouc Belairի դեղատեսիլ պուրակին մէջ :

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, նուագախումբով, ինչպէս նաեւ զանազան անակնկալներ , զուարճալի խաղեր եւ concours de boule :

Հաղորդակց· համար մասնաւոր օթոպիւս Սէն Շառլի կայարանէն ժամը 6.30ին եւ Aixի օթոպիւսը ծովեզերքէն :

ՍԱՄՈՒԻԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին : Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ վարժարանին բարեկամներն ու համակիրները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ուիլեըմ Սարոյեանի Ste. Agnès des Sourisի ներկայացումը ի նպաստ Ուս· Միութեան, այս շաբաթ գիշեր , 10 rue de Lancry :

ՄԱՐԳՐԻՏ ԲԱԲԱՑԵԱՆի աշակերտներու ունկնդրութիւնը այսօր, ուրբաթ ժամը 20.15ին Salle de l'Eglise Suédoise, 9 rue Mederic, métro Courcelles. Autobus 84:

Կը մասնակցին Տիկին BEP - GEUER, Օր· ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ, դաշնակահար J. J. PINCHAUD, S. FOURNIER (սրինդ) եւ բոլոր աշակերտները :

ՀԱՑԿ· ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16էն 22 : Պայմաններու համար դիմել

ԳՐԻԳՈՐ Վ· ՊԱՊԵԱՆի

11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme) :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· եգիպտացի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Րաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Աղբիւր Սերոբ - Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ երիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice Café de la Marie սրճաբարին վերնայարկը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Ուս· Միութեան ժողովը՝ այս եկուչաբթի երեկոյեան ժամը 6.30ին, ստորերկրեայ հաւաքատեղին :

ՇԱՎԻԼ.— Կաթ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 21ին, դպրոցին սրահը :

ԿԱՊ· ԽԱՉի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Նորվիկեանի բնակարանը, 145 rue de Meunier , Պանեէօ : Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները :

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները՝ այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Րաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20.45ին, Paris Nord, 17 rue de Dunkerque :

ՑԵՏԱՂՈՒԱԾ է Իսի Մրիմեան դպրոցի հանդէսը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի, չկայանալու համար Հ·Մ·Մ·ի մարզահանդէսը :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի կեդր· Ֆրանսայի Շրջ· վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սէնթ է-թիէնի համար որոշուած դեղարուեստական մըրցումը տեղի պիտի ունենայ Վիէնի մէջ, այս կիրակի : Խումբերը պէտք է Վիէնի կայարանը գտնուին նոյն առաւօտեան ժամը 8էն սկսեալ : Ժամը 9ին մասնաւոր օթոբուս մը պիտի մեկնի դաշտահանդէսին վայրը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայ· եկեղեցւոյ Լիլայի , Պէվիլի դպրոցներու կրթական մարմիններու կողմէ : Այս կիր· կէսօրէ վերջ ժ·ը 3ին Le Bon Foyer սրահին մէջ, 8 Ave. Simon Bolivar, métro Pyrenées: Գեղարուեստական ճոխ բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ :

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՏԷՐ ԳՈՆԵԱԿ

Երգախաղ երեք գործողութիւններով : Գրուոյկ՝ Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի, երգերու բանաստեղծութիւնները եւ երաժշտութիւն Ա· Գ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի :

Առաջին անգամ ըլլալով կը թեմադրուի Ալֆորվիլի մէջ, 5 Յուլիս , Շաբաթ ժամը 20.30ին, Մէդոն Ալֆորի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ :

Երգչախումբ եւ սեփօնիէ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ Ա· Գ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի :

Նախաճեռնութեամբ Հ· Մ· Ը· Մ· տեղւոյն մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ Փարիզի եւ արուարձաններու խոստմնալից ուժերու :

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ.— 200 եւ 300 ֆրանք :

Թաղը կը սկսի ճիշդ ժամը 20.30ին :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Samedi 5 JUILLET 1952 Շաբաթ 5 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6806-Նոր շրջան թիւ 2217

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Գարեգին կաթողիկոսի ցուղարկաւորութիւնը

(ԹԱՂՈՒՄԸ ՑԵՏԱԶՈՒԱԾ , ՍՊԱՍԵԼՈՎ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ)

ՊԷՅՐՈՒԹ, 1 Յուլիս (Յատ.). — Գարեգին կաթողիկոսի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ շաբաթ, 28 Յունիս:

Ազգ· Առաջնորդարանի յանձնարարութեամբ փակ մնացին հայկական բոլոր խանութներն ու վաճառատունները : Կէս օրէ առաջ ժամը 10ին , Ս· Նշան Մայր եկեղեցիին մէջ եղիպտոսի առաջնորդ Մամբրէ արք· պատարագեց եւ խօսեցաւ հոգեշունչ քարոզ մը՝ խուռներամ հաւատացեալներուն առջեւ: Ապա կատարուեցաւ հանդիսաւոր հոգեհանդիստ: Դագաղին չուրջ կը դասնուէին բազմաթիւ եպիսկոպոսներ եւ վարդապետներ :

Կէսօրէ եաք ժամը ճիշդ 3ին , յուղարկաւորութեան մեծաշուք թափօրը ճամբայ ելաւ Ս· Նշանէն: Թափօրին առջեւէն կը յառաջանային «մոթոսիքլիստ» ոստիկաններ, որոնց եաեւէն կուգային կաթողիկոսարանի եւ Երուսաղէմի պատրիարքութեան ինքնաշարժները :

Ճամբուն երկու կողմերէն կը յառաջանային Պէյրութի բոլոր ազգ· վարժարաններու, ինչպէս նաեւ Ճեմարանի ու Հ· Բ· Ը· Մ·ի վարժարաններու աշակերտները ընկերակցութեամբ իրենց ուսուցիչ — ուսուցչուհիներուն: Աշակերտները կամ սեւ զգեստներ հագած էին կամ սեւ ժապաւէններ կը կրէին իրենց կուրծքերուն: Մխրանոցներէն Ազատ արեղայ կը տանէր Հայրապետական սասն :

Ցետոյ կուգային երկու մեռելակառքերը , սեւերով ծածկուած: Ոստիկան-զօրքի վշտերախումբը անդադար կը նուագէր զանազան մահերգներ : Ապա կարգով կը յառաջանային Դպրեվանքի ծաները: Հ· Մ· Ը· Մ·ի, Հ· Մ· Մ·ի եւ Հ. Ե. Ը.ի եւ Բաղրամեանի սկաուտները , քաղաքապետարանի ոստիկաններու խումբը եւ քահանաները: Վերջէ ապեղայ կը տանէր սեւ բարձիկ մը, որուն վրայ դրուած էին հանգուցեալ կաթողիկոսին ստացած շքանշանները :

Դագաղը կը տարուէր ձեռամբարձ : Առջեւէն կը քալէին Կիլիկիոյ Մխիթարեան վարդապետները եւ եպիսկոպոսները, Հալէպի եւ Կիպրոսի առաջնորդները, ինչպէս նաեւ Եգիպտոսի առաջնորդ եւ Պոլսոյ պատրիարքութեան ներկայացուցիչ Մամբրէ արք· Սիրունեան, Երուսաղէմի պատրիարքութեան ներկայացուցիչ Գրիգոր արք· Տէրտէրեան եւ ապա կաթող· ընդհ· փոխանորդ Խադ արք· Ալպապահեան՝ չուրջառը ուսին եւ գաւազանը ձեռքը : Դագաղին երկու կողմերէն կը քալէին ոստիկաններ, իսկ ետեւէն սգակիրներու անհամար բազմութիւնը :

Մեծ Սերայի քովէն անցնելով, յուղարկաւորութեան թափօրը ուղղուեցաւ Պուրճի հրապարակը : Ճանապարհ երթալու մէջ, պատշգամներն ու պատուհանները ծածկուած էին սեւ չղարչով: Թափօրը երբ հասաւ Նահր, եկեղեցիներու զանգակները սկսան զօղանջել :

Ազդ· Նահրի տուներուն պատշգամներն ու տուները ծածկուած էին սեւ լաթով եւ վեհափառ Հայրապետի նկարներով :

Մինչեւ Տորա ուսամբարձ տարուելէ եաք, քիչ անդին դագաղը դրուեցաւ ինքնաշարժի մը մէջ ու փոխադրուեցաւ վանք, ուր Անթիլիասի ընակչութիւնը, դայմադամին դլխաւորութեամբ , մեծ յարգանքով ընդունեց կաթողիկոսին մարմինը եւ դագաղը ուսամբարձ տարաւ մինչեւ վանք :

ՕԾՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ , ի ներկայութեան պաշտօնական անձնաւորութիւններու եւ խուռներամ բազմութեան մը տեղի ունեցաւ օծումը, հանդիսաւոր պատարագէ մը եաք , որուն կը նախագահէր Բերիոյ առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոս :

Կաթարեալ կարգապահութիւն կը տիրէր Անթիլիասի վանքէն ներս, ուր հանդէս պաշտօնական անձնաւորութիւնները հետզհետէ դրաւեցին Մայր Տաճարէն ներս իրենց յատկացուած տեղերը, ընդունելով Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկոպոսի եւ ազգ· իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ:

Պաշտօնական անձնաւորութիւններու չարքին կը դանուէին Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը, փոխ - վարչապետ եւ դաւոական նախարար Ֆուատ պէյ Մուրի, Սուրիոյ վարչապետին ներկայացուցիչը , Լիբանանի Թղթատարական նախարարը՝ Հիւսէյն էլ Ասպալլա, Կրթական նախարարութեան ընդհ· տնօրէն Պ· Ասպի - Ժաուէէ, պետական երեսփոխաններ (վեց արաբ եւ չորս Հայ — Մ· Տէր Գալուստեան, Բժ· Մ· Հայրապետեան, Տ· Թոսպատ եւ Ժ· Զաուրը), Պէյրութի քաղաքապետը եւ ոստիկան զօրքի հրամանատարը :

Ներկայացուցիչներ դրկած էին ամերիկեան , անգլիական, ֆրանսական, խորհրդային, իրաք - եան, իտալական եւ պելժիական դեսպանները , ինչպէս եւ Լիբանանի եւ Սուրիոյ քրիստոնեայ բոլոր համայնքներու պետերը : Ներկայ էին · —

Կարդինալ Աղաջանեանի կողմէ՝ դերապայծառ Պաթանեան, կարդինալ Թափունիի կողմէ՝ երկու եպիսկոպոսներ, Դամասկոսի յոյն - օրթոտոքս պատրիարքին, Հռոմի ասորի պատրիարքին , յոյն կաթոլիկներու պատրիարք Մաքսիմոս արք·ի պապական նուիրակին, Հայ - աւետարանական համայնքին ներկայացուցիչները եւ ուրիշ բազմաթիւ կրօնականներ :

Օծումը կատարեց Մամբրէ արք· , իսկ աւուր պատշաճի քարոզ մը խօսեցաւ Երուսաղէմի պատրիարքութեան ներկայացուցիչներուն :

Օծումէն եաք, պաշտօնական հիւրերըվեհարան դալով, իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին Կաթող· ընդհ· փոխանորդ Խադ արք·ի եւ ազդ· իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն :

Վանքի բակին մէջ հաւաքուած խուռներամ բազմութիւնը կը սպասէր , երբ բարձրախօսէն յայտարարուեցաւ թէ թաղման կարգը յետաձգուած է, որովհետեւ էջմիածնի պատուիրակները տակաւին չեն հասած: Այդպարեա, Շարաթ առաւոտ առաջուած հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ անցագրի դժուարութեանց համար, պատուիրակները պիտի չկրնան կիրակի օր Պէյրութ ըլլալ, հետեւաբար կը յանձնարարուէր յետաձգել թաղումը :

Այս յայտարարութեան վրայ, ժողովուրդը ցրուեցաւ ժամը 12ին :

Հայկական մարզահանդէս

Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնը իր կազմութեան չորրորդ տարեգարձին առթիւ կազմակերպած է մեծ մարզահանդէս մը, մասնակցութեամբ բարեկամ խմբակցութիւններու, հայ Արիներու եւ Արեւոյհներու :

Այս մարզահանդէսը կը յիշեցնէ մեր երբեմնի հռչակ Ողիմպիականները , իր բազմազան մարզական խաղերով եւ մրցումներով: Ջանք չենք խնայած որպէսզի մեր նոր օրերու այս ողիմպիականն ալ, որ տեղի պիտի ունենայ Stade Olierի ընդարձակ եւ գեղեցիկ դաշտին վրայ, ըլլայ նոյնքան շքեղ եւ բազմազան :

Հ· Մ· Մ·ը հրապարակ եկաւ չատ համեստ պայմաններով, բայց չորս տարիէ ի վեր նշանակալից յառաջդիմութիւն արձանագրեց: Կը խոստովանինք թէ նիւթական եւ բարոյական դժուարութեանց եւ արդելքներու հանդիպեցանք , սակայն չնորհիւ մեր մարզական դեկավար մարմնին զոհողութեան, կրցանք դիմագրաւել դժուարութեանց:

Կ'արժէ հոս յիշել թէ քաջալերելու համար մեր մարզիկները, մեր ջոյրերը իրենց ճիգը կրկնապատկեցին որպէսզի հաստիաբեր պարտականդէսով մը ապահովեն մեր նիւթականը,եւ յաջողեցան :

Երբ Հայ Մարզական Միութիւնը մարմին առաւ, ոչ մէկ նիւթական միջոց ունէր: Սակայն չորս տարի վերջ կը տեսնենք որ մէկուկէս միլիոնի եւիմուաք մը ունեցած ենք: Այդ դրամը դործածուած է հայ երիտասարդին ֆիզիքական եւ բարոյական օգտին :

Հայ մարզասէր հասարակութեան կը մնայ իր ներկայութեամբ քաջալերել մեր այս կիրակիի ձեռնարկը, որ մէեւնոյն աւեն հաճելի օր մը անցընել պիտի տայ իրենց բոց դաշտին եւ մարզուդին մէջ :

Կ·ԵՐԱՆԵԱՆ

ԺԱՔ ՏԻՒՔԼՈՑԻ առողջական վիճակը քննելով, մասնագէտները հաստատեցին թէ կը տառապի երիկամունքի խիթէ :

ՄԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի նոր վարչապետը, Սրբոյ փաշա , յայտարարեց թէ կառավարութիւնը առ այժմ իր ճիդերը պիտի կեդրոնացնէ տնտեսական հարցին վրայ :

Բոլոր աղբիւրներն ալ կը հաստատեն թէ այս միջոցին ծանր տագնապ մը կը տիրէ երկրին մէջ, իբրեւ հետեւանք բամպակի վաճառման դժուարութեանց: Վարչապետը կը սպասէ որ իր հայրենակիցները օգնեն, վերահաստատելու համար վստահութիւնը: Կառավարութիւնը որոշեց մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմել, եղմտական, հոդագործական, պարենաւորման եւ առեւտրական նախարարներէն, ապահովելու համար անհրաժեշտ պիտոյքներու բաշխումը: Միեւնոյն ատեն անմիջական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, եղմտական տագնապը մեղմացնելու համար: Անհրաժեշտ է ոչ միայն ծախել դիզուած բամպակը, այլեւ դումարներ տրամադրել նոր բերքին համար:

Իրազեկներու կարծիքով , նոր դահլիճը փոխանցման կառավարութիւն մըն է, ընթացիկ ղործերը վարելու համար: Իր դիրքը կրնայ զօրանալ, եթէ յաջողի ապահովել վաճխի կամ ալքունիքին աջակցութիւնը :

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հեռագրեն թէ նախորդ վարչապետը, Հիլալի փաշա, պահանջած էր հեռացնել երկու բարձր պաշտօնատարներ , այն ամբաստանութեամբ թէ դաւեր կը սարքէին իր դահլիճին դէմ, առեւտրականի մը աջակցութեամբ: Կ'ըսուի թէ Հիլալի փաշա նոյնիսկ առաջարկած է որ այդ երեքը հեռանան երկրէն, բայց ընթացք չէ տրուած իր պահանջին:

Ուրիշ դրոյցներու համաձայն, Նահաս փաշա եւ իր արտաքին նախարարը՝ Սալահէտտին փաշա, տրամադիր են քաշուելու եւ իրենց տեղը տալու Սերակէտտին փաշայի, իշխանութեան տիրանալու համար, բայց արքունիքը համաձայն չէ :

Մեկուսացումի պատերազմ կը նշանակէ

Նախագահ Թրումըն իր վերջին տեղեկագիրը հրատարակեց Ազգաժողովի եւ Մ· Նահանգներու յարաբերութեանց մասին: Այս առթիւ բացէ ի բաց կ'ըսէ թէ այն Ամերիկացիները որ կը պահանջեն քաշուիլ Միացեալ Ազգերէն եւ առանձին դործել, «կը ջատագովեն քաղաքականութիւն մը որ կրնայ երթալ աշխարհամարտի մը առաջնորդել » :

Առիւծի բաց խօսելով, նախագահը դիտել տուաւ թէ կարգ մը «կոյր» առաջնորդներ խախտած են Ազգաժողովի մասին եղած վստահութիւնը , կուսակցական հաշիւներով: Ցետոյ չարունակեց .

— «Շատերը անոնցմէ որ կը պահանջեն քաշուիլ Ազգաժողովէն՝ չեն տեսներ թէ այդպիսի ընթացք մը պիտի ոչնչացնէ վերջին եօթը տարիներու յառաջդիմութիւնը՝ ի խնդիր աշխարհի խաղաղութեան: Ես վստահ եմ թէ ամերիկացի ժողովուրդը պիտի մերժէ յուսահատութեան այդ ձայները: Կրնանք չահիլ խաղաղութիւնը, բայց չենք կրնար առանձին չահիլ, եւ մանաւանդ չենք կրնար միայն բռնի ուժով չահիլ: Խաղաղութիւնը կրնանք չահիլ միայն չարունակելով աշխատիլ միջազգային արդարութեան եւ բարոյականի համար՝ ՄԱԿի միջոցաւ: Ջմոռնանք որ Ա· Միութեան միջազգային քաղաքականութիւնը կը սպառնայ աշխարհի խաղաղութեան: Անոր դասակարգային պայքարի արծարծումը, ապատ կառավարութեանց տարկացումը , առւտրը, ահռելագործի քաղաքականութիւնը , աշխարհակալութիւնը կրնային յաջողիլ եթէ չըլլար Ազգաժողովը որ յաջողութեամբ երեւան հանեց խորհրդային խաղերը »:

Քոլէյի պատերազմն ալ պաշտպանելով , Թրումըն ըսաւ թէ Ազգաժողովը պիտի քանդուէր, եթէ չմիջամտէին: «Պիտի կրկնուէր սոյնքեւ այն քաղաքականութիւնը որ Մանչուրիայէն Միւնիխ եւ յետոյ երկրորդ աշխարհամարտը առաջնորդեց » :

ՏԱՔԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Ջերմաչափը 35 — 38էն 20ի իջաւ Փարիզի եւ Հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ, իսկ հարաւային մասերուն մէջ կը խանձուի ժողովուրդը: Իտալիոյ մէջ տաքէն մեռաւ 4 հոգի, Աւստրիոյ մէջ՝ ինը:

Ալպասի մէջ փոթորիկը մեծ աւերներ գործեց, փճացնելով այդիները: Հարաւ Արեւմտ· Գերմանիոյ ցորենի հունձքը մեծապէս վնասուեցաւ :

Պելժիոյ մէջ բազմաթիւ քաղաքներ կը տառապին ջուրի պակասէն :

Պալի մէջ (Զուիցերիա) 1826էն ի վեր չտեսնուած տաք մը կը տիրէ: Պիէնի մէկ գործատան մէջ ժամացոյցներու ապակիները հալեցան :

Քանի մը օրէ ի վեր տարապայման բարձրացած են պտուղներու եւ բանջարեղէններու դիները: Առեւտրականները կ'ատարկեն թէ փոխադրու-

(Վերջը շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԴԷՄՔ ՄԸ

ԳԷՈՐԳ ՎԻՇԱՊԵԱՆ

ԽՄԲ.— Մեր հազարաւոր անձնագրեր բաջ - րուն մէջ, դէմքեր կան որոնց մասին շատ բիչ ան - գամ խօսուած է:

Այդ շարքէն է Գէորգ Վիշապեան, կախուած՝ կեսարիոյ մէջ, **1915**ի ամառը:

Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, *Ազդակ*, այս առթիւ կարգ մը գրութիւններ նուիրած է ողբացեալ ընկերոջ յիշատակին, թէ օրաթերթին եւ թէ շաբաթաթերթին մէջ (Յունիս **15** եւ **20**):

Յօդուածներ ունին Արամ Սահակեան, Ղազար Զարըֆ, Շ. Տէրտէրեան:

Ստորեւ՝ Գէորգ Վիշապեանի համառօտ կեն - սագրականը. —

Գէորգ Վիշապեան ծնած է կեսարիա, 1880ին իր նախնական ուսումը ստացած է Թաղային Հայկ - եան վարժարանին մէջ, ուր կը պաշտօնավարէր վահան էֆ. Քիւրքճեան, իբրեւ հայերէն լեզուի եւ Հայոց պատմութեան ուսուցիչ:

Քիւրքճեան Հայոց կեանքին խորապէս հմուտ Դաշնակցական յեղափոխական մըն էր, իր շրջա - պատին եւ նոր սերունդին վրայ ազդող:

Քիւրքճեան փորձ ուսուցիչ, գիտակից Գէոր - գի ընդունակութիւններուն, կը վառէ անոր միտ - քըն ու հոգին: Դպրոցին մէջ Գէորգ ի յայտ բե - րած է ըմբոստ եւ ազատատենչ ոգի մը, ընկերնե - րը կազմակերպելու, իրեն կապելու կարողութիւն մը:

1895ի կոտորածներուն Գէորգ ականատես կ'լ - լայ ջարդերուն. կը վազէ առաջնորդարան լուր տալու, թէ հայութիւնը կը կոտորուի: Թելայեղ տուն կը վազէ իրենները գտնելու: Ճամբան յար - ձակման կ'ենթարկուի, ինքզինքը մեռեալներու մէջ նետելով կ'ազատուի ու քիչ վերջ տուն կը մտնէ: Գէորգենց տունը չուկային մօտ ըլլալով մինչ այդ լեցուած էր վիրաւորներով: Ի տես այդ վիրաւորներուն, կը պոռթկայ, տարճանակը առ - նելով կը վազէ տանիք, պոռալով, «պէտք է մեռ - նինք եւ ապա մեռնիլ»: Տան մէջ ապաստանած Հայերը հազիւ կրնան համոզել Գէորգը, որ չբնէ այդ անզգոյշ եւ վտանգաւոր փորձը: Գէորգի վը - րայ խոր ազդեցութիւն կը գործէ այս բոլորը ու գայն քայլ մը աւելի կը մօտեցնէ յեղափոխութեան ու հանրային կեանքին: Հազիւ երիտասարդ՝ ար - դէն իսկ պատրաստուած եւ զգաստացած Վահան էֆ. Քիւրքճեանէն, Գէորգ կը մտնէ Դաշնակ - ցական կազմակերպութեան մէջ, ու կը դառնայ անոր ոգեւոր ու հաւատաւոր մէկ անդամը:

1905ին, Սուլթան Համիտի մահափորձէն ետք, Պոլսէն հասած թերթերուն մէջ, Գէորգի ընտանի - քը սարսափահար կը կարդայ անոր անունը, մաս - նակիցներու ցանկին մէջ, ինչպէս նաեւ ի բաց - կայութեան 101 տարի բանտարկութեան դատա - պարտուած ըլլալը: Կը փնտռուի իր վերջին նա - մակը, զարմանքով կ'անդրադառնան, թէ Գէորգ փոխանակ Եըլանճեան բուն մականունով ստորա - գրելու, ստորագրած էր Վիշապեան: Ցեղափո - խական իդէալները եւ գործը անոր մտքին հետ, փոխած էին եւ անունը:

Կուգայ 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան ազատ շրջանը: Վիշապեան նախ կը գառնայ Էո - ակէմիչ եւ ապա կեսարիա, իր սիրած աւորու - թեան համաձայն առանց լուր տալու, սեւ ակնոց - ներով անճանաչելի: Կը մտնէ հօրը պղնձագործի խանութը իբրեւ հնութիւններ փնտռող Թուրք մը. կը հարցապնդէ հայրը նոր կացութեան վրայ ինչպէս նաեւ իր հեռաւոր զաւկին՝ Գէորգի մասին: Տես - նելով հօրը չփոթիլը եւ վախը, կը հանէ իր ակ - նոցները, կը փաթթուի հօրը վիզը, ի մեծ եր - ջանկութիւն ծերունիին:

Տարի մը կեսարիա մնալէ վերջ, 1909ին Վի - շապեան կը մեկնի Պոլիս մասնակցելու համար Հ. Ց. Դ. Ընդհ. ժողովին, ուրկէ աւելի քան թերը - ծուած ու ոգեւոր կը վերադառնայ կեսարիա, իբ - րեւ ներկայացուցիչը իր պատկանած կուսակցու - թեան: Ճամբան խօսէմիչէն անցած առեն կը նը - շանուի, մէկ տարի վերջ կ'ամուսնանայ իրեն զա - պափարակից՝ ուսուցչուհի Իւղաբեր Աչըգեանի հետ, իր կողքին ունենալով լաւ ու դէշ օրերու, հանրային գործի եւ գաղափարի լաւագոյն ընկե - րուհի մը, իսկ իբրեւ կնքահայր աննման Ակնու - նին:

1911ին, Վիշապեանը կը տեսնենք կեսարիոյ մէջ, լայն կերպով հաստատուած ու գործի վրայ: Մարզպետի հետ Պոլիսէն ժամադրուած, գոլւխ գլ - խի կեսարիոյ մէջ կը գծեն գործունէութեան ծրա - գիր մը, իրենց ծննդավայրի պայմաններուն եւ միջավայրին համաձայն: Կը պատին բոլոր շրջան - ները: Տեղեակ ամբողջ շրջանի կեանքին, եւ ի բնէ տարուած ընդհանուր գործերով եւ հայութեան հիմնական գաղափարներովը, այս երկու գործիչ - ները կ'որոշեն շրջանը հեռու պահել կուսակցա - կան պայքարներէ, ուժ տալ անձնական օրինա - կին, գործին եւ նուիրումին, այդ ճանապարհով ժողովրդական զանգուածները շրջելու եւ հանրա - յին կեանքին մօտեցնելու համար:

Անճայն եւ անաղմուկ կը կազմակերպէ կեսա - րիոյ երիտասարդութիւնը, մասնաւոր ուշադրու - թիւն կը դարձնէ գիւղերու կազմակերպութեան վրայ, որոնցմէ չատ բան կը սպասէր: Ինք է որ կազմակերպած է Զաթի շրջանի լեռնական Հայե - րը, եւ անոնց մէջ մտցուցեր ազգային գիտակցու - թիւն եւ ոգի: Այս լեռնականներէն, պատերազմի ընթացքին դուրս եկան հայդուկային խումբեր, ո - րոնք կեավուր Տաղի խումբերուն նման տարիներ շարունակ ապրեցան, կռուեցան Թուրք զինուոր - ներու եւ խուժանի դէմ, եւ պատուով դիմաւորե - ցին պատերազմի վախճանը: Իր տունը հետզհետէ կը դառնայ ազգին տունը, ուր կուգան ամէն դա - սակարգէ Հայեր հանդիստ դտնելու եւ օգտուելու Վիշապեանի կառավարութեան մէջ ունեցած բա - ցառիկ դիրքէն եւ հեղինակութենէն:

Բայց չուչանար 1914ը եւ ընդհանուր պատե - րազմը: Ինչպէս ամէն կողմ, կեսարիոյ Հայու - թեան մէջէն ալ սարսուռ մը կ'անցնի: Ամէն ոք կը ղգայ գալիք օրերու ծանրութիւնը: Կը փոխուի կառավարութեան տրամադրութիւնը: Թուրք ժո - ղովուրդը թափ կուտայ իր մահարոյր բնազդնե - րուն, որոնք ժամանակ մը սանձուած էին: Վի - շապեան վտանգուած, կը թելադրուի իր ազգա - կաններէն Թողուլ կեսարիան: Այս թելադրու - թիւններուն ան կը պատասխանէ, իր մօրեղբօրը գրած մէկ նամակովը, ուր կ'ըսէ.

— « Դուն իմ մօրեղբայրը չես, քանի որ ինձ կը թելադրես փախչիլ այս եղերական վայրկեան - ներուն: Ես պիտի մնամ եւ պիտի կատարեմ իմ պարտականութիւնս, հաւատարմութեամբ եւ մա - հու դնով, որ եղած է եւ պիտի ըլլայ մեր ուխտը»:

Հալածանքներու նախօրէին, Վիշապեան կ'ա - ռաջարկէ ազգային մարմիններուն բռնել դի - մադրութեան ուղին, դոնէ երիտասարդութիւնը փրկելու համար:

Կուգայ 1915ի ձերբակալութիւններու շրջանը: Ծանր ամբաստանութիւններով, ծեծի ու չարչա - րանքներու տակ Թուրք ոստիկանութիւնը կեսա - րիոյ բանտերը կը լեցնէ անմեղ Հայերով, ակը - սած յատկապէս վաճառականներէն մինչեւ դործաւո - րը, Հնչակն ու Դաշնակը: Վիշապեան բանտն է ու դործի վրայ: Թելադրութիւններ կ'ընէ, խոր - հուրդներ կուտայ անխտիր բոլորին, կ'աղաչէ որ դիմանան ժամանակաւոր այդ չարչարանքներուն, պահելու համար Հայու պատիւն ու անունը:

Անլուր համեմատութիւններու կը հասնին ոս - տիկանութեան կատաղութիւնը եւ դաժան միջոց - ները: Նոյն համեմատութեամբ եւ աւելիով կը մեծնայ վիրաւոր ու ջախջախուած Վիշապեանի բարոյական կորովն ու համարձակութիւնը: Թուք ու նախատինք կը նետէ ոստիկաններու եւ դատաւորներու ճակատին, միշտ կրկնելով « ա - մբոյիր Աստուած»:

Բանտի մէջ Գէորգ կը դառնայ ճշմարիտ ա - ռաքեալ մը, յայտնութիւն մը ամբողջ Հայու - թեան համար: Անոր ամէն մէկ խօսքն ու արտա - յայտութիւնը, բխած եղբայրական սրտէ մը, կ'ո - գեւորէ ու կը մխիթարէ տանջուածները: Ամէն Հայ անոր մէջ կը տեսնէ հարազատ եղբայր մը եւ մեծ հոգի մը: Անլուր այդ չարչարանքներուն եւ ցաւերու մէջ, անոր լուսաւոր պատկերը, ան - խախտ հաւատքը հայութեան մասին, յուզումի եւ խոր դիտակցութեան կը կանչէ ամէնէն անտար - բերն իսկ:

Ուշ դիշեր մը, Գէորգ Վիշապեան, բանտակից եւ կեսարացի տասը Հայ երեւելիներու հետ, դուրս կուգայ բանտէն դէպի կախաղան: Ճանա - պարհին ան աւելի քան ուրախ է ու խօսուն: Կը յանձնարարէ իր ընկերներուն քաջութեամբ եւ Հայու պէս դիմաւորել մահը:

Քիչ վերջ արդէն մահու հրապարակին վրայ են: Վիշապեան խօսք կ'առնէ ու կը խօսի իր վեր - ջին բանախօսութիւնը.

— « Պատուոյ շապիկ մըն է այս մեր հագածը, մենք բոլորս ալ պատուով ապրած ենք եւ պատ - ուով ալ կը մեռնինք: Մեր յոյսը Կովկասէն կը ծնի, եւ ծագած է արդէն: Կեցցէ Հայաստանը, կեցցէ Հայ ժողովուրդը»:

Արհամարհանքով ետ կը հրէ չուանը բռնող դահիճը եւ ինքը կ'անցընէ գայն իր վիզը ...

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ արգիլեալ զօ - տի մը հաստատեց Պերլինի չուրջը, որպէսզի բնա - կիչները չկարենան հեռանալ քաղաքէն, առանց մասնաւոր արտօնութեան: Տեսակ մը կեսթափօ պիտի հսկէ գացողներուն վրայ:

ԱՆՆԱ ՓԱՒՈՒԼԷՐ, Ռումանիոյ երկկուան կուռ - քը եւ արտաքին նախարարը, խստօրէն կը քննա - դատուի Պուքրէշի պաշտօնաթերթին կողմէ, իր երկու դևխաւոր մեղսակիցներուն հետ: Նորէն զը - րոյց կը շրջի թէ երեքն ալ Մոսկուա փոխադրուած են եւ պիտի դատուին իբրեւ դաւաճան:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իրավը իր հոգեւով

Պաղատատ քաղաքը հինի եւ նորի խառնուրդ մըն է: Շինուած տափարակ դաշտի մը մէջտեղ, տմմուտ Տիգրիսի առջեւ: Տաք եղանակին արեւը կրակ կը տեղայ քաղաքին վրայ, կուպրէ սալա - յատակը վերածելով կպչուն պողոտայի մը: Իրիկ - ուան զով զեփիւռը միայն քիչ մը չունչ առնել կու - տայ պաղատացիներուն:

Ինչպէս կը նկարագրէ անգլ. թերթ մը, Բաչխա կոչուած բանուկ փողոցին մէջ կը տեսնուին փար - թամ կառքերու կողքին մուրացկաններ, զարմա - նալան ցնցոտիներով եւրոպականացած ժողո - վուրդի կողքին կ'անցնին պետեւիներ եւ Քիւր - տեր, քովնտի մայթերուն վրայէն, երբեմն իբրեւ ձիաւոր կամ բեռնաւորուած էշերով:

Արաբերէն եւ անգլերէն են խանութներու վրայ նշանակուած անունները:

Ամերիկեան ազդեցութիւնը կ'երեւայ « Քոքա Քոլա » խմիչքներով եւ Հոլիվուտի ժողովրդական չարժանկարներով: Քաղաքին գլխաւոր պանդո - ները կը գտնուին Բաչխա փողոցին մէջ, իբրեւ կռ - նակը տուած Տիգրիսին: Իրիկունները պանդոկի ժողովուրդը Տիգրիսի ափերը, սեղաններու չուրջ կը նստի եւ կը դիտէ գետին հոսանքը:

Պաղատատ ունի կէս միլիոն ժողովուրդ եւ ա - րագօրէն կ'աճի: Շատ մը նոր շէնքեր կը կառուց - ուին եւ կառավարութիւնը ծրագիր կը մշակէ ա - ւելի եւս ընդարձակելու համար քաղաքը:

Իրաքի Բարգաւաճման Մարմինը 1953ին 80 միլիոն տոլար պիտի ծախսէ քարիւղի եկամու - տէն: Իր ծրագրին համաձայն, մեծապէս պիտի բարւոքի Իրաքի հինգ միլիոն ժողովուրդին կեն - ցաղը:

Քաղաքական ասպարէզին մէջ տիրական է վարչապետ Նուրի Ալ Սայիտ փաշայի ազդեցու - թիւնը, թէեւ չատ յաճախ կը քննադատուի ազ - գայնականներու կողմէ իր անգլիասէր գրացում - ներուն համար: Փորձառու դիւանագէտ մըն է որ կրնայ իր ուղածը ստանալ խորհրդարանէն: Կա - տաղի հակահամայնավար մըն է: Ոստիկանութիւ - նը մօտէն կը հսկէ համայնավար խմբակին վրայ որ օրէնքէ դուրս հռչակուած է:

Իրաք հակառակ իր խաղաղ երեւոյթին, մաս - նաւոր ուշադրութիւն կը պահանջէ, թէ իր աչ - խարհագրական դիրքին եւ թէ անտեսական տագ - նապի հետեւանքով: Անգլիացի եւ եւրոպացի դի - ւանագէտներ կը մտածեն թէ ինչ պիտի պատահի եթէ ծերունի Նուրի փաչան քաղաքական կեանքէն քաշուի: Հաւանական յաջորդ կը նկատուի իր գլ - խաւոր հակառակորդը, Սալիհ Ճապրի: Արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտէն քիչ կը տարբերի Նուրի փաչայէն: Ան ալ ծայրայեղ ազգայնական - ներու կողմէ կը նկատուի անգլիասէր:

Իրաքի ճակատագիրը կախում ունի իր դրացի Պարսկաստանի ճակատագրէն: Եթէ Իրան կար - միրներու ազդեցութեան տակ իյնայ, Իրաքն ալ կը վտանգուի:

Ժողովրդեան կարեւոր աղբիւր մըն է քրտական փոքրամասնութիւնը, որ կը բաղկանայ 700 հա - զար հոգիէ եւ կեդրոնացած է հիւսիսային լեռնե - րուն վրայ, սահմանակից Թուրքիոյ եւ Պարսկաս - տանի քրտական նահանգներուն: Թէեւ ներկայիս Իրաքի Քիւրտերը հնազանդ են, սակայն միշտ ալ անկայուն եւ անորոշ տարր մը կը ներկայացնեն: Անոնց համաքրտական ձգտումները կենդանի կը պահուին Մոսկուայէն ներչնչուած Ատրպէյճանի անթեղի քարոզչութեամբ: (Կը հաւատան թէ այդ անթեղը սովետական հողամասին վրայ կը գտ - նուի.):

Թէեւ երկու տասնեակ տարիէ ի վեր Իրաքցի - ները վերստացած են իրենց անկախութիւնը, սա - կայն տակաւին հոգեբանական ազդեցութեանտակ են դարեր տեւող օտար տիրապետութեան: Անկէ զատ թշուառութիւնը եւ հողային անարդար բաշ - խումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն:

Կառավարութիւնը կը ջանայ բարւոքել ժողո - վուրդին առողջապահական վիճակը: Հիւանդու - թիւնները եւ մանուկներու մահերը լուրջ հարցեր են:

Հողային բարենորոգման խնդիրը երկար ա - տեն վիճաբանութեան նիւթ դարձած է Իրաքի ե - րեսփ. ժողովին մէջ եւ պարբերաբար օրէնքներ քուէարկուած են բարւոքելու կացութիւնը: Սա - կայն քաղաքական զօրաւոր ընդդիմութիւն մը հո - ղատէրերու կողմէ արգելք եղած է հիմնական կարգադրութեան մը համար, բացի մեկուսի չր - ջաններէ: Օրէնքը արգիլեց հողեր գրաւել բռնու - թեամբ, իսկ պետութիւնը տակաւին բաւական ըն - դարձակ հողեր ունի, որոնք եթէ լաւ ոռոգուին եւ հաւասար բաժնուին հարիւր հազարաւորներու բարիք կը բերեն:

Իրաք Բարգաւաճման Մարմինը որոշ յանձնը - ած է ծախսել քարիւղի եկամուտին 70 առ հա - րիւրը, գարկ պիտի տայ նաեւ պետական հողե -

ՀԱ ՉՕ ՏՂԱՆՈՂԵ

« Նուէրն մեզ տաք կ'ըսէ» .— Գեղուհ ա - ր մ ա ր ք ե ր :

« Կտցնչ Ծառերը » .— Գ ե ղ ո ւ հ ի Հ ա յ ա ս տ ա ն ի մ ի ւ ս ն ո ւ թ ի ւ ն ը :

« Կիսով մերկ ծառերը » .— Գ ե ղ ո ւ հ ի ա ր ձ ա կ ո ւ մ ի ւ ս ն ո ւ թ ի ւ ն ը :

Մ ա տ ո ւ ց ո ւ ա ծ ս ի ր ա կ ա ն ե ղ ա ն ա կ ո ւ թ ի ւ ն ը ,
զո՛ր ո ր ե ա ծ ո ւ մ ի ա ր մ ի ա ն ի մ ո ր ա կ ա ն ո ւ թ ի ւ ն ը
մ ե ր ս ո ւ ր ա ծ ն ե ր ո ւ մ ի ջ ո ց ո վ Գ ե ղ ո ւ հ ի Հ ա յ ա ս տ ա ն ի
մ ա ս ի ն ա ն ո ւ ա ծ է ր ո ւ ն կ ա ն ա կ ա ն ո ւ թ ի ւ ն ը :

Ն ո ր ա ս տ ե ղ ծ ո ւ թ ի ւ ն մ ը , Հ ա յ ա ս տ ա ն ի ա ր ո ւ ե ս տ ի
ա ռ ա ջ ա ւ ո ր ո ւ թ ի ւ ն մ ը , ո ր ո ւ մ ա տ ո ւ ց ո ւ մ ե ր ո ւ ն կ ի ն
մ ա ս ի ն ա ն ո ւ ա ծ է ր ո ւ ն կ ա ն ա կ ա ն ո ւ թ ի ւ ն ը :

Ն ա ե ւ Հ ա յ ա ս տ ա ն ի ա ր ո ւ ե ս տ ի ա ռ ա ջ ա ւ ո ր ո ւ թ ի ւ ն մ ը ,
ո ր ո ւ մ ա տ ո ւ ց ո ւ մ ե ր ո ւ ն կ ի ն մ ա ս ի ն ա ն ո ւ ա ծ է
ր ո ւ ն կ ա ն ա կ ա ն ո ւ թ ի ւ ն ը :

Ա ր ո ւ ե ս տ ա գ ի տ ո ւ թ ե ա ն ա ռ ա ջ ի ն ա ր ա ր ո ւ մ ի ա ր մ ի ա ն ի
մ ա ս ի ն ա ն ո ւ ա ծ է

թիւնը դժուարացած է տաքերուն հետեւանքով, եւ միւս կողմէ ժողովուրդը սովորականէն աւելի պտուղ եւ բանջարեղէն կը սպառէ , գովանալու համար :

Կառավարութիւնը բաւարար չգտնելով այս պատճառաբանութիւնը, միջոցներ ձեռք առաւ, չարաշահութիւնը արգիլելու համար : Որոշուեցաւ բանջարեղէն եւ պտուղ ներածել ղրացի երկիր - ներէն :

Քանի մը թուանշանները՝ դաղափար մը տա - լու համար գիներու բարձրացման մասին. —

Լոլիկը 90 — 100 բարձրացաւ 160 — 180 ֆր- բանքի, դեղձը 150 ֆրանքէն 180 եւ 200 ֆրանքի քիլօն : Կիտրոնը քիլօն 90 ֆրանքէն բարձրացաւ մինչեւ 200 : Աղցանը (salade) բարձրացաւ 30 առ 100, հաւկիթը 10 առ հարիւր եւ կարտոֆը 5 առ հարիւր :

× Տաքը վերսկսաւ երէկ, Փարիզի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ 3 — 9 % իջած է, ինչպէս կը պրեն տեղական թերթերը : Վերջին տասը օրերու միջոցին, քիլօն 470էն իջած է 410ի, (հորթի լա - ւագոյն տեսակը), 340 ֆրանք Ա· տեսակը, 516 ֆրանք՝ ոչխարի միսը են· :

ՎԵՐՋԻՆ ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԹԵԱՆՑ առթիւ բըռ - նուած բոլոր փաստաթուղթերը կը դոնուին դա - տական պալատին մէջ եւ պիտի բացուին ու քըն- նուին ի ներկայութեան ամբաստանեալներուն , որոնք 166 հոգի են, 144ը ազատ ձգուած, 22ը բանտարկուած : — Թուլոնէն կը հեռագրեն թէ պէնքի պահեստ մը գոնուեցաւ, նոր խուզարկու - թեան մը առեն :

1.500.000 Ցոյները, ԱԹէնքի եւ Պիրէոնի բնա - կիչները ,որոչեցին իրենց տուներէն դուրս չելլել ուրբաթ օր, ամբողջ երկու ժամ, բողոքելու հա - մար Անգլիոյ դէմ որ կը մերժէ նկատի առնել Կիպ- րոսը Ցունաստանի կցելու խնդիրը : Ուրեմն երէկ, ուրբաթ, երթեւեկը դադրած, խանութները փակ- ուած պիտի ըլլային, դրօշները կէս պարզուած , իսկ եկեղեցիներու զանգակներն ալ պիտի զօղան - ջէին անընդհատ :

ՎԱՐՁՈՊԵՏԸ վատահութեան քուէ պահանջեց Ապր· ժողովէն, չարժական սակացոյցի օրինա - դիր վերաքննութեան առթիւ :

ՋՈՑԻ ՈՍԿԻՆ 18.000 ֆրանք բարձրացաւ Փա- րիզի մէջ, երեք օրուան ընթացքին : Անցի օր կ'ար- ժէր 504.000 ֆրանք : Թղթադրամ տոլարը (ազատ չուկայ) 403, սթերլինը 1005, դուից· ֆրանքը 93: Նափոլէոնը 3950, ոսկի սթերլինը 4580, դուից· ոսկին 3660 ֆրանք

ՋՕՐ· ՏՐ ԿՈՂԻ կազմակերպութեան համա - դումարին առթիւ, նոր պատակոսմներ կը նա - տեսուին : Կարգ մը թերթերու կարծիքով , 114 երեսփոխաններէն 40ը պիտի քաչուին կազմակեր- պութենէն :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը ա- ռաջարկեց երեք դաշնակիցներուն՝ կարգ մը փո - փոխութիւններ կատարել Մոսկուայի տրուելիք պատասխանին մէջ: Մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մարսէյլի Մայր Եկեղեցիի կրօն· Ընկերակցու - թիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, եկեղե - ցիին հիմնադիր բարերար ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆ- ՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ մասնաւոր Հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ,իր եւ իր ընտա- նիքին ննջեցեալներուն յիշատակին: Կը հրաւիր - ուի հայ հասարակութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԼԻՈՆ·— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Գա- րեգին արք·ի մահուան առթիւ հանդիսաւոր Ս· պատարագ եւ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Ս· Աստուածածին եկեղեցին ,69rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին բարեպաշտ ժողո - վուրդը եւ աղգային բոլոր կազմակերպութիւննե- րը մասնակցելու համար իրենց վերջին յարգան- քը: — (Ազգ· վարչութիւն) :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Այս կիրակի, Ս· Պ· Պետրոս եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանդստ- եան պաշտօն՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս ԳԱՐԵԳԻՆ Ա·ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— ԼԻՈՆ· — Այրի Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի (ծնեալ Աբրահեան) մահ- ուան քառասունքին առթիւ Այրի Տիկին Մ· Մով- սէսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե - հանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի , Լիոնի Հայոց եկեղեցին (rue Louis Blanc), ժամը 11ին : Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ իր մարզադաշտին վրայ , Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire :

Հովանաւորութեամբ Պ· ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆի

Կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ :

Գեղարուեստական բաժնին սիրայօժար կը մասնակցին ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԻՍԻ ՇԱՎԻԼԻ երգչա - խումբը, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆի :

ԴՐՕՇԱԿԻ ԱՌԱՐՈՂՈՒԹԻԻՆ, որու ընթացքին տողանցք պիտի կատարեն երկսեռ մարզիկները :

Բարեկամական ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ԳՆԴԱԿԱԽԱՂԻ, տեղական համբաւաւոր խումբի մը հետ :

ԳԱՐԵԳԻՆ (թառ) եւ ԲԵՆՕ (դափ) :

Մարզական զանազան խաղեր եւ մրցակցութիւններ : Մարզիկներու եւ սիրողներու կողմէ լողալու մր- ցումներ : Գեղարուեստական բաժնին մաս կը կազմեն ՆՈՒԱԴ ԵՐԳ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ :

Առատ եւ ճոխ ուտելիք եւ խմիչք մատչելի գիներով : Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 ֆր· :

Ալֆորվիլէն օթոքառը կը մեկնի Bld. Carnotէն ժամը 9ին :

Դատահօտական ժողով

Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բո- լոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Société Savantesի F· սրահին մէջ, ուր պիտի խօսին· — Ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ· — « Թուր - քիկ ակնարկ մը ներկայ քաղաքական կացութեան մասին :

Ընկ· ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ·—«Հայկ· Դատին ներկայ վիճակը, եւ հայ միւս քաղաքական հոսանքներու վերաբերումը» :

Մեծ դաշտահանդէս

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր· Ֆրանսայի Շրջ· վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սէնթ է - թիէնի համար որոշուած մարզական մըր - ցումը տեղի պիտի ունենայ Վիէննի մէջ, այս կիրակի : Խումբերը պէտք է Վիէննի կայարանը դա- նուին նոյն առաւտեան ժամը 8էն սկսեալ : Ժամը 9ին մասնաւոր օթոքար մը պիտի մեկնի դաշտա - հանդիսին վայրը :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ֆ· Կապ· Խաչի վարչու - թեան, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու եւ Նոր Սերունդի վարչութիւններու :Այս կիրակի ամբողջ օրը, Աթա Թուլէթ Պաապի սրճարանի ընդարձակ դաշտին վրայ, Փոնթ Նվէյքէն 10 վայրկեան :

Կը հրաւիրենք մեզի Ֆրանսայի բոլոր Սանու- հի եւ Նոր Սերնդականները, մեր անդրանիկ ձեռ- նարկին : Առատ կեր ու խում, հայկական եւ եւրո- պական պար :

Մասնաւոր երթեւեկ առաւօտեան ժամը 9ին , 11.30ին եւ 14.30ին : Վերադարձ ժամը 20ին, սովո- րական տեղերէ :

ՊՕՄՈՆԻ Ա.ՋԳ· ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶԻ ՀԱՆԴԻՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼ·— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Պօմոնի Սահակ - Մեսրոպ դպրոց - սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ աղգ· մանկապարտէզի ամավեր- ջի հանդէսը՝ դեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տի- կին ՀԵՂԻՆԷ ԿԱԿՈՑԵԱՆի : Կը հրաւիրենք ծնող- ները եւ կրթասէր հասարակութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Ուս· Միութեան ժողո- վը՝ այս եկուշաբթի երեկոյեան ժամը 6.30ին, սո- վորական հաւաքատեղին :

ՇԱՎԻԼ·— Կապ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժո- ղովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 21ին, դպրոցին սր- բահը :

ԱՐՄԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կեդրոնացնելու համար ի պատիւ հայ մարզիկին տրամադրուած դումարները, կը խնդրուի փափա- քողներէն իրենց նուէրները ղրկել·— Mr. N. Hov - hanessian, Paris (9), C. C. P. Paris 7065-15 :

Այս առթիւ կը հաղորդեն մեզի թէ Պ· Փօսալը- յեքեան եւս նուիրած է 5000 ֆրանք :

× Երկկուան թերթերը կը ծանուցանէին թէ Ա.ման փափաղեան լքած է մրցումը, Պոլիէոյի մէջ, մերժելով Զուիցերիա երթալ: «Փառէ - Փռէս», յիշելով հանդերձ որ «ան յայտնութիւն մը եղաւ», այս անգամ «Վիլժիւֆի Հայը» կը կո- չէ փափաղեանը եւ անոր բերանը կը դնէ քանի մը խօսքեր որոնք տեսակ մը զառնութիւն կը մատ - նեն :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ԿՐՔՆՈՎԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի ,այս կի- րակի, «Շաթօ Ֆօրքլար»ի անտառին մէջ: Մեկ - նում ժամը 8.30ին :

Այս առթիւ ղպրոցականներու մրցանակաբաշ - խութիւնը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին: Սէրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ վարժարանին բարեկամներն ու հա - մակիրները :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրա - պարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ , autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան : Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար գին: Երեք տարուան պայ վերանո - րոգելի : Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ: Tél. Sarcelles 49, (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3): Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՏԷՐ ԳՈՆԵԱԿ

երգախաղ երեք գործողութիւններով: Գրոյկ՝ Վ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆի, երգերու բանաստեղծութիւն - ները եւ երաժշտութիւն Ա· Գ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ :

Առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրուի Ալֆոր վիլի մէջ, 5 Յուլիս , Շաբաթ ժամը 20.30ին, Մէ- զոն Ալֆորի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ:

Երգչախումբ եւ սեմֆոնիք նուագախումբ, դեկավարութեամբ Ա· Գ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Մ· Ը· Մ· տեղւոյն մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ Փարիզի եւ ար- ուարձաններու խոսամնալից ուժերու :

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ·— 200 եւ 300 ֆրանք:

Խաղը կը սկսի ճիշդ ժամը 20.30ին :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Dimanche 6 JUILLET 1952 Կիրակի 6 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6807-Նոր շրջան թիւ 2218

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ՇՕՓԸ

ՍՆԱՄԷՋ ՄԱՐԶԱՆԻՆԵՐ

Վերջերս բազմացած են «լեզուաչինարարու - թեան » արհեստաւորները, Հայկական Արուեստահամանի մէջ :

Ինչ - չատ բծախնդիր, բարեմիտ ղրոց—բրոցներու հետ, թուղթ կը մրոտեն դաս մը «ուսում - նականներ » ալ, որոնց լեզուական եւ ըրական պաշարը եւ ճաշակը թանգարան կը հոտին :

Մեկուսացած՝ իրենք իրենց մէջ, անհաղորդ՝ օրուան չարժումին եւ կատարուած նուաճումներուն, անոնք ջուր կը ծեծեն պարբերաբար :

Ջուր ծեծելը կրնար զովացնել իրենց գլուխը, այս տարապայման տաքերուն :

Դժբախտաբար «ծեծելով » չեն գոհանար, այլ եւ կը պղտորեն :

Աւտր համար է որ, կը տեսլունք իրենց խելքը տուն կանչել երբեմն :

Ի վերջոյ անակէ այդի չէ մեր արդի աշխարհաբարը, որպէսզի առտուն կանուխ արթնցողները խուժէ բիր մը ձեռքը: Ածուն աւրչակէ մոյկով կամ արեխով :

Լեզուն ալ, իբրեւ մրգաստան կամ ծաղկաստան, կը պահանջէ ոչ միայն մասնագիտութիւն, աշխատանք եւ խնամք, այլեւ ճաշակ եւ լայն պարզամտութիւն :

Հմտութիւնը ամէն բան չէ առանց մշակումի :

Լեզուն ե՛ւ գիտութիւն է ե՛ւ արուեստ: Աչքն ու ականջն անդամ դեր ունին անոր զարգացման մէջ, ինչպէս յօդորգական սերունդներու չունչը :

Անոնք որ պաշար ամբարած են միայն մատենադարաններու փրքերը թղթատելով կամ զեղեցած թուղթեր սերտելով, իրաւունք չունին վճիռներ արձակելու :

Այդ իրաւունքը չունին, նաեւ, անոնք որ կիսատար ակադեմիաներու չուքին ապաւինած են, իրենց անյատակ տգիտութիւնը եւ կիրքը պարտկելու համար :

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք այս տարրական դիտելիքները, աչքի առջեւ ունենալով կարգ մը պրութիւններ :

Մատենադարանի բոյս մը, Պ· Աբչակ Սաֆրաստեան, տարիներէ ի վեր կը փորձէ մշակել աղքատ եւ աղճատ բարբառ մը :

Իրրեւ թէ մեր արդի աշխարհաբարը օտարացեր, աղքատացեր է, եւ ինք ապարդիւ կ'ինչնէ հայցնելու , ճոխացնելու զայն :

Զանազան առիթներով նմոյշներ տուած ենք իր խառնիճաղանճ չարադրութիւնէն :

Քանի մը օրինակներ եւս, իր ամենավերջին յօդուածներէն :

— « Հարիւրաւոր ցաշխոսն եւ արտայայտիչ բառ երբեք չեն երեւիր թէ բանաստեղծաց բեր - թողութեան եւ թէ գրականական - բնագրատական յօդուածոց մէջ: Մենք խուսափինք գործածելէ այնպիսի ոճ եւ ատութիւնք » եւայլն:

Ամէնէն տանելիները է որ կը զատեմ, փորձելու համար ձեր համբերութիւնը .

— Ընդհակառակն լինելով ի յամենօրեայ շըփում բնդ օտար լեզուի, մենք տակաւ բնտելացել ենք ամենագգի լեզուաց արտայայտութեան եղանակաց» եւն· : (Պայքար, 27 Մայիս) :

Պատկերը լրացնելու համար , բսեմ թէ երանելին Սաֆրաստեան միւնոյն տաճն կ'առաջարկէ համագումար մը հրաւիրել, «զարմանալու համար տիրող խառնակութիւն »· (առանց յօդի) :

Պատահաբար խօսած է համագումարի մասին: Բայց այս անգամ ուժ կ'առնէ «Հայաստանի կոչնակ»էն :

Ուրիշ բանգէտ մըն ալ տեղէն ցատկելով ձայն կը բարձրացնէ, համագումարին օրակարգը ճըշդելու համար :

Համագումար՝ «ոչ թէ նոր՝ ուղղագրական , քերականական եւայլն լեզուական օրէնքներ մշակելու, այլ մայր հայրենիքի լեզուին մերձեցնելու համար»: (Պայքար, 13 Յունիս) :

Փորձենք բացատրել թէ ո՛ւր կրնան յանդիլ այս տնավարի մարզանքները :

Առաջին խեղկատակութիւնները չեն տոնք : Բայց, հետզհետէ վարակիչ կը դառնան, չնորհիւ համաստարած անտիրութեան :

Շ·

Նոր Օֆիս (փրանսական) Գաղթականներու համար

Ազգ· Ժողովը ուրբաթ օր քննեց այն օրինագիծը որուն համաձայն Ֆրանսական Օֆիս մը պիտի հաստատուի ապաստանեալներու եւ հայրենազուրկներու համար (réfugiés et apatrides):

Օրինագծին տեղեկաբերը, Պ· Խափէոօղէ (M.R.P.) բացատրեց թէ տիպողական է քուէարկել այս օրինագիծը, քանի որ Տարագիրներու Միջազգային կազմակերպութիւնը (IRO) դադրեցուցած է իր գործունէութիւնը 1952 Յունուար 31ն ի վեր : Արդ, 380.000 ապաստանեալներ եւ հայրենազուրկներ կը գտնուին Ֆրանսայի մէջ :

Կառավարութիւնը ընդունած է անոնց պաշտպանութեան սկզբունքը՝ ազգային (Ֆրանսական) շրջանակի մէջ: Իր ծրագիրը կը ճշդէ այն պայմանները որոնց համաձայն պիտի գործէ Ֆրանսական օֆիսը, հանրային հաստատութիւն մը որ պիտի վայելէ ելմտական եւ վարչական ինքնավարութիւն : Այս հաստատութիւնը պիտի վարէ արտաքին նախարարութեան կողմէ նշանակուած տեսչին մը· (երեք տարուան պայմանաժամով) եւ աշխակութեամբ տնօրէն խորհուրդի մը : Օֆիսը իրաւասու է, ի հարկին քննութիւն կատարելով , ապաստանեալներուն եւ հայրենազուրկներուն յանձնելու այն վաւերագիրները որոնց պէտք ունին եւ մանաւանդ անոնք որ կը հաստատեն իրենց իրաւական վիճակը: Այս վաւերագիրներէն պիտի օգտուին անոնք որ չունին կամ կորսնցուցեր են իրենց սեփական երկրին տուած վկայականները :

Օրինագծին դէմ ուժգնօրէն պայքարեցաւ Պ· Դ· Մայէր (ընկերվարական), որ անընդունելի դանելով զայն, ուրիշ ծրագիր մը ներկայացուց : Այս ծրագիրը կ'առաջարկէ միջազգային հանդամանք տալ տարագիրներու պաշտպանութեան Արտաքին գործերու նախարարութեան օգնականը , Պ· Մոռիս Շուման, դիտել տուաւ թէ տարագիրներու բոլոր կոմիտէները հաստատութիւն յայտնած են կառավարութեան առաջարկած օրինագծին : Բայց Դ· Մայէր առարկեց , իրրեւ օրինակ յիշելով կցորդ յանձնախումբի մը պարագան :

Պ· Մոռիս Շուման նորէն խօսք առնելով, բացատրեց թէ ոչ ոք կը ժխտէ տարագիրներու պաշտպանութեան միջազգային հանդամանքը, որ կազմակերպուած է միջազգային համաձայնութիւններով· բայց ամբողջ խնդիրը այն է թէ ուղղակի ո՛վ պիտի սատնձնէ իրաւական եւ վարչական պաշտպանութիւնը: Մանաւանդ որ, այդ պաշտպանութիւնը կը տրամադրէ տարագիրներուն յանձնել վկայականներ եւ վաւերագիրներ որոնց պէտք ունին Ֆրանսայի մէջ ապրելու համար : Այս տեսակէտով, ամէնէն աւելի Ֆրանսական իշխանութիւնները իրաւասու են ապահովելու այդ պաշտպանութիւնը :

Ի վերջոյ Դ· Մայէրի ծրագիրը մերժուեցաւ 211ի դէմ 401 ձայնով: Օրինագծին խմբագրութեան մասին ալ վիճաբանելէ ետք, ժողովըամբողջութեամբ քուէարկեց զայն :

× Մեր տեղեկութեանց համաձայն, նոր դրասենեակը գործի պիտի ձեռնարկէ Յուլիս 15էն սկսեալ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ անկախութեան տարեդարձը (4 Յուլիս) մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Փարիզի մէջ եւ ամէն տեղ : Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, ըսաւ թէ թէեւ կը հիանայ ամերիկեան սահմանադրութեան վրայ, բայց հինցած կը գտնէ զայն :

200 ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ իրենց տուներէն քշուեցան երկու ժամուան մէջ, արեւելեան Հունգարիոյ սահմանագլուխին վրայ: Ուրիշ տեղափոխութիւններ ալ կը կատարուին :

ԱՆԴԼԻԱ որոշեց արտօնելիմամթերքի արտածումը դէպի Սպանիա, միշտ նախապատուութիւն տալով, սակայն, Ամերնաեանի դինակիցներուն :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ թագաւորը ձիով պտոյտ մը կատարեց մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ, իր վերադարձին առթիւ :

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ լեւայի նոր սակաղնով , 100 սով· բուրլին կ'արժէ 170 լեւա, մէկ սթերլինը՝ 19.04, 100 ֆր· ֆրանքը 1.94 լեւա են · :

ՄԵՐՁԱԾՈՒՄ ԵՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԻՋԵՒ

Եուկոսլաւիոյ մամուլը միաձայնութեամբ կ'ողջունէ յունական պատուիրակութեան մը ժամանումը՝ իրրեւ ապացոյց բարի դրացնութեան եւ երկու երկիրներու փոխադարձ հասկացողութեան : Պաշտօնաթերթը՝ «Պոռոպա», այս առթիւ կը բացատրէ թէ այս այցելութիւնը «նոր քայլ մըն է յոյն եւ եուկոսլաւ ժողովուրդներու բարեկամական դործակցութեան ճամբուն վրայ· ժողովուրդներ որոնք իրարու կապուած են հասարակաց սահմանագլուխով եւ խաղաղութիւնը պահպանելու կամքով»: Ցեսոյ դիտել կուտայ թէ Եուկոսլաւիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մերձեցման քաղաքականութիւնը կրնայ «փուչ մը դառնալ Մոսկուայի ոսքին տակ»:

Պելկրատի պաշտօնաթերթը միեւնոյն առեն կը քննադատէ կարգ մը օտար շրջանակներու դիրքը՝ պալքաններու մէջ :

Այս առթիւ իրազեկները դիտել կուտան թէ Եուկոսլաւիոյ վարիչները չատագովելով հանդերձ բարի դրացնութեան քաղաքականութիւն մը՝ Ապէնքի եւ Անգարայի հետ, համաձայն չեն պալքանեան դինակցութեան մը: Պելկրատի մէջ միշտ կը զգուշանան շրջանային կամ ուրիչ դաչինքներէ :

Յունական պատուիրակութենէն վերջ, որ կը բաղկանայ երեսփոխաններէ, Պելկրատ պիտի այցելէ Թրքական պատուիրակութիւն մը, ինչ որ կը նշանակէ թէ Եուկոսլաւիա հակառակ չէ փոխադարձ խորհրդակցութիւններ կատարելու, ի խընդիր պալքաններու հաւաքական պաշտպանութեան : Բայց հաւանական չէ որ Ազգաժողովի ուխտէն աւելի յանձնառութիւններ կատարուին : Անչուշտ երեք երկիրներուն վարիչները պիտի քննեն իրենց դինուորական կարողութիւնը , ըստ այնմ կազմակերպելու համար հաւաքական պաշտպանութիւնը :

Կաթոլիկոս Եգիպտոսի մէջ

Նոր վարչապետը՝ Սրբոյ փաչա, հրամայեց ազատ արձակել ներքին դործերու նախկին նախարարը, Սերակէտարի փաչա, որ տնային բանտարկեալ դատապարտուած էր, Յունուար 26ի դէպքերուն առթիւ :

Սերակէտարի փաչա, որ միեւնոյն տաճն վաֆտի ընդհ· քարտուղարն է, Ազեքսանդրիա հրաւիրուեցաւ վարչապետին կողմէ· բայց բան մը չըսաւ տեսակցութեան մասին, բացի հետեւեալ յայտարարութենէն , — « Շնորհակալութիւն յայտնեցի ազատ արձակմանս համար եւ շնորհաւորեցի Սըրբոյ փաչայի վարչապետութիւնը »:

Կը կարծուի թէ նոր վարչապետը կ'ուզէ ապահովել Եդիպտոսի ամենամեծ կուսակցութեան՝ Վաֆտի աջակցութիւնը՝ իր անկախ դահլիճին համար: Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, Սերակէտարի փաչա մօտերս Եւրոպա պիտի դայ, հանդստանալու համար :

Նոր վարչապետը որոշեց մեղմացնել մամուլի դրաքննութիւնը: Ներքին նախարարը, Հաչէմ փաչա, ընդհ· դրաքննիչ նշանակուեցաւ: Այս առթիւ յայտարարեց·— «Կառավարութիւնը կ'ուզէ մամուլի դրաքննութիւնը մեղմացնել այն աստիճան որ թերթերը եւ ընթերցողները չզդան անոր գոյութիւնը »:

Տաքերը եւ գիները

Ուրբաթ օր նորէն աստիճացած էր տաքը , հասնելով մինչեւ 34 աստիճանի, Փարիզի մէջ: Իրիկուան զովացաւ եւ պաղ հով մը կը փչէր մինչեւ առտու, բայց չարաթ կէս օրէն ետք վերսկսաւ տաքը, առանց չատ բարձրանալու :

Նոյն օրը ջերմաչափը 34—36 աստիճան կը ցուցնէր Լիոնի, Քլերմոն Ֆեռանի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ: Շատ մը վայրերու մէջ ալ փոթորիկ պայթեցաւ, մեծ աւերներ դործելով :

Լանի կողմերը անձրեւը եւ կարկուտը փճացուցին 300 հեկտար տարածութիւն: Տիժոնի մէջ կայծակը հրդեհ առաջ բերաւ: Էնի նահանդին մէջ կայծակէն մեռան երեք հոգի: Սարի մէջ ջերմաչափը 36.3ի բարձրացած ըլլալով, արձակուրդ արուեցաւ աշակերտներուն :

Սառի պահանջը չատցած ըլլալով արհեստակցական միութիւնը յայտարարեց թէ սպիտակած է նախապատուութիւն տալ հիւանդանոցներու, գիտական աշխատանոցներու, նպատակամատներուն եւն· :

(Էուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀՄԱՑԵԱԿ ՃԵՄՍ

Աւելի քան քսանըհինգ տարի առաջ, կէրակի առաւօտ մը, Գահիրէ, սրճարանի մը մէջ ծանօթացայ Շէմսին: Օչականի ընկերակցութեամբ, մեր առաջին խօսակցութիւնը իրեն հետ՝ եղաւ Զարենցի գործերուն շուրջ:

Քերթուածներու Մոսկուայի մէջ տպուած հատորը ունէր իր հետ, որմէ մէկ երկու քերթուած ալ կարդաց, յուզումով ու խորունկէն եկած ձայնով մը: Ճանչցեր էր բանաստեղծը, որուն մասին յուշեր ալ պատմեց, հիացումի արտայայտութիւններու հետ խառն: Օչական այդ հատորին առիթով եւ այդ հատորէն քաղեց իր առաջին տպաւորութիւնները Զարենցէն:

Անմիջապէս բարեկամացանք այս այլակերպ ու ինքնատիպ տղուն հետ, որ այն ատեն Ռուման-նիայէն կուգար. Կովկաս եղած էր, Տրապիզոնցի էր, Սանասարեան աւարտած եւ հազիւ երեսուն տարեկան:

Ցուչեր ունէր բոլոր քաղաքներէն, դրողներէն, դործիչներէն, դերքերէն, ամէնքի մասին ալ անձնական կարծիքով մը. յորդ ու բուռն համակրանքով կամ խոր ու տենդայոյզ արհամարհանքով:

Դժգոհութեամբ լեցուն հոգի մըն էր, ինքնատիպ մտածումներով եւ անկախ խառնուածքով:

Արեւմտահայ էր, բայց կը խօսէր արեւելահայերէն. ծանօթ էր երկու դրականութիւններուն ալ, բայց աւելի մօտ կը դդար ինքզինք՝ իր լեզուով, ոճով ու ճաշակներով ալ, արեւելահայ դրողներուն:

Կրնանք ըսել իրեն համար, որ ժողովրդապաշտ է. ժողովուրդին հետ ըլլալու խոր եւ բնածին ձգտումով:

Գնաց Աղեքսանդրիա, ուր մնաց, ուրկէ չկրցաւ բաժնուիլ, կարծէք իր ճակատագրին վերջին կայանն ըլլալու սահմանուած ըլլար ան: Փորձեց հեռանալ քաղաքէն, մէկէ աւելի անգամներ, մինչեւ իսկ փարիզ ալ փախչելով տարի մը, որպէս թէ հոգեբուժական դաղանի ու յայտնի դիւտութիւններ սորվելու համար, բայց ի զուր: Չկրցաւ խուսափիլ իր ճակատագրէն. վերադարձաւ Աղեքսանդրիա, որ հետաքրքրական դարձաւ իրմով, իսկ ինքը՝ գոհ եւ ուրախ՝ այդ եւրոպականացած արաբական քաղաքին մէջ, տուներու վերնայարկերը թաւեղով:

Կո՞յ Շէմսը չճանչցող մը, որ առնօք ըստ իր անցագրին, Համայեակ Սահրիչեան կը կոչուէր, անուն մը՝ որ կարծեմ ինքն իսկ մոռցած է, իր խառնութիւններու հետ կամ անոնցմէ առաջ:

Դժուար չէ ճանչնալ դինքը քաղաքին մէջ, եթէ դժուար է դտնել ...

Երբ ճամբու մը բերնին, խումբ մը երիտասարդներէ շրջապատուած մէկը տեսնէք, որ ոտքի կեցած անվերջ կը խօսի տաբօրինակ, խորհրդաւոր բաներու մասին, որ «ցտեսութիւն» կ'ըսէ, բայց կը յամենայ դեռ ու կը չարունակէ խօսքը, մինչեւ իսկ եթէ խումբէն մէկ հոգի մնացած ըլլայ, գիտցէք որ Շէմսն է ան:

Երբ սրահէ մը ներս, անկիւն մը քաշուած մէկը նշմարէք, մեկուսի ունկնդիր մը, որ անվերջ կը ծխէ կուշտ վայելքով մը, ու ծուխին մէջ խոբասոյզ կը մտածէ ինքն իր մէջ,— Շէմսն է:

Երբ տեսնէք մէկը, որ քիչ մը հակ իր ուսերով, գլուխը դէպի դետին, կ'անցնի փողոցէն, առանց աջ ու ձախ նայուածքի, կը մտնէ սրճարան մը կամ անշուք ըմպելարան մը, աղքատ մարդոց ընկերակցութեամբ, աղմուկին, մուխին ու ծուխին մէջ նստած, հետեւեցէք իրեն.— Շէմսն է: Հոն է ան, ժամերով, առանձին յաճախ, ընկերովի երբեմն, սեղանին վրայ դաւաթ մը օղի, դինի կամ վերմութ, զոր կը ճաշակէ ընտանի չարժուձեւով մը եւ որ յաճախ կը նորոդէ, մօտ կամ հեռու սեղաններուն չուրջ նստող անծանօթուայլացեղ մարդոց ողջոյններ բաշխելով: Շատ չանցած, զուարթացած, նոր հրահանգներ կուտայ Եանիին կամ Նիքոլային, յունարէն բառով մը, որ փաղաքշանք է աւելի, բարեկամութեան արտայայտութիւն մը:

... Որ է իր ձայնը, հաճելի, մտերմական ու տաք, երբ Սայաթ Նովային կ'արտասանէ յանկարծ, աչքերը կիսափուկ, դէմքը լայն ժպիտով մը պայծառացած.

«Քանի կ'ուզէ ճամին տանի՝ ծօվէմէն ավազ չի՛ պակսի ...
Թէգուզ ըլլիմ, թէգուզ չըլլիմ՝ մէջիսնեբոմն սազ չի՛ պակսի ...
Թէ կու պակսիմ, ֆի՛զ կու պակսիմ,
Աշխարամէ մազ չի պակսի ... »

Ձայնին մէջ յուզումը կը թանձրանայ, կը դառնայ չեզա, հոգիէն փրթած բեկոր, տրտմութեամբ թաթաւուն. արցունք գրեթէ: Իր աշխարհը՝ արուեստի գրականութեան, խմաստասիրական մտորումներու աշխարհն է. հոգեկան երեւոյթներու ծիւնն ու մշուշոտ հորիզոնները, որոնց կը հաւատայ եւ որոնց գաղտնիքները կը փորձէ վերլուծել, իբրեւ հոգեբոյժ եւ ... ոգեհարց:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Փարիզի ռուս մտաւորականները

Les Nouvelles Littéraires չաբաթաթերթին աչխատակիցներէն մէկը վերջերս պրպտումներ կատարած էր Փարիզի ռուս մտաւորական շրջանակներուն մէջ:

Կ'ամփոփեմ իր տպաւորութիւնները. —

Ռուս գաղթականները, ինչպէս Թրոցքին, դարուս սկիզբը եկած են Փարիզ եւ հաստատուած Սէնի ձախ ափը, Մոնժի շրջակաները: Իսկ գաղթականութեան երկրորդ կարաւանը, 1914 — 1918ի պատերազմի շրջանինը բոյն դրած է Սէնի աջ ափը, Օթէօյի եւ Փասիի շրջակայքը: Անոնք տակաւին Ռուս կը մնան, բայց ոմանք բոլորովին ձուլուած են եւ կարելի չէ դիրենք զանազանել Ֆրանսացիներէն: Այսպէս են Պորիս Շլէոյդեր (Ֆրանսայի լաւագոյն երաժշտական քննադատներէն մէկը), Ժոզէֆ Քեսէլ, Հանրի Թրուայա (Լեւոն Թորոսեան), Տոմինիք Արպոն կամ Պանին:

Դեռ կայ ուրիշ դասակարգ մը, չուքի տակ պահուած, որ կը ներկայացնէ ռուս իմաստուն խոնարհամտութիւնը, յաճախ ջախջախուած տաղիքի բեռան տակ: Ասոնք առանց պատերազմի վերիվայրումներուն, անշուշտ այստեղ պիտի չգտնուէին:

1945ին, Մոսկուայի կոչին պատասխանողներ ալ եղան ու երկիր վերադարձան: Անոնց խօսքը չենք լսեր այլեւս: Ուրիշներ, ինչպէս ռուս մեծ իմաստասէր Պերտիայեւ, իսկ վերջերս ալ երիտասարդ Պորիս Մեցել, այստեղ մեռան:

Ֆրանսայի հրապարակագիրը վերջապէս կը հանդիպի ռուս. «Վերջին Լուրեր» թերթին ականաւոր մէկ դէմքին, որ Տոն Ամինատօ ծածկանունը առած էր, լաւ մը իր հայրենակիցները ծաղրելու համար:

— Պէ՞տք է դիտնաք, կ'ըսէ ռուս քրոնիկագիրը, թէ նախորդ պատերազմին ռուս մտաւորականները չերմ Ֆրանսասէր էին: Այն չրջանին էր, երբ Իլիա Էհրենպուրկ կը չեփորէր Ֆրանսայի փառքին նուիրուած քայլերդները...: Երբ հոս հասան, վաղեցին դէպի Փեռ Լաչէզի դամբարանը, մոռնալով սենեակ վարձել իրենց գլուխը հանդչեցնելու համար: Այս խղճալի գաղթականութեան ծիծաղելի կողմերն են որ հեղնեցի ամբողջ քսան տարի: Աւանդատուն ձգուած գոհարեղէնները, դեռնաչէնքերու մէջ տեղի ունեցած աչհամբոյրները, «Սամովար»ները, հայրենակիցներուս այդ անդիտակցութիւնը, որ փուչէ պսակը կրելու յոխորտապին երեւոյթ մը կուտայ իրենց...

Մեծ բարեկամը Փիթոյեւի, Տոն Ամինատօ լոյս ընծայեց անոր յուշերը եւ պատգամները, Թրիսթան Պերնարի յառաջաբանով: Գիրքը կը կրէր «Կրակէ կէտեր» խորագիրը:

Ֆրանսացի հրապարակագիրը այնուհետեւ կը հանդիպի առաջին ռուս դրագէտին՝ Կրէկուաո Ալեքսինսկի, որ Ֆրանսական ծագում ունի: Իր հանին՝ կոմսուհի Անտրոլ տը Լանժերոն, առաջին սէրը եղած է Պուշկինի:

Ալեքսինսքի ստեղծիչը եղած է «Նահանջականութիւն» բառին, առաջին անդամ դայն դործածելով «Ռուսիան եւ պատերազմը» երկին մէջ: Ժամանակին Ռուսիոյ Դումային անդամ էր: Երեսուն տարիէ ի վեր կ'ապրի Մոնփարնաս: Ռուսերէնի թարգմանած է Պոալերէնն մինչեւ Միւղլի: Վերջերս հրատարակեց աքանչելի գործ մը Կորքիի մասին, Ֆրանսերէն լեզուով:

Պորիս Զայիցեւ երկրորդը կ'ըլլայ ռուս դրագէտներէն, որուն հետ հանդիպում կ'ունենայ Ֆրանսացի հրապարակագիրը: Զայիցեւ «Սուրբ Սերգէյ» լոյս ընծայած է Ֆրանսերէն, իսկ իր «Տուն մը Փասիի մէջ» գործը թարգմանուած է՝ անդլիերէնի, իտալերէնի եւն.: Կը սիրէ Ֆլոպերը, զոր իր վարպետը կը նկատէ, Տուրկինեւը, որ մէկ դար առաջ ապրած էր Փարիզի մէջ: Ահա թէ ինչ կ'ըսէ ռուս դրագէտը:

— Մոսկուայի Գրողներու Ընկերութեան նախագահն էի 1921ին ..: Մեր կանոնագրին մէջ ջիչուած էր թէ ոեւէ համայնավար գրող չի կրնար անդամակցիլ: Ընկերութիւնը միշտ դոյութիւն ունի այնտեղ, միեւնոյն չէնքին մէջ, քիչ մը փոխուած թերեւս: Իսկ այժմ, ես տարագիր գրողներուն նախագահն եմ ...

Ռուս դրագէտներէն Աստամովիչի բացատրութեան համաձայն, Ֆրանսան «միւս հայրենիք»ն է, բայց, ռուսագիր գրագէտ մը ի՞նչպէս կրնայ գրել, առանց կորսնցնելու իր յուշերուն մէջ: Մարք Սլոնիմովի երկերուն մեծ մասը Ֆրանսերէնի թարգմանուած են, «Վախճանին սկիզբը» խորագիրով, բայց իր պարապան հատուածն է:

Ի. Կորպով մինչեւ ճամբայ մը ընտրած է. ռուսերէն կը գրէ, եւ թարգմանել կուտայ իր երկերը: Ան կը հետեւի իմաստուն ճամբու մը. գաւառի մէջ ծագիկ կը մչակէ, իսկ գանազան արհեստներու կը հետեւի Փարիզի մէջ: Հետաքրքրական է իր տեսակէտը վերջին գործին՝ «Երկրորդ Գալուստը»ի մասին.

— Փարիզ հաստատած իմ տիպարները, այստեղ ապաստութիւն կը գտնեն ու տակաւ կը մընան, քիչ մը վերացական միջոցի մը մէջ, ուր կը փորձեն ոտք դնել: Ես այսպէս տարուած եմ հետանալու իրականէն, ի հաշիւ միացածինին ...»:

Նաեւ Թէֆիի երեւակայութիւնը կը յանդի կատարեալ առանձնութեան: Այս մեծանուն պատմողը, — իր անունով կը մկրտէին չուները եւ արշաւի ձիերը կայսերական Ռուսիոյ մէջ,— « Մեր Կոլէթ»ը յորջորջուած, անչուշտ աւելի հռչակաւոր պիտի դառնար, եթէ Ֆրանսերէն դրէր: Իր թարգմանները կ'ըսեն թէ անոր լեզուն ոճերու խառնուրդ մըն է, ուր կը գտնուին Ռաբլէ, Մոլիէր, Սէվինեան եւ Սէն Սիմոն: Ան կը սիրէ Ֆլոպերը, զոր իր վարպետը կը նկատէ, Տուրկինեւը, որ մէկ դար առաջ ապրած էր Փարիզի մէջ: Ահա թէ ինչ կ'ըսէ ռուս դրագէտը:

— Մոսկուայի Գրողներու Ընկերութեան նախագահն էի 1921ին ..: Մեր կանոնագրին մէջ ջիչուած էր թէ ոեւէ համայնավար գրող չի կրնար անդամակցիլ: Ընկերութիւնը միշտ դոյութիւն ունի այնտեղ, միեւնոյն չէնքին մէջ, քիչ մը փոխուած թերեւս: Իսկ այժմ, ես տարագիր գրողներուն նախագահն եմ ...

Ռուս դրագէտներէն Աստամովիչի բացատրութեան համաձայն, Ֆրանսան «միւս հայրենիք»ն է, բայց, ռուսագիր գրագէտ մը ի՞նչպէս կրնայ գրել, առանց կորսնցնելու իր յուշերուն մէջ: Մարք Սլոնիմովի երկերուն մեծ մասը Ֆրանսերէնի թարգմանուած են, «Վախճանին սկիզբը» խորագիրով, բայց իր պարապան հատուածն է:

Ի. Կորպով մինչեւ ճամբայ մը ընտրած է. ռուսերէն կը գրէ, եւ թարգմանել կուտայ իր երկերը: Ան կը հետեւի իմաստուն ճամբու մը. գաւառի մէջ ծագիկ կը մչակէ, իսկ գանազան արհեստներու կը հետեւի Փարիզի մէջ: Հետաքրքրական է իր տեսակէտը վերջին գործին՝ «Երկրորդ Գալուստը»ի մասին.

— Փարիզ հաստատած իմ տիպարները, այստեղ ապաստութիւն կը գտնեն ու տակաւ կը մընան, քիչ մը վերացական միջոցի մը մէջ, ուր կը փորձեն ոտք դնել: Ես այսպէս տարուած եմ հետանալու իրականէն, ի հաշիւ միացածինին ...»:

Նաեւ Թէֆիի երեւակայութիւնը կը յանդի կատարեալ առանձնութեան: Այս մեծանուն պատմողը, — իր անունով կը մկրտէին չուները եւ արշաւի ձիերը կայսերական Ռուսիոյ մէջ, — « Մեր Կոլէթ»ը յորջորջուած, անչուշտ աւելի հռչակաւոր պիտի դառնար, եթէ Ֆրանսերէն դրէր: Իր

Բարի, հետաքրքրական ու քաղցր այդ պահերուն, իր ամբողջ կերպարանքով կը յայտնուի ան, դաղափարապաշտ, հաւատաւոր ու մոլեռանդօրէն Հայ: Իր խաղաղութիւնը երկար չի տեւեր սակայն, երբ հանրային խնդիրներ յուզուին յանկարծ, դորշ կամ դարշ երեւոյթ մը մատնանշուի, յիշատակուի համբաւի, հարստութեան կամ դիրքի ու իշխանութեանց վրայ եղողներու անսահման անպատուութիւնը: Այն ատեն, դէմքը կը ծամածռի, դոյն կ'առնէ, ձայնը կը դառնայ խիստ ու երկարաձիգ, նայուածքը փայլակնացայտ, բառերը կարծր:

... Ուսուցիչ է, ասպարէզին կոչումովը: Եւ կրնաք հանդիպիլ իրեն դպրոցի սանդուխներուն վրայ կամ դասարանի մը մէջ, ուր ոգեւորու-թեամբ կը խօսի աշակերտութեան՝ հայ լեզուի ու դրականութեան դեղեցկութիւններուն, կամ Հադրականութեան պատմութեան, «Արմենական ցեղ»ի ստեղծած յոյժ պատմութեան մասին: Կը խօսի, կ'ուսուցանէ ամէն փառքերուն

երկու գործերը միայն թարգմանուած են, որոնց - մէկ «Յոհաննէսեան լոյսը» տպագրուած է Լատի - նական հրատարակչականին կողմէ : Հիմա պրօսա - վայրերու համար երդեր կը յօրինէ, բնաւ ուրիշ բանի մասին չի խորհիր, մէկ բարեկամ մը ունի, այն ալ ... մասնաճառն է :

Իշխան Ալեքսընդր Խաքչատէր, մեծ դուքս Նի - քոլա Կոստանտինովիչ Ռոմանովի որդին, 1917ի տան գիշերապահ : Պատեհութիւն մը , որպէսզի ուած՝ Պրեսթ - Լիթովսքի դաշնագրէն վերջ հաս - տատուած է Փարիզ, ուր կ'աշխատի իբրեւ կառա - տան գիշերապահ : Պատեհութիւն մը , որպէսզի գիշերները յօրինէ իր պատմուածքները (պատե - րազմական կամ որպէ վերաբերեալ) արծաթէ իր յուշերը, անոնց տալով սուր առակներու ձեւը, կէս - տղայական, կէս - հրեշտակային : Վերջին գործն է «Երկնային ճամբան», որ Թուրքիստան դրկուած արշաւախումբի մը բանաստեղծական մէկ սլացքն է :

Յաղթանակու Միութիւնը իրեն ժամադրա - վայր ընտրած է Քառէ փողոցի մէկ սրճարանը , ուր յաճախ կը հաւաքուին, վոտքա կը ճնկկեն եւ պատմութենէ կը ճառեն: Անոնք ցրուած են աշ - խարհի ամէն կողմը, մասնաւորաբար շատ են Փա - րիզի մէջ: Թանդարան ալ ունին, հետեւաբար 1812 — 1814ի անցքերը ոչ մէկ գաղանիք կը ծած - կեն իրենց աչքէն :

Տարագիր ռուս դրագէտներուն մէջ, արտա - կարգ դէմք մըն է Ալեքսի Ռեմիզով, որ այս տարի 75ը կը թեւակոխէ: 1927ին լոյս ընծայեց «Լուրթ դաշտին վրայ», իսկ 1946ին՝ «Մուս դաղանիքը » երկերը, Փրանսերէն: Դեռ ուրիշ գործեր ալ ունի: Ռեմիզով կը դանդաղի թէ իր երկերը անթարգ - մանելի են :

Հոչակաւոր դրագէտը գրած է նաեւ «Խուղ - ուած աչքերը», որ իր կենսագրութիւնն է: Քանի տարեկանէն բանտ պահուած է իբրեւ ընկերվարա - կան: Տարօրինակ մարդ մըն է: Պատերազմէն առաջ աշխատակցած է Փրանսերէն Commerce եւ mesure հանդէսներուն: Աչխարհը ճանչցած է տե - սականօրէն, բայց վերջը տեսած է բովանդակ խեղճութիւնը :

Ֆրանսայի հրապարակագիրը այնուհետեւ կը յիշէ ռուսական Պաղէին, Թատրոնի եւ չարժանկա - րի նշանաւոր դէմքերը, — Լինչպէս Վոլինինը, Փրէոպրաժենսքայիան, Քամենքան, Թերեչքովի - չը, Լեպերեւը եւն. — յետոյ կանգ կ'առնէ Նո - պէլեան պրահաւոր բանաստեղծ Իվան Պունինի մէկ նամակին վրայ :

— «Քանի մը օրէն ապրիլ սկսի 36րդ տարե - դարձը Փրանսա բնակութեանս : Անսեթի բան մը պատահեցաւ հայրենիքիս դլխուն ու դիս մեծ դժ - բախտութեան ենթարկեց իբրեւ մարդ, իբրեւ դր - ղող: Ինչ հարուստ տպաւորութիւններ, բնաբան - ներ, պիտի տար ինծի Ռուսիան, այդ տարիներու ընթացքին... Շնորհապարտ եմ Փրանսայի, որ ինձ ընծայեց տպաստան եւ ներշնչիկ յիշատակ - ներ » :

Թ. Ա. Թ.

ՀՐՇԻՋՐ.— Շուտ, բայց ,հրդեհին համար ե - կանք, ինչպէս հետաձգած էիք :

ՑԻՄԱՐՐ.— Եկա՞ք, բայց դեռ հրդեհը վառած չենք ...

ՊՈՏՄ ՄԻՏՔԱՂ

« ՀԱՅՐ ՄԵՐ» ԵԻ ...

Կը կարծէ՞ք , որ այս դրութիւնը տէրտէրի մը կողմէ դրուած պէտք է ըլլայ: Երբեմն աչխարհա - կաններն ալ կ'ենթարկուին աղօթքի իրենց հին սո - վորութեան :

Անցնինք մեր խորագրին :

Հոս չնորհակալութիւն մը վճարելու պարտա - կանութիւն մը ունինք «Յառաջ»ի աչխատակիցնե - րուն որ յաճախ երկու ոտքը մէկ կօշիկի մէջ ան - ցընող եւ դրչին կոթը մինչեւ կէս մէջքը կրծող յօդուածագիրի օդնութեան կը հասնին ...

Յառաջապահ ալ, այս վերջերս ներողամիտ հայրիկի պէս, մերժումի մէջ տկարացած է : Ա - մէնուն համար դոնէ մէյ մէկ ներողամիտ արդա - րացում կը ճարէ՝ ածելիի թեթեւ անցքէ մը եա - քը ...

Սքանչելի է սա մեր Հայկազանց տոհմը :

Այսքան չարդերէն եւ դաղթերէն զկնի ցիր ու ցան՝ ժամ — աղօթք մոռցած, տէրտէր, վարդա - պետ իրար խառնուած, Նոր սերունդ — հին սե - րունդ Հայր Մերն ու խաչակնքումը փոխարինած Ալլահ ու էֆէնտի եւ Պհամիլլահիով կը թափառէին: Վերջապէս, անցած օր, «Յառաջ»ը եկաւ մեր հա - ւատքը արթնցնել՝ երկու կոմիթով :

« Պոլսոյ արժէքաւոր պատրիարքին՝ կարգա - դրութեամբ մը Տէր Հայկազուն՝ հայադրօմ ա - նունով քահանայ մը կը դրկէ Անդարա՝ 300ի մօտ Հայեր մաքրել - սրբելու համար :

Մեր Հայկազուն Տէր պապան՝ վեց պսակի հետ եօթը մկրտութիւն կատարած է:

Այս հաչիւը, քիչ մը իմ մտքիս մէջ հարցա - քննութեան ենթարկելով դտայ որ ամուսնացողնե - րէն մէկը երկուրեակ մը ունեցած պէտք ըլլայ : Ապրովին, աչքերնիս լոյս Մաղթենք որ բոլոր հայ տիկիններըը, երկուրեակներով օժտեն հայութիւ - նը... :

Մեր Հայկազուն երէցը կը տեղեկացնէ , թէ « նոր սերունդը Հայր Մերն ու խաչակնքումն իսկ չի գիտեր ...»

Նոյն բանը չէ՞ր պատմեր, առջի օր, Մալա - թիացի մը որ իր ծննդավայրը տեսնելու գացած էր հեռաւոր Ամերիկայէն:

— Երեսուն տարեկանէն վար երիտասարդու - թեան մէջ հայերէն խոսիլ դիտցող չկայ: Ոչ իսկ « Հայր Մեր » ...

Այս կէտը թէեւ զարմանալի չէ, հոս, բաւա - կան մը upnf ունինք այդ ապրանքէն , որոնք նոյն իսկ ժամ - ժամուցի վարիչ ալ կրնան ընտրուիլ , կրնան հայ - քրիստոնեայի պատուանուն չալկած հպարտանալ բայց ...

Տէր Հայկազունը եթէ կ'ուզէ օգտակար ըլլալ այս ուղղութիւնով՝ կրնայ «Հայր Մեր»ը ձայնա - դրի պնակներու վրայ առնել եւ ցրուել անհայրմեր ազգակիցներուն մէջ:

Այս կերպով թէ «Հայր Մեր»ի հեղինակը՝ Տէրն մեր Յիսուս - Քրիստոսը յարգած կ'ըլլայ եւ թէ եկեղեցիներու եկամուտ մը եւ իրեն համար ալ ժամուցիկ մը կը ճարէ : Ամէն ... Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Խղճմտանքի

Երբ անասունի մորթիներ հղած, իր գաւակ - ներուն հետ, կայէն՝ փոթորիկներուն մէջէն հե - ռաթռչակ ու կապուտցած կը փախչէր Եհովային առջեւէն, իրիկուն եղաւ .մոտալ մարդը հասաւ լե - ռան մը տորոտը, ընդարձակ դաշտի մը մէջ :

Իր յողնած կինը եւ իր շնչասպառ գաւակները ետին ձգորտ.

— Պահկինք գետինը եւ քնանանք :

Կայէն չէր քնանար եւ կը մտմտար լեռներուն տորոտը: Գլուխը վերցնելով՝ տեսաւ մահաչուռ երկինքին խորը, աղջամուղջին մէջ մեծաբաց աչք մը, որ սեւեռաբիր իրեն կը նայէր :

— «Շատ մօտ եմ անոր», ըսաւ դողդողալով :

Արթնցուց իր քնացած գաւակները, իր յողնած կինը, եւ սկսաւ չարաչուքօրէն փախչիլ տարածու - թեան մէջէն :

Քալեց 30 օր, քալեց երեսուն գիչեր: Կ'երթար անխօս, ժպտուն, դողդողալով չշուկներէն, գոռում - նի ,առանց ետին նայելու, անդադար,առանցհանգ - չելու եւ անքուն :

Հատաւ ծովերու աւազափունքը այն երկիրը՝ որ յետոյ կոչուեցաւ Ասուր:

— « Կանգ առնենք հոս, ըսաւ, որովհետեւ ա - պահով է այս ապաստանարանը. կենանք հոս, աչ - խարհի ծայրն հասանք արդէն»:

Եւ երբ կը նստէր, տեսաւ աչքը մութ երկին - քին մէջ, հորիզոնին վրայ՝ միեւնոյն տեղը: Այն տաեն, բռնուեցաւ սեւ սարսուռով: «Ծածկեցէք գլիս» կը պոռար ,եւ իր բոլոր զաւակները ,մատնե - րը իրենց բերնին, կը դիտէին իրենց վայրագ հօր դողդողալը :

Կայէն բաւ Ցորելին, որ հայրն եղաւ անա - պատին մէջ մագէ վրաններու տակ ապրող բնա - կիչներուն :

— «Ապրին քաչէ վրանին կտաւը »:

Եւ պարզեցին ծփածող պատ. ու երբ կապարէ ծանրութիւններով հաստատեցին զայն .

— « Ալ բան կը տեսնե՞ս», բաւ Սիլլան, աղ - ջիկը իր գաւակներուն, այն խարտեաչ եւարշա - լոյսի պէս քաղցրագէմ մանուկը :

Ու կայէն պատասխանեց .

— «Դարձեալ կը տեսնեմ այն Աչքը » :

Ցորնակ, հայրը անոնց, որոնք աւանէ աւան կը պտտին՝ չեփոր փչելով ու թմբուկ գարնելով, պոռաց.— «Ես հիմա չուտով պարիսպ մը կը չի - նեմ »:

Եւ չինեց պղինձէ պարիսպ մը եւ կայէնը ա - նոր եռաւ դրաւ: Բայց կայէն ըսաւ.

— « Այն Աչքը լինծի կը նայի միչտ » :

— Ենովք ըսաւ .

— « Պէտք է կառուցանել պատնէշի այնպիսի ահարկու գօտի մը, որ բան չկրնայ մօտենալ ա - նոր: Շինենք քաղաք մը՝ իր միջնաբերդով: Շի - նենք քաղաք մը եւ փակենք անոր անցքը:

Այն տաեն Թուվէլկայէն, հայրը դարբիններուն , չինեց հսկայական եւ դերմարդկային քաղաք մը: Մինչ ինք կ'աչխատէր, իր եղբայրները դաչտերուն մէջ կը հալածէին ենովի որդիները եւ Սեթի զա - ւակները. ով որ անցնէր՝ անոր աչքերը կը փո - րէին եւ իրիկուններ նետեր կը նետէին ասպե - րուն :

Կատէ պատերով վրանին տեղ բարձրացաւ կրանիտը. ապառաժի կտորները իրարու վրայ չա - րեցին երկաթէ հանդոյցներով եւ քաղաքը կը թռ - չէր դժոխային քաղաք մը: Անոր աչտարակներուն չուքը դիչերի մէջ կը թողուր դաչտավայրերը : Պատերուն բանձրութիւնը չինեցին լեռներու թանձրութեամբ եւ դրան վրայ քանդակեցին .— « Աստուծոյ արգիլուած է ասկէ ներս մտնել»:

Երբ աւարտեցին որմափակները եւ գոցեցին ա - մէն անցք, դրին մեծ հայրը քաղաքին կեդրոնը, քարէ աչտարակի մը մէջ, եւ անիկա կը կենար հոն թախծագին ու խոժոռ :

— Հայրիկ, անհետացա՞ւ Աչքը, ըսաւ Սիլլա դողդողալին :

Եւ կայէն պատասխանեց.

— « Ոչ, հոն է անիկա միչտ »:

Այն տաեն ըսաւ անիկա.

— « Կ'ուզեմ դեռանին տակը բնակիլ, ինչպէս պիտի բնակէր մենաւոր մարդ մը իր դերեզմանին մէջ . հոն մէկը դիս պիտի չտեսնէ, ոչ ալ ես մէ - կը»:

Ուստի վոս մը բացին. եւ կայէն բաւ. — «Լաւ է»: Ցետոյ միայնակ լինաւ այդ մթին կամա - րին տակ :

Երբ մութին մէջ նստեցաւ իր աթոռին վրայ եւ իր գլխուն վերեւէն փակեցին գետնափոր նկու - ղը, Աչէքը հոն էր, դերեզմանին մէջ, եւ կը նա - յէր կայէնին : ՎԻԿՏՈՐ ՀԻՒԿՕ

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՔ

— Առաջ անոտի բաներու չէիր հաւատար, պատասխանեց: Ես հիմակ ալ չեմ հաւատար :

— Հրաման է, ժաղ : Անգամ մը հետապնդե - ցէք Տանիին հետ : Փողոցին մէջ տեղ մը պիտի հանդիպիս անոր :

Ժաղ դուրս ելած ըլլալուն համար իրապէս ուրախացաւ: Հապիւ փողոց իջած՝ Տանի վազելով իր մօտ եկաւ եւ բազուկներով վզին փաթելով .

— Ոհ, սիրելիս, դիս շատ երկար սպասցու - ցիր, ըսաւ: Եւ սիրահարական դերը ամբողջական ցիր, ըսաւ: Եւ սիրահարական դերը ամբողջական խաղալու նկատումով՝ չհնդալից համբոյր մը դը - րոչմեց անոր այտին: Ցետոյ՝ «լաւ որ եկար , ըսաւ անոր այտին: Ցետոյ՝ «լաւ որ եկար , փութանք Աստուծոյ», չընչաց ականջին: Խնդիրը ծա - նրը է : Քալենք :

Կատակ ու ծիծաղ կեղծելով, Տանի Մուլէնը եւ Ժաղ Մուլէնը վար իջան փողոցէն վեր, եւ տան առարկաներու վե - րաբաւ փողոցէն մը առջեւ կեցաւ :

— Ձիշդ այդ է ուղածս, գոչեց, ցոյց տալով դուցափեղկին մէջի սառնարանը: Նոյն միջոցին ա - պակիին մէջէն ցոլաց դիմագիծը հսկայ մարդու մը՝ կիսավերարկուով եւ թիրոլեան գլխարկով : — Այս մարդը կը հետապնդէ ժեռարը , անոր մեթրոյէն դուրս ելլելէն ի վեր :

Եթէ մեզ կորսնցնելու վախը չըլլար, չատոնց պիտի երթար կեսթափոն կանչելու :

— Երթամ տղոցը լուր տա՞մ արդեօք:

— Ոչ, ոչ: Որ տունը ըլլալը չի գիտեր: Այն - քան դգուչութիւն կ'ընէ չեհնուելու համար, որ ժեռարը ներս մտած ատեն՝ ինք աւելի առաջ ան - ցաւ : Ձինքը պէտք է ասկից հեռացնենք :

Փողոցէն վար իջան , երբեմն քովնտի ակնարկ մը նետելով ետեւէն: Խորամանկութիւնը յաջող արդիւնք տուաւ : կեսթափոյին մարդը անոնց կը հետեւէր: Երբ հասաւ Սէն Միչէլի պողոտան, ուր կը վխտան բազմութիւնն ու ուսանողական սրճա - րանները, քանի մը անգամ փորձեցին փախուստ տալ. բայց ան կառչած կը մնար իրենց պոչին :

— Ինչպէ՞ս աղատենք այս փորձանքէն, հարցուց Տանի, որ սկսած էր մտահոգուիլ :

— Խաղաղ անկիւն մը երթանք: Սթիպուած պիտի մեկնի, առաջարկեց Ժաղ :

Ուղղուեցան Պանթէոնի Հրապարակը, լեցուն դարձարձիկ, նեղ , հին փողոցներով: կեսթափո - յին գործակալը այլեւս ինքզինքը չէր ծածկեր եւ քանի մը քայլ ետեւէն կը հետեւէր իրենց: Երբ Հրապարակին անկիւնը՝ ոստիկանական պահակա - նոցը հասաւ, յանկարծ սուլեց: Ձիչդ անոնց առ - ջեւ, փոխադրակառքի մը դուռները բացուեցան եւ կեսթափոյի հինգ - վեց մարդիկ դուրս նետուե - ցան:

— Միւսները աղատէ, Տանի, գոչեց Մուլին: Իմ մասին մի մտածեր :

(Շար.)

Պատուղներու եւ բանջարեղէններու բարձրացման եւ չարաչահութեան առաջքը առնելու համար կառավարութիւնը որոշեց սակագին նշանակել : Այս որոշումը պիտի գործադրուի երեքշաբթիէն սկսեալ :

Ինչպէս գրած էինք, կարգ մը պատուղներ եւ բանջարեղէններ պիտի ներածուին դրացի երկիրներէ. մասնաւորապէս լոլիկ եւ լուբիա՝ Իտալիայէն :

× Միխին համար պարտադրուած գիները գժգոհութիւն պատճառեցին փոքրաքանակ վաճառորդներուն : Անոնք կը գանգատին թէ միայն իրենց արհեստակցական միութեան կարծիքը առած են եւ ոչ թէ իրենց :

Մասավաճառները ժողով գումարեցին առջի օր : Վիճաբանութիւնը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր : Այս առթիւ յայտարարուեցաւ թէ չեն կրնար գործադրել կառավարութեան պարտադրած գեղչը, 4—28 % եւ թէ իրենց արհեստակցական միութեան պաշտօնեաները հրաժարած են : Կը կարծուի թէ խանութները բաց պիտի մնան, բայց կառավարութեան հրամանները պիտի չգործադրուին :

Ինչպէս կը յիշուի, մասավաճառները գործադուլ յայտարարեցին 1951 Սեպտեմբերին, երբ կառավարութիւնը կը սպառնար բռնագրաւել խանութները : Այն առեն արտօնուեցաւ 10 % աւելցնել գիները :

Այժմ նոր տաղնապ մը ծագած է : Մասավաճառները տրամադիր են գիները գեղչելու միայն երկրորդական տեսակներուն համար : Բանակցութիւնները կը շարունակուին :

ԳԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶի ոստիկանութեան քննիչը, Մոհամմէտ Շապպի, սպաննուեցաւ անծանօթի մը կողմէ :

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Վարդան Աչըղեան անուն Հայ մը ձերբակալուեցաւ, խորհրդային հիւպատոսարանէն դուրս գալ առեն, երբ Սթալինի լուսանկարը ցուցնելով կը պոռար . — « Անմիտներ, այս մարդն է որ պիտի ազատէ ձեզ» : Քիչ մնաց որ բզկտէին : Կը կարծուի թէ տաքերէն ազգուած է :

ՀԻՒՍ. ԿՈՐԷԱՅի մէջ վար առնուեցան 12 կարմիր օգնաւեր : Միեւնոյն առեն դռնփակ բանակցութիւններ կը կատարուին, պինդ աղարի համար :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԷն արեւմտեան չորքը ապաստանած են, Յունիսի ընթացքին, 8000 փախստականներ, այսինքն 70 % աւելի՝ բաղդատելով Մայիսի փախուստաններուն հետ : Փախստականներուն մէջ կը գտնուի ոստիկանութեան հազարապետ մը, իրենք Պոլով, 36 տարեկան, որ կը թուած է, Մոսկուայի մէջ : Կը պատմէ թէ ոստիկանութիւնը կանոնաւոր բանակի մը կը վերածուի արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

ԿԻՊՐՈՍի Թուրքերը հեռագիր մը ուղղելով Անգլիոյ գաղթայրն նախարարին, յայտարարեցին թէ իրենք աւելի քան երբեք հակառակ են որ Կիպրոսը Յունաստանի կցուի : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Կիպրոսի 95.000 Թուրքերը չմասնակցեցան Ուրբաթ օրուան գործադուլին, «որ արգուած էր իբրեւ բողոք Անգլիոյ անհաշտ ընթացքին դէմ» :

ՀԱՑՁԱՁԻ մէջ հրդեհ մը քանի մը հարիւր հազար ոսկիի վնաս պատճառեց : Հրկէական գործակալութեան երկու մեծ մթերանոցները մոխիր դարձան եւ գինուորական տաղաւար մը ծանրապէս վնասուեցաւ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի արուեստի պատասխանը պիտի դրկուի յառաջիկայ շաբթու : Կարգ մը փոփոխութիւններ պիտի կատարուին, նկատի առնելով Տոքթ. Ատրնաուրդի թելադրութիւնները : Այս պարագան յայտնութիւն մը կը համարուի արեւմտեան Գերմանիոյ համար :

ՋՕՐ. ՐԻՃՈՒԻՑ վերադարձաւ Տանըմարքայէն : Համայնավարները թուղթիկներ ցրուած էին նամակատրոշմի մեծութեամբ, միջատի մը պատկերով եւ հետեւեալ արձանագրութեամբ.— «Րիճուէյը հոս է. պատրաստուա՞ծ ես » :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐԱԿԱՆ զաւ մը երեւան հանուած է ձախընի մէջ : Քննութիւնները կը շարունակուին Մայիս 1ին ձերբակալուած 1100 ամբաստանեալներու մասին :

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԴԷպի ՀՌՈՄ

Առ ի տեղեկութիւն Աներաո Ցղութեան Քոյրերու նախկին սանուհիներու եւ որբուհիներու :

Դէպի ՀՌՈՄ խմբովին ճամբորդելու արձանագրութիւնը բացուած է : Վերջին թուականն է 10 Յուլիս :

Պայմանները են.— Անցագիր բոլորին համար : Իտալական վիզա ոչ - Ֆրանսացի հպատակներու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական երթ ու դարձի վիզա :

Շոգեկառքի երթ ու դարձի ճանապարհածախսն է մօտ 12.000 Ֆրանք : Իսկ Հռոմի մէջ օրական 1.600 իտալական լիրէթ :

Փափաքողները թող բարեհաճին ներկայանալ Հայ կաթողիկէ Առաջնորդարան 10bis, Rue Thouin, ամէն օր ժամը 9-12 : Մեկնումը Gare de Lyonէն, Օդոստոս 4 երկուշաբթի առաւօտեան ժամը 8.20ին :

ՀԱՑՐ ՂԵՒՈՆԴ Վ. ԲԻԼԵՐՃԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ **ՓԱՐԻԶի ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ** *իր մարզադաշտին վրայ* , Stade Olier 11 Rue d'Arcueil, Porte d'Orléans, La Vache Noire :

Հովանաւորութեամբ Պ. ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԻՆԿԵԱՆի

կիրակի, 6 Յուլիս, ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼԱՄՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Cadet սրճարանին վերնայարկը :

Կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հայոց քաղաքական պատմութիւնը Գ. եւ Դ. դարերուն» : Այս դասախօսութեամբ կը փակուի Լամրանին այս տարեշրջանը :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿի.— Պօմոնի Կ. Խաչի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Ազամեանի , Տէր եւ Տիկին Թադոսեանի եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն, իրենց տիկնոջ , քրոջ եւ աղգականին ողբացեալ տիկին ՎԱՐԴԱՆՈՒՇ ԱԴԱՄԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 2000 ֆրանք Այնճարի «Ցառաջ»» վարժարանին :

«ՑԱՌԱՋ»ի և«ՀԱՑ-ԲՈՑԺ»ի ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ Մարսէյլէն Պ. Գրիգորեան 2000 ֆր. կը տրամադրէ «Հայ - Բոյժ»ի , 1000 ֆր. «Ցառաջ»ի տրամադման համար :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑ-ԲՈՑԺ

ժող. ամսաթերթ բժշկութեան

խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 137 (Մայիս).— Ինչո՞ւ կը նիհարնան (Տոքթ. ԱՑՎԱԶԵԱՆ).— Ինչո՞ւ կը խանգարուի ջղային դրութիւնը (ՏՈՔԹ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Աթենացի կիները (ԲԱՂՀԱՆ). — Արդանդի ուռը (ՏՈՔԹ. ԲՈՐՈՆ).— Եբրեկոյեան ճաշը (ՏՈՔԹ. ԱՇՃԵԱՆ).— Բժշկ. նորութիւններ (ՏՈՔԹ. ՍԵՐՈՐԵԱՆ).— Երեւանի արտաքինները (ԼԵՒՈՆ ԿԱՄՍԱՐ).— Որճաւորութիւն (ՓՐՈՖ. ՊԼՊՊԵԱՆ).— Հարցարան (ԽՄԲ.) :

Թիւ 138—139 (Յունիս - Յուլիս).— Սուտ դաշտան (ՀԱՑ - ԲՈՑԺ).— Շաքարախտ (ՓՐՈՖ. ԿԸՐԻՆ).— Մա՞նչ թէ աղջիկ (ՏՈՔԹ. ԱՇՃԵԱՆ). — Բոյսեր որ դեղ են (ՏՈՔԹ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Թոքախտի նոր դեղ մը (ՏՈՔԹ. ՍԵՐՈՐԵԱՆ). — Մարզակազմութիւն... ոտանաւորով (Ց. ՔԻՒՐՏԵԱՆ).— Աթաչակ (Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ).— Ինձորին կեղեւները (ՏՈՔԹ. ԼՈՒՄԱՆ).— Շան պաշտպանութիւնը Հայոց մէջ (Մ. ՍԱՄՈՒԻԼԵԱՆ) :

Տարեկան բաժնեգինը 800 Ֆրանք : Արտասահմանի 1000 Ֆր. : Դիմել 17 rue Damesme, PARIS :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէսկնի Ֆ. Կապ. Խաչի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութեան : Այս Շաբաթ ժամը ճիշդ 9ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ, 11 rue Branly :

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախոսութիւններ, գաւեշտ, երգ ու պար, երկսեռ աչակերտութեան կողմէ : 110է աւելի աչակերտներ բեմին վրայ :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ Տէսնիի ու չրջանիներու հայ հասարակութիւնը :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ, 4 Յուլիս.— Այրի Տիկին Մալվինէ Սիրանոսեան եւ զաւակները (Նիս - Լիոն) , Տէր եւ Տիկ. Օննիկ եւ Կիւլիզար Վարդեվանեան (Լիոն), Պ. Միքայէլ Սիրանոսեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Վահէ եւ Վարդանոյշ Թիմուրճեան եւ զաւակները (Նիս), Տէր եւ Տիկ. Բագարատ եւ Երջանիկ Թիմուրճեան եւ զաւակները (Նիս), Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Սիրանոսեան եւ զաւակները (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան եւ զաւակները (Տէսնին), Տէր եւ Տիկ. Զարխճեան (Ռոման) , սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն դառնադէպ մահը՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եղբօրորդւոյն եւ աղգականին՝

ՏԻԱՐ ՍԱՐԳԻՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆի

(Բնիկ Պանտրմացի)

որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 3ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Կրանժ Պլանշի հիւանդանոցը, 46 տարեկան հասակին :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը երկուշաբթի, 7 Յուլիս, առաւօտեան ժամը 9.30ին, Կրանժ Պլանշի մատուռին կից, իր խցիկին մէջ , ուրկէ , դագաղը պիտի փոխադրուի կիյոթիէրի նոր գերեզմանատունը, Ave. Berthelot :

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը՝ այս եկուչաբթի երեկոյեան ժամը 6.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 21ին, դպրոցին սրբահը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսէյլ.— Հ. Ց. Դ. Քրիսթոսեր ևնթակոմիտէի գաշտահանդէսը, հովանաւորութեամբ Շրջ. կոմիտէի, Յուլիս 13ի կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Սէն Ժիւստի ծառախիտ եւ օդասուն պարտէզին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Խանասորի արշաւանքի տօնին առթիւ գաշտահանդէսը Յուլիս 27ին : Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— «Խանասորի » տարեդարձը Շավիլի մէջ, Յուլիս 27ին, կիրակի :

ԱՐՄԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆի ՀԱՄԱՐ

Կեդրոնացնելու համար ի պատիւ Հայ մարդիկին տրամադրուած դումարները, կը խնդրուի փափաքողներէն իրենց նուէրները ղրկել.— Mr. N. Hovhanessian , 14 Rue Rochambeau , Paris (9), C.C.P. Paris 7065 - 15 :

ԿՂ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տէսնէն Հղգաթ Աւետիսեան թեղուտ գիւղացի (Տարօն) կը վճռած իր եղբայրը Մկրտիչ Աւետիսեան, որ վերջին պատերազմէն ետք կը ծառայէր Ամերիկեան չրջանի մէջ (Գերմանիա) : Տեղեկացնել Avedissian Rekat, 3 Allée Thénard. (Décines - Isère), France :

Ամառ եղանակին վնասուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է : Առողջապահական լաւագոյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միայն որ գոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին : Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ ածա՛ն օշարակ կը գնէ, իր տղոց համար ըլլալուն : Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը : Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը : Առաջնակարգ ու սքանչելի « ՇԻՐԱԿ» Օշին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէ՛ն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը :

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

SIROPS DE LUXE
NOËL BERNARD

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱԽԱԹԻՆ ՄԷՋ

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆի՞ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , առացգային համար :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարթաձեւեան չաքարները (dragées) *ամէն տեսակ անուշեղէն եւ մրգեղէն* (desserts)
30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82
եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Mardi 8 JUILLET 1952 Երեքշաբթի 8 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6808-Նոր շրջան թիւ 2219

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՀԱՄԲԵՐԱԽԻՏԻՒՆ

Տեսակ մը անհամբերութիւն, տեղ - տեղ ալ ջղագրգռութիւն կը սիրէ առնէ մը ի վեր, իբրեւ հետեւանք համատարած անորոշութեան :

Արդարեւ, ոչ մէկ լուսաւոր հեռանկար՝ մի - ջազգային - քաղաքական ճակատի վրայ :

Ամխնները կը թաւալին միօրինակ :

Մայրադոյն Արեւելքի մէջ պատերազմներուն հետ — Քորէա եւ Հնդկաչին — բանակցութիւն - ներն ալ կը չարունակուին, առանց ելքի մը յան - գելու :

Ասդին, Եւրոպայի սրտին մէջ, մոռեսադէտ - ները, դիւանականները եւ դիւանագէտները ան - հնարին ճիգեր կը թափեն, նոր Եւրոպան կազ - մակերպելու համար :

Միեւնոյն առեն , կը փորձեն լուծել բազմա - թիւ բարդ խնդիրներ, որոնց ելքէն կախում ունի խաղաղութեան ամրապնդումը :

Ամէն օր տեղեկութիւններ կը կարդաք այդ խնդիրներու մասին,— մէկը միւսէն պայթուցիկ նիւթեր :

Գլխաւորը՝ գերմանական թնճուկն է : Անոր ծալքերը քակելու բոլոր փորձերը ձախողեցան մինչեւ այսօր :

Երեք Դաշնակիցները չարաթներէ ի վեր կը խորհրդակցին, համաձայնելու համար իրենց եր - րորդ պատասխանը՝ Մոսկուայի :

Այս տքնաջան աշխատանքն ալ կ'ապացուցանէ տիրող մտահոգութեան խորութիւնը :

Որքան ալ վճռական երեւան, երեք Մեծերը յաճախ անկարելին կը փորձեն, որպէսզի բաբե - նական քայլ մը առնէ Զորրորդը :

Իրրեւ պատասխան , կա՛մ քար լռութեան կը հանդիպին, եւ կամ բոլորովին նոր կացութեան մը առջեւ կը գտնուին :

Զաւզապանց լաւատես պէտք է ըլլալ, հատ - ուածոյ համար թէ բարենչան լուր մը պիտի ստա - նան այս չաբթու, երբ յանձնեն իրենց երրորդ ծա - նուցադիրը :

Երեք արեւմտեան Դաշնակիցները հիմնակա - նին մէջ համաձայնած ըլլալով հանդերձ, յաճախ ի - րարմէ կը զատուին չատ մը կէտերու մէջ :

Դիմացինը այս պարագան ալ կ'օգտագործէ , խնդիրները ձգձգելու եւ մթնոլորտը պղտորելու համար :

Բոլորովին պատահական երեւոյթ չէ որ Մոս - կուայի անթեղն ու մամուլը չատ աւելի կծու բա - ռեր կը գործածեն Մ· Նահանգներուն, քան Անգ - լիոյ հանդէպ : Աւելի կ'անարգեն Թրումընը, քան Զըրչիլը :

Երբեմն մէկը, երբեմն միւսը չոյելու այս քա - ղաքականութիւնը բոլշեւիկեան ռազմավարու - թիւն մըն է, մոլորեցնելու համար :

Եւ բազմազան են այդ ռազմավարութեան ծալ - քերը :

Օրինակ, մինչ Մոսկուա անդադար կը ճաղկէ ամերիկեան աշխարհակալութիւնը , թշնամական ցոյցեր ալ ներշնչելով, իր զրպտիաներէն իլիա Է - րէնպուրկ մեղրածոր խօսքեր կ'ուղղէ ամերիկացի ժողովուրդին :

Թերթերը հրատարակեցին իր ճառը՝ արեւել - եան Պերլինի մէջ, խաղաղութեան համաշխարհա - յին համագումարին առթիւ :

Խորհրդային խօսնակը երբեք այսքան խելօք ճառ մը խօսած չէր :

Ի՞նչ կ'ըսէր , — խաղաղութիւնը կարելի է ապահովել, եթէ ամէն ազգ յարգէ ուրիշ ազգե - րու վարչական կարգուսարքը :

Էրէնպուրկ չի հաւատար թէ Ամերիկա պա - տերազմ կ'ուզէ : Ամերիկացիները պատերազմի պատրաստուած են պաշտպանելու համար իրենց կենցաղաձեւը — ապրելու եղանակը՝ համայնա - վարութեան դէմ :

Բայց, ո՞վ կը սպառնայ ամերիկեան կենցաղի մակարդակին , կը հարցնէ խորհրդային զրպտի - ա, ջաղացքէն եկած մարդու մը պէս :

Այս կարգի ճառերն ալ ոչ թէ կը պայծառա - ցնեն, այլ աւելի կը մթագնեն հորիզոնը :

Ի վերջոյ յետին համբակն ալ կրնայ զատել թէ ինչ կ'անցնի կը զառնայ, — թէ ինչո՛ւ մեծ ու փոքր կը դինուին, ահագին զոհողութիւնները ստանձնելով : Հետզհետէ անհամբեր զառնալով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՄԱՑ ԿԱՄԱՑ ...

Ամերիկայի մէջ առածի կարգ անցած է հե - տեւեալ խօսքը .

— Մեծ հայրիկը մեռաւ, այլեւս թերթ մի ղր - կէք :

Մեր գաղութին մէջ ալ, որ տակաւին երիտա - սարդ է, պարբերաբար նամակներ կը հասնին նոյն իմաստով :

Երէկ հատ մը կարդացի .

— « Հայրիկը մեռաւ : Տղաքը հայերէն չեն կարդար : Թերթը դադրեցուցէք » :

Աւելի առաջ, Ֆրանսուհի մըն էր որ կը գրէր .

— Հայերէն դիտցողը մեռաւ : Խնդրեմ, դադ - րեցուցէք թերթին առաքումը :

Ուրիշ պատկերազարդ օրինակներ ալ չեն պակ - սիր :

— Հայրս մեռաւ, մայրս Ֆրանսացի է : Ոչ ես հայերէն դիտեմ, ոչ ալ եղբայրս եւ քոյրս : Հետե - ւաբար կը խնդրեմ թերթը դադրեցնել :

Այսպէս , կամաց - կամաց կը հասնինք ... Ամերիկայի :

Հայրիկը , մայրիկը կամ «հայերէն կարդացո - ղը» ողջ եղած տեղն ալ, անոնք ե՞րբ նայած էին հայերէն թերթի կամ գրքի վրայ :

Ե՞րբ յոգնութիւն կրած էին գոնէ կարդալ - գրել սորվելու :

Հայրիկը եւ մայրիկը իրենց հոգ տարա՞ծ էին, որպէսզի սորվին :

Մնողները արեւելք, զաւակները արեւմուտք : Ամէն մէկը առանձին սենեակ, իրենց յատուկ սո - վորութիւններով :

Ասդին, ծնողները հայերէն կը խօսին իրարու հետ : Եւ հայերէն կը կարդան, թերթ կամ գիրք :

Դիմացի սենեակին մէջ, զաւակները գոնդոզին օտարալեզու հրատարակութիւններ կը թղթատեն : Եւ նոյն լեզուով իրարու կը բացատրեն իրենց տե - սածներն ու չտեսածները,— Շարժանկարի ստա - դերու սիրային արկածներէն մինչեւ Թարզան - մարզան ...

Վաղը կրնան ողջ մնացած հայրիկն ու մայրի - կէն ալ տունէն ճամբել, իրրեւ օտարական :

Վ.Ա.ՀԷ

ՏԱՔԻՆ ԱՒԵՐՆԵՐԸ ԵՒ ԶՈՀԵՐԸ

Անտանելի տաքերը կը չարունակուին ամ - բողջ Եւրոպայի մէջ միեւնոյն աստիճութեամբ :

Վիէննայի մէջ տաքէն մեռան վեց հոգի եւս , որով 25ի կը բարձրանայ թիւը :

Ամբողջ Եւրոպայի մէջ 300 հոգի մեռան, ար - նախառնմամբ կամ արեւահար ըլլալով : Ժընեւի մէջ 36 աստիճան էր կիրակի : Իտալիոյ հարաւը փո - թորիկներ եղան, իսկ Փոյի հովիտին մէջ մինչեւ 40 աստճան կը ցուցնէր ջերմաչափը : Միլանոյի մէջ 18 հոգի արեւահար եղան, որոնց հինգը մե - ռան : Հռոմի կէսը ջուրէ զրկուած է : Ուրիշներ ալ խենդեցան :

Փարիզի ջուրի սպառումը կիրակի իր ամէնէն մեծ քանակին հասաւ :

Հրդեհը աւերներ կը գործէ հարաւային Ֆրան - սայի անտառներուն մէջ : Պուչ տիւ Ռոնի անտառ - ներուն հրդեհը հազիւ ութ ժամէն կրցան մարել : Ուրիշ նահանգներու մէջ փոթորիկներ պատահե - ցան եւ կայծակը կրակ ձգեց անտառներուն մէջ : Լիոնի մէջ ջերմաչափը բարձրացաւ 38ի, իսկ Շէր - պուրկի մէջ 19ն էր կիրակի :

ՓԱՐԻԶԻ Բ· ՀԻՋանին մասնակի ընտրութիւն - ները վերջացան կիրակի օր : Երեսփոխան ընտր - ուեցաւ ձախակողմեան խմբակցութեան թեկնա - ծուն, Լկաուէ , չահելով 146.018 քուէ ընդդէմ հա - մախառնավար թեկնածու Օկէի (53.452 քուէ) : Նո - րընտիր երեսփոխանի մասին այսօր դրութիւն մը կ'երեւայ Բ· էջին մէջ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ անկախութեան տօնին առ - թիւ (4 Յուլիս) մեռան 477 հոգի, 225 երթեւեկի զոհ, 151 խեղդուած, 101 մեռած զանազան պատ - ճառներով :

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ եղաւ Պուքրէշի խորհրդային դես - պանը, Ֆաւթարացէ :

170 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք արժողութեամբ կանանչ լուբիա եւ լոլիկ ապսպրուեցաւ Իտալիա, դինները իջեցնելու համար :

ՉՈՐ. ՏԸ ԿՈՂԿԸ ԿՈՐՄՆՑՆԷ 40-50 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ

Ծանր պատահում մը ծագեցաւ զօր· տը կո - ղի կազմակերպութեան մէջ, կուսակցական հա - մագումարին առթիւ : 40 — 50 երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ հրաժարեցան, մերժելով հը - պատակիլ կեդր· վարչութեան կարգապահական հրահանգներուն :

Այս առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան համագումարին մէջ, որ վերջացաւ չա - բաթ օր : Փոթորիկը պայթելէ առաջ, զօր· տը կոչ բեմէն իջնելով , խառնուեցաւ 1200 պատգամաւորներուն : Ընդհ· քարտուղարը, Սուս - թէլ, ցաւով դիտել տուաւ թէ կուսակցութիւնը խորհրդարանական տագնապ մը կ'անցընէ երեք ամիսէ ի վեր : Եւ բացատրեց թէ կարելի չէ երկու քաղաքականութիւն վարել : «Ժողովրդապետու - թիւնը անիշխանութիւն չի նշանակեր, ոչ ալ ան - կարողութիւն՝ դիրքերը փոխելով եւ քուէները ցր - ուելով» : (Ըմբոստները քուէ կուսային փինէի կառավարութեան, ըստ իրենց հայեցողութեան) :

Ըմբոստներուն վարիչը՝ Պառաչէն, թելադրեց ըմբռնել իրականութիւնը : «Այն ուղեփիծը որուն կը հետեւին կազմակերպութեան 121 երեսփոխան - ները, Ազգ· ժողովի մտնելէ ի վեր, փոխանակ իր նպատակներուն հասցնելու, ընդհակառակն հե - ռացուցած է : Պէտք չէ մեկուսանալ ծրագրեալ ընդդիմութեամբ : Պէտք է իրական կարգուսարքին մէջ մտնել : Ճիշդ հակառակն է որ կը պահանջէ զօր· տը կոչ : Մեզ կը մղեն պայքարի մը որ անել է : Մեր խմբակցութիւնը կրնա՞յ օգտակար ըլլալ երկրին , յամառօրէն ընդդիմադիր դիրք մը բըռ - նելով , ինչ որ յաճախ կ'առաջնորդէ համաչէա - վարներուն հետ քուէ տալու : Անչարժ սպասել ազ - գային աղէտին՝ առանց յուսալու որ զօր· տը կոչ իշխանութեան դլուխ պիտի հրաւիրուի, դործու - նէութեան ծրագիր մըն է որուն չենք կրնար հա - ւանիլ » :

Զօր· Պիլօթ յորդորեց դադրեցնել ամուլ վի - ճաբանութիւնները : Կազմակերպութեան վարիչ դէմքերէն Անտէ Մալռօ ուժդնօրէն քննադատեց ըմբոստները, «հակառակորդներ» կոչելով զա - նոնք :

Ցետոյ խօսք առաւ զօր· տը Կոլ, որ բաւ թէ ժողովրդական Համախմբումը ստեղծուեցաւ պայ - քարելու համար հաստատուած կարգուսարքին տկարութեանց եւ անկարողութեան դէմ : «Ես չեմ կարծեր թէ դեւերը դեւ ըլլալէ դադրեցնելու հա - մար, հարկ է անոնց չարքերուն մէջ մտնել, կամ չարիքը խափանելու համար պէտք է չարիք դոր - ծելով սկսիլ : Մենք առանձին Ֆրանսան չենք , եւ արդէն պատերազմի ընթացքին տխրութեանք աշխատիլ ուրիշներու հետ : Առանց պայմանի ու - րիշներուն մէջ սպրդելով չէ որ պիտի փրկենք եւ վերանորոգենք երկիրը » :

Այս ճառէն ետք, քուէարկութեան դրուեցաւ բանաձեւը : Թեր քուէարկեցին մինչ 418 հոգի , դէմ՝ 46, իսկ ձեռնպահ մնացին 660 պատգամա - ւորներ : Այս քուէարկութենէն անմիջապէս վերջ հաստատուեցաւ որ 33 երեսփոխաններ եւ 18 ծե - րակուտականներ — կազմակերպութեան խորհր - դարանական ներկայացուցիչներուն աւելի քան 50 % — պիտի հրաժարին : Ձեռնպահ մնացողներ ալ մեծ մասով կը քննադատեն զօրավարին ռազմա - վարութիւնը : Այս քաղաքականութեան կուսակից - ները կ'ըսեն թէ երբ մերժեն յարմարիլ Պ· Փինէի քաղաքականութեան, իրենց կազմակերպութեան խմբակները անեղծ կը մնան եւ երէք հակառակ Պ· Փինէի չանքերուն, Ֆրանքը չփրկուի եւ ազէտ մը պայթի, զօրավարը պիտի կրնայ իշխանութեան դլուխ անցնիլ : Բայց քննադատները դիտել կու - տան թէ նոյնիսկ այդ պարագային չատեր պիտի մեղադրեն Կոլէանները թէ փութացուցին ազէտը, մերժելով դործակցիլ Փինէի հետ :

Աւելորդ է ըսել թէ այս պատահումը մեծա - պէս կը զօրացնէ Պ· Փինէի դահլիճին դիրքը եւ զօր· տը Կոլի կազմակերպութիւնը, որ մեծամաս - նութիւն կը կազմէ Ազգ· ժողովին մէջ, կը վե - րածուի վճռորոշ մասնութեան :

Ըմբոստները զօրավարին քաղաքականութեան կը վերադրեն իրենց կազմակերպութեան տկարա - ցումը :

ԹԻՒՆԻՍԻ ՀԱՄԱԿՑԻ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԵՏ

Մառեչալ Թիթօ կիրակի օր ճառ մը խօսելով Նիշի մէջ, (պուլկարական սահմանադլուխէն 30 մղոն հեռու), ըսաւ թէ Ի· Միութիւնը կը ջանայ իրարմէ բաժնել Եուկոսլաւիան եւ Արեւմուտքը : Ան կը փորձէ համոզել թէ մենք Ի· Միութեան դաղտնի բարեկամներն ենք եւ կարդ մը խորհրդա - յին դիւանագէտներ հրապարակաւ կը ժպտին մե - զի : Մենք դործ չունինք Ի· Միութեան հետ : Ա - նոնք կ'ուզեն խափանել Արեւմուտքին մեզի եղած օդնութիւնը, բայց պիտի չյաջողին : Մենք կանդ - նած ենք 1948ի տեսակէտին վրայ : Մենք չենք ու -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԿԸ ԲԱՐԵՓՈԽԷ ԹԻՒ 175 ՕՐԷՆՔԸ ՈՐ ՍԵՂՄՈՒՄՆԵՐ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷՐ

ՀԱԼԷՊ, 24 Յունիս.— Բովանդակ դաղթաշխարհի համար դաղտնիք չէ, թէ սուրիական նոր իշխանութեանց կողմէ 27 Մարտ 1952ին հրատարակուած 175 թիւ նոր օրէնքը, — որ կ'առաջադրէր հիմնական փոփոխութեան ենթարկել կրթական դրութիւնը երկրին մէջ —, խոր մտահոգութիւն ստեղծած էր մանաւանդ սուրիահայութեան եւ ընդհանրապէս Սուրիոյ բոլոր քրիստոնեայ համայնքներուն մէջ :

Ինչպէս յայտնի է, Ֆայսլի Սըլոյի վարչական իշխանութիւնը, ընկերային ընդհանուր յառաջդիմութեան եւ կրթական նոր յեղաշրջումի մը համար, մշակած եւ հրատարակած է բազմաթիւ նոր օրէնքներ : Պէտք է արձանագրել, թէ բոլոր այդ հրամանագիրներու ոգին թելադրուած է ընդհանրական չահերէ եւ համասուրիական մտահոգութիւններէ եւ կը ձգտի սուրիաբնակ բոլոր համայնքներու եւ տարացեղ հայրենակիցներու ապագայ բարօրութեան, հասարակաղոր քաղաքական իրաւունքներու պաշտպանութեան, պետական եւ վարչական գործօններու զօրացման, հասարական վերելքի եւ զարգացման, մէկ խօսքով, աղգային ընդհանուր յառաջդիմութեան :

Վարչական վերջին յեղաշրջումի երկու տիրական դէմքերը, Ֆայսլի Սըլօ եւ Էմիլ Զիւէքլի, առաջին օրէն իսկ լծուեցան ներքին խոր բարեկարգումներու, պետութեան երիտասարդացման ու յառաջդիմական ոգիի տարածման գործին : Ու այսօր ալ, երբ կազմուած է արդէն նոր կառավարութիւն մը, դլխաւորութեամբ վարչապետ եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարար Ֆայսլի Սըլոյի, պետական բոլոր մարմիններուն եւ բոլոր նախարարութեանց մէջ կը տիրէ յառաջդիմական նոյն ոգին եւ համասուրիական զարթօնքի նոյն ձգտումը :

Հրատարակուած բազմաթիւ օրէնքներու կողքին, նաեւ թիւ 175 կրթական նոր օրէնքը, խմբագրուած կրթական դիւանապետութեան կողմէ, դլխաւորաբար կ'առաջադրէր վերջ տալ կրթական դունագեղ ծրագիրներու եւ, մասնաւորաբար, օտար կրթական հաստատութեանց անհակակշիռ գործունէութեան :

Եւ ասկայն, առաջին իսկ առիթով, երեւան կուգային կարգ մը անպատեհութիւններ՝ մեզի, Հայերուս համար : Նոր օրէնքը կարգ մը սեղմումներու կ'ենթարկէր ազգային վարժարանները եւ կը սահմանափակէր համայնական մեր իրաւունքները, մեր կրթական կեանքի ընդհանուր ղեկավարութեան գործին մէջ :

Թուենք քանի մը օրինակներ միայն . —

Ա.— Հայերէնը կը նկատուէր օտար լեզու, չաբաթական հայերէնի դասապահերը կը սահմանափակուէին չաբաթական չորս պահ միայն :

Բ.— Նկատելով, որ նոր օրէնքով մէկ օտար լեզուի դասաւանդութիւնը միայն կ'արտօնուէր, եւ հայերէնը կը հռչակուէր «օտար լեզու», Ֆրանսերէնի եւ անգլերէնի ուսուցումը անկարելի կը դառնար :

Գ.— Հոգեւոր պետերու եւ Առաջնորդներու իրաւական անօրէնի իրաւունքը կը ջնջուէր : Ազգ. նախակրթարաններու անօրէնութիւնն ու ամբողջական պատասխանատուութիւնը կը փոխանցուէին ԱՆՀԱՏ պատասխանատուներու : Դարձեալ, նոր օրէնքի հիման վրայ, երկրորդական ուսման տէր ոեւէ մարդ իրաւունք կը ստանար վարժարան բանալու, առանց իր համայնքի ազգ. վերին իշխանութեան հակակշիռին : Մէկ խօսքով, համայնական վարժարաններու դրութիւնը կը ջնջուէր :

Դ.— Երկսեռ վարժարաններ դոյութիւն չէին կրնար ունենալ :

Ե.— Նիւթական անյաղթահարելի դժուարութեանց կը մատնուէին դոյութիւն ունեցող բազմաթիւ վարժարաններ :

Եւայլն, եւայլն :

Բերիոյ Թեմի Ազգ. Իշխանութիւնը, որ յիսուն եւ աւելի վարժարաններ կը հաշուէ Հալէպի եւ շրջաններու մէջ, իր երիտասարդ ու կորովի Առաջնորդ Հօր դլխաւորութեամբ, անմիջապէս լծուեցաւ գործի, բարեփոխել տալու համար օրէնքի այն բոլոր տրամադրութիւնները, որոնք կրնային խախտել համայնական վարժարաններու ներկայ դրութիւնը, եւ հայերէնի «օտար լեզու» դասնումով, վտանգել մեր ազգային դաստիարակութեան գործը :

Ազգ. Իշխանութիւնը ունէր այն խոր համոզումը, որ իշխանութիւնները լայնամտօրէն եւ ժողովրդավար ոգիով պիտի մօտենային իրենց ներկայացուած որեւէ առաջարկի կամ թելադրութեան, — մանաւանդ որ կառավարութեան պետ Ֆայսլի Սըլօ բազմաթիւ առիթներով յայտնած էր իր ամբողջական պատրաստակամութիւնը՝ լսելու որեւէ բողոք կամ թելադրութիւն, հրատարակուած նոր օրէնքներու դէմ :

Հալէպի Ազգ. Իշխանութիւնը, դլխաւորութեամբ Ուսումնական Մարհուրդին, քննեց թիւ 175 կրթական նոր օրէնքը ու յանդեցաւ այն եղրակացութեան, թէ բազմաթիւ կէտեր կը կարօտին հիմնական սրբագրութեան : Նոր օրէնքը յուզում ստեղծած ըլլալով սուրիահայութեան բոլոր հոսանքներուն մէջ, նաեւ միութենական եւ անհատական վարժարաններու պատասխանատու մարմիններ եւ անձնաւորութիւններ, իրենց ընդհանուր մտահոդութիւններով, եկան դործակից Ուսումնական Մարհուրդին, հաւաքական դիմումով մը եւ օրուան Առաջնորդ Հօր միջոցաւ ներկայացնելու համար մեր ազգային ընդհանուր պահանջները :

Բերիոյ Թեմի Ուսումնական Մարհուրդը, նախագահութեամբ Զարեհ Եպիսկոպոսի, դումա-ըեց բազմաթիւ ժողովներ, խորհրդակցութեան հրաւիրելով նաեւ դոյութիւն ունեցող բոլոր միութենական եւ անհատական վարժարաններու հոդաբարձութեանց ներկայացուցիչներն ու տնօրէնները : Եւ զոհունակութեամբ պէտք է արձանագրել, որ համերաշխ ոգիով ու համազգային մտահոդութեանց թելադրած դործակցականոդիով, կարելի եղաւ, այլ համայնքներու կողքին, ներկայացնել նաեւ սուրիահայութեան առաջարկներն ու դիտողութիւնները պետական բարձր իշխանութեան :

Ի պատիւ Առաջնորդ Զարեհ Եպիսկոպոսի, պարտք կը նկատենք արձանագրել, որ ան ցոյց տուաւ, եւ այս անդամ, իր հօտին ու ժողովուրդին ազգային ընդհանրական չահերուն համապատասխան ոգի եւ արթնութիւն : Եւ Սուրիոյ մայրաքաղաք Դամասկոսի մէջ համայնքներու հոդեւոր պետերուն ու պետական ներկայացուցիչնե-րուն հետ իր երկարատեւ տեսակցութիւններով ու փոխադարձ լուսաբանութեամբ յաջողեցաւ պատմական և պատուաբեր արդիւնքով մը պսակել Բերիոյ Թեմի Պատ. Քաղաք. Ժողովի, Ուսումն. Մարհուրդի եւ ժողովրդային լայն շրջանակներու ճիդերն ու աշխատանքները :

Մեր նոր քարևկամները

Անցեալ ուրբաթ օր սեղան մը սարքուած էր Cercle Républicainի մէջ, ի պատիւ Տօքթ. Պերնար Լաֆէյի, երեսփոխան Փարիզի եւ նախկին նախարար : Ներկայ էին նաեւ Փարիզի երեսփոխան Փ.ոը Լէօթաո, նոր երեսփոխանը Քառէ եւ հայ հրաւիրեալներ, որոնց մէջ մեծամասնութիւն կը կազմէին երիտասարդները եւ երիտասարդուհիները :

Ցանուն Նախկին Ռազմիկներու Պ. Ն. Վարդանեան քանի մը ջերմ խօսքերով ողջունեց Տօքթ. Lafeyին մարդասիրական դործը, անոր պայքարը հանրային բարօրութեան համար, (հիւծախտին եւ կուրութեան դէմ եւն.) .— «Մենք հպարտ ենք այսպիսի բարեկամ մը ունենալով : Մեր ժողովուրդն ունի քառասուն դարերու կեանք, իր հոդին յաղեցած է քառասուն դարերու իմաստութեամբ : Հայկական բարձրաւանդակը կ'իյնէ Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Եւրոպայի ճամբաներուն վրայ, աշխարհի բոլոր բանակները քալած են դէպի այդ հանդոյցը եւ հոն դարնուած են իրարու : Եւ հայ ժողովուրդը մեծցած է փոթորիկներու մէջ : Ներկայիս, այն Հայերը, որոնք Ֆրանսա կը դանուին, դարձած են այս երկրին քաղաքացիները եւ հպարտ են ատով, որովհետեւ Ֆրանսական ազատասէր քաղաքակրթութիւնը կը տիրէ աշխարհին : Սակայն, անոնք ալ, իրենց կարդին, ուրախ են որ կրնան... հայ դարձնել ականաւոր Ֆրանսացիներ» : (Ջերմ ծափեր) :

Ցետոյ Jean Legaret.— « Անցեալ պատերազմին մեր ձիաւոր դունդին մէջ կային բազմաթիւ Հայեր, որոնց հետ, թերեւս աշխարհի վերջին սպաղէն յարձակումը կատարեցինք. մեծ էր Հայոց քաջութիւնը : Նոյնպէս ընտրական պայքարին ընթացքին, հայ նախկին ռազմիկ մը ոտքի կենալով, յայտարարեց.— «Սա թեկնածուն ինձ հետ վիրաւորուեցաւ Տէօնքէրքի մէջ եւ դերի ինկաւ : Գիտութեան մէջ աղնիւ բարեկամն էր ամէնուն» : Այս խօսքերը երբեք պիտի չմոռնամ : Ինծի ծանօթ բոլոր Հայերը հպարտ ու աղնուական հոդիներ ունին (Ծափեր) :

Կարդը եկած էր Pièrre de Leotardի.

— « Վաղուց կը ճանչնամ ձեզ : Ծանօթ եմ ձեր պատմութեան էջերէն, եւ դիտեմ թէ ինչ մեծ քաջութեամբ պայքարեցաք ձեր դոյութիւնը պահպանելու համար : Մենք դիտենք որ Հայերը Ասիոյ Ֆրանսացիներն են, եւ միշտ չինարար ու աշխատասէր տարրեր եղած են : Երեսուն տարի ներկ ի վեր Ֆրանսայի մէջ չատ պատուաւոր տեղ մը ունիք արդէն » :

Օրուան հիւրը, Տօքթ. Պեռնար Լաֆէյը իր կարդին խօսք առնելով ըսաւ .

— « Շատ յուղուած եմ ձեր աղնիւ խօսքերէն, քաջ եւ մեծ է ձեր ժողովուրդը, որ ունեցած է Քլէմանսոյի եւ Տը Փրեսանսէի պէս բարեկամներ : Աչխարհի մէջ քիչեր կրնային ձեզի բարեկամ չըլլալ, եթէ ճանչնային ձեր հրաչալի պատմութիւնը, որուն դանձերը կամաց կամաց կը բացուին իմ աչքերուս : Ես դիտեմ որ յաճախ պարտուեցաք պետրազանց ուժին առջեւ եւ սակայն ձեր ժողովուրդի աննկուն ոդին երբեք չակարացաւ ու չարունակեց պայքարիլ, աչխատիլ եւ ստեղծադործել : Վասպուրականի հերոսամարտը համաշխարհային դիւցազներգութիւն մրն է : Ձեր ներկայութիւնը հաբըսաութիւն մըն է Ֆրանսայի համար եւ մենք ուրախ ենք : Կը մաղթեմ որ Հայաստան մը, իբրեւ « Ֆրանսա Ազեւելքի» ,ինչպէս կ'ըսէ մեր բարեկամ տը Լէօթառը, կարենայ մեզ ընդունիլ, ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ մենք կրցանք ձեզ ընդունիլ Ֆրանսայի մէջ, որ... Թերեւս «Հայաստանն է Ազեւմուտքին» (բուռն ծափեր) :

« Մաղթենք որ օր մը ամբողջ աչխարհն ըլլայ Ֆրանսայի պէս՝ հայրենիքն ամէնուն ,եւ օրրան բարութեան եւ եղբայրութեան» :

× Տօքթ. Լաֆէյ մասնաւոր հետաքրքրութեամբ կը հետեւի Հայոց պատմութեան, անցեալին եւ ներկային : Քանի մը ամիսներու ընթացքին, իր ձեռքերէն անցան Փարիզի Քաղաքապետարանի եւ Ազդային Մատենադարանի հայադիտական դիրքերը : Օրինակ, մեր բարեկամը դիտէ որ «Արմենիա» մը լոյս կը տեսնէր Ֆրանսայի մէջ եւ 1867ին «Զանդակ» (Clochette) անուն թերթ մը կար : Ծանօթ է Աբովեանին, Վանայ եւ Երեւանի ամրոցներուն : Մեծ արդութեամբ կը հմտանայ հայ պատմութեան եւ դրականութեան : Դեռ երէկ էր որ յատկապէս պատրաստուած ճառ մը արտասանեց Վասպուրականի հերոսամարտի 37րդ տարեդարձին առթիւ :

Տօքթ. Լաֆէյ հիմա կը փնտռէ վիճակագրութիւններ Ֆրանսայի Հայոց կեդրոնի եւ կեանքի մասին : Կ'ըսէ թէ Հայերը աչխատող, առողջ ու աղնուական են եւ ժողովուրդին մեծամասնութիւնն ունի ընկերային ողջմտութիւն :

Ան ունեցած է հայ ընկերներ եւ ծանօթներ դպրոցի, զօրանոցի ,դէնքի եւ քաղաք. կեանքի մէջ եւ համակրանքով կը խօսի անոնց մասին : Գիտէ Հայոց նուիրումը Ֆրանսայի : «Հայերը Մեր ճառագ Արեւելքի Ֆրանսացիներն են» ,կ'ըսէ միշտ :

Բայց ո՞վ է այս Եւրոպացին, որ «կը գտնէ » Հայերը : Շատ համակրելի , պարզ եւ մեծ մարդ մը :

Կը ներչնչէ յարգանք ամէնուն : Հակառակորդ չունի : Նուիրուած է մարդասիրական գործերու , ծրագիրներու, հիմնարկութեանց : Հանրօգուտ

20 Յունիսին, Դամասկոսի մէջ, վերջնապէս ճշդուեցան այն բոլոր բարեփոխութիւնները, որոնք պիտի կատարուին 175 թիւ կրթական նոր օրէնքին մէջ : Իսլամական տօներէն անմիջապէս վերջ, կրթական նախարարութիւնը պիտի հրատարակէ 175 թիւ օրէնքի կցորդ մը, որ կը սրբագրէ 27 Մարտին հրատարակուած օրէնքի բազմաթիւ տրամադրութիւնները ու կը բառնայ բազմաթիւ սեղմումներ :

Թուելու համար, դարձեալ, մէկ քանին այդ բարեփոխութիւններէն, յիշենք .—

Ա.— Հոգեւոր պետերն ու Առաջնորդները կը ճանչցուին ընդհանուր պատասխանատուները համայնական, միութենական եւ անհատական բոլոր վարժարաններուն : Պետութիւնը իրեւ տնօրէն կը ճանչնայ հոգեւոր պետերն ու Առաջնորդները :

Այս նոր տրամադրութեան հիման վրայ, նաեւ այսուհետեւ օրուան հոգեւոր պետին կամ Առաջնորդին կողմէ պէտք է վաւերացուին տնօրէնները միութենական եւ անհատական վարժարաններուն :

Բ.— Նոր օրէնքը կը սահմանէ . — «Հայերէն լեզուն օտար լեզու չի նկատուիր , ինչպէս նաեւ բոլոր այն հին լեզուները, — լատիներէն, ասորերէն ,եւն. — որոնցմով կ'աւանդուին կրօնական կամ դաւանական ծանօթութիւններ եւ դիտութիւններ» :

Գ.— Երկսեռ վարժարաններու դէմ պետական որեւէ արդելք դոյութիւն չունի, եթէ չահագործուող համայնքները վերապահութիւն չունին երկսեռ կրթութեան դէմ :

Այս հիմնական եւ կենսական փոփոխութիւններէն անկախ, բազմաթիւ յօդուածներ ենթարկուած են փոփոխութեան : Ու կարելի է ըսել , թէ որեւէ ցնցումի պիտի չենթարկուի մեր կրթական եւ դաստիարակչական գործը :

Նոր բարեփոխութիւններու հրատարակութենէն անմիջապէս վերջ, պիտի թարգմանենք հիմնական մասերը ու պիտի հրատարակենք, այն վստահութեամբ, որ անոնք ընդհանուր գոհունակութիւն պիտի ստեղծեն դպրոցական աչխարհի մէջ :

Մինչ այդ, անդամ մը եւս կ'արձանագրենք սուրիահայութեան երախտագիտական զգացումները հանդէպ ազգնջական Սուրիոյ եւ իր դեկավարներուն :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ի՞նչ կ'ուզեն

Ամառ է, դպրոցական ամավերջ: Առօրեայ խօսակցութեան նիւթը՝ օգափոխութիւն : Ունեւորը կը վճռէ լաւագոյն վայրը, զուարճութեամբ վայելելու համար իր հանգիստը, իսկ չունեւո՞րը ... Գանգ երեխաները ուղարկել օգափոխութեան կայաններ: Խեղճ մանուկներ: Տասը ամսուան դպրոցական կեանքը, անարեւ, խոնաւ, զանազան անյարմարութիւնները, նաեւ անունդի պակասը ընտանեկան յարկին մէջ անհրաժեշտ կը դարձնեն օգափոխութիւնը :

Կան ամէն տեսակի օգափոխութեան կայաններ՝ պետութեան, բարեգործական միութեանց, գործարանատէրերու կողմէ կազմակերպուած: Ոմանք, դիմէ ժամանակին, եւ զաւակդ կ'ունենայ իր օգափոխութեան վայրը:

— Շուարած եմ, չեմ գիտեր ի՞նչ ընեմ պղտիկներս,— կը գանգատի հայ մայր մը:

— Ինչո՞ւ չուարած ես: Օգափոխութեան կա՞յն կը պակսի, դպրոցը, քաղաքակիրթութիւնը, «սէօն»ները, «ֆէյա»ները ...

— Գիտեմ, քանի մը տարի զրկած եմ: Ցաւս այն է որ, անոնց կայաններէն պղտիկներս տուն կը դառնան իրենց գիտցած հայերէնը մոռցած, այլեւս չեն ուզեր Հայ կոչուիլ, հայկական դպրոց երթալ, հայկական անուն ունենալ: Սիրտս կը ճմլտլուի, կ'ուզեմ զաւակներս Հայ մեծցնել, Հայ ...

— Ուրեմն դիմէ Ֆրանսահայ Կաթոլիկ Միութեան, անոնք ալ կայան ունին: Անցեալ տարի դրացիս իր ութ տարեկան աղջիկը զրկած էր, վերադարձին՝ զարմանքով տեսայ որ առ հայերէն չխօսող պզտիկը՝ ոչ միայն կ'ուզէր հայերէն խօսիլ, այլեւ հայերէն երգեր կ'երգէր, ոտանաւոր կ'արտասանէր, աշնան ալ հայկական դպրոց դնաց : Եթէ կ'ուզես զաւակդ Հայ մեծցնել ...

— Դիմեցի. ըսին թէ տեղ չունին, թէ Թիւը լրացած է: Ուշ մնացիր: Բազմաթիւ հայ մայրեր կը դիմեն, ո՞ր մէկին տեղ տան :

Այս, Ֆ. Կաթ. Միութիւնը առաջին միութիւնը եղաւ, որ տեսաւ օգափոխութեան կայանի անհրաժեշտութիւնը, կայան մը որ ոչ միայն օդ եւ անունդ տար, այլ, մանաւանդ , հայ չունչ, հայ ոգի :

1935էնի վեր անխափան (բացառութեամբ զերմանական գրաւման չրջանին) Կաթոլիկ Միութիւնը կը կազմակերպէ իր օգափոխութեան կայանը , դժբախտաբար վարձու չէնքերու մէջ: Քանի մը տարի Նիս, քանի մը տարի Ռուայան, քանի մը տարի Վեռնէ ,անցեալ եւ այս տարի Կրընոպլի բարձունքը Haute Jarrie :

Այս, Ֆրանսայի բոլոր վայրերէն խնդրանքներ կը ստանայ: Կը դիմէ ունեւոր ծնողը, իր զաւակները վճարովի հայկական կայան դնելու համար, քիչ է մէկ ամիսը, կ'ուզէ որ զաւակները կայանը մնան երկուերեք ամիս ,հայերէնի վարժուելու համար: Կը դիմեն չքաւոր ծնողները, որբեւայրիները ստացմլիկ աղերսներով :

Ի՞նչ ընէ Կաթոլիկ Միութիւնը, քան իր սահմանափակ են իր միջոցները : Ճարահատ պիտի քննէ իր պարագաները : Անվճար ընդունի՞ չքաւորները, որբերը, բայց ի՞նչ միջոցներով պահէ կայանը, որ միլիոններու կը կարօտի: Չքաւորները , անվճարները մերժէ եւ ընդունի միայն վճարողնե՞րը: Չի կրնար ընել, քանի իր բուն նպատակն է ծառայել հայ ժողովուրդին : Սահպուած կ'ընդունի վճարովիներ, նաեւ եւ աւելի շատ անվճարներ, որոնց համար պիտի վճարեն Կաթոլիկ Միութեան մասնաճիւղերը:

Դժբախտաբար, բաւարար չեն անոնց ալ նիւթական միջոցները, պահանջին գոհացում տալու համար :Շատ մայրեր լալով կը համակերպին մերժումին, զարնելու համար օտար դռներ :

Ի՞նչ ընել: Նախ, օժանդակել Կաթոլիկ Միութիւններ, ունեւոր ամհատներ, ոչ միայն Ֆրանսայի ,այլեւ Պելժիոյ,Ալժերիոյ, Մարոկի մէջ եւ այլուր կրնան տանիք որդեգրել համաճայն իրենց կարողութեան, վճարելով մէկ երկուքի ծախքը: Այս տարուան համար 10էն 12 հազար Ֆրանք, որու դիմաց Միութիւնը կ'ընդունի չքաւոր երեխաները եւ անունները կը հաղորդէ բարեբարերուն, նամակագրութիւն հաստատելով :Մեր վաճառականները կրնան կայանին օժանդակել սննդեղէնի նուէրներով ,եւն. ամէն մարդ կրնայ դառնալ օժանդակութեան ձեւը եւ միջոցը :

Երկրորդ՝ Ֆ. Կաթ. Միութեան բարեկամները կազմելով յանձնախումբ մը՝ կրնան միջոցներ խորհիլ, որ Միութիւնը ունենայ իր սեփական օգափոխութեան կայանը, յարմարցնէ իր պահանջներուն եւ տարուէ տարի խնայէ այն խոշոր գումարները, զոր կը ծախսէ վարձքի եւ նորոգութիւններու համար :

Պէտք է տալ՝ ստանալու համար:

Իսկապէս մտահոգութիւն կը պատճառէ մեր մանուկներու օտարացման խնդիրը :

Ահա կոչուած մը հայ մանուկը Հայ պահելու աշխատանքին համար: Թող ձեռք երկարեն կայպոյա Միութեան, դիւրացնելով անոր նպատակներուն իրագործումը:

Օրինա՞կ կ'ուզէք,— դեռ երէկ կազմուած Պոնտոսցիներու (Տրապիզոն) Հայր. Միութիւնը որոշած է այս տարուան կայանին մէջ պահել երկու տաներ, կանխիկ վճարելով ծախքերը Ինչո՞ւ ատոնց դեղեցիկ օրինակին չհետեւին ուրիշներ :

Վստահ ենք, պիտի գտնուին ուրիշներ: Կան խառն ընտանիքներ :

Ինչ ընե՞լ.— Օր առաջ օժանդակել Կաթոլիկ Միութեան կազդուրման կայանին:

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ՖՐ. Կ. ՄԱԶԻ

Ց. Գ.— Դրամական նուէրներու առաքման եւ թղթակցութեան հասցէ Mme. Ellène Buzant Kutukian, 48 rue Etienne Dolet, Alfortville (Seine):

ՆԱՄԱԿ ՄԸԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏԳԵՂ ԵՐԵՒՈՑԹԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Քանի մը հայ երիտասարդներ իրարու քով գալով, որոշեցինք հայ գրական արժէքները ծանօթացնել Ֆրանսացիներուն: Առաջին իսկ առթիւ մեր ընտրութիւնը կանգ առաւ ամերիկահայ տաղանդաւոր գրագէտ, թատերագիր Ուիլեամ Սարոյեանի վրայ, որուն Sainte Agnès des Souris գեղեցիկ մէկ թատերդութիւնը վերածեցինք Ֆրանսերէնի :

Աւելորդ պիտի զլլար թուել անունները այն անձնաւորութեանց որոնք կարդալէ կամ տեսնելէ վերջ թատերդութիւնը յայտնեցին իրենց դնահատութիւնը, ինչպէս Jean Vilar, Georges Vitaly, Superville, Robert Milet, Comedie Françaiseի ընթերցման կոմիտէն եւ դեռ ուրիշներ :

Նիւթական խիստ մեծ դժուարութիւններէ եւ բազմաթիւ փորձերէ վերջ, Ֆրանսացի դերասաններու չորոզ խումբ մը սկսաւ ներկայացնել Théâtre de Lancryի մէջ :

Սովորութեան համաձայն, վերջին ընդհանուր փորձին հրաւիրուեցաւ Ֆրանսական, ամերիկեան եւ հայկական մամուլը: ..

« Այսօր » թերթը ներկայ չեղաւ: Բնական է որ բացակայ կարծիքի չի կրնար ունենալ :

Բայց «Այսօր»ը կ'ապատնի ուրիշի կարծիքին եւ կը զատէ միայն աննպաստ հրատարակութիւն մը, անտեսելով, չարք մը թերթերու դնահատականագրուածները :

Տարակոյս չկայ թէ ապեղ երեւոյթի մը առջեւ կը գտնուինք եւ այլեւս չափազանց մեծ միամտութիւն պիտի զլլար մեր կողմէ քայլերուն բնապատել այդպիսի մամուլէ մը: Վիգէն Սասունի

ԶԵԿՈՅՑ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերութեան ընդհ. ժողովը ըստ իր ծրագիր - կանոնադրի տրամադրութեանց, դումարուեցաւ Ցունիս 21ին, Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Paris (9), նախագահութեամբ Պ. Պօղոս Արսլանեանի եւ քարտուղարութեամբ Պ. Օննիկ Թադէոսեանի :

Ընդհ. ժողովը, երկրորդ անդամ ըլլալով, միաձայնութեամբ վերընտրեց նախորդ վարչութիւնը իր ամբողջական կազմով եւ լիազօրութիւն տուաւ իրեն 16ի բարձրացնել իր անդամներուն թիւը՝ նկատի առնելով որ իր գործունէութիւնը պիտի ընդարձակուի յառաջիկային, երկու ծերանոցներու դոյութեամբ :

Ցունիս 21ի ընդհ. ժողովը ընտրեց նաեւ երկու հոգիէ բաղկացած քննիչ յանձնախումբ մը՝ Աղքատախնամի նիւթական հաշիւներու քննութեան համար :

Վերընտրուած վարչութեան անդրանիկ նիստը, նախագահութեամբ Պ. Պօղոս Արսլանեանի , տեղի ունեցաւ Ցունիս 27ին եւ ընտրեց իր դիւանը հետեւեալ կերպով.— Առաջնորդ՝ Պ. Վահէ Ֆրէնկեան, փոխ - առաջնորդ՝ Պ. Արմենակ Աճէմեան, առաջնորդիր՝ Պ. Նուպար Ցովհաննէսեան , դանձապահ՝ Պ. Ալեքսանտր Օհանեան :

Դիւանի ընտրութենէ եւ կարդ մը հարցերու շուրջ կարծիքի փոխանակութենէ վերջ, ժողովը որոշեց, յառաջիկայ վարչական նիստին, վերջնապէս ընտրել մասնաւոր յանձնախումբ մը՝ երկու ծերանոցներուն վերաբերեալ թեմիր աշխատանքներով զբաղելու համար : Վարչութիւն

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

Ամէն մէկը հակառակ ուղղութեամբ վազեց : Կեսթափոյի մարդիկը քանի մը րոպէի վարանումէ մը վերջ՝ բաժնուեցան երկու խումբի եւ սկսան հետապնդել: Սառած փախստականներուն հետ էր այս անգամ : Մօտակայ փողոցները իրարու վրայ սեղմուած՝ կ'առաջնորդէին ամէն ուղղութիւն: Եւ իւրաքանչիւր անկիւն՝ փախուստի չատ մը ճամբաներ կ'ապահովէր :

Տանի հազուստ ներկող - մաքրողի խանութէ մը ներս նետուեցաւ: Խանութը մարդ չկար : Հագիւ թէ սեղանին տակ նետած էր կարմիր ժապաւէնն ու կանանչ վերարկուն, երբ կաս - կարմիր կարած կեսթափոյի մարդ մը, դուռնէն ներս խուժեց :

— Օրիորդ, կարմիր գլխարկով եւ կանանչ վերարկուով կին մը տեսա՞ք, դոչեց :

— Ինչ երբեք, բսաւ Տանի :

Մարդը ուժգնօրէն փակեց դուռը եւ դուրս նետուեցաւ :

Այդ միջոցին խանութին տակէն դուռը բացուեցաւ եւ ներս մտաւ տանտիրուհին :

— Ներողութիւն, տիկին, ըսաւ Տանի: Անուշադրութեամբ իրերը սեղանին տակէն մնացին :

— Մաքրելու համար վեց շաբաթ պէտք է ըսպասէք, պատասխանեց ծեր տիկինը՝

— Աճապարելու պէտք չկայ: Պահեցէք որքան տաքն որ կ'ուզէք.

Փողոցներու ելքն ու մուտքը խորտակելով , վերադարձաւ այն փողոցը, ուր տեղի կ'ունենար ժողովը: Կեսթափոյին պատկանող կառք մը կեցած էր դուրսը: Ժեռար եւ ընկերները տունէն դուրս ելա՞ն արդեօք, երբ նկատեցին որ Ժագը չէր վերադառնար: Անշուշտ կեսթափոյին մարդոց մէկը նկատած էր Ժագին որ տունէն դուրս ելլելը: Դուրսը ժողովուրդը ծանրօրէն կը յառաջանար, տխուր եւ սարսափահար նայուածք մը ուղղելով չէնքին, որ կ նշանակէր — կեսթափոն գործի վրայ է :

Տանի կորսուեցաւ տան մը մուտքէն ներս, ուրկէ կրնար դիտել Սպասումը ժամեր տեւեց :կ'երեւի ամէն բան տակն ու վրայ կ'ընէին: Երբ վերջապէս դուրս ելան,հետերնին ոչ մէկ ձերբակալուած մարդ կար: Նոյնիսկ չէին կրցած հաստատել, թէ Տիկին Ուասթրէլին բնակարանն էր ժողովատեղին, այլապէս գոնէ ան պէտք էր ձերբակալած ըլլային :

Ժեռարի երեք արձուերոյներու մասին ալ դապափար ունենալու չէին: Համաճայն դոնապանի տեղեկութեան, որ վստահելի անձ մըն է, կեսթափոն տան չրջակաները լրտեսներ տեղաւորած չէր:

Հակառակ տիրող հանդարտութեան, Ժեռար պատուիրեց Մուլինին, որ նմանապէս խոյս տըւած էր կեսթափոյին, անհետանալ տեսն մը: Տանի ընկերակցութեամբ Ժեռար Լըմանս մեկնեցաւ: Պէտք էր Օղակը վերստեղծել չուտով :

Այնտեղ Ժեռար հանդիպեցաւ գնդապետ Պառոն Պէքըրի, բանակի նախկին Ինթէլիճընսի պատասխանատուներէն, որ կը փափաքէր միանալ Սոորերկրեայ չարժումին: Ուժեղ եւ բաւական տարէց անձ մը: Ժեռարը ընդունեց վերապահութեամբ :

— Ձեր մասին բան չեմ դիտեր, պարոն, ըսաւ: Ինչպէ՞ս կրնամ վստահիլ որ դուք չէք դործեր ի հաշիւ կեսթափոյի :

Ժեռարի հաճոյք պատճառեց ծերունի գնդապետին խոհեմ կեցուածքը: Ըսաւ անոր.

— Պարզ նախազգուշութիւն մը որոշէ, օրինակ « երկինքը կապոյտ է »:

(Շար.)

Օր· ԺԵՄԱ. ԱՇՐԱՖԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Մարսէյլ Ամուսնացած 6 Յուլիս 1952

ղեր Ի· Մխիթեան սարուկները դառնալ »:

Յետոյ բացատրեց թէ Եուկոսլաւիա խաղապուռեան տարբ մըն է Պալքաններու մէջ : Մենք համաձայն չենք Ազեմուտքի այն տեսակէտին թէ անհրաժեշտ է պինակցութեան դաշինքներ կնքել : Զինակցութիւնները պէտք է կնքուին ժողովուրդներու սրտին մէջ: Մենք չենք միջամտեր Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Ասորիոյ Նեռքին գործերուն· եւ թոյլ պիտի չտանք որ անոնք միջամտեն մեր գործերուն: Բայց չատ մը հասարակաց չահեր կան եւ պէտք է գործակցինք այդ երկիրներուն հետ: Մեր խօսքը աւելի կարեւոր է քան դաշինքը, վասն զի խաղաղութեան ատեն այդ կարգի դաշինքները կը պատահեն ժողովուրդները, անոնց խմբակցութիւններ կազմելով: Մենք պատերազմի ճակատ չենք ուզեր: Մենք ոչ յարձակողական, ոչ ալ կանխարդել պատերազմի համար կը պինուինք, այլ միայն պաշտպանութեան համար: Մենք երբեք պիտի չըլլանք նախայարձակի մը հետ, այլ միայն խաղաղասէր ժողովուրդներու հետ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ արտաքին նախարարը, Աննա Փաուքէր, որ Սթալինի անձնական ներկայացուցչին էր Պուքրէշի մէջ, անկումէ անկում կը զլորի: Արդէն կորնցուցած էր կուսակցական դիրքը: Առջի օր պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ թէ արտաքին նախարարութիւնը եւ փոխ - վարչապետութիւնն ալ կորնցուցած է; Ազգ· ժողովին նախագահութեան որոշումով: Արտաքին նախարար նշանակուած է Մոսկուայի ռումանական դեսպանը, Սիմիոն Պուչիկի , որ արդէն ճամբայ ելած է դէպի Պուքրէշ: Իրագեկները դիտել կուտան թէ նոր նախարարը նշանաւոր անձնաւորութիւն է համայնավար կուսակցութեան մէջ եւ իր անուանումը կը նշանակէ թէ մեծ արժէք չեն տար Ռումանիոյ արտաքին նախարարութեան, որ ուղղակի ենթակայ է Մոսկուայի:— Ռումանիացին արտաքսուած Իտալացիներ կը պատմեն թէ տոնուարթիւռուս պինուորներ կը գտնուին այդ երկրին մէջ : Ռումանիոյ օդանաւային ուժերը ամբողջովին ենթակայ են Ռուսերուն, ինչպէս եւ քաղաքապահ զօրքը եւ տեղեկատուութիւնը :

ԻՐԱՆի վարչապետը, Տոքթ· Մոսատեղ, որ հրաժարած էր նոր ընտրութեանց առթիւ, վերընտրուեցաւ երեսփ· ժողովին կողմէ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ: Ինք 52 քուէ աստացաւ, նախկին վարչապետ Ղաւամ Սալթանէ՝ երկու, Ուշինկ - Թընի նախկին դեսպան Ինթէզամ՝ մէկ : Տասը երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին: — Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա» խստօրէն կը քննադատէ Իրանի կառավարութիւնը, դիտել տալով թէ բանակը հետզհետէ ամերիկեան տրրապետութեան տակ կ'իյնայ, թէ այժմ 90 ամերիկացի պինուորական խորհրդականներ կան Իրանի մէջ եւ թէ մօտերս 120ի պիտի բարձրանայ թիւը :

ՈՒԻ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Պառնի մէջ (Լիոն) , օդանաւային վթարի մը առեն: Զոհերէն մէկը Ֆրանսայի հուչակաւոր կին օդաչուն է, Օր· Մարիզ Պաթիէ, որ այնքան յանդուգն թռիչքներ կատարած է: Հարիւր հազար քաղաքացիները կը դիտէին մարդանքները, երբ օդանաւը խանդարուելով թաւալգլոր ինկաւ դաշտին մէջ եւ բռնկեցաւ: Լիոնէն հրչէջներ օգնութեան հասան, բայց ուր օդաչուները ածխացած էին: Օր· Պաթիէ օդաչուի վկայական ստացած էր 1925ին եւ 25.000 ֆրանքի մրցանակ մը չահեցաւ 1928ին, դժուարին սկզբնաւորութենէ մը վերջ :

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃՈՒՆԵՐԸ սկսան գործադրել նոր սակագիները, չարունակելով հանդերձ բողոքել: Ոդեղէնի եւ ձիու դիները անխտիրա կը մորնան:— Պատւոյնները եւ բանկարեղէնը պարտադրուած սակագիներով պիտի ծախուին այսօրուընէ սկսեալ (երեքշաբթի) :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ներկայացուցիչները Յուլիս 12ին Ժողով պիտի գումարեն Պէյրութի մէջ: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է խստացնել տնտեսական պաչարումը՝ Իսրայէլի դէմ: Իրագեկները կ'ըսեն թէ Իսրայէլէն Միջերկրական ծածուկ ապրանքները նաւ դրուելով արաբական երկիրները կը դրկուին, իսկ արաբական ապրանքներ, մասնաւորապէս ուտեստներ Իսրայէլ կը մտնեն Յորդանանի, Սուրիոյ, Լիբանանի սահմանապլուխներէն :

ՌՈԶԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ որ մէկ տարի առաջ դատապարտած էր իր ամուսինը՝ դերձակ Վահանը, երբէք սկսաւ դատուիլ Սէնի եղեռնադատ ատեանին առջեւ: Ժամանակին դրած էինք այս ոճիրին մանրամասնութիւնները: Տեղական թերթերը նորէն կը պատմեն դէպքը, Ռոզայի լուսանկարն ալ հրատարակելով, «իրեւ ամէնէն դեղեցիկ ամբաստանեալ կինը»: Միւնոյն ատեն կը չեչտեն ինքնապաշտպանութեան պարագան, արձակումը նախատեսելով :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ քաղաք մը , Օպերչիմա, պիտի քանդուի, վասն զի Ռուսերը հաստատած են որ իւրանիում կը գտնուի 150 տոք խորութեամբ :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Cadet սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Հ· ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայոց քաղաքական պատմութիւնը Գ· եւ Դ· դարերուն»: Այս դասախօսութեամբ կը փակուի Լսարանին այս տարեշրջանը :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՑԱԺ

Ժող· ամսաթերթ բժշկութեան
Խմբագիր Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 137 (Մայիս) .— Ինչո՞ւ կը նիհարնան (Տոքթ· ԱՑՎԱՋԵԱՆ) .— Ինչո՞ւ կը խանգարուի ջղային դրութիւնը (ՏՈՒՔ· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ) .— Աթենացի կիները (ՔԱՂՀԱՆ) . — Արդանդի ուռը (ՏՈՒՔ· ՔՈՐՈՆ) .— Երեկոյեան ճաշը (ՏՈՒՔ· ԱՇՃԵԱՆ) .— Բժշկ· նորութիւններ (ՏՈՒՔ· ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ) .— Երեւանի արտաքնոցները (ԼԵՒ ԿԱՄՍԱՐ) .— Որճատութիւն (ՓՐՈՖ· ՊԼՊՊԼԵԱՆ) .— Հարցարան (ԽՄԲ·) :

Թիւ 138—139 (Յունիս - Յուլիս) .— Սուտ դաչտան (ՀԱՑ - ԲՈՑԱԺ) .— Շաքարախտ (ՓՐՈՖ· ԿԸՐԻՆ) .— Մա՞նչ թէ աղջիկ (ՏՈՒՔ· ԱՇՃԵԱՆ) . — Բոյսեր որ դեղ են (ՏՈՒՔ· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ) .— Թոքախտի նոր դեղ մը (ՏՈՒՔ· ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ) . — Մարդակազմութիւն... ոտանաւորով (Ց· ՔԻՐՔՏԵԱՆ) .— Աթաչակ (Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ) .— Խնճորին կեղեւները (ՏՈՒՔ· ԼՈՒՔՄԱՆ) .— Շան պաչտամունքը Հայոց մէջ (Ի· ՍԱՄՈՒԻԼԵԱՆ) :

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք: Արտասահման 1000 ֆր·: Դիմել 17 rue Damesme, PARIS :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ· կապ· Խաչէ Ազգ· վարժարանի հոգաբարձութեան: Այս Շաբաթ ժամը ճիշդ 9ին, Հ·Ց·Դ· Տան մէջ, 11 rue Branly :

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախօսութիւններ, դաւեչա, երգ ու պար, երկսեռ ախակերտութեան կոմմէ: 110է աւելի աչակերտներ բեմին վրայ:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ Տէսինի ու չրջանիներու հայ հասարակութիւնը :

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ .— Հ· Ց· Դ· Վիէնի կոմիտէն, Ֆ· կապ· Խաչը, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը, Սանուհիներու Միութիւնը եւ «Արաքս» երգչախումբի անդամները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Հ· Ցոլակի Վ· Լեւոնեանին եւ պարագաներուն իր սիրելի մօր՝ Տիկին Թէքոզայի մահուան առթիւ :

ՏԱՐՕՆ - ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ ՀԱՑՐ· Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգիստ պատարագ կը կատարուի , Մարսէյլ, Պուլվար Օտտօ Ս· Ցակոբ եկեղեցին, ի յիշատակ 1915ին Վարդավառի մարտիրոսներուն եւ ապատպրութեան ճամբուն վրայ ինկած նահատակ - հերոսներուն: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն անխտիր ներկայ ըլլալ :

ՎԱՅՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տէսինի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը՝ այս կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի զովասուն ծառաստանը: Պ· Վաղգէն Մեղրոյեան իր բարձրախօսով եւ նոր երգապնակներով մեզ վաստուրական պիտի փոխադրէ : Կը բանախօսէ հայրենակից Պ· ՈՍՏԱՆԻԿ ՄԵԶՐՈՑԵԱՆ: Կը հրաւիրենք մեր չրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ հասարակութիւնը: Զովացուցիչ ըմպելիներ եւ խորոված :

ՍԱՄՈՒԻԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ արձանագրութիւնները: Փոթով դիմել տէս - չութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.) : Ժամադրուիլ հեռախօսով՝ OBS. 18-28:

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ , autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան : Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար դին: Երեք տարուան պայ վերանորոգելի: Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ: Tél. Sarcelles 49, (Ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3) : Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Եղիպատացի կոմիտէն առիպտարար ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Ազրիւր Սերոբ-Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնէ խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ , իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, Café de la Mairieի սրճարանի վերնայարկը : Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեսրերով :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ .— Մարսէյլի Համախոբբ· Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի դաչտահանդէսը՝ Յուլիս 20ին, կիրակի ամբողջ օրը Նաճարեանի ագարակը, Սէնթ Անթուան :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ .— Մարսէյլ.— Հ· Ց· Դ· Քրիստատոր Կնթակոմիտէի դաչտահանդէսը, հովանաւորութեամբ Շրջ· կոմիտէի, Յուլիս 13ի կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Սէն ժիւստի ծառախիտ եւ օդասուն պարտէզին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍ .— Խանասորի արչաւանքի տօնին առթիւ դաչտահանդէսը Յուլիս 27ին: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ .— «Խանասորի » տարեգարձը Շավիլի մէջ, Յուլիս 27ին, կիրակի :

ՄԱՐՍԻԼԻԱ .— Տարօն - Սալնոյ Զորի Հայր· Միութեան դաչտահանդէսը՝ Յուլիս 20ին: Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի հեթանոս հաւաքոյթը այս չորեքչաբթի երեկոյ, Ֆաուէ սրճարանին վերնայարկը : Կը խօսի Մ· Գուլումճեան, օրուան հարցերու չուրջը: Մուտքը ազատ է :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տէսինէն Հլղաթ Ալեսիսեան թեղուտ գիւղացի (Տարօն) կը վնտռէ իր եղբայրը Մկրտիչ Ալեսիսեան, որ վերջին պատերազմէն ետք կը ծառայէր Ամերիկեան չրջանի մէջ (Գերմանիա) : Տեղեկացնել Avedissian Rekat, 3 Allée Thénard. (Décines - Isère) , France :

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ գաւակները, աքսորուած Քեմախի Բագարիչ վերի գիւղէն 1915ին: Կը կարծուի թէ կը գտնուին Պաղտատ կամ չրջակայքը: Անուններ՝ Հայկազ եւ Արաքսի: Հայկազը ծնած է 1908ին, իսկ Արաքսին 1909ին, ազգանուն Գորտանեան, մօր անուն՝ Հէրիքա, ծնեալ՝ Պօլօեան · «Գոյամարտ»էն կը խնդրուի արտատպել :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տիկին Ովանիա կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ալէքսան Կոստանդեանը որ հաւանաբար կը գտնուի Մ· Նահանգներու Չարլֆթորա քաղաքը: Տեղեկացնել Սէն Ռաֆայէլ , Place de la Mairie կարապետ Պօղոսեանի :

ՀԱՑԿ· ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ
Օգոստոս 16էն 22: Պայմաններու համար դիմել
ԳՐԻԳՈՐ Վ· ՊԱՊԵԱՆի
11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme):

Քաւութեան Արեւելեան արգչախուռքի

(Նախկին Հայ երաժշտ· Միութիւն, Մարսէյլ)

Շաբաթ 12 Յուլիս, ժամը 21ին, 19 rue Venture , ընդհ· ժողով եւ համաբատուութիւն 20ամեայ գործունէութեան:

Կիրակի, 13 Յուլիս, ժամը 10ին, Մայր եկեղեցւի մէջ, Կոմիտասեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, բոլոր անդամներու ննջեցեալց յիչատակին: Ժամը 13ին՝ ճաչ, նուիրուած վարչութեան կողմէ, նախկին քէ նոր բոլոր անդամներուն : Ժամը 16ին՝ ցերեկոյթ:

Երկուչաբթի 14 Յուլիս, դաչտադնացութիւն, նուիրուած Միութեան Մայր դիւանին կողմէ , նախկին քէ նոր բոլոր անդամներուն :

Կրնան մասնակցիլ նաեւ ծնողներ եւ համակիրներ, մասնաւոր պայմաններով :

Թէ նախկին անդամներէն եւ թէ համակիրներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ ամէնէն ուչ մինչեւ 5 Յուլիս: Հասցէ՝ Marseille:— Arménia, 339 , Ave. du Prado.— Mr. P. Simitian 25, rue Berlioz , Mlle· L· Hatzakordzian, 15, rue L· des Capucins :

ԾԱՆ.— Ոչ ոքի անձնական հրաւէր չի ղրկուիր: Կը խնդրենք ներկայ իբր այն նկատել :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 9 JUILLET 1952 Չորեքշաբթի 9 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6809-Նոր շրջան թիւ 2220

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՕՍՔԸ

ԱՀԱ ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Կ'արժէ սրտանց չնորհաւորել Հալէպի ազդ· իշխանութիւնը, այն թանկագին յաջողութեան համար զոր ձեռք բերած է չնորհիւ համբերատար եւ հաւաքական աշխատանքի մը :

Միեւնոյն ատեն, բոլոր հայկական դաղութներն ալ չնորհապարտ են Սուրիոյ կառավարութեան եւ արաբ ժողովուրդին, որոնք անգամ մը եւս հաստատեցին թէ որքան բարեացակամութեամբ տոգորուած են հայ ժողովուրդին հանդէպ :

Անշուշտ կարդացիք ամբողջ անցուդարձը, եւ իմացաք «Յառաջ»ի մէջ :

Սուրիոյ նոր իշխանութիւնը թիւ 175 օրէնք մը հրատարակած էր 1952 Մարտ 27ին, հինկնան փոփոխութեան ենթարկելով կրթական կարգադրութիւնը :

Օրէնքը ունի ընդհանուր հանգամանք եւ մասնաւորապէս ուղղուած է օտար հաստատութեանց դէմ : Բայց, իր կարգ մը տրամադրութիւնները խոր մտահոգութեան մատնած էին փոքրամասնութիւնները եւ մասնաւորապէս հայ դաղութը :

Մեր թղթակիցը բացատրած էր անոր կարգ մը անպատեհութիւնները ,—

1. Հայերէնը կը համարուէր օտար լեզու : Հայերէնի համար չաբաթական նշանակուած էր մէկ չորս պահ :

2. Օրէնքը կ'արտօնէր միայն մէկ օտար լեզուի դասաւանդութիւնը : Ուրեմն, հայերէնը օտար լեզու համարուելով, անկարելի կը դառնար Ֆրանսերէնի եւ անգլերէնի ուսուցումը :

3. Կը ջնջուէր հոգեւոր ատեաններու եւ առաջնորդներու անօրէնի իրաւունքը, ազգային կրթական ներու ամբողջ պատասխանատուութիւնը վերապահելով անհատներու :

4. Կը ջնջուէր նրկսեռ դպրոցներու դրութիւնը :

Այս ազգ պատկերէն կրնաք եղրակացնել թէ ինչ ծանր կացութեան մը կը մատնուէին մեր ազդ· իշխանութիւնները եւ իւրաքանչիւրը, բարեչարչար թէ նկրթապէս :

Ինչպէս մըն քրիստոնեայ համայնքները, մեր դաղութն ալ անմիջապէս դործի կը ձեռնարկէ, նախապահութեամբ իր երիտասարդ եւ կորովի առաջնորդին, Զարեհ եպիսկոպոսի :

Դիմումներ Դամասկոս, Սուրիոյ ազդային պետին : Ներկրդակցութիւններ՝ միւս հզօր պետերուն հետ : Ժողովներ՝ բուն ազդային չրջանակի մէջ, չարժման մէջ դնելով բոլոր իրաւասու եւ պիտանի տարրերը :

Ապա ոգեղնեալ աշխատանք՝ լուսաբանելու համար օրէնսդրական ներքութիւնները : Յատկապէս մշակուած ուղեդիծ՝ անոր համեմատ գործելու, արդար դատ մը պաշտպանելու եւ չահելու համար :

Այս բոլորը՝ լուռ ու մունչ : Առանց կորանցնելու պաղարիւնը որ տարրական պայման է այսպիսի պարագաներու մէջ :

Եւ ահաւասիկ արդիւնքը, — Յունիս 20ին, կառավարութիւնը կը հաղորդէ այն բարեփոխումները որ պիտի կատարուին օրէնքին մէջ :

Առ այժմ դլխաւորները միայն կը հաղորդէ մեր թղթակիցը .—

1. Հոգեւոր պետերը կը ճանչցուին ընդհանուր պատասխանատուները եւ անօրէններ բոլոր դպրոցներուն :

2. Հայերէնը օտար լեզու չի նկատուիր, ինչպէս եւ հին լեզուները (լատիներէն, ասորերէն) :

3. Պետութիւնը չարգիլեր երկսեռ կրթութիւնը, եթէ համայնքները համաձայն են :

Եւ դեռ ուրիշ բարեփոխումներ որոնք օրէնքին պիտի կցուին իրրեւ յաւելուած :

Աւելորդ է բացատրել թէ այս բարեփոխումները ճշմարիտ ափոփանք մը կը կազմեն ոչ միայն Սուրիոյ, այլեւ հարեւան երկիրներու տարագիր բազմութեանց համար :

Հիմա որ անմիջական մտահոգութիւնը փարատած է, վստահ ենք թէ Սուրիոյ մեր դաղութը երախտագիտութեան նոր առիթներ պիտի ունենայ, չնորհիւ պետական չրջանակներու բարեացակամութեան եւ լայնմտութեան :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ԱՒ ՈՒՐԻՇ ՅԱՒ

« Երկրէն » եկած հայրիկ մըն է, որ կը դանդաղի .

— Հոգեկան ոչ մէկ կապ կայ իմ եւ զաւակներուս միջեւ : Տունէն ներս, կարծես թէ հիւր են... կուգան, կը ճաչեն, քանի մը ծուռումուռ բառեր կը փոխանակեն իրենց մօրը հետ — ինձմէ, քիչ մը կը քաչուին — ու յետոյ դուրս կ'ելլեն : Ի հարկէ ժամադրուած են իրենց կըրկ փրէնտներուն հետ : Չեմ համարձակիր որեւէ դիտողութիւն ընելու, աչքերի պէս վրադ կը յարձակին : Ուր ալ երթանք, մեզի հետ չեն դար, կ'արհամարհեն մեր հանդէսները եւ «համ չեն առներ» մեր չրջանակէն : Երբ հիւր ունինք, սովորական բարեւէն եառ, կը քաչուին իրենց սենեակը... Հայոց մասին դրուած անդլերէն հրատարակութիւններ կուտամ իրենց , վրան անդամ չեն նայիր : Իրենց հետ հայերէն կը խօսիմ, անդլերէն կը պատասխանեն ...

« Երբ 10 —12 տարեկան էին, հայերէն խօսելու չէին քաչուեր : Հիմա, քսան տարի անցեր են, ու կ'ամչնան «երկրի լեզուն» խօսիլ : Անուշութեամբ կը խօսիմ, ծգուտ չըներ : Երբեմն կը պոռամ, կը կանչեմ, ականջ չեն կախեր : Որչափ տարբեր է մենք : Որչափ կը դուրդուրայինք մեր ծնողքներուն վրայ եւ ինչպէս կը յարդէինք դիրենք : Այստեղ, զաւակներդ տանդ վարձակալներն են : Ոչ ցաւերուդ մասնակից են, ոչ ալ ուրախութիւններուդ ...» :

Արդարեւ, համառօտած է այս ցաւը Ամերիկայի թէ Եւրոպայի մէջ : Այնտեղ ալ հայրիկն ու մայրիկը ինչեր կը քաչեն իրենց զաւակներուն ձեռքէն : Այնտեղ ալ , չեն բարեհաճիր հայերէն խօսիլ, համ չեն առներ ընտանեկան այցելութիւններ ալ, հայերէն դիրքն ու թերթը մէկ կողմ կը նետեն եւ «ամի» կը խաղցնեն ...

Կը թուի, սակայն, թէ ծնողքներն ալ քիչ մը յանցաւոր են, որովհետեւ տարիներով օտար երկիրներու մէջ ապրելէ ետքն ալ չեն կրցած ներշնչանութիւն մը ստեղծել «երկրի» եւ իրենց բնական հայրենիքի բոլորտին միջեւ : Կան տան մը անհամ սովորութիւններ, որոնք հեռուէն եւ բոպա կամ Ամերիկա փոխադրուած են : Նորահաս սերունդին ուչքին բան չի վրիպիր : Ան կը տեսնէ կարգ մը տգեղութիւններ — չիչեցէք մեր «աննախընթաց» կոչուած փաստերը — եւ կ'րնդվզի :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂ· ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Կիլիկեան Մխիթարեան ընդհ· ժողովը Յունիս 1ին միաձայնութեամբ կաթողիկոսական տեղապահ ընտրած է Վարդ Արք· Ալպալահեանը, որ ծնած է 1883ին, Սիս :

× Յունիս 4ին Պէյրութ հասած են Էջմիածնի երեք պատուիրակները, — Վահան արք· Կոստանեան, պրոֆ· Առաքել Առաքելեան եւ Պ· Սահակեան Անոսեան : Երեւանէն ճամբայ ելած են Յունիս 23ին, օդանաւով եւ մօտ մէկ չաբաթ ապասեր են Փրակա, անցագրի գործողութեանց պատճառով : Յետոյ ճամբան չարունակեր են հանդիպելով Ցիւրիխ, Նիս եւ Հռոմ :

Իրենց պատմութեան համաձայն, Էջմիածնի մէջ ալ հոգեհանդիստ կատարուած է Գարեգին կաթողիկոսի մահուան առթիւ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Յաւով կ'իմանանք թէ Dauphiné Libéré օրաթերթին Տրոմ - Արտէչի ներկայացուցիչը, քաղաքացի Charles Liénard,— Հայերու ճշմարիտ բարեկամ մը — դժբախտութիւնն ունեցած է կորանցնելու իր մէկ հատիկ զաւակը, Ժան Ժաք, 24 տարեկան : Տարաբախտ երիտասարդը փայլուն չրջան մը բոլորած էր Վալանսէ լիսէին մէջ : Յետոյ մտաւ Մոնփէլիէի դեղագործական համալսարանը եւ այս չարթու քննութիւն պիտի տար, բայց Վալանս փոխադրուեցաւ վիրաբուժական դործողութեան մը համար որ խզեց իր կեանքի թելը : Յուղարկաւորութեան ներկայ եղած են բազմաթիւ անձնաւորութիւններ եւ Վարանի հոգեւոր հովիւը, Պալիկեան քահանայ : Մեր խորին վշտակցութիւնը տարաբախտ ծնողքին :

ԵՐԵՒՒՆԵԱՒ ՆՈՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, ազդէն պատրաստ է երեք դաչնակիցներու պատասխանը, որ Մոսկուա պիտի ղրկուի այս չաբթու : Երեք պետութիւնները նկատի առած են արեւմտեան Գերմանիոյ տեսակէտները, կարգ մը սրբագրութիւններ կատարելով : Երէկ Տոքթ· Ատենաւուրի յանձնուած պիտի ըլլար պատասխանին նոր ընդհրը որ մշակուած է Փրանսացի, անդլիացի եւ ամերիկացի մասնագէտներու կողմէ :

Նոր պատասխանն ալ կը յիչեցնէ թէ անհրաժեչտ է ազատ ընտրութիւններ կատարել , վերահաստատելով Գերմանիոյ միութիւնը, ապահովել նոր կառավարութեան դործելու ազատութիւնը :

Նոր ծանուցադիրը յաջողութիւն մը կը համարուի արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին համար, որ կ'ուզէ դործադրուած տեսնել Դաչնակիցներուն հետ կնքուած համաձայնութիւնները՝ Զորսերու ժողովէն առաջ : Տոքթ· Ատենաւուրը մասնաւորապէս ծանրացած է հաչտութեան դաչնադրի 7րդ յօդուածին վրայ որ կ'ըսէ թէ Գերմանները պիտի մասնակցին իրենց վերաբերեալ բոլոր բանակցութիւններուն :

Թերթերը կը դրեն թէ Տոքթ· Ատենաւուրը ամէն միջոց պիտի փորձէ, որպէսզի արեւմտեան դաչնակիցներուն հետ կնքուած համաձայնութիւնները վաւերացուին խորհրդարանին կողմէ որ նիստի հրաւիրուած է այսօր, չորեքչաբթի : Յառնկառավարութեան ազակողմեան թեւը, « Գերմանական կուսակցութիւն », թելադրեց իր անդամներուն քուէարկել վաւերացումը, մինչ որ յաջողութիւն մը կը համարուի վարչապետին համար :

Վաւերացման հակառակ են ընկերվարականները, որոնք 114 երեսփոխան ունին : Ատոնք եւ ուրիշ ընդդիմադիրներ խնդրած են դաչնակցային խորհուրդէն վճռել թէ սահմանադրութիւնը չարաչներ վերապինումը : Համայնավարներն ալ ամէն գնով կ'աչխատին խափանել արեւմտեան դաչնակիցներուն հետ հաստատած կապերը :

Կարմիրներու խաղադրութեան համագումարին առթիւ, որ կը չարունակուի արեւելեան Պերլինի մէջ, խորհրդային դրապետը, Իլիա Էրէնպուրկ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Թղթակիցներուս, — «Անկարելի է ազատ ընտրութիւններ կատարել Գերմանիոյ մէջ, քանի որ օտար դինուորներ կան : Մ· Միութեան համար վերջնական է Օտէր - Նայսէ սահմանադիծը արեւելեան Գերմանիոյ համար : Այն բանակը որ այժմ կը կազմուի արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, ատրճանակէ մը եւս աւելի չատ կը նմանի ազդային բանակի մը դէմ» :

Ամերիկեան խարխափներ Կիպրոսի մէջ

Նիկոսիայէն կը հեռադրեն թէ Մ· Նահանգներու օդանաւային ուժերը երկու խոչոր հաստատութիւններ կը չինեն Կիպրոսի մէջ, իրրեւ մթերանոց պինուորական փոխադրութեանց : Այս հաստատութիւնները պիտի ծառայեն օդանաւային պիտոյքներ փոխադրելու համար ամերիկեան խրխինքներէն Ափրիկեան Տրիպոլիս, Գերմանիա , Պարսկաստան եւ Թուրքիա :

Առենչ մը ի վեր Ամերիկացիները Նիկոսիան կը դործածեն հրանիթ ամբարելու եւ բաչխելու, բայց եղած մթերանոցները չեն բաւեր բոլոր պիտոյքներուն : Երկու «հանկար»ներու չինութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Մ· Նահանգները կ'ուզեն աւելի լայնօրէն օդտադործել Կիպրոսը, իրրեւ խրխին Մերձին Արեւելքի մէջ, հրանիթ ամբարելու եւ բաչխելու համար :

Միեւնոյն ատեն Կիպրոսը կը ծառայէ իրրեւ անթեւի կայան Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութեան համար որ ունի վիթխարի հաստատութեան մը՝ Քարավասի մէջ (Հիւս· Ծովեզերք) : Պալքաններէն, Հարաւ· Ռուսաստանէն եւ Մերձին Արեւելեան երկիրներէն ռատիօ - հաղորդումներ կը հասնին այստեղ, կը խմբագրուին եւ Ուչինկթընի կը փոխանցուին ամէն օր : Արտաքին նախարարութիւնը միեւնոյն ատեն անթելի երկու հզօր կայաններ կը բանեցնէ Նիկոսիայի մօտ, դիւանադիտական տեղեկութիւններ եւ հրահանգներ փոխանցելու համար Մերձին Արեւելքի ամերիկեան դեսպանութեանց եւ Ուչինկթընի մերձեւ :

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ վիթխարի նաւը, « Իւնայթըտ Սթէյթս» (53.000 թոն) , արտադրութեան մրցանիչը կոտրեց, Մ· Նահանգներէն Լը Հավր հասնելով, «Քուին Մէրի»էն 10 ժամ երկու վայրկեան պակաս ժամանակի մը մէջ :

ՎԵՑ ԱՄԻՍ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ եւ 600.000 ֆր· տուդանքի դատապարտուեցաւ Ալժերիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Լարպի Պուալի, որ հակաֆրանսական ճառեր խօսած էր :

Ի ՍԷՐ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԹԱԿՆԵՐՈՒՆ

Շուտով վարժարանները կը փակեն իրենց դռները՝ ամառուան եռամսեայ արձակուրդին պատճառով: Հանդիստի, կազդուրքի եւ վերանորոգման չրջան մը ըլլալու կոչուած է այս արձակուրդը, թէ աշակերտութեան եւ թէ ուսուցչութեան համար :

Բայց փոխանակ արձակուրդի բարիքներէն օգտուելու, մեր վարժարաններու կրթական մշակներէնչատեր նոր մղձաւանջի մը մէջ կ'ապրինան՝նիւթական ծանր տագնապի հետեւանքով :

Ամառը, մանաւանդ Լիբանանի մէջ, յաւելեալ ծախքերու դուռ կը բանայ ամէն ընտանիքի առջեւ: Մեղմող տաքը կը ստիպէ որ ծնողները դիմազնացութեան մասին մտածեն՝ ի խնդիր զաւակներու առողջութեան : Աւդ, ոեւէ տեղափոխութիւն, քանի մը հարիւր ոսկիի ծախք կը պահանջէ, որքան ալ համեստ պայմաններու տակ կատարուի :

Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ հայ ուսուցիչը, իր ողորմելի ամսավճարով, կարենայ հոգալ ամառուան ծախքերը,երբ սովորական ապրուստի դիմեն իսկ չէ իր ստացածը :

Ողբերգութիւն մըն է ասիկա, որուն ծալքերը ծանօթ են բոլորիս: Չի բաւեր սակայն ցաւը մատնանշել, ափսոսալ եւ ապա ձեռնածալ նստիլ:

Կրթական տարեփակի նախօրէին պատասխանատու կազմակերպութեանց եւ մարմիններու ուսին պարտք կ'իյնայ լրջօրէն եւ սրտցաւութեամբ անդրադառնալ մեր դաստիարակներու դառնութեան մասին :

Կը դուշակենք ընթացիկ առարկութիւնները : Պիտի ըսուի թէ հայ կրթական հաստատութիւնները եկամուտի աղբիւրներ չունին, ոմանց տարեկան պիւտճէն իսկ բացեր կը ձգէ եւ զոհողութեան բոլոր աղբիւրները վակուած են :

Ըմբռնելի պատճառաբանութիւն, բայց ոչ ընդունելի

Բանականութեան եւ խղճի դէմ է, ի վերջոյ, հայ կրթական մշակը երեք ամիս նեաեղ անորոշութեան դիրկը, կիսաքաղց եւ անօդնական վիճակով :

Առնուազն պէտք է անունք մէկ ամսականի չընդդէմ պարբերաբար հոգալու տարտղնուած՝ սկզբունքային կարեւոր խնդիր է, որ երբեմն նախախնամական օրհնութեան կը վերածուի :

Բարեգործութիւնները չեն բաւեր դործ մը իրականութեան վերածելու, եթէ ճիգի եւ աշխատանքի չվերածուին: Մենք հաւատացած ենք որ տարուան սկիզբէն ծրագրուած աշխատանք թափով հոգաբարձութիւնները կը յաջողին փրկել իրենց ուսուցչական կազմին արձակուրդի կեանքը՝ մասնաւոր ձեռնարկներով եւ յամառ հետապնդումներով :

Կարեւորը հայ ուսուցչութեան տնտեսական կացութիւնը բարելաւելու միահամուռ փափաքն է, որուն ծրագրուած աշխատանքը կը պակսի մեր իրականութեան մէջ :

Տարիներէ ի վեր վարժութիւն է դարձած կարծես որ մեր կրթարաններու պաշտօնեաները պիտի ծառայեն հասարակ սպասաւորի վճարէն իսկ ցած վարձատրութիւններով, պիտի չարչարուին ձմեռը եւ պարտքերու տակ պիտի իյնան ամառը, առանց չունենալ քաշելու եւ քիչ մը հանդիստ վայելելու իրաւունքին :

Անցնող երեսուն տարիներու մեր դաղութի ազգային գործերու վերելքին մէջ ամէնէն տխուր էջը կը կազմեն հայ ուսուցիչին կեանքի պայմանները, որոնք զգալի բարելաւումի մը չենթարկուեցան դժբախտաբար :

Քառորդ դար առաջուան կացութիւնը կը շարունակուի նաեւ այսօր, նոյնքան խեղճ ու ողորմելի :

Մինչդեռ, դաղութը խոշոր չափով մը զարմացած է իր վէրքերը, հաստատուն հոդ չհհած իր ոտքերուն տակ, մեծածախս հաստատութիւններու տիրացած, եկեղեցիներ ու դպրոցներ կառուցած :

Ինչ օգուտ քարաչէն վարժարաններէն, երբ անոնցմէ ներս հայ ուսուցիչը ոեւէ ապահովութիւն ալիտի չդտնէ եւ պիտի հիւծի՝ իր ապարդիւն բոլորովին անհամապատասխան պայմաններու տակ :

Մեծ չէ պահանջը մեր կրթական մշակներուն: Անոնք ոչ պերճանք կ'որոնեն, ոչ ալ կը սակարկեն իրենց անուան զոհաբերութիւնը: Այլ պարզապէս կ'ուզեն տոկալու, մարդկօրէն ապրելու տարրական իրաւունքները, առանց որոնց ամէն բանէ առաջ տուժողները կ'ըլլան հայ վարժարանները :

Մեր ուսուցիչներէն չարունակ կը պահանջենք, փոխարէնը զրեթէ ոչինչ տալով :

Մինչեւ ե՞րբ կրնայ չարունակուիլ անբնական այս վիճակը: Մինչեւ ո՞ւր կրնայ հասնիլ մեր ուսուցչութեան տոկալու կարողութիւնը, որմէ

Նոր հրտուվներ Պուլկարիոյ մէջ

Աբտասահմանի պուլկարական կոմիտէները վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն իրենց երկրի տառապանքներու մասին:

Հակառակ երկրին մէջ վխտացող խորհրդային պաշտօնատարներուն, ու կառավարութեան խիստ ճնշումներուն, կացութիւնը աւելի ծանրացած է վերջին ամիսներուն ընթացքին: Բոլշեւիկեան իշխանութիւնը գիւղերը ղրկած է բանակին մեծ մասը, մինչեւ իսկ սահմանապահ զօրքը, «քաղաքային ապատարկութեան» մեծ մասը, համալսարանները բոլոր ուսանողները,«երիտասարդաց» կազմակերպութեան բոլոր անդամները , ինչպէս նաեւ հազարաւոր«կամաւոր»ներ, «գիւղացիները օգնելու համար »:

Մնաց որ, նոյնիսկ գրողներու, բանաստեղծներու եւ ողբերգուներու միութիւնը պարտաւորուեցաւ հանդէս գալ հանդիսաւոր յայտարարութեամբ մը, որով կը խոստանար իր ամբողջ անդամներով երթալ գիւղերը, «ամրան եղանակին հասկաքաղին օգնելու համար»:

1951 Յունիս 23ին Սօֆիայի անթելը կը ծանուցանէր թէ Թիթօ Զերնոքոլեւ վտարուած է դահլիճէն: Քանի մը օր վերջն ալ կը ձերբակալուէր: Ջերմ սթալինական մըն էր, երկրագործական նախարար եւ Քաղաք. Բիւրոյին անդամ, որմէ նմանապէս արտաքսուած է: Հակառակ էր հալածական անտեսութեան բայց նախաձեռնարկեած էր չարժման: Այսպէս, անցեալ ապրիլին խոսած իր հրաչունչ ճառով կ'ըսէր թէ կոլխոզի թշնամիները ներչնչուած են «Անգլեամերիկեան - Թիթոյական - Թուրք - Փաշական միապետական Յոյներու խելագար ու չարագէտ լրտեսական կեդրոններէն»: Եւ կը յորդորէր զանոնք «ճզմել երկաթէ թաթով մը եւ աղբանոց չպրտել»: Հիմա , պարտաւոր է հաչիւ տալ, իր խելագար վազքով քաոս մը ստեղծած ըլլալուն համար երկրին մէջ :

Համայնավար իրաւակարգին լրիւ ձախողումը չի հաստատուիր միայն այս իրողութիւններով, այլ պաշտօնական խոստովանութիւններով : Հոդագործական արտադրութիւնըվճռական վիճակ մը ունի, գիւղացիները բացէ ի բաց ապստամբելու աստիճանին հասած են: Այս կացութեան առաւելապէս պատասխանատու են տեղացի համայնքը դործադրելու համար խելագար արշաւի մը ձեռնարկած են :

Գործը այնքան յառաջ գացած է որ Կոմինֆորմի պաշտօնաթերթը բացէ ի բաց կ'ընդունի թէ Պուլկարիոյ համայնավարները «անհանդուրժելի» կացութիւն մը ստեղծած են երկրին մէջ : Կասկած չկայ թէ համայնավար կուսակցութիւնը եւ դրասենեակային իշխանապետութիւնը կազմալուծման ճամբուն վրայ են: Ազդեցիկ ընկերներ, երկու հատուածներու բաժնուած, իրարու դէմ կը ճակատին մաքրագործման անվերջանալիտատերու ընթացքին :

Նիքոլա Փեթքովէն սկսեալ բոլշեւիկ իշխանութիւնը տարուէ տարի պուլկար ազդայնական եւ հոդագործական վարիչները մաքրելով հանդերձ , ցարդ չէ յաջողած զսպել գիւղացիներուն ընդդիմութիւնը :

Ա. Միութեան «հարուստ փորձարկութեան » ձախողումը խելքի չէ բերած Պուլկարիոյ բոլշեւիկ վարիչները, որոնք կը ճգնին տառապէս դործադրել Մոսկուայէն եկած հրահանգները: Աւելի այն հետեւանքն ունեցաւ, որ գիւղացին պակասցուց արտադրութիւնը , հաւաքական տնտեսութեան ապարակները լքելով եւ վերէն եկած հրահանգներուն անսաստելով :

Փոխն ի փոխն, ողբման եւ ահաբեկման քաղաքականութիւնը չէ կրցած առաջքն առնել քաոսային կացութեան եւ Մոսկուայի աչքը մնալ: 1950ի Դեկտեմբերին, Փազարճըքի չրջանին մէջ, հոդագործական տասը վարիչներ մահապատիժի ենթարկուեցան, իսկ ուրիչ տասը հոդի ալ ութ տարիէն մինչեւ մշանջենական արդելափակութեան դատապարտուեցան: Ջեղերը մեղադրած էին թէ դործնականօրէն դիմադարձած էին վարկատած է նոր սերունդի ապագան :

Ջենք կասկածիր թէ ամէն Հայու հոդին կ'արձադանդէ այս խօսքերուն, բայց կը պահանջենք որ արդիւնաւոր արձագանդ մը ըլլայ առիկա եւ իւրաքանչիւր հայ ուսուցիչ դոնէ ամսական մը յաւելեալ դումար ունենայ իր դրպանին մէջ՝ ամառուան երկար արձակուրդը որոշ վստահութեամբ դիմադրաւելու եւ յառաջիկայ տարեշրջանին նոր ուժ հաւաքելու համար :

Պէտք է բախել բոլոր դռները, պէտք է դիմել հնարաւոր բոլոր միջոցներուն՝ ի սէր հայ վարժարանին եւ անոր անձնուէր մշակներուն :

(Խմբագրական՝ ԱԶԴԱԿ)

Թևևդի պատմութիւն

Գրած էինք թէ Վարդան Աչըդեան անուն Հայ մը ձերբակալուած է Պոլսոյ մէջ, երբ Սթալինը կը վտառաբանէր :

Պոլսոյ թերթերէն կ'արտատպենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները, իրրեւ դուարճալիք (Մարմարա, Յունիս 26 եւ 27).—

Երկ ժամը 14.30ի առաւնները. Պէյօղլուի ռուսական դեսպանատան չէնքին առջեւ դէպք մը պատահեցաւ, որ պահ մը բաւական իրարանցում պատճառեց : :

Վարդան Աչըդեան անուն 26 տարու դերձակ մը որ Օրթաքէւղ կը բնակի եւ խանութ ունի Ղալաթիոյ մէջ, խորհրդային հիւպատոսարանին դուռէն ներս մտնելով, պահ մը վերջ դուրս կ'ելլէ, ձեռքը բռնած Սթալինի չրջանակուած մէկ նկարը եւ կը սկսի պոռալ .

— Էյ անմիտներ... այս մարդն է որ պիտի ապատէ ձեզ. մօտերս հոս պիտի գայ եւ ամէնուդ վրայ պիտի իշխէ. ամէնդդ ալ գայն պիտի պաշտէք... կեցցէ Սթալին... Այս երկիրը ան պիտի ազատէ, Սթալինիզմը ալ ան սպաննեց ...

Ինչպէս կը տեսնուի, Վարդան Աչըդեանին խօսքերը անկապակից եւ ափեղցփեղ են: Անցորդները նախ կը չուարին ու կ'ապշին, սակայն երբ կը տեսնեն որ կը չարունակէ ,ալ չենդիմանար եւ կը յարձակին անոր վրայ: Հայ երիտասարդը ճերմակ չապիկ եւ տաբատ հագած էր եւ սեւ պեխեր ունէր: Վարդան անմիջապէս ներս կը վազէ եւ այս անդամ ալ դրան ապակեփեղկին մէջէն կը չարունակէ Սթալինի նկարը ցուցնել անցորդներուն : Այդ պահուն անցորդները կանդ առած էին եւ բաւականարդմութիւն մըն էին ,սկսան պոռալ և զայն դուրս կանչել: Վարդան Աչըդեան փոխանակ դուրս դալու, կը չարունակէր նկարը ցուցնել եւ նոյնիսկ հայհոյել դրսեցիներուն: Ատոր վրայ, քանի մը հոգի ներս կը մտնեն եւ անոր ձեռքէն առնելով Սթալինի նկարը, կտոր կտոր կ'ընեն: Հիւպատոսարանի պաշտօնեաները կը հասնին եւ ժողովուրդը դուրս կը հանեն: Վարդան կը յաջողի խոյս տալ ժողովուրդին ձեռքէն. պաշտօնեաները, հակառակ բողոքներուն, զայն չեն յանձներ, հետզհետէ հիւպատոսարանին առջեւ խռնուող բազմութիւնը կը սուուարանայ եւ վերջապէս ոստիկանութիւնը այդ միջոցին կը միջամտէ. ոստիկան Ահմէտ Եկիթիւք ներս կը մտնէ հիւպատոսարանէն եւ կը տանի Աչըդեան իրեն յանձնուի :

— Չիս անոնց մի յանձնէք, մի յանձնէք , պիտի սպաննեն, կը պոռար Վարդան :

Սակայն ոստիկանը Վարդանին թեւը մտնելով

Ա. Ա. Թ.

զան դուրս հանեց, մինչ դուրսը խռնուած ժողովուրդը կը պոռար ու կը գոռար .

— Զարկէք ծախուած Մօսկօֆին :

Պահ մը խումբ մը կը յաջողի վրան նետուիլ ու երեսը թքնել եւ լինչի ենթարկել կարմիր քարոզիչը, որ կը տարուի Թիւնէլի պահակատունը, ուր հսկողութեան տակ կ'առնուի :

Հարցաքննութեան առեն. Վարդան ինքզինքը խենդի տեղ դնելով եւ անկապակից խօսքեր ըսելով ուրացեր է թէ ձեռքին մէջ Սթալինի նկարը կար :

— Տունը տաքէն չմորած էի. դուրս ելայ եւ ուզեցի քիչ մը պտտիլ : Եւ քսէք Գալլերըմէն եկայ Թիւնէլ եւ ալ կողմը բռնելով սկսայ յառաջանալ Խթիդրալ պողոտայէն : Ռուսական դեսպանատան առջեւ կանգ առի. յետոյ ժողովուրդը վրաս յարձակեցաւ, ես ալ ներս փախայ :

Վարդան որ ամուսնացած է եւ զաւակի մը տէր է, հսկողութեան տակ առնուեցաւ :

Հաշտարար Ա. առեանին առջեւ դերձակ Վարդան անբնական վիճակներ ցոյց տուաւ : Ար - դէն դատարան տարուած միջոցին, երբեմն երբեմն սա տեսակ խօսքեր կ'ընէր. «Այս երկիրը մի - այն Սթալին կրնայ փրկել, կեցցէ Սթալին» : Դատարան մտած միջոցին բաճկոնը հանեց եւ թեւերը ծոթթեց : Նախագահին հարցումներուն նախ չուզեց պատասխանել, չհաւնեցաւ իրեն յատկացուած տեղին. բարապանը կչտամբեց, երբ վինքը կը հրաւիրէր տեղի ելլել ու պատասխանել :

— Երկրին մէջ հաւասարութիւն կայ. մեր տարբերութիւնը ի՞նչ է. դուն ինչպէ՞ս ինծի կը հրամայես :

Ցետոյ առեանի նախագահ պայտնին դառնալով, անարդեց զայն ու ըսաւ .

— Մտաներուդ «չըվալիէ» մատանի, չըր - թունքներուդ՝ կարմիր, թեւերուդ ապարանջան, «օ, անամ , օ», (էլտէ չըվալիէ կիւղէք, գօլտա պիլէդիք, տուտագտա գըրմըզըլըք, օ անամ օ) :

Վարդան իրեն ուղղուած հարցումներուն ջըղայնացնող պատասխաններ կուտար եւ պահ մըն ալ Սթալինի մէկ զովարանականը ըրաւ ու քննադատեց հեղինէն եւ թուրք բարեկամութիւնը : Պահ մըն ալ ինքզինքէն կ'եղնէ եւ կը սկսի հանուիլ ու պռոշտալ .

— Ընկերներ , հայր Սթալին աշխարհի մեծադոյն հերոսն է, այս մասին ոչ մէկ տարակոյս. ինչ չուտ կը մոռնաք որ դեռ երէկ Ցոյներուն հետ կռիւի եկած էինք : Սովետները հերոսներ են, անոնք մեզ պիտի փրկեն : Կեցցէ մեծն Սթալին :

Վարդան իրեն ուղղուած հարցումներուն ջըղայնացնող պատասխաններ կուտար եւ պահ մըն ալ Սթալինի մէկ զովարանականը ըրաւ ու քննադատեց հեղինէն եւ թուրք բարեկամութիւնը : Պահ մըն ալ ինքզինքէն կ'եղնէ եւ կը սկսի հանուիլ ու պռոշտալ .

— Ընկերներ , հայր Սթալին աշխարհի մեծադոյն հերոսն է, այս մասին ոչ մէկ տարակոյս. ինչ չուտ կը մոռնաք որ դեռ երէկ Ցոյներուն հետ կռիւի եկած էինք : Սովետները հերոսներ են, անոնք մեզ պիտի փրկեն : Կեցցէ մեծն Սթալին :

Վարդան անմիջապէս դատական բժշկական քննութեան ենթարկելու որոշում տրուեցաւ եւ ոստիկանութեան յանձնուեցաւ : Ներքնազգեստներուն մէջ խենթի պէս կը պոռար տակաւին եւ հոն գտնուող զաւկի տէր կնոջ մըն ալ դառնալով դոչեց :

— Գնա ամուսնիդ ըսէ, Սթալինէն թող չերաժ - նուի, իսկ դուն ալ ամուսնիդ բռնած ուղիէն մի բաժնուիր :

× Թուրք թերթերը սա տեսակ խորագիրներով կ'անդրադառնան Վարդանի դատավարութեան . — « Սթալինի հիացող հայ դերձակը, համայնավարութեան հիացող խենթը, կարմիր «ուշադը» : Իսկ «Տիւնեա» կը գրէ թէ այս վախուկը հայրի - կին դիրկը յանձնելու է :

« ՄԱՑԻՍ 28»Ը ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

ՇԱԻԻԼ .— Անցեալ կիրակի, 29 Յունիս Շա - ւիլի քաղաքապետարանի սալ տը Ֆէթհին մէջ տեղի ունեցաւ Մայիս 28ի ոճնակատարութիւնը :

Հակառակ հեղձուցիչ տաքին, սրահը լեցուած էր հայրենասէր բազմութեամբ : Խրախուսիչ պատկեր մը.— երէց եւ երիտասարդ ընկերները , իւրաքանչիւրը իր պաշտօնին գլուխը, մինչեւ վերջը սիրով տարին իրենց յանձնած պարտականութիւնը :

Ժամը 4.30ին Շաւիլի եւ Իսիլ Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի միացեալ երգչախումբը, դեկավարութեամբ ընկեր Ս. Ցովհաննէսեանի «Մեր Հայրենիք»ով բացումը կատարեց հանդիսին որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս : Օրուան նախագահ , ընկեր Գէորգ Պողոսեան ողջունեց «Մայիս 28»ի անհատասար հերոսամարտը— Ղարաքիլիսան, Սարտարապատն ու Բաշ Աբարանը, եւ հրաւիրեց յոտնկայս յարգել յիշատակը այն հազարաւոր հայորդիներուն , որոնք զէն ի ձեռին ինկան այդ պատմական կռիւներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժնին մէջ երգեցին նոր սերնդականներ Մարի Փափազեան, Մ. Սարգիսեան, ընկ.ներ Ա. Մինասեան, Մարտիրոս Գարակէօզեան եւ Մկրտիչ Պօղոսեան : Արտասանեց Օր. Շաքէ Ցովհաննէսեան՝ Աւետիք Իսահակեանի « Հայաստանին » :

Ցետոյ խօսք տրուեցաւ օրուան բանախօս ընկեր Աչոտ Իսահակեանի որ կուռ եւ ոգեւորիչ ճառով մը խանդավառեց ունկնդիրները :«Մայիս 28ը ազատ եւ անկախ հայրենիքի անվիճելի խորհուրդն է զոր տարիներով երազած էր մեր ժողովուրդը» : Այս առթիւ բացատրեց թէ ազատութիւնն ու անկախութիւնը ինչպէս կ'ըմբռնեն եւ կըզործադրեն , երկաթեայ վարագոյրէն անդին ժողովուրդները, ենթակայ՝ կարմիր բռնակալութեան :

« Մենք բոլորս պիտի ըլլանք այն ուժերուն հետ, որոնք կը կռուին սովետական կեղծ ազատութեան եւ անկախութեան դէմ, մինչեւ անոր վերջնական խորտակումը » :

Երգչախումբի քանի մը խմբերգներէ վերջ, կարդը եկած էր այնքան հետաքրքրութեամբ սպասուած ներկայացման, անմահն Լեւոն Շանթի «Ձմեռուս վրայ» թատերախաղը, հիւղ արար : Շաւիլի Նոր Սերունդի երէց ընկերներն ու ընկերուհիները, համակիր երիտասարդներով, չատ յաջող խաղարկութիւն մը ունեցան : Ամէն դերակատար ցոյց տուաւ թէ կը տիրապետէր լեզուին եւ կ'ըմբռնէր իր դերը : Բնական էին իրենց չարժուձեւերը, սիրոյ եւ յեղափոխականի, իրապաշտ եւ դաղափարականի բարդ եւ իրարու անհաչտ նկարագիրներու իսկական տիպարներու մէջ : Ներկաները չատ դոհ մնացին եւ երկարատեւ ծափերով քանի մը անդամ բեմ կանչեցին բոլոր դերակատարները :

Փափաքելի պիտի ըլլար որ արուարձաններու մեր մարմինները իրենց չրջանին մէջ ներկայացնէին այն թատերախաղը, որուն համար մեր երիտասարդ ընկերները պատրաստ են սիրայօժար իրենց մասնակցութիւնը բերելու :

Ժամը 8ին սկսան պարերը որոնք տեւեցին մինչեւ կէս գիչեր, ընկերական եւ ընտանեկան խանդավառ մթնոլորտի մէջ : Անկասկած հանդէսը իր բարոյական յաջողութեան հետ ունեցած է նիւթական գոհացուցիչ հասոյթ :

Այս քանի մը սեղմ տողերուն մէջ, կ'արժէր յիչել դոնէ մէկ անգամ սեւ աչխատանքի վարպետը, մեր անխոնջ Կիւլեանը, որ չես դիտեր ինչպէս գլուխ կը հանէ այս կարգի ձեռնարկները, ամէն բանէ առաջ պատիւ բերելով իր պատկանած մարմնին :

Ապրիք Շաւիլի ընկերներ : ԳՈՒՍԱՆ

Գ ա յ ու ք ե (ո ւ տ ո յ)

ԱՊԱՏԱՆԻ (Պարսկաստան) Ազգ. դպրոցի աչակերտութեան թիւն է 636 : Տեսուչն է Ցակովբ Տէր Ցակովբեան : Ուսուցչուհիներու թիւն է 16 (13ը Հայ եւ 3ը Պարսիկ), իսկ ուսուցիչներէն 6ը Հայ երկուքը Պարսիկ : Դպրոցը վարած են մանկավարժական ժողովը եւ տեսչութիւնը : Դպրոցին սրահին մէջ աչակերտներու համար կազմակերպուած է չարժանկարի ցուցադրում : Աչակերտները մասնակցած են Իրանի Ազգ. փոխառութեան , հանդանակելով 11600 րիալ եւ դնելով փոխառութեան 116 թերթիկներ : Որոչուած է մարզանքի եւ սկաուտական կազմակերպութեան համար ունենալ մասնաւոր ուսուցիչ, յաջորդաբար բանալ ապջիկներու միջնակարգ բոլոր դասարանները եւ բանալ տղոց համար միջնակարգ դասարանը : Պահել եւ զօրացնել Աչակերտական Մութիւնը իր դրադարանով : Ունենալ մասնաւոր սենեակ բնագիտութեան եւ տարրալուծութեան փորձերու համար , մասնաւոր սենեակ մը հանքերու, բոյսերու, թռչուններու հաւաքածոներու համար :

Պետական քննութեան ներկայացող աչակերտներէն մեծ մասը ընդունուած են :

Դպրոցին ամրողջ ծախքին 485 հազար րիալ, 51 % կը դանձուի աչակերտներէն, մնացեալը կը դոյանայ ազգային տուրքերէն եւ ձեռնարկներէն :

ՏԻՐՈՒՆԻ .— Քանատայի Հալիֆաքս քաղաքին մէջ մեռած է Պ. Միսաք Տէօնպէյէկեան : Ապդասէր Հայ մրն էր եւ բարեկամ Հ. Ց. Դաչնակցութեան : 3000 տոլար կտակած է Հ. Օ. Միութեան : Ծնած էր Տիվրիկ :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

.. ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ .— «Ցառաչ»ի Ցուլիս 3ի թիւին մէջ քանի մը անճիշդ պարագաներ սպրդած էին :

1.— Հայրապետեան - Ռուտ մրցումին (28 Յունիս) կազմակերպիչը էր Պ. Ն. Պալթայեանի որդին՝ Զաւէն , որ ազգասիրական զգացումներէ առաջնորդուած կը դիմէ Փարիզ, Ֆետերասիօնին եւ կը ստորագրէ մէկ մելիոնի չէք մը : Այս համաձայնութենէն ետք հայր եւ որդի Պալթայեան, յայտարարեցին . — Մեր նպատակն է մէկ կողմէն քաջալերել հայ ախոյեանը, միւս կողմէ հաճոյք պատճառել Վալանսի գաղութին, եթէ գաղութը իսկապէս քաջալերել դիտնայ այս ձեռնարկը, ծախսերը հանելէն վերջ հասոյթը պիտի յատկացուի Հայոց Նորաչէն եկեղեցիին եւ Աղքատախնամին :

2.— Խաղի մասին չի բաւեր ըսել թէ Match nul եղաւ : Խաղը երբ սկսաւ մինչեւ 8րդ չրջանը Հայրապետեան անընդհատ կը հարուածէր : Եթէ 20—30 երկվայրկեան եւս ժամանակ ունենար, 8րդ չրջանին Ռուտը պիտի պարտուէր : Հակառակորդը անկարելին կը փորձէր յաղթելու համար , բայց Հայրապետեանի արագաչարժութեան չնորհիւ իր հարուածները կը ձախողէին

3.— Վալանսի մեր ունեցած դասակարգը 90 առհարիւր բացակայ էր, ինչ որ նոյնիսկ տեղացիներուն ուչադրութիւնը գրաւեց :

Եթէ Պ. Պալթայեան վնասով դուրս եկաւ , այդ կը պարտինք անոնց որոնք միայն դրամին փառք կուտան :

Ն. ԹԻՊՈՑԵԱՆ

«ՑԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

— « Ձիւնը կը հալի», նախընտրեց Պէքըր :

— Վաղը չէ միւս օր, առաւուան ժամը 8ին մոիկ ըրէք Լոնտոնի ռատիօն : Նոր յայտագիրին վերջաւորութեան պիտի լսէք ձեր նախադասութիւնը :

Այս հաղորդումին յաջորդ օրը Պէքըր միացաւ դօտիին : Մինչեւ յաջորդ չաբաթ, գնդապետը վեց նորագիրներ մացուց Օդակին մէջ : Նորմանտիի միւս կողմերէն ալ քանի մը հոգի եկան Լը Ման : Օդակը դարձեալ գործի վրայ էր :

Վերակազմութեան այս գործով էին զբաղած , երբ լուր եկաւ թէ Գերմանացիները օգտուելով յանկարծական ձիւնհալքէն, նոր ամրութեանց չինութեան ձեռնարկած են : Ժամանակը չէր երթրդ Սահակին նման վաղեմի գործիչի մը մեկուսացման : Սակայն Ժեռար անդրդուելի մնաց :

Ուրիչ մը որ նմանապէս պէտք էր քաչուէր ՝ Լէօնար Ժիլն էր, նախկին տպագրիչ Քանի մէջ : Ան էր կազմակերպած կեղծ ինքնութեան թուղթերու տպագրութիւնը : Ու տպագրիչին ձերբակալումը գինքը կատղեցուցած եւ եռանդը տասնապատկած էր :

Քաչուելու հրահանգ ստացող երրորդ դէմքը Տիմիան էր : Երեքն ալ անհետացան :

Ժեռար չարունակեց իր երթեւեկը, Փարիզի եւ Լը Մանի նոր բանակատեղիին միջեւ : Ստացուած տեղեկագիրներէն պարզուեցաւ, որ, իրրեւ հետեւանք կեսթափոյի դարբնած ցամաքահանի կեղծ լուրերուն՝ Օդակը ունեցած էր 300 մեռեալներ եւ կորսուածներ՝ միայն Քանի մէջ : Նոր խումբը սակայն արդէն սկսած էր գործի՝ մեծ եռանդով :

Իրրեւ գինուորական խորհրդական՝ Ժեռար ընտրեց փորձառու անձ մը, զօրավար Ռոպէռ Մառաս, կեղծ անունով Սիւռօ : Աւսր պարտականութիւնն էր՝ Օդակին գործելու ուղղութիւնը ներդաչնակել՝ Լոնտոն զօր. Այզընհաուըրի սպայակոյտին ռազմավարութեան հետ :

Երկրորդ օդնական մը, Լամուռէօ տը լա Սոսէ, անոյչ եւ համոզելու չնորհով օժտուած էր : Պաչտօնը՝ կապ պահել բոլոր դիմադրական ուժերուն հետ եւ համադրել քաղաքային գործերու վերաբերեալ ծրագիրները :

Մինչ Լը Մանը կը հանդիսանար Նորմանտիի բանակավայրը՝ հրամանատարութեամբ գնդապետ Պէքըրի, Ժեռար Ռէնեւեւ Անժէի մէջ հաստատեց օժանդակ բջիջներ՝ լրկատար պաչտօնէութեամբ :

Ըստ երեւոյթին, սակայն, գերմանական բարձրը հրամանատարութիւնը եւս իր ժամանակը չէր վատներ : Մառեչալ Ռոմել, Պարիսպին գերագոյն պաչտպանը, կը կառուցանէր փոքր, լաւ պինուած ամրութիւններ : Կը հաստատէր ուրիչ գիծ մը Ս. Տարրին, մխրճելով ծովեզերին խորերը : Իր գինուորները գիչեր ցերեկ կը մարզէր :

Օդակին գործունէութիւնը այնքան լաւ էր կազմակերպուած որ, թշնամիին ձեռնարկած լրաքանչիւր ամրութենէն 24 ժամ վերջ, Լոնտոն կը տեղեկագրուէր : Այդ օրերուն իրենց կարդութեամբ Փարիզի մէջ կը փայլէին Լավուազիէ եւ այլ Ինթելիճընսի մասնագէտներ :

Մառեչալ Ռոմել, որուն «աղուէս» մակդիրը կուտային, կարծուածին չափ խորամանկ չելաւ : Ան Պարիսպը զօրացուց հոն, ուր արդէն անառիկ վիճակ մը ունէր, բայց չզոցեց բացուածքները , խրամներըը, ուրիչ բացատրութեամբ՝ Ժեռարի դուռները :

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

Օր· ԱԼԻՍ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Պ· ՀԱՅԿ ՊԱՅԹԱՐԵԱՆ
Ամուսնացած
Պէյրութ, 6 Յուլիս, 1952

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈԶԱ ՔԱՐԱՄԱՐՏԵԱՆ, որ սպանուած էր իր ամուսինը, դերձակ Վահան, դատապարտուեցաւ հինգ տարի բանտարկութեան, յետաձգումով, ինչ որ կը նշանակէ ազատ արձակում: Դատավարութեան առեն ըսաւ թէ ամուսինը նախանձոտ մէկն էր եւ չարունակ կը սպառնար սպաննել զինք ա-ծելիով: «Սուրճի աղօրիքը նետեց վրաս, ես ալ երեք անգամ ատրճանակը քաշեցի, եւ երբ տե-սայ որ մեռած է փողոց նետուեցայ ահաբեկ, բո-պիկ ոտքերով ...» Իր մայրը, որ դատարանին մէջ թարգմանով կը խօսէր, ըսաւ թէ 17 զաւակ ունեցած է որոնց 13ը սպանուած են Թուրքերուն կողմէ: Ռոզա ամուսնացած է 15 տարեկանին: Ա-մուսինը իրմէ 20 տարի մեծ էր: Դատավարու-թեան ներկայ էին նաեւ քոյրը եւ քեռայրը եւ իր հրահարը (որ քեռայրին եղբայրն է):

ԻՐԱՆի Շահը հաստատելով Տօքթ· Մոսատե-ղի վարչապետութիւնը, առաջարկեց կազմել նոր դահլիճը: Վերուն վարչապետը մերժեց, բայց կը կարծուի թէ ի վերջոյ տեղի պիտի տայ: Սահ-մանադրութեան տրամադրութեամբ, պայման է որ երեսփ· ժողովը եւ ծերակոյտը խառն ժողով դումարեն, նոր վարչապետ մը ընտրելու համար: Ծերակոյտը նկատելով որ երեսփ· ժողովը կիրա-կի օր առանձին ժողով դումարած եւ վերընտրած էր Տօքթ· Մոսատեղը, ուեւէրդ դատ իր քուէար-կութիւնը եւ խնդրեց Շահէն Տօքթ· Մոսատեղի յանձնել վարչապետութիւնը, որպէսզի խնդիրը չծագի երկու ժողովներուն միջեւ:

ԵԳԻՊՏՈՍի նոր վարչապետը՝ Սըրրի փաշա, առաջին տեսակցութիւնը ունեցաւ Դահլիճի անգ-լիական եւ ամերիկեան դեսպաններուն հետ: Այս առթիւ քննուեցան անգլոեգիպտական յարաբե-րութիւնները եւ Եգիպտոսի դիրքը՝ Միջին Արե-ւելքի հրամանատարութեան մասին: Ամերիկեան դեսպանն ալ հաստատեց թէ խօսեցան անգլիա-կան յարաբերութեանց եւ Սուեզի մա-սին:— «Վաֆտ», թուղթ ազգայնական կուսակ-ցութիւնը, վերակած է իր գործունէութիւնը: Առջի օր հրապարակային ժողով մը դումարեց ի պատիւ Սերակէտոսի փաշայի որ արձակուած էր ռազմական բանտարկութենէ: Նախկին նախարարը ամբաստանեց հրաժարեալ վարչապետը՝ Հիլալի փաշան, թէ «կամովին արտաուղեց երկիրը օ-տարներուն առջեւ, ի դուր վարկաբեկելով Վաֆ-տը»:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ պաշտօնաթերթին խմբագրա-պետը, Անտռէ Սթիլ, որ բանտարկուած է աւելի քան մէկ ամիսէ ի վեր, առջի օր հարցաքննիչ դա-տաւորին առջեւ հանուեցաւ: Հարցաքննութիւնը տեւեց վեց ժամ: Դատաւորը, ներկայացուց իր մեղադրանքները: Ամբաստանեալը մերժելով բո-լոր փաստերը, յայտարարեց.— «Ձիս եւ 22 ըն-կերներս բանտը կը պահեն իբրեւ պատանդներ, ուշ տպաւորութիւնը ձգելու համար թէ ծաքրա-կչիռ բան մը կայ: Ամբաստիս ոչինչ կրնաք մե-ղադրել ինձի, ոչ իսկ իմ գրածներս, զորոնք կ'ա-պացուցանեն իմ նուիրումս ընկերվարութեան: Ուրեմն պէտք է ամբաստանել Վէնսան Օրիոլը, ինչպէս եւ Փիւլ կէտի եւ Ժան Ժոռէսի նշխարնե-րը»: Եւ պահանջեց ազատ արձակել զինքը:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանրապետական կուսակ-ցութեան համագումարին մէջ, որ բացուեցաւ եր-կուշաբթի օր, Շեռաս, առաջին յաղթանակ մը չահեցաւ դէմ· Ալեքսիս, նախագահելէն միւս թեկնածուին՝ Թէֆթի դէմ: Ժողովը 548ի դէմ 658 ձայնով մերժեց եօթը վիճելի պատգա-մաւորներ, որոնք Թէֆթի խմբակցութեան պաշ-պանութիւնը կը վայելէին: Մանդատները նշա-նակելից կը գտնեն այս փոքր յաղթութիւնը: Վի-ճաբանութեանց ընթացքին, բուռն տեսարաններ պարզուեցան: Իրիկուան դէմ ճառ մը խօսեցաւ պարզուեցան: Իրիկուան դէմ ճառ մը խօսեցաւ զօր· Մըք Արթըր, խստօրէն քննադատելով Թրու-մընի կառավարութիւնը, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ:

Ֆ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Պուքրէշի դեսպան նշանակեց Անտոլի Լաբենտիւեը, որ չատ կարեւոր պաշ-տօններ վարած է, իսկ Փրակայի դեսպան՝ Փա-րիզի նախկին դեսպանը, Պոկոմոլով: Կը նշանակէ թէ Մոսկուա նոր ծրագիրներ կ'որոճայ կեզր· Եւ-րոպայի մէջ:

ՄԷկ ԱՄԻՍ ԿԱՅԱԿԱՑՈՒԵՑԱՒ Օպերվիլիէի համայնավար քաղաքապետը, Շառլ Թիլճօն (Ե-րեսփոխան), որ Մայիս 28ին դործադուլ ընել տը-ւած էր քաղաքապետութեան պաշտօնեաներուն: Կախակայուեցաւ նաեւ Սէն Տընիի համայնավար քաղաքապետը: — Ձերբակալուեցաւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան Պուչ տու Ռոնի բնդհ· քարտու-ղարը, Մարիուս Քոլոմպինի, որ մի եւնոյն առեն անդամ է համայնավար կուսակցութեան կեզր· կոմիտէին: — Հարցաքննիչ դատաւորին հրամա-նով խուզարկուեցաւ Ֆրեժիւսի համայնավար բը-ջինին կեդրոնը: Հետապնդումները կը չարունակ-ուին ուրիչ քաղաքներու մէջ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՄԱՉԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Հ· ՆԵՐՍԷՍ Վ· ԱԿԻՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հա-յոց քաղաքական պատմութիւնը Գ· եւ Դ· դարե-րուն»: Այս դասախօսութեամբ կը վակուի Լսա-րանին այս տարեշրջանը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅՑ-ՐՈՑԺ

ժող· ամսաթերթ բժշկութեան
Խմբագիր Տ· ՆԱՐՒՈՒՆԻ

Թիւ 137 (Մայիս).— Ինչո՞ւ կը նիհարնան (Տօքթ· ԱՅՎԱԶԵԱՆ).— Ինչո՞ւ կը խանգարուի ջղային դրութիւնը (ՏՈՒԲ· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Աթենացի կիները (ՔԱՂՀԱՆ).— Արդանդի ուռը (ՏՈՒԲ· ՔՈՐՈՆ).— Երեկոյեան ճաշը (ՏՈՒԲ· ԱՇՃԵԱՆ).— Բժշկ· նորութիւններ (ՏՈՒԲ· ՍԵ-ՐՈՐԵԱՆ).— Երեւանի արտաքնոցները (ԼԵՒ-ԿԱՄՍԱՐ).— Որձաուութիւն (ՓՐՈՖ· ՊԷՐՊԷՐ-ԵԱՆ).— Հարցարան (ԽՄԲ.):

Թիւ 138—139 (Յունիս - Յուլիս).— Սուտ դաշտան (ՀԱՑ - ԲՈՑԺ).— Շաքարախտ (ՓՐՈՖ· ԿԷՐԿԻՆ).— Մա՞նչ թէ աղջիկ (ՏՈՒԲ· ԱՇՃԵԱՆ).— Բոյսեր որ դեղ են (ՏՈՒԲ· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Թոքախտի նոր դեղ մը (ՏՈՒԲ· ՍԵՐՈՐԵԱՆ).— Մարդակազմութիւն... ոտանաւորով (Յ· ՔԻՒՐՏ-ԵԱՆ).— Աթաչակ (Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ).— Ինձորին կեղեւները (ՏՈՒԲ· ԼՈՒՄԱՆ).— Շան պաշտա-մունքը Հայոց մէջ (Ա· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ):

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք: Առտահա-ման 1000 ֆր·: Դիմել 17 rue Damesme, PARIS:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէսթրնի Ֆ· Կապ· Խաչի Ապդ· վարժարանի հոգաբարձութեան: Այս Շաբաթ ժա-մը ճիշդ 9ին, Հ·Ց·Դ· Տան մէջ, 11 rue Branly:

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախո-սութիւններ, գաւեշտ, երգ ու պար, երկսեռ ա-չակերտութեան կողմէ: 110է աւելի աշակերտներ բեմին վրայ:

Միրոյ կը հրաւիրուին ծնողները եւ Տէսթրնի ու չրջանները հայ հասարակութիւնը:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԱՅՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տէսթրնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ այս կիրակի ամբողջ օրը, Տէսթրնի զովասուն ծառաս-տանը: Պ· Վազգէն Մեղրոյեան իր բարձրախօսով եւ նոր երգապնակներով մեզ վաստպրական պի-տի փոխադրէ: Կը բանախօսէ հայրենակից Պ· ՈՍՏԱՆԻԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Կը հրաւիրենք ամբ չր-ջանի բոլոր հայրենակիցները եւ հասարակութիւ-նը: Զուարացուցիչ ըմպելիներ եւ խորոված:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՊԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տար-ւոյ աթաճառարուեստի նիւթերը: Փոխով դիմել տես-չութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. et O.): Ժամադրուիլ հեռախօսով՝ OBS. 18-28:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Վիէնի Կ· Խ· վարչու-թիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հետեւեալ ընկերուհիներուն.— Ընկերուհի Անա-հիտ Խաչիկեանի իր մօրեղբօր, Ստեփան Քէլա-կօրեանին, (Վալանս), մահուան առթիւ:

Ընկերուհի Ճէսիքայ Մաթոսեանի՝ իր քեռայ-րին Սիմոն Կարոյեանի (Վալանս), մահուան առ-թիւ:

Նաեւ Շնորհիկ Անտոնեանի՝ իր դեռատի քրոջ՝ Մարքուհի Զուլֆայեանի (Սէսուէլ) մահուան առ-թիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Կապոյտ Խաչի Պօմոնի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տի-կինի Վ·Ադամեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղ-կեպսակի.— Տէր եւ Տիկ· Աչրէֆեանէ 2000 ֆր·, Տէր եւ Տիկ· Ն· Սահակեանէ 2000, Տէր եւ Տիկ· Զաթիքեանէ 1000, Տէր եւ Տիկ· Ս· Բալասանեանէ 500, Տէր եւ Տիկ· Ղ· Պաղտասարեանէ 500 ֆրանք:

Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է Տի-կինի Ֆ· Դարբինեանէ 2000 ֆր·, Տիկին Քրզրեանէ 1000, Պ· Ա· Պապաեանէ 500 ֆրանք:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՉԱՔՐԵԱՆ
184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet
Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ձեզի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ա-մէն կարգի նպարեղէնները:
Métro Mairie - Lilas
Հեռ· Avr. 58-11

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· եղիպատցի կոմիտէն սոխակաբար ժողովի կը հրաւիրէ Րաֆֆի, Ռոս-տոմ, Քրխտափոր, Ազբիւր Սերոբ-Մկրտիչ եօթ-նեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնի խում-բերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ, իրի-կուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, Café de la Mairie սրճարանի վերնայարկը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեարերով:

ՇԱՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Արդութեան խումբի ժողո-վը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժո-ղովի կը հրաւիրէ Քրխտափոր եռթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, իր մասնակցութեամբ: Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն:

Շրջ· կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր եռթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օ-րակարգ:

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի հեթանոս հաւաքոյթը այս չորեքչաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանին վեր-նայարկը: Կը խօսի Մ· Գուլումճեան, օրուան հարցերու չուրջը: Մուտքը ազատ է:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Վիէն, Կ· Խաչ.— Ժողո-վին օրը չէ նչանակուած:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ

ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 20 Յուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ: Կը նախագահէ հայրենակից Ա· ՍԱՐ-ԳԻՍԵԱՆ: Կը բանախօսէ ԲԱՐԹԻՆ ՔՀՆՑ· ԱՐՍ-ԼԱՆԵԱՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Վաճառք է

Կահաւորուած վիլա մը Նափլիոն 7 քիլոմեթրը հարաւային պողոտայի վրայ, չորս եւ երկու փիէս, եւ կառած մը: Ինչպէս նաեւ ունի պարտէզ մը ծա-ռերով եւ աղբիւրի պաղջուր, գեղատկ մը՝ լոգանքի համար: Ամէն յարմարութիւն արձակուրդի առ-թիւ: Մանրամասնութեանց համար դրել.— Mr. Garbis Panossian, menuiserie et ebenisterie, 34 rue de la Libérté, Embrun (H. A.):

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է: Առողջապահա-կան բազադրի պայմաններու մէջ պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակն է միայն որ գոհա-ցում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին: Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ աժա՛ն օշարակ կը դնէ, իր տղոց համար ըլլալուն: Ոչինչ այնքան վտան-գաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը: Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց ա-ռողջութիւնը: Առաջնակարգ ու սքանչելի «ՇԻ-ՐԱԿ» Օշին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌ-ՆԱՌ» օշարակը առողջապահական ամէ՛ն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը:

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՌ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱՒԱԹԻՆ ՄԷՋ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 10 JUILLET 1952 Հինգշաբթի 10 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6810-Նոր շրջան թիւ 2221

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԿՕՍՔԸ

«ԱՆՄԵՂՆԵՐՈՒՆ ՋԱՐԴԱՐԱՐԸ»

Մ· Քէմալի կուսակցութեան՝ «Հալք»ի ջախ - ջախիչ պարտութենէն ի վեր, լեզուները բաղդա - տաբար լայն բացուած են Թուրքիոյ մէջ :

Ո՛չքան չնդալից խոստովանութիւններ , հրապարակային ժողովներէն, խորհրդարանէն մինչեւ մամուլը : Անդարայէն, Պոլսէն մինչեւ Մի - ջերկրականի եւ Սեւ Ծովու ափերը :

Կան յատկապէս հրատարակուած դիրքեր ալ , որոնց մէջ պատմական պիտի մնայ այն հառոցը ուր մեղադիր պաշտօնատար մը կը պարզէ Ունե - ւորութեան Տուրքի խայտառակութիւնները :

Կարելի է մատենաշարան մը կազմել, 1950էն ի վեր հրատարակուած մերկացումներու, փոխա - դարձ ամբաստանութեանց եւ զարմանազան յայ - տնութեանց մասին :

Անցեալ տարի, դրեթէ թէ 30—40 անմեղներ պնդակահարուած են «արեւելեան նահանգներուն» մէջ, առանց դատաստանի : Այս առթիւ ամբաստանուեցան բարձրաստիճան սպաներ , նոյնիսկ զօրավարներ :

Այս անգամ կը դրեն թէ Տիարպաքըրի մէջ ալ քաղաքական հայրենակիցներ դնդակահարուած են իմչկի ինչօնիւն վարչապետութեան օրով : Նոյն - պէս առանց դատաւորու :

Թուրքերէն թերթ մը, «Հիւրրիյէթ», կը դրէ (1 Յուլիս) .

— « Ընդհ· ճննիչ Ապիտին Էօզմէնի հրամա - նով **103** հոգի գնդակահարուած են Մարտինի գա - ւառական վայրերուն մէջ, **1937** Փետրուար, Մայիս եւ Յունիս ամիսներուն : Յանձնաժողովներուն մէջ գործակալներ (նախարար) ալ կան· իրենց քրդ - թածրարը ներկայիս հ· ճննուի վարչապետութեան կողմէ » :

Եւ ահաւասիկ իսկապէս աննախընթաց , «զղա - յացուն » յայտնութիւն մը :

Վանի նախկին երեսփոխան Ի· Արփաս յոդ - ուած մը հրատարակելով «Պիւյիւք Տօղու» թեր - թին մէջ, իմչկի ինչօնիւն կ'ամբաստանէ իրրեւ «Քարզարարը մօտ քան հազար անմեղներու» :

Յօդուածագրին պատմութեան համաձայն , Շէյխ Սայիտի ապստամբութեան առեն երկուքի բաժնուած էր Ֆեթհի պէյի դահլիճը : Մեծամաս - նութիւնը համամիտ էր վարչապետին, եւ «այն համոզումն ունէր թէ արեւելեան նահանգներու ժողովուրդը ոչ միայն կուսակից չէ Շէյխին , այլ եւ ղէն ի ձեռին կռուած է անոր դէմ » :

Ապստամբութիւնը պայթած առեն, կ'որոշուի պաշարման վիճակ յայտարարել ամբողջ արեւել - եան նահանգներուն , Տրապիզոնի, Ասանյայի , Պուրսայի եւ Պոլսոյ մէջ :

Ֆեթհի պէյ եւ դահլիճին մեծամասնութիւնը կ'ուզեն ջնջել պաշարման վիճակը : Իմչկի փաշա (արտաքին նախարար) ,Րէճէպ Փեքէր (ներքին) և Քեազիմ Էօզալփ (պատերազմական) կ'ընդդիմա - նան : Երկու օր բուռն բանավէճեր տեղի կ'ունենան եւ ի վերջոյ դահլիճը կ'իյնայ :

Այս անցուդարձը պարզելէ ետք, նախկին է - րեսփոխանը կը բացագանչէ , խօսքը ուղղելով Իս - մէթի ·

— « Այն ատեն ձեր արեւելքցի հայրենակից - ներուն դէմ կատարած այս մեծ եւ արիւնալի զրո - պարտութեան հետեւանքով , առ նուազն չիսուն հազար անմեղ հայրենակիցներ զոհաբերուեցան , մեծ մասով կին եւ մանուկ :

« Արդ, դուք որ բաւն հազար ընտանեկան բոյ - ներ մարեցիք, ի՞նչ երեսով եւ ի՞նչ համարձակու - թեամբ ձեր արեւելքցի հայրենակիցներէն ապակ - ցութիւն կը խնդրէք ձեր կուսակցութեան հա - մար » :

« Չիսուն հազար անմեղներ , մեծ մասով կին եւ մանուկ » ···

Միայն այս բացատրութիւնը՝ նախկին երես - փոխանի մը բերնով եւ Թուրքերէն թերթի մը մէջ, ամբողջ վկայութիւն մը կ'արժէ :

Աւելորդ է բացատրել թէ այդ զոհերը Քիւր - տեր են եւ չիսուն հազարէն չատ աւելի,— քանի մը անգամ չիսուն կամ հարիւր հազար :

Հարցում.— Երբ մասամբ կը խոստովանին ա - րիւնաղանդ դէպք մը, ուրիշ բաներ ալ չե՞ն յի - շեր ···

Շ·

ՕՐ ՑՕՐԻՆ

ՉՐՈՑՑ «ԿԱՐՄԻՐ»Ի ՄԸ ՀԵՏ

— Ո՞ւր ես, ընկեր Փոթորիկ, կորսուեցար : Օդերը տաքցան, ալ սուրբ երեսդ տեսած չունինք: Պատմէ նայինք ի՞նչ նորութիւններ ունիս քաղա - քական աշխարհէն ···

— Սիրտս մղկտում է, էլի, երբ թերթն եմ կարդում··· Ի՛ս բաբեկամները մի ինչ որ դաշ - նագիր են կնքել Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ եւ պատրաստւում են յարձակուել Խորհրդային Մի - ութեան վրայ :

— Կարծեմ թիւրիմացութեան մէջ ես: Դաշ - նագիրը ստորագրուեցաւ, որպէսզի քու բաբեկամ - ներդ Եւրոպայի վրայ չյարձակին, եթէ , իրաւ ա - տանկ ծուռ միտքեր ունին ···

— Շատ ես սխալւում: Մեր Մեծ Հայրիկը , սրա, նրա վրայ յարձակուելու պէտք չունի: Երբ ուզում է մի երկիր գրաւել, ուղարկում է աչխա - տաւոր դասակարգերին բաբեկամ մի քանի հոգի եւ նրանք այդ երկիրը գրաւում են առանց մի թն - դանօթ արձակելու ···

— Ուրի՞շ ինչ նորութիւն :

— Ի՛ս բաբեկամները կոտորում են, հա, կո - տորում են անմեղ դերիներին՝ Քորէայում: Պատ - մութեան մէջ էդպիսի բարբարոսութիւն երբեք չի պատահել: Բայց մեր Արեւ - Սթաքինը նրանց մի լաւ դաս կը տայ՝ մօտ առենից ···

— Եթէ չեմ սխալւիր, ձեր Արեւը ՛քառասուն , յիսուն միլիոն մարդու գլուխը կերաւ 1917էն առ - դին, աչքիդ արցունք մը չեկաւ ···

— Էդ քո ասածը մի վատ տեսակի դրպար - տութիւն է: Պրովոկացիա ես անում: Սթալինը ճնշուած դասակարգերի բարեկամ է եւ արիւն որ տեսնում է սիրտը այրւում է եւ լալիս է: Ի՛ս բա - մորթներին, չարդում են Հնդիկներին, ջարդում են Արաբներին եւ յետոյ էլ նստում Աւետարան են կարդում: Պէտք է վերջ տալ այս վատ արարքնե - րին :

— Ի՞նչպէս , ընկեր Փոթորիկ ···

— Ռեվոլուցիոն մեթոտներով , բոլոր ժողո - վուրդները կը յանձնուեն Մոսկուային ու լիկվի - տացիա կ'անենք բոլոր կապիտալիստներին, պըր - ծաւ դնաց ···

— Ի՞նչ դերը ինչ պիտի ըլլայ այդ մարքա - զործումին մէջ ···

— Ես էլ քեզ պէսներին լիկվիտացիա՛ կ'անեմ··· — Կօշիկնեղդ կապա՞ծ ես ···

— Կապել եմ, կապել եմ, , երբ Սթալինը մեր թիկունքին կանգնած է, մենք կօշիկ էլ կը կա - պենք, ձեզ էլ կը կապենք, Ամերիկացիներին էլ կը կապենք ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Գարեգին կաթողիկոսի թաղումը և Ուրիշ լուրեր

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ Յուլիս 6 թը - ւականով · —

Կիրակի օր, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ կատարուած եկեղեցական արարողութիւններէն ետք, Գարեգին կաթողիկոսի մարմինը եկեղեցա - կաններու մեծ թափօրով մը առաջնորդուեցաւ վանքին բակը: Ջեռամբարձ չքնաղ մը վերջ, դա - դաղը բերուեցաւ հանդուցեալ կաթողիկոսներու չիրմաներուն քով բացուած փոսին առջեւ :

Թաղման կարգի արարողութենէն ետք, յա - ջորդաբար խօսք առին Էջմիածնի աչխարհական պատուիրակները:

Ապա տեղի ունեցաւ թաղումը եւ հանդուցեալ Հայրապետին մարմինը ամփոփուեցաւ իր դամ - բարանին մէջ :

× Պոլսոյ «Մարմարա» եւ «Ժամանակ» թեր - թերը վերապահութեամբ կը ծանուցանեն թէ Ա· - մենայն Հայոց կաթողիկոսը Լիբանան պիտի եր - թայ մօտերս :

Անցեալ տարի ալ այսպիսի լուր մը հրատարա - կեցին· բայց անմիջապէս· հերքուեցաւ: Կ'արձա - գանգենք նոյն վերապահութեամբ :

× «Մարմարա» հեռեւալ տեղեկութիւնն ըս - ւացած է Հալէպէն, նոր կաթողիկոսին ընտրու - թեան մասին . —

Թեկնածուներու մասին պայքարը սկսած է ար - դէն: Ընդհ· ժողովը կը բաղկանայ 42 — 43 պատ - գամաւորներէ: Մեծամասնութեան թեկնածուն - րն են· 1. Կաթող· տեղապահ Խադ արք·— 2. Լի - բանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ·— 3· Հալէպի առաջնորդ Զարեհ եպիսկ· : իսկ փոքրամասնու - թեան թեկնածուն է Ամերիկայի առաջնորդ Տի - րան արք· : Կը խօսուի նաեւ Գարեգին պատրիար - քի մասին :

Գ· ԿԻԼԻՊՆԿԵԱՆ ԾԱՆՐ ՀԻՒԱՆԴ

« *Տէյլի Մէյլ*»ի մէջ կը կարդանք հետեւեալ խորագրով·— « Քարիւղի թագաւորը ծանրապէս հիւանդ է: Գաղտնապահութիւն պահպանելու մէջ (9 Յուլիս) · —

Խիստ հրահանգներ տրուած են Տովիլի «Նոր - մանտի» պանդոկին սպասաւորներուն , որպէսզի ապրին անդին չըսեն թէ հոն կը գտնուի Պ· Կիւլ - պէնկեան, քարիւղի Ջոջը, որ աչխարհի ամէնէն հարուստ մարդը կը համարուի :

Մեծ անձկութիւն կը տիրէ իր առողջութեան մասին եւ բժիչկը, որ այժմ չորսնակ կը հսկէ իր անթին մօտ, խնդրած է պանդոկին վարչութենէն օգնել իրեն, կատարեալ հանգիստ եւ մեկուսա - ցում ապահովելու համար: Պ· Կիւլպէնկեան, որ 83 տարեկան է, այնքան ծանր հիւանդ էր որ չկր - ցաւ ներկայ ըլլալ իր կնոջ յուղարկաւորութեան, անցեալ չաբթու, Փարիզի մէջ: Զաւակը եւ հար - սը իրեն հետ են Տովիլի մէջ :

ՏԻԿԻՆ Ն· ԿԻԼԻՊՆԿԵԱՆԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Տիկին Նուարդ Կիւլպէնկեանի մարմինը Յուլիս 8ին, երեքչաբթի ժամը 8ին, Փարիզի եկեղեցիէն փոխադրուեցաւ Նիս, մասնաւոր օդանաւով: Դա - գաղին կ'ընկերանային Թովմա քահանայ Մի - նասեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կիւլպէնկեան եւ Պ· Ազաթօն:

Ժամը 1ին հասած են Նիս: Քաղաքին հոգեւոր հովիւը, Ասոմ քահանան եւ դպիրները դիմաւո - րած են եւ առաջնորդած են դագաղը դերեզմանա - տուն, ուր ամփոփուած է ընտանեկան դամբա - րանին մէջ :

Դաւադրութեան խնդիրը

160 ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐ ԲՈՂՈՔԻ ՅՈՑՑ ՄԸ ԿԸ ՍԱՐՔԵՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ

Երեքչաբթի օր դատական պալատ հրաւիր - ուած էին 160 ամբաստանեալներ , ներկայ ըլլալու համար համայնաւար կուսակցութեան կեդրոնին մէջ խուզարկութեանց առեն բռնուած եւ կնքուած թուղթերու բացման եւ ցուցակագրութեան : Ամ - բաստանեալներուն մէջ կը գտնուէր «Իւմանիթէ»ի խմբագրապետը, Անտռէ Սթիլ:

Գործողութեանց կը նախագահէր հաշտարքէն - նիչ դատաւոր մը, Պ· Տիւվալ: Սրահին մէջ դիզ - ուած էին զանազան թուղթեր, պարպուելով չորս մեծ պարկերէ : Դատաւորը նախ ճշդեց ամ - բաստանեալներուն ինքնութիւնը, հարցուց թէ պաշտպան փաստաբան ունի՞ն եւ ձեռնարկեց թուղթերու քննութեան :

Այն առեն փաստաբանները բողոքագիր մը յանձնեցին, զանազան առարկութիւններ ընելով : Փաստաբաններէն մէկը ուրիչ բողոքագիր մը կար - դաց եւ ամբաստանեալները սկսան ծափահարել : Հարցաքննիչ դատաւորը դիտել տուաւ թէ դատա - կան պալատը ժողովասրահ չէ: Ամբաստանեալնե - րը սկսան աղմկել, «Մարսէյէզ» երգելով եւ բան - տարկեալներուն արձակումը պահանջելով: Դա - տաւորը հարկադրուեցաւ պարպել սրահը: Կէս օ - րէն վերջ, ուրիչ դէպքեր պատահեցան: Ամբաս - տանեալները կը չարունակէին աղմկել, միչտ « Մարսէյէզ» երգելով: Կեդր· կոմիտէին ան - դամներէն Քուիրն, որ իրրեւ վկայ կանչուած էր, «աւարառութիւն» կոչեց ոստիկանութեան կատա - րած զործողութիւնները եւ յայտարարեց.— «Քա - ռասունեւչորս հազար Ֆրանք չափչպակած, կիներ խուզարկած, դուռներ խորտակած են»:

«Իւմանիթէ»ի խմբագրապետը ,Անտռէ Սթիլ եւս երկար յայտարարութիւն մը զրի առնել տուաւ առենադպիրին, բուռն ծափերու մէջ , հակառակ դատաւորին ազդարարութեանց: Պ· Սթիլ բացա - դանեցաւ .

— Ձեմ ուզեր իմ ներկայութեամբ վաւերացնել այս կնքուած թուղթերուն բացումը: Այդ գործո - ղութիւնը կատարուած է առանց մեզի զգուշաց - նելու : Կը մերժեմ ստորագրել առենագրութիւ - նը, վասն զի այս խուզարկութիւնները պարզապէս ոստիկանական մեքենայութիւններ են: Ես կը մերժեմ այս խեղկատակութիւնը եւ արտօնութիւն կը խնդրեմ դուրս ելլելու : Այլեւս բանէն հոս պիտի չգամ, ներկայ ըլլալու համար այս խեղ - կատակութեանը : — Եւ դադարեցուց արձա - բանասանեալները: Դատաւորը հարցուց.— Ուրեմն չէ՞ք ուզեր ներկայ ըլլալ, եթէ չարունակեմ կրն - քուած թղթածրարներուն բացումը:

Բոլորն ալ ձեռքերը բարձրացուցին ի նշան հաւանութեան :

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ՛ՄԷՋ

Մեր Յունիս 12ի խմբագրականով անդրադարձած էինք այն բուռն, թունոտ ու աննախընթաց պայքարին, զոր Դեմոկրատները կը մղեն Հալքի, մանաւանդ անոր նախագահին՝ Իսմէթ Ինէօնիւի դէմ :

Պատմութեան մէջ քիչ անգամ արձանագրուած է այնքան ահաբեկ պայքար «անկեալ դիկտատոր»ի մը դէմ, որուն առջեւ ամբողջ երկիրը, ամբողջ քառորդ դար, ծնկեցաւ ու խոնկ ծխեց լոբենաչուրթն վտառաբանութեամբ :

Ի՞նչ անդրադարձումներ պիտի ունենայ այս պայքարը Թուրքիոյ ներքին կեանքին մէջ, — կը հարցնէինք մեր նոյն խմբագրականով :

« Անկեալ դիկտատոր»ը եւ իր մանկլաւիկները տեղի պիտի տա՞ն, դէնքերը վար պիտի դնե՞ն, թէ՞ հակամիջոցներու պիտի դիմեն իրենք ալ, եթէ ոչ վերստին իշխանութեան տիրանալու, դէթ փրկելու համար իրենց վարկն ու պատիւը յաչս ժողովուրդին եւ պատմութեան :

Գրեթէ ստոյգ է այլեւս, որ երկրին մէջ կայ խուլ դժգոհութիւն մը թէ օրուան իշխանութեան եւ թէ «անկեալ» իշխանութեան դէմ : Կայ պաղատագիրներու «զօրասիւնը» (Թիճանիներ եւ շէրխաթճիներ) : Կայ մանաւանդ հինգերորդ զօրասիւնը, դեռ տակտ, դեռ անկազմակերպ, բայց միշտ հետամուտ դէպին չահելու, քանի որ այդ զօրասիւնին եռին կեցողները ոչ ջանք կը խնայեն, ոչ դրամ, ոչ ալ խորութիւն կը դնեն պայքարի իրենց միջոցներուն մէջ :

Այս զօրասիւնի մասին դեռ առիթ կ'ունենանք խօսելու, մեր տեղեկութիւնները քաղելով միշտ բուն աղբիւրէն՝ Թուրքերէն թերթերէ եւ պաշտօնական անձերու վկայութիւններէն : Առ այժմ պարզ է, որ Դեմոկրատները կ'աշխատին պառակտել Հալքը թէ՛ ներսէն, թէ՛ դուրսէն, ընդմիշտ չթացնելով անոր աղդեցութիւնը պետական կեանքի մէջ եւ կոտորակելով, բաժան բաժան ընելով զայն :

Հարկ եղաւ,— եւ դեռ հարկ պիտի ըլլայ անշուշտ, — «հզօրագոյնս կուսիլ» այս արդիւնքին հասնելու համար, վասնզի դիւրին գործ չէ քարոզդարու մենաշնորհութեան մը հետքերը ջնջել երկիրս տարուան մէջ :

Մէջ իր խօսած ատենն, Մենտերէս , Գոնիալի երկրորդ կուսքին՝ Իսմէթ Ինէօնիւի հասցէին : « 1940 — 1944,— ըսաւ Թուրք վարչապետը , — «Ինէօնիւի ձեռքէն երկիրը արիւն լացաւ : «Զօրաշարժի հռչակում» անունին տակ պարտկուած դաշնակրութիւնը այնքան ծանրակշիռ է, որ կրնայ անանկութեան տանիլ մեր բոլոր նուիրական արժէքները : Եթէ պինուորական ղեկավարները 1940—44ի այս կարդադրութիւններուն համար իր օձիքին կառչին, Ինէօնիւ գլուխը չի կրնար փրկել » :

Ասիկա, գոնէ առ այժմ, սպառնալիք մըն է միայն, որովհետեւ Ինէօնիւի դէմ պայքարը կուսակցական դեռնի վրայ կը տարուի, բայց ոչ պետական, «Անկեալ դիկտատոր»ը դեռ ոչ դատարան կանչուած է, ոչ ալ պատերազմականատեանի յանձնուած :

Սակայն կը թուի, թէ ի վերջոյ հաշիւ պիտի պահանջուի իրմէ ոչ միայն խօսքով, այլ նաեւ գործքով : Դէթ այս տրամադրութիւնը կայ հանրային կարծիքին մէջ, որ ըսել է՝ Դեմոկրատ կուսակցութեան մէջ :

Այսպէս՝ Անատոլու գործակալութիւնը կը հաղորդէ Անդարայէն, թէ հարցադիր մը պիտի տրուի Ազգ. ժողովի նախագահութեան, անձնապէս Ինէօնիւէն հաշիւ պահանջելու համար 1938էն մինչեւ 1950 իր կատարած նիւթական գործառնութիւններուն, ըրած վճարումներուն եւ ծախսած դրամարներուն մասին :

Ասիկա անշուշտ խնդրին նիւթական կողմն է միայն . եաքէն պիտի գայ նաեւ բարոյական կողմը :

Այն երեսփոխանը, որ հարցադիրը պիտի ներկայացնէ Ազգ. ժողովին, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ .

— « Ճշդուած է, որ «չէֆ» եղած ժամանակ , Իսմէթ Ինէօնիւ, Հանրապետութեան նախագահութեան ելմտացոյցէն դուրս, բազմաթիւ դանձումներ ըրած է այլ գործավարութեանց ելմտացոյցներէն : Դեռ խօսքը չեմ ըներ դաղտնի վարկերէ ստացած մեծ դումարներուն, զորս եթէ բարդենք միւսներուն վրայ, արդիւնքը միլիոններու կը յանդի : Իրրեւ երեսփոխան, իրաւունք ունիմ հարցնելու, թէ պետական գանձէն առնուած այս դրամները ինչ եղած են եւ ինչ է անոնց քանակը» :

Մեր յիշատակած եւ չյիշատակած բոլոր յարձակումներն ու ամբաստանութիւնները, Հալքի եւ իր նախագահին դէմ, այն արդիւնքը ունեցան, որ Յանր պառակտում մը Յայր տուաւ այդ կուսակցութեան մէջ, սպառնալով վերջնապէս քայքայել Ա.Թաթիւրքի «ձեռակերտ»ը :

«Տիւնիա» թերթին համաձայն, Իսմէթի քաղաքականութիւնը դաւառներուն մէջ՝ կոչուած են դրդռութիւն յարուցանելու ժողովուրդին եւ երկրին մէջ : Զօրաւոր հոսանք մը կայ,— կ'ըսէ թերթը,— այս պարագան յանձնելու Ազգ. ժողովի ուշադրութեան եւ քննութիւն պահանջելու Իսմէթի դէմ :

Իսկ Մուհիտ Տրանսա «Հիմմէթ»ի մէջ կը դրէ այս առթիւ.— « Հինէն ի վեր խառնակութիւն կար Հալք կուսակցութեան մէջ, եւ հիմա իր դադաթնակէտին հասած է ան : Գիտէինք, թէ առենէ մը ի վեր Ինէօնիւ եւ Կիւնալթայ դժուած են : Ըստ երեւոյթին, Կիւնալթայ չկրցաւ բերդը ներսէն դրաւել եւ նախամեծար համարեց հրաժարիլ Հալքէն ու անջատ կուսակցութիւն մը կազմել :

— « Իրողութիւն է, որ Իսմէթ Ինէօնիւ թէ երկրին եւ թէ իր կուսակցութեան համար անտանելի բան մըն է այլեւս, խռովութեան աղդակ մը : Շրջանը պէտք եղածէն աւելի փոխուած է, բայց ինք, Ինէօնիւ, իր հին մտայնութենէն ու սովորութիւններէն, իր յամառութենէն ու մենաշնորհութենէն նշանախեց մը չէ փոխած : Կը դործէ միակ պետի մը մտայնութեամբ ու մաքիավելական ոգիով եւ ամէն ինչ կ'ընէ վարչական մեքենային ուրանալու համար» :

Թուրք թերթերը յատկանշական խմբագրականներ կը հրատարակեն Հալք կուսակցութեան մէջ ծագած պառակտումին չուրջ : Օրուան նիւթ դարձած է նախկին վարչապետ եւ էրզրիճանի եւ Երեսփոխան Շէմսէտտին Կիւնալթայի եւ իր սերտ դործակիցին՝ Ճալիտ Օրալի մօտալուտ հրաժարումը Հալքէն : Կ'ըսուի, թէ Հալքի խորհրդարանական խմբակի դլխաւոր դէմքերը նոյնպէս տրամադիր են հեռանալու կուսակցութենէն : Ինէօնիւի խմբակցութեան դէմ մէկէ աւելի խմբակներ կազմուած են արդէն : Հաւանական կը նկատուի , որ այս խմբակները միանան եւ միացեալ ճակատ յարդարեն Ինէօնիւի դէմ : Ճալիտ Օրալի թերթը, «Հիւր Սէս», արդէն իսկ խիստ ու կծու լեզուով կը յարձակի Հալքի վարիչներուն վրայ եւ դրեթէ ասպարէզ կը կարդայ անոնց :

Միւս կողմէ՝ Անդարայէն հեռադիր մը կը ծանուցանէր, թէ Հալքի մէջ «չերտաւորում»ներ կ'ունքը, բլուրների վրայէն : Բերկրելի վիճակը ուրուագծած էր : Թշնամին դէպի Վան փախչելու ճանապարհ չունէր, փախուստի միակ ճանապարհը Ադճէչն էր, որով փախան : Լաւ չեմ յիշում, կարծեմ Մայիս 1 էր : Միւս օրը մտանք Տիրամօր վանքը : Գիւղին բնակիչները ոչխարի պէս մորթուած, ձգուած էին դետնի վրայ, տկլոր, ձկների պէս :

Մտանք վանքի բակ դռնից ներս : Միեւնոյն զարհուրելի պատկերը, դիակները իրար խառնուած մեծ եւ փոքր, վանահայրն ալ իրենց հետ :

Մնում էր մի բան.— Լուծել վրէժը : Բոլոր կամաւորներս տուել էինք այդ որոշումը, այդ երդումը տուել էին մեր ընկեր Յազայները : Մեր եւ Յազաների ուխտ էր :

1916ին երբ որ գրաւեցինք Մնուսը, Մուշը, Պիթլիսը, մեր տուած երդումը կատարած եղանք : Սկսում ենք յառաջանալ դէպի Վան : Այդ տեղ մեր դիմացը կռուող ուժեր չկային :

Մայիս 4ին դիւերեցինք Ալիւր հայ գիւղը : Հոս ալ մարդ չկար , գիւղը դատարկ էր : Առաւօտ լուսաբացին սկսանք մօտենալ Վանայ այդիներին : Քաղաքը լուռ էր, ուրեմն կռիւ չկար :

Մի երկու տանեակ ձիաւորներ մեզ դիմաւորելու եկան : Մայիս 5էր : Տաճիկները հեռանալով Վանից ,նոյն իսկ չէին փճացրել բերդին թնդանօթները :

Վանեցիք մեզ դիմաւորեցին այդ թնդանօթների դոռում զոչոմով :երբ որ դինուորականկարդով մտանք Խաչ փողոցը, աչ ու ձախ կողմերս բռնել էին քաղաքին ինքնապաշտպանութեան խմբերը. մեզ դիմաւորեցին օդի մէջ արձակուած Մաւզերների տարափի տակ:

Քիչ անդին մեզ դիմաւորեցին դպրոցականները բենց նուագախումբով, Վանայ Օրիորդները ծաղկեփունջերով :

Ռուսական սպայակոյտը եւ դինուորները հիացմունքով կը նայէին Վանեցիներու վրայ, (Մալաթցի , Արմիանի, Կէրօյի), (կեցցեն Հայերը, հերոս են) :

Դրոյի կարդադրութեամբ դիւերեցինք քաղաքից դուրս , միւս առաւօտեան ճանապարհ ինկանք դէպի Հայոց Ձոր : Այդ տեղի դիւղերի անունները չեմ յիշում :

Յառաջանալով դէպի Շատախ, երբ մօտեցանք Միր Մհէի դիւղերին, Քրտերը սկսան մեզ դիմադրութիւն ցոյց տալ : Երկու ժամէն նրանց չպրտեցինք, մօտակայ բլուրները :

Այդ օրուան յառաջապահի հերթը իմս էր : Շատ չուտ կը յառաջանայինք, խումբը բաւական մեզնից հեռու էր : Նստանք խոտերի վրայ, հանդիստ առնելու : Ցանկած տղաներից մէկը իմ ուշադրութիւնը դրաւեց : Աւազ աչ կողմի բլուրից մարդիկ են դալիս: Հեռադիտակով ճշդեցի որ, մարդիկ դէպի մեր կողմը կը յառաջանային : Թէեւ

կունքը, բլուրների վրայէն : Բերկրելի վիճակը ուրուագծած էր : Թշնամին դէպի Վան փախչելու ճանապարհ չունէր, փախուստի միակ ճանապարհը Ադճէչն էր, որով փախան : Լաւ չեմ յիշում, կարծեմ Մայիս 1 էր : Միւս օրը մտանք Տիրամօր վանքը : Գիւղին բնակիչները ոչխարի պէս մորթուած, ձգուած էին դետնի վրայ, տկլոր, ձկների պէս :

Մտանք վանքի բակ դռնից ներս : Միեւնոյն զարհուրելի պատկերը, դիակները իրար խառնուած մեծ եւ փոքր, վանահայրն ալ իրենց հետ :

Մնում էր մի բան.— Լուծել վրէժը : Բոլոր կամաւորներս տուել էինք այդ որոշումը, այդ երդումը տուել էին մեր ընկեր Յազայները : Մեր եւ Յազաների ուխտ էր :

1916ին երբ որ գրաւեցինք Մնուսը, Մուշը, Պիթլիսը, մեր տուած երդումը կատարած եղանք : Սկսում ենք յառաջանալ դէպի Վան : Այդ տեղ մեր դիմացը կռուող ուժեր չկային :

Մայիս 4ին դիւերեցինք Ալիւր հայ գիւղը : Հոս ալ մարդ չկար , գիւղը դատարկ էր : Առաւօտ լուսաբացին սկսանք մօտենալ Վանայ այդիներին : Քաղաքը լուռ էր, ուրեմն կռիւ չկար :

Մի երկու տանեակ ձիաւորներ մեզ դիմաւորելու եկան : Մայիս 5էր : Տաճիկները հեռանալով Վանից ,նոյն իսկ չէին փճացրել բերդին թնդանօթները :

Վանեցիք մեզ դիմաւորեցին այդ թնդանօթների դոռում զոչոմով :երբ որ դինուորականկարդով մտանք Խաչ փողոցը, աչ ու ձախ կողմերս բռնել էին քաղաքին ինքնապաշտպանութեան խմբերը. մեզ դիմաւորեցին օդի մէջ արձակուած Մաւզերների տարափի տակ:

Քիչ անդին մեզ դիմաւորեցին դպրոցականները բենց նուագախումբով, Վանայ Օրիորդները ծաղկեփունջերով :

Ռուսական սպայակոյտը եւ դինուորները հիացմունքով կը նայէին Վանեցիներու վրայ, (Մալաթցի , Արմիանի, Կէրօյի), (կեցցեն Հայերը, հերոս են) :

Դրոյի կարդադրութեամբ դիւերեցինք քաղաքից դուրս , միւս առաւօտեան ճանապարհ ինկանք դէպի Հայոց Ձոր : Այդ տեղի դիւղերի անունները չեմ յիշում :

Յառաջանալով դէպի Շատախ, երբ մօտեցանք Միր Մհէի դիւղերին, Քրտերը սկսան մեզ դիմադրութիւն ցոյց տալ : Երկու ժամէն նրանց չպրտեցինք, մօտակայ բլուրները :

Այդ օրուան յառաջապահի հերթը իմս էր : Շատ չուտ կը յառաջանայինք, խումբը բաւական մեզնից հեռու էր : Նստանք խոտերի վրայ, հանդիստ առնելու : Ցանկած տղաներից մէկը իմ ուշադրութիւնը դրաւեց : Աւազ աչ կողմի բլուրից մարդիկ են դալիս: Հեռադիտակով ճշդեցի որ, մարդիկ դէպի մեր կողմը կը յառաջանային : Թէեւ

Վաւերագրութիւն

(ՀԱՅՑ ԿԱՄԱՒՈՐԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ)

Ա.

1915. ճիշդ ապրիլ ամսուան 15 էր, (հին տոմար) երբ մենք Քանաքեռից ճանապարհ ինկանք դէպի երկիր, երեւանը անցնելով : Դեռ Մարտ ամսուան վերջին օրերն էր, Պարսկաստանից մեզ հասած լուրերը Թուրքիոյ մասին վրդովիչ էին : Ամբողջ փետր. եւ Մարտ ամիսներուն մեր կամաւորական խմբերը տեղագային պատրաստութեան մէջ էին : Կովկասեան բանակների դլխաւոր հրամանատար զօր. Եուդենիչի հրամանով մեր երեք կամաւորական խմբերը միացած էին : (Դրօն, Քեռին եւ Համազասպ) : Այդ խմբերի ձիաւոր ուժերը ոչ աւելի քան 1200 հոդուց կը բաղկանային : Այնպէս որ այդ երեք խմբերը կը հաշուէին հազիւ 5000 հոգի :

Մեր դլխաւոր հրամանատարն էր Յանասորի Վարդանը , իսկ ձիաւորներու դլխապետը Դաշնակական Մկրօն, որ զոհուեցաւ Պիթլիսի Յունիս ամսուայ կռիւներին :

Իկաերից չարունակեցինք մեր ճանապարհը , Օրկովա դիւղը եւ Պարթոմած : Այդ բարձր բլուրները անցնելով մտանք Հին Պայազիտի դաշտը : Զկար հայկական Արծուայ դիւղը, չկար եւ քրտական մեծ դիւղը՝ Ղըզըլ Տիւզան, որոնք գոյութիւն ունէին 1914ին :

Վերջապէս հասանք Կաւռէչանի քրտական դիւղը, ուր 1914ին ձմեռը Քրտերը եւ Թրքական ոստիկան - զօրքը կ'ուղէին մեզ չրջապատել եւ կոտորել :

Կռիւը տեւեց ամբողջ օրը, ունեցանք մէկ բան պանեալ եւ երեք վիրաւոր, որոնց Թուին եւ մեր խմբապետ Դրօն :

Գարուն էր, բայց Կաւռէչանին չունէր իր առաջուայ դեղեցկութիւնը : Դեղեցիկ էր 1914ի ձմեռը, երբ դիւղին բարձր բլուրները ճերմակ սաւան հագած էին նոր հարսի պէս, ինչ որ մի առանձին տպաւորութիւն էր թողել ինձ վրայ :

Պէհտուամայի դեռը բռնած յառաջացանք դէպի Վան, եւ թշնամու հետ լուրջ կռիւների չպատահեցանք : Թշնամին փախուստի էր մատնուել : Կռուի կարօտ էինք քաչում, բոլոր կամաւորներս : Վերջապէս հասանք մեր նպատակին, դա Բերկրելի էր, որովհետեւ մեր ճանապարհը որոշած էր մեզ դիմադրել :

[illegible]

մօտեցանք : Բեռին մեզ հետ չէր , նա մեր ճախ թեւը բռնած կը յառաջանար դէպի Վարագայ վանքը, համոզուած որ առանց իրան, մենք Բերկրին կը դրաւենք :

Դալի Ղազարի վաչտը անցաւ քաղաքի թիկունքը, որպէսզի Վան փախչելու ճանապարհ չունենայ, փախուստի միակ ճանապարհը Ադճէչն էր, որով փախան : Լաւ չեմ յիշում, կարծեմ Մայիս 1 էր : Միւս օրը մտանք Տիրամօր վանքը : Գիւղին բնակիչները ոչխարի պէս մորթուած, ձգուած էին դետնի վրայ, տկլոր, ձկների պէս :

Մտանք վանքի բակ դռնից ներս : Միեւնոյն զարհուրելի պատկերը, դիակները իրար խառնուած մեծ եւ փոքր, վանահայրն ալ իրենց հետ :

Մնում էր մի բան.— Լուծել վրէժը : Բոլոր կամաւորներս տուել էինք այդ որոշումը, այդ երդումը տուել էին մեր ընկեր Յազայները : Մեր եւ Յազաների ուխտ էր :

1916ին երբ որ գրաւեցինք Մնուսը, Մուշը, Պիթլիսը, մեր տուած երդումը կատարած եղանք : Սկսում ենք յառաջանալ դէպի Վան : Այդ տեղ մեր դիմացը կռուող ուժեր չկային :

Մայիս 4ին դիւերեցինք Ալիւր հայ գիւղը : Հոս ալ մարդ չկար , գիւղը դատարկ էր : Առաւօտ լուսաբացին սկսանք մօտենալ Վանայ այդիներին : Քաղաքը լուռ էր, ուրեմն կռիւ չկար :

Մի երկու տանեակ ձիաւորներ մեզ դիմաւորելու եկան : Մայիս 5էր : Տաճիկները հեռանալով Վանից ,նոյն իսկ չէին փճացրել բերդին թնդանօթները :

Վանեցիք մեզ դիմաւորեցին այդ թնդանօթների դոռում զոչոմով :երբ որ դինուորականկարդով մտանք Խաչ փողոցը, աչ ու ձախ կողմերս բռնել էին քաղաքին ինքնապաշտպանութեան խմբերը. մեզ դիմաւորեցին օդի մէջ արձակուած Մաւզերների տարափի տակ:

Քիչ անդին մեզ դիմաւորեցին դպրոցականները բենց նուագախումբով, Վանայ Օրիորդները ծաղկեփունջերով :

Ռուսական սպայակոյտը եւ դինուորները հիացմունքով կը նայէին Վանեցիներու վրայ, (Մալաթցի , Արմիանի, Կէրօյի), (կեցցեն Հայերը, հերոս են) :

Դրոյի կարդադրութեամբ դիւերեցինք քաղաքից դուրս , միւս առաւօտեան ճանապարհ ինկանք դէպի Հայոց Ձոր : Այդ տեղի դիւղերի անունները չեմ յիշում :

Յառաջանալով դէպի Շատախ, երբ մօտեցանք Միր Մհէի դիւղերին, Քրտերը սկսան մեզ դիմադրութիւն ցոյց տալ : Երկու ժամէն նրանց չպրտեցինք, մօտակայ բլուրները :

Այդ օրուան յառաջապահի հերթը իմս էր : Շատ չուտ կը յառաջանայինք, խումբը բաւական մեզնից հեռու էր : Նստանք խոտերի վրայ, հանդիստ առնելու : Ցանկած տղաներից մէկը իմ ուշադրութիւնը դրաւեց : Աւազ աչ կողմի բլուրից մարդիկ են դալիս: Հեռադիտակով ճշդեցի որ, մարդիկ դէպի մեր կողմը կը յառաջանային : Թէեւ

ստեղծուած են եւ պառակտումը ծայր տուած է : Ա.յաշերտաւորումները անշուշտ ձեռնածալ նստած չեն : Առ այժմ կը պահանջեն փոփոխութիւն մտցնել կուսակցութեան ծրագրին մէջ, յարմարցնել զայն «դարուս ոգի»ին եւ նոր ծրագրով ու զօրացած կազմով պատրաստուիլ յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութեանց :

... Ցատկանշական է, որ դեմոկրատներու յարձակումներուն դէմ դրեթէ կրաւորական դիրք մը բռնած են Հալքեանները , Մինչ առաջինները չարժման մէջ դրած են իրենց բոլոր դէնքերը , վերջիններս հազիւ միայնակը պաշտպանեն իրենք դիրքերնէ :

Ըսինք արդէն, թէ դժգոհ տարր մը կայ Թուրքիոյ մէջ : Հալքը պիտի աշխատի անշուշտ օգտագործել այդ տարրը՝ ընդդէմ դեմոկրատներուն: Դժգոհները միշտ ալ դիւրաւ լեզու կը զըտնեն իրարու հետ : Սակայն դեմոկրատ իշխանութիւնը դժբաղդաբար ամրացուցած է արդէն իր դիրքը եւ դրեթէ անհնարին է, որ պարտուի յառաջիկայ ընտրութիւններուն մէջ, մանաւանդ որ իր կողմը ունի արտաքին օժանդակութիւնը :

Անդլիացի դրող մը, Պրայըլ Հոճէց, որ առաջին աչխարհամարտէն առաջ դիրք մը հրատարակեց «Երեք դրօչի տակ» խորագրով , կը դրէ :— « Յարական բռնապետութիւնը ողնայարաւոր է , Թրքականը՝ կոտրած ողնայար ունի» :

Հալքը «կոտրած ողնայար »ով բռնապետութիւն մըն էր : Դեմոկրատները կ'ուղեն «ողնայարաւոր » բռնապետութիւն մը ըլլալ :

Միայն արտաքին ճակատի վրայ ծանր պարտութիւն մը կրնայ փոյթ ներկայ վարչաձեւը : Նման պարտութիւն մըն էր, որ մեծապէս Իթթիհատը հետացուց իշխանութենէ, անոր տեղ բերելով Քէմալը:

Արտաքին ճակատի վրայ պարտութիւն մը կրնայ Իթթիհատի ճակատագրին ենթարկել Դեմոկրատներն ալ : Այն առեն վերստին «տեսարան կը մտնէ» նոր Մուսթաֆա Քէմալ մը, եւ պատմութիւնը կը կրկնուի ... ..

Թուրքերը դիտեն միանալ վտանգին առջեւ :

Մենք մեզի նայինք ...

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ղինուած էին, բայց չէին կրակում: Կ'ըլլէին համարձակ քայլերով եւ հպարտութեամբ: Մի քառորդ ժամից ամէն ինչ պարզուեց: Իշխողները Շատախի տարագով էին: Դրանց առաջնորդը մօտեցաւ ինձ եւ սեղմեց իմ ձեռքը, յայտնելով իր անունը.— Լեւոն Շաղոյեան: Մեծ էր ուրախութիւնս, դիմացս կը գտնուէր յայտնի Դաշնակցականն հերոս Լեւոնը: Կէս ժամէն մեր ամբողջ խումբը միացաւ մեզ: Դրօյի եւ Տէլի Ղազարի հանդիպումը, Լեւոնի հետ, մեծ զարմանք չպատճառեց: Որովհետեւ այդ երեք ընկերները իրար դիտէին 1908 թուականից: Կարճ խօսակցութիւնից յետոյ, Դրօյի եւ Լեւոնի մէջ ամէն ինչ պարզուեցաւ, որ Տէլի Ղազարի վաշտը պիտի մնայ Լեւոնի հետ, իսկ ինքը իրա ամբողջ խմբով անցաւ Շատախ:

Մեր վաշտը միացած Լեւոնի բարձրացանք այն բլուրները, որտեղից քիչ առաջ իջած էր Լեւոնը (Գօմէր): Լաւ պաշտպանողական դիրքեր ունէր: Վանայ ղազախ ժողովուրդը, Գաւաչի եւ Շիատանի ժողովուրդի հետ կարողացեր են պաշտպանուիլ, մինչեւ մեր հասնիլը: Այսպէս մեր վաշտը բախտ չունեցաւ Շատախը տեսնելու:

Գօմէր եւ ընկերակայ դիւղերը երկար չմնայինք: Հաւաքելով այստեղ ապաստան գտած ժողովուրդը իջանք Աղթամար: Մեւս օրը առաւօտեան անցանք Նարեկայ վանքը:

Ղազարը ինչ որ գաղտնի ծրագիր ունէր իր սրտի մէջ, մենք տեղեակ չէինք:

Քեռին Ոստանը գրաւելուց յետոյ մեզ աւելի մօտ էր, Ղազարը մի ձիաւոր սուրհանդակ ղրկեց Քեռիի մօտ, պարզելով մեր արշաւանքը դէպի Կարկառ, սուրհանդակը եռ եկաւ բերելով Քեռիի «այո»ն եւ բարեւները:

Երեկոյեան Ղազարը ինձ պատմեց թէ, ինչպէս 1906ից սկսեալ վանքը ունեցել է մի ընդունդործիչ, Ռաուայէլ: Գործով կարկառ եկած ժամանակը ընդհանին պատը՝ Խուրշիտ, հրաւիրեր է Ռաֆայէլը իր տունը եւ ապաններ է:

Լեւոնի տղաների պատմածից երեւում է որ քիւրտ Խուրշիտը հոն է տակաւին իր «զօլամ»նեռով: Կայ երկու կարկառ, հայկ. եւ քրտական: Գիշերով մենք մտանք Հայոց Կարկառ, ամայի էր: Մարդ չկար: Մեւս օրը առաւօտեան սկսանք մօտենալ քրտական Կարկառ.Հեռադիտակի տակ ապակիները կ'տեսնէին մեզ, որ քրտական կարկառը լաւ պաշտպանութեան տակ է:

Զգուշութեամբ մօտեցանք կարկառի ընդարձակութեան, դեղեցիկ էր Հայաստանի Մայիսը:

Բոլորս ժողովելով ձառերի եւ թխերի տակ, վաշտի չորս յիսնապետներս, Տէլի Ղազարի շուրջը, կ'որոշէինք յարձակումը երբ սկսինք: Ճանկարծ մեր ուշադրութիւնը դրաւեց արեւի փախուստը եւ մութ մութ ամպերի կուտակումը... Հայաստանի անձրեւը ռազմադիտական տեսակէտից մեզ օգնութեան էր եկել, եւ հետն ալ չռափնելի պէս թափուող կարկուտը: Թշնամին բլուրները թողած իջեր էր գիւղը, իսկ մենք ընդը էինք մկների նման էինք:

Բոպէն թանկ էր:

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ

ԿԱՐԴԱՑԱՐԱՆ ԵՒ ՑԱՐԱԳԱՆԱՑԱՐ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՑ.— Ջ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին դպրոցի տարեվերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Ցունիս 29ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, ի ներկայութեան կոկիկ բազմութեան մը: Ուսուցչուհին, Տիկին Ա. Տէօքմէճեան ջանք չէր խնայած դոհ ձգելու համար ծնողքները եւ հասարակութիւնը: Մէկ տարուան իր տքնաջան աշխատանքը եւ սիրայօժար նուիրումը փոխարինուեցան ջերմ գնահատանքով:

Հանդէսը բացուեցաւ «Բարի եկաք դուք հիւրեր պատուական» խմբերգով երկսեռ աշակերտութեան կողմէ: Ժապլին Քէօսէեան արտասանեց «Մեծը»:

Ներկայացուեցաւ տարուան չորս եղանակները, երգախառն արտասանութեամբ: Արտասանութիւն մը «Շինք աղջիկը», նոյնպէս Ժապլին Քէօսէեանէ արժանացաւ ջերմ ծափերու: Տիկ երգախառն պարը զուտ մեծ ընդունելութիւն եւ արժանացաւ կրկնութեան: «Զարին պատիժը» Ցուվհ. Թումանեանի ներկայացուեցաւ մեծ յաջողութեամբ: Դերակատարներն էին Անահիտ Տէր Վարդանեան (կիու), Ալիս Դաւիթեան (աղտաւ) եւ Աղաւնի Ազարեան (աղուէսը): Զուգերգ «Բոյր ու եղբայր», Քէօսէեան եւ Եւա Միսկէրճեան: Փոքրիկներու կողմէ երգ «Գիւղին ծայրը»: Տրամախօսութիւն մը «Շինք պարոններ» Համբարձում Կարապետեանէ եւ Ռօժէ Քէնտրեանէ ի դիմաց երկու աղջիկներու (Ժապլին Քէօսէեան եւ Արսինէ Քիլէրճեան):

Այս բոլոր մանկական երգերն ու պարերը եւ արտասանութիւնները, հայեցի մաքուր առողջ նուիրեամբ կուգան հաստատել թէ՝ հակառակ «Մեռանք - կորանք»ի կանչերուն, չատ բան կը փրկուի, եթէ ամէն մարդ եւ ամէն կազմակերպութիւն իր կարելին փորձէ նուիրեամբ թէ բարոյապէս:

Քառորդ ժամ դադարէ մը վերջը, մեր վաստակաւոր ընկերուհին, Տիկին Քիլէրճեան, պարզեց Կապոյտ Խաչի դերը եւ հայ կնոջ հանրօգուտ գործունէութիւնը: «Տարագիր ժողովուրդը հազիւ թէ իր մէջքը չտիած, գործի ձեռնարկեց, դպրոցներ բանալու եւ Հայը Հայ պահելու համար: Այս նուիրական գործին մէջ առաջին գծին վրայ կը գտնուի Հայ Կապոյտ Խաչը իր անձնուէր ընկերուհիներով»:

«Ազատ Ատուած» խմբերգը եւ Կապոյտ Խաչի գործը խորհրդանշող կենդանի պատկեր մը դերակատարութեամբ Թագ. Ասլիկեանի, Մարիկ Տէր Մեսրոպեանի եւ Իվոն Վարդուկեանի ձգեց խոր տպաւորութիւն: Տոհմային տարազներով դեղջկական պար մը եւ հայ եռադոյնին երեւումը բեմին վրայ արտասանութեամբ մը Եղսաբեթ Սէմէրճեանի (Հայ Դրօշին) վերջացաւ ջերմ ծափերով: Բարոյալից տրամ մը «Կեռասին դողերը» անցաւ չատ յաջող:

Խօսեցաւ նաեւ Պ. Մարաիրոս Թաշճեան իրեւ ուսուցիչ Կապոյտ Խաչի հայերէնի դասընթացքին: Թելադրեց հայ ծնողքներուն իրենց պզտիկները վստահել Կապոյտ Խաչին եւ տուներուն մէջ չարունակ հայերէն խօսիլ իրենց հետ:

Հայկական պարերով ստեղծուած խանդավառութիւնը կրկնապատկուեցաւ «Աբդ վերջացաւ» խմբերգով՝ երկսեռ աշակերտութեան կողմէ: Այս առթիւ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ծաղկեփունջ մը նուիրեց ուսուցչուհի Տիկին Ա. Տէօքմէճեանի, հատ մըն ալ դաշնակահարուհի Օր. Մ. Մարկոսեանէ: Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը իր կարգին ստացաւ իր վարձատրութիւնը նուիրատէս թէ բարոյապէս:

× Այս օրերս դժբախտութիւնը ունեցանք կորնգնելու պատուական Հայուհի մը, Տիկին Վարդանուշ Ադամեան, հատատուր ընթերցող «Ցարաջ»ի եւ անձնուէր անդամուհի Կապոյտ Խաչի: Այս առթիւ նուէրներ եղան, ինչպէս յայտարարուած էր:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՌԻՆՍԻ.— Շաբաթ երեկոյ ժամը 5.30ին տեղի ունեցաւ Դպրոցասէրի 1951 — 1952 ուսումն. տարեշրջանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը՝ մասնաւոր շրջանակի մէջ: Հրաւիրուած էին աշակերտուհիներու ծնողները:

Ծրագիրը կը բաղկանար երգերէ, արտասանութիւններէ եւ աշակերտուհիներու կողմէ նուագուած դաշնակէ: Բարձրագոյն դասարանի աշակերտուհիներէն Օր.Լիլիան Պասմաճեան եւ Օր. Ժանին Աբգարեան՝ առաջինը Ֆրանսերէն, երկրորդը հայերէն կարդացին իրենց հրաժեշտի ուղերձները, իրենց երախտագիտութիւնը յայտնելով Դպրոցասէրի մէջ վարչածհոգածութեանն ըստացած դաստիարակութեան համար: Ուշագրաւ էր Օր. Ժ.Աբգարեանի հատատութիւնը թէ երբեք պիտի չդաւաճանեն Դպրոցասէրի ոգիին եւ Հայ մնալու ուխտին, թէ հայ ցեղի խորհուրդն ու հայ պատմութեան նուիրական աւանդը յաջորդական սերունդներուն փոխանցելու իրենց պարտականութիւնը պիտի ստանձնեն հայ կնոջ յատուկ յամառութեամբ:

Տեսչուհին, Տ. Է. Այվազեան պարզեց ուսման եւ դաստիարակութեան մեր արտակարգ կարեւորութիւնը, մասնաւորապէս ծանրանալով դասակարական սկզբունքներու եւ մեթոտներու կրած հիմնական փոփոխութիւններու վրայ՝ համաձայն արդիական պահանջներու:

«Այսօր աշխարհս դրեթէ բոլոր մասերուն մէջ ուսման եւ դաստիարակութեան գործը համաժողովրդական հանդամանք ստացած է եւ անցեալի անհատներու փոխարէն, ներկայիս գանգուածներն են որ մշակոյթի համատարած արշաւին գլուխն անցած են: Հայերս չենք կրնար եւ մնալ այս վազքին եւ պէտք չէ որ եւ մնանք, երբ մեր փառաւոր անցեալը կը հրահանգէ մեզ միշտ հաւատարիմ մնալ լոյսի խոհային: Եթէ ժողովուրդի մը ճշմարիտ արժէքը իր իմացական եւ հոգեկան արժանիքներով կը չափուի, Հայու բովանդակ պատմութիւնը դարերու ընթացքին դպրութեան կոթող մը եղած է»:

Ներկայ մը

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՂ ՈՒ

Բայց մեր աքանչելի կազմակերպութեան մէջ տակաւ կէտ մը՝ բացուածք մը կար,— օդային հաղորդակցութեան խնդիրը: Եւ այս հակառակ էլեկտրոնի միջոցներով տրուած ուղղութիւններուն եւ ցամաքային հաղորդակցութեան: Կուսակցութեան կուսակցութեան նուագած էին: Բայց զերմանական թակարդին մէջ ինկած ամերիկացի, անգլիացի եւ ֆրանսացի վայրաչուներուն օգնութեան կանչերը վրդովիչ կերպով կը բազմանային: Ուրեմն Գեր-մանացիները, տեղ մը վստահելի լուրեր կը ստանային վայրաչուներու մասին: Ամէն ինչ ցոյց կուտար թէ խնդրին մէջ դաւաճանութիւն մը կար:

Օդային հաղորդակցութեան մէջ զոյացած այս բացուածքին ծայրը գտնելու յոյսով՝ Փեւրար 1944 Ցունուար 21ին, խորհրդակցութեան հրաւիրեց գնդապետ Թունի կարմիր Խաչի գրասենեակին մէջ: Փարիզի վարչակազմի անդամներէն զատ, կանչուեցան նաեւ Լը Մանի, Քանի, Անժէի եւ Ռէնի գործիչները:

Հորհրդակցութեան կը բացակայէին երկու հոգի: Մէկը Անժէի Օզակին վարիչը՝ զօր. Օտիլեոը, մէկալը Սոսէ, Փեւրարի հետ կապ պահող էր: Միւսը՝ Սոսէ, Փեւրարի հետ կապ պահող անձը: Սոսէ հրահանգ ստացած էր զօր. Օտիլեոյէ զիմաւորել կայարանին մէջ:

Սոսէի բնակարանը ղրկուած լրաբերը համարձակութիւն չունեցաւ ներս մտնելու: Դրան մի-ջանցքին մէջ կասկածելի մէկը թերթ կարդալ կը ձեւացնէր:Ինչ մը հեռուն,փողոցին մէջ ուրիշ մէկը եւս թերթ կը կարդար:

Լրատարը յետոյ ղրկուեցաւ Սոսէյի օդնականին, Ֆելիքս Տիւփիւիին տունը: Վերադարձին բերաւ աւելի վրդովիչ լուրեր: Տիւփիւին մեկնած էր կէս օրին, սենեակին մէջ ձգելով կահ կարասիները եւ առած միայն իր անձնական զոյքերը:

Տաւօրինակ զուգադիպութիւն մը: Իրրեւ Սոսէյի փոխանորդը, Տիւփիւի միակ պաշտօն մը ունէր, Դիմադրական ընդունելութեան յանձնախումբին մէջ: Այս յանձնախումբի անդամները համակրելի անձնաւորութիւններ էին, բայց ոչ Օզակի մարդիկ: Սուուդումներէն յայտնի եղաւ, ուր բոլոր ձախողած գործողութիւնները անկէց յառաջ եկած էին: Յատկանշական էր եւ այն պարագան, որ ճիշդ գաղտնիքներուն դուրս ելլելու յայտնութեան պահուն՝ Տիւփիւին կ'անհետանար:

Ոչ ոք կը տարակուսէր Սոսէյի հաւատարմութեան մասին, մինչ Տիւփիւի բաղդատաբար անծանօթ մըն էր:

Ժողովը տեղի ունեցաւ խոր անձկութեան մէջ: Կը վախնային որ Սոսէ մատնուած էր: Անկէց աւելի կարող եւ անձնազոհ մէկը չկար: Դիմադրական չարժումին հանդէպ կը տածէր անկեղծ եւ հաստատ համոզում եւ զորով: Այդ առթիւ իր մօտ միշտ թոյն կը պահէր, առնելու համար ձերբակալման մը պահուն:

Եթէ Տիւփիւին էր մատնիչը, աւելի մեծ վտանգ մը չէր կրնար հասցնել բարեբախտաբար: Քանի մը բացարձակ անհրաժեշտ գործակալներէն զատ ոչ ոքի ծանօթ էր: Ան բնաւ հանդիպած չէր Փեւրարին, զայն կը ճանչնար միայն Մոռօ կեղծանունով, հասցէն ալ չէր գիտեր: Թունին կը ճանչնար իբրեւ դնդապետ: Զօր. Մառասը՝ Սիւրօ:

Եթէ Սոսէ հետեւած էր ապահովութեան կանոններուն,— եւ վստահաբար հետեւած էր, ան-շուշտ Տիւփիւիին յայտնած չէր, որ կ'երթայ կայարան Զօր. Օտիլեոթը դիմաւորելու:

Սոսէի ապահով վիճակի մէջ գտնուելու յոյսերը ի դերեւ ելան, երբ զօր. Օտիլեոթի ժամանումին լուրը հասաւ: Սոսէ կայարան գացած չէր: Իր մասին տեղեկութիւններ ստացուեցան յաջորդ օրը՝ քաղաքին բանտէն:

Սոսէ բանտ առաջնորդուած էր դիշեր ատեն, արիւնթաթախ վիճակով, դէմքը սոսկալի կերպով ուռած: Տիւփիւի, գիտէր Թունի պարագան եւ հաղորդած էր դահիճներուն. այնպէս որ Սոսէ բախտն իսկ չունեցաւ ինքզինքը թունաւորելու:

Յաջորդ օրը դարձեալ տարուեր էր Կեսթափոյի դահիճներուն առջեւ,եւ վերադարձուեր բանտ՝ նախորդ օրուընէ աւելի դէշ վիճակի մը մէջ: Եւ ինչպէս կը սպասուէր, չէր ընկճուած տանջանքին առջեւ:

Քանի մը օր վերջը, Փեւրար, սովորականին պէս Տունին առջեւը ձգած, դնաց առիւծաբոյնը, չորկանները քննելու դիտումով:

(Շար.)

Տեղական թերթերը այս մասին տեղեկութիւններ հրատարակելով, կ'աւելցնեն թէ գործողութիւնը պիտի չարունակուի։ Երեքշաբթի օր չորս զարկերէն հապա մէկը բացուած էր, իսկ տակաւին ահագին դէղեր կը դանուին դատական պալատին նկուղներուն մէջ։

× Նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան Թուլոնի մէջ։ — Մէկ ամիս կախակայուեցաւ Սթէնի համայնավար քաղաքապետը։

ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Արեւմտեան Պերլինի մէջ առեւանգուեցաւ 46 տարեկան փաստաբան մը, Տոքթ. Լինցէ եւ անմիջապէս բոլշեւիկեան շրջանը վոխադրուեցաւ։ Փաստաբանը 1947ին արեւմտեան շրջանը ապաստանած էր արեւելեան Գերմանիոյ եւ կ'աշխատէր այն կազմակերպութեան մէջ որ վկայութիւններ կը հաւաքէ արեւելեան Գերմանիոյ համայնավարներու գործունէութեան, վերազինման եւն. մասին։ Այս առեւանգումին հետեւանքով, արեւմտեան Պերլինի կառավարութիւնը որոշեց փակել բոլոր այն ճամբաները որոնք արեւելեան շրջանը կ'առանձնորդեն։ Քաղաքապետը յայտարարեց թէ պատուարներ պիտի կանգնեն եւ մասնաւոր պահակախումբեր պիտի դրուին 147 անցքերու վրայ։ Բոլոր միջոցները ձեռք պիտի առնուին, «խափանելու համար Պերլինի ժողովուրդին կեանքին, ապահովութեան եւ ապահովութեան դէմ սարքուած ոճիրները»։

Այս որոշումով, Պերլինը պաշարման կ'ենթարկուի, ինչպէս եղաւ 1948ին։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Տոքթ. Լինցէի առեւանգումը տեղի ունեցած է հեռեւեալ ձեւով։— Մարդ մը կը մօտենայ փաստաբանին, իր տունին առջեւ եւ լուցկի մը կ'ուզէ։ Յետոյ բառնգք մը կ'իջեցնէ ծնօտին եւ երեք հոդի կարգէ մը ցատկելով, փաստաբանը կը բռնեն եւ անոր մէջ կը նետեն։ Եւ կառքը կը սուրայ դէպի արեւմտեան շրջանը։ Առեւանգիչները կրակ կը տեղան, միեւնոյն ատեն զամբ եւ երկաթի կտորներ նետելով ճամբուն վրայ, որպէս զի հետապնդողները չկարենան հասնիլ։

Արեւմտեան Պերլինի ոստիկանութեան թիւը 12.000ի պիտի բարձրանայ, առանց հաշուելու 1500 մասնաւոր պահակները, ապահովելու համար քաղաքին երկու միլիոն բնակչութեան պաշտպանութիւնը։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Տիարպաքըրի մէջ, Հալեպեան իշխանութեան օրով 17 հոգի դատապարտած են առանց դատուելու։ Անոնց մէջ կը դանուին Մարտինցիներ եւ Սղերդցիներ։ Ցանցապարանները դատարան յանձնուած են, որոնց մէջ կայ նաեւ զօրավար մը։ Դատավարութիւնը պիտի կատարուի Անգարայի մէջ։

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ամերիկեան դեսպանատունը, որ կը դանուի Կրէմլի դիմաց եւ որ վարձու տրուած էր, պէտք է պարպուի մինչեւ դեկտեմբեր 31, համալսարանին կցուելու համար։ Ս. Միութիւնը խոստացած է ուրիշ չէնք մը տրամադրել դեսպանատան համար։

ՍՈՒՐԻՈՑ կառավարութիւնը որոշեց 28 օրաթերթերը գոցել 14ի, Յուլիսի կէսէն սկսեալ։

ՕԴԸ ԶՈՎԱՑԱԾ է Փարիզի մէջ, երկու օրէ ի վեր։ Աղջի դիշեր անձրեւ ալ տեղայ եւ փոթորիկ մը պայթեցաւ։ Բայց տաքը նոյն ատոմութեամբ կը չարունակուի Գերմանիոյ, Իտալիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ։ Աւելի քան 200 հոգի մեռած են արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, արեւահար ըլլալով կամ խեղդուելով։ Իսկ Իտալիոյ մէջ՝ 33 հոգի։ Ֆրանսայի մէջ տաքէն մեռած են քսան հոգի։ Ուրիշ եւրոպական երկիրներ ալ հաշուելով, զոհերու թիւը 300ը կ'անցնի։ Զերմաչափը մինչեւ 40ի բարձրացած է Աւստրիոյ, Նորվեկիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր մէկ դարէ իվեր։ Հիւս. Իտալիոյ երկաթուղիները դանդաղ կը բանին, երկաթ դիծերը լայնցած ըլլալով։ Հրշէջները ջուր կը հոսեցնեն անդադար։ Նափոլիի մէջ 84տարեկան կին մը սկսաւ ճիչեր արձակել եւ հագուստները հանել կառախումբին մէջ, ընկճուելով տաքէն։ Անմիջապէս հիւանդանոց վոխադրեցին։

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ակացոյցի նոր օրինագծին առթիւ, Սզդ. ժողովը 216ի դէմ 267 ձայնով վատահութիւն յայտնեց կառավարութեան։ Թեր քուէարկեցին զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան ըմբոստ անդամները։ Այժմ վարչապետը պիտի կրնայ երեք ամիս չունչ քաշել, չարունակելու համար իր ծրագրին գործադրութիւնը, օգտուելով Սզդ. ժողովին ամառնային արձակուրդէն։

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ ««ըմբոստ» երեսփոխաններէն 28 հոգի պաշտօնապէս յայտարարեցին իրենց հրաժարումը, առանձին խմբակցութիւն մը կազմելով։ Ուրիշ հրաժարումներ ալ կը սպասուին։ Նախապէս հրաժարած էին չորս հոգի, ուրեմն համագումար 32։ Վերակոչէն եւս 15—20անդամներ դիրք բռնած են։ Կոլեան երեսփոխաններուն թիւը որ 121էն 114ի իջած էր, այժմ կը հաշուէն 86։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Cadet սրճարանին վերնայարկը։

Կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ։ Նիւթը՝ «Հայոց քաղաքական պատմութիւնը Գ. եւ Դ. դարերուն»։ Այս դասախօսութեամբ կը փակուի Լսարանին այս տարեշրջանը։

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի կեդր. վարչութիւնը կը խնդրէ իր մանուածիւղերէն որ մինչեւ այս չաբաթ — վերջին պայմանաժամ — ղրկեն օդափոխութեան կայանի մանուկներու ցուցակը։

ԾԱՌԱՉԻ տարաժուռ հառաչ

Առտիս -Ապէպայէն ընկեր Մուշեղ Երեւանեան 2000 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաչ»ի տպագրման Ֆոնտին։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կապ. Խաչի Ազգ. վարժարանի հոդաբարձութեան։ Այս Շաբաթ ժամը ճիշդ 9ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ, 11 rue Branly։

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախօսութիւններ, դաւեշտ, երգ ու պար, երկսեռ ախակերտութեան կողմէ։ 110է աւելի աշակերտներ բեմին վրայ։

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ Տէսինի ու չրջաններու հայ հասարակութիւնը։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՑ ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի, Վրոմաեան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Խաթիսեան» խումբի եւ կաթ. Խաչի։ Այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթրէի օգտատէր պարտէզին մէջ։

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 3 Օգոստ. ամբողջ օրը, Վալապրի մէջ։ Բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը այժմէն ապահովեն իրենց երթեւեկի միջոցները։ Եթէ դժուարութեանց կը հանդիպին, դիմեն Շրջ. կոմիտէին։

Ցետաձգուած է «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի եւ Շրջ-Ազդ. վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյ մէջ, նորոգ հանդուցեալ ազդ. բարերար Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանի հոգւոյ՝ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒՒԱՐԴԻ համար։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։ Ի Դիմաց Ազդ. վարչութեան՝ Աղեքս. Կ. Կիւլպէնկեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Փարիզի Աղքատախնամը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Ս. լեքսանդր Զերուկեանի որ իր այցելութեան առթիւ, 10.000 ֆր. նուիրած է Ընկերութեանս, Անթիլիի ծերանոցին, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Մինաս Ցարութիւնեանի, որոնք 3000 ֆր. նուիրած են Աղքատախնամին իրենց հօր՝ Եղուարդ Շերինեանի մահուան առթիւ, եւ Տիկին Գասապեանի որ, ի յարգանս ողբացեալ Ցակոբ Ինճուճեանի յիշատակին, 1000 ֆր. նուիրած է ընկերութեանս։ (ԿՆԻԲ)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համա - Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լուի քոյր մասնաճիւղերու։ Այս կիրակի ամբողջ օրը, Եօթնեղբայրեան ազարակին մէջ, Սէն Լու Կրան Փէն։ Գեղարուեստական ընտիր բաժին, դուարթ եւ մաքուր ընտանեկան միջավայր։ Ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇԻ եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւագոյն ուժերու առաջին անգամ Մարսէյլի շրջանի մէջ կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ երգախառն զաւեշտ մը՝ «ՆՈՐ ՏՈՂԱՐՃԻՆ»։

Հայրենակից ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ հանդէսին դեղարուեստի բաժինը պիտի ճոխացնէ Magnétophone նորագոյն գործիքով։

ՀԱՑԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ
Օգոստոս 16էն 22։ Պայմաններու համար դիմել
ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆի
11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme)։

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եդիպտացի կոմիտէն առիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Աղբիւր Սերոբ-Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Խորէնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ, իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, Café de la Mairieի սրճարանի վերնայարկը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատեղերով։

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդուճեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբ. խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Իսկ ընտրուած յանձնախումբին անդամները պէտք է դան ժողովէն կէս ժամ առաջ։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սրբմեան սրահին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՒՆՈՒՎԻԼ.—Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Աւնուվիլի սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, իր ներկայացուցիչին մասնակցութեամբ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՏԱՐՕՆ - ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ ՀԱՑՐ. Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ Հոգեհանգիստ պատարագ կը կատարուի, Մարսէյլ, Պուլվար Օտտօ Ս. Ցակոբ եկեղեցին, ի յիշատակ 1915ին Վարդավառի մարտիրոսներուն եւ ազատագրութեան ճամբուն վրայ ինկած նահատակ - հերոսներուն։ Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն անխտիր ներկայ ըլլալ։

ԱՃԱՊԱՐԵՑԻՔ ԳՆԵԼ

«ԱԶԴԱԿ,, ՕՐԱԹԵՐԹԻ

25ամեակին նուիրուած մեծածաւալ բացառիկը

Մօտ 140 էջ, զեղատիպ կողք, մասնաւոր թուղթի վրայ։

Պատրաստուած նշանաւոր ծաղրանկարիչ Տիրան Ադէմեանի կողմէ։ 200է աւելի նկարներ, մաքուր տպագրութիւն նոր տառերով եւ ճաշակաւոր դասաւորումով։

Անոր մէջ պիտի դանէք լիբանահայ գաղութի 25 տարուան կեանքին համապատկերը, ազգային, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, առողջապահական, մարզական եւայլն։

Մասնաւոր բաժին մը յատկացուած է վերջին 25ամեակի ընթացքին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր գաղութներուն ունեցած կարեւոր մահերու։

Այս բազմաչխատ եւ աննախընթաց հրատարակութեան իրենց մասնաւոր աշխատակցութիւնը բերած են Սփիւռքի գրեթէ բոլոր հայ մտաւորականներն ու գրագէտները ինչպէս նաեւ «Ազդակ»ի աշխատակիցներն ու թղթակիցները։

Գին 500 ՖՐԱՆՔ։

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, **51 Rue Mr. le Prince:**

ԴԱՏԷՄՑԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դատէմի Լուսաւորչական Ուսումնասիրաց ընկերութեան մասնաճիւղին կողմէ։ Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի Պ. Նազարի սրճարանին եռաւոր ծառախիտ պարտէզին մէջ։ Կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, բոլոր Դատէմցիներու խմբանկարը պիտի քաշուի։ Անհրաժեշտ է ներկայ ըլլալ այդ ժամուն։

Առատ ուտելիք եւ խմելիքներ, մատչելի գիներով։ Հայկական եւ արեւելեան ընտիր երաժշտութիւն։ Մուտքը ազատ է։

Սասունի...
Սասուն...ի

Այսինքն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գայէք, տեսէք եւ ճաշեցէք

ՀԱՄՈՎ — ՀՕՏՈՎ եւ ՄԱՏՋԵԼԻ
31, Rue d'Alexandrie - Paris.
Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Vendredi 11 JUILLET 1952 Ուրբաթ 11 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6811-Նոր շրջան թիւ 2222

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ՈՒՂԵԳԻՇԸ

Անցեալ օր ունեցանք արձանագրելու Սուրիոյ Ազգ· իշխանութեանց թանկագին յաջողութիւնը — բարեփոխում օրէնքի մը որ հիմնովին կը փոխէր կրթական կարգուսարքը :

Այդ օրէնքին համաձայն (թիւ 175).—

1· Հայերէնը օտար լեզու կը համարուէր, չաքաթական չորս դասատարեր :

2· Կ'արտօնուէր միայն մէկ օտար լեզուի ուսուցումը: Ուրեմն ոչ ֆրանսերէն, ոչ ալ անգլերէն :

3· Կը ջնջուէր հոգեւոր պետերու իրաւասութիւնը ազգ· դպրոցներու վրայ, անհատներու վերապահելով տնօրէնի պաշտօնը: Եւայլն :

Շնորհիւ կատարուած ձեռնարկներուն, կարելի եղած է դոհացում տանիլ :

Կառավարութիւնը, միշտ բարեացակամ, խոստացած է օրէնքին կցել անհրաժեշտ բարեփոխումները, մեծ ուրախութիւն պատճառելով ժողովուրդին :

Ի՛նչ խօսք որ այս յաջողութիւնը ամէն բանէ առաջ արդիւնք է վստահութեան, ինչպէս եւ հաւաքական աշխատանքի :

Աւելի քան երեսուն տարի է որ կը վայելենք Սուրիոյ եւ միւս արաբական երկիրներու եղբայրական հիւրընկալութիւնը :

Տաք ու պաղ օրեր անցան այդ երեսուն տարիներու ընթացքին, իրրեւ հետեւանք զանազան վոխվորութեանց: Բայց, երբեք չխախտեցաւ հիմնականը, — փոխադարձ վստահութիւն :

Դեռ Հայլինջ Սարսափներու օրերէն, իրենց անվոխարինելի բարեացակամութիւնը հատատած էին հիւրընկալ ժողովուրդներն ու օրուան իշխանութիւնները :

Մեր տարագիր բազմութիւնները ալ, առաջին օրէն իսկ անյեղլի հաւատարմութեամբ կապուեցան իրենց երկրորդ հայրենիքներուն :

Հազիւ տեղաւորուած, եղան վշտակից՝ անձկութեան օրերուն: Եւ ուրախացան, երբ անոնք նոր յաջողութիւններ կը շահէին իրենց ազատագրական պայքարին մէջ :

Միայն բնազդը, հոգեբանական կապը չէր որ կը հաստատէր այս մերձեցումը եւ փոխադարձ հասկացողութիւնը :

Ծրագրեալ, յարատեւ աշխատանքներ կատարուեցան, տարիներու ընթացքին, յարաբերութիւնները ամրապնդելու համար: Մանաւանդ որ, պակաս չէին խառնակիչները, ջուրերը պղտորելու եւ թիւրիմացութիւններ ստեղծելու համար :

Այդ աշխատանքին դլուխն անցած էր, ազգ· իշխանութեանց եւ իրապէս ողջմիտ հոսանքներու հետ, Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը :

Ունենալով լայն եւ գործօն ցանց մը, մամուլ, պետական երեսփոխան եւ ուրիշ առաւելութիւններ, մեր կուսակցութիւնը յաջողեցաւ փարատել ամէն կասկած: Ի դերեւ հանել զանազան քսութիւններ, դրաւոր թէ բանաւոր :

Այնպէս որ, ամէնէն առաջ Արաբները կը խըղդան եւ կ'արդահատին, երբ ափ մը փոխուկներ իրրեւ դաւադիր կը ներկայացնեն Դաշնակցութիւնը :

Իսկ մեր տարագիր բազմութեանց մէջ, այդ արդահատանքը զդուանքի կը վերածուի, երբ կը տեսնեն որ նոյն չոչորթները կը շահագործեն տեղացիներուն բարեմտութիւնը, քնաքեր «մասալ»ներ հիւսելու, տպելու եւ տարածելու համար :

Այս թշուառականները չատ լաւ դիտեն որ Դաշնակցութիւնը միեւնոյն ուղեգծին կը հետեւի ամէն տեղ: Եւ ամէն ժամանակ :

Անոնց համար զաղանիք չէ որ ամէնքս ալ փուչի վրայ նստած պիտի ըլլայինք ամէն տեղ, առանց սա հիմնական ուղեգծին,— չխառնուիլ հիւրընկալ երկիրներու ներքին գործերուն :

Եւ ահա՛ն , կը չարունակեն զառանցել եւ թուղթ մրոտել :

Ուրիշ ի՞նչպէս պիտի ապացուցանէին թէ «անելիք» ունին ...

Անոնք միշտ պատրաստ են թոյն սրսկելու : Լրտեսելու եւ մատնելու: Նոյնիսկ եղբայրասպան դաւեր որոճալու, սպասելով «պատեհ ժամուն» :

Եւ որովհետեւ ոչ տեսակէտ ունին, ոչ ալ ուժ , օտարին մանածը կը ներկեն:

Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՔԻԶ ՄԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

Վաղանցի մեր անխոնջ բարեկամուհին, Տիկին Odette Միքայէլեան, բաց նամակ մը ուղղելով Ազգ· Մխիթեան Նախարահին, կարդ մը մեղադրանքներ կ'ընէ :

Անշուշտ իրեն եւ վարչութեան միւս անդամներուն ալ յայտնած է իր տրտունջները :

Պիտի խնդրէի որ դոհանար այս յիշատակութեամբ :

Նամակին հրատարակութիւնը կրնար դուռ բանալ անհաճոյ վիճաբանութեանց :

Այս առթիւ քանի մը բարեկամական դիտողութիւններ մեր ազգային մարմիններուն, ո՛ւր որ ալ գտնուին : Նոյնիսկ եթէ անհատներ ըլլան · —

Ուշադրութեամբ հետեւեցէք ձեր չրջապատի անցուդարձին:

Մի մոռնաք պատշաճութեան պահանջները : Մանաւանդ երբ դժբախտութիւններ կը պատահին (յուղարկաւորութիւն ականաւոր անձերու, Յուլիս 14, Նոյ· 11ի ընդունելութիւն եւն.) :

Ձեր ֆրանսացի բարեկամները յիշեցէք ոչ մի այն հանդիսաւոր օրերուն, այլ ամէն անդամ որ առիթ կը ներկայանայ :

Բարեկամական յարաբերութիւնները ալ թարմացում, վերանորոգում, ամրապնդում կը պահանջեն :

Մէկն նեղը մնացած ատեն յիշել բարեկամը եւ դրացին՝ կը նշանակէ երկուքն ալ կորսնցնել :

Դատ տալու տրամադրութիւն չունիմ : Ամէնքդ ալ դիտէք այս տարբական բաները :

Այսքանը դրեցի, որպէսզի միշտ յիշէք Նիկոմիդիոյ հանդուցեալ առաջնորդին՝ Սահակեանոս արք·ի յորդորը ·

— Ուշադրութիւն պէ՛ ճանըմ.... ՎԱՀԷ

«ՎԱՐԼԸՔ»Ի ԶՈՀԵՐԸ

Պոլսոյ թերթերը կը չարունակեն մերկացում ներ հրատարակել Ընկերութեան տուրքի խայտառակութեանց մասին: «Հիմդէթ» լրագիրը կը դրէ թէ «յառաջիկային պիտի պարզէ բոլոր սպրանքները»: Եւ կը չարունակէ (1 Յուլիս) ·

— Առաջին առթիւ ընդունեցինք այցելութիւնը Միհրան Օհանեանի ժառանգորդ Մարկարիոս Օհանեանի, որ մեծադոյն ապտակը կերած է այս տուրքէն: Նշանակուած մէկ միլիոն ոսկին դանձելու համար չարժուն եւ անչարժ ինչքերը ծախուած են եւ ինք այսօր իրրեւ վարձակալ կը բնակի Պէշիկթաշի ափարթմանին մէջ, որուն տէրն էր նախապէս :

Մարկարիոս Օհանեան սապէս պարզեց ունեցութեան տուրքի ողբերգութիւնը ·

— Բազմաթիւ վաճառականներու կարգին ինծի ալ մէկ միլիոն ոսկի տուրք նշանակեցին : Մեր ձեռքը դրամ չկար, այլ բաւական կալուած կար: Ժամանակ չունեցանք դանոնք ծախելու եւ դրամի վերածելու, եւ մեր բոլոր չարժուն եւ անչարժ ըստացուածքներուն վրայ ձեռք դրին:

Պ· Օհանեան ապա պարզեց որ ոչինչ դիմերով ինչպէս ձեռքէն առին անչարժ ստացուածքները ուրոնց փոխարժէքը այսօր 3—4միլիոն ոսկին կ'անցնի եւ եղրակացուց ·

— Միայն ե՞ս եմ որ կրեցի այս լախտէ հարուածը: Ինծի պէս ինչքան մարդիկ տառապանք կրեցին: Շատեր չկարենալով տուրքը վճարել Աչդալէ աքսորուեցան եւ ձիւն ձմեռին քար կոտրեցին ու ձիւն մաքրեցին: Ձեզի պիտի դրկեմ բարեկամներս որոնք Վարլըքի ապտակը կերած, տառապած են եւ դեռ կը տառապին: Թերեւս ձեր հրատարակութեան վրայ չարժանի կ'անցնի մեր արդար կառավարութիւնը եւ դէք անիրաւութիւններուն մէկ մասը կը դարմանէ »:

Մէկ միլիոն ոսկիի հարկատուն, ներսէն փըտած կաղնիի մը նման կորաքամակ մեկնեցաւ խմբագրատունէս :

Պ· ՄԱՒՐՈՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ, թէնիսի ախոյեանը , նոր յաղթանակ մը չահած է, ինչպէս կը դրէ մեր թղթակիցը Սալցպուրկէն (Աւստրիա) :— Մրցումներուն կը մասնակցէին 42 մարդիկներ: Մեր հայրենակիցը մինչեւ «ֆինալ» հասնելուն իր դեղեցիկ եւ լաւագոյն «թէքնիք»ով պարտութեան մատնեց

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ԵՒ ՄԵՐՄԱՆԻԱ

« ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉՈՒՂԻՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆՔ »

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տօքթ· Ատընաուըր , կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ առջի օր, երեսփ· ժողովին մէջ, պահանջելով անյապաղ վաւերացնել արեւմտեան պետութեանց հետ կնքուած հաչտութեան պայմանագիրը եւ եւրոպական բանակի դաչնագիրը :

Այս առթիւ կարդ մը նշանակալից բացատրութիւններ ղործածեց .

— « Կը գտնուինք մեր պատմութեան խաչուղիներուն վրայ: Եթէ արեւմտեան Գերմանիան դինակցութեամբ չմիանայ Արեւմուտքի, անվրէպ պիտի իյնայ ռուսական տիրապետութեան տակ եւ ամբողջ Գերմանիան պիտի դառնայ խորհրդային արբանեակ պետութիւն մը: Քանի կը զօրանան Արեւմուտքի պաշտպանութեան ուժերը, այնքան կ'աճի այն հաւանականութիւնը թէ տաք պատերազմ պիտի չպայթի: Արեւմուտքը արդէն այնքան զօրաւոր է որ Ռուսիա չատ քիչ բան կրնայ չահիլ եւ չատ բան կորսնցնել պատերազմէն: Մենք այս դաչնագիրներուն չնորհիւ պիտի ծառայենք խաղաղութեան դատին, Եւրոպայի պաշտպանութեան եւ Գերմանիոյ վերամիացման: Եթէ մերժենք այս դաչինքները, ձախողանք մը պիտի ըլլայ արեւմտեան պետութեանց քաղաքականութեան եւ մեղի համար: Հետեւանքը պիտի ըլլայ դիւանագիտական յաղթանակ մը Ռուսիոյ համար, յաղթանակ մը որ պիտի բարձրացնէ Մոսկուայի վարկը եւ դոռոզութիւնը, անհանդուրժելի դարձնելով » :

Վարչապետը մանրամասնելով այն յաջողութիւնները զոր չահեցաւ Ա· Մխիթիւնը պաղ պատերազմին չնորհիւ, բացատրեց թէ «մենք ալ կրնանք էյնալ բոլչեւիկեան դերութեան տակ, եթէ մերժենք Արեւմուտքի առաջարկած պաշտպանութիւնը: Եթէ դաչնագիրը մերժենք, պիտի դառնանք պայքարի կրկէս եւ աշխարհի քաղաքական կացութիւնը պիտի զարդանայ ի նպաստ Սովետներուն: Եթէ չվաւերացնենք համաձայնութիւնները, պինուորական դրաման կարգուսարքը պիտի պահուի, մեր վայելած վստահութիւնը պիտի կորանցնենք, արեւմտեան պետութեանց հակակչիռը աւելի պիտի զօրանայ :

«Սովետները կ'ուզեն որ Գերմանիան չէզոք դառնայ: Կ'ուզեն հաչտութեան դաչնագիր մը հիմնուած՝ Փոցտամի համաձայնութեանց վրայ, ինչ որ անընդունելի է մեզի համար: Ուրեմն հարկ է զանոնք ետ կեցնել այդ պահանջէն: Ետ կը կենանք միայն այն ատեն երբ տեսնեն որ իրենց վարած քաղաքականութիւնը երբեք չի կրնար յաջողիլ : Այն ատեն պիտի ստիպուին նկատի առնել նոր կացութիւնը եւ կարելի պիտի ըլլայ բանակցիլ իրենց հետ՝ ընդունելի համաձայնութեան մը համար »:

Անդրադառնալով այն առարկութեանց թէ կնքուած դաչնագիրները իրական հաւասարութիւն չեն ապահովեր եւ պիտի ընդլայնեն արեւմտեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ միջեւ բացուած անջրպետը, Տօքթ· Ատընաուըր բացատրեց թէ նոր դինակցութիւնը չի տրամադրեր ռուսական տիրապետութեան տակ ձգել արեւելեան Գերմանիոյ 18 միլիոն հայրենակիցները, այլ բանակցութեան կարողութիւն կուտայ արեւմտեան Գերմանիոյ, ժողովի նստելու Ա· Մխիթեան հետ, խաղաղօրէն իրականացնելու համար երկրին միացումը, աշակցութեամբ արեւմտեան պետութեանց : Այս դաչնագիրներով մենք այլեւս խաղալիկ չենք դառնար մեծ պետութեանց երկու խմբակիներուն ձեռքը»:

Վարչապետը յայտնեց թէ արեւմտեան պետութիւնները խոստացած են ուրիշ պատերազմի ռմբարգրիներ ալ արձակել :

Համայնավարներէն զատ, վաւերացման հակառակ են ընկերվարականները : Իրենց անհաչտ ներկայացուցիչը, Տօքթ· Շումախըր, հիւանդ ըլլալով, փոխանորդարար խօսեցաւ ուրիշ մը , Տօքթ· Շմիտ, անհնազ քննադատելով կնքուած համաձայնութիւնները: Իր տեսակէտն այն է թէ դաչնագիրները չեն ապահովեր հաւասարութիւնը եւ նոր բեռներ կը դնեն Գերմանիոյ վրայ, առանց իրական երաչխաւորութեան: Իր ճառը մեծ տպաւորութիւն չդործեց :

(Խմբերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

հակառակորդները: Ներկայ էին 2000 հանդիսականներ, 37 աստիճան տաքութեան տակ: Մրցումը տեւեց 2 ժամ 20 վայրկեան , Պարոնեան յաղթանակը տարաւ Աւստրիացի Տօքթ· Հիլտէրի դէմ, 4—6 6—2 7—5 7—9 եւ 11—9 եւ օրուան ախոյեանը հանդիսացաւ: Այս մրցումներէն վերջ մեր հայ մարզիկը բնաորուած է իրրեւ մարզիչ լրացնելու եւ վաղքի՝ գերմանական խումբին մէջ եւ անոր հետ այս չաբաթ պիտի մեկնի Հէյտելպերգ (Ֆէդերատիա) , Ողիմպիականին մասնակցելու :

ՀԱՑԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

ՊՈՒԻՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 30 Յունիս, (Յատուկ). — Այս տարուան ամառնային նմանը չտեսնուած տաքութեան մէջ (Դեկտեմբեր եւ Յունուար ամիսներուն) վերջացան ղպրոցական ամավերջի հանդէսները: Արդիւնքը՝ չատ վախտ, բաղդատելով 30 հազարնոց մեծ եւ հարուստ գաղութի մը վիճակին հետ :

Ղպրոցական այս անմխիթար վիճակին պատճառները բացատրեց «Արմենիա» , յօդուածաշարքով մը եւ գործնական միջոցները առաջարկեց :

Տարի մը առաջ համերաշխութեամբ ընտրուած կեդր. վարչութիւնը վերընտրուեցաւ Մայիս 30ին, մէկ տարուան համար եւս : Ընտրուեցան նաեւ Ուսումն. Մարմին, Մշակութային Մարմին , եւայլն: Ուսումնական մարմինը իր չքախտմբով՝ կղերական եւ աշխարհական անդամներով՝ զեղեցիկ եւ մեծարժէք ինքնաշարժներով երեմն այցելեց թաղային վարժարանները, սակաւ մեր աշակերտները 2—3 դասարան՝ զեռեղուած մէկ սրահի մէջ, միակ ուսուցչուհիի մը խընամքին եւ դաստիարակութեան յանձնուած: Ջեմ դիտեր ինչ զգացին եւ ինչ տեղեկագիր տուինկեղրոնին: Օմանեան պատրիարքը հնարք մը մտածած էր: Փոքրիկները չվախցնելու եւ չխրտչեցնելու համար ամէն այցելութեան 2—3 քիլօ չաքարեղէն բաժնել կուտար ...:

Կը պատմեն թէ անցեալները յիշեալ Ուսում. մարմնի այցելութեան առեր, անդամներէն մէկը կը հարցնէ փոքրիկի մը. — Տղաս դուն ի՞նչ ազգէ ես: Տղան նախ կը տատամսի եւ ապա կը դնէ պատասխանը.— «Հայրս Դաշնակցական է»: Մորհրդածութիւնները ընթերցողին կը ձգեմ :

× Ինչպէս ուրիշ առթիւ ալ գրած եմ, մեր գաղութին ամէնէն մխիթարական կազմակերպութիւնն է Հ. Մ. Ը. Մ.ը որ կը գործէ անխոնջ : Գաղութիս երկաեռ պատանեկութեան մեծ մասը առանց գաղափարական խորութեան, հաւաքած է իր մէջ: Կը տիրէ փոխադարձ սէր եւ համակրութիւն, հոգ չէ թէ իրենք կամ իրենց ծնողքը տարբեր գաղափար եւ կուսակցական չկամութիւն ունին իրարու հանդէպ: Կը խօսին մարզադաշտին մէջ մանաւանդ, հայերէն, կը հետեւին եւ կը յարգեն վարչութեան թելադրանքները եւ որոշած կանոնները: Իսկ վարչութիւնը առիթ չի փախցներ տարին քանի մը անգամ զանազան ձեռնարկներ կատարելու, նիւթականը ապահովելու եւ իր կիսատ մնացած չէնքը լրացնելու համար : Տարին անգամ մը Նաւասարդի տօնակատարութիւն ունին: Գաղաքի հեռաւոր մէկ թաղամասին մարզադաշտը կը լեցուի ամէն դասակարգէ բազմութեամբ: Հարիւրաւոր անհատական ինքնաշարժներ կը լեցուին փոլմոտի փողոցները եւ երիտասարդներու չքերթին հետ աւանդական սուրբութեան համաճայն աղաւնիներ կը թռցնեն, ծաղիկներու թերթեր կը սփռեն:

Մեր պատմական Տարօնի դաշտի աւանդական Նաւասարդը՝ Արժանթինի մէջ...

× Փետրուար 18ի ապստամբութեան տարեդարձը տօնուեցաւ հոծ բազմութեամբ : Օրուան բանախօսը՝ Դ. Դաւիթեանեան փաստաբան ճառով մը թուեց ապստամբութեան պատճառները եւ արդիւնքը, նորութիւնները՝ որոնց անծանօթ չէր երիտասարդութիւնը :

Հանդէսի երկրորդ մասին տեղի ունեցաւ յիշատակի սգահանդէս մը, «Արմենիա» երիտ. Միութեան հիմնադիր ողբացեալ Արսէն Միքայէլեանի մահուան տասնամեակին առթիւ:

Միջանկեալ ըսեմ որ Դ.Դաւիթեանեանի ներկայութիւնը չատ օգտակար եղաւ գաղութին համար: Իրրեւ փորձառու կուսակցական տեսաւ թերիները եւ եռանդով գործիլծուեցաւ,չրջելով թաղէ թաղ եւ քաղաքէ քաղաք, ազգային տօներուն բանախօսելով կամ նախագահելով :

× Գաղութիս պէտքերուն եւ թիւին հետ բաղդատելով, անբաւական կուգան կրօնաւորները: Գարեգին արք. (Պոլսոյ պատրիարքը) մէկ քահանայի օգնութեամբ տարիներով վարած էր ազգային եւ հոգեւոր պահանջները:

Ներկայիս աւելցած են երկու քահանայ եւ Մուշեղեան Ցարութիւն վարդապետ, Երուսաղէմէն: Երիտասարդ եւ ազգային դպացումներով լի: Ապրիլ 24ի սպառոնին առիթ եղեղեցւոյ բեմէն խօսեցաւ իր իմաստալից քարոզներէն մէկը, բնաբան ունենալով «Կոտորած անգութ, Հայերը թող լան»: Քաղաքական գործիչի մը պէս անծէք եւ վրէժ ազազակեց, միեւնոյն առեն ճաղկելով եկեղեցական պետութեանց խարէութիւնը :

Իր բնաբան երգը յօրինուած է 1909ի Ատանայի կոտորածին առեն եւ կ'երգէին Պոլսէն մինչեւ գաւառական հեռաւոր քաղաքները, մելամաղձոտ եղանակով: (1915ի Մեծ Սպանդը դեռ չունեցաւ իր երգը...):

Շաւարշ քահանայ Մեհրապեան, երիտասարդ եւ ժրաջան, Յունաստանի Հ. Մ .Ը. Մ.ի գործօն անդամներէն, միշտ ներկայ է հանդէսներուն, իբրեւ բանախօս, դասախօս, նախագահ, եւն.: Գաղութը պէտք ունի այսպիսիներուն:

Կեդր. վարչութիւնը ընդունելով հանդերձ ղպրոցներու տխուր վիճակը, ուսուցիչներու պակասը եւ վարձատրութեան խեղճութիւնը, միջոցներ չի խորհիր զոհաբերութեան վարժեցնելու գաղութը :

× Անցեալ տարի հոս եկաւ Երուսաղէմական Սիոն եպիսկ.Մանուկեան, Տիթրոյիթէն (Մ. Նահանգներ), քանի մը ամսուան համար, իբրեւ հիւր կամ «այցելու հովիւ» : Այժմ ընտրուած է կաթող. պատուիրակ: Եւ հոս կը սպասուի Յունիս 23ին : Իր առաջին այցելութիւնը զուգադիպեցաւ Գաղթ. վարչութեան ընտրութեան: Կը հաւատան թէ մեծ դեր ունեցաւ համերաշխութեան իրականացման մէջ: Աւելին կը սպասենք իրմէ :

× Հ. Օ. Մ.ը իր 13րդ պատգամաւորական ժողովը բացաւ թէյասեղանով մը: Ընտրուեցան վարչութեան համար նոր անդամներ: Երկար տարիներ Շրջ. վարչութեան հին առենապետուհի Տիկին Մելիքեանի հրաժարելէն վերջ ընտրուած նոր առենապետուհին, Տիկ. Զօրպաճեան իր մէկ տարուան բարւոք աշխատանքէն վերջ, հրաժարեցաւ: Տիկին Մելիքեան իր փիղիքական տկարութեան պատճառով չուզեց նորէն ստանձնել նախագահի պաշտօնը: Նոր դիւանը կազմուեցաւ Տիկին Միրզախանեանի նախագահութեամբ :

× Ուրախալի լուր մը,— Տիկին Գուլումճեան նուիրեց 200 հազար վեսօ (մօտ 5 միլիոն ֆրանք) քաղաքիս հայաշատ թաղամասին Օլիվուսի մէջ նոր ղպրոցի կառուցման համար: Հիւսուածեղէնի գործարանատէր Տիարպէքիրլեան եղբ. ուրիշ հայաշատ թաղամասի մը՝ Ֆլորէսթասի մէջ եկեղեցւոյ կից հողամաս մը գնեցին, ղպրոց մը շինելու համար :

× Քաղաքիս անթելի կայանէն ամէն օր կը լսուին հայկ. ժամի հայերէն երգերը: Այս խիստ գնահատելի գործը յաջողցուց մեր գաղութի սիրուած եւ կարող երիտասարդներէն, երաժիշտ եւ խմբավար Պ. Վարուժան Գէորգեան :

× Քաղաքիս Հայ Համալսարանական Նորագոմ Միութիւնը չաբաթը անգամ մը Հայ - Կեդրոնին մէջ կը սարքէ օգտակար դասախօսութիւն : Ներկայ կ'ըլլան ոչ միայն ուսանողներ, այլեւ հետաքրքիր բազմութիւն մը:

× Վերջերս սկսած են փոքր չարքերով հոս գալ Հայեր Պարսկաստանէն: Հասկանալի է պատճառը: Վերջերս եկաւ նաեւ Պարսից պալատական եւ պետական չէնքերու ծանօթ ճարտարապետ Պ. Արշաւիր Պապաեան, որ պապէն ստացած է ոսկի չքանչան եւ օրհնութեան կոնդակ, Թէհրանի կաթողիկներու համար իր չինած եկեղեցիին համար: Շքանշանը Իրանէն հոս ղրկուած ըլլալով, իրեն յանձնուած է պապական նուիրակին միջոցաւ :

× Ռոսարիօ քաղաքի մէջ ուր կան բաւական թիւով Հայեր, ձեռնարկած են հանդանակութեան, կեդրոնի մը չինութեան համար: Բացումը պիտի կատարուի Յուլիս 5ին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Վաւերագրական

(ՀԱՑ ԿԱՄԱՒՈՐԻ ՄԸ ՑՈՒՇԵՐԸ)

Բ.

Մեղնից ամէն մէկը գիտէր իր անելիքը : Վերցնելով հետս 100 ոսկի, երեք քառորդ ժամէն քրտեռների փախուստի ճանապարհը մեր ձեռքերի մէջն էր: Փորձ անողներ եղան դուրս գալ պաշարուած գիւղից, բայց մեր համազարկերի տակ կը պոռային քրտերէն, ու կը վերադառնային նորից գիւղ:

Գիւղի փողոցները վառնգաւոր էին: Քրտերը, տուներուն զանազան ծակերից կը կրակէին: Ե - րեկոյեան ժամը 6ն էր: Ղաղարից հրաման ստացայ որ իջնեմ գիւղ: Ղաղարը գտայ մի տան կտուրի վրայ, մինակ էր: Տանիքի անկիւնը կ'երեւար մի մօրուքով մարդու գլուխ: Ղաղարը ծանօթացրեց հետս, բայց այդ գլուխը ինձ չպատասխանեց, որովհետեւ չատ Հայերի գլուխ էր կտրած: Դա Խուրշիտի գլուխն էր...

Այդ րոպէին ակամայ յիշեցի ռուսական մեծ դրող Թոլսթոյի մէկ պատմական դիրքը՝ «Հաճի Մուրատ»:

Ղաղարի տրամադրութիւնը տեղն էր , բայց իմս ոչ: Գիւղի դրաւման ժամանակ խփուել էր իմ մօտիկ ընկեր Ղազախեցի Հնչակեան Միսօն : Այդ հերոսը մեր շարքերի մէջն էր 1905 թուականից , մասնակցած հայ թաթարական կռիւներին:

Երեկոյեան ժամը ութին վերադարձանք հայկական կարկառը, ունենալով մեզ հետ երկու սպանուած , երեք վիրաւոր : Այդ օրուայ կռիւի մանրամասնութիւնները չատ երկար են, թողնենք ապագային:

Վերադառնալով Աղթամար , մեր երկու տղաները թաղեցինք «ներսի տունը», Վանքի պատերի տակ: Արարողութիւնը կատարեց մեր յայտնի Դանիէլ վարդապետը: Մի քանի օրից անցանք դէպի Մոկս :

Կարելով Մոկաց այս բարձր , ձիւնապատ լեռները, պատահեցանք վայրի այծերի եւ արջերի : Մոկսի մէջ դտանք մեր բոլոր ընկերները : Մի քանի օրից Դրօն ժողվելով տղաները անցաւ Պիթլիսի ճակատը: Մոկսը պիտի պաշտպանէր մեր վաշտը, Նժդեհը ունենալով իրրեւ դեկավար ուժ: Քաղաքի հրամանատարն էր մեր ընկեր Բեհնօն: Մոկսի չուրջ միչտ կռիւներ կ'ունենայինք Քրտերի հետ :

Մոկսի գաւառապետն էր , յայտնի հայասէր Մուրթուլահ պէկը: Հեռացած ժամանակ իր արաբական ճերմակ ձին նուէր էր թողել , ինչպէս նաեւ իր կահ կարասիները: Մոկս եւ Սպարկերտը կոտորածից ազատ էին մնացել, չնորհիւ այդ ազնիւ պէկին, որ նոյն բարիքը գործած էր 1895—96 թուականներուն :

Տեղացիները կ'ըսէին թէ այդ պէկը հայերէն դրել եւ կարդալ գիտէր: Իբր թէ փոքր ժամանակ Աղթամար էր ուսանել: Իր սիրած գիրքը Աւետարանն է եղեր :

Պարենաւորման միջոցները չատ աղքատ էին: Հաց չկար: Օրերով, չաբաթներով մեղր կ'ուտէինք որ չատ առատ էր այդ երկրում :

Մեր տարած մի քանի յաջող յաղթութիւններով խորտակել էինք Քրտերի կորովը: Մի քանի տասնեակ Քրտեր գերի ինկան: Կամաւորներից կը սարսափէին :

Կարուած լինելով Վանի հետ, մանաւանդ վերջին 15—20 օրերը, չդիտէինք ինչ էր կատարուում աշխարհի վրայ: Կարճ ժամանակամիջոցում ծանր կերպով հիւանդացան Գարեգին Նժդեհ եւ Դալի Ղազարը, եւ յետոյ հերթով մեղնից չատ չատեր: Մոկսը փոխադրութեան միջոցներից զուրկ էր: Սայլերի մասին գաղափար չունէին: Պատրաստեցինք երկու խոշոր նոսրարաններ, տեղաւորեցինք մեր երկու հիւանդ խմբապետները, թոկերով կապեցինք: Յետոյ 20 հոգի, Մոկսի եւ Շատախի երիտասարդներից, լեռնուեցան երկու աթոռներին եւ ինկան ճանապարհ դէպի Փուլկի վանքին լեռը, որու բարձրութիւնն էր 3000 ոտնաչափ :

Մոկս ունէինք երկու կարեւոր դիրքեր , Արամած լեռը եւ Աղին գիւղը: Աղինը կը պաշտպանէր մեր քաջ Սերգօն: Իսկ Արամած լեռը մենք կիսատողջ, տղաներս :

Վանից մեղ սուրհանդակ եկաւ որ քաղաքը պարապ է, մեր անելիքը իմանանք : Սուրհանդակին միացրինք Մօկացիներին եւ Սպարկերտցիներին եւ ճանապարհ դրինք:

Մեր պինուորական բժիշկն էր ընկեր Արշակ Պօղոսեան , դժբախտաբար չունէր այն կարեւոր դեղերը, որ կարողանար մեղ բժշկել :

Մեր նահանջը անխուսափելի էր : Սերգոյին նամակով լուր տուի, եւ պատասխան ստացայ: Երեկոյեան ժամը ութին վանքը թողինք, ժամը 9.30ին փուլկիի զագաթն էինք: Ժամը 10ին արդէն Սերգօն միացաւ մեղ :

Լուսաբացին այդ բարձր լեռներից սկսանք իջնել դէպի Աղթամար, որի չրջակայքը եւս ամայի էր :

Մեր ճանապարհը չարունակելով մտանք Արտամետ գիւղի այղիները: Մեր հիւանդների վիճակը չատ ծանր էր, բժիշկի հրամանով մեզ համար թէյ պատրաստեցին տղաները: Առողջները պարեսելով այդիները, բերին մեզ համար ծիրան եւ խնձոր: Մանկութեանս տարեն լսել էի Արտամետի խնձորների մասին, բաւականի խոշոր, հոտաւէտ եւ վերին աստիճանի համեղ: Թէեւ Յուլիս ամիսն էր, բայց խնձորները խակ էին :

Ճանապարհին կը հանդիպէինք ռուսական զօրքերի եւ միասին մտանք Վան :

Հաւաքուելու բան չէր, բոլորովին ամայի քաղաք Վանը: Շարունակելով մեր նահանջի ճանապարհը, Սերգօն խօսեցաւ ռուսական թիւղանօթաձիգ սպայի հետ, եւ ինձ իսկոյն նետեցին զինուորական սայլերից մէկի վրայ, որովհետեւ վիճակս ծանր էր: Երեկոյեան ես արդէն Բերկրի էի: Քաղաքը նմանուած էր մի խոշոր կաթսայի որ եռում է: Ինչպէս կ'ասեն , չուներ տէրոջը չէր ճանաչում: Թուրքերը իրանց հերթին, օգտագործելով ռուսական նահանջը հետապնդեցին Պիթլիսի տակից մինչեւ Բերկրի քարձունքները: Պէտք է խոստովանիլ որ փախչող ժողովուրդը բաւական նին կը խանգարէր մեր եւ Ռուսերի կանոնաւոր նահանջը: Բերկրիի մէջ մեր հերոս Անդրանիկը ոչ ոքի հետ չէր խօսում, եւ ոչ ոքի չէր պատասխանում: Միեւնոյն պատկերը տեսայ Դրօյի մօտ : Պառկած խոտերի վրայ, զառանցանքի մէջ, բոլոր ժամանակը ջուր կ'ուղէր, իր փորի գնդակի ցաւից, իր սիրած Մէչոյի կորուստից; մի երկու տասնեակ օրեր առաջ, Պիթլիսի կռիւներում :

Բերկրին մահուան դատարանների մէջ էր, թշնամին կ'ուղէր խեղդել մեզ բոլորիս :

Բեւեռն մեզ հետ չէր, Պարսկաստան նահանջող զօրաժողին միացած՝ անցեր էր Պաշգալէ: Դրօյի կարգադրութեամբ խմբապետ Օնէն զրաղած էր վերջին 15—20 օրերը, չդիտէինք ինչ էր կատարուում աշխարհի վրայ: Կարճ ժամանակամիջոցում ծանր կերպով հիւանդացան Գարեգին Նժդեհ եւ Դալի Ղազարը, եւ յետոյ հերթով մեղնից չատ չատեր: Մոկսը փոխադրութեան միջոցներից զուրկ էր: Սայլերի մասին գաղափար չունէին: Պատրաստեցինք երկու խոշոր նոսրարաններ, տեղաւորեցինք մեր երկու հիւանդ խմբապետները, թոկերով կապեցինք: Յետոյ 20 հոգի, Մոկսի եւ Շատախի երիտասարդներից, լեռնուեցան երկու աթոռներին եւ ինկան ճանապարհ դէպի Փուլկի վանքին լեռը, որու բարձրութիւնն էր 3000 ոտնաչափ :

Մոկս ունէինք երկու կարեւոր դիրքեր , Արամած լեռը եւ Աղին գիւղը: Աղինը կը պաշտպանէր մեր քաջ Սերգօն: Իսկ Արամած լեռը մենք կիսատողջ, տղաներս :

Վանից մեղ սուրհանդակ եկաւ որ քաղաքը պարապ է, մեր անելիքը իմանանք : Սուրհանդակին միացրինք Մօկացիներին եւ Սպարկերտցիներին եւ ճանապարհ դրինք:

Մեր պինուորական բժիշկն էր ընկեր Արշակ Պօղոսեան , դժբախտաբար չունէր այն կարեւոր դեղերը, որ կարողանար մեղ բժշկել :

Մեր նահանջը անխուսափելի էր : Սերգոյին նամակով լուր տուի, եւ պատասխան ստացայ: Երեկոյեան ժամը ութին վանքը թողինք, ժամը 9.30ին փուլկիի զագաթն էինք: Ժամը 10ին արդէն Սերգօն միացաւ մեղ :

Լուսաբացին այդ բարձր լեռներից սկսանք իջնել դէպի Աղթամար, որի չրջակայքը եւս ամայի էր :

Մեր ճանապարհը չարունակելով մտանք Արտամետ գիւղի այղիները: Մեր հիւանդների վիճակը չատ ծանր էր, բժիշկի հրամանով մեզ համար թէյ պատրաստեցին տղաները: Առողջները պարեսելով այդիները, բերին մեզ համար ծիրան եւ խնձոր: Մանկութեանս տարեն լսել էի Արտամետի խնձորների մասին, բաւականի խոշոր, հոտաւէտ եւ վերին աստիճանի համեղ: Թէեւ Յուլիս ամիսն էր, բայց խնձորները խակ էին :

Ճանապարհին կը հանդիպէինք ռուսական զօրքերի եւ միասին մտանք Վան :

Հաւաքուելու բան չէր, բոլորովին ամայի քաղաք Վանը: Շարունակելով մեր նահանջի ճանապարհը, Սերգօն խօսեցաւ ռուսական թիւղանօթաձիգ սպայի հետ, եւ ինձ իսկոյն նետեցին զինուորական սայլերից մէկի վրայ, որովհետեւ վիճակս ծանր էր: Երեկոյեան ես արդէն Բերկրի էի: Քաղաքը նմանուած էր մի խոշոր կաթսայի որ եռում է: Ինչպէս կ'ասեն , չուներ տէրոջը չէր ճանաչում: Թուրքերը իրանց հերթին, օգտագործելով ռուսական նահանջը հետապնդեցին Պիթլիսի տակից մինչեւ Բերկրի քարձունքները: Պէտք է խոստովանիլ որ փախչող ժողովուրդը բաւական նին կը խանգարէր մեր եւ Ռուսերի կանոնաւոր նահանջը: Բերկրիի մէջ մեր հերոս Անդրանիկը ոչ ոքի հետ չէր խօսում, եւ ոչ ոքի չէր պատասխանում: Միեւնոյն պատկերը տեսայ Դրօյի մօտ : Պառկած խոտերի վրայ, զառանցանքի մէջ, բոլոր ժամանակը ջուր կ'ուղէր, իր փորի գնդակի ցաւից, իր սիրած Մէչոյի կորուստից; մի երկու տասնեակ օրեր առաջ, Պիթլիսի կռիւներում :

Բերկրին մահուան դատարանների մէջ էր, թշնամին կ'ուղէր խեղդել մեզ բոլորիս :

Բեւեռն մեզ հետ չէր, Պարսկաստան նահանջող զօրաժողին միացած՝ անցեր էր Պաշգալէ: Դրօյի կարգադրութեամբ խմբապետ Օնէն զրաղած էր

ՀԱՆԴԻՍՆԵՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 6 Յուլիսին, կէս օրէ վերջ, տեղի ունեցաւ Սեվրի Մուրատեան վարժարանին տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսը՝ դպրոցի թատերասրահին մէջ :

Տասնըհինգ օր առաջ ալ կատարուեցաւ մարզահանդէս : Տեղի ունեցան տողանցք, բուրգերու կազմութիւն, վազք, դունդ նետելու, բարձրութիւն ցատկելու, մագլցելու, «վոլլ-պոլ»ի եւ ուրիշ մրցումներ :

Երկու հանդէսներուն ալ ներկայ էին ծնողներ և բարեկամներ , որոնց մէջ նաեւ ծերակուտական Պ .Ժիւլթէն Կոտար :

Կիրակի օր, Ուսումնապետը, Հ. Սերոբէ Ա. պըլէան , նախ Ֆրանսերէն, յետոյ հայերէն լեզուով պարզեց վարժարանին ուսումնական վիճակը, համառօտակի, — « Այս սաստիկ տաքին չփորձելու համար ժողովուրդին համբերութիւնը» : Եւ անմիջապէս անցաւ իւրաքանչիւր դասարանի Ա. Բ. եւ Գ. հանդիսացող աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան : Ուսումնապետին դնահատումով, այս տարեշրջանին տղոց աշխատասիրութիւնը եղած է աւելի քան լաւ :

Արժէքաւոր դրքեր եւ ուրիշ մրցանակներ նուիրած էին տեսչութիւնը, Հ. Բ. Ը. Մ.ը, իտալական դեսպանատունը, Մուրատեան նախկին Սանեռու Մխիթիանը եւ կարգ մը դրասէր Հայեր :

Աշակերտներու խմբերգներէն եւ արտասանութիւններէն վերջ, խօսք առաւ վարժարանին տեսուչը՝ Հ. Սահակ վարդ.

— Ցիսուն տարի է ուսուցչութիւն կ'ընեմ դանազան երկիրներու մէջ : Կրնայի վանք քաշուիլ եւ լաւագոյն տարիներս նուիրել դրքեր դրելով : Նախընտրեցի ուսուցչական պաշտօնը, հասցնելով աշակերտներ, որուն համար ուրախ եմ եւ հպարտ : Մխիթարեան Միաբանութիւնը տարիներով մեծ դոհողութիւններ տանձնեց լուսաւորելու համար հայ ժողովուրդին միտքը, չնորհիւ իր բացած դպրոցներուն : Նմանապէս մեծ դոհողութիւն է որ իր վարդապետները կը դրկէ դաղթաշխարհի զանազան կողմերը՝ իբրեւ ուսուցիչ :

«Հայ մամուլը յաճախ կը գանգատի, թէ մեր վանքէն մեծահմուտ վարդապետներ չեն ելլեր, ինչպէս երբեմն : Արդ, եթէ այդ վարդապետները մնային վանք եւ չդրաղէին մասնագրական եւ այլ պրպտումներով ,անշուշտ պիտի արտադրէին արժէքաւոր եւ տեւական դրքեր :

... Մենք Մխիթարեաններս հրաչք չենք կրնար դործել : Ներկի կաթսաներ չունինք, որոնց մէջ տպաքը թաթխելով՝ ծնողքին փափաքած որդան դուրս հանենք : Վարժարանին վերաբացման օրերուն չատերուն կողմէ նիւթական օժանդակութեան խոստումներ եղան : Վերաբացումէն վերջ մոռցուեցան այդ խոստումները : Սակայն Միաբանութիւնս հաստատ իր մտադրութեան վրայ , իր դրամադլուխն իսկ սպառելով ,հասցուց այս օրուան :

Նիւթական հարստութիւնը վաղանցուկ է : Մաքուր բարոյականը եւ դիտութիւնն են որ ազդ մը կը դարձնեն տեւական :

Այս օրուան ծնողները փոխանակ իրենք կառավարելու իրենց զաւակները, ընդհակառակն , դերի են դարձեր անոնց ձեռքը : Կը կատարեն անոնց տեղէ թէ անտեղի պահանջները : Այս դառն ու անկեղծ եւ թերւս կոպիտ խօսքերս կը յանձնեմ ձեր ուշադրութեան » :

Մեծ տպաւորութիւն դործեց այս ճառը եւ հանդէսը վերջացաւ ժամը 6ին : Ա.Բ.

Գաղութէ գաղութ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Նչան Փալանճեան ձեմարանի ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցած է Յուլիս մէկին, Թաղերկրութեան Լիբանանի Առաջնորդ Տ.Տ. Յովհաննէս Եպիսկ.ի, ձէղիրէի թեմի առաջնորդ Տաճատ վարդապետի, Միխիթարեան վարժարանի տնօրէն Հ. Հ. Ոսկեան, Ս. Թողէֆ համալսարանի հայագիտական ամպիոնի վարիչ Հայր Մսըրեանի, քահանաներու, հայ երեսփոխաններու, հայկ. դպրոցներու տնօրէններու եւ հոծ բազմութիւն մը : Ձեմարանի տնօրէնը՝ Ս. Վրացեան յայտնած է թէ հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 27ին, բայց յետաձգուեցաւ Գաբրիէլ Ա. Կաթողիկոս Յովսէփեանի մահուան պատճառով : Կենսագրականը եւ դրական դիտական վաստակը տալէ վերջ, չեշտած է թէ հանդուցեալը իր նպաստը բերած է հայ ազատագրական շարժման՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծման եւ մանաւանդ Սարտարապատի եւ Բաշ Ապարանի ճակատամարտի, իբրեւ խաչակիր զինուոր : Ցիշատակը յարգուած է յոտնկայս :

Ձեմարանի ուսումնական չրջանի կրթական , մանկավարժական եւ տնտեսական տեղեկագրին ընթերցումէն եւ դեղարուեստական բաժինէ մը ետք, տեղի ունեցած է վկայականներու բաշխումը : Շրջանաւարտ եղած են իննը աշակերտներ, եռքը աղջիկ, վեցը մանչ :

ՍՈՖԻԱՅԻ պետական հայկ. Ս. Սպանդարեան դպրոցի հանդէսը տեղի ունեցած է Յունիս 15ին : Տնօրէն Պ. Նասթեւիի տեղեկագրին համաձայն վարժարանը ունեցած է 210 աշակերտ մանկապարտէզի, նախակրթարանի եւ փրոդիմնազիայի բաժիններուն մէջ : Ըսած է թէ այս թիւին կրկնապատիկը հայ աշակերտներ կան Սոֆիայի մէջ, սակայն բոլորը չեն դար, քանի որ երկրին մէջ չկայ որեւէ օրէնք որ ստիպէ ծնողները մեր դրպրոցը դրկել իրենց զաւակները : Ուսուցիչներու թիւրն է 12, (10 մնայուն, երկու այցելու) , հինդը Հայ, եօթը Պուլկար :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ « Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ՏՂՈՑ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վիէն, (Յառաջ) .— Այս տարուան արտակարգ տաքերը աւելի հրապուրիչ եւ եթէ կ'ուզէք աւելի սոխպղական դարձուցած են «Փախուստ դէպի բնութեան ծոցը» : Դաշտ ու անտառ, ծով , գետ ու լճակ, լեռ եւ բլուր զարձեր են ապաստան քաղաքաբնակ բազմութեանց համար :

Վիէնի մէջ, այս տարի, եղանակի առաջին դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի, 6 Յուլիս, մօտակայ Խմբրապլէն զովասուն եւ ծառախիտ առուակին եզերքը : Գործակցաբար կազմակերպուած Վիէնի Կապ. Ասչի Սանուհիներու եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, Դաշտահանդէսը կարելի է նկատել չատ յաջող ձեռնարկ մը, մանաւանդ նպատակայարմար, քանի որ կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերէն —Լիոն, Ս. Շամոն, Սէնթ Էթիէն եւ Տէսին — պատգամաւորութիւններ ներկայ էին մեծ թիւով :

Պաշտօնական բացումը կատարեց Օր. Արաքսի Մուրատեան դրաւոր ճառով մը, իբրեւ Կապ. Ասչի Սանուհիներու քարտուղարուհի, ապա երգուեցան յաջորդաբար «Յառաջ նահատակ», «Մշակ բանուոր» եւ Կապ. Ասչի քայլերգը : Աստնակի դէրը կատարեց ընկեր Ա. Մարգարեան (Սէն Շամոնէն) որ առանց բարձրախօսի յաջողութեամբ վարեց իր դժուարին պաշտօնը :

Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան դուարճալի խաղեր եւ կատակներ, մեներգներ, խմբերգներ, պարեր, ինչպէս նաեւ ճոխ վիճակախաղ մը :Իսկ բուն հետաքրքրական բաժինը կազմեցին Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու դեղարուեստական մրցումները , որոնք տեղի ունեցան երեք հոդինոց «Ժիւրի»ի մը հսկողութեան տակ եւ որուն կ'իյնար արժանաւոր խումբին յանձնել, իբրեւ վարձատրութիւն, հայկական եռադոյն մը : Այս առթիւ ընկեր Ս. Մանուկեան Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան անունով տուաւ մանրամասն տեղեկութիւններ :

Մրցումներու առաջինը հանդիսացաւ Լիոնի խումբը 30 կէտով (արտասանութիւն Օր. Ա. Թուխեան, Յովհ. Պէրպէրեան, մեներգ՝ Օր. Ա. Կիւրեղեան եւ խմբերգ) .— Երկրորդ հռչակուեցաւ Վիէնն 14 կէտով (արտաս. Օր. Թէրեզ Մարգարեան եւ Յովհ. Էօքսիւզեան) .— Երրորդ՝ Սէնթ Էթիէնն 13 կէտով (արտաս. Օր. Ա. Ստեփանեան եւ ընկեր Փիլիկեան) .— Չորրորդ՝ Սէն Շամոն 5 կէտով (արտաս. ընկեր Ն. Փոչոյեան) .— Տէսինի խումբը անպատրաստ ըլլալով, դժբախտաբար չկրցաւ մասնակցիլ մրցումին :

Ներկայ հասարակութիւնը ծափերով հետեւեցաւ մրցումներուն եւ Պ. Պաղտ. Գալիկեան խանդավառուած այս մթնոլորտէն, 500 Ֆր. նուիրեց Վիէնի Կապ. Ասչի Սանուհիներուն :

Աւելի ուշ ,երեկոյեան , ընթրիքի սեղաններու չուրջ նոր եւ վերջին ոգեւորութիւն մը սկսաւ : Զովութեան հետ, դպաւի էր հայկ. երգերու քաղցրը արձագանդը : Իսկ Նոր Սերունդի տղոց սեղանը մէկէն վերածուեցաւ պաշտօնական դեղարուեստական կեդրոնի մը : Այդ սեղանէն ընկեր Ս. Գալուստեան խօսեցաւ խրախուսիչ եւ կրակոտ ճառ մը ուղղուած Նոր Սերունդին : Ծափեր եւ ուրախութեան կանչեր մինչեւ ուշ առեն կը թնդացնէին օդը : Վերջապէս հարկ եղաւ վերադառնալ տուն, ակամայ, բայց լաւագոյն տպաւորութիւններով : Ա. Կ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

« ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

Տանի մօտեցաւ մինչեւ դռնապանին, որ ըսաւ թէ կեսթափոյին մարդիկը մտեր էին Թեռարի յետագողմեան բնակարանը : Իրենց ինքնաշարժին մէջ կը դտնուէր մէկը, որ պիրենք սանդուղներէն վեր առաջնորդած էր : Բարձրահասակ էր եւ ջղուտ· չապիկը արիւնաթաթախ եւ պատռտուտուն, արմուկները սեւցած ու այրած : Ծունկերը կթոտ էին եւ աչքերը յիմարի մը տպաւորութիւնը կը թողէին : կասկած չկար,— Սոսէն էր :

Տանի խոյացաւ դէպի յառաջ : Ասոյս տալու համար որեւէ հաւանական հետապնդումներէ, չրջեցաւ քանի մը փողոցներ, անցաւ մէկ երկու վաճառատուներէ, յետոյ միայն դնաց Թեռարի մօտ : Ինչպէս միշտ, այս վերջինը կը սպասէր մօտակայ արձարանին եռեւի սենեակին մէջ :

Երբ Տանի կրկնեց դռնապանին բառերը՝ դանակոծուած առաջնորդողի մասին, Թեռարի մտքին մէջ եւս պարզ եղաւ որ ամենասոսկալի տանջանքը էր ան : Մարդուս համար ամենասոսկալի տանջանքը եւ ցաւը պատճառած էին՝ արմուկները այրելով, որպէս զի խորտակեն անոր բարոյական կորովը :

— Աղտոտ, վատասկած անասուններ, գոչեց Թեռար սեղանին զարնելով եւ կատաղութենէն դունատած : Ասոր համար հատուցում պիտի տան յետագային :

Համաճայն դռնապանին պատմութեան, կեսթափոն միւս երկու բնակարաններու մասին տեղեկութիւն չունէր տակաւին : Ցետագողմի բաժինն մէջ Թեռար պահած էր Ինթէլիճընսի տեղեկադրութիւնները, որոնք պէտք է դուրս հանել չուտով :

— Երթամ բերեմ թուղթերը, ըսաւ Տանի, սեղանէն ելլելով :

— Ինձմէ զատ ոչ ոք պիտի երթայ հոն, պատասխանեց Թեռար խստութեամբ : Ոչ մէկը վստանդելու է իր անձը այն թուղթերուն պատճառով, զոր ես թողած եմ այնտեղ : Հետեւաբար յիմարութիւն մի ըներ, վաւերաթուղթերը պահուած են եւ քեղ չեմ կրնար ըսել թէ ուր :

Սրճարանին մէջ երկու ժամ սպասելէ վերջ , Տանի կրկին դռնապանին մօտ դնաց : Կեսթափոյի դործակալները տունէն մեկնած էին՝ իրերով բեռնաւորուած : Այնտեղ թողլով երկու դործակալներ, որոնք դիրք դրաւած էին դահլիճին մէջ· արագահարուածի մը առջեւ, փողը ուղղուած դէպի դահլիճին անկքը :

— Դռնապանը ըսաւ որ Պարիսպին վրայի նկարի չրջանակին մէջէն հանած իրենց հետ տարած են, յարեց Տանի :

Թեռար տխուր ժպիտ մը ունեցաւ : Լուսանկարը ցոյց կուտար երիտասարդ մէկը, առանց ուռուցիկ փորի եւ գլխուն վրայ աւելի առատ մազերով : Առաջին պատերազմին քաշուած նկար մըն էր :

— Հիմա վեր պիտի ելլեմ :

— Բայց արագահարուածը , գոչեց Տանի :

Մինչ արդէն մեկնած էր ան :

Շէնքէն ներս մտնելով դլխով բարեւեց դռնապանը : Մտաւ վերելակը, որ կեցաւ իր յարկաբաժնին առջեւ : Դահլիճին պատուհանէն Թեռար կը տեսնէր փարիզը·— էյֆէլի Աչտարակը, Մոնմարթրի դադաթին՝ Սաքրէ Քէօռի տաճարը, Սէնի երկարող երիզը, ընդարձակ համայնապատկերը , որ այժմ կ'աղօտանար մթնշաղին մէջ : Դիտեց երկար, երկար : Թերեւս վերջին անդամ կը տեսնէր փարիզը :

Թեռար տեսնելէ աւելի ղդաց արագահարուածին փողը՝ դէպի լուսամուտ ուղղուած : Աչքերը վար առաւ : Ծանրամարմին էր եւ դանդաղաշարժ՝ չատ մը քայլեր առնելու համար նրբանցքին մէջ : Արագահարուածին եռեւը դտնուող մարդիկըձայն չհանեցին : Հիմա դրեթէ լուսամուտին տակն էր· եւ մինչ կը քալէր, դարձեալ արագահարուածին չուքն ալ իրեն հետ կը չարժէր : Ահա անցաւ անկէց եւ սկսաւ մեծաքայլ յառաջանալ : Փրանքէն թրջած էր, լոդարանին մէջ ինկող մէկու մընման : Այժմ կը դդար որ արագահարուածին փողը ճիդ իր կռնակին էր ուղղուած :

(Շար.)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ մեր երիտասարդ բարեկամը՝ չուրաքահար ՋԱՒԻՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ , յաջողութեամբ աւարտած է Ecole Normaleի տարեվերջին քննութիւնները, 48 նիշ ստանալով 50ի վրայ, ինչ որ բացառիկ երեւոյթ մըն է : Պ. Մելիքեան յառաջիկայ տարի պիտի պատրաստէ Licence des Concertsը :

Ծաւիր դէպքեր Ռումանիոյ մէջ

Վերջին լուրերու համաձայն, Ռումանիոյ մէջ մաքրագործումները կը չարունակուին միեւնոյն սաստկութեամբ: Երեք նախարարներ կ'ամբաստանուին դրամական գայթակղութեան մը առթիւ: Անցագրի եւ դրամը օտար երկիրներ փոխադրելու առթիւ անոնց ստացած կրծօնը հարիւրաւոր միլիոններով կը հաշուուի: Իբրեւ հետեւանք նոր փաստերու, նախկին նախարար մը, Թէոհարի Կէորկիսքին յանսահատեով անճնասպան եղաւ Ազգ. Ազահովութեան իր խցիկին մէջ (բանտ), Վասիլ Լիւքան ի. Միւրթիւն փոխադրուեցաւ: Իսկ Աննա Փաուքէր միչտ հսկողութեան տակ է: Նոր վարչապետին՝ Կէորկիու Տէժի մանկան ալ չամաւ զրոյցներ կը չրջին: Իրարկեկներ կը հաւաստեն թէ մօտ է վախճանը եւ թէ իրեն պիտի չաջորդէ աւելի վտահելի մէկը: Հաւանական թեկնածու կը համարեն պատերազմական նախարարը, Էմիլ Պոտնարա, կամ Եոզէֆ Շիչմենեակի որ Մոսկուայի վստահութիւնը կը վայելէ:

Այս մարդը այժմ Քաղաք. Բիւրոյին ընդհ. քարտուղարն է եւ պետը՝ գաղտնի ոստիկանութեան (Զեկա):

Ուրիչ տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ ելմտական, արտաքին եւ ներքին նախարարներուն պաշտօնանկութիւնը տեղական խնդիր չէ, ալ հետեւանքը Մոսկուայի մէջ մշակուած մասնաւոր ծրագրի մը: Մամուլը կը չարունակէ սովորական մեղադրանքները ուղղել երեք չոչերուն դէմ — աջ թեւքում, պաշտպանութիւն կուլակներու (հարուստ գիւղացիներ), եւ քաղքենի դասուն եւն.: Այս մեղադրանքներուն վրայ չատ մը պարզամիտներ կը մեղքնան ամբաստանեալներուն, «հերոս» ներ եւ մարտիրոսներ» համարելով զանոնք ...

× Նոյնքան ծանրակչիռ լուրեր կը հասնին Պուլկարիայէն: Դրամական «բարեկարգութիւնը» թշուառութեան մատնած է հարիւր հազարաւոր բանուորներ եւ գիւղացիներ: Լեւայի նոր սակը անկի մատնած է աշխատաւոր բազմութիւնները: Հանքագործ բանուորը որ 1939ին 5.78 լեւա կը վճարէր ճերմակ հացին, իրրեւ միջին աշխատավարձ բանալով 74 լեւա, այժմ 6 լեւա կը վճարէ չայց կը ստանայ 19 լեւա եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թունիզի ֆրանսական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները որոչեցին մերժել բարենորոգումներու ծրագիրը, զանոնք վնասակար գտնելով Ֆրանսայի չահերուն համար: Զօր. Լը Կուլի կուսակիցները զեկոյց մը հրատարակեցին որ կ'ըսէ թէ բարենորոգումներու ծրագիրը «անճնասրութիւն է Ֆրանսայի թշնամիներուն եւ դրուած է մարգասպաններու եւ ահաբեկիչներու ճնշումին տակ»: Այս առթիւ կը յայտնուի թէ «ամէն բան պիտի ընէ, ի չահ Թունուզի եւ Ֆրանսայի, որպէս զի 70 տարուան ճիգը չփճանայ, ափ մը քաղաքական ալկածախնդիրներու մէջտեղ»:— Նոր-Տէսթուրի Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Մոհամմէտ Մամուտի, պիտի հեռանայ երկրէն, ներքին նախարարին հրամանով:

ՋՕՐ. ՐԻՃՈՒԷՑ, արեւմտեան Եւրոպայի ըսպարապետը, Լոնտոն հասաւ առջի օր: Այնտեղ ալ կարմիրները ցոյցեր սարքած էին, եւ երբ ցուցատար մը կ'աղաղակէր — «Տեղդ գնա», ուրիչ բանուորներ յառաջ նետուելով պոռացին.— « Դուք ձեր տեղը դացէք: Բրիտանացիները երբեք սարուկ պիտի չըլլան »:

ԻՐԱՔի դահլիճը հրաժարեցաւ: Նոր վարչապետը, Մուսթաֆա Էլ Մարի փոխանցման դահլիճ մը պիտի կազմէ, ընտրութիւնները պատրաստելու համար:

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ զօրացնելու համար, կառավարութիւնը որոչեց Ֆրանսայի պատժական օրէնքը գործադրել նաեւ այն պետութեանց համար որոնք սառրագրած են Ատլանտեանի դաշինքը: Նոր հրամանագրին համաձայն, որ եւ է արարք որ կը վտանգէ Ատլանտեանի դինակիցներէն ոեւէ մէկուն ապահովութիւնը, խաղադրութեան թէ պատերազմի առեն, պիտի պատժուի, այն հասկացողութեամբ թէ Ֆրանսայի դէմ գործուած է: Ուրեմն, ով որ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ, օրինակ, Ֆրանսայի ամերիկեան բանակներու մասին, կամ կը փորձէ քանդել որեւէ դինակից դինուորական հաստատութիւնները եւ փճացնել անոր դինամթերքը, պիտի պատժուի ճիշդ այնպէս ինչպէս եթէ Ֆրանսայի դէմ գործած ըլլար:

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Պերլինէն Տէր եւ Տիկին Ճարութիւնեան ի չիշատակ Գրիգոր Ծ. Վ. Շահլամեանի 1000 Ֆր. կը նուիրեն Հ.Ց.Դ. Տան Հիմնադրամին: Ստանալ « Ցառաջ »ին:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՀԱՄԱՁԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Կը խօսի Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԱԿԻՆԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայոց քաղաքական պատմութիւնը Գ. եւ Դ. դարերուն»: Այս դասախօսութեամբ կը փակուի Լսարանին այս տարեշրջանը:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը կը խնդրէ իր մասնաճիւղերէն որ մինչեւ այս չաբաթ — վերջին պատմանաժամ — ղրկեն օդափոխութեան կայանի մանուկներու ցուցակը:

ԱՄԱՎԵՐԶԻ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Ֆ. Կապ. Խաչի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութեան: Այս Շաբաթ ժամը ճիշդ 9ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ, 11 rue Branly:

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախօսութիւններ, զաւեշտ, երգ ու պար, երկսեռ ախկերտութեան կողմէ: 110է աւելի աշակերտներ բեմին վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ՀԱՑ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Վերամեան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Մատիսեան» խումբի եւ Կապ. Խաչի: Այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անթրէի օդասուն պարտէզին մէջ:

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՂՈՑԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ

Համա - Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լուի քոյր մասնաճիւղերու: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Եօթնեղբայրեան ազարակին մէջ, Սէն Լու Կրան Փէն: Գեղարուեստական ընտիր բաժին, դուարթ եւ մաքուր ընտանեկան միջավայր:

Ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւագոյն ուժերու առաջին անգամ Մարսէյլի չրջանի մէջ կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաչարժ երգախառն զաւեշտ մը՝ « ՆՈՐ ՏՈՒԼԱՐՃԻՆ »:

Հայրենակից ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ հանդէսին դեղարուեստի բաժինը պիտի ձայնադրէ Magnétophone նոյադոյն գործիքով:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Տօրումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Տօրումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Տօրումեան եւ զաւակները, Օր. Արաքսի Տօրումեան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Ունճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Ց. Մարզուանեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Վարդերեսեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Ճօրթեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Ն. Տօրումեան, Գէորգ եւ Ստեփան Ճօրթեան, Տէր եւ Տիկ. Բ. Տօրումեան եւ զաւակները (Արժանթին), Տէր եւ Տիկին Գ. Տօրումեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Գ. Էսկիճեան, Այրի Տիկ. Մարի Արամեան եւ զաւակները, Այրի Տիկ. Քարլօփի Հալէպլեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկ. Հռիփսիմէ Փանոսեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Պ. Գրիգորեան (Փարիզ), ինչպէս եւ Գասպարեան, Ֆեհրատեան, Պօյաճեան, Ճորթեան ընտանիքները սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ, եւ ազգականուհիին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՑԱ ՏՕՐՈՒՄԵԱՆԻ
(ԾՆԵԱԼ ՃՕՐԹԵԱՆ)

որ կնքեց իր մահկանացուն 8 Յուլիս երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին, իր բնակարանին մէջ: 16, Bld. des Eparges, La Rosière Beaumont:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ հինդչաբթի 10 Յուլիս, Պօմոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանդուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Փիէռ իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԽԱՐՈՑԿ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հայ Արենոյներու կողմէ, այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ, 1 Route Nationale, Petite Viste, Մալթեզի ծովահայեաց, օդասուն դղեակի ընդարձակ անտառին մէջ: Սկաուտական խաղեր, մրցումներ եւ անակնկալներ: Գեղարուեստական բաժինը երեկոյեան՝ խարոյկին չուրջ:

Առնել թիւ 26 հանրակառքը Place d'Aixէն եւ իջնել Փըթիթը Վիսթ, ուր կը սպասեն Արենոյ առաջնորդներ:

Ճաշը հետ բերել: Տեղին վրայ պաղ ջուր:

..Կը հրաւիրուին ծնողները եւ միութեան բարեկամները: Մուտքը ազատ է

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. եկիպտացի կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Բաֆֆի, Ռոստոմ, Քրիստափոր, Ազրիւր Սերոբ-Մկրտիչ եօթնեղբայրեան, Փոթորիկ եւ Վահան Թորչնի խումբերու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ, իրիկուն ժամը 20.30ին, Place St. Sulpice, Café de la Mairieի սրճարանի վերնայարկը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեսերով:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդիւթեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ազրիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ եօթնեղբ. խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Իսկ ընտրուած յանձնախումբին անդամները պէտք է դան ժողովէն կէս ժամ առաջ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Արիմեան սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼ.—Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, իր ներկայացուցիչին մասնակցութեամբ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Շրջ. կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Գ. Տորմ. Մարսէյլ. — Մահազդը ստացանք ժամը 5.30ին, երբ թերթը թղթատարին յանձնուած էր:

ԴԱՏԻՄՅԻՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դատէմի Լուսաւորչական Ուսումնասիրաց ընկերութեան մասնաճիւղին կողմէ: Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսին Պ. Նազարի սրճարանին եռեւի ծառախիտ պարտէզին մէջ: Կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, բոլոր Դատէմցի ներու խմբանկարը պիտի քաշուի: Անհրաժեշտ է ներկայ ըլլալ այդ ժամուն:

Առատ ուտելիք եւ խմելիքներ, մատչելի գիներով: Հայկական եւ արեւելեան ընտիր երաժշտութիւն: Մուտքը ազատ է:

ԱՄԱՎԵՐԶԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Թաղ. խորհուրդի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անթրէ, Պատ Պէլվէէրի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ տիկին ԱՐԱՔՍԻ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Վարժարանի աշակերտներու կողմ պիտի ներկայացուին Կռունկա վանիք, Կարօն ու Մարօն, էլ մի ադօթիր Թատերդութիւնները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւններ, հայկական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ՎԱՅՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տէսինի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը՝ այս կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի զովասուն ծառաստանը: Պ. Վազգէն Մեղրոյեան իր բարձրախօսով եւ նոր երգապահակներով մեզ վաստպրական պիտի փոխադրէ: Կը բանախօսէ հայրենակից Պ. ՈՍՏԱՆԻԿ ՄԵՋՐՈՑԵԱՆ: Կը հրաւիրենք մեր չրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ հաստատութիւնը: Զովացուցիչ ըմպելիներ եւ խորոված:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Կարապետ Արապեան եւ ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, ողբացեալ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐԱՊԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

Ծախու է

Լիոնի Brotteauxի թաղամասին մէջ ծախու է դերձակի չատ կոկիկ խանութ մը, 4 սենեակով, խոհանոց մը, բոլորովին նոր վիճակի մէջ: Մանրամասնութեանց համար դիմել: Charles Durand, Conseil Juridique 19 rue Cuvier, Lyon. Tél. LAlande 19 - 32:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԵԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Samedi 12 JUILLET 1952 Շաբաթ 12 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6812-Նոր շրջան թիւ 2223

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱՂԱՓՈՒ ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այսօր, երկրորդ էջին մէջ, պիտի կարդաք արտառուչ դրուագ մը՝ ծերութեան եւ ծերանոցներու մասին :

Ինչպէս բացատրուած է խմբագրական ծանօթութեամբ, յօդուածագիրը ուրիշ առաջարկներ ալ կը ներկայացնէ, հաճելի մթնոլորտ ստեղծելու համար Հորահաստատ Հանգստեան Տուներուն մէջ:

Ան չի զոհանար «Ծերերու Օր» մը թելադրելով, այլեւ կ'առաջարկէ.—

1· Մանկապարտէզի փոքրիկները տանիլ ծերանոց, «մեծ հայրիկներու եւ մեծ մայրիկներու քով», իրենց ուսուցիչներուն առաջնորդութեամբ: Եւ զանազան խաղեր սարքել :

2· Հրաւիրել բոլոր արուարձաններու քաղաքապետները, Ֆրանսական եւ օտար մամուլի թղթակիցները եւ դեռ չատեր, տալով այդ օրուան բացառիկ արժէք, «որ կրնայ մասնաւորապէս փրոփականդի մէջոց ծառայել: Ցնծամօտ մը»:

3· Այդ օրը մեր երաժշտական խումբերը, արտասանողներու եւ երգողներու խումբեր, մէկ երկու ծիծաղաշարժ զաւեշտներ, երգ ու պար, մանկական տրամախօսութիւն ծերերուն պիտի տան օճախի հարն ու հոտը:

4· Եւ դեռ ուրիշ բաներ,— « տեսակ մը Նաւասարդեան Տօն, համապատասխան խաղերով եւ զուարճութիւններով » :

Իրրեւ յարմար Օր ալ՝ կ'առաջարկէ Վարդավառը կամ Յաչվերացը :

Ամփոփեցինք յօդուածագրին բոլոր մտածումները, որոնք տուն կուտան դառն խորհրդածութեանց:

Աչքառու, արտառուչ է այս դրուագները ծերութեան եւ ծերանոցներու հանդէպ, այլազան ծրագիրներով:

Որ եւ է թիւրիմացութիւն կանխելու համար, ըսենք, անմիջապէս, որ երբեք մեր միտքէն չանցնիր ժխտել Հանգստեան Տուներու արժէքը: Մանաւանդ օտարութեան մէջ :

Մինչեւ այսօր ալ, կատարեալ օրհնութիւն մը եղած է Պոլսոյ Ս· Փրկիչը: Ոչ միայն հիւանդներուն, այլեւ ծերունիներուն, անճարներուն, անկարներուն համար :

Բազմաթիւ անտէր վաստակաւորներ ալ այնտեղ անցուցած են իրենց վերջին տարիները, վայելելով ամէն հոգածութիւն :

Վերջերս Մ· Նահանգներուն մէջ եւս բացին Տարէցներու Տուներ, միեւնոյն առաջադրութեամբ,— անտիրութենէ փրկել, խնամել ծերուներները :

Հասկնալի են այս բոլորը եւ խմաւտակութիւն պիտի ըլլար հակառառել, ըստ էութեան :

Միւս կողմէ, անշուշտ հարկ է կարգ մը յարմարութիւններ ստեղծել, որպէսզի տաքուկ եւ հաճելի բոյն մը դառնայ Հանգստեան Տունը, եւ ոչ թէ սառուցեալ գօտի մը:

Արդ, ինչո՞ւ վերապահ դիրք մը բռնած ենք, թէ այս դրութեան եւ թէ նոյնիմաստ արտայայտութեանց առթիւ:

Պարզապէս անոր համար որ, մարդիկ սկսեր են տեսակ մը խորհրդանշանի վերածել ծերութիւնը եւ ծերանոցը :

Անոնք պատրաստ են խրախուսելու նոր ծերանոցներու հաստատումը, չողշողուն ծրագիրներով, երբ օտարացումը կ'աստիճանէ սանձարձակ, երիտասարդութեան դլխուն վերեւ: Անոր մէջքին վրայ:

Պետութիւնը Նանսէնեան վարկերէն դրամ կը տրամադրէ միայն եւ միայն ծերանոցներ հաստատելու համար:

Եւ մեր ոտքը դեռնէն կը կարէ: Կը խանդավառուինք եւ ծրագիրներ կ'որոճանք, մոռնալով հիմնականը,— նոր սերունդին փրկութիւնը :

Պետութիւնը իր հաշիւներն ունի որոնք բացատրութեան չեն կարօտիր :

Իսկ մենք ունի՞նք տեսակէտ եւ ծրագիր :

Կ'ըմբռնե՞նք օրուան պահանջները, թէ մեր կարգին համակերպած ենք ծերութիւնը օրհնելու եւ ծերանոցներով փակելու ինքնապաշտպանութեան տեսարակները :

Կ'ուզէինք աւելի լայնօրէն պարզել մեր տեսակէտները : Շ·

Նոր Օֆիսը

Պաշտօնաթերթը Յուլիս 5ին հրատարակեց Գաղթականներու Նոր Օֆիսի օրինագիծը, թեր ու դէմ վիճաբանութիւններով եւ կառավարութեան պատասխաններով :

Շուտով պիտի ծանուցուին օրէնքին դրոժադրութեան մանրամասնութիւնները :

Մօտ 60 միլիոն ֆրանքի դումար մը տրամադրուած է, նոր պաշտօնատան համար, որուն տնօրէնը պիտի նշանակուի արտաքին գործերու նախարարութեան կողմէ :

Ինչպէս կ'երեւայ, չատեր չփոթութեան մատնուած են, տեսնելով որ նոր Օֆիսը կը կոչուի « Ֆրանսական» :

Հաստատութիւնը Ֆրանսական է, այսինքն ենթակայ՝ Ֆրանսայի կառավարութեան, իրաւական թէ վարչական տեսակէտով· բայց կապ չունի Ֆրանսացիներու հետ, այլ պիտի ծառայէ ամէն ազգէ գաղթականներու (ապաստանեալ եւ հայրենադարձ)· հետեւաբար եւ հայ տարագիրներուն : Պիտի կատարէ ճիշդ այն դերը ինչ որ նախորդ օֆիսները,— վկայականներ տալ, իրաւական վիճակը հաստատել, ճամբորդութեան դիւրութիւններ ընծայել, արտաքսումի պարագաները քննել եւայլն, համաձայն Ֆրանսական օրէնքներու եւ միջազգային դաշնագիրներու, որոնց վերջինն է 1951 Յուլիս 28ի պայմանագիրը :

Օֆիսը ֆրանսական է անոր համար որ, այլեւս դոյութիւն չունի IROն (Տարագիրներու Միջազգային Կազմակերպութիւնը) որ փակուեցաւ անցեալ Յունուարին, իրեն ենթակայ Օֆիսներու հետ:

Ուրիշ լուսաբանութիւններ կը հրատարակենք երբ օրէնքը վերջնական ձեւ առնայ :

Այս առթիւ ըսենք թէ Օֆիսին իսկական ճիւղը պիտի ունենայ հայ պաշտօնեաներ, ինչպէս միւս տարագիրները իրենց ազգակից պաշտօնեաներ: Միայն ընդհ· տնօրէնը Ֆրանսացի պիտի ըլլայ :

ՅՐ· Կ· ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

Կայանի մանուկներու համար տակաւին քանի մը տրամադրելի տեղեր ըլլալով, կը խնդրուի դիմել մինչեւ այս երկուշաբթի Տիկ· Ա· Թադէոսեանի, 5 rue Mayran, հեռ· Tru. 27-35:

Մեկնում այս չորեքշաբթի գիշեր(16 Յուլիս) ժամը 12ին: Հաւաքուիլ հեռաւոր գիծերու«կիլչէ»-ներուն առջեւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ երեսփ· ժողովը վերջացուց արեւմուտքի հետ կնքուած հաշտութեան պայմանագրին եւ եւրոպական բանակի դաշնագրին քննութիւնը: Երբ համաձնաւոր ներկայացուցիչը խօսք առաւ, բոլոր երեսփոխանները խմբովին դուրս ելան, իրրեւ բողոքի ցոյց: Միեւնոյն առեն ոստիկանութիւնը վար առած էր քաղաքին պատերուն վրայ փակցուած յայտարարութիւններ որոնք դաւաճան կը համարէին համաձայնութեանց վաւերացման կուսակիցները: Վիճաբանութեանց ընթացքին ազգայնական երեսփոխան մը մեղադրեց Ֆրանսան թէ կը չանայ Սարի շրջանը մշտապէս անջատել Գերմանիայէն :

ՀԻՆԳ ՏԱՐԻ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան անթելի պաշտօնեաներէն Ուիլերմ Մարշըլ, այն անբասականութեամբ թէ գաղտնի տեղեկութիւններ հաղորդած է Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան քարտուղարներէն Պաւել Կուզնեցովի: Երիտասարդ պաշտօնեան յաճախակի պատյաններ կը կատարէր ռուս պաշտօնատարին հետ, առանց դիտնալու որ կը հետապնդուի: Հաւանաբար պիտի արտաքսուի Կուզնեցով, որ փորձած էր ձեռք անցընել Անգլիոյ դիւանագիտական ծածկագիրը :

ՕԴԵՐԸ Իտալիոյ մէջ ալ զովացան, բայց տեղատարափ անձրեւները, կարկուտ եւ փոթորիկը ահագին աւերներ գործեցին Հռոմի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ: Հազարաւոր բնակիչներ լճակները ապաստանեցան: Ջուիցերիոյ մէջ Սէնթ-Լոնի փոսուղին փակուեցաւ երկու կէտերու վրայ, ողողումներու հետեւանքով :

ԻՐԱՆի վարչապետը, Տոքթ· Մոսատեղ յանձն առաւ կազմել նոր դահլիճը, գոհացում ստացած ըլլալով Ծերակոյտէն:

ԵՐԵՔ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ ՆՈՐ ԳԱՏԱՄԱԹԱՆԸ

Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները առջի օր յանձնեցին իրենց պատասխանը՝ Մոսկուայի Մայիս 24 թուակիր ծանուցագրին : Բանակցութիւնները կը քաջքշուին անցեալ Մարտ 10էն ի վեր, առանց գործնական ելքի մը յանգելու :

Մեծ փոփոխութիւններ չկան այս պատասխանին մէջ որ երրորդն է: Երեք Դաշնակիցները կ'առաջարկեն ժողով մը դումարել չորս պետութեանց ներկայացուցիչներէն, քննելու համար ազատ ընտրութեանց հնարաւորութիւնը՝ ամբողջ Գերմանիոյ մէջ: Չորս պետութիւնները անաչառ յանձնախումբ մը պիտի կազմեն այս հարցին լուծման համար :

Երեք Դաշնակիցները այս առթիւ կը յիշեցնեն թէ միացեալ Գերմանիոյ ազատ կառավարութիւնը չի կրնար իրրեւ ուղեցոյց ունենալ Փոցտամի որոշումները, ինչ որ պիտի նշանակէր վերահաստատել չորս պետութեանց հակակշիռը : Այդպիսի հսկողութեան ենթակայ կառավարութիւն մը չի կրնար ազատութիւն վայելել եւ հաւասարէ հաւասար խօսիլ Զորսերուն հետ, հաչտութեան բանակցութեան առեն:

Երեք դաշնակիցները ցաւով դիտել կուտան թէ Մ· Միութիւնը չարունակ կը խօսի Գերմանիոյ միացման մասին, «բայց վերջերս կարգ մը միջոցներ ձեռք առաւ Գերմանիոյ խորհրդային շրջանին եւ Պերլինի մէջ, ծանրացնելով Գերմանիոյ համայական բաժանումը» :

Այս առթիւ կը յայտարարեն թէ կարելի չէ արգիլել որ միացեալ Գերմանիան յարաբերութիւններ հաստատէ ուրիշ պետութեանց հետ (կ'ակնարկէ վերջերս կնքուած համաձայնութեանց եւ հաշտութեան): Ուստի կ'առաջարկեն, ազատ ընտրութեանց հնարաւորութիւնը ստուգելէ ետք, համաձայնութեան մը յանգիլ եւ հաւաստիքներ տալ թէ միացեալ Գերմանիա մը գործելու անհրաժեշտ ազատութիւնը պիտի վայելէ, մինչեւ վերջնական հաշտութեան կնքումը :

Այս առաջարկը նախապէս ալ եղած էր Մ· Միութեան, բայց ոչ մանրամասն պատճառաբանութեամբ:

Ուրիշ նորութիւն մը,— նախապէս առաջարկուած էր որ ազատ ընտրութեանց հնարաւորութեան խնդիրը քննէ Ազգաժողովին կողմէ նշանակուած յանձնախումբ մը: Այժմ կ'առաջարկեն ընտրել չէզոք յանձնախումբ մը որ ենթակայ չըլլայ չորս Մեծերու հակակշիռին: Այս յանձնախումբին անդամները իրաւունք պիտի ունենան ազատօրէն շրջելու ամբողջ Գերմանիոյ մէջ: Երբ յանձնախումբը իր տեղեկագիրը ներկայացնէ, Չորս Մեծերը ժողով պիտի դումարեն, ազատ ընտրութեանց թուականը նշանակելու համար :

Ինչպէս կ'երեւայ, Դաշնակիցներու նոր պատասխանը միշտ բաց կը ձգէ դուռը, ելք մը գտնելու եւ դերմանական թնճուկը լուծելու համար:

Այզենհաուր կը շահի

ԲՈՒՌՆ ՏԵՍԱԲԱՆՆԵՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՄԷՋ.— ԼՈՒՏԱՆՔՆԵՐ ԵՒ ԲՈՒՌՆՑՔՆԵՐ ԿԸ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԻ

Վիճելի պատգամաւորներու խնդիրը լուծուեցաւ ահագին ժխորի մը մէջ, կրկէսի մը վերածելով Մ· Նահանգներու հանրապետական կուսակցութեան համագումարը: Այզընհաուերի կուսակիցպատգամաւորներուն թիւը բարձրացաւ 523է, Թէֆթի 487ին դէմ :

Հինգշաբթի օր բուռն տեսարաններ պարզուեցան ժողովին մէջ: Նախագահը արիւն - քրտինքի մէջ կը լողար, անդադար դրասեղանին զարնելով աւանդական մուրճը: Պահ մը հարկադրուեցաւ օդնութեան կանչել 15 ոստիկաններ: Դժոխային ժխոր մը կը տիրէր, այնպէս որ նախագահը ինքն ալ ծեծ կերաւ: Երբ կը պատրաստուէր քուէարկութիւն կատարելու, հարուած մը ստացաւ կրունակէն: Փենսիլվանիոյ կառավարիչը,որուն լեզուն բռնուած էր դայրոյթէն, դէպի բեմ յառաջացաւ, բողոքելու համար անիրաւութեան մը դէմ եւ պարկաւ նախագահին, ինքն իր վրայ դարձնելով : Մօտ 30.000.000 քաղաքացիներ կը դիտէին տեսարանը՝ հեռատեսիլով (télévision): Թէֆթի է-ւսակիցներէն ծերակուտական մը եւս տեղի տուաւ ծանր միջադէպի մը: Այս առթիւ ծագած խառնակութեան մէջ Այզընհաուերի կուսակիցներէն մէկը գետին տապալեց հակառակորդ մը, որ հիւանդացաւ ուշաթափ :

Վերջին լուրերու համաձայն, ապահովուած է Այզընհաուերի անուանումը՝ իրրեւ թեկնածու նախագահութեան :

Հանրապետական կուսակցութիւնը հրատարակեց իր յառաջիկայ գործունէութեան ուղեգիծը, որ հետեւեալ հիմնական կէտերը կը պարունակէ.— 1. Դադրեցնել արեւմտեան Եւրոպայի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱՐԻԶԻ ԾԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

ՀՄԲ.— Նախընտրելի է ըսել «Հանգստեան Տուն», ինչպէս ապջարկած էինք առաջին հաստատութեան բացման առթիւ եւ ընդունուած էր:

Փարիզը չուտով կ'ունենայ իր երկրորդ ծերանոցը:

Անոնցմէ մասին յայտնուած կարծիքները եւ հրատարակուած տեղեկութիւնները ցոյց կուտան դուրդուրանք ծերերուն հանդէպ:

Ծերանոցը Փարիզի եւ Ֆրանսայի «Սօսեաց անտառն» է, ուր՝ իրարու մօտ, իրարու կռթնած, պիտի չնչեն մեր հաստատուն ծառերը, հեռու փոթորիկներէ, մինչեւ իրենց մահը:

Ծերանոց բառը մեր մէջ կ'արթնցնէ մեզմէ բաժնուելու պատրաստուողներու վերջին հանդրուանը, եւ անոնց պայքարը՝ մահուան դէմ, որուն սուրերը ամէն ժամ կը սուսառնան իրենց անկողնին չուրջ եւ իրենց դլխուն վերեւ:

Անոնց մխքը կը սուզուի իրենց եռեւ հաւաքուած տարիներու մէջ, ուր՝ յիշատակներու եւ սիրելիներու բոյլը՝ պար բռնած, կարմիր երիզի մը նման, կ'անցնի իրենց բաց կամ կիսախուփ աչքերուն առջեւ, խօսելով իրենց հետ:

Բարեբախտաբար, Պոլսոյ «անկեղանոց» անհարազատ բառը չէ արուած մեր ծերանոցին:

Լաւ եւ դէշ օրերու ժպաւէնը կ'անցնի իրենց յոդնարեկ աչքերուն եւ մաշած սրտին մէջ, դուռնաւորելով անցեալի յիշատակները, որոնց կեդրոնը նստած՝ կը քակէ այդ չղթային օղակները՝ մէկ առ մէկ՝ եւ անոնց հետ կը հաղորդակցի եւ կը համբուրէ սիրազեղ համբոյրներով:

Ինքն ալ փոքր էր ժամանակին, եւ կը խաղար եղբայրներուն եւ քոյրերուն հետ, «տատին» եւ «մամին» ծունկերուն վրայ թառած, մտիկ ընելով անոնց ոսկեհիւս հեքեաթները: Կը խաղար անոնց ալեհեր մազերուն եւ ոսկրոտ մատներուն հետ:

Իսկ հիմա՞: Զկան անոնց մօտ, զառնուկնեբու ոստիւններով խաղացողները, որոնք ժամանակը աւելոր տարեր է, իրենց մատաղ հասակներուն մէջ:

Այսօրուան իրենց ապաստանարանը չունի մակադատեղի մը, ուր դան ցատկռտել՝ մանրիկ ուլերը՝ չարաճճի ոստոստիւններով:

Ո՞ւր են այն օրերը, երբ իրենք դեռ մանուկ, կ'ընկերանային տատին եւ մամին, պարտէզ եւ այդի կ'երթային ուրախ եւ զուարթ: Ինչ վտիտ ծօթը եւ ցուրտը, երբ երակներու արիւնը աւելի վառ էր քան այս երկրի արեւը:

Տան մէջ ամէն բան կար, դիրենք տաքցնող եւ խաղցնող, իրենց բոլոր պէտքերուն դոհացում տալով:

Ցետոյ էր որ տեսան անապատի կիզիչ արեւը, երբ այլեւս մարդ էին դարձած եւ իրենց պըղտիկներուն եւ ծերերուն համար, դաշտերուն մէջ քակոր ժողվեցին, փայտի կտորներ, եւ հողէն դժուար պոկուած տունկեր կը բերէին, վրաններուն առջեւ կերակուր պատրաստելու եւ ընդարմացած ձեռքերը մուխով եւ ծուխով տաքցնելու համար:

Ծերը ծեր է ամէն տեղի համար, եւ պէտք ունի թէ իրեն եւ թէ ընտանիքի միւս մեծ կամ փոքրիկներու մասին խորհելու, պայքարելով, տատիլ տքնելով մինչեւ իր ծերութեան դժուար օրերը, ցորչափ կ'ապրի, հոգին վրան է:

Էմօն Ռոսթան, Ֆրանսայի բանաստեղծ եւ Aiglonի հեղինակը, դեղեցիկ քերթուած մը ունի, La Brouette անունով:

Օր մը, Ցիսուս, Պետրոս առաքեալին հետ անտառը պտոյտի ելած էր: Առաքեալը հեռուէն նըշմարեց ծեր կին մը, որ brouette (սայլակ) մը կը քշէր, անտառի կեդրոնական ճամբէն: Երկու կողմերը բարձր ծառեր կային որոնց ճիւղերու մէջէն արեւուն ճառագայթները կը թափէին ճամբուն վրայ:

Ուր որ կ'իջնէին ճառագայթները, կինը իր սայլակը հոն կը քշէր, միշտ հեռեւելով արեւին:

Առաքեալը ըսաւ Ցիսուսի.

— «Տէր, յիմար է այս կինը, որ իր սայլակը միշտ արեւին տակ կը քշէ: Հոն կանգ կ'առնէ պահ մը, եւ երբ արեւը իր տեղը փոխէ, ինք ալ սայլակը հոն կը քշէ, մինչեւ որ նոր ճառագայթներ դան իր ճամբուն վրայ:

Ցիսուս մօտեցաւ կնոջ եւ հարցուց.— «Ո՞ւր կը տանիս այդ սայլակը եւ փայտերը».

Կինը ըսաւ.— Մեր տունը ցուրտ է եւ մեր պզտիկները պէտք ունին տաքնալու: Այս փայտէն կրակ պիտի վառեմ որպէսզի անոնք տաքնան:

Ցիսուս կնոջ եւ Պետրոսին նայեցաւ, եւ Պետրոս կնոջ աչքերուն մէջ կարդաց ամբողջ ողբերգութիւնը:

Օր մը, դարձեալ կին մը, փայտի խուրձեր չալկած, քրտնաթոր՝ չէր կրնար տակալ տօթին:

Աղերսեց Աստուծոյ որ դրկէ Գաբրիէլ հրեշտակը, իր հոգին տանելու համար երկինք: Հրեշտակը իջաւ կնոջ առջեւ եւ ըսաւ թէ «Աստուած իր աղերսը լսած էր եւ դրկած էինքը հոգին առնելու համար»:

Յողնաբեկ կինը սրբեց իր քրտինքը եւ ըսաւ հրեշտակին — «Սա բեռս չալակս տուր»:

Դժուար է կեանքէն հրաժարիլը, որչափ ալ տաժանելի ըլլայ, ծանրաբեռնուած՝ պարտականերով:

Մեր ծերերը չունին այդ դառնութիւնները, չնորհիւ հոգատար եւ սփոփարար ձեռքերու, որոնց իրրեւ վարձք ունին չնորհակալութեան տուրք մը եւ աղօթք մը:

Փարիզի «Սօսեաց անտառ»ի կաղնիներն են մեր ծերերը եւ պէտք չէ մօտենալ տատիներով:

Այո, ծերանոցին աւելի պէտք է երիտասարդներով դարձիլ, բայց անոնք ունին եռանդ, ճկունութիւն, կազմակերպութիւններ, մամուլ եւ կըրնան իրենց ձայնը հնչեցնել ամէն առիթով եւ ամէն տեղ: Իսկ ծերերը, այդ կիսափուլ խլեակները, պէտք ունին դուրդուրանքի, բարոյական նեցուկներու, որոնք մօտէն եւ հեռուէն հսկեն իրենց, որպէսզի իրենց անցեալի գեղազարդ օրերը դեռ տեւեն քանի մը տարի եւս:

Անոնք պէտք է տան իրենց քաղաքի, դիւղի, ապրած կեանքի դրուագները, եւ անոնցմով կազմուի «Ծերանոցի յիշատակարանը», բոլոր այցելուներու առջեւ մնալով բաց, տարիներու ընթացքին անոնց ունեցած համակենցաղի պատկերներով:

Երբ ես Արմաշի վանքը ուսանող էի, վանքը Պիւլիսի Քուրօմ Օղուլներէն, կը պոռամ Իմիէթ Ինէօնիւի երեսին.

— Հակառակ անոր որ արեւելքցի էիք, ձեր վարչապետութենէն մինչեւ հանրապետութեան նախագահութեան վախճանը, ձեր արեւելքցի հայրենակիցները դատապարտեցիք ձեր այդ մեծ եւ արիւնոտ ղըպրոցութիւնով եւ առ նուազն 55 հազար անմեղ հայրենակիցներու արիւնը մտաք, մեծ մասը կիներ եւ տղաք: Քանի հազար տուներ քանդուեցան, մոխիրի վրայ նստան, եւ հիմա լռինչ երեսով եւ լինչ իրաւունքով ելեր էք օժանդակութիւն կ'ուղէք արեւելքցի հայրենակիցներէն, ձեր կուսակցութեան ի նպաստ:

Երբ կը դիմարուէր էրզրումի համաժողովը եւ Տամատ Ֆէրիտ կը ստորագրէր Սեւրի դաշնադիրը, արեւելեան նահանգներու մէջ կազմուած էր «Անատօլուի եւ Րումէլիի Իրաւանց Պաշտպան Միութիւնը» եւ մասնաճիւղեր բացած:

Վանայ մեր մասնաճիւղին մէջ, կազմած էինք եօթը հոդինոց կոմիտէ մը, որուն մաս կը կազմէինք ես եւ Հօրեղբօրորդիս, մէւֆթի Մասում էֆէնտին:

Այն տեսնուան խորհրդարանական խմբակին մէջ, հետեւեալ վիճաբանութիւնը տեղի ունեցած էր.— «Անոնք որ հաւատարիմ մնացած են պետութեան եւ կառավարութեան, պէտք է ընտանիքով իրենց տեղերը մնան: Իսկ անոնք որ անհաւատարիմ եղած են, պէտք է քշուին արեւմտեան Անատոլու, որպէսզի զգաստանան»:

Մասնաւորաբար դուք, եւ Րէճէպ Փեքէր, բոլորովին հակառակ տեսակէտ մը պաշտպանեցիք եւ ըսիք.— «Աքսորենք նախ անոնք, որ կառավարութեան հաւատարիմ մնացած են մինչեւ հիմա:

Եւ այսպէս, ամենածանր պատիժը տուիք, այսինքն աքսորի եւ տարագրութեան դատապարտեցիք այն մարդիկը, որ ոեւէ չանցանք գործած չէին: Այդ չըմանները բնակչութեան դլխուն մեծագոյն ադէտը բացիք:

Դուք, Իմիէթ փաշա, այս կերպով մուխը մարեցիք եւ տարագրեցիք Ա. Ազգ. Ժողովի անդամները, որոնք Անկախութեան հիմնադիրներն էին, Բ. Ազգ. Ժողովի անդամները, որոնք հանրապետութիւնը կերտած էին, ինչպէս նաեւ Իրաւանց Պաշտպան Միութեան անդամները:

Բայց արդարութիւնը նայեցէք, այս ազգն ալ ձեզի թաւշդիր վար առաւ այդ բարձր դիրքէն, եւ հիմա, հակառակ անոր որ արիւն-քրտինք կը մտնէք, չէք կրնար վերադառնալ այդ դիրքը: Նախախնամութեան ապտակը ճաչակեցիք վերջապէս: Քանի չարժանիք, այնքան ապտակ պիտի ճաչակէք: Դուք ձեր մեղքերուն պատուհասն է որ կը կրէք, եւ դեռ ինչ պատիժներ պիտի կրէք»:

«Ցիսուն հազար անմեղներու արիւնը մօտ»

ՀՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք, վանի նախկին երեսփոխան Իպրահիմ Արվաս խստօրէն քննադատած էր Իմիէթ Ինէօնիւն, զայն կոչելով «ջարդարար առ նուազն **50.000** անմեղներու»: Ահաւասիկ այդ գրութիւնը որիբատարակուած է«Պիւյիւք Տօղու» թերթին մէջ (*Մարմարա*, 1 Յուլիս).—

Շէյխ Սայիտի ըմբոստութեան հետեւանքով, Ֆեթհի պէյի դահլիճը երկուքի բաժնուած էր: Մեծամասնութիւնը Ֆեթհի պէյի հետ էր, եւ որոշուած էր ոչ միայն արեւելեան նահանգներու, այլեւ Տրապզոնի, Ամասիայի, Պուրսայի եւ Իսթանպուլի մէջ պատերազմական առեանններ կազմել: Շէյխը եւ իր մարդիկը ժողովուրդին կողմէ վտարուեցան եւ կառավարութիւնը ըմբռնեց թէ հանրութիւնը կը պարսաւէ այս ըմբոստութիւնը: Դործավարներու խորհուրդը վերստին դումարուեցաւ եւ քննեց կացութիւնը, որոշեց ջնջել պատերազմական առեանները: Այս որոշումին դէմ էին այն առեուան արտաքին դործավարը, Իմիէթ փաշա, ներքին դործավար Րէճէպ Փեքէր եւ ազգապաշտպանութեան դործավար Քեազըմ Իզոլալփ:

Այս տարակարծութիւնը խորհրդարանական խմբակին մէջ արձագանգ դտաւ եւ 48 ժամ բուռն վիճաբանութիւններու առիթ տուաւ: Այլ Ֆեթհի պէյ հինդ անգամ բեմ բարձրացաւ պոռալով առեղնախօսներուն.

— Շէյխ Սայիտի ըմբոստութիւնը ճապաղջուրէն սկսած է, տեղական հանդամանք ունի, մենք ալ Ատանայի մէջ եւ չըմակայքը զօրաշարժ հռչակեցինք: Մօտերս ըմբոստները պիտի պատժենք, պէտք է դիտնալ որ միւս նահանգներու ժողովուրդը որեւէ կապ չունի այս ըմբոստութեան հետ: Ես ձեռքերս անմեղ արիւնով չեմ կրնար ներկել, Ատատուրք, պատմութեան եւ ազդին առջեւ: Հաճոյքով կը հրաժարիմ վարչապետութենէ»:

Դիմացի կողմը, եւ ամէնէն թիւներէն Իմիէթ փաշա, Րէճէպ Փեքէր եւ Քեազըմ Իզոլալփ, սա առարկութիւնները ըրին.

— Այս ըմբոստութիւնը ընդհանուր է, տարածուն է եւ նախապէս կազմակերպուած: Հետեւաբար սխալ է վերցնել պատերազմական եւ պաշարման վիճակի առեաններ: Ամենախիստ զսպողական միջոցներ ձեռք առնենք:

Այս վիճաբանութիւնները երկու օր մինչեւ կէս դիշերները չարունակուեցան եւ ի վերջոյ 63 երեսփոխան եւ դահլիճին մեծամասնութիւնը Ֆեթհի պէյի իրաւունք տուին, բայց 75 հոգի եւ քանի մը դործավարներ անվստահութիւն յայտնեցին դահլիճին եւ պահանջեցին որ ամենախիստ քաղաքականութիւն մը դործադրուի: Իսկ միւսներ երեսփոխանները թէեւ համամիտ էին Ֆեթհի պէյի, բայց վախցան քուէարկելէ եւ հեռացան սրահէն: Այս պայմաններուն տակ դահլիճը ինկաւ եւ Իմիէթ փաշա անողոք քաղաքականութեան մը յառաջապահը հանդիսացաւ:

«ՔԱՆԻ ՇԱՐԺԻՐ ԱՅՆՔԱՆ ԱՊՏԱԿ ՊԻՏԻ ՈՒՏԷՔ»

Հիմա մենք, Արվասի որդիներս, որ եօթը դարէ ի վեր Արեւելքի մէջ հաստատուած ենք, Հայմիտ փաշայի դաւակը, ես, Իպրահիմ Արվաս, պիտի ուզենք որ ամէն մարդ իմանայ թէ ինչ ընենք եւ ինչ չընենք:

*Ես կ'ուզեմ որ ամէն մարդ իմանայ թէ ես ինչ ըրի եւ ինչ չըրի

Or. Մ. Բաբայեանի հուղարկաւորութիւնը

Ճշմարիտ հանդէսք մըն է մեզ համար, ամէն տարի ամրան արձակուրդի նախօրեակին հետեւիլ Օր. Մ. Բաբայեանի աշակերտներուն երաժշտական նախաքայլերուն եւ յառաջդիմութիւններուն:

Այս տարի ունկնդրութիւնը տեղի ունեցաւ Մեսրոբեան փողոցի չուէտական ժողովարանին մէջ, ծնողներու, արուեստագէտներու եւ դեղարուեստական հասարակութեան մը ներկայութեամբ:

Քննադատութիւնը անշուշտ ունի իր իրաւունքները, բայց պէտք չէ խամրեցնել նորարոդ բոլոր ծաղիկները իրենց ծլարձակման երկունքին, որովհետեւ անոնք միշտ ալ ընդունակ են իրենք դիրենք արթագրելու եւ օրին մէկն ալ դափնեպսակներ չհեղու:

Երեկոյթի բացման երդչախումբը մեղի հրամցուց Կոմիտասի «Ալագեաց»ը եւ «Կաքաւ»ը: Մասնաւորաբար երկրորդ կտորը հեչտալուր արտասուրթիւն մը թողուց հասարակութեան վրայ, որ մեծ մասով կը բաղկանար օտարներէ: Վաստակաւոր ուսուցչուհին յաջողած էր նոյն առեն իր օտար աշակերտները դարձնել թուրդ Կոմիտասականներ ...

Օր. Ալիս Գրաճեան, որ մենակրդեց Կոմիտասէն եւ Մասէի. «Պօղ եւ Վերժինէ»էն, դեռ քանի մը ամսուան սկսնակ մըն է: Դեռատի Հայուհիին ձայնը լաւ է, բայց ճշմարիտ արտադրդի մը մատնուած՝ չկրցաւ իր կշիռը տալ: Տիկին Մոնիք Հիւկենին քիչ մը աւելի պաղարիւն էր, թէեւ ոչ բնական: Պօղոսէն եւ Հենռիէյէն երդած էր իր երկու կտորները տպաւորութիւն չթողուցին հասարակութեան վրայ:

Օր. Վարդուհի Քօսէեան (քոյրը տաղանդաւոր Սառայի, որ դժբախտաբար ալնքան կանուխ հեռացաւ ասպարէզէն), քաղցր ու հնչուն ձայն մը ունի եւ մեծ ճամբայ կտրած է երդարուեստին մէջ, փերիոլէզէն եւ Տեփորթէն երդած իր երկու կտորները, ընկերակցութեամբ Տիկ. Հիւկենինի եւ Օր. Տէր Թոմայեանի, չատ յաջող էին:

Ակնարեւ է նմանապէս յառաջդիմութիւնը այս վերջինին, որ դնահատութեան արժանացաւ «Թեպէ»ի եւ մանաւանդ Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեանի «Հաղնեդուին երդը»ին մէջ: Երիտասարդ Հայուհին ջինջ եւ անուշ ձայն մը ունի, միայն թէ պէտք է ճիգ մը ընէ լքելու իր անբնական չարժուձեւերը: Դաշնակահարուհին ծաղկեփունջ մը ստացաւ:

Օր. Մաոի Կալէն, որ դեռ քանի մը տարի առաջ այնքան կը խրտչէր, վերերեւցաւ դժուարին կտորներով: Ժողովուրդը դնահատեց Պեթ Կէորկէն երդած իր չորս չինական քառեակները, մանաւանդ Կրանատոսի «Մախա Տոլորազո»ն: Պ. Անդրանիկ Ախամեան այս անդամ իր տարրին մէջ չէր: Իրեն յանձնուած էր Տոնիձէթթի «Էլիզիրէ մ'Ամօր»ն: Պոլսահայ երդիչը իր վերնաբամբ ձայնը ճկելու համար այդ սիրերգին նուրբ եւ թաւչափափուկ երանգներուն, չատ նեղուեցաւ ու ատկէ մեծապէս տուժեց իր երգը: Աւելի յաջող էր Ա.տոս Սաթեանի «Սիրոյ Տրտունջ»ին մէջ:

Ցիչատակութեան արժանի են Տիկիններ Ֆիլտերմանը, Այկէնը եւ Նորմանը, որոնք տարուէ տարի զգալի յառաջդիմութիւն մը ցոյց կուտան: Նորերէն կ'արժէ յիշել Օր. Ժիզել Լըկոֆրը, որ երգեց Կունոյէն եւ Մաոի Անթուանէթի «Ֆլորիանի երգը»: Իսկ Օր. Մաոի Անժ ինչպէս նաեւ Օր. Փոլէթ Ալբքեան ճշմարիտ յայտնութիւն մը եղան: Տիեատի Հայուհին օժտուած է տաք եւ քաղցրահնչուն ձայնով մը ,որ տոհմիկ ղրոշմ մը ունի: Հալատակ ականակ մը ըլլալուն, չատ համարձակ եւ բնական կերպով երգեց կտոր մը կոմիտասէն:

Երեկոյթի վերջաւորութեան Օր. Իրէս Պէյ-պիւլեան բեմ եկաւ եւ դաշնակի ու սրինգի ընկերակցութեամբ երգեց Հենռիէյէն եւ Պուաէլտիոյէն երկու կտորներ, զերազանցելով ինքզինքը, ջերմ ծափերու մէջ:

Այս յիչատակելի երեկոյթին իրենց մասնակցութիւնը բերին Տիկ. Պեճ Կեոէր, տաղանդաւոր սրինգահար Սերժ Ֆուրնիէ եւ դաշնակահար ու երդչախումբի դեկավար Ժան Փեննօ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿԱՊՈՑՏ ՆԱՀԱՊ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՍԵՒՈՒԱՆ.— Կապոյտ Ծաչէ ցերեկոյթ պարահանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի, Massis սրահին մէջ: Ուռնէ բազմութիւն մը, Սեւուանէն եւ չրջականերէն լեցուցած էր սրահը: Մեր երիտասարդ զոյգերն ալ մեծ թիւ մը կը կազմէին:

Գրաւոր բանախօսութեամբ մը հանդէսին բացումը կատարեց, վարչութեան կողմէ Տիկին Վ. Յովհաննէսեան: «Մենք չէինք կրնար անտարբեր մնալ, երբ կը լսէինք մեր քոյրերու դեղեցիկ դարձոնկութիւնը: Օժանդակութեամբ սրտցաւ հայ բնակիչներու, 1946ին հիմը դրուեցաւ Կապոյտ Ծաչէ մանկաճիւղին: Մենք ունեցանք հայերէնի դասընթացքներ, առաջնորդութեամբ Տիկին Զիլինկիրեանի եւ Պ. Մեսրոպեանի, որոնք չանք չխնայեցին օգտակար հանդիսանալու համար: Շատեր մեր փոքրիկներէն իրենց հայերէնը կը պարտին մեր դասընթացքներուն »:

Փոքրիկ դաւեշտ մը ներկայացուեցաւ տեղական ուժերով, Պ. Պ. Չ.-Քէօսէեան, Մանուկեան եղբայրներ, Եղուարդ Եսայեան, Ալոյեան եւ Օր. Պապիկեան, ամէնքն ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ:

Օրուան բանախօսը, ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, որ ծանօթ է իր պերճախօսութեամբ, համառօտակի պարզեց 40ամեայ գործունէութիւնը կանացի այս մեծ Միութեան: Զգակից անոնք որ զանազան վերապրումներ կ'ըլլան: Եւ թելադրեց անդամակցիլ, ձեռք ձեռքի տուած գործել, քանի որ կարիքը անհուն է: Հայ կաթողիկէ համայնքի ներկայացուցիչը, Հ. Ղեւոնդ Վ. Քիլէրճեան, որ պատահմամբ դիւղը կը գտնուէր, խօսք առնելով ծանրացաւ մեր ընտանեկան ասնդութեանց վրայ, եւ յորդորեց մեր երիտասարդ զոյգերը չտարուիլ խարուսիկ երեւոյթներէն:

Երգեց Պ. Աւետիս Քիւրքլեան, արտասանեց Պ. Հ. Քէօսէեան: Ջերմապէս դնահատուեցաւ նաեւ Օր. Գալէզեանի պարախումբը, հայկական եւ կովկասեան պարերով:

Ցետոյ սկսան պարերը, տեւելով մինչեւ գիչերը ուշ ատեն:— Ներկայ մը

ՀԱՐՑԱԶՈՒՅՑ ՆԻ ՏԱՐԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

«Առաջնորդ Ապրուստ»

ՄՄԲ.—Գաղափար մը տալու համար Շ. Նարդունիի այս նոր գործին մասին, որ լոյս տեսաւ անցեալ ամիս, կատանք նիւթերու ցանկը, յատկապէս պատրաստուած այրուբենական կարգով, որպէսզի կարելի ըլլայ անմիջապէս գտնել ընթերցողին ուզած նիւթը.—

Ալիւրը ե՞րբ տալ: Ակնախտ թարախով: Ականները ե՞րբ կը բուսնին: Ականները ի՞նչպէս մաքրել: Աճումը ըստ ծանրութեան եւ ըստ հասակի: Ամուսնութենէն առաջ բժշկական քննութիւն: Այծի կաթ: Անբաւականո՞ն է մօր կաթը: Անկողին թրջողները: Անկողնին մէջ ի՞նչպէս պատկեցնել: Առաջին ակռան: Առողջ երեխան: Արդանդի խլիրդ: Արտաքնոց երթալ:

Բազկերակը: Բալուլ: Բերնահարիք: Բթամատը ծծել:

Գաղտուն: Գետնախիւր: Գիշերը ինչո՞ւ կը պոռայ վախէն: Գիշերը պէ՞տք է ծիծ տալ: Գլխուն մօրթը:

Դաչտանը՝ կաթ տալու շրջանին: Դեղ դրծածելու ձեւերը եւ ժամերը:

Ջաւակ բերել քանէր չունենալու համար: Ջպայարանքները ե՞րբ կ'արթնանան:

Էշուն կաթը:

Թոթով երեխան: Թուխուչիկ հիւանդութիւնը: Ի՞նչ դիրքի մէջ պատկեցնել երեխան: Ինչո՞ւ կը մեռնին երեխաները: Ինչո՞ւ չեն քնանար: Ի՞նչպէս հադուեցնել: Ի՞նչպէս անուշացնել:

Լաւ կը ծծէ՞ կաթը, կամ ծիծը: Լեզուանկութիւն: Լեզուի կիպը: Լուալ ձեռքերը: Լուալ մարմինը: Լոզանք: Լոռը:

Մաղարիկ: Մանաարուր: Մսուն կաթնատուութիւն: Մննդել քիթը: Մրսաններ մայրերուն: Մրսաններ յդի կիներուն:

Միծերուն խնամքը: Միծերուն պոուկները լուալ: Միծերուն պոուկները ցիւ պահելու, չճեղքրտելու համար: Միծով կաթ տալը դադրեցնել: Միծ տալու օրական ժուռերը, ձեւը: Միծ տուբ: Միեւը արտօնուա՞ծ է տղոցկան մայրերուն: Մրծակ: Մծաման: Մծանօթ: Մծաչիչին տեսակները: Մծկալ: Մծուկ: Մծօն:

Կաթէ կտրել: Կաթ տալ մօր ծիծով: Կաթը մէ՞կ թէ երկու ծիծով տալ: Կաթըո՞րքան տալ: Կաթը ինչո՞ւ կը փսխէ: Կաթին տեսակները: Կաթնահատութիւն: Կակաղող տղան: Կատրտհաղ: Կտուք երեխաներու: Կեղծ մաչկ: Կենդանական կաթ: Կոկորդը մաքրել: Կոմու հաթ: Կատուրեակ: Կրնիկ:

Հադուեցնել: Հարսանիք: Հիւանդութեանց դէմ նախապատրաստութիւն: Հիւծախտ:

Ձաչացուցակ: Ձերմակ բերնահարիք: Ձճի ունի:

Մայրական կաթ: Մայրութեան դիրքը համառօտուած: Մանեւոր: Մո՞նչ թէ ադջիկ: Մարեմանօթ: Մէկդի: Մկկ հատիկ գաւիթն հոգեբանութիւնը: Մորթի մաքրութիւն: Մօրը կաթը մինչեւ ե՞րբ տալ:

Ցակուբջի: Ցղի կիները:

Նչիկները հանել:

Շաքարը ո՞րքան դնել կաթին մէջ: Շաքարը վոչի չդործածել: Շորերը փոխել: Շոանները:

Ոտքերը ծուռ են:

Պատուաստ ծաղկախտի դէմ, կեղծմաչկի դէմ, հիւծախտի դէմ: Պետական օրէնք նորածին երեխաներու համար: Պէտքը քննել: Պոոյտի տանիլ: Պոուդի ջուր տալ:

Ջամբ: Ջերմութեան բնական աստիճանը: Ջրծաղիկ:

Սենեակ երեխային համար: Սիֆիլիդ:

Վախկոտ երեխան:

Տակը աղտոտելու պարագային: Տաղ առողջութեան: Տանտրանեակ՝ երեխաներու համար: Տղարերքը հին եդիպտոսի մէջ: Տղոցկաններու ուտելիքը - չուտելիքը:

Ցուրտը:

Փողոցաբը: Փորհարութիւն: Փուփու: Փֆիւկ: Քալել: Քիթին մէջ մխ:

Օտար մօր կաթը: Օրօրոց:

Այս անփոխարինելի պատկերազարդ դիրքը ունի 250 էջ: Հատը 800 ֆրանք (Թղթատարի ծախքով 850 ֆրանք): Արտասահման 1000 ֆրանք:

Դիմել «Հայ - Բոյժ»ի խմբագրութեան, — Շ. Նարդունի, 17 Rue Damesme, Paris (13):

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (28)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

Վերջապէս մօտեցաւ նրբանցքին վերջաւորութեան, յետոյ դրան: Բացաւ ու ներս մտաւ:

Դէմքը մաքրելով բանալիին ծակէն դահլիճին անցքը դիտեց: Մարդ չկար, կը մթնար: Թուղթերը զրպանները խօթեց: Դուրս ելլելէ առաջ տատը վայրկեան սպասեց:

Դուռը զրկէն կղպած առեն խորհեցաւ որ թուղթերը պէտք էր արտաքնոցը դնել, սակայն չատ ուշ էր: Վար սահեցաւ դէպի նրբանցքը: Դորձակալներուն ցած ձայնով խօսակցութիւնը լսեց: Այդչափ միայն: Դարձեալ քալեց նրբացքին մէկ ծայրէն միւսը եւ վերելակը մտնելով լիաւ վար:

Ժեռար դնաց իր սովորական պարագաներու միայն գործածած թաքստոցը ,— փոքր ատորնայարկ յարկաբաժին մը փալէ Ռուայեալի մէջ, փարիզի սրտին մէջ իսկ:

Այս չինքը իր գոյութեան չորս հազար տարուան ընթացքին խառն բնակութիւն մը ունեցած է: Շինուած է իբրեւ պալատ թագաւորներու: Եղած է Ազգերու Դաշնակցութեան դրասենեակ՝ առաջին պատերազմէն ետք եւ վերջապէս՝ վարձու բնակարան: Վերի չքեղազարդ յարկաբաժինները դրաւուած էին զերման անուեսական յանձնախումբին կողմէ: Դահլիճներուն մէջ կային դրչ համադգեստով սպաներ, գոյն մը՝ որ կրնար պաշտպանել ժեռարը եւ օգնել անոր, եթէ կեսթափօ խուզարկէր վայրը:

Տիւփիւիի քաչուելէն ի վեր անկարգելով վայրկեանները կը կատարուէին առանց արկածի: Ան էր ուրեմն դաղտնիքները հաղորդողը: Ղեկավարը Սոսէ՝ զոր մատնեց, մեռած էր: Աբջառաբարձ վակոնի մը մէջ թխմած էին զինքը կայան մը փոխադրելու համար, բայց հոդին աւանդեր էր չոդեկառքին մեկնելէն առաջ:

Համաձայն փ 1երու եւ փ 2ներու Աբեւմտեան Պարսպի մասին հասցուցած տեղեկութիւններուն: Գերմանները չինութիւնները կը չարունակէին՝ անձրեւին, ձիւնին եւ ցեխին մէջ: Փարիզի մատնագիտներուն որոշումն էր.— վերստին չարդարել նախկին Պարիսպը: Պարզուեցաւ թէ մարեչալ Ռոմմել կը զործէր այնպէս, որ կարծէք երրորդ Սառհակ Տիւչկը բնաւ դոյութիւն ունեցած չէր: Անհաւատալի կը թուի, բայց Ռոմմել, ըստ երեւոյթին, դաղափար չունէր որ դաշնակիցները տեղեակ էին արեւմտեան Պարսպին դաղտնիքներուն:

Ցետագային իր դերի լինած օդնականներէն մէկը հարցաքննութեան առեն ըսաւ, թէ որքան որ ինք դիտէր, սպայակոյտի հրամանատար Քայթէլ՝ Ռոմմելին չէր հաղորդած քարտէսին անյայտանալու պարագան:

Այն ժամանակ երբ Երրորդ Սառհակը խաղացած էր նչանաւոր հայելիի խաղը Նորմանդիի բոլոր չունները հետամուտ էին զինքը կրունկներէն խածնելու, Աղուէս Ռոմմելի ուչադրութիւնը կեդրնացած էր ուրիչ խնդրի մը վրայ: Զբաղած էր վաղելով Հիւսիսային Ափրիկէ, երբ դաշնակից բանակները կրնկակոխ կը հետեւէին իր քայլերուն:

Փալէ Ռուայեալէ իր թաքստոցէն ժեռար կը չարունակէր վարել կուիւը: Գօտիին գործակալներուն հայթայթուեցան վերջնական յատակագիծները բոլոր քանդուելիք երկաթուղիներուն ու խճուղիի եւ հեռախօսի հաղորդակցութիւններուն: Ուրիչներ ցամաքահանումի չրջաններուն մէջ հաստատեցին մթերանոցներ՝ անկարգելով փոխադրուած դէղերու,— խոտացած արիւն, քինին եւ վեներիսին գործածուելու համար տեղւոյն վրայ, լինկած դաշնակից զինուորներուն:

(Շար.)

քաղաքական պատակառումները, առանց միջամտելու.— 2. Օգնել Եւրոպայի հաւաքական ապահովութեան, վերջ տալու համար Սովետներու ահռելի սպառազինութեան ու ղղակի թէ անբանականներու միջոցաւ.— 3. Մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնել Ծայր Արեւելքի, որ Սթալինի չհասուց նկատած է յաղթանակի ճամբան՝ դէպի Արեւմուտք։ — 4. Չեղեալ համարիլ պաղտնի համաձայնութիւնները, ինչպէս Եալթայի դաշնագիրը որ դերութեան մատնեց կարդ մը ազգեր ։ — 5. Պայքարիլ այն «ժխտական, ամուլ եւ անբարոյական» քաղաքականութեան դէմ որ անաստուած բռնապետութեան եւ ահռելագործութիւնները կը յանձնէ անհամար մարդկային էակներ.— 6. Ջախջախել մեր տնտեսական յանձնառութիւնները, որպէսզի դէպի անարկութիւն չերթանք, արտասահմանի օգնած առնեն։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ վերջին նիստին մէջ Ա. Մխութեան պատուիրակը առաջարկեց խմբովին անգամ ընդունիլ 14 պետութիւնները, հինգը՝ արբանեակ, ինը՝ կուսակից արեւմտեան պետութեանց։ Որոշուեցաւ աչքան յետաձգել այս հարցին քննութիւնը։— Ամերիկեան պատուիրակը պահանջեց սուտ հռչակել մանրէական պատերազմի մեղադրանքը եւ դատապարտել զայն իբրեւ քարոզչական պայքար։ Խորհրդային պատուիրակը մերժեց ։

« ԿԱՐՄԻՐ ԱԽԱԳԵՐԷԶԸ», Հ. Ճոնսըն, որ վերջերս Ծայր Արեւելք այցելած էր, զեկուցում տուաւ Լոնտոնի մէջ, մանրէական պատերազմի մասին։ Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ կարմիրներն ալ մանրէական փորձեր կը կատարեն Քորէայի եւ Չինաստանի մէջ։ Ուստի մը պահպանողական երեսփոխաններ պահանջեցին պաշտօնական ընել երէցը։ Ըստ սահմանադրութեան, արգիլուած է որ կը նշանակէ Քէնթըպըրիի երէցը։ Հետեւաբար միայն թագուհին կրնայ պաշտօնական ընել զայն ։

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՒԼԻ կազմակերպութեան երեսփոխանները Լոմոն Պառաչէն, 28 հրաժարեալնե-րուն գլխաւորը — ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ ուրիշներ ալ պիտի հրաժարին։ Ան առթիւ բացատրեց թէ այժմ իշխանութեան գլուխ անցած էին, եթէ զօրավարը թոյլ տար որ կազմակերպութիւնը միացեալ ճակատ կազմէր միւս աջակողմեանց հոսանքներուն հետ, վերջին ընտրութեանց առեն ։

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ նոր ճառ մը խօսեցաւ, ի ներկայութեան յոյն երեսփոխանները պատուաբակութեան։ Ենթադրեց թէ անհրաժեշտ է որ Եուկոսլաւիա եւ Ռումանիան պատրաստ ըլլան, մէնաշարար պաշտպանելու համար իրենց անկախութիւնը։ Մօտերս Պելկրատ կը սպասուի թուրք երեսփոխաններու պատուիրակութիւն մը։ Թիթօ երկու հարեւան երկիրներուն հետ մերձեցում հաստատելով հանդերձ, կը խուսափի պաշտօնական դիմակցութենէ, «չատ փութով» դանելով Եուկոսլաւիոյ կացութիւնը, քաղաքական թէ աշխարհագրական տեսակէտով ։

Ա.Զ.Ց. ԺՈՂՈՎԸ օրէնք մը քուէարկեց որով 18 ամիսէն երկու տարուան կը բարձրանայ ոստիկանութեան, բանտապահներու, մաքսային, անտառային եւն. պաշտօնեաներու ծառայութիւնը։ Ճետաձգուեցաւ այն օրինագիծը որ երկու տարուան կը բարձրացնէ ուսանողներուն դիմուորութեան չրջանը ։

ԱՆԳԱՐԱՑԻ պատժական տեսանը տասը տարի բանտարկութեան եւ 1500 ոսկի տուգանքի դատապարտեց Թիճանի աղանդին պետը, Քէմալ Փիլաօղլու։ Դատապարտուեցան նաեւ իր 78 հետեւորդները որոնք Մ. Քէմալի արձանները խորտակած, անզորրութիւնը խանդարած եւ զանազան գաւեր սարքած էին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիմոն Պատուականեան, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Պատուականեան (Արտէշ), Տէր եւ տիկին Թորգոմ Պատուականեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մուրատ Թորոսեան (Վերաէօն), Տէր եւ Տիկին Դանիէլեան, Տէր եւ Տիկին Պանդեկեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Գարատումանեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Ասատուրեան իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով՝ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՓԻԼՕՐ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆԵԱՆԻ (Ծնեալ Կիւլէսէրեան, Ատափազարցի) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 1952 Յուլիս 8ին, իր բնակարանին մէջ, 46 Bld. Marie Joseph, Marseille ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Մալվինէ Սիրանոսեան եւ զաւակները, չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր Սարգիս Սիրանոսեանի մահուան առթիւ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Նախաձեռնութեամբ Տէօնի Ֆ. Կապ. Աչէի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութեան։ Այս Շաբաթ ժամը ճիշդ 9ին, Հ.Ց.Դ. Տան մէջ, 11 rue Branly ։

Արտասանութիւններ, մանկական տրամախոսութիւններ, գաւեշտ, երգ ու պար, երկսեռ ա-չակերտութեան կողմէ ։ 110է աւելի աշակերտներ բեմին վրայ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՑ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Վերամեան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ռատիսեան» խումբի եւ Կապ. Աչէի։ Այս կիրակի, ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէի օգաստն պարտէզին մէջ ։

Կը խօսի ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՂՈՑԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ ։

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Յուլիս 27ին, Տէօնի անտառին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԽԱՐՈՅԿ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու կողմէ, այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ, 1 Route Nationale, Petite Viste, Մալաթեքի ծովահայեաց, օգաստն դղեակի ընդարձակ անտառին մէջ։ Սկաուտական խաղեր, մրցումներ եւ անակնկալներ։ Գեղարուեստական բաժինը երեկոյեան՝ խարոյկին չուրջ։

Առնել թիւ 26 հանրակառքը Place d'Aixէն եւ իջնել Փըթիթը Վիսթ ,ուր կը սպասեն Արենոյշ առաջնորդները ։

Ճաշը հետ բերել։ Տեղին վրայ պաղ ջուր ։

..Կը հրաւիրուին ծնողները եւ միութեան բարեկամները։ Մուտքը ազատ է

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համա - Ռարբերդ։ Միութեան Մարսէյլի եւ Սէնթ Լուի քոյր մասնաճիւղերու։ Այս կիրակի ամբողջ օրը, Եօթնեղբայրեան ազարակին մէջ, Սէնթ Լու կրան փէն։ Գեղարուեստական ընտիր բաժին, դուարթ եւ մաքուր ընտանեկան միջավայր։

Ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇԻ եւ մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւագոյն ուժերու առաջին անգամ Մարսէյլի չրջանի մէջ կը ներկայացուի խիստ ծիծաղաշարժ երգախառն զաւեշտ մը՝ « ՆՈՐ ՏՈՂԱՐՁԻՆ »։

Հայրենակից ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ հանդէսին գեղարուեստի բաժինը պիտի ճայնագրէ Magnétophone նորագոյն դրծիքով ։

Դաշտահանդէս

Համաչարսանճաքցիներու Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը 20 Յուլիս կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Տէօնի զովասուն ծառաստանը, Café Lafarqueի մօտ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, եւրոպական եւ արեւելեան պարեր, տավոլ զուռնա։

Պաղ ըմպելիները, խորոված , մատչելի դիներով։ Օթօքարները Փլաս Կիչարէն կը մեկնին, կիրակի առաւ. ժամը 9ին ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։ Երթեւեկի տոմսերը **100** ֆրանք ։

ՄՕՏԵՐՍ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

վազգէն Այգունիի ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՇԱՐՔԸ, Ա. Բ. Գ. գիրք ։

Դարպոցներու համար մասնաւոր զեղչ ։

Հասցէ.— B. P. 26, Beyrouth (Liban)։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի եւ Շրջ-Ազգ.վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, նորոգ հանդուցեալ ազգ. բարերար Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանի կնոջ՝ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴԻ համար։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։ Ի Դիմաց Ազգ. վարչութեան՝ Աղեքս. Կ. Կիւլպէնկեան

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Յուլիս 2ին Պօմոնի Կապ. Աչէի քոյրերը մեզ մխիթարեցին 10—14հիւանդներ, իւրաքանչիւրին բաժնելով 500 ֆր., ծխիկ, մօտ կէս քիլօ չաքար եւ հատուկ մխոյ սանտուիչ ։ Ջերմ չնորհակալութիւններ թէ մասնաճիւղին եւ թէ այցելուներուն ։ — Վ. Ս.

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Ղազար Ղազարեան եւ Տէր եւ Տիկին Սահակ Կէնճեան հանդուցեալ Տիկին Մարիամ Գասպարեանի մահուան քառասունքին առթիւ, 500ական ֆր. կը նուիրեն, Կապոյտ Աչէի մասնաճիւղին ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ալբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբ. խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Իսկ ընտրուած յանձնախումբին անդամները պէտք է դան ժողովէն կէս ժամ առաջ ։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼ.—Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30ին Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջանային կոմիտէն խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու վարչութիւնները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Պուլվար Օտտոյի Թաղ. խորհուրդի եւ մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Աչէի եւ Նոր Սերունդի ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէնթ Անտրէ, Պառ Պէլվէհէրի ընդարձակ պարտէզին մէջ ։

Կը նախագահէ տիկին ԱՐԱՔՍԻ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւններ, հայկական պարեր ։ Մուտքը ազատ է ։

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մխիթարեան ենթակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է զաշտադնացութիւն մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այդ Հ. Ց. Դ. Թանդարանը, Յուլիս 20ին։ Օթօքարները կը մեկնին Bld. Carnotէն։ Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Յովհ. Չերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Ծախու է

Լիոնի Brotteauxի թաղամասին մէջ ծախու է դերձակի շատ կոկիկ խանութ մը, 4 սենեակով, խոհանոց մը, բոլորովին նոր վիճակի մէջ։ Մանրամասնութեանց համար դիմել։ Charles Durandի, Conseil Juridique 19 rue Cuvier, Lyon. Tél. LAlande 19 - 32 ։

Ամառ եղանակին վնասուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է։ Առողջապահական բաղադրյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միակը որ գոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին։ Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ ածա՛ն օշարակ կը դնէ, իր տղոց համար ըլլալուն։ Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը ։ Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը ։ Առաջնակարգ ու սքանչելի « ՆԻՐԱԿ» Օշին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը ։

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ'Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

SIROPS DE LUXE
NOËL BERNARD

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱՒԱԹԻՆ ՄԷՋ

Մ Ի Մ Ո Ռ Ն Ա Ք Ո Ր . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիլպիւն

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...
Հաճելի մթնոլորտի մը մէջ
Ամէն Ուրբաթ, Շաբաթ եւ կիրակի ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԻՆ երգերը ու արեւելեան նուագը պիտի դանէք աչնաեղ։
Ելէք métro **Trinité** կամ **Notre Dame de Lorette** եւ
24, RUE ST. LAZARE
Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ **(AUX LILAS)**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Dimanche 13 JUILLET 1952 Կիրակի 13 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6813-Նոր շրջան թիւ 2224

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՑՍՔԱՆ ՇՈՒՏ ԾԵՐԱՑԱՆՔ

Շատեր չափազանց խանդավառուած են ծերանոցներու բացումով, ինչպէս կը հաստատեն զանազան հրատարակութիւնները :

Ժամանակէն առաջ ծերանալու, ծուլանալու տրամադրութիւն մը չի՛ մատներ այս երեւոյթը :

Կը թուի թէ խնդիրը անցած է տարբերական պահանջի մը սահմանը, դառնալով տեսակ մը խորհրդանշան, ինչպէս դիտել կուտայինք երէկ :

Երբեմն կը հարցնենք մենք մեզի, — Ա՛ռ ու ան պիտի հետաքրքրուէ՞ Մերանոց — Հանդստեան Տուն — հաստատելու ծրագիրներով, եթէ պետութիւնը լինք դրամ տրամադրած չըլլար, բացարձակ պայմաններ դնելով :

Ի վերջոյ ահագին բազմութիւն մը չեն կազմեր այս գաղութին անդէպ եւ անճար ծերունիները :

Պետութիւնը ունի պատսպարաններ, եւ ծերութեան թոշակներ կը վճարէ, առանց ազգի խորութեան :

Մեր առաջին Հանդստեան Տունն ալ պիտի չկրնար դիմանալ, առանց այդ վճարքին եւ նմանօրինակ դրամագլուխին : Ինչպէս որ երկրորդը պիտի չկրնայ բացուիլ, առանց մեծնոյն աղբիւրներուն :

Անշուշտ նախընտրելի է սեփական Տունը, թէ նիւթական եւ թէ բարոյական տեսակէտով :

Եւ արդէն աշխատանքներ կը կատարուին, այդ առաջադրութեամբ : Աւելի եռանդով եւ հաւատքով քան ուրիշ ճակատներու վրայ :

Ձիշդ այս պարագան է որ մոայլ խորհրդածութեանց կը մղէ մեզ :

Ամփոփուեցէք եւ ձեր առջեւ պիտի պարզուի հետեւեալ պատկերը, —

Այս չէն եւ ստուարաթիւ դաղութը չկրցած հիմնական քաղաքականութիւն մը վարել մօտ երեսուն տարի :

Չկրցաւ տեսական, իսկապէս հանրօգուտ ձեռնարկներ կատարել, զոհացնելու համար օրուան պահանջները :

Ժամանակէն առաջ կորանցնելով իր երեւակայութիւնը եւ ձեռներէցութեան ոգին, չունեցաւ սեփական ուղեգիծ, նոր սերունդի փրկութեան համար :

Ոչ իսկ ճեմարան մը հաստատելու ծրագիր յղացաւ, հակառակ իր անհաշիւ հարստութեանց, երբ ահ մը վանականներ կը վերաբանային իրենց ուսումնարանը : Երբ Դպրոցասէրի որբանոցը վարժարանի կը վերածուէր, մասնաւոր նախաձեռնութեամբ :

Նոյն իսկ Ազգ· Խորհուրդ մը չունեցաւ, իր ճակատագիրը վարելու համար : Խորհուրդ մը որ ազգային քաղաքականութիւն վարէր, որպէսզի տարագիր բազմութիւնները նորէն չթափառէին աշխարհէ աշխարհ : Մինչեւ Քանատա, Հարաւ· Ամերիկա եւ Աւստրալիա ...

Եւ, այս բոլոր ապիկարութիւններէն, վրիպումներէն եառ, ունեցաւ մէկ փառասիրութիւն, — Ծերանոց կամ Հանդստեան Տուն ...

Օրէ օր կը սահի մեր ոտքին տակ եղած հողը, եւ տակաւին վերջ դրած չենք թարթափումները :

Տակաւին ոչ ուղեգիծ դաեր ենք, ոչ ալ հեռանկարը կը նախատեսենք :

Թող ամէն մէկը ձեռքը խղճին վրայ դնէ եւ փորձէ ժխտել այս անողոք իրականութիւնը :

Այսքան չո՞ւտ պիտի ծերանար այս երիտասարդ եւ բարգաւաճ գաղութը :

Մ· Նահանդներուն մէջ Տարէցներու Տուներ սկսան չինել վաթսուն տարի եառ :

Այդ ձեռնարկէն առաջ եւ անոր զուգընթաց, ամերիկահայ գաղութը ունեցաւ բազմազան հանրօգուտ հաստատութիւններ, Միութիւններ եւ հիմնադրամներ, որոնց բարիքը ուրիշ գաղութներ ալ կը վայելեն լայնօրէն :

Մեր գաղութը տակաւին չսորվեցաւ կապել իր գլուխը : Կարծես հրաշքի մը կը սպասէ, չարժելու, իր կոչումը արդարացնելու համար :

Արդեօք անո՞ր համար որ չատ բան դիտենք, բաղդատելով միւս գաղութներուն հետ ...

Ահաւասիկ երեսուն տարի է որ կը յաւակնինք «առաջնորդել» ուրիշները :

Եւ սակայն, ոչ մեր տունին ճամբան դատ ենք, ոչ ալ մեր փրկութեան դօտին :

Շ·

14 Յուլիս

Այս առաւօտ դարձեալ Յուլիս 14ի ժողովրդական փառատօնը, միեւնոյն պերճանքով եւ չքեղութեամբ, ինչպէս մեր պատմութեան ամէնէն փառաւոր օրերուն :

Անտարակոյս 1952 տարիէն աւելի լաւ օրեր ունեցանք ... նաե ւ աւելի ղէչ, չատ սեւ օրեր : Սակայն երբեք այս խորհրդանշական թուականը չկորսնցուց հայրենասիրական, ընկերային եւ ընտանեկան իր բարձր արժէքբնորոշիչ հոգւոյն մէջ :

Տօնն է հպարտ, ազատութեան նախանձախընդիր, արդարադատ ժողովուրդի մը, որ չսպառնար ուրիշի խաղաղութեան :

Այս ղգացումները կը խտացնեն այս օրուան աւանդական նշանակութիւնը, որ այնքան հարուստ է յիշատակներով : Ջինուորական չքերթը կը հաստատէ մեր ուժին, անկախութեան, մեր կամքին ապացոյցը : Այս ժողովրդական ոգեներուն մէջ կ'ներեւայ զուարթ եւ խաղաղ տրամադրութիւնը, Ֆրանսացի ժողովուրդին խորազգած բարութիւնը :

Խաղաղութե՞ն 14 Յուլիս : Ինչո՞ւ չէ, եւ առանց վերապահութեան, պատերազմէն կոտորակուած սերունդներուն համար, որոնք ղէնքը ձեռք առած են պաշտպանելու համար իրենց երկիրը եւ ազատութի՛ւնը ... Խաղաղութիւն մը որ չհեղաթիւրուեցաւ դուրսէն ներածուած գաղափարներով, որ պիտի չըլլայ քնաւ համակերպում, խաղաղութիւն մը որ միակողմանի դիմաթափութեամբ մը, մեղ անկարող պիտի դարձնէր նախայարձակին առջեւ :

Այն փոթորիկներուն առջեւ որ կը ցնցեն աշխարհը, դաւադիր հինդերորդ զօրագունդի մը միջոցաւ որ կ'ուզէ ահաբեկել, քանդել եւ զոհը դարձնել անզօրմ բռնապետութեան մը, ժողովրդավար Ֆրանսան ամբողջութեամբ պիտի հաւաքուի այսօր իր դրօշին չուրջ :

Այսօր, Յուլիս 14, բոլորը անդամ մը եւս պիտի հաղորդուին 1879ին այնքան թանկագին զոհողութեամբ ձեռք բերած ազատութեան զգացումով որ անոնցմէ մնաց դարերու բնթացքին :

ODETTE ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐ ՄԸ ԿԱՑՑԵԼԻ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն Պ· Հէրբի Լայֆըրտ, որ կը ներկայացնէ տեղեկատու դիւանին Միջազգային բաժինը, վերջերս այցելած է «Հայրենիք»ի խմբագրատունը : Ուզած է հանդիպիլ «Հայրենիք»ի վերաբերումը այն տուեալներուն եւ զրպարտութեանց հանդէպ զոր կրեմլին կը տարածէ Միացեալ Նահանգներու դէմ :

Տեսակցութեան ներկայ եղած են «Հայրենիք» - ներու խմբագրապետ ընկեր Ռ· Դարբինեան եւ Հ· Ց· Դ· Ամերիկայի կեդր· կոմիտէի առենապետ Ց· Տէր Ցովհաննէսեան :

Պ· Լայֆըրտ յայտնած է թէ ինչ միջոցներով պիտի պայքարին զրպարտութեանց քաղաքակա - նութեան դէմ :

Ընկերները մանրամասն լուսաբանութիւններ տուած են մեր օրկանններու վարած քաղաքակա - նութեան մասին, չեչտելով թէ «Հայրենիք» երեսուն տարիէ ի վեր կը պայքարի սովետական կեղծիքներու եւ ժողովուրդի շահերուն վնասող ձըզտումներու դէմ :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱԲԱՆԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

Ուրբաթ օր տեղի ունեցաւ Համազգային Լսարանի վերջին դասախօսութիւնը, որով կը փակուի ներկայ շրջանը, ամառնային արձակուրդի առթիւ : Դասախօսն էր Հ· Ներսէս Վ· Ակինեան, որուն քննական տեսութիւնը պիտի հրատարակենք առանձին :

Կ'իմանանք թէ «Համազգային»ը որոշած է դիւերային ժողովրդական համալսարան մը բանալ վերամուտին : Վայրը եւ թուականը պիտի հաղորդուին յառաջիկային :

ՑՈՒԼԻՍ 14ի առնին առթիւ, «ՅԱՌԱՋ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի օր :

ԱՑՋԸՆՀԱՒՈՒԼՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԻԱՋԱՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԻՑՆԵՐԸ

Մ· Նահանգներու հանրապետական կուսակցութեան համագումարը ուրբաթ օր միաձայնութեամբ նախագահական թեկնածու անուանեց զօր· Այզընհաուըրը :

Համագումարը այս արդիւնքին հասաւ բուռն պայքարէ մը եառ : «Այք» (Այզընհաուըր) չահած էր 595 քուէ, իր հակառակորդը՝ ծերակուտական Թէֆթ՝ 500 : Անհրաժեշտ էր ինը քուէ եւս, օրինական մեծամասնութեան համար (604) : Մէկ ժամուան պայքարէ մը եառ, կարգ մը նահանգներու պատգամաւորները չկողոպտած տեղի տըւին, իրենց քուէները կեդրոնացնելով «Այք»ի վրայ : Այս տեղատուութեամբ եւրոպական ճակատի նախկին սպարապետը չահեցաւ 845 քուէ, իսկ Թէֆթի քուէները իջան 280ի :

Թէֆթի քուէները կը պակսէին վայրկեանէ վայրկեան, ժողովասրահին մէջ խռնուած տասը հազար քաղաքացիներու ցնծութեան աղաղակներուն եւ ծափերուն մէջ : Ձիշդ այդ պահուն Թէֆթի կուսակիցներէն ծերակուտական մը առաջարկեց որ նախագահական թեկնածուին անուանումը քուէարկուի միաձայնութեամբ : Այդպէս ալ եղաւ, աննկարագրելի խանդավառութեան մէջ :

Ցաղթական զօրավարը առ անցուդարձին կը հետեւէր իր բնակած հիւրանոցին մէջ, Շիքագոյի կեդրոնը : Քուէարկութեան վերջնական արդիւնքը լսելէ եառ, իր առաջին գործն եղաւ այցելել իր մրցակցին՝ Թէֆթի : Անոր բնակած պանդոկը գրնաց եւ ձեռքը թօթուեց : Կ'ըսուի թէ այս առթիւ փոխ - նախագահութիւնը առաջարկած է անոր : Բայց այս լուրերը հերքուեցան, երբ հաղորդուեցաւ թէ փոխ - նախագահութեան թեկնածու նշանակուած է 39 տարեկան ծերակուտական մը, Նիքսըն, որ վճռական դերկատարածէ Մ· Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան մէջ, իբրեւ թուղթ հակաբոլշեւիկ :

× Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ «Այք»ի ընտրութիւնը մեծ դոհունակութիւն պատճառեց ամբողջ աշխարհի մէջ : Ֆրանսա դոհ է մանաւանդ պատճառ անոր համար որ Թէֆթ այնքան ալ ջերմ բարեկամ չէ Եւրոպայի : Անգլիոյ մէջ ալ դոհ են, սովորական վերապահութեամբ : Աղգայժողովին մէջ եւս դոհունակութիւն կը տիրէ մանաւանդ անոր համար որ, Թէֆթ չատ համակիր չէ այդ կարմակերպութեան :

ԱՋԱՏՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հռչակումէն անմիջապէս վերջ, նախկին սպարապետը ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ իր անուանումը կը նկատէ իբրեւ «վաղուան փայլուն խոստում» : Եւ չարունակեց .

— « Դուք պիտ հրաւիրեցիք չանուն միլիոնաւոր Ամերիկացիներու, ազատութեան խաչակրութեան դլուխն անցնելու համար : Ես քիչ մը դիտեմ այս խաչակրութեան հանդիսաւոր պատասխանատուութիւնը : Անդամ մը վարած եմ զայն, հետեւաբար կը ստանձնեմ պարտականութեան խորհիտակցութեամբ : Բացորոշ են մեր նպատակները,— մեր երկրին տալ յառաջդիմական քաղաքականութեան ծրագիր մը, միացնել ուր որ բաժնուած ենք, զօրացնել ազատութիւնը, ուր որ տիրացած է, կառուցանել ամուր հիմեր չանուն տեւական բարօրութեան մը՝ ամէնուն համար, արդար եւ ստոյգ խաղաղութիւն մը՝ ամբողջ աշխարհի մէջ : Այժմ հասած ենք պատմութեան այն չրջանին ուր, չնորհիւ Աստուծոյ, մեր ազգը դարձած է աշխարհին ամէնահզօր իշխանութիւնը եւ ամէնակարող հոգեկան ուժը աշխարհի վրայ : Պէտք է իմաստութեամբ գործածենք մեր ուժը՝ ի չահ մեր ժողովուրդին : Պէտք է այնպէս ամրապնդենք մեր ազատութիւնը որ այսօրուան նա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԸ

Պոլսոյ պատրիարքը, Գարեգին արք· Ցուլիս 3ին այցելած է Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին, ընկերակցութեամբ վարչութեան անդամներուն : Տեսակցութիւնը տեւած է կէս ժամ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Գարեգին պատրիարք բաած է·

— Դժբախտաբար, հակառակ մեր բազմաթիւ դիմումներուն, կառավարութիւնը դեռ չէ վաւերացուցած Վարչութեան անդամներուն հանդամանքը :

Ձեկլալ Պայար զարմանք յայտնելով, պատասխանած է թէ «բնաւ տեղեկութիւն չունէր այդ կացութենէն » :

Երբ դիտել տուեր են թէ կուսակալը դիտէ, նախագահը յայտարարեր է· — Ուրեմն առաջին առթիւ պիտի հետաքրքրուիմ այդ դործով :

ԿԻԼԻԿԻՈՑ կաթողիկոսարանի դիւանէն կը հաղորդեն թէ Պ· Ճորճ Մարտիկեան խոստացած է հոգալ Գարեգին կաթողիկոսի «Հայ Նկարչութեան Քարէօ»ին հրատարակութեան ծախքը, 30.000 տոլար : Այս քարէօը կը պարունակէ 120 ընտիր մանրանկարներ :

ՄԵՐ ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐԲԵՐԸ

Մինչ մենք, հայ գիրի ու գրականութեան խոնարհ աշխատաւորներս, գրեթէ մոռցած էինք « Սրբոցն Սահակայ եւ Մեսրոպայ» ոտնը, Հայաստանեայց Եկեղեցին, Ցուլիս 3ին ոտնելով այս երկու հայադրոշմ Սուրբերուն յիշատակը, մեզի ալ յիշեցուց, թէ հազար հինգ հարիւր տարի առաջ տեղի ունեցած էր մեր պատմութեան մեծագոյն Հրաշքը, Հայ Այբուբենի գիւտը :

Երախտամոռ յետնորդներ, մենք ոչ իսկ գիտենք հիմա, թէ այս երկու Սուրբերը այն հաստատուն վէմն են, որուն վրայ ապահով ու կանգուն կը մնայ միշտ մեր հայութիւնը , այսքան դարեր մաշելէ, ժժգունելէ, գրեթէ աղաւաղելէ եաք իսկ :

Ձենք գիտեր, թէ քանի՛ դարէ ի վեր կը խօսուի հայ լեզուն, բայց ստուգապէս գիտենք, թէ տասնըհինգ դար է ահաւասիկ կը գրուի ու կը կարդացուի մեր «պերճ բարբառը»: Ասիկա չնորհուն էր մեր հրաշագործ Սուրբերուն՝ Սահակի եւ Մեսրոպի, անոնց հետ նաեւ Վռամշապուհ թագաւորին, որոնք յղացան եւ միասնաբար իրագործեցին, ինչ որ մենք հիմա կը կոչենք հայկական ալփաբետ, «նշանագիրս աղփաբետաց հայերէն լեզուի», ինչպէս որ կ'անուանէ զայն Կորիւն :

Մեր թագաւորութիւնը կորնչուցինք, « յօրով անգամ» ձեռք հանեցինք մեր երկիրն ալ , բայց ամբօրէն կառչած մնացինք հայկական ալփաբետային: Մեր բոլոր ժառանգութեանց մէջ գրեթէ միակն է ան, որ ժանդ չբռնեց եւ որուն ի փառս տգնեցան ու վաստակեցան մեծ ու խոնարհ «դպիր»ներ, այսքան երկար դարերէ ի վեր :

Կ'ըսեն, թէ բանաստեղծ Լորտը՝ Պայրըն , որ Ս. Ղազարու մենաստանին մէջ պահ մը հետամուտ եղաւ սորվելու հայ լեզուն, անոր գեղեցկութենէն յափշտակուած՝ բացագանչեր է. «Աստուծոյ հետ խօսելու միակ լեզուն հայերէնն է »:

Աւելի ուշ, մեր օրերուն , Ֆրանսացի երիտասարդ կրօնաւոր մը՝ Հայր Լուի Մարիէս, Փարիզի մէջ, դասախօսութեան մը ընթացքին, ըսած է՝ խօսքը ուղղելով իր հայ ունկնդիրներուն .

— « Եթէ ես Հայ ըլլայի, երեւակայեցէք պիտի զգայի ինքզինքս այսպիսի լեզու մը ունենալուս համար: Դուք կրնաք պարծենալ ձեր լեզուով » :

Հայագէտ փրոֆ. Ա. Մեյեէ կը գրէր 1936ին.

— « Ցաւոնի է, որ հայ այբուբենը գլուխ գործոց մըն է: Հայ հնչեբանութեան հնչիւններէն իւրաքանչիւրը յատուկ նշանագրանով մը նոթադրուած է, եւ սիստեմը այնքան լաւ հաստատուած է, որ հայ ազգին հայթայթած է հնչեբանութեան վերջնական արտայայտութիւն մը, արտայայտութիւն՝ որ պահպանուած է մինչեւ այսօր առանց փոփոխութիւն մը կրելու, վասնզի սկիզբէն իսկ անիկա կատարեալ էր:

« Հայ լեզուին ճոխութիւնն ու ճկունութիւնը ուժ մը եղած են հայ ազգին համար, Աստուածաշունչի թարգմանութեան օրէն ի վեր »:

Իսկ Էտուար Սուլիէ, Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան 15րդ դարադարձին առիթով իր խօսած ճառին մէջ, Փարիզ, կը պատգամէր: «Գիտակցութիւնը ունեցէք, Հայեր, ձեր ֆազմակրթութեան արժէքին »:

Հարկ եղաւ, որ օտարները սորվեցնեն մեզի, թէ Աստուծոյ հետ խօսելու չարմար լեզու մըն է հայերէնը, թէ մեզմէ ամէն մէկը ինքզինք հպարտ զգալու պատճառ մը պէտք է նկատէ իրմէն, կամ թէ սկիզբէն իսկ կատարեալ բան մըն էր մեր այբուբենը :

Հարկ եղաւ դարձեալ, որ օտար մը հրաւիրէ մեզ ունենալու դիտակցութիւնը մեր մշակոյթին եւ մեր քաղաքակրթութեան արժէքին :

Աւաղ, ծանր է լսել օտարէն մեզի տրուած այս դասերը, որոնք դասէ աւելի բան մըն են, դրեթէ սաստ մըն են այլեւս :

Դարձեալ աւաղ այն անշուք, անփայլ ու անփառունակ վիճակին համար, որուն բերինք հասցուցինք մեր դեղեցիկ, աստուածախօս հայերէնը, զայն վերածելով սգաւոր այրիի մը, որ նստած իր անցեալ փառքը կ'ողբայ հիմա եւ յոյսչունի վերագտնելու իր երբեմնի չքեղանքը , մեծաւունի իր հին ճոխութիւնն ու փարթամութիւնը :

Սգաւոր այրիի այս վիճակը ստեղծուեցաւ ամէնէն առաջ եւ ամէնէն աւելի մեր Երկրին, մեր Հայրենիքին մէջ: Այն լեզուն, որով բազում դարեր խօսեցան միշտ մեր նախահայրերը եւ որով հազար հինգ հարիւր տարիէ ի վեր գրեցին ու վերծանեցին անոնց յայտրնութիւնները, հիմա անճանաչելի բան մը դարձած է գրեթէ :

Այս լեզուին վրայէն սրբուած են հետքը եւ չունչը Սրբոցն Սահակայ եւ Մեսրոպայ, երանելի եւ բազմերախտ Սուրբեր, որոնք չէին դիտեր, չէին կրնար դիտնալ, թէ անանուն բարբարոսներու արշաւանքը պիտի չվարանէր թիւրելու, եղծանելու մեր հոգին, այնքան դաժանօրէն հերձած էր մեր մարմինը: Որովհետեւ լեզուն մարմին մը ըլլալէ աւելի բան մըն է, հոգի մըն է, ազգ մըն է :

Բայց միայն Հայրենիքը չէ, որ այ արշաւանքը գործեց մեր հոգիին դէմ: Դաւաճանեց նաեւ Սփիւռքը, այլեւս չսորվելով մեր լեզուն, քիչ մը ամէն օր մոռնալով, գրեթէ արհամարհելով զայն եւ անոր վրայ դուրգուրալէ դադրելով :

Եւ հազար հինգ հարիւր տարի եաք, մենք դեռ հասած իսկ չենք հոն, ուրկէ ճամբայ ելան մեր երախտաւոր Սուրբերը տասնըհինգ դար առաջ:

Դարերով եաք գացինք ուրեմն, փոխանակ դոնէ տարիներով առաջ երթալու :

Կարդացէք հիմա մեր գիրքերը , կարդացէք մանաւանդ մեր թերթերը, որոնք անխնայ կը յօշոտեն մեր աստուածախօս լեզուն: Կարդացէք եւ փնտռեցէք չունչը Սահակին ու Մեսրոպին, հետքը Կորեւացիին ու Եղիշէին, վայրը Եզնիկին ու Կոբիւնին, բարձրաթռիչ յափշտակութիւնը Նարեկացիին, Շնորհալիին, Բագրատունիին եւ Հիւրմէնին :

Ուեղ Բագրատունի՛... Ինքն էր, որ կ'ըսէր, թէ ամէն օր հայերէն կարդալով ամէն օր նոր բառ մը, նոր կանոն մը, նոր բան մը կը սորվի, ինչ որ լեզուի գիտութիւնը հասցուցած էր արուեստի :

Ի՞նչ պիտի կրնանք ըսել մենք հիմա, Բագրատունիէն եաք :

Պիտի կրնանք ըսել միայն , թէ ամէն օր նոր բառ մը, նոր կանոն մը, նոր բան մը կը մոռնանք մեր արդէն չգիտցած հայերէնէն :

Ո՛ւր պիտի տանի մեզ չգիտնալու, բայց մանաւանդ գիտնալ չուզելու անփառունակ, գրեթէ ախտաւոր այս մատնութիւնը, զոր հինները չունէին եւ զոր նորերը չենք գիտեր ուրկէ եւ որմէ ժառանգած են :

Եթէ չըլլային այն քանի մը վերջամնացները, որոնք հին օրերու սիրով, բծախնդրութեամբ , գրեթէ կիրքով փարած կը մնան Մեսրոպեան Այբուբենին եւ կը պահեն միշտ իրենց պաշտամունքը հայ լեզուին հանդէպ, չատոնց ունեիթորեան կորճայի մը վերածուած պիտի ըլլար մեր «հեչտ բարբառը», այսօրուան եւ վաղուան մեր դեղեցիկ աշխարհաբարը :

Այս վերջնամնացներուն է, որ ուղղուած է հիմա աչքը Մեսրոպին եւ աչք Սահակին ...

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

Լեզուական մեղանչումներ

Շատեր կ'ըսեն , իսկ ոմանք նոյնիսկ կը գրեն թէ, մեր երէց սերունդը մայրենիքը ուղիղ կը գործածէ :

Ոչ մէկ առարկութեան տեղի պիտի տար այս վկայութիւնը, եթէ անշուշտ համապատասխանէր բացարձակ ճշմարտութեան :

Ամէն ոք գիտէ որ, երանելի մեր մեծերը, յարաբերաբար երջանիկ անցեալի մը մէջ, երկիրը, կանոնաւորաբար յաճախեցին ազգային երկրորդական դպրոցներ, ուսան աշխարհաբար եւ գրաբար ու սերտեցին մեր մեռեալ եւ կենդանի լեզուներուն կրկնակ քերականութիւնը :

Ու ամէն ոք նոյնպէս գիտէ որ, անոնք յիսուն տարիէ ի վեր գրիչ կը չարժեն եւ երեսնամեայ խոր զառնութեամբ կը դանդատին սխալագիր իրենց յաջորդներէն :

Դժբախտաբար, սակայն, անոնց մեծամասնութեան լեզուն, հակառակ երկարաձիգ տարիներու ուշնութեան, լուրջ մշակումի կը կարօտի, որպէսզի ծառայէր գոնէ մերինը առաջնորդելու եւ կերտելու : Ընդհակառակն, չատ յաճախ, ան կը մեղանչէ սոսկալի անփութութեամբ եւ անխնամութեամբ, զարհուրելի անտարբերութեամբ ու թափթփածութեամբ, բառերու բարբարոս գործածութեամբ եւ քերականական անտրամաբանութեամբ :

Հաւատացէք, ոչինչով պիտի տուժէինք, ընդհակառակն պիտի չահէինք անդամ, եթէ քնաւ չկարդայինք, զոր օրինակ, չախչախիչ մեծամասնութիւնը մեր բազմաթիւ խմբագիրներուն :

Ու կը բանամ ահա որսալարկս , ուրկէ դուրս պիտի գան, հետզհետէ, ամէն հասակէ գրողներ, ի հարկէ անանուն, ծանր ու թեթեւ իրենց մեղքերով :

Ահաւասիկ, նախ եւ առաջ, աւելոր գրագէտները, բազմատրիւն հրապարակագիրները եւ վաստակաբեկ խմբագիրները, ընդմէջ գիրքերու, զրույցական հանդիպումներու եւ օրաթերթերու :

Կը սկսիմ այն նմոյշներով, որոնք կը մեզանչեն համաձայնական կանոններու հիմնական անգիտութեամբ: Ֆրանսացի ամենայետին գրողն անդամ պիտի զգուշանար այդպիսի սայթաքում-ներէ :

— « Ես պէտք չունէի, ոչ ալ պահանջեցի , այդ երդումը »:

Երկամսեայ հանդիսէ մը կուգայ այս խօսքը, որուն երկու տեսակ բայերը միեւնոյն խնդիրը առեր են, անտարակոյս՝ հեղինակին անհոգութեան կամ տգիտութեան հետեւանքով: Ի հարկէ մեղսակիից է պարբերականին խմբագիրը :

Նախակրթարանին աշակերտը գիտէ որ, պէտք չունիւի ներգործական բայ մը չէ, հետեւաբար չէր կրնար սեռի խնդիր ունենալ: Չէզոք բայ մըն է, ուստի քնութեան խնդիր պիտի առնէր :

Ուրեմն, Ժերունի գրագէտը, գոնէ նուազագոյն ուշադրութեամբ մը, հետեւեալ կերպով պիտի չարադասէր իր խօսքը .

— « Ես պէտք չունէի այդ երդումին, ոչ ալ պահանջեցի այդ երդումը »:

Երկամսեայ հանդիսէ մը կուգայ այս խօսքը, որուն երկու տեսակ բայերը միեւնոյն խնդիրը առեր են, անտարակոյս՝ հեղինակին անհոգութեան կամ տգիտութեան հետեւանքով: Ի հարկէ մեղսակիից է պարբերականին խմբագիրը :

Նախակրթարանին աշակերտը գիտէ որ, պէտք չունիւի ներգործական բայ մը չէ, հետեւաբար չէր կրնար սեռի խնդիր ունենալ: Չէզոք բայ մըն է, ուստի քնութեան խնդիր պիտի առնէր :

Ուրեմն, Ժերունի գրագէտը, գոնէ նուազագոյն ուշադրութեամբ մը, հետեւեալ կերպով պիտի չարադասէր իր խօսքը .

— « Ես պէտք չունէի այդ երդումին, ոչ ալ պահանջեցի այդ երդումը »:

Անչուշտ, կատարեալին ձգտումը պիտի որոնէր արտայայտութեան աւելի անբասիր կառուցուածք մը :

Սեւեռենք մեր ուշադրութիւնը նոյն մեղքերուն վրայ :

— « Ոչ ալ կը յարդէ կամ կը հետեւի անոր պատուէրներուն » :

Այս խօսքին մէջ, կը յարգէ ներգործական բայ մըն է, կը հետեւի՝ չէզոք բայ մը, իսկ պատուէրներուն՝ քնութեան խնդիր: Ուստի, «կը յարգէ» բայը կը պահանջէ սեռի խնդիր :

ԳՈՐՇ ԵՐԳ

Այս անձրեւն աշնան
Արցո՞ւնքն է աչքերուն
Որ յաւէտ փակուեցան ...

Անձրեւն այս տրտում
Մեռելի մատնե՞ր են
Որ սրտիս կը զարնեն ...

Անձրեւն այս գիշեր
Կը բերէ ներքագիս
Խունկի բոյր եւ յուշեր ,
Եւ գաղտնի, մեղմօրէն
Կ'օրօրէ որբ հոգիս ...

Մեռելի մատներ են
Որ անվերջ կը զարնեն
Ամպի սենեակիս
Մըթամած ապակին ...

ԱՐՍԱՒԻՐ ԽԱՆԻՏԱՆԵԱՆ

Երկու «անհետացածներ»

Անհետացող մտաւորականներու 250նոց ցան-կին մէջ՝ զոր «Յառաջ» հրատարակեց Շթուրթկարտի «Հայաստան»էն առնելով, կան քանի մը ա-նուններ որոնք ծանօթ են, վասնզի փարիզէն մեկ-նեցան: Զապէլ Եսայեան, Կավոօշ, Լեւոն Շա-րուխ, Մկրտիչ Զանան (Պոլսէն):

Կան երկու հոգի ալ որոնք թէեւ Փարիզէն մեկնած, չատ սեղմ շրջանակի մը մէջ միայն ծա-նօթ էին.— Մովսէս Խերանեան եւ Գէորգ Եա-ղուպեան:

Առաջինը, ցանկին մէջ զրուած Մ. Խերանեան, եթէ Մովսէս Խերանեանն է, բնիկ Վանեցի է, կա-նուխէն ձգած իր ծննդավայրը: Ապրած է Պոլիս, Եգիպտոս, Գերմանիա եւ Ֆրանսա: Պերլինի մէջ ալ-ևիւ գերմանուհի մը (վաստաբանի կին) կը ստանձնէ ձրի գերմաներէնէն դաս տալ իրեն իբրեւ պանդուխտ տղայ մը: Այդ կնոջ դասերուն չնոր-հիւ եւ ինքնաչխատութեամբ՝ խոր համոզիչ ձեռք կը բերէ:

1914 — 18ի պատերազմին Պերլինի մէջ կը ձեր-բակալուի ուրիշ քանի մը Հայերու հետ իբրեւ թրքահպատակ եւ դիւնուորական փախստական եւ Թուրքիա դրկուելու վտանգին մէջ կը գտնուին: Տօքթ. Լեփսիուս կ'ազատէ զանոնք:

Ամբողջ պատերազմի ընթացքին Պերլինի մէջ ծխախոտի գործով կը զբաղի եւ կը յաջողի կոկիկ հարստութիւն մը ձեռք բերել:

Պատերազմէն վերջ՝ կ'որոշէ երթալ հաստատ-ուիլ նորազատ հայրենիքին մէջ եւ հոն գործարան մը հիմնել: Իր բոլոր դրամով (տասը հազար տո-լար) անտառի ծառերէն առաղձ հանելու յատուկ մեքենաներ կը դնէ եւ Հայաստանի Հանրապետու-թեան Պերլինի դեսպան Տօքթ. Կրիֆֆիտէն հայ-կական անցագիր մը առնելով ճամբայ կ'ելլէ դէպի Հայաստան: Պոլսոյ ճամբով կը հասնի Պաթում: Երբ կը հասնի, Հայաստան խորհրդայնացած էր եւ Պաթումն ալ զրաւման օրեր կ'ապրէր:

Մեքենաները ձգելով հոն հազիւ ինքզինքը նաւ մը կը նետէ եւ կը վերադառնայ Պոլիս, անկէ Գեր-մանիա, յետոյ Ֆրանսա: Ես զինք ճանչցայ Փա-րիզի մէջ: Ֆրանսերէնի անտեղեակ ըլլալով չատ կը նեղուէր ,հանգուցեալ Դաւիթ Բեկէն դաս ա-ռաւ բայց չատ կը դժուարանար սորվելու համար. «Ֆրանսերէնը գերմաներէնէն աւելի դժուար է», կ'ըսէր:

1929ին Նանսէնեան անցագրով գնաց Գերմա-նիա, Պերլինի մէջ, Պուլկարի մը ընկերակցու-թեամբ, արեւելեան ճաշարան մը բացաւ, ձախո-ղելով տարի մը վերջ վերադարձաւ Փարիզ:

1936ին արձանագրուելու ներգաղթի համար ուղեց երթալ խառնուիլ իր վանեցի հայրենակից-ներուն, ամուսնանալ եւ ընտանիք կազմել: Ու գը-նաց: Իմացանք որ հոն գերմաներէնէն ուսուցիչ կարգուեր է գպրոցներու մէջ: Ցետոյ ոչ մէկ լուր:

Խերանեան զուարճալի պատմութիւններ ու-նէր:

Երբ առաջին անգամ Վանէն Պոլիս կը հասնի ժամադործի մը խանութին առջեւ կեցած ժամա-ցոյց մը կը դիտէ ,որուն մէջէն «ջուր» կը հոսէր: Այդ միջոցին հայ խանութպան մը կռահելով որ

ՏՈՄՈՒՐ

ԲԱՐԻ ՄԱՐԴ ՄԸ ԿԱՌԱՋԱՐԿԷ...

Ազգային բազմաթիւ ու բազմազան հոդերով սիրտ - փոր հատցնող բարի մարդ մը, որ գպրոց-բրոց չէ , կ'առաջարկէ.

— Ես գպրոցի երես տեսած մէկը չեմ, բայց «ինքնօդնութեամբ մտաւորական» եղած եմ՝ իմ հասկցած ձեւովս: Կը կարդամ մեր թերթերը, կը դնեմ արտասահմանի բոլոր հրատարակութիւննե-րը: Հայաստանէն եկածներն ալ պիտի ուզէի առ-նել ,բայց, ինչ մեղքս պահեմ, լեզուն անհասկնա-լի է, իսկ ուղղագրութիւնը կը աստակացնէ գըլ-խուս ցաւը: Նկատած եմ որ, տարիներէ ի վեր , չորս կողմէն, հասնողը կը դանդատի թէ մեր մե-ծատառչէ լեզուն հոդեվարքի մէջ է արտասահման-եան Հայաստանի մէջ կամ հասած է անդունդի մը եղերքը: Գանգատողները, իրենք, մտաւորական-ներն են: Մենք, հասարակ մահկանացուներս , ի-րենց գործին խառնուած չունինք, որովհետեւ մեր լեզուին քերականական նրբութեանց ծանօթ չենք: Բայց , թոյլ տուէք որ մենք ալ, սանկ, համեստ կարծիք մը յայտնենք: Եղբայր պատուական, ձեզմէ որո՞ւն խօսքին հաւատանք: Մէկը կ'ըսէ դրեցէք «ընդհակառակն »ոչ թէ ընդհակառակը»: Ուրիշ մը կ'ըսէ «իբր»ը «իբրեւ»էն տարբեր իմաստ ունի: Երրորդ մը կը պնդէ թէ «յետոյ, եւք, վերջ» բառեր իրարու բացարձակօրէն հոմանիշ չեն: Զորրորդի մը կարծիքով սխալ են «չըկայ, չի կայ, չգայ» ձեւերը եւ ճիշդ են «չկայ» եւ «չի գար» ձեւերը: Մէկը կը գրէ «տարեց», միւսը «տարէց», մէկը «ամէն», ուրիշ մը «ամեն» : Կը բաւէ, եղբայր, կը բաւէ: Ալ համը փախցուցիք ...

«Առաջուց ըսի, ես գրոց - բրոց չեմ, բայց ա-ռաջարկ մը ունիմ... Կարելի չէ՞ որ մեր անճար ազգին ճարպիկաւոր գրողները — բանաստեղծ , գրագէտ, խմբագիրը ու վարժապետ — իրարու քով գան, Ֆրանսական Ակադեմիայէն նմանող մարմին մը ստեղծեն եւ համաձայնութիւն մը կնքեն թէ ինչպէս պէտք է գրել մեր լեզուն ...

« Արտասահմանի մէջ ունենալու ենք տասը , քսան վաւերական հայկաբաններ: Ի՞նչ կեցեր են, եղբայր, ո՞ր օրուան կը սպասեն հայերէնը լեզուն Ձեր վէրպին բերնէն ազատին բերելու համար: Ինչո՞ւ լեզուին մասնագէտներն ու ոչ-մասնագէտ-ները իրարու խօսք չեն հասկնար ...

Պատասխան՝ այս բարի մարդուն.

— Սիրելիս, Ակադեմիա չէ, Մոսկուայի Ձե-կան ալ արտասահման բերես, անօգուտ է ... ե-թէ իրարու խօսք հասկնալու եւ նիւթի մը մաս-նագէտներուն խորհուրդին հետեւելու ընդունակ ժողովուրդ եղած ըլլայինք ,այսօրուան չէինքհաս-ներ: Շունչդ մի սպառեր, ամէն մարդ իր ուզած հայերէնը պիտի գրէ, մինչեւ որ մեր լեզուն վե-րածուի չէնարէնի: Պիտի գայ օրը երբ վերէն վար կամ վարէն վեր պիտի գրենք, որպէսզի հետք չմնայ՝ մեր թերթերուն ու մեր գիրքերուն մէջ, այն բարբառէն զոր Մեսրոպները տուին մեզի:Ո՞ր հարցին մէջ իրարու լեզու հասկցած ենք որ լեզ-ուականին մէջն ալ իրարու խօսք մտիկ ընէինք...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

նոր եկած դաւառացի մըն է կը մօտենայ իրեն եւ կը հարցնէ թէ ո՞ր տեղացի է: Երբ կ'իմանայ Վա-նեցի ըլլալը ականջն ի վար կամաց մը կը սահեցնէ «Պօղոս վարդապետ կը ճանչնա՞ս» (վարդապետը առանց յօդի ըստ Վանեցիներու սովորութեան): Մովսէս, առանց վարանելու, ապտակ մը կ'իջե-ցընէ խանութպանին եւ կծիկը կը դնէ :

Գէորգ Եաղուպեան , երաժշտագէտ եւ նուա-դախումբի վարիչ, առաջին անգամ երեւցաւ Պո-լիս, նախորդ պատերազմի զինադադարին: Փարի-զէն եկած էր նուագահանդէս տալու համար: Այն տեսն Բերա ապրողները թերեւս կը յիշեն՝ իր լու-անկարը զետեղուած էր Ֆրանսական վաճառա-տուններու ցուցափեղկերուն մէջ :

Երկրորդ անգամ զինքը տեսայ Փարիզ, 1931-ին, Լիւքսէնպուրկի պարտէզին մէջ, ուր Անդորձ Երաժիշտներու Միութեան նուագահանդէսները կը ղեկավարէր :

Ռատիօն վատնդ մըն էր արհեստով երա-ժիշտներուն համար, իսկ 1929ին ձայնաւոր չար-ժանկարներու երեւումով եւ սինեմաներու մէջ նը-ւազող երաժիշտներու անզործութեան դատա-պարտելովը՝ վտանգը աղէտի մը վերածուե-ցաւ: Անոնք ահազանգը հնչեցուցին, ալ ու ձախ դիմեցին որպէսզի գոնէ սանձ մը դրուի անոր ծա-ւալմանը: Բայց ի զուր: Նոր գիւտը, ականջները գոցած, սանձարձակ կը յառաջանար : Միայն Լիւքսէնպուրկի պալատին վարչութիւնն էր որ ընդառաջ երթալով Անդորձ Երաժիշտներու Միու-թեան խնդրանքին արտօնեց նուագահանդէսներ տարբել պարտէզին մէջ, ի նպաստ իրենց անտու-կին :

Այդ նուագահանդէսներն էին որ կը վարէր Եա-ղուպեան ուրիշ ծերունի վարիչի մը, Jaminի հետ, փոխն ի փոխ :

1936ի կարաւանով դնաց Հայաստան , ան-շուշտ այն մտածումով որ հոն աւելի լայն ասպա-րէզ պիտի ունենար արժեցնելու համար իր կարո-ղութիւնը: Արդարեւ, յաղթանակ մը եղաւ իր ե-րեւան մուտքը, եթէ կարելի է այսպէս ըսել: Ան երեւանցիներուն ներկայացաւ առաջին անգամ «Գոտմէն»ի ներկայացումով, Օփերային մէջ:

Օրեր առաջ երեւանի փողոցներուն մէջ մեծ աղերով ծանուցած էին այդ ներկայացումը, Գէ-որգ Եաղուպեան անունն ալ մեծ տառերով գր-ուած որուն կը յաջորդէր,— « Փարիզից նոր ժա-մանած»: Անմիջապէս Օփերայի ներկայացումը վարելու բարձր պատիւին արժանացաւ :

Երբ մենք հոս իմացանք այս եղելութիւնը, ը-սինք իրարու ,— « Սհա թէ ինչ կը նշանակէ հայ-րենիք ունենալ»:

Երանի թէ Շթուրթկարտի տեղեկատուն սխա-լած ըլլար եւ այս մարդիկը, ինչպէս եւ միւսները ազգ ըլլային: Վ.Ա.ՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՓԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
« Ց Ա Ռ Ա Զ »Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՉ ՈՒ

Գնդապետ Ոչ Ոքի հրամանատարութեամբ F. F. I. արձակագէնները կը մարզուէին կուռելու հա-մար «զարնել եւ փախչելու պատերազմը՝ հետեւ-եալ նշանաբանով.— «Ինչմարին յանկարծակիները-րել, զարնել, ոչնչացնել » :

Դիմադրական ղեկավարներուն ժողովը կը դու-մարուէր ուխ տը Լիլ, «Փուռքուա Փա» ճաշարա-նը: Ժողովի օրերուն ճաշարանին տէրը կը ճամ-բէր իր յաճախորդները, ըսելով թէ ուտելիք չու-նի: Եւ տարուան կէսը ուտելիք չունէր :

Իր թափառումի միջոցին մեծդի մարմինը քիչ մը նուազ յոգնեցնելու եւ խոյս տալու համար կեա-թափոյի հետապնդումներէն, օգտագործեց հեծա-նիւ մը: Դիմադրական հին խաղ մըն էր ան՝ հե-տապնդողները դժուարութեան մատնելու: Արդա-րեւ հետիոտն հետեւող մը սոխուած էր վաղել հեծանիւին արագութեամբ, իսկ ինքնաշարժ մը՝ դարձդարձիկ շարժումներ ընել: Քաղաքի մէջ կա-տարուած վտխադրութիւններու առեն հեծելանի-ւը կը դիւրացնէ երկուքէն ալ փախուստը :

Սոսկի մահէն մօտ մէկ ամիս ետք, կեսթա-փոն գնդապետ Թունիի բնակարանին մէջ դտաւ 700.000 ֆր. թղթադրամ. այդ առենուան սակով 14.000 տոլար: Զայն գնդակահարած էին: Իր դի-ակը պատերազմէն վերջ գտնուեցաւ հասարակաց փոսի մը մէջ եւ թաղուեցաւ Մոն Վալերիէն, ազ-գային սրբավայրին մէջ : Բնաւ յայտնի չեղաւ, թէ Թունի մատնութե՞ն թէ պարտականութեան զոհ գացած էր :

Սպայ մը՝ զօրավար տը Թիւսիէօ, կեղծանու-նով Փոնզառալ, նշանակուեցաւ Թունիի յաջորդ : Թեւար որ ի վերջոյ գացած էր գիւղ «քիչ մը պա-դելու», գործի կանչուեցաւ: Իր առաջամեայ յա-ջորդը ձերբակալուած եւ դրկուած էր Գերմանիա, մարդերու ձեռնճերանոց մը,Վիլհելմշաֆէնի մօտ:

Տանիի հետ փարիզ վերադարձաւ: 1944 Ցու-նիս 1ն էր: Պողոտաներուն չագանակենիները սպիտակացած էին կոկոններով, եւ հասարակաց պարտէզներու աղբիւրներուն ցայտող ջուրերը կը պսպղային արեւին ճառագայթներուն տակ :

Այդ օրը «Ամերիկայի Ձայն»ը եւ B.B.C. սկը-սան հեռարձակել լուրեր զարնանային տրա-մադրութեամբ: Օրինակ, «Ծաղիկը շատ կարմիր է», կամ «ձօն կը յիշէ Ռիթաճ»: Եւ վերջապէս՝ « Սուէզի մէջ շատ տաք կ'ընէ. խաղաքարերը զարթ սեղանին վրայ են»:

Զայնասփիւռներուն յարձակման լուրը հա-ղորդելէն անմիջապէս վերջ, երկրաշարժ մը զար-կաւ Նորմանդին: Գետաուսերը երկինք բարձրա-ցան: Հնոտարեան քարէ կամուրջներ խորտակուե-ցան: Հնադարեան քարէ կամուրջներ խորտակուե-ցին: Հնադարեան քարէ կամուրջներ խորտակուե-դիծեր հարիւրաւոր տեղերէ քանդուեցան :

Օդակին մարդիկը զարձեալ իրենց դիրքերուն վրայ էին: Մըլէն եւ Թորէս կը վարէին նաւահանգ-իստներուն պայթումները՝ Լը Հավրէն մինչեւ Շէրպուրկ: Փարիզի փոխադրութեան նախարա-րութեան մէջ գրասենեակի պաշտօնեայ մը՝ Փուռ-վօ, ստանձնեց պատասխանատուութիւնը երկա-թուղիներու բոլոր խանգարումներուն :

Տիւէկ ամբողջ Նորմանտին կը չրջէր, միան-դամայն կատարելով զանազան գործեր :

Իր կառքը ոչ հրանիւթ ունէր, ոչ անիւ: Ինքնա-շարժն ալ գողցեր էին: Ուստի կը նետուէր գեր-մանական հրաապլերուն կամ կառքերուն մէջ , մէկ գործէն միւսը շտապած միջոցին: Իր մանա-գիտութիւնը հետախոյզ գիծերն էին: Լոնտոնէն եկած հրահանգն էր՝ կտրել այդ գիծերը: Երբորդ Ստահակը առանց վրայ աւելցուց նաեւ իր մասնա-գիտութիւնը: Կտրուած գիծ մը դիւրութեամբ կը-նար նորոգուիլ: Ան ոչ միայն կը կտրէր զանոնք, այլ եւ իրարու կը միացնէր տարօրինակ կերպով մը: Այսպէս եթէ Ռոմմել փափաքէր հետախոյզ խօսիլ ճակատի հրամանատարի մը հետ, դիմացէն իրեն պատասխանողը կ'ըլլար ,օրինակ ,սափրիչ մը Մարսէյլէն: Ու գինուորական մեքենագիրները աներկբայ գիծերու խանգարման մասին, կը դա-տապարտէին հետախոյզ կեդրոնները: Կը քանդէ-ին, գարձեալ կը գետեղէին: Ստացուած արդիւն-քէն պարզապէս կը յիմարանային :

Ցունիս 5ի գիշերը գաշնակից ռատիօները Լոն-տոնի մէջ, դադրեցուցին իրենց բոլոր յայտագիր-ները: Մինչեւ առտու, ժամը անդամ մը, կրկնե-ցին մասնաւոր ծանուցում մը,— «Տղաքը կիրակի մեկնեցան»:

Ցունիս 6ի առտուն, մթնշաղին, բոլոր ժամա-նակներու մեծագոյն ռազմական նաւատորմը ե-րեւցաւ Նորմանտիի ծովեզերը :

(Շար.)

խայտաճակները եւ անոնք որ վազը կրնան տպատնալ մեկի՝ ոչ միայն վհատին, այլեւ կանգ առնեն: Ան առեն վերջապէս պիտի գտնուինք իրական խաղադուքեան ճամբուն վրայ »:

750 օդանաւեր կրակ տեղացին

Ուրբաթ օր Ազգաժողովի բանակէն 850 օդանաւեր կրակ տեղացին Հիւս. Քորէայի մայրաքաղաքին, Փիոնկեանկի վրայ: Օդանաւային ամենամեծ ռմբակոծութիւնն էր այս, Քորէայի պատերազմին պայթումէն ի վեր:

Ցարձակումը ուղղուած էր օդանաւային կայաններուն, նորոգութեան արհեստանոցներուն, ձգախէժի գործարաններուն եւ ուրիշ ճարտարապետական կեդրոններու դէմ :

Առաջին անգամ կրակ տեղացին 400 ռմբաձիգները, յետոյ ուրիշ 250 օդանաւեր: Մայրաքաղաքը բոցերու մէջ էր: Աւելի վերջը 250 ռմբաձիգներ եւս յարձակեցան: Հետազօտիչներու տեղեկութեան համաձայն, քաղաքին վրայ բոցերը հասած էին մինչեւ 3000 մեթր բարձրութեան եւ ահռելի պայթիւնները կը լսուէին: Ծանրապէս վնասուած են զինագործարանները, հաղորդակցութեանց գիծերը եւ ուրիշ հաստատութիւններ : Զգախէժի գործարանին պայթումին հետեւանքով ծուխերը երկինք կը բարձրանային մինչեւ 1500—2000 մեթր: Ուրիշ պայթիւն մը փլատակները նետած էր մինչեւ 300 մեթր անդին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒԼԻՍ 14ի աւանդական զօրահանդէսը պիտի սկսի վազը, երկուշաբթի առաւոտ ժամը 9.30ին եւ պիտի վերջանայ 11ին: Պիտի մասնակցին 10000 զինուորներ, ի ներկայութեան Հանրապետութեան նախագահին :

ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՄԱՆԱՍԵ ՍԵՒԱԿ, քիմիաբանութեան դասախօս, Ֆիլատէլֆիոյ համալսարանին մէջ, Փարիզ եկած է, մասնակցելու համար Քիմիաբանութեան համաժողովին Սոռպոնի մէջ, իբրեւ ներկայացուցիչը Մ. Նահանգներու Ծովային նախարարութեան :

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ նախարարները խառն ժողով մը գումարեցին Դամասկոսի մօտ՝ Պլուտանի մէջ, քննելու համար միջազգային եւ արաբական խնդիրները :

ՑՈՐԴԱՆԱՆի թաղաւորը դարմանելու համար երկու եղիպտացի մասնագէտ բժիշկներ Ամման գացին :

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՑԻՆ 24 հազար հոգի տեղահանուեցան Մայիս 21էն մինչեւ Յունիս 29: Իսկ Յունիսի ընթացքին Հունգարիոյ մէջ հարիւրաւոր ընտանիքներ դէպի հիւսիսային եւ արեւմտեան քաղաքները քչուեցան, ըստ Անգլիոյ արտ. նախարարութեան ստացած տեղեկութեանց: Անգլիական կառավարութիւնը այս խնդիրը պիտի յանձնէ Ազգաժողովին քննութեան :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ փախստականներու ապաստանի իրաւունք պիտի տայ Արեւմտեան Գերմանիան, սոսկումներ կատարելէ ետք, որպէսզի լրտեսներ ալ չպրծին: 200 հազար է արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական փախստականներու թիւը: Կէսը կը դանուի Պաւարիոյ մէջ: Նոր հասնողներու համար մասնաւոր չէքան մըորոշուածէ: Անդամ մը որ ընդունուին իբրեւ քաղաքական յանցաւոր, այլեւս չեն կրնար արտաքսուիլ :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երէկուան կուռքը, Տիկին Աննա Փաուերքոր, որ Սթալինի մտերիմն էր եւ արտաքին նախարարութիւնը կը վարէր տիրապար, բանտարկուած է, համաձայն վերջին տեղեկութեանց: Մօտերս պիտի դատուի միւս ամբաստանեալներուն հետ: Մաքրագործումները կը շարունակուին: Լուրի մը համաձայն երկու հարիւր ըսպաներ ձերբակալուած են, իսկ 3000 ոստիկանական պաշտօնեաներ աքսորուած :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը, Մըք Քլոյ, ուժգնօրէն բողոքեց խորհրդային հրամանատարին, գերման իրաւագէտի մը առեւանգութեան առթիւ: Ռուս զօրավարը պատասխանեց թէ Պերլինէն բացակայ էր եւ քննութիւն բացած է :— Զօրավարը իր մեկնումին առթիւ ճառ մը խօսելով հաւատաց թէ անխուսափելի է բոլշեւիկեան բռնապետութեան տապալումը, բոլոր ազատական երկիրներուն մէջ :

«ԿԱՐՄԻՐ ԱԻԱԳԵՐԻՑ»ին դէմ պայքարը կը շարունակուի Անգլիոյ մէջ: Երեքշաբթի օր երեսփոխան Ժոզովէն եւ Լորտերու Ժողովէն պիտի պահանջուի դատի քաշել երէցը, Հ. Ճոնսըն, իբրեւ «դաւաճան» :

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈՂԻ կազմակերպութեան ըմբոստ երեսփոխաններէն 30 հոգի նոր կուսակցութիւն մը կազմեցին, «Անկախ խմբակցութիւն» անունով : Կազմակերպութեան երեսփոխաններուն թիւը 118-էն իջած է 85ի: Ուրիշ հրաժարումներ ալ կը սպասուին :

ԹՈՒՆՈՒԶի աքսորականները արտօնութիւն ըստացան մայրաքաղաք վերադառնալու :

ՍՈՒՐԻՈՑ պետը, զօր. Շիշաքլի, Իսրայէլէն եւս կը պահանջէ Գալիլիոյ ծովուն արեւելեան ա-

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ Մէջ Յուլիս 27ին, Տէսիլի անտառին մէջ: Մանրամասնութիւնները չեն ղրկուիր :

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մխիթարեան հաստատութեան, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է դաշտադաստիարակութիւն մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այդ Հ. Ց. Դ. Թանգարանը, Յուլիս 20ին: Օթօքարները կը մեկնին Bld. Carnotէն: Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Յովհ. Ջերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի: Մանրամասնութիւնները չեն ղրկուիր :

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐԿՕ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Մինչեւ Յուլիս 20, Galerie Raymond Duncan 31 Rue de Seine :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, ՄԱՐՍԻԼ.— Ունանեան, հաճեցէք յայտնել ձեր հին հասցէն:
ՍԻՆ ՏՂՆի.— Ալիքսանեան: Նոյնպէս :

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ԳՆԵԼ

«ԱԶԴԱԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

25 ամեակին նուիրուած մեծածաւալ բացառիկը

Մօտ 140 էջ, գեղատիպ կողք, մասնաւոր թուղթի վրայ :

Պատրաստուած նշանաւոր ծաղրանկարիչ Տիրան Ազէմեանի կողմէ: 200է աւելի նկարներ, մանրամասն տպագրութիւն նոր տառերով եւ ճաշակաւոր դասաւորումով :

Անոր մէջ պիտի գտնէք լիբանահայ գաղութի 25 տարուան կեանքին համապատկերը, ազգային, քաղաքական, մտաւորական, մշակութային, առողջապահական, մարզական եւայլն :

Մասնաւոր բաժին մը յատկացուած է վերջին 25ամեակի ընթացքին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր գաղութներուն ունեցած կարեւոր մահերու :

Այս բազմաշխատ եւ անդադրում հրատարակութեան իրենց մասնաւոր աշխատակցութիւնը բերած են Սփիւռքի գրեթէ բոլոր հայ մտաւորականներն ու գրագէտները ինչպէս նաեւ «Ազդակ»ի աշխատակիցներն ու թղթակիցները :

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ :

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, **51 Rue Mr. le Prince:**

ՓԱՐԻԶԻ Հայ. Եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմինը՝ ղպրոցներու համար շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:— Տէր եւ Տիկին Մինաս Ցարութիւնեան, իրենց հանգուցեալ հօր՝ Եդուարդ Շիրինեանի յիշատակին 2000 ֆր., Պ. Արմէն Ցակոբեան (Ճարտարապետ), Տիկին Նուարդ Գ. Կիւլպէնկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆր., Տէր եւ Տիկին Զաքչաքեան Տիկին Գալըօթուբեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆր.: — (Դիւան)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 20 Յուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ: Կը նախագահէ հայրենակից Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ: Կը բանախօսէ ԲԱՐԳԷՆ ՔՀՆԳ. ԱՐՄԼԱՆԵԱՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարսանեկան չաքարները (dragées) ամէն տեսակ ծնունդներէն եւ մրգերէն (desserts)

30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82
եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

փը: Միեւնոյն ատեն կ'ուզէ վերաքննել տալ զինադադարի պայմանագիրը :

500.000 փարիզցիներ օդափոխութեան կ'երթան այսօր - վազը: Երկաթուղիներու վարչութիւնը 160 յատկացուածական կառախումբեր տրամադրած է :

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ իր նիստերը յետաձգեց մինչեւ հոկտեմբեր, ամառնային արձակուրդի առթիւ:

ՓՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ արդիւնքը գոհացուցիչ կը գտնէ վարչապետը: Տուրքերու եկամուտն ալ աւելցած է :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՒՈ ՊՈՒԱ ԴՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՑԱՌԱՋ կը նուիրեմ

Մարսէյլէն Պ. Անրի Տէր Մինասեան իր քննութեան յաջողութեան առթիւ (conducteur Typographe վկայուած Centre Laperrineէն) մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր մեծ հօր՝ Պօղոս Տէր Մինասեանի, Ամերիկա :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի: Յուլիս 27, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Ծանօթ անտառին մէջ :

Կը խնդրուի նկատի առնել :

ՀԱՑԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՍ

Օգոստոս 16էն 22: Պայմաններու համար դիմել ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆի

11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme):

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով Bagnoletի մէջ, յարմար գինով տուն մը, կահաւորուած կամ ոչ, երեք սենեակ, խոհանոց, débarras, entrée, պարտէզ : Պարտէզին եռեւը ուրիշ տուն մը զոր կարելի է արհեստանոցի վերածել: Բաղնիք կահաւորուած, chauffage centralեւ երկու W.C.,(tout à l'égout),կազ, էլեկտրականութիւն եւ ջուր: Porte des Lilasէն (Փարիզ) 500 մեթր հեռու :

Դիմել՝ Յուլիս 15էն սկսեալ տեղին վրայ 31 rue de Pernelle, Bagnolet (Seine), ամէն օր 9—12 եւ 2—7, բացի կիրակիէն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Իջնել métro Gambetta եւ առնել թիւ 101 օթօպուսը եւ իջնել Mairie de Bagnolet կամ երթալ Porte des Lilas եւ քալել :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, գերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ, autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան : Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար դին: Երեք տարուան պայ վերանորոգելի: Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել գերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ: Tél. Sarcelles 49, (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3): Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

MORY etCo.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց որեէ ծախքի կամ ձեռնպահութեան , առաջգրին համար :

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՈՐ . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպափիի

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ···

Հանելի մթնոլորտի մը մէջ

Ամէն Ուրբաթ, Շաբաթ եւ կիրակի ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԻՆ երգերը ու արեւելեան նուագը պիտի դոնէք այնտեղ :

Ելէք métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette եւ

24, RUE ST. LAZARE

Զեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՋԱՔ ԸՐԵԱՆ

184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet

Մաքուր եւ արագ ապահարկութեամբ ձեզի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ամէն կարգի նպարեղէններ :

Métro Mairie - Lilas Հեռ. Avr. 58-11

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 16 JUILLET 1952 Չորեքշաբթի 16 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6814—նոր շրջան թիւ 2225

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԿԱՆ ԵՒ ԲԱՑԱԿԱՆ

Ինչ որ քաղաքական գործունէութիւն կը կոչենք, ամէն բանէ առաջ դիւանագիտութիւն է եւ շարժում: Հետեւաբար կը պահանջէ ներկայութիւն:

Դիւրին է հեղինակաւոր կարծիքներ յայտնել, ընկղմանելով բազմոցի մը անկիւնը կամ կռնակը տալով թիկնաթոռի մը:

Հաճելի՛ է նստիլ պատուհանին առջեւ եւ ուղեղիդ մշակել, դիտելով հորիզոնին պայծառութիւնը կամ սեւ-մութ ամպերը:

Անհամար բազմութիւն մը կը կազմեն այդպիսի «աղտաէր»ները եւ «քաղաքագէտ»ները: Ամբողջ սերունդ մը:

Տարէց ըլլան թէ երիտասարդ, անոնց տիրական դիծը եղած է քաղաքականութիւն վարել մէկ ուղղութեամբ, — միշտ հեռու մնալով կրակէն:

Ինչո՞ւ կրակին մօտենալ եւ մատը մոխիրը թաթխել, երբ կրնաս երեւելի դէմք մը դառնալ՝ հեռուէն դիտելով, դատելով, դատափետելով...

Ամէնէն բարեմիտները ալ չափազանց ժխտական դեր կը կատարեն այս ճամբուն վրայ, տնտեսակցաբար: Նոյն իսկ եթէ օժտուած ըլլան աշխարհի բոլոր խմատուութեամբ:

Իսկ չարամիտները, նենգամիտներն ու խմատականները պարզապէս իրենց կոչումին կը ծառայեն, — խառնակել: Մէկը եւ արիւն պղտորել: Իրար խառնել սուտն ու իրաւը, մթնոլորտ ստեղծելու համար:

Եթէ յաջողեցան, կը ցնծան, գինարբուքներ սարքելով: Եթէ ձախողեցան, ոչինչ· նորէն կը փորձեն: Պատեհութի՛ւն կը պակսի, նոր քուէթիւններ եւ ցնդաբանութիւններ յերիւրելուհամար:

Ահա թէ ինչո՛ւ, ամէն անգամ որ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը քաղաքական ձեռնարկ մը կատարէ, անմիջապէս դաւադրութեան մը հոտը կ'առնեն:

Իրենք վարժուած ըլլալով ամէն խնդիր «ի բացակայութեան» լուծելու, չեն կրնար ըմբռնել թէ ինչպէս կարելի է դատ հետապնդել «ի ներկայութեան»:

Իրրեւ կենդանի գործի կուսակցութիւն, Դաշնակցութիւնը միշտ ալ հետամուտ է միջազգային կապեր, յարաբերութիւններ հաստատելու: Զգացնելու իր ներկայութիւնը:

Ու չի վախնար մօտենալ կրակին: Ի հարկին կրակն ալ կը նետուի, եթէ ոչ դեռին չհասնելու, գոնէ չարիք մը խափանելու համար:

Կարճ խօսքով, ունի հիմնական, հաստատուն տեսակէտներ, եւ յանձն կ'առնէ անհրաժեշտ աշխատանքը, գնահատելու համար:

Դաշնակցութեան հակառակորդները չատ լաւ գիտեն թէ ուրիշ քաղաքական կուսակցութիւն չի կրնար խուսափիլ այս տարրական պարտականութենէն:

Եւ սակայն, չգիտնալ կը ձեւացնեն: Կամ անպատճառ ծուռ կը մեկնեն:

Այդ է պատճառը որ անոնք «դաւադիր» կամ «գործակալ» կը տեսնեն ամէն կողմ: Որեւէ յարաբերութեան կամ ձեռնարկի առթիւ:

Այս կանխակալ կարծիքը դամբ պէս մխուած է իրենց գլխուն մէջ:

Ամէնէն քնարեր առասպելն ալ թեւ կուտայ իրենց ախտաւոր երեւակայութեան, ոտքի վրայ պառնացելու եւ ամբոխին կեր ճարելու համար:

Ի բնէ դաւադիր, անոնք երբեք առիթը չեն փախցներ նոյն իսկ օտարները, Ֆրանսացին, Ամերիկացին կամ Պարսիկը զրպռելու համար Դաշնակցութեան դէմ: Ճաճախ անոնց մայրենի լեզուներով: Թուղթիկներ տպելով եւ բաժնելով: Գաղտնի տեղեկագիրներ եւ ցուցակներ կազմելով:

Անոնք բացակայ են որեւէ չինարար, հանրօգուտ աշխատանքէ: Բայց միշտ ներկայ՝ երբ հրապուռտ ածած է ջուր պղտորել եւ մուր քսել:

Հրաշքի պէս բան մը պիտի ըլլար, եթէ այս թղուկները օր մը փորձէին որոշ պարտականութիւններ ստանձնել, որեւէ գաղութի ապահովութիւնն եր համար: Առանց մէկուն քիթը արիւնելու:

Անոնք չատ աւելի «նուիրական» պաշտօն մը ունին, — ճեղքեր բանալ ներքին, աղգային ճակատի վրայ, օգնութեան կանչելով յեսին օտարատի վրայ, օգնութեան կանչելով յեսին օտարատի կանոր: Առանց մտածելու հետեւանքները: Միշտ ի հեճուկս Դաշնակցութեան:

Շ·

Յուլիս 14ը Փարիզի մէջ

13.000 ՋԻՆՈՒՈՐ, 300 ՀՐԱՍԱՅԼ, ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՕԴԱՆԱՒԵՐ

Երկուշաբթի օր արտակարգ հանդիսութեամբ տօնուեցաւ Յուլիս 14ը, Փարիզի մէջ: Աւանդական զօրահանդէսին կը մասնակցէին աւելի քան 13.000 զինուորներ, 600 զրահատպատ կառքեր, 300 հրաձայլեր եւ բազմաթիւ օդանաւեր: Թէեւ 621.000 քաղաքացիներ օդաչոխութեան զացած էին, բայց անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր Շան զ'Էլիզէի պողոտային վրայ եւ կողմնակի փողոցներուն մէջ, դիտելու համար հանդիսութիւնները: Ազարողութեանց ներկայ էին Հանրապետութեան Նախագահը եւ նախարարները, Ատլանտեանի զինակցութեան սպարապետը եւ ընդհ· քարտուղարը, զօր· Ռիճուէյ եւ Լորա Իսմէյ: Զօրանցքէն առաջ, Հանրապետութեան Նախագահը զօր· Ժիւէնի յանձնեց մառնչալութեան գաւազանը:

Զօրահանդէսին մէջ աչքի կը զարնէին Ֆրանսական բանակին վերակազմութեան առթիւ հաստատուած նորութիւնները: Երկու նոր զօրաբաժիններու զինուորները առաջին անգամ կը մասնակցէին զօրահանդէսին: Ասկէ զատ 60 աղեղական օդանաւեր կը սաւառնէին որոշ բարձրութեամբ:

Տեղական թերթերը մանաւանդ զոհունակութեամբ կ'արձանագրեն թէ զօրահանդէսը ճշմարիտ արտայայտութիւնն եղաւ վերակազմուած բանակին:

Կէսօրէն առաջ տեղի ունեցաւ ժողովրդական թափորը Պաստիլէն Նասիոնի հրապարակը, առաջնորդութեամբ համամնաւոր կուսակցութեան եւ ուղեկից կազմակերպութեանց: Թափորին կը մասնակցէր նաեւ Ժաք Տիւքլօ, որ նոր արձակուեցաւ բանտէն: Զանազան նշանախօսքերու կարդին, բազմութիւնը կ'աղաղակէր.— Ազատ արձակեցէք Անտռէ Սթիլը («Իմանիթէ»ի խմբագիրը):

× Աւանդական պարերն ալ տեղի ունեցան մեւնոյն ոգեւորութեամբ, կիրակի գիշերէն մինչեւ երեքշաբթի, ամբողջ երկրին մէջ:

× Նոյն օրը մասնաւոր զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ նաեւ Հնդկաչինի մէջ, մասնակցութեամբ 15.000 զինուորներու, մեծ մասը հին ռազմիկներ որոնք պատերազմը կը շարունակեն վեց տարիէ ի վեր: Բազմաթիւ օդանաւեր կը սաւառնէին եւ տասը հազար բնիկներ կը դիտէին զօրահանդէսը, հակառակ տեղատարափ անձրեւին: Ֆրանսական մարզպանը չբանչաներ բաժնեց 40 քաջերու, որոնց մէկը կին վայրաչու մըն է:

Ուրիշ երկիրներու մէջ Ֆրանսական գաղութները խանդավառութեամբ տօնեցին Յուլիս 14ի տարեդարձը: Ուշագրաւ էին մասնաւորապէս Նիւ Եորքի եւ Հռոմի տօնակատարութիւնները:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՐ ԴՐԱՑԻՆԵՐԸ

Թուրքիոյ «Ջաֆէր» թերթը որ կառավարութեան բերանն է, խմբագրականով մը կը ձայնակցի Թիթոյի այն յայտարարութեան թէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ դործակցութիւն մը անհրաժեշտ է, բայց աւելորդ է դինակցութեան դաշինք կնքել: Ըստ «Ջաֆէր»ի այս տեսակէտը կը համապատասխանէ միջազգային քաղաքականութեան: Ժողովուրդներու միջեւ գործակցութիւն մը կը հիմնուի փոխադարձ չահերու վրայ, դաշինք եւ դինակցութիւն հետեւանքներն են: Ակնեբեւ է որ Եուկոսլաւիոյ վարիչները գիտեն թէ ո՛ւր է իրենց չահը: Շահերու եւ տեսակէտներու հաստատուն մէտութիւն մը Թուրքիոյ, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ, կրնայ կազմել խաղաղութեան ամուր հիմքը, համապատասխանելով արեւմտեան աշխարհի չահերուն:

× Մ· Նահանգներու պատերազմական նախարարի օդնականը, Նէյ, Պելկրատ դնաց, խորհրդակցելու համար մառեչալ Թիթոյի հետ: Այս առթիւ սեղան մը սարքուեցաւ, մասնակցութեամբ ամերիկեան եւ անգլիական դեսպաններուն: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը նոր յաջողութիւն մը չահած է: Ամերիկացիները խոստացած են աւելի մեծ քանակութեամբ զինամթերք եւ զրամ տրամադրել: Այս պարագան որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ

Արեւելեան Գերմանիոյ ալ Արքանեակ

ՏԱՍՆԵՒՄԻԿ ՎՃՌԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

Արեւելեան Գերմանիոյ համաձնավար կուսակցութիւնը Յուլիս 13ին վերջացուց իր Բ· համագումարը, քուէարկելով յաուելեակ գործունէութեան ուղեգիծը որ կը բաղկանայ 11 յօդուածներէ: Այս ծրագրին գործադրութեամբ, արեւելեան Գերմանիան պիտի դառնայ նոր արբանեակ մը Մ· Մուրթեան, ինչպէս Չեխոսլովաքիան կամ Լեհաստանը: Ահաւասիկ ծրագրին գլխաւոր կէտերը·

1. Պաշտպանութեան նախարարութիւն մը պիտի հաստատուի· Վարիչը նշանակուած է արդէն:

2. Պայքար՝ արեւմտեան Գերմանիոյ ընկերվարականներուն, կաթոլիկներուն, գործազուրկներուն եւ պիւզացիներուն հետ, զանոնք ազատելու համար դրաւումէն, գերութենէն եւ Պոնի կառավարութենէն:

3. Զօրացում կուսակցական համերաշխութեան·

4. Զօրացում ապահովութեան, չնորհիւ բանակին եւ ուրիշ միջոցներու:

5. Ամրապնդում յարաբերութեանց՝ Մ· Միութեան, Չինաստանի եւ ժողովրդական հանրապետութեանց հետ·

6. Ճշմարիտ ընկերվարութեան հաստատում արեւելեան Գերմանիոյ մէջ:

7. Զօրացում պետական իշխանութեանց:

8. Դիմադրական պայքար· կազմակերպում զինեալ պաշտպանութեան եւ բազմապատկում արտադրական կարողութեան:

9. Ցարաճուն արձնութիւն կուսակցութեան ծոցին մէջ եւ զօրացում դասակարգային պայքարի: Զդուշութիւն օտար ազդայնականութեան դէմ:

10. Պայքար քաղքենի վարդապետութեան դէմ:

Տրուած որոշումներէն մէկն ալ պարտաւորիչ զինուորութիւնն է: Օրէնքը, որ պատրաստ է արդէն, պիտի հրատարակուի գաշնակիցներուն եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջեւ կնքուած համաձայնութեանց վաւերացումէն ետք: Զինուորութեան ենթակայ են 18—45 տարեկանները: Մասնաւոր յօդուած մը կը նախատեսէ 18էն 60 տարեկան այրերու եւ կիներու զօրաչարժ՝ տեխնոդական պարապաներ մէջ: Առ այժմ մասնաւոր պաշտօնեաներ կը չրջին գիւղերը, զինուորագրութեան համար, 100 մարք առանալով իւրաքանչիւր նորագրի համար:

Ուրիշ որոշումի մը համաձայն, վերջերս ջնջուած հինգ երկրամասերը (լանտ) պիտի վերածուին 15 վարչական չրջաններու (նահանգ)· Զօրավար մը նշանակուած է իրրեւ չտկապ Մ· Միութեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ բանակներուն:

Նոր մաքրագործում մը պիտի կատարուի, վարչական օրկաններու եւ արհեստակցական միութեանց մէջ:

Եւ վերջապէս նոր ծրագիր մը մշակուած է· փութացնելու համար հաւաքական հողագործութեան հաստատումը (կոլխոզ):

Ինչպէս կ'երեւայ, կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Վալթըր Իւլպրիխտ, որ Մոսկուայի վստահութիւնը կը վայելէ, յաջողած է միաճայնութեամբ քուէարկել տալ իր դաղափարները:

× Արեւելեան Գերմանիոյ համաչնավարները հեռագիր մը ուղղեցին Մոսկուայի, խոստանալով բանակ մը կազմել, պաշտպանելու համար ժողովրդական հանրապետութիւնը:

ԼՈՆՏՈՆի խորհրդային դեսպանատան Բ· քարտուղարը, Կուզնեցով, մէկ չաբաթ պայմանաժամ ստացաւ, Անգլիայէն հեռանալու համար, այն ամբաստանութեամբ թէ գաղտնի տեղեկութիւններ քաղած է արտաքին նախարարութեան պաշտօնեաներէն Մարշըլէյ, որ հինդ տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ անցեալ չաբթու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐ ԵՐՈՎՊԻԱՅԷՆ

Արձակուրդով Փարիզ եկած է մեր երբեմնի աշխատակիցը, բանաստեղծ-ուսուցիչ Արսէն Ա.ՀԱՀեան, որ ինը տարիէ ի վեր կը վարէ Ատոխս-Ապէպայի ազգ· վարժարանին տեսչութիւնը:

Դարձեալ Ատոխս-Ապէպայէն Փարիզ եկած է, իր ընտանիքին հետ, ընկեր Մուչեղ Երեւանեան, բնիկ Պարսիկաստի:

Եթովպիոյ մայրաքաղաքին մէջ կան աւելի քան հազար Հայեր, բոլորն ալ բարեկեցիկ: Ազգ· վարժարանը ունի 160 աշակերտ: Կառավարութիւնը ամէն դիւրութիւն կ'ընծայէ Հայերուն:

Լոնտոնի մէջ: Կարծողներ կան թէ Մոսկուա կրնայ բարեփոխել իր ընթացքը Եուկոսլաւիոյ հանդէպ, նոր անակնկալներ ստեղծելով: Մէս կողմէ, հաւանական կը դանուի համաձայնութիւն մը Եուկոսլաւիոյ եւ Յունաստանի միջեւ, Պալքաններու պաշտպանութեան համար:

Ի՞ՆՉ ՄՆԱՑԱԾ Է ՊԱՐՏԻԶԱԿԷՆ

*****

ԽՄԲ.— Պոլսոյ «Մարմարա» թերթէն կ'արտատպենք հետեւեալ գրութիւնը, խորհրդածութիւնները ձգելով ընթերցողին (Ծուլիս 2 եւ 3).—

«Պարտիզակ սովորական դիւղ մը չէր: Ան իր աշխարհագրական դիրքին դեղեցկութեամբ, իր զուտ հայ բնակչութեամբ, իր խնարհ եւ զրեթէ անյայտ ծագումով եւ անօրինակ բարգաւաճումով, իր եռուզեռ կեանքով, իր արթուն եւ զարգացած բնակիչներով, իր յառաջդիմասէր եւ կրթասէր ձգտումներով, կը ներկայացնէր չափական վայր մը, որ իր առանձնայատուկ գրոշմը դրած է բոլոր անոնց վրայ որոնք հոն ծնած ու ապրած են:

«Պարտիզակ կառուցուած էր համայիչ դեղեցկութեան մը գիրկը լայնանիստ լերան մը լանջքին վրայ, զոր կը շրջապատէին վերէն՝ կասկենի եւ կաղամախի խիտ անտառներ, իսկ երկու կողմերէն քմայքոտ ընկողմումներով իարու կոթըռնած բլրակողեր, զոր կը ծածկեն մրգածառերով եզերուած բազմաթիւ թթաստաններ, ու առջեւը, սառըռուն մինչեւ ծով կ'երկարէր այդեւէտ պարտէզներու անսահման տարածութիւն մը, սանրըրուած կանաչութեան մը բովանդակ կենսունակութեամբը յուռթի:

« Բայց ինչ որ իր միջավայրին մէջ ամէնէն ուշագրաւը կը դարձնէր այս գիւղը, եռուզեռ կեանքի այն խայտանքն էր մանաւանդ, որ ներքնապէս կը լեցնէր զայն:

« Իրիկունները, ժամուն զանգակէն առքը, երբ այգիներէն, դործարաններէն եւ դպրոցներէն տուն դարձած էին այրերը, կիներն ու տղաքը, ան իր մէկ ծայրէն միւսը ամբողջովին կը թնդար մեծ ու պզտիկներու երդ ու կանչիւններովը, ու օտարական մը, կարճուկ անտառի թաւուրքէն կամ Ս. Մինասի բարձունքէն լսելով զանգուածային այդ ազազակը, պիտի չկրնար հասկնալ թէ ինչպիսի խնծդանքի կամ ցնծութեանց արարայատուԹիւն էր ան»:

Պարտիզակի կառուցուածքի եւ բնական դեղեցկութեան մասին զաղափար չունեցող նորահասներու համար, բաւական է կարդալ վերի հատուածը, զրուած բարձրաստիճան հոդեւորականի մը կողմէ:

1915 Օգոստոս 2ի մեր վերջնական բաժանումէն երեսունը եօթը տարի վերջ, երբ կ'ուզեմ այցելել ծննդավայրս, մեր ընտանեկան օճախի ջերմութիւնովը հոգիս տաքցնելու, Ս. Մինասի կեդասուռ ջուրէն խմելով տարիներու ծանրութեան տակ ընկճուած մարմինս կազդուրելու, լուսաղբիւրի եւ դեղնութեան աղբիւրի ջուրով աչքերս լուալու առաջադրութեամբ, կատարեալ ուխտադնացութեան մը տպաւորութիւնը ձգեց վրաս:

Սէյմէն՝ Պարտիզակի նահանգապետը՝ իր անունին իսկական առումով բնակավայր մը դարձած էր: Սրճեփ Աղասի աղբօր ունեցիին ծայրը գտնուող մշտավառ կրակը ,որ անցորդին սիկառէթը վառելու սահմանուած էր, մոխրացած էր, չկային ոչ ունելին, ոչ սրճարանը ,ոչ Աղասի աղբարը եւ ոչ անցորդը, ամայութիւն ամէն կողմ, չկային դպրոցին նաւերը ու անոնց ոամիկ նաւապետները՝ խնամին ու Պետիկ ըէիզը:

Սէյմէն դէպի Պարտիզակ երկարող հինգ քիլօմէթրնոց ճամբան կանաչութիւնով եղերուած ճոխութիւնը անչքացած էր, տեսայ միայն ընդարձակ դաշտադետինները, որոնք պիտի կանաչենան յառաջիկային երբ սակաւաթիւ բնակչութիւնը վերջացնէ իր ցանքի աշխատութիւնները:

Երբ մեր կառքը հասաւ վարի դերեզմանատունը, չանացի մօտենալ բնտանեկան դամբարանիս, որունք չինուած էին կեդրոնական ճամբուն ճախակողմը, չկային այդ դերեզմանատան մէջ թաղուած բոլորը, չկային պապեր ու մամեր, որոնք իրենց չրջանին վայելեցուցած էին դիւղը եւ բազմացուցած դիւղին բնակչութիւնը, որ մինչեւ տասնեակ հազարներու հասած էր վերջին տարիները ,առանց հաշուի առնելու միւս հազարները ,որոնք կանուխ հեռացած էին դիւղէն, ի խնդիր ապազայի եւ մամոնայի:

Դերեզմանատան մուտքի մօտիկէն, կարելի եղաւ տեսնել ժպդոյն համայնապատկերը Պարտիզակին, կեդրոնի Ներսէս — Շուշանեան վարժարանի յաղթական կեցուածքը, ամերիկեան բարդարդոյն վարժարանի անկաուած թաղամասը, Թզուկ անտառի Թաւուրքը կալերի դեանին վրայ չինուած հանրային պարտէզը եւ Ս. Մինասի բարձունքը, այսօրուան չարժապատկերի արագութիւնով կ'արթննային մաքիս մէջ ու աչքիս առջեւ կը պատկերանային բոլորը իրենց հին չիշատակներով. չկային այդ բոլորը, չկային միլիոնաւոր թթենիները, որոնց թերթիկները կեանք ու լոյս կը բերէին Պարտիզակին, չկային այն հաստաբուն ծառերը, որոնց չուքին տակ հազարաւոր յոդնածներ իրենց հանդիստը կը դանէին:

Դէպի արեւմուտք լուսաղբիւրի բարձրաբերձ ծառերը, որոնց չորսին միացումը Սահակ Մեսրոպեան եւ Սահմանադրութեան տարեդարձի տոնակատարութեան իրը ամպիոն կը ծառայէր, ուրկէ կը վառաբանուէին Սուրբերը եւ կ'օրհնուէրժողովուրդը. չորացեր էին այդ պատուական եւ պատմական ծառերը:

Ցամքեր էին լուսաղբիւրը, ցատկան ջուրի չրվիժը, դեղնութեան աղբիւրը եւ եաասխին ձորը, օձիկ օձիկը ճամբորդի կարօտը քաչեր ու կորընցուցեր էր իր հեաքը, ո՞րը համբեմ, չէր լսուեր տղոց երգն ու մչակին կանչը, լռութիւն էր պատեր ամէն կողմ, Աբեւելքէն մինչեւ Արեւմուտք:

Կառավարչատունէն զատ չկայ ոեւէ չինք կամ բնակարան, որ յիշեցնէ անցեալը:Հրկիզուած դիւղին մէջ տնկուած են բազմաթիւ ծառեր ու չինուած են համրուած թուով տուներ, բազմաթիւ դոմեր ու յարդանոցներ: Պարտիզակի այժմու բնակչութիւնը հաւաքուած զանազան վայրերէ , հազիւ հինգ վեց հարիւր անձ կը համբէ, որոնք բարի չինականներ են եւ ունին իրենց աղօթատեղին եւ դպրոցը:

Գիւղախումբին միւսիրը զարդացած եւ աչխատասէր եւ աղատամիտ երիտասարդ մը, ճիդ ու չանք չի խնայեր ժողովուրդին բարօրութեան եւ արտադրութեանց բարւոք մատակարարութեան համար, ու անոնց դրամական եւ այլ կարիքները հայթայթելու նպատակաւ կառավարչական մօտիկը դրասենեակ մը բացած է ու անձամբ կը հսկէ գործառնութեանց: Այժմու պարտիզակցին անտեսած է այդիներու , թթաստաններու եւ մրգածառերու անհրաժեչտութիւնը: Օգտակար թելադրութիւններ ըրի բարի եւ հետաքրքիր չինականներուն, որոնք եկած էին բարեւելու իրենց հին մէկ դիւղացիին ;

Պարտիզակէ վերադարձիս զգացի որ սիրտս ճմլուած էր որովհետեւ հոն չգտայ յիշատակ մը Յովակիմեան Սեբէոնոս սրբազանէն, Դուրեան եւ Գուշակեան պարիարքներէ, Աղաւունի եւմազլումեան արքեպիսկոպոսներէն, վարդապետներ Հ. Աբսէն Ղազիկեանէ, Թորոսեանէ, Հարթլեանէ, Հացունիէ եւ Տայեցիէ, Փրօֆ. Տէր Յակոբեանէ, Մալեան, Եր. Տ. Անդրէասեան, Տէր Յակոբեան, Մխալեան եւ այլ մտաւորական բազմաթիւ ուսուցիչներու եւ կրթասէր Հաճի Աղաներու հոյլէն, որոնք տարիներով աչխատած ու բարձրացուցած էին դիւղացիին կրթական մակարդակը:

ՅԱԿՈԲ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Ադի ջուրի օգտագործումը

Միացեալ Նահանգներուն մէջ չատ պարզ եւ խնայողական մեթոտ մը դտած են, ծովու ջուրէն աղը անջատելու համար:

Եթէ բոլոր յոյսերը իրականանան, անհաչուելի բարիքներ պիտի վայելենք: Այն ատեն կարելի պիտի ըլայ բարեփոխել անապատային անջրդի չրջանները, ուղուած քանակութեամբ անուչ ջուր փոխադրելով: Նոյնպէս պիտի օգտուին այն ճարտարարուեստական երկիրները, որոնց ջուրի նը զաղումը իրական վտանգ մը կը դառնայ իրենց անտեսական զարդացման համար:

Այս նոր հնարքը, զոր կը պարտինք Հարուրբոտ համալսարանի բժչկական ճիւղի դասախօս Ուօլթըը Ճըտայի ու իր գործակիցներուն, հիմնուած է «իօն»ներու փոխանակութեան մասնայատկութեան վրայ:

Ինչ է իօնը: Կարդ մը նիւթեր հաստատուն վիճակի մէջ ելեկտրականութեան վատ հաղորդիչ են: Այսպէս, օրինակ՝ աղը, կամ քացխային թը թուն: Բայց երբ զանոնք լուծենք ջուրին մէջ, ելեկտրական հոսանքը կրնայ անցնիլ լուծոյթէն:

1887ին Շուէտացի քիմիագէտ Սվանտ Առհէնիուս էր որ ցոյց տուաւ թէ աղերը լուծելով ջուրին մէջ, ատոնց կարդ մը մասնիկները (molecule) կ'անջատուին իրարմէ ու կը կազմեն հիւլէական խմբաւորումներ: Ասոնցմէ ոմանք օժտուած են դրական ելեկտրականութեամբ, իսկ ուրիչներ՝ ժխտական ելեկտրականութեամբ: Ահա ասոնք են որ կը կոչուին իօններ:

Նորահնար մեթոտը կ'օգտագործէ համադրական պատչաճ նիւթեր որոնք կը ներկայանան բարակ խաւերու կամ թաղանթներու ձեւի տակ: Ասոնք կերպընկալ աժան նիւթեր են մեծ մասով հանքածուխի խայծդանէ կամ քարիւղի բաղադրութենէ ստացուած:

Երբ ելեկտրական հոսանք մը անցնի այս թաղանթներէն, իսկոյն տեղի կ'ունենայ դրական եւ ժխտական հոսանքներու փոխանակութիւն մը որ պատճառ կը դառնայ կարդ մը հանդյային նիւթերու թէ աղերու տարանջատման, համաձայն իրենց պարունակած ելեկտրականութեան: Եթէ խնդրոյ առարկայ կազմածին մէջ ջուր լեցնենք, երկու ջուրի հոսանքներ յառաջ կուգան. մին՝ առնուչ ջուրի հոսանք մը, (մօտաւորապէս հեղուկին երկու երրորդը)որմէ աղը ընդլուծած է դրեթէ ամբողջութեամբ, իսկ միւսը՝ աղի ջուրի հոսանք մը ուր խտացած է հեղուկին պարունակած աղը եւ հանքային նիւթերու ամբողջութիւնը: Ջուրին քանակը միշտ նոյնը կը մնայ եւ կարելի է բարձրացնել, ելեկտրական հոսանքին ուժգնութեան յաւելումով: Ես սակայն այս ալ իր կարգին կազմածին նորոգութեան ծախքերը բազմապատկելու անպատեհութիւնը ունի:

Մանադէտ մը յայտարարած է թէ 3785 լիտր անուչ ջուր ստանալու համար անհրաժեչտ է20 քիլոմաթ ուժի ժամական սպառում մը: Այն բոլոր չրջաններուն մէջ ուր ջուրը հազուադիւտ է եւ ելեկտրական հոսանքը աժան, կարելի պիտի ըլլայ ծովու ջուրէն ստանալ կարեւոր քանակութեամբ անուչ ջուր, որուն 3785 լիտրը պիտի արժէ միայն 6 սենթ (21 ֆրանք) առանց հաչուելու կազմածներու ծախքերը:

Միւնչդեռ ճարտարարուեստի մէջ գործածուած նոյն քանակութեամբ բնական անուչ ջուրը յաճախ կ'արժէ առնուազն 10 սենթ (35 ֆր.), իսկ Միացեալ Նահանգներու արեւմտեան չրջանի ոռոգման ջուրերը կը ծախուին 2էն 20 սենթ 3785 լիտրը:

Համադրական նիւթերու մեծաքանակ պատրաստութեամբ, նոր մեթոտով ծովու ջուրէն աղը դտելու գործողութիւնը պիտի արժէ՝ ընդհանուր ծախքերով 10էն 20 սենթ 3785 լիտրը:

Ելեկտրական հոսանքին սպառումը կը տարբերի համաձայն ջուրին պարունակած աղին համեմատութեան: Այսպէս, ծովու ջուրէն 90 կամ 80 առ հարիւր նուազ աղի ջուրերու դոման համար ելեկտրական հոսանքի սպառումը պիտի արժէ միայն մէկ սենթ՝ 3785 լիտրին: Այս դիւնէրը համեմատելով ճնչումի առակ չոգիացման աժան գործողութեանց հետ, կ'արժէն առնոց կէսը կամ երկու երրորդը: Այժմ կը խորհուի թորման չատկացուած ջուրը նախապէս եռացնել , օգտագործելով հիւլէական բարդերու չատ բերած ջերմութիւնը:

Իօններու փոխանակութեան մասնագիտութիւնը կարելի է կիրարկել նաեւ ճարտարարուեստի գնաղան ճիւղերու մէջ: Ինչպէս օրինակ չաքարի լուծաջուրերու դոման, քաղցրենի, գործարանաւոր նիւթերու թէ քիմիական երկրորդական նիւթերու պատրաստութեանհամար:Այժմիս վարձեն զայն օգտագործել նաեւ բժչկական թէ կենսաբանական հետազօտութեանց մէջ :

Երբ մէկ կողմէ կ'ուսումնասիրուին այս նոր մանադիտութեան կիրարկման եղանակները,միւս կողմէ բոլոր երիրներէն փորձագէտներ, բոլորուած UNESCOի «անջրդի գօտի»ներու հետազոտութեանց խորհրդատու յանձնախումբին չուրջ , կ'աչխատին լուծել բազմաթիւ խնդիրներ, անապատային հողերու արժեւորման համար:

Երեսունի մօտ գիտնականներ, 15 երկիրներէ վերջերս ժողով գումարեցին Ամպարայի մէջ , այդ վայրերուն ջրաբանական խնդիրներու լուծման եւ մանաւորապէս ընդերկրեայ ջուրերու ուսումնասիրութեան համար: Իսկ աւելի առաջ Երուսաղէմի մէջ գումարուեցաւ անապատներու հետազոտութեանց յատուկ միջազգային համաժողով մը՝ UNESCOի գործակցութեամբ: Իր նպատակն էր զարկ տալ անջրդի չրջաններու արժեւորման հետազոտութեանց :

Թարգմ. Գ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

UNESCO

Իտալիոյ ևարժիև հոգևարը

Իտալիոյ բոլոր հողերը,— համայնավարութիւն, նոր փաչականութիւն, գործադրկութիւն , գործադուլներ եւն. բոլորը կը բախին իր բազմամարդութենէն :

1951ի վիճակագրութեան համաձայն 47 միլիոն ժողովուրդ ունի Իտալիա:Եւ սակայն 30 միլիոն հեկտարէ ճարել իր սնունդը: Այսինքն իւրաքանչիւր Իտալացիի կ'իյնայ 0.64 հեկտար հող, մէջն ըլլալով լեռները, անտառները, ապերթի հողը, քաղաքներուն եւ գերեզմաններուն հողը , գետերուն ափերը եւն.: Մշակելի հողը 16 միլիոն հեկտարէն աւելի չէ, կամ 0.30 առ հարիւր հեկտար կ'իյնայ իւրաքանչիւր Իտալացիի համար:

Երեք բերք կը բուսնի մէկ հողին վրայ : Ծառը, որուն վրայ կ'ոլորուի որթատունկ մը եւ որթատունկին տակը կը բուսնի եգիպտացորենը եւ անոր մէջն ալ լուբիան, կաղամբը: Հրաչք մըն է որ արեւը կը թափանցէ եւ կը հասցնէ :

Ֆրանսայի մէջ կընաս բազմաթիւ քիլոմեթրներ կարել առանց մարդու հանդիպելու, որովհետեւ մեքենաչարժ արօրը կը բանի: Հոն Իտալիոյ հարուստ դաչտերուն մէջ կը տեսնես տասնէն քրսան այրեր կամ կիներ որոնք ձեռքերով կը փորեն սովորական արտ մը, ինչպէս դիտել կուտայ իրադեկ մը :

Հարաւային Իտալիոյ կարգ մը քաղաքնե-

րուն մէջ ամէն առաւօտ կը հաւաքուին գործազուրկները, որոնք կը սպասեն որ գիւղացիներ գան իրենց հետ տանելու համար զանոնք իրենց հողերը աշխատելու: Ամէն առաւօտ կը կրկնուի նոյն տեսարանը: Գիւղացին կը մօտենայ հանդիպած առաջին գործազուրկին եւ կը հարցնէ թէ քանի՞ ժամ պիտի աշխատի եւ ինչ վարձատրութիւն պիտի ստանայ: Եթէ գործազուրկը համաձայնի, կը բարձրանայ գիւղացիին ձիուն եւ կը հեծնի ետեւը: Եթէ չհամաձայնի, կը շարունակէ սպասել ուրիշ գիւղացիի մը որ գայ եւ զինք տանի:

Գործազուրկները կը ստանան օրական 300 լիրէ, որ կը համապատասխանէ 50 ֆրանքի: Ասոնք կը ստանան նաեւ ճաշ մը, որ կը բաղկանայ ոսպէ եւ ոչխարի միսէ: Ամէն գործազուրկ կը ստանայ նաեւ գինի մը, որ կը տրուի ամանի մը մէջ, որ կը կոչուի «պիչչոլա»: Ամանին մէջ կայ նաեւ ջուր, որ կը խառնուի գինիին հետ:

Գործազուրկները կը ստանան նաեւ ծխախոտ մը, որ կը տրուի ամանի մը մէջ, որ կը կոչուի «պիչչոլա»: Ամանին մէջ կայ նաեւ ջուր, որ կը խառնուի գինիին հետ:

Գործազուրկները կը ստանան նաեւ ծխախոտ մը, որ կը տրուի ամանի մը մէջ, որ կը կոչուի «պիչչոլա»: Ամանին մէջ կայ նաեւ ջուր, որ կը խառնուի գինիին հետ:

բուն մէջ, Նափոլիէն սկսեալ, ժողովուրդը կը վխտայ: Փողոցները լեցուն են մանուկներով: Նափոլիի մէջ մարդիկ ճամբորդներու կը կառչին, ծախելու համար խեցիի վզնոցներ, քանդակուած քարեր եւայլն: Անզործ երիտասարդներ, փողոց - ներուն մէջ չաղակրատելով կը զբաղին, անոնք սիրով պիտի աշխատէին եթէ զործ ունենային:

1936էն ի վեր ժողովուրդը մէկին հաշուով 11.6 առ հարիւր բազմացած է: Կարգ մը չրջաններու մէջ նուազ եղած է աճումը, բարեկեցիկ կեանք մը տալով քնակիչներուն, իսկ ուրիշ վայրերու մէջ մինչեւ 21.5 % (մինչեւ 23 առ հարիւր Սարտինիոյ մէջ): 1871ին 91.1 % քնակիչ կար մէկ քառ. քիլոմեթրի վրայ. 1951ին 156.5 քնակիչ կայ մէկ քառ. քիլոմեթրի վրայ: Օրինակ Պարին ունի 275 հազար քնակիչ, Քաթանա 300 հազար, Այս քաղաքները Թուլուզի եւ Պոռտոյի չափ մեծ են:

Հռոմի ժողովուրդը աւելցած է տասնըհինգ տարուան մէջ 400 հազարով եւ մէկ միլիոն 600 հազար քնակիչ ունի: Միլան ունի 1264 հազար ժողովուրդ, Նափոլին մէկ միլիոնէ աւելի են.:

1914էն առաջ ժողովուրդի այս ճնչումը կը մեղմանար գաղթականութեամբ: 350 հազար գաղթականներ կը գաղթէին. Մ. Նահանգները կ'ընդունէին 250 հազար հոգի: Իսկ 1950ին ընդունեցան միայն 8994 իտալացի գաղթական: Ներկայիս Իտալացին իր նայուածքը կ'ուղղէ դէպի Պրազիլիա, Արժանթին:

Իտալիա երկու միլիոն գործազուրկ ունի եւ չի կրնար գործ հայթայթել 200 հազար երիտասարդներուն, որոնք աշխատելու տարիքը կը թեւակոխեն: Երկու միլիոն գործազուրկին հասնելու համար Իտալիա պէտք է ծախսէ 4000 միլիառ լիր, այսինքն 2400 միլիառ ֆրանք:

Դիմադրաւելու համար Իտալիոյ ժողովուրդին այս աճումը, ամէն տեսակ լուծումներ կ'առաջարկուին, ինչպէս մալթուսականութիւն: Սակայն ամէն բան դէմ է ասոր, օրինակ— եկեղեցին որ ժխտական դիրք մը բռնած է, քաջալերելով ծնունդները: Համաչխարհականութիւնը դէմ է մալթուսականութեան. Ըստ նոցա՝ չկայ թէ «մարդն է ամէնէն թանկագին գրամագլուխը»:

Ընկերաբաններ եւ անտեսագէտները մտահոգութեամբ կը դիտեն թէ ինչպէս ամէն տեղ, Իտալիոյ մէջ ալ կ'աւելնայ տարեցներու թիւը, երկարակեցութեան պատճառով: Բայց եւ այնպէս կը մտածեն թէ բազմամարդութիւնը նուազագոյն չարիքն է բազդատմամբ նոր սերունդին նուազումին:

47 միլիոն բերան կերակրել եւ անոնց դրծ հայթայթել, — ահաւասիկ այն մեծ մտահոգութիւնը, որուն մէջ կը գալարուի Իտալիան:

Փ. Փ.

ՇԻՇԱՂ

Ա.— Ինչո՞ւ այս երդչուհին երգած տեղն աչքերը կը գոցէ:

Բ.— Որպէսզի ներկաներուն դէչ տպաւորութիւնը չտեսնէ ...

×

Ա.— Ինչո՞ւ վարձու տուն կը փնտռես, երբ այդքան տուներու տէր ես:

Բ.— Որովհետեւ իմ տուներս չատ սուղ են ...

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷն

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յատ.) — Պօմոնի Թաղ. Խորհուրդին հովանաւորած մանկապարտէզը, Ս. Սահակ Մեսրոպ, իր ամավերջի հանդէսը կատարեց Յուլիս 6ի կիրակին, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Հեղինէ Կակոյեանի: Հոգաբարձութիւնն ու խնամակալ Տիկնանց Միութիւնը իրենց կարելին ըրած էին, հանդէսին յաջողութեան համար:

Մնողներէ եւ կրթասէր բարեկամներէ բաղկացած կոկիկ բազմութիւն մը զբաւած էր սրահի աթոռները: Հանդէսի բացումն ու ղեկավարութիւնը ստանձնած էր հոգաբարձութեան ժրաջան անդամներէն Պ. Յրէ. Աբսլանեան, որ յաջողութեամբ կատարեց իր պարտականութիւնը: Մանուկները ցոյց տուին իրենց չնորհները, խմբերդով, մեներդով թէ պարով, եւ զաւեշտով մը: Թաղականութեան կողմէ երկու խօսքով չնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Գր. Տօրումեան, եւ ըսաւ. — Պօմոնի դաղութին համար աշակերտներու քանակը չատ քիչ է, մէկոյներ կը խորհինք անոնց թիւը չատցնելու եւ կը յուսանք թէ պիտի յաջողինք:

Երկու ֆրանսացի փոքրիկները (քոյր եւ եղբայր) որոնք մանկապարտէզ կը յաճախեն, Հայու մը պէս մաքուր առոդանութեամբ թէ երդեցին եւ թէ արտասանեցին, ուրախացնելով ներկաները եւ իրենց ծնողները: Խնամակալ Տիկնանց Միութեան չնքերով հատաքուած մօտաւորապէս 50արժէքաւոր առարկաներ աճուրդի դրուելով կոկիկ չահ մը դրացաւ դպրոցին համար: Պիւֆէն ճոխ էր, չնորհիւ Պ. Պ. Լեւոն Պաղրճեանի եւ Յրէ. Աբսլանեանի, առատ զովացուցիչներով: Հանդէսի վերջաւորութեան յանուն հոգաբարձութեան դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը տրուեցաւ ուսուցչուհիին, որ տարի մը ամբողջ չունէր սպառած էր իրենց համար: Յանուն Գաղչկոնեաց, Հոգաբարձութեան եւ խնամակալ Տիկնանց Միութեան չնորհակալութիւն բոլորին: — Յ. Նիկողոսեան

ԼՈՒՍԱՆՆԿԱՐԻՋ Պ. Երուանդ Աբսլանեան (Ֆօթօ Աբթիսթիք) որ բազմաթիւ միջազգային մրցումներու մասնակցած է եւ յաճախ առաջնութիւնը չահած, կը մասնակցի Նիւ Եորքի ցուցահանդէսին: Առաջնութիւնը չահողը պիտի ստանայ 4000 տոլար: Պ. Աբսլանեան կը մասնակցի վեց դործերով:

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Գորտապայի մէջ (Հար. Ամերիկա) մեռած է Պ. Սարգիս Պաղալեան: Ծնած է Առանա: Կ'օժանդակէր Հ. Գ. Միութեան կիրակնօրեայ դասընթացքներուն, եւ ազդապահպանման տեսակէտով կը հաւատար հայ առաքելական եկեղեցւոյ ուժին:

ԿԱՐԳԱԶԱՐԿՈՒԱԾ ԵՒ ՏԱՐԱԾԱԳՐՈՒԱԾ «Ց Ա Ռ Ա Զ» Ը

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սիրելի «Յառաջ», Քղիի Հայր. Միութեան մասնաճիւղի դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Յունիս 29 կիրակի ամբողջ օրը St. Just, Bar du Chalet դեղեցիկ պարտէզին մէջ խումբ բազմութեամբ: Առաւօտուն ժամը 7ին արդէն բաւական հայրենակիցներ եկած էին, իսկ կէսօրէն վերջ դաշտը լեցուեցաւ:

Այս տարուան դաշտահանդէսը բացառիկ յաջողութիւն մը ունեցաւ, հակառակ դիտումնաւոր խաչաձեւման:

Պ. Ալքազի բարձրախօսով եւ Պ. Հրանդ Փանոսեանի նուագախումբով առաւօտէն արդէն պարերը սկսած էին, իսկ հանդէսին բացումը տեղի ունեցաւ կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, նախագահութեամբ հայրենակից Գ. Անդիկեանի որ ըրաւ քանի մը խօսք, օրուան առթիւ: Յետոյ Պ. բարձրախօսը հնչեցուց «Մարսէյեզ»ը եւ «Քամ փորոտան»ը որոնք ունկնդրուեցան յոտնկայս:

Արտասանեց Օր. Արփիկ Թադոյեան, ջերմաշունչ ծափահարութեամբ: Վարչութեան կողմէ դրաւոր ուղերձ մը կարդաց հայրենակից Գ. Կոփոյեան, տեղեկութիւններ տալով պատմ. ժողովներուն, միութեան գործունէութեան եւ նոր սերունդի հայեցի կրթութեան մասին:

Զութակով քանի մը կտորներ նուագեց փոքրիկն Հրայր Գրիգորեան, իսկ հայրենակից Գ. Շէրթխեան (Արմենիա երդչախումբէն) երեք դեղեցիկ կտորներ երդեց ընկերակցութեամբ դաշնակի դոր նուագեց պատանի Լեւոն Անտիկեան, բոլորն ալ արժանացան բուռն ծափերու:

Օրուան բանախօսն էր Պ. Տիգրան Թադոյեան որ ներբողեց Հայր. Միութիւնը, «Քղիի Հայր. Միութիւնը իր թշուառներուն օգնելէն զատ՝ նոր սերունդի հայեցի կրթութեան համար իր աշակցութիւնը բերած է Մարսէյլի, Յունաստանի եւ Սուրիոյ իր հայրենակից աշակերտներուն, միեւնոյն ատեն քանի մը սաներ կը պահէ բարձրագոյն վարժարաններու մէջ: Այս մեծ զոհողութիւնը՝ Միութիւնը կը պարտի Ամերիկայի պատմ. ժողովներուն մէջ տրուած որոշումներուն»:

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Նոր Սերունդի «Ռոստոմ» խումբը ներկայացուց Մոլիէրի «Նախանձոտ ամուսինը» զաւեշտը: Բոլոր դերակատարները ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ:

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենային հայկական եւ եւրոպական պարերը: Խնդակատարութիւնը տարեւար էր: Տարէց հայրենակիցին հետ հոս ծնած երիտասարդներ չուրջպար կը պարէին առանց հանդիստ տալու նուագողներուն: Նախագահը կարգաց երկու ուղերձներ փարիզէն, հայրենակիցներէն Ց. Փափազեանէ եւ Վ. Քիւրքճեանէ: Ա. ոաջինը միութեան կը նուիրէր 1000 ֆրանք:

Հանդէսը տեւեց մինչեւ ուշ տուն, տաք մթնոլորտի մէջ: Արդիւնքը գոհացուցիչ էր թէ նիւթական եւ թէ բարոյական տեսակէտով:

Գ. ԿՈՓՈՑԵԱՆ

Ց. Գ.— Վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 718 638 188 715 495 688 352 438 397: Տտանալու համար դիմել Գ. Անտիկեանի, 29 rue Leon Bourgeois, Marseille: Միութեան հասցէն է K. Kopoyan 138 rue du Dr. Couvin St. Barnabé. Marseille, France:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԳՆԴԱՊԵՏ ՈՂ ՈՒ

Մօտալուտ արձակման յառաջապահները կը հանդիսանային Ֆ. նաւերը, տեսակ մը ընդծովեաներ, որոնք առաջնորդուած Ստահակին քարտէսով, խուժեցին ուղղակի Ս. Տարբին վրայ: Դէպի ճողերով կազմուած դռներ, որ կը փակէին ծովեզրին մուտքը:

Զրասոյզ մարդիկ գորտի նման դուրս ելան իրենց փոքրիկ ընդծովեաններէն եւ խարխափելով ծովուն յատակը, ծակեր բացին բոլոր արգելքներուն մէջ: Յետոյ հետեւելով ազդանշան լոյսերուն, սուզուեցան ցամաքահան նաւերուն մէջ:

Ամերիկեան առաջին բանակը՝ հրամանատարութեամբ զօր. Պրէտլիի եւ բրիտանական երկրորդ բանակը՝ զօր. Տէմսիի, Թափեցան ծովեզրը ան ցուցածքներուն եւ վագուդիներուն մէջէն, զորս արեւմտեան Պարսպին կառուցանողները թողած էին իրենց գործածութեան համար:

Անառիկ Պարիսպը ինկած էր: Ազատագրուած առաջին քաղաքը եղաւ Պենուվիլը, Քանէն վեց մղոն՝ հիւսիս արեւելք:

Քան կործանեցաւ չուտով: Ռմբակոծութենէն քանդուեցաւ նաեւ Օզակին բանակատեղին, ուր կային դերմանական քարտէսներ եւ դաղտնի տեղեկադիրներ: Թուղթերը այրած էին: Յետոյ փարիզի բանակատեղին կը հաղորդէր, համաձայն Լոնտոնէն հասած ուտիճ հաղորդագրութեան մը, անմիջապէս դերման կորսուած զինուորականքարտէսներուն տեղը ուրիշներ ձեռք բերել: Գործը յանձնուեցաւ Տիմիսին, որ յաջողեցաւ գտնել պահանջուած քարտէսները, օդնութեամբը վէն գործակալի մը՝ Մաուէն անունով:

Ցունիս 10ին Յեներ Թունելի յաջորդած զօր. Ժիւսիոյէն հրաման ստացաւ անձնական կապ բռնեցնել Պայէոյի քաղաքային եւ զինուորական իշխանութիւններուն հետ:

Պայեօն դաշնակից զինուորներուն ձեռքն էր ինկած ցամաքահանման երկրորդ օրն իսկ:

Յեներ եւ Տանի ստիպուեցան հեծանիւով ճամբորդել, որովհետեւ այդ տեղն ճամբորդութիւնը տեղի կ'ունենար երկնակամարին վրայէն միայն: Մագազուր ազատեցան կեսթափոյի փոքրաքանչն եւ վազեցին դէպի դաշնակից յարձակող խումբերը: Իրենց հեծանիւներով անցան դերմանական զօրքերով լեցուն անվերջանալի կառքերէ եւ հրասայլերէ:

Տեսան անոնք քաղաքային կոմունղները, անոնց նման դիրք բռնած խրամներուն մէջ, արագահրամանատարուներուն առջեւ: Տեսան դերման զինուորներ, որոնք քաղաքացիներուն հագուստները հանելով իրենք կը հագնէին ու կը փախչէին: Տեսան F.F.I.ի մարդիկ իրենց զարնել եւ փախչելու կոխուներուն տեղ: Եւ պաշարուած կեսթափոյի զինուորները, որ անոնց ոտքերը կ'իյնային, խնդրելով խնայել իրենց կեանքերուն:

Զորրորդ օրը հասան կռուի չրջանին մօտերը: Աւելի Յեներ ծննդավայրն էր. կը ճանչէր նոր իւրաքանչիւր ծառ եւ մամռապատ ժայռ: Այս պարապան իրենց պիտի օգնէր որոշելու ուղղութիւնը, ընդմէջ բարեկամ եւ թշնամի դիծերուն: Անվտանգ հասնելու միակ միջոցը կը կայանար՝ հետեւիլ Պայեոյի արեւմտեան ուղղութեամբ: Անցան դաշտերէ, ամբակոծուած ագարակներէ, որոնք ծառացած էին իրենք դիրք: Կէսօրէն առաջ հասան քաղաք: Արեզակը կը չողարձակէր ծառերուն ընդմէջէն եւ, բացի հեռակայ պայթիւններէն, ամէն ինչ տաբօրինակ հանդարտութիւն մը զգեցած էր: ....

Երբեմն, երբեմն դերմանական պահակներ կ'անցնէին զանազան ուղղութեամբ, իրենց աճապարանքին մէջ առանց ուշադրութիւն դնծայելու զոյգ մը քաղաքային թափառական անցորդներու, որոնք կը ծածկուէին ծառերուն ներքեւ: Յամեր այսպէս քչելէ վերջ իրենց ինքնաչարժները, սկսան մտածել ռազմաճակատին մասին: Ի՞նչ եղած էր արդեօք:

Հասնելով բաց տեղ մը՝ Տանի զոչեց.

.. — Նայեցէք: = Ո՞ւր, հարցուց Յեներ: Գետինը գոյց տուաւ: Տասը - տասներկու ծխիկի ծայրերով լեցուած էր վայրը, որ կոխոտուած էր, իբրեւ թէ ջոկատ մը զինուոր այդտեղ հանգչած ըլլար:

— Ամերիկացիներուն կողմը ըլլալու ենք, բաւ Յեներ: Միայն Ամերիկացիները կրնան կէս ծրխուած ծխիկները նետել:

Խնդաց եւ հաւաքեց մէկերկուքատ: Ամէնքն ալ ամերիկեան ծխիկներ էին (սիկառէթ): Կրկին դետինը նետեց անոնք, բայց մէկէն զոր վառեց եւ ծխեց մինչեւ ծայրը:

(Վերջ) Անգլերէնէ թարգմ. Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

ԻՐԱՆԻ վարչապետը, Տօքթ· Մոսատեղ, դռնփակ նիստի մը մէջ բացառիկ լիազօրութիւններ պահանջեց երեսփ· ժողովէն, վեց ամսուան համար, որպէսզի լուծէ ելմտական եւ տնտեսական տագնապը: Ժողովը տեւեց հինգ ժամ եւ չարունակուեցաւ երկ, երեքշաբթի, վերջնական որոշումի մը յանգելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐԱՒԱՎ

ՀԻՄ· ՔՈՐԼԱՑԻ ՌՄԲԱԿՈՆՈՒՄԸ պիտի չարունակուի, հետզհետէ սաստկանալով, մինչեւ որ համայնավարները ընդունին զինադադարը: Այսպէս յայտարարեց Մ· Նահանգներու սպայակոյտին պետը, զօր· Քոլինս, լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին: Ի հարկին Մանչուրիոյ դէմ ալ գործողութիւններ պիտի կատարուին, Ազգաժողովին հաւանութեամբ: — Կարմիրները երկու օր ժամանակ խնդրեցին, զինադադարի բանակցութիւնները չարունակելու համար:

ԴԱՆՈՒԲԻ ՆԱԻԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ, որ դադրած էր 1940 օգոստոսէն ի վեր, վերահաստատուեցաւ Ս· Մուրթեան արտօնութեամբ: Առաջին անգամ ըլլալով երկու ամերիկեան նաւեր երթեւեկեցին Լինցի (ամերիկեան շրջան) եւ ռուսական շրջանին մէջեւ: Եօթը տարիէ ի վեր Ռուսերը արգիլած էին այս երթեւեկը, այն առարկութեամբ թէ Դանուբի չոգենաւային ընկերութեան նաւերը նպատակ սեփականութիւն են:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ նոր վարչապետը, Կէորկիու Տեժ, յօդուած մը հրատարակելով Ազգ· Փառքերի դէմ, կ'ըսէ թէ նախկին արտաքին նախարարը երկու ոճիրներ գործած է ելմտական նախարար Վասիլ Լուքայի եւ ներքին նախարար Թէոհարի Կէորկիսքաի հետ·— 1. Օգնած է նախկին կալուածատէրերուն՝ ետ առնելու համար հողերը զորս գրաւած էր պետութիւնը, եւ աչխատած է խորտակել հաւաքական հողագործութիւնը — 2. Իր սեփական կազմակերպութիւնը ստեղծած է կուսակցութեան ծոցին մէջ, «ինչ որ հակառակ է Մարքս-Լենինեան քաղաքականութեան»: Վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարն է, այս առթիւ կը պահպանէ «անմիջապէս հաշուեյարդարի ենթարկել բոլոր պատեհապաշտները»:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ծանօթ հրկիզումներուն առթիւ (յունուար 26) Գահիրէի «Ալեպար էլ Եօմ» թերթը կը գրէ թէ Սուէզի անգլ· հրամանատարը պատրաստուած էր մայրաքաղաքը գրաւելու ստուգաթիւ զօրքով, բայց պատերազմական նախարարը հրամայեց խորհրդակցիլ դեսպանին հետ: Այս վերջինն ալ խորհուրդ տարցուց Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին, որ վճռապէս ընդդիմացաւ, եւ այսպէս աչաւանքը տեղի չունեցաւ:

ԹԻՀՐԱՆի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զօր· Քուվալ եւ ընդդիմադիր երեսփոխան մը, Մեհամ Միրաչտաֆի, իրար ապտակեցին երեսփ· ժողովի տեղապահին սենեակին մէջ: Զօրավարը հրաւիրուած էր բացատրութիւն տալու մահափորձի մը մասին, երբ տեղի ունեցաւ ընդհարումը: Կ'ըսուի թէ զինեալ երիտասարդ մը առջի օր Մեհյաչրաֆի դրասենեակը մտեր է, սպանելու համար երեսփոխանը, որ անօքէն է ընդդիմադիր թերթի մը:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ հետապնդումներ կը կատարէ, երեան հանելու համար դպտնի դրասենեակ մը որ անձնագիրներ կը ճարէր օտարականներու, բնակութեան իրաւունքով:

ԱՀՌԵԼԻ ՀՐԴԵՀ ՄԸ մոխիր դարձուց Թուլուզի ամբողջ մկկ թաղամասը: Այրեցան ութ տուներ, երկու գործարաններ եւ կառատուն մը, իսկ 50 տուներ ծանրապէս վնասուեցան:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նոր վարչապետը, Սըրրի փաշա, պիտի վերսկսի բանակցութիւնները Անգլիոյ հետ, ինչպէս հաղորդեց ներքին նախարարը: Վաֆտի ընդհ· քարտուղարը, Սերակէտաին փաշա, Ֆրանսա կուգայ: Նախկին վարչապետը, Նահաս փաշա եւս պիտի գայ, էքս-լէ-Պէն երթալու համար, ինչ որ կը նշանակէ թէ նոր դահլիճը ազատ չունէ պիտի քաշէ առեն մը:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ոամկավարները (դեմոկրատ) նոր թեկնածու մը կը վնտռեն նախագահութեան համար, ընդդէմ Այզընհաուըրի: Իրենց մկկ ներկայացուցիչը Քիֆովըր, յայտարարեց թէ Այզընհաուըր «գործիքն է ամբ մը ընչաքաղց մարդոց որոնք երկար տաեն է վեր կ'ուղեն ձեռք անցընել երկրին տնտեսութիւնը»:

3½ % ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ պիտի վակուի վաղը, հինգշաբթի: Արդիւնքը պաչտօնապէս պիտի հաղորդուի կառավարութեան կողմէ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութիւնը դժբախտութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր գործօն անդամներէն մկկը, Սոլոմոն Կրումպաք, 68 տարեկան: Մեռաւ վիրաբուժական գործողութենէ մը ետք: Հեղինակութիւն մը կը համարուէր միջազգային քաղաքականութեան մէջ եւ երբեմն եղած է նախագահ ծերակոյտի եւ երեսփ· ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբերուն:

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆի ՄԷՋ Ցուլիս 27ին, Տէսինի անտառին մէջ: Մանրամասնութիւնները չկորզուած:

ՎԻԵՆի ՄԷՋ· — Նախաձեռնութեամբ Հ·Ց·Դ· կոմիտէին, Ցուլիս 27ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Սէնթ-Անթուան Գամբաները Ֆրէժլի Ս· Կարապետ մատրան թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 20 յուլիս, Վարդավառի տօնին առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Շնորհազարդ Տ· Տ· Գարեգին Սրբազան Արք·ի մահուան համար Ս· պատարագ եւ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի:

Ս· Կարապետի ուխտադնացութիւնը զուգադիպելով Վարդավառի կիրակիին, ըստ աւանդութեան, մատաղի օրհնութիւն եւ բաչխում պիտի կատարուի:

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ազգայինները ուխտի գալ մուրատատուր Ս· Կարապետին, եւ իրենց վերջին յարդանքի տուրքը մատուցանել մեծանուն Հայրապետի խնկելի յիչատակին:

(ԿՆԻԲ)

Արեւուտեան Բանակում

Փարիզի արենոյշներու բանակումը այս տարի տեղի կ'ունենայ Օգոստ· 4էն 25, B. Alpes, Gréoux քաղաքէն 10 քիլմ· հեռու (Մարսէյլէն 120 քիլմ·) չատ գեղեցիկ վայր մը, մանաւանդ քոյր արենոյշներու:

Հեռաւորութեան պատճառով ամբողջ ծախքը՝ 11.000 ֆր·: Մանակցիլ վճարեցողներէն կը խնդրուի փութով դիմել Օր· Գիլիկեանի, 19, Ave. Pasteur, Issy, երեկոյեան 7էն վերջ: Արձանագրութիւնները կը փակուին Ցուլիս 19ին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱՒՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՑՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 20 Ցուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ: Կը նախագահէ Հայրենակից Ա· ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ: Կը բանախօսէ ԲԱՐԹԻՆ ՔՀՆՑ· ԱՐՄԱԼԱՆԵԱՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարուոյ աթոռազրութիւնները: Փութով դիմել տեսչութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.): Ժամադրուիլ հեռախօսով՝ OBS. 18-28:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Տօրումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Տօրումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Երուանդ Տօրումեան եւ զաւակները, Օր· Արաքսի Տօրումեան, Տէր եւ Տիկ· Հ· Ոսկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Ց· Մարգոսեան, Տէր եւ Տիկին Ց· Վարդերեսեան, Տէր եւ Տիկ· Ա· Ձօրթեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Ն· Տօրումեան, Գէորգ եւ Սահեան Ձօրթեան, Տէր եւ Տիկ· Բ· Տօրումեան եւ զաւակները (Ազժանթին), Տէր եւ Տիկին Գ· Տօրումեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անամբ, նամակով, հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականուհիին

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՑԱ ՏՕՐՈՒՄԵԱՆԻ
(Ծնեալ Ձօրթեան)

մահուան առթիւ:

ԼԻԲԱՆԱՆի ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՑԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ardèche — Aude — Aveyron — Bouche du Rhône — Drôme — Gard — Hérault — Losère — Pyrénées Orientales — Tarn — Var — Vaucluse — Corse — Basses Alpes — Hautes Alpes — Alpes Maritimes.

բնակող Լիբանանեան հպատակ Հայերու կը ծանուցանեմ որ ստացուած նոր հրամանագրի մը համաձայն, հպատակներուս կաղուքիւնը կանոնաւորելու համար արձանագրութիւն մը բացուած է որ պիտի աեւէ մինչեւ օգոստոսի վերջը:

Ուստի կը հրաւիրեմ ներկայանալ հիւպատոսարանս՝ բերելով·—

1.— *Հին անցագիր կամ անձնագիր (նուիռուս).*

2.— *Եթէ Ֆրանսայի մէջ ամուսնացած են, ամուսնական վկայագիր·*

3.— *Եթէ զաւակ ունին, հոգ չէ թէ ըլլան Ֆրանսական քաղաքացի՝ իւրաքանչիւրին ծննդեան վկայականը·*

4.— *4 ական լուսանկար:*

Consulat Général du Liban
68, Bd. Notre Dame, Marseille — Tél. DR. 25.74

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՒՈ ՊՈՒՍ. ԴՈՒԼՈՄՊ·— Հ· Ց· Դ· Արամ Էնթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Դալցայիի Հաւաքոյր

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ իր ներկայ տարեշրջանին վակման առթիւ, ինչպէս իր աւանդութիւնն է ընտանեկան ու ընկերական դալտային հաւաքոյթ մը սարքած է, այս կիրակի ցերեկ, ժամը 4էն սկսեալ, Սէվրի Մուրատեան վարժարանին պարտէզին մէջ, սիրայօժար թողլտուութեամբը վարժարանին տնօրէնութեան:

Նախորդ տարիներու յաջողութիւնը այս տարի ալ հոն պիտի հաւաքէ լսարանին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները:

Անձրեւի պարագային ընդարձակ սրահ:

Հաճելի ժամանց, նուագ ու պար:

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով Bagnoletի *մէջ, յարմար պինով տուն մը, կահաւորուած կամ ոչ, երեք սենեակ, խոհանոց,* débarras, entrée, *պարտէզ: Պարտէզին եռեւը ուրիչ տուն մը զոր կարելի է արհեստանոցի վերածել: Բաղնիք կահաւորուած,* chauffage central *եւ երկու* W.C.,(tout à l'égout), *կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր:* Porte des Lilas*էն (Փարիզ) 500 մեթր հեռու:*

Դիմել՝ Ցուլիս 15էն սկսեալ տեղին վրայ 31 rue de Pernelle, Bagnolet (Seine), *ամէն օր* 9—12 *եւ* 2—7, *բացի կիրակիէն:*

Հաղորդակցութեան միջոցներ· — Իջնել métro Gambetta *եւ առնել թիւ* 101 *օթօպիւսը եւ իջնել* Mairie de Bagnolet *կամ մինչ* Porte des Lilas *եւ քալել:*

ՄԵՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա-Զարսանճապի Հայրենակց· Միութեան: Այս կիրակի ամբողջ օրը Trois Lucs, Restaurant des Grottes Monnard*ի հանրածանօթ օթատունն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ:*

Կը նախագահէ Հայրենակից Ս· ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կը խօսի Հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԹԱՇՃԵԱՆ

Առատօրէն պուլի մրցում: Գեղակ ունեցողներէն կը խնդրուի միասին բերել:

Գեղարուեստական բաժինէն կը մասնակցին Լէ Վ'Օլիվի Նոր Սերունդը եւ Պօմոնի Կ· Խաչի աչակերտները:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ առաջնորդութեամբ ընտիր նուագախումբի:

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղի: Ցուլիս 27, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, ծանօթ անտառին մէջ:

Կը խնդրուի նկատի առնել:

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· Ս· Մինասեան են թակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է դաչտային հաւաքոյթ մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այդ Հ· Ց· Դ· Թանգարանը, Ցուլիս 20ին: Ժամը 9ին օթոքարերը կը մեկնին Bld. Carnotէն: *Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Ցովհ· Զերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի: Երթեւեկի գինը 400 ֆր·: Մանրամասնութիւնները չկորզուած:*

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐԿՕ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Մինչեւ Ցուլիս 20, Galerie Raymond Duncan 31 Rue de Seine :

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է: Առողջապահական լաւագոյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միայն որ դոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին: Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ աժա՛ն օշարակ կը դնէ, իր տղոց համար ըլլալուն: Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը: Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը: Առաջնակարգ ու աքանչելի « ՇԻՐԱԿ» Օղին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէ՛ն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համամարակի վտանգը:

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԱԶՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱԻԱԹԻՆ ՄԷՋ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 17 JUILLET 1952 Հինգշաբթի 17 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6815-Նոր շրջան թիւ 2226

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՆ Է ՈՐ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Բազմաթիւ իրողութիւններ կը հաստատեն թէ մեր պաղութը լուրջ ցնցումի մը կը կարօտի, վերջ տալու համար համատարած անտիրութեան :

Ո՞ր մէկ պարագան յիշել, իբրեւ ախտանշան ծուլութեան եւ թմրութեան, որ ի վերջոյ պիտի յանգի ընդհանուր կազմալուծման :

Ժամանակէն առաջ ծերացած ըլլալու փաստեր՝ ամէն ճակատի վրայ : Եւ եթէ կ'ուզէք՝ առանց տարիքի կամ դաւանանքի խորութեան :

Չենք անտեսեր բազմազան արդիւնաւոր աշխատանքներ, որոնք օրը օրին կ'արձանագրուին, յաւելեալ եւ ճոխացեալ մանրամասնութիւններով :

Բայց, կը թուի թէ այդ աշխատանքներն ալ հետզհետէ կը թուլնան, դառնալով ժժդոյն թարթափումներ :

Շատ մը վայրերու մէջ, ձեւականութիւններ են որ կը կատարուին, փոխանակ իրական դրական ծունէութեան :

Եթէ կան քիչ - շատ դրծօն չրջաններ, անոնք ալ իրենք իրենց մէջ ամփոփուած են : Եղածով կը գոհանան : Կը խուսափին նոր ճիղերէ :

Ինչպէս բացատրած ենք բազմաթիւ առիթներով, ոչ մէկ նեղքին կապ եւ գործակցութիւն՝ մէկ չրջանէն միւսը : Ոչ Փարիզէն Մարսէյլ, ոչ ալ Մարսէյլն Ցրանսայի մէկ հայաշատ չրջանէն միւսը :

Եւ — միշտ պիտի յիշեցնենք — ոչ ալ իրական յարաբերութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայի ափ մը պաղութիներուն միջեւ :

Այո, իրարմէ անջատ կղզեակներ են որ իրենց մանրուկ հոգերով կը զբաղին տարիներէ ի վեր : Առանց որեւէ հմայական ուղեգծի :

Անշուշտ բոլորովին օտար չեն իրարու հանդէպ : Կը սիրեն բարեւագիրներ փոխանակել պարբերաբար, առաւելապէս հոգեւոր հովիւներու միջոցաւ :

Բայց, կրնաք վստահ ըլլալ թէ օտարականի մը չափ ալ տեղեկութիւն չունին ոչ ընդհանուր ազգային գործունէութեան մասին, ոչ ալ փոխադարձաբար :

Իրազեկներ եւ գործօն տարրեր չեն պակսիր : Բայց կը պակսի գլխաւորը — հմայական ուղեգիծ :

Օրինակ, մեր զաղութը կրնար կեդրոնական զսպանակ մը դառնալ թէ ինքն իր մէջ եւ թէ հարեւան երկիրներու տարագիր բազմութեանց համար : Բայց, ոչ իսկ իր ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպած է :

Պիտի ըսէինք թէ խելք ունի, կամք չունի : Օրն ի բուն ծրագիրներ կ'որոճայ, բայց երբեք քալելու, գործելու որամադրութիւն չունի :

Եւ, չունենալով կեդրոնական ղեկավարութիւն, չատ մը հանրօգուտ ճիղեր ալ ամլութեան կը դատապարտուին :

Այս անիշխանութեան մէջ, ինչո՞ւ զարմանալ որ բարեկեցիկ համրանքներ անդամ զրկուած են ազգային կեանքէ : Նոյնիսկ հայերէնի դասընթացքէ մը :

Ահաւասիկ ձայն մը Տրակիենեանէն, որ Մարսէյլի քթին տակն է :

Եւ դեռ ո՛րքան այսպիսի «լքուած այդիներ», Ցրանսայի թէ հարեւան երկիրներու մէջ :

Ո՞ւր են երեսուն տարիներու փորձառութեան արդիւնքները :

Կարծես ծանր բեռ մը չալկած ենք եւ կը հեւանք : Սպասելով որ ուրիշներ գան մեր թեւէն բռնեն եւ ճամբայ ցուցնեն :

Պատկերը վրդովիչ է մանաւանդ անոր համար որ, զաղութին մէջ կը գտնուին ներկայացուցիչներ՝ Թուրքիոյ երբեմնի բոլոր հայաշատ նահանգներէն : Հասուն եւ գործօն տարրեր, որոնք տաք ու պաղ տեսած, հանրային գործեր վարած եւ ակօսներ բացած են :

Ի՞նչն է որ կը պակսի, այս համատարած թմրութիւնը թօթափելու եւ մեր տունը կարգի դնելու համար :

Բանդէմներ միշտ պատրուակներ կը գտնեն, ուղեգիծ եւ կամքի պակասը արդարացնելու համար :

Այդ պատրուակներուն գլխաւորն է՝ նիւթական անձկութիւն :

Պատրուակ մը որուն իրենք ալ չեն հաւատար :

Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՀԱՄԲԵՐԵԼ ...

Կը կարծեմ թէ ամէնքդ ալ դոց գիտէք ,— Քէնթըպրիի արքեպիսկոպոսարանը — Մեծն Բրիտանիոյ կաթողիկոսութիւնը — «կարմիր ապտերէց» մը ունի, Հ· Ճոնսըն»

Իմ գիւտս չէ այս որակումը : Աչխարհի բոլոր թերթերն ալ այդպէս կը գրեն :

Այս ապտերէցը որ 79 տարեկան է եւ երիտասարդ կին մը ունի, վերջերս Չինաստան գնաց եւ վերադարձին զարմանազան բաներ պատմեց մանրկական պատերազմի մասին :

Չեկուցումը տեղի ունեցաւ լրագրական ասուլիսի մը մէջ, եւ երբ թղթակիցները կարգ մը նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին, պատասխանեց թէ ինք մանրբաբան չէ :

Միասին բերած էր Չինաստանի մէջ խօսած ճառն ալ որ չինարէնէ անդլերէնի թարգմանուեցաւ եւ ուր անորոշ ակնարկներ կան մանրկական պատերազմի մասին :

Այսպէս կամ այնպէս, իր ակնարկները մեծ զայրոյթ պատճառեցին երկրին մէջ : Եւ քառասուն պատգամաւորներ երկրին մէջ : Եւ քառասուն պատգամաւորներ երկրին մէջ : Եւ քառասուն պատգամաւորներ

ՀԱՑՈՑ ՀԱՑՐԻԿԸ

Վաթսունամեակն է Երիմեանի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրութեան։ 1892ի Մայիսին էր որ, «Հայաստանցի Վարդապետը», կռնակ դարձուցած քաղքենի բոլոր այն բարքերուն՝ որոնք խոտոր կը համեմատէին իր խառնուածքին ու հայրենասիրական ըմբռնումներուն, եւ, Պոլսոյ մէջ, իր պատրիարքութեան շրջանին, դուռ բացած էին խորթ ու անհաճոյ վիճաբանութիւններու, կը հաստատուէր հայ հողի վրայ, Հայոց Հայրիկի Աթոռ արժանաւորապէս ընդունելու համար իր ժողովուրդին։

Հայրապետութեան վաթսունամեակը առիթ մըն է, մեզի համար, պատմութեան էջերէն սեւեռելու համար կեանքին ու գործին անզուգ Հոդեդեւրականի մը, որ՝ իր սքեմին ներդաշնակեց յեղափոխականի արիւթիւնը, զրպտիի զրէն ու քաղաքագէտի իրատեսութիւնը։

Ինչպէս կը բնորոշէ Մ. Վարանդեան, Երիմեանի անունը կ'ընթանայ Օրիներու, Մխիթարներու, Աշտարակեցիներու, Ալիշաններու, Րաֆֆիներու եւ Պատկանեաններու քովն ի վեր, անոնց համազգական արժանիքներով պատմականացած, ու մեզի համար զարձած խորհրդանիշ հայրենանուէր ու համաժողովրդական Մարդու։ Նախայեղափոխական շրջանի մեր կեանքին մէջ, հայ կեանքի ամէնէն փոթորկոտ օրերուն, երբ սուլթանական հալածանքներու եւ հարստահարութեանց հանդէպ կարկամած էր Պոլսոյ մտաւոր ու Պատրիարքարանի շրջապատը, Հայրիկի ձայնն էր որ կը հնչէր սիրականօրէն ու խիզախ, սանձելու համար համառարած բարբարոսութիւնն ու սարսափը։ Կրաւորականութեան ու արկամաութեան անպատուութիւնը հռչակելու քաջութիւնն էր, — այդ օրերուն համար, — նախերգանքը մեր յեղափոխութեան, երբ տակաւին ազգային արժանապատուութիւնը ծածկուած էր վեց դարերու խաւարին ու մուրին տակ։

Եթէ հայ ժողովուրդը յաջողեցաւ նաեւ բարձրանալ··· յերան վրայ, Երիմեան Հայրիկ՝ Մո՛ւսէը բարձրացուց նոյն այդ լեռներու գագաթը, անմատչելի Վասպուրականի Վարագայ բարձունքներուն, աղաղակելու համար հայ ժողովուրդի ընդվզումն ու ցասումը, ցաւն ու տառապանքը։

Վարանդեան, թռչէքով կը գծէ պատկերը արծուաթեւ Հայրիկին, երբ կը վկայէ իր յուշերուն մէջ։

— «Կ. Պոլսոյ հայ մամուլը, որ խանդավառ խմբագրականներ մէջ իսկ չատագովում էր Սուլթաններին, զաքարկական պապանձումն էր ցոյց տալիս դաւառական հայութեան անլուր տանջանքների նկատմամբ։ հայ թերթերը բացարձակապէս անդիտանում էին Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը, գաւառական մի լիճոնաւոր աշխատաւոր ընդհանրութիւնը։

«Մի ձայն հնչում էր, բարձր ու խրոխտ, այդ վեհերոտ, մեղկացուցիչ լռութեան մէջ։ Հնչում էր մարդկային արժանապատուութեան լիակատար գիտակցութեամբ։ առանց բնաւ սողալու, չոքելու, երկրպագելու։ Առանց բնաւ վարագուրելու Մեծ Համբի, ժողովուրդի արիւնահոս վէրքերը, հայկական արիւնոտ ու անիծակուռ դժոխքը··· Ձայնը հնչում է Վասպուրականից, Վարագայ բարձունքներից, ուր թառել էր Աբծիւը, դուստրենբերդեան մեքենան չալակած, եւ ուսկից նա թափահարում էր անդադար իր հզօր թեւերը, արձակում էր իր չուռ ճիչը, դէպի Հայոց աշխարհի մշուշապատ հորիզոնները, լալիս էր հարազատ ժողովուրդի հետ։ — Երիմեա՛նն էր։ այն ժամանակուայ հայրենիքի խիղճը։ նրա իղձերի սպառը եւ ցաւատանջ թարգմանը»։

Կրնանք անվարան հաստատել թէ մեր իրականութեան մէջ, Երիմեանի չափ խոր ու սրտառուչ չեչտով ո՛չ ոք երգած է հայ հողը։ Ո՛չ ոք զայն տուած է իր զրականութեան, այնքա՛ն նախնական՝ այլ հարազատ ըմբռնումով, որքան հայ ժողովուրդը, ու այդ ժողովուրդին ընդմէջէն, անոր Հայրիկը։ Մեր զրականութեան մէջ, անկախ գետին է տակաւին, «Պապիկն ու Թոռնիկը», զոր պիտի կարենայինք հայրենասիրական փիլիսոփայութեան Ս. Գիրք մը հռչակել, առանց վարանումի։

Որքա՛ն տարբեր կրնար ըլլալ մեր ճակատագիրը, անցեալի մէջ ու ներկայիս, եթէ Երիմեանի տիպարով պայմանաւոր կաթողիկոսներ ու հոգեւոր պետեր ունենար մեր ժողովուրդը, մեր ազգային ինքնութեան դէմ անդաւաճան հովուութեան սրբազան իռէալով առաջնորդուած։

Իր անունով կը բնորոշուի նաեւ «երկաթեայ քաղաքականութեան շրջանը», որուն յառաջապահ հանդիսացաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, անչափ յուսախաբութիւններէ, ու մեր ազգային դատին եւ իրաւունքներուն ի հաշիւ երկարատեւ ճիգերէ եւ սպասումէ վերջ։ Թուղթէ չերեփին, մեր դատի անզօր հետապնդումին բարենորոգումներու ի խնդիր անբաւական արցունքի ու անարձագանգ ողբումի քաղաքականութեան, Երիմեան բրաւ-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Վոլկա-Տոն Ջրանցքը

Ռուսական երկու մեծ գետերը, Տոնը եւ Վոլկան միացուեցան։ Ինուէթեան մէկ քմայքով, երկուքը բաժնուած էին իրարմէ, Տոնը իր ճամբան ուղղելով դէպի Սեւ Ծով, իսկ Վոլկան դէպի Կասպից Ծով։ Շնորհիւ արդի արհեստագիտութեան, այս մեծ արկելքը յաղթահարուեցաւ։ Մոսկուա իրականացուց Մեծն Պետրոսի երազը։

Նոր Ջրանցքը ունի 101 քիլոմէթր երկայնութիւն։ Բացումը կատարուեցաւ Մայիս 5ին եւ շուտով պիտի լսուին շոգենաւերու չչկնները երկու գետերու մէջեւ, դաշտերուն մէջ։

Ջրանցքը բացուեցաւ Քրանոօտարմէյքի («Կարմիր բանակ»ի դիւղ) մէջ, Սթալինկրատի հարաւը։ Վոլկայի աջ ափին վրայ 22 մեթր բարձութեամբ հսկայական արձան մը կը կանգնի կրանիթեայ պատուանդանի մը վրայ։ Արձանագործ Վուչեթիչ կը ներկայացնէ Սթալինը որ դէմքը դէպի գետը զարձուցած կը դիտէ եկող գացող նաւերը։ Ցետոյ առաջին փակոցին վրայ յաղթութեան կամար մը կայ, չէնք մը զարդարուած բազմաթիւ արձաններով, որոնք կը յիշեցնեն թէ՝ Սթալինկրատի կրուագողներու հերոսութիւնը եւ թէ յետպատերազմեան խաղաղ վերաշինութիւնը։ Վոլկայէն սկսեալ մինչ փակոցներ կ'առաջնորդեն ջրանցքը դէպի 88 մեթր բարձրութեամբ բլուրները, այսինքն ամէնէն բարձր կէտը ուրկէ կը բաժնուին ջուրերը։ Առաջին հինգ փակոցները չատ մօտ են իրարու, միայն ութ քիլոմեթր երկայնութեան վրայ, եւ թոյլ կուտան որ նաւերը բարձրանան 50 մեթր։

Ինները որդ փակոցէն վերջ կը սկսի վայրէջքը դէպի Տոն գետը, 44 մեթր, եւ ջրանցքը կ'անցնի բազմաթիւ արուեստական մեծ ընդունարաններու մէջէն, այսինքն Վարվարովսքայի ընդունարանը արհեստագիտական կեդրոնով մը, Ջրհանի կայանով մը եւ 10 թիւ փակոցով։ Այս տարածութենէն որ «տասնասաններու ծով կը կոչուի», ջրանցքը կ'անցնի Պերեսլաւլ ընդունարանը, յետոյ հնուդան երկու փակոցները։ Այստեղ ալ կառուցուած է յաղթական կամար մը, ոգեկոչելով հայրենական պատերազմը եւ Տոնի վրայի ճակատամարտները։ Երեք ընդունարանները չափազանց մեծ են։

Բայց երբ Ջրանցքը կը հասնի Տոնի, Քալաչ քաղաքին հարաւը այլեւս գետ մը չէ, այլ ծով մը։ Ցիմլեանոքայա ծովը (ուր նոյնանուն ամբարտակ մը կայ) ունի 180 քիլոմեթր երկայնութիւն, 2700 քառ. քիլոմեթր մակերես եւ 23 միլիոն խորանարդ մեթր կարողութիւն։ Տանըչորորդ եւ տասնըհինգերորդ փակոցէն վերջ՝ կը սկսի վայրէջքը, ազատ ճամբով, դէպի Ռոստով Սպովի ծովը և Սեւ ծով։

Ջրանցքին շինութիւնը տեւեց չորս տարի (1948—1952)։ Հողակրութիւնը կը ներկայացնէ 160 միլիոն խորանարդ մեթր եւ երեք միլիոն խորանարդ մեթր պէտոն թափուած է։ Գալով աշխատաւոր ձեռքերուն թիւին, տեսակին եւայլն, Մոսկուա միշտ դաղտնի կը պահէ։ Անշուշտ այս անդամ եւս աժան ձեռքեր զործածուած են Ջրանցքի շինութեան համար, ինչպէս պատերազմէն չատ առաջ, Սթալին Ջրանցքին վրայ, Պալթիկ-Ձերմակ ծով։

Այս Ջրանցքը կ'ամրողջացնէ նաւարկելի մեծ ճամբաները, որոնք Ա. Միութեան եւրոպական մասին մէջ պիտի միացնեն Հիւսիսային ծովը Սեւ ծովուն հետ։ Բազմաթիւ քիլոմեթրներով ներքին ճամբայ մը պիտի միացնէ Արխանկելսքը Երիմ։

Նոր Ջրանցքին շնորհիւ Մոսկուան պիտի դառնայ մեծ նաւահանդիստ մը, ուր հինգ ծովերէ նաւեր պիտի գան — Ձերմակ, Պալթիկ, Կասպից, Ազով եւ Սեւ ծովեր։

Վոլկա-Տոն Ջրանցքը մատչելի պիտի ըլլայ մինչեւ երկու հազար Տոն ապրանք փոխադրող նաւերու, ինչպէս եւ էլեկտրաչարժ նաւերու, որոնց մէջ 500 ճամբորդներ տեղ կրնան ունենալ։

Արտաւազդ Ռասիկեան

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ամերիկայի շրջանը կորնցուց իր երիցագոյն ընկերներէն Արտաւազդ Ռասիկեանը, որ ամբողջ 52 տարի հաւատարմութեամբ ու նուիրումով կատարեց իր կուսակցական պարտականութիւնները, եւ որուն համար իրաւամբ Ամերիկայի շրջանի վէթէրան ընկեր կոչուելու պատուին արժանացած էր։

Իր մահը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 8ին Զըլսիի քաղաքային հիւանդանոցին մէջ։ Վերջին ամիսներուն իր առողջութիւնը մտահոդութիւն կը պատճառէր։ Ընկերները, իր քոյրը՝ Եսթեր և փեսան՝ Սեդրակ Սաքօեան, ամէն ջանք թափեցին պինք համոզելու որ հիւանդանոց փոխադրուի, սակայն ինք կարծես կը նախզգար, որ հիւանդանոց փոխադրուիլ՝ իրեն համար մահ կը նշանակէր։ Մինչեւ վերջ պահեց իր կամքի ուժը եւ գիտակցութիւնը։ Մեռաւ 76 տարեկան։

Ծնած է Խարբերդի Հիւսէինիկ գիւղը։ Պատանի հասակին Ամերիկա կուգայ, ուր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը նոր արմատ ձգած էր։ Եուսուֆեանէն վերջ Վոռմեան եկած էր։ Արտաւազդ այդ շրջանին կը միանայ Զըլսիի Կոմիտէին եւ հակառակ իր ֆիզիքական տկարութեան, նուիրումով կը լծուի կուսակցական աշխատանքին։

Արտաւազդի հետ ծանօթացայ առաջին անդամ Զըլսիի կոմիտէի մէջ, 1923ին, երբ նոր Ամերիկա եկած էի։ իր մէջ դեռ կուսակցական ուժեղ նկարագիր, դործելու եւ աշխատելու անսպառ եռանդ։ Չկար որեւէ աշխատանք եւ դործ, որու մէջ Արտաւազդ մասնակցութիւն չունենար։ Ընկերներ կամ ոչ ընկերներ պինք կը յարդէին։ Թէեւ բարձր կրթութիւն մը չունէր, սակայն շրջապատին իր աշխատասիրութեան եւ ընթերցանութեան չերմ փափաքին, Դաշնակցութիւնը իրեն համար դպրոց մը եղաւ, ու կարճ ժամանակէ վերջ անհրաժեշտ փորձառութիւնը ձեռք բերաւ։ Այնուհետեւ կը հրաւիրուէր հրապարակային ժողովներուն, զանազան ձեռնարկներուն խօսելու։ Կը խօսէր սահուն հայերէնով, իսկ որ ամէնէն կարեւորն էր՝ համոզումով։ Իր նկարագրով տիպար դաղափարական ընկեր մըն էր։ Ցամառ էր իր համոզումներու մէջ։ յամառ էր իր խառնուածքով եւ անիւթի իր կեանքին հանդէպ։

Արտակարդ հետաքրքրութիւն ունէր դէպի կուսակցական դործը։ անպակաս էր կուսակցական, կարմիր Խաչի եւ այլ հանրային հանդէսներէն։ Թէեւ ծանր յօդացաւէ կը տառապէր, իրեն համար դերադոյն հաճոյքն էր այդ հանդէսներուն ներկայ ըլլալ։

1910ին, իր հիւանդութիւնը դարմանելու նպատակով, իր ծնողքը պինք փոխադրեցին Քալիֆորնիա։ չատ կարճ ժամանակ մեայն մնաց հոն, դարձեալ վերադարձաւ Պոսթըն։ Քալիֆորնիա եղած մէջօրին առժամապէս վարեց «Ասպարէզ»ի խմբագրութիւնը, աջակցութեամբ բնկ. Ս. Վրացեանի, որ այդ օրերուն «Հայրենիք»ի խմբագիրն էր։

Արտաւազդ հիմնադիրներէն մէկն էր նաեւ Հիւսէինիկի Հայր. Միութեան, որուն մինչեւ աւելնապահն էր եւ մինչեւ իր մահը մնաց իր պարտականութեան վրայ զոր նուիրումով եւ սիրով կը կատարէր հակառակ իր ֆիզիքական վիճակին։

Գ. Է.

Այս տարուընէ սկսեալ կանոնաւոր սպասարկութիւն մը պիտի հաստատուի Մոսկուայի եւ Ռոստովի միջեւ։

Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը կ'ուսումնասիրէ Վոլկա—Տոնի Ջրանցքին զործածութեան ռազմական հետեւանքները։ Այս ճամբով այսուհետեւ սովետական տուզանաւերը պիտի կրնան անչչմար Պալթիկ ծովէն Սեւ ծով երթալ, ինչ որ կրնայ վերիվայր ըլլել Միջերկրականի արեւմտեան պետութիւններու նաւային ռազմավարութիւնը։

Թ. Ա. Թ.

150.000 ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ զիչեր ցերեկ կը հսկեն Միացեալ Նահանգներուն մէջ, յուլիս 14էն սկսեալ, երեւան հանելու համար օդանաւային որեւէ յարձակում։ Վեց հազար զիտարաններ հաստատուած են սահմանագլուխներուն եւ ծովեզերքներուն երկայնքը։ Այս ծրագիրը մշակուած է այն օրէն ի վեր որ հաստատուեցաւ թէ Ա. Միութիւնն ալ հիւլէական ռումբեր ունի։ Այժմ նախապատրաստական աշխատանք մըն է որ կը կատարուի, կազմ եւ պատրաստ ըլլալու համար սեպտեմբերին, — ամէնէն յարմար ամիսը յանկարծակի յարձակումի համար։ Նախագահ Թրումըն յայտարարեց այս առթիւ.— «Ամէն քաղաքացի որ կը մասնակցի երկնային հետպօտութեան, կը նպաստէ խափանելու պատերազմը»։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ Մ. ՌԱՓԱՑԵԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՎԵՆԵՏԻԿ.— Յուլիս 3ին տեղի ունեցաւ Մ. Ռափայելեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը, պարզեւաբաշխութեամբ:

Վարժարանը որ անցեալ տարի վերաբացուած էր, իր վերանորոգուած ուժերով փայլուն յաջողութիւն մը ունեցաւ այս տարի: Աշակերտները՝ Մարսիլիայէն, Յունաստանէն, Պոլսէն, Թեհրանէն եւ Ամերիկայէն ու Սուրիայէն բեմին վրայ կեցած էն իրենց գեղեցիկ համազգեստներով: Աշակերտներու երգչախումբը հնչեցուց վարժարանին քայլերգը, որմէ վերջ տեսուչը, Հ. Մեսրոպ վրդ. Ճանաչեան խօսքերէն ճառ մը խօսեցաւ, պատմելով վարժարանին վերաբացումը եւ տարուան ընթացքին մէջ ձեռք բերուած յաջողութիւնները: Քառասունէ աւելի աշակերտներ արձանագրուած էին այս տարի, իսկ յառաջիկայ տարուան համար կը նախատեսուին համազումար վեցտուն աշակերտներ:

Բարի վարքի մրցանակ ստացան Արա Պալիոզեան եւ Կարօ Բարտամեան: Գրական մրցանակներ ստացան լեզուներու եւ ուսոդական դիտութիւններու մէջ՝ Գասպար Յովհաննէսեան, Սերոբ Մարզարեան, Արդար Արզումանեան, Կարօ Պասմաճեան, Պերճ Հէքիմեան, Անտոն Քիւչիւքեան եւ Էլիօ-Արշակ Յոճամանեան: Փոքրերու խումբէն նկատելի էին իրենց ուշիմութեամբ եւ ջանասիրութեամբ, Ռասանիկ Գաբրիէլեան, Մարտիրոս Հաբեան, երկուքն ալ արժանացած մրցանակի:

Պարզեւաբաշխութեան յաջորդեց Վենետիկի քաղաքապետին ճառը, հայասիրական արտայայտութեամբ: «Դպրոցը կը կազմէ ազգը: Դուք հայ պատանիներ, դիտցէք որ ձեր ազգը կը սպասէ ձեր աշակերտութեան: Փոքրաթիւ ազգի մը զաւակները պարտաւոր են կարծես ըլլալ ընտրելագոյն տարրերը, որպէսզի ցանկալի Հայաստանը ոտքի կանգնի եւ պարծի ձեզմով: Մրցանակի արժանացայ՝ կը նշանակէ արդէն բացառիկ արժանիք մը ունենալ: Կը մաղթեմ ձեզի եւ կը յանձնարարեմ, հայ պատանիներ, որ ջանաք միշտ աւելորականիչ վեր բարձրանալ, դառնալով մարդկութեան եւ ձեր ազգին օգտակար անձեր»:

Իսկապէս մխիթարական է Մուրատ-Ռափայելեան վարժարանի վերաբացումը եւ այս տարուան արդիւնաւոր գործունէութիւնը:

Ներկայ պաշտօնատարները եւ բարեկամները, ջերմագին կերպով չնորհաւորեցին վարդապետները, մաղթելով որ բազմաթիւ աշակերտներով յեցուի Մուրատ-Ռափայելեանը: Հաստատութեան նպատակն է տոհմային դաստիարակութեամբ պարզացնել հայ պատանին, եւ բանալ անոր առջեւ համալսարանի դռները:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ա. Աշակերտ.— Դուն երբ մեծնաս ի՞նչ պիտի ըլլաս:

Բ. Աշակերտ.— Ոսոիկան պիտի ըլլամ, որպէսզի ամէն անգամ որ գողութիւն ընես՝ ոսոիկանատուն տանիմ...:

«ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ»ՆԵՐՈՒ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ

Թէհրանի «Ալիֆ»ը կը գրէ (22 Յունիս).—

Վերջերս բուռն պայքար է սկսուել տեղիս հայ «յառաջդիմականն» երկու խմբակիներէ միջեւ, որոնցմէ մէկը բոլորել է մի ամսագրի, միւսը՝ մէ չաբաթաթերթի չուրջ:

Ամսագրի չուրջ խմբուած «յառաջդիմական»ներն իրենց պարբերականում խիստ յարձակումներ են գործում չաբաթաթերթերի չուրջ պտնուողների դէմ, յայտարարելով, թէ նրանց մէջ կան «անգլօ-ամերիկեան իմպերիալիստներ»ի չահերին ծառայող տարրեր, որոնք մինչեւ իսկ անցեալում որպէս գործակալներ ծառայել են «իմպերիալիզմ»ին:

Ամսագիրը թուում է պարոններ՝ Էմիլ Մինասեանի, Վաղինակ Մարտիրոսեանի, Ղազար Սիմոնեանի, Միքայէլ Ղարիբեանի եւ Սոկրատ Բժշկեանի անուններն, որպէս խափանարար տարրերի, որոնք «վերջին թեմական ընտրութիւններում գաշնակների հետ համագործակցելու անհրաժեշտութեան առթիւ կուրծք ծեծողներ» են եղել եւ դրաւել 5 աթոռ թեմական խորհրդում:

Հետաքրքրականն այն է, որ ամսագիրը ներկայ պահում է «յառաջդիմականներ»՝ չակերտների մէջ առնուած...

Շաբաթաթերթն եւս իր հերթին չի խնայում յարձակումներ գործել ամսագրի չուրջ բոլորած «յառաջդիմականներ»ի դէմ, համարելով նրանց մութ եւ անմաքուր անցեալ ունեցող տարրեր...

Հայ «յառաջդիմականներ»ի այս պայքարը արձագանգ է գտել նաեւ Թուդէի պարլամենտին քօղածածուկ օրդանի՝ «Բէսուլր Ալանդէ»ի մէջ (17 Յորդաք—Յունիս 7): Թուդէի օրդանը պաշտպանել է չաբաթաթերթի չուրջ բոլորած «յառաջդիմականներ»ին եւ դատապարտել ամսագրի չուրջ համախմբուած «յառաջդիմականներ»ի «քայքայիչ» ու «պառակտիչ» քայլերը...

Պիտի եզրակացնել, որ չաբաթաթերթի «յառաջդիմականներ»ը վայելում են «տիրոջ» դուրդուրանքն ու համակրանքը...

Ապագան ցոյց պիտի տայ, թէ ո՛րտեղ պիտի յանգի «տիրոջ» աւելի եւս դուր գալու եւ նրա մօտ իրենց վարկը կորցրած որոշ «յառաջդիմական» պարագլուխների սկսած այս պայքարը, յանուն իրենց վարկի վերականգնման եւ «տիրոջ» աւելի եւ աւելի ծառայելու այս մրցութիւնը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՆՏԻՐ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ, 7 Յուլիս.— Վառ նահանգին մայրաքաղաքը, Տրակինեան, իր 27 հազար բնակչութեան մէջ կը համրէ նաեւ 70—80 հայ ընտանիքներ, մաս մըն ալ ցիրուցան՝ շրջակայ գիւղերուն մէջ: Իրենց ապրուստը կը շահին «ոսկի ապարանջան»ով:

Բուն Տրակինեանի մէջ կան եւ գործատէրեր մանաւորապէս կօշկակարներ եւ առեւտրականներ որոնք կարեւոր թիւ կը կազմեն. ինչպէս նաեւ արհեստաւոր-բանուորներ: Կիները ընդհանրապէս կ'աշխատին Պ. Հաճեանի աշխատանոցին մէջ ալ, այնպէս որ ամէն մարդ իր իւղով կը տապկուի:

ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԹԱՆԴԱՐԱՆ

«Համազգային»ի Գահիրէի վարչութիւնը ոչնչած ըլլալով հիմնարկութիւնը թանգարանի մը, «Յուսարեր»ի չէնքին մէջ, կազմած է յանձնախումբ մը հետեւեալ անդամներէ.— Պ. Պ. Ա. Օրպէեան (ճարտարապետ), Ա. Երկաթ (բանաստեղծ), Բ. Կոճամանեան (նկարիչ), Գ. Գաբրաճեան, Ա. Արթինեան:

Կը հրաւիրենք յարդոյ հասարակութիւնը օժանդակել այս ծրագրի իրականացման, նուիրելով ամէն ինչ որ կապ ունի հայկ. մշակոյթին հետ, ինչպէս հայ դրամանիշներ, հին եւ նոր ձեռագիրներ, նկարներ, գիրքեր, եկեղեցական բաժակներ, ասեղնագործութիւններ, գորգեր, Վանի եւ ուրիշ շրջաններու գործեր, խարբերդի մետաքսեղէններ, պղինձէ եւ ապակեայ անօթներ, մանրանկարչական նմոյշներ, եւայլն:

Վստահ ենք, որ ամէն հայ պիտի օժանդակէ այս ձեռնարկին յաջողութեան, կորուստէ փրկելու եւ նոյն տաճն ի մի հաւաքելով հանրութեան ներկայացնելու հայ անցեալը պատկերացնող առարկաները:

Պարբերաբար հանրութեան պիտի ներկայացնենք ստացուած իրերու ցանկը, անոնց նկարները եւ նուիրատուներուն անունները, տեղեակ պահելու համար հանրութիւնը մեր ձեռնարկին մասին:

Նուէրները ուղարկել կամ անոնց մասին տեղեկացնել հետեւեալ հասցէներուն.— Պ. Ա. ՕՐԱԳ, 40 Rue Soliman Pacha, Le Caire (Egypte), «ՅՈՒՍԱԲԵՐ», B. P. 868, Le Caire (Egypte):

ՅԱՆԶՆԱԽՕՒՄԲ

Ազգային տեսակէտով, հակառակ բանխմաց ու սրտցաւ հայրենակիցներու, դադրեցաւ չափազանց տարօրինակ կեանք չեմ: Ժամանակին կար Միութիւն մը որ չատ երկար կեանք մը չունեցաւ: Մէկ-երկու վարիչ անդամներու բացակայութիւնը կարծես պատճառ եղաւ քայքայման: Անցեալ տարիները ունէին դպրոց եւ հոգարարձութիւն մը, սրահ եւ դրամատուներ եւ ուսուցիչ, ինչ որ չատ մը վայրերու մէջ կը պակսի, սակայն կարճատեւ կեանք մը ունեցան: Պատճառը վարիչ մարմնի յուսահատութիւնն է, մեծ մասով հետեւանք ծնողներու անտարբերութեան: Կը կարծեմ թէ նիւթականը վերջին պատճառն է: Երէկ երկու արտցաւ հայրենակիցներու հետ տեսակցութեան մը ընթացքին, երբ կը յիշեցնէի ազգային կեանքի չգոյութիւնը, ողբալի կը գտնէին ու կ'ըսէին թէ ժողովուրդը անտարբեր է: Աւելի չատ քննադատող կայ քան գնահատող:

Երջաններ կան, որոնք կարօտ ունին գործօն, աչխոյժ հայրենակիցներու, աչքէ հեռու՝ սրտէ հեռու: Նոյնը չէ պարագան Տրակինեանի համար:

Անհրաժեշտ է քիչ մը բծախնդրութիւն նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան համար, մէկդի դնելով բոլոր տարաձայնութիւնները:

Կը յուսանք թէ Տրակինեանի մեր հայրենակիցները համերաչխութեամբ պիտի կազմակերպուին յառաջիկայ չրջանին համար:

Կ. ՊՕԼԻԿԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ « Սան Թէէկրաֆ » թերթը յօդուածաշարք մը կը հրատարակէ այս խորագրին տակ, Ազիզ Էսէնպալ ստորագրութեամբ:

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը: Ինչպէս կը տեսնենք, տարիները ոչ բան մը փոխած, ոչ ալ բան մը սորվեցուցած են.—

— Հայկական Հարցը մեր մօտաւոր պատմութեան ամէնէն կարեւոր դէպքերէն մէկն է: Մեր հայ հայրենակիցները, որոնք դարերով չատ լաւ ապրած են մեզի հետ եւ սէր ու դուրդուրանք տեսած են մեզմէ, 1890ին եւ 1896ին ըմբոստութեան սկսան Ռուսիոյ դրդումով: Անատոլուի գանազան վայրերուն եւ Իսթանպուլի մէջ, Հայկական Հնչակ եւ Դրօշակ կոմիտէներուն դրդումներէն տարուած, Հայերը զէնք բարձրացուցին պետութեան դէմ եւ տեղ տեղ արիւնոտ ցոյցեր ըրին: Այս կերպով չատ մը անմեղներու արիւնը մնաց, եւ արդիւ փնտռող մեծ պետութիւնները միջամտեցան այս խնդրին, ռուսական եւ անգլիական քաղաքականութիւնը չփոթութեան մատնեց թուրք կառավարութիւնը, որ չատ կարեւոր եւ վտանգաւոր խնդրի մը հետ դէմ յանդիման եկաւ:

Այս յօդուածաշարքս իրականութիւնը կը ներկայացնէ, որովհետեւ կ'օգտուիմ իմ հօրս, Զօրյուզատէ Մահմուտ Ճէլալէտտինի փաչայի (որ նախարար էր հայկական ըմբոստութեան օրերուն), եւ մեծ եղբօրս, Փարիզի դեսպան Սալիհ Միւնիր փաչայի թողած վաւերաթուղթերէն: երկուքն ալ ականատես եղած են դէպքերուն եւ լաւատեղեակ էին ներքին եւ արտաքին անցուդարձերուն:

Յօդուածագիրը հայկական ըմբոստութիւնները թեթեւնպգրելէ առաջ, ակնարկ մը կը նետէ Հայոց պատմութեան վրայ, եւ կ'ըսէ թէ Քրիստոսէ երկու հազար տարի առաջ, իբր թէ Հայկ անուն նահապետ մը հիմներ է հայկական պետութիւնը, որ յաջորդաբար բաժան բաժան եղած է Պարթեւներու, Սելճուկներու, Եղիպտացիներու կողմէ: Հայք փոքրամասնութիւն մը կազմած տեղաւորուեցան Կարսի չրջակայքը եւ աւելի վերջ Աստանա, եւ հոն փոքրիկ պետութիւններ կազմեցին, բայց չկրցան ապրիլ իբր անկախ ժողովուրդ եւ Հարեւան պետութիւններու հպատակը դարձան: Զանազան հարստահարութեանց ենթարկուելէ վերջ, մասն Օսմանցի Թուրքերու տիրապետութեան տակ, եւ ունեցան ինչքի եւ կեանքի ապահովութիւն: Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ առաջինը եղաւ որ պաշտպանեց Հայերը եւ դուրդուրաց անոնց վրայ:

Պոլսոյ առումէն ետք համախմբեց ցիրուցան Հայերը եւ զանոնք համայնքի մը վերածեց: Անոնցմէ չատեր արհեստաւորներ էին: Ֆաթիհ Հայոց Պատրիարք կարգեց Յովակիմ եպսկ.ը, Հայերուն ալ տուաւ Ցունաց տրուած մենաշնորհները: Հայերը, որ դարերէ ի վեր զրկուած էին հանդիսատէ եւ երջանկութենէ, աչխատասէր, հնազանդ, սակաւապէտ եւ գործունեայ ցեղ մըն էին, յառաջդիմեցին երկրագործութեան, վաճառականութեան եւ ճարտարարուեստի մէջ, եւ դիտցան հարըստութիւն դիզել: Թուրքերուն հետ չուտով տարբերութիւն, անոնց սէրն ու վստահութիւնը չահեցան, ընդհակառակը մեր բարքերն ու տարազները եւ ամէնէն վերջ եղան Թուրքիոյ ամէնէն հաւատարիմ հպատակները: Իրրեւ վարձատրութիւն, Թուրք փաթիչահներն ալ աւելի լայն իրաւասութիւններ եւ կրօնական առանձնաչնորհներ տուին հայ Պատրիարքներուն, անոնց վարկը եւ ազդեցութիւնը բարձրացուցին:

Հայ պատրիարքներ յաջողեցան կարուկ որոշումներ ձեռք բերել, բանտարկել տուին հայ կաթոլիկները: 1707ին, Յովհաննէս պատրք. հաւաքել և բանտարկել տուաւ հայ կաթոլիկները, մահուամբ պատժեց Կոմիտասը և երկու կղերականներ, որոնք Հայերը մղած էին կաթոլիկ ըլլալու: Շատ մը Հայեր դինուորական եւ քաղաքային ամենաբարձր պաշտօններու տիրացան, ինչպէս օրինակ, Գաղէդ Արթին Ամիրան, որ Սուլթան Մահմուտ Բ.ի սիրելին եւ վստահելին էր եւ մեծ ծառայութիւններ մատոյց երկրին եւ յաջողեցաւ ժամանակին առաջ հայթայթել, Ռուսիոյ տրուելիք պատերազմական հատուցումը եւ թշնամիէն փրկեց Բումելիի մեր կարեւոր նահանգները:

Բայց Պերլինի վեհաժողովին 67րդ յօդուածին համաձայն, Անգլիա կը պահանջէ որ Անատոլուի մէջ բարենորոգումներ ընենք, ուրիշ մեծ պետութիւններ ալ Անգլիոյ օրինակին կը հետեւէին, մեզ պատասխանատու կը նկատէին ըմբոստ Հայերու դէմ ձեռք առնուած զազրոտական միջոցներուն, եւ ճնշում կը բանեցնէին Բարձրագոյն Դրան վրայ, որպէսզի ինքնավարութիւն տանք հայաբնակ վեց նահանգներուն: Այս պատճառներով Հայերն ու Թուրքերը պատակտեցան, Պերլինի վեհաժողովին առեն Հայերը մեծ պետութեանց դիմեցին եւ անկախութիւն պահանջելով, դիրք բռնեցին մեզի դէմ:

(1) (Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՆ Ալ. հիւլէական ռումբեր պիտի չինէ յառաջիկային ,ինչպէս յայտարարեց հիւլէական հաստատութեան վերատեսուչը :

ԹՈՒՆՈՒՉԻ ազգայնականները արաբերէն թռուցիկ մը հրատարակեցին որով կը յայտարարեն թէ պէյը չէ ընդունած Ֆրանսայի բարենորոգումներու ծրագիրը : Այս առթիւ իբրեւ «պերճախօս ապացոյց»ը կ'ըսեն թէ պէյը եւ իր որդիները-ժեգին մասնակցիլ Ցուլ. 14ի օճոնակատարութեանց : «Թունուզի խնդիրը աւելի քան երբեք կը զբաղեցընէ միջազգային շրջանակները : Թունուզի ժողովուրդը պէտք է չարունակէ պայքարը մինչեւ իր տեղերուն իրականացումը »:— Երեքշաբթի օր երեք նոր ռումբեր պայթեցան Թունուզի մէջ :

ԹՈՒՐԲԻՈՑ ուխտաւորներուն արգիլուեցաւ Մէքքէ երթալ, նկատելով որ վարակիչ հիւանդութիւններ ծագած են այդ շրջանին մէջ :

ԵԳԻՊՏՈՍի մասին կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ : Այս առթիւ կը հերքուի այն լուրը թէ Ամերիկա թելադրած է որ Անգլիա ճանչնայ Ֆարուքի վեհապետութիւնը Սուեզի վրայ : Երկու կառավարութիւնները որոշած են առ այժմ յետաձգել Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան խնդիրը , որպէսզի Սըրբի փաչայի դահլիճը քիչ մը չունչ առնէ , ներքին խնդիրներու կարգադրութեան համար, անգլեւեգիպտական բանակցութեանց վերսկսումէն առաջ : Միւս կողմէ Վաֆտի ընդհ. քարտուղարը Եւրոպա մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ քաղաքական զինադադար մը կնքուած է Սըրբի փաչայի դահլիճին հետ : «Պիտի պաշտպանենք Սըրբի փաչայի կառավարութիւնը, եթէ իրադրծէ ազգային տենչերը· պիտի յարձակինք՝ եթէ չեղի ազգային ուղեդծէն »:

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ կառավարութիւնը ձերբակալեց Լոզանի համալսարանին հին զրականութեան դասախօսը, Անտռէ Պոնատ, երբ օդանաւ կը նստէր , արեւելեան Պերլին երթալու եւ բոլշեւիկեան խաղաղութեան համագումարին մասնակցելու համար : Ժուզաբկութեանց առթիւ բռնուեցան կարգ մը թուղթեր որոնց համաձայն դասախօսը հրահանգ ստացած էր համագումարի նախագահէն (Ժոլիօ - Քիւրի) զգալի տեղեկութիւններ ստանալ միջազգային կարմիր Խաչի մասին, վարկաբեկելու համար այդ կազմակերպութիւնը : Դասախօսը ճառ մը պատրաստած էր որով միջազգային կարմիր Խաչը կը կոչուի «գործիք մը արեւմտեան պետութեանց, մասնաւորապէս Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն ձեռքը, բոլորովին անյարմար՝ անաչառ քննութիւն մը կատարելու Քորէայի մէջ, մանրէական պատերազմի մասին : Դասախօսը ամբաստանուած է իբրեւ լրտես : Իր բնակարանին մէջ ալ խուզարկութիւն կատարուեցաւ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ արտաքին նախարարը երկու բոզքագիրներ յանձնեց Սոֆիայի թուրք դեսպանին : Անկով կը զանգատի թէ Ցունիս 26ին բռնաբարուած է սահմանապուլը ,երբ թուրք սահմանապահ մը փորձեց իրեն հետ տանիլ պուլկար զինուցի մը : Երկրորդով կ'ըսէ թէ յուլիս 2ին թըրքական երկու որսորդ օդանաւեր անցան Պուլկարիոյ օդային սահմանը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը հրամայեց Ուոշինկթընի խորհրդային դեսպանատան՝ անմիջապէս դադրեցնել տեղեկատու գրասենեակին թերթը եւ ուրիշ քարոզչական հրատարակութիւններ : Պատճառը այն է որ Մ. Միութիւնը արգիլած է ամերիկեան «Ամերիկա» ամսագրին վաճառումը, հակառակ 1946ին կնքուած համաձայնութեան : Նախապէս արտօնուած էր 50.000 օրինակ նակ ծախել այս ամսագրէն, Ռուսիոյ մէջ : Երկու տարի առաջ վաճառումը դժուարութեանց հանդիպելով իջաւ 25.000, յետոյ 13.000 օրինակի : Ամերիկեան կառավարութիւնը որոշեց դադրեցնել ամսագրին հրատարակութիւնը, նկատելով որ ապրդիւն մնացած են 12 բողոքներ :

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ պայքարը հետզհետէ կը սաստկանայ Մ. Նահանգներուն մէջ : Ռամկավարները սկսած են վարկաբեկել Այզընհաուըր, եւ կ'աչխատին Թրումընի թեկնածութիւնը դնել :

ԻՐԱՆի երեսփ. ժողովին մէջ բուռն տեսարաններ պարզուեցանԳչ· օր , երբ կը քննուէր վարչապետին պահանջած լիազօրութեան խնդիրը : Նիստը դռնփակ էր եւ կարելի չեղաւ եզրակացութեան մը յանգիլ : Տոքթ. Մոսատեղ կը խորհի Թէհրան հրաւիրել Գերմանիոյ նախկին ելմտականն նախարարը, Տոքթ. Շախտ, ելեւմուտքը բարեկարգելու համար :— Քարիւղի նոր հորեր գտնուեցան Քումի մօտ, Թէհրանէն 50 մղոն դէպի հարաւ :

ԱՆԳԼԻԱ ծանուցագիր մը ուղղելով Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան, զգուշացուց որ չենդէ Պալթեան երկիրներու եւ Ուկրայնայի հազարաւոր փախստականները, ահուդողի մատնելով իրենց երկիրները վերադարձնելու համար : Թերթերը կը գրեն թէ ատենչ մը ի վեր կը հետապընդուին այդ փախստականները, զաղտնի գործակալներու միջոցաւ :

ՊՈՒՔՐԻՇԻՆ հասած լուրերու համաձայն , 5000 «կասկածելիներ» Մ. Միութիւն փոխադրուած են Ռումանիայէն :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆի մէջ Ցուլիս 27ին , Տէսինի անտառին մէջ : Մանրամասնութիւնները չկ'որդով :

ՎԻԵՆի մէջ. — Նախաձեռնութեամբ Հ.Ց.Դ. Կոմիտէին , Ցուլիս 27ին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ-Ան թուան Գամբանը Ֆրէդրի Ս. Կարապետ մատրան թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 20 յուլիս, Վարդավառի տօնին առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Շնորհազարդ Տ. Տ. Գարեգին Սրբազան Արք.ի մահուան համար Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի :

Ս. Կարապետի ուխտաւորութիւնը զուգադիպելով Վարդավառի կիրակիին, ըստ աւանդութեան, մատաղի օրհնութիւն եւ բաշխում պիտի կատարուի :

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ազգայինները ուխտի գալ մուրատաւոր Ս. Կարապետին, եւ իրենց վերջին յարգանքի տուրքը մատուցանել մեծանուն Հայրապետի խնկելի յիշատակին :

(ԿՆԻՔ)

Առեւտրական Բանակումը

Փարիզի արհեստներու բանակումը այս տարի տեղի կ'ունենայ Օգոստ. 4էն 25, B. Alpes, Gréoux քաղաքէն 10 քիլմ. հեռու (Մարսէյլէն 120 քիլմ.) չատ գեղեցիկ վայր մը, մասնակցութեամբ գոյք արհեստներու :

Հեռաւորութեան պատճառով ամբողջ ծախքը՝ 11.000 Ֆր. : Մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի փոխով դիմել Որ. Գշիկեանի, 19, Ave. Pasteur, Issy, երեկոյեան 7էն վերջ : Արձանագրութիւնները կը փակուին Ցուլիս 19ին :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ!

(ԱԴՈՆՑ, ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ՇԱՆԹ)

Գրեց՝ Մ. ԻՇԽԱՆ, Պէյրութ, 1952

Գինն՝ 200 ֆրանք : Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան

Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 20 Ցուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ : Կը նախագահէ հայրենակից Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ : Կը բանախօսէ ԲԱԲԳԷՆ ՔՀՆՑ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ. Մխիթար Վ. Մոմճեան , Մոմճեան ընտանիքը եւ պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ դրատոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԼՈՒՍԻԱ ՄՈՄՃԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ցունիս 18ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի Ազգ. Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Քիթապճեանէ ի նպաստ եկեղեցւոյն 1000 Ֆր., Օր. Սիբէն Օհանեանի եւ Ժորժ Մամասեանի նշանախօսութեան առթիւ :

Դաշտահանդէս

Համաչարսանճաքցիներու Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը 20 Ցուլիս կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Տէսինի զովասուն ծառաստանը , Café Lafarqueի մօտ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, եւրոպական եւ արեւելեան պարեր, տավոլ զուռնա :

Պաղ ըմպելիներ, խորոված , մատչելի գիներով : Օթօբարները փլաս կիչարէն կը մեկնին, կիրակի առաւ. ժամը 9ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Երթեւեկի տոմսերը **100** ֆրանճ :

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ զաւակները, աքսորուած Քեմախի Բագարիչ վերի գիւղէն 1915ին : Կը կարծուի թէ կը գտնուին Պաղտատ կամ չրջակայքը :Անունները՝ Հայկազ եւ Արաքսի : Հայկազը ծնած է 1908ին, իսկ Արաքսին 1909ին, ազգանուն Գորտեան, մօր անուն՝ Հէրիքա, ծնեալ՝ Պօլօեան , «Գոյամարտ»էն կը խնդրուի արտատպել : Դիմել՝ Խաչատուրեան Souk-Abas , Algerie :

կալներու միջոցաւ :

ՊՈՒՔՐԻՇԻՆ հասած լուրերու համաձայն , 5000 «կասկածելիներ» Մ. Միութիւն փոխադրուած են Ռումանիայէն :

ՑԱՒԱԼՏԵՍՏ

ԱՆԻԼԻՈ ՊՈՒԱ ԴՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԼԼ.— Կսպ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբթի ժամը 20ին, Համօ Օհանեանի Ակումբին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒ

ԲԱՇԿԱՊԵՏ Պ. ՓՕԼՕԼԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի դերք մը, որ կ'ուսուցանէ ինչպէս կաթ տալ երախային, ինչպէս հագուեցնել , ինչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր.) , արտասահման 1000 ֆրանք : Դիմել Ցառաջի հասցէով :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համա-Զարսանճաքի Հայրենակց. Միութեան : Այս կիրակի ամբողջ օրը Trois Lucs, Restaurant des Grottes Monnardի հանրածանօթ օգաստն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ հայրենակից Ս. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը խօսի հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԹԱՇՃԵԱՆ

Առաւօտեան պուլի մրցում : Գնդակ ունեցողները կը խնդրուի միասին բերել :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Էջ դ'Օլիվի Նոր Սեքսունը եւ Պօմոնի Կ. Խաչի աշակերտները :

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ առաջնորդութեամբ ընտիր նուագախումբի :

Ճոխ պուֆէ դիւրամատչելի գիներով :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի : Օգոստ. 3ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, ծանօթ անտառին մէջ :

Կը խնդրուի նկատի առնել :

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան են-թակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ ,կազմակերպած է զաշտահանգստութիւն մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այլ Հ. Ց. Դ. Թանգարանը, Ցուլիս 20ին : Ժամը 9ին օթոքարները կը մեկնին Bld. Carnotէն : Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Ցովհ. Զերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի : Երթեւեկի գինը 400 Ֆր. :

ՀԱՑԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16էն 22 : Պայմաններու համար դիմել

ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵՍԵԱՆ

11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme) :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ , autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան : Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար գին : Երեք տարուան պայ վերանորոգելի : Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ : Tél. Sarcelles 49, (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3) : Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

Ծախու է

Մակնումի պատճառով Bagnoletի մէջ, յարմար գինով տուն մը, կահաւորուած կամ ոչ, երեք սենեակ, խոհանոց, débarras, entrée, պարտէզ : Պարտէզին եռեւը ուրիշ տուն մը զոր կարելի է արհեստանոցի վերածել : Բաղնիք կահաւորուած , chauffage central եւ երկու W.C.,(tout à l'égout),կազ, էլեկտրականութիւն եւ ջուր : Porte des Lilasէն (Փարիզ) 500 մեթր հեռու :

Դիմել՝ Ցուլիս 15էն սկսեալ տեղին վրայ 31 rue de Pernelle, Bagnolet (Seine), ամէն օր 9—12 եւ 2—7, բացի կիրակիէն:

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Իջնել métro Gambetta եւ առնել թիւ 101 օթոպուսը եւ իջնել Mairie de Bagnolet կամ հլլել Porte des Lilas եւ քալել :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 18 JUILLET 1952 Ուրբաթ 18 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6816 - Նոր շրջան թիւ 2227

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՕՍՔԸ

ՄՆՈՒԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՆԵՐ

Ըսինք թէ նիւթական անձկութիւնը պատըրուակ մըն է՝ արդարացնելու համար ակներեւ ապիկարութիւններ :

Ո՞վ չափեց այս չէն դաղութին տնտեսական առաւելութիւնները : Որեւէ փորձ կատարուա՞ծ է այս ուղղութեամբ :

Երեսուն տարի է որ տուն-տեղ ենք եղած այս ափերուն վրայ եւ հարեւան երկիրներու մէջ :

Ամէն տեղ ալ գրաւած ենք վայելուն դիրքեր , որոնք երազ կը թուէին երէկ :

Որո՞ւ միտքէն անցաւ վիճակադրութիւն մը կատարել, իբրեւ մարդահամար եւ իբրեւ համապատկեր տնտեսական կացութեան :

Երկուքն ալ ծանր աշխատանքներ են : Գիտութիւնն եւ յոդնութիւնն կը պահանջեն :

Բայց եւ այնպէս, անհրաժեշտ են, ամէն տեսակէտով : Հոգ չէ թէ պակասաւոր ըլլան :

Այդպիսի վիճակագրութիւն մը ոչ միայն պիտի պարզէր գաղութին ընկերային եւ տնտեսական ելեւէջները, այլեւ պիտի ծառայէր իբրեւ ուղեցոյց :

Մեղանին վրայ ունեցէք մարդահամար մը՝ պարբերական ելեւէջներով, եւ ուրիշ տախտակ մը՝ իբրեւ տնտեսական պատկեր, եւ ձեր միտքը «պիտի բանի» :

Այո, պիտի ներշնչուիք եւ պիտի աշխուժանաք : Անշուշտ ելէք կը հետաքրքրուիք տարագիր բազմութեանց ճակատագրով :

Առանց այդ [illegible] լ'ինչ կ'արժենք, տնտեսական տեսակէտով :

Ամէնէն համբակն ալ կրնայ պատկերազարդ պատմութիւններ պատմել ձեզի՝ դիպուած հարստութեանց մասին : Գիտակցօրէն մոխուած, կորսուած, օտարին տնտուկը թափած պատկառելի դումարներու մասին :

Վերջերս անդարձ բաժնուեցան երեք ազնուական տիկիններ :

Առաջին երկուքին մահուան առթիւ — մէկը գոհ՝ քսմոնելի արկածի մը — «ազդ»ը անձկութեամբ սպասեց աւետաբեր լուրի մը :

Երրորդը դեռ նոր է : Եւ բարեմիտներ « չքեղ» անակնկալի մը կը սպասեն նոյն անձկութեամբ...

Դեռ չենք խօսիր անդիր պատմութեանց մասին, որոնց իւրաքանչիւրը առասպելական դումար մը կը ներկայացնէ :

Ժլատութեամբ, անխոհեմութեամբ կամ անզգայութեամբ փոշիացած, մէկ օտարէն միւսին ձեռքն անցած հայկական հարստութիւնները եթէ դումարէինք, արդիւնքը պիտի բաւէր արդիական Ամի մը կառուցանելու, հազարումէկ զարմացնեցրով եւ ուրիշ հանրօգուտ հնութիւններով :

Միլիոնատէրերէն, մեծահարուստներէն զատ, ունինք միջին դասակարգ մը, որ նոյնպէս ի վիճակի է հրաշքներ գործելու, հաւաքաբար :

Ամենավերջին փաստ՝ Ներգաղթի հանդանակութիւնը, 29—30 միլիոն ֆրանք, որ կրնար տասնապատկուիլ , եթէ իրական Հայրենադարձ մը կազմակերպած ըլլային :

Վերջերս բարեմիտ հայրենակից մը կ'առաջարկէր գանձանակ հաստատել տուներու մէջ, միլիոններ գոյացնելու համար :

Տեսակէտ մըն է, բայց երբեք բարենշան՝ մեր գաղութին համար :

Միշտ ալ կարելի է դրամ ճարելու, գանձեր կազմելու միջոցներ գտնել, եթէ ունենանք ընդհանուր ղեկավարութիւն մը : Եթէ կազմակերպուի մեր գաղութը, ինքն իր մէջ : Ցեղոյ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան :

Մարդիկ աղբիւրներ կը հոսեցնեն, զարդեր եւ եկեղեցիներ կը շինեն Միջին Արեւելքի , Պոլսոյ կամ Հալէպի մէջ :

Ինչամակարնե՞ր կանչենք այդ գաղութներէն , որպէսզի մեզի ալ սորվեցնեն գաղտնիքը ...

Ինչո՞ւ անոնք չեն ընկերկիր բազմատան խոչընդոտներու առջեւ, իսկ մենք անմիջապէս կը վհատինք, երբ դժուարութեան մը հանդիպինք :

Պարզապէս անոր համար որ, անոնք հաւատք եւ կամք ունէին, իսկ մենք հեռաւոր սուրբերու կամ հրաշքի կը սպասենք : Միշտ ալ նոտի պատրուակներ ճարելով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՐԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրեմն, իմացաք.— բրիտանական կառավարութիւնը հրապարակաւ կը խոստովանի թէ չի կրնար ոչ դատի քաշել, ալ պաշտօնանկ ընել « Կարմիր աւազերէացը» :

Երեսի· ժողովին մէջ այս յայտարարութիւնն ըրին դատական նախարարը եւ վարչապետը, Ջըրչիլ : Լորտերու ժողովին մէջ՝ Քէնթըպըրիի արքեպիսկոպոսը :

Քանի մը նախադասութիւններ՝ արքեպիսկոպոսին ճառէն .

— « Աւազերէացը (Տոքթ· Հ· Ճոնսըն) հանրային փորձանք մըն է եկեղեցիին եւ պետութեան համար, միսին մէջ մխուած փուչ մը որուն ստիպուած է հանդուրժել աղատասէր ազգ մը : Տոքթ· Ճոնսըն ոչ հերետիկոս մը եղած է, ոչ ալ օրէնք մը խախտած : Բայց, պետութեան համար փորձանք մըն է իրրեւ քաղաքացի, եկեղեցիին համար ալ կրկնապէս փորձանք՝ իրրեւ քաղաքացի եւ կղերական » :

Արքեպիսկոպոսը նորէն համբերութեան յորդոր կարդալով, դիտել տուաւ տեսակ մը հեգնութեամբ .

— « Ամէն պարագայի մէջ, չատ սուղ դին մը չէ որ կը վճարենք, անաղարտ, անվթար պահելու համար մեր հաւատքը՝ խօսքի ազատութեան մասին » :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, բանդէտներ բացատրեցին թէ աւազերէացը միայն ինքն իրեն համար կը խօսի, «եւ իր խօսքը այնքան կշիռ ու[illegible]

Ուրիշներ ատորբոր [illegible]

Անոնց կարծիքով, արեւելեան եկեղեցիներուն մէջ կարելի չէ ժողովուրդը համոզել թէ «մէկը որ քէնթըպըրիի աւազերէց անունը կը կրէ իրրեւ տիտղոս՝ չի խօսիր յանուն արքեպիսկոպոսին , Անկլիքան եկեղեցւոյ, եւ առ հասարակ այս երկրի քրիստոնեաներուն» :

Կը տեսնէք որ քիչ մը մօտեցանք մեր ածուին :

Օր մըն ալ համբերեցէք : Վ.Ա.Հ.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան նախագահին Պոլսոյ ամառանոցին մէջ չարունակ ժողովներ տեղի կ'ունենան : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, սակայն իրազեկներ կը հաւաստեն թէ օրակարգի խնդիրներն են արտաքին քաղաքական եւ զինուորական կարեւոր հարցեր : Այս առթիւ անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ Թուրքիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ եւ Լոնտոն պիտի այցելեն մօտերս :

ՅՈՑՆԵԻԱԼՊԱՆԱԿԱՆ ապահմանադրութիւնը վրայ 25 հոգի ձերբակալուեցան, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարեն յունական բանակին դէմ : Ապէնքի հակալրտեսական ծառայութիւնը քննութեան ձեռնարկելով , հաստատեց թէ անոնք կապ հաստատած էին յունական համապատասխան կուսակցութեան հետ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ պիտի ղօրացնեն «Ամերիկայի Ձայն»ը Մ· Միւթեան համար, նկատելով որ այլեւս պիտի չհրատարակուի «Ամերիկա» ամսագիրը : Այս նպատակով անթելի յատուկ նաւ մը Միջերկրական պիտի երթայ, ուրկէ պիտի ղօրացընէ «Ամերիկայի Ձայն»ը : Միւնխէնի կայանէն ալ ղեկուցումներ պիտի տրուին բազմաթիւ օտար լեզուներով :

ԻՐԱՆի վարչապետը լիազօրութիւն պահանջելով , կ'առաջարկէ 1.— Կէս առ կէս կրճատել պետական պաշտօնեաներու թիւը · 2.— Պակսեցնել թղթադրամի շրջաբերութիւնը · 3.— Աւելցնել տուրքերը :

ՅՈՐՆԻ ԳԻՆԸ 3750 ֆրանքի պիտի բարձրանայ, առանց աւելցնելու հացին դինը, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը :

ՀԱՋԱՐ ԹՈՆ ԿԱՐԱԳ պիտի ներածուի Լեհաստանէն :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ հիւանդանոց վերադարձաւ, միկրոբ մը վարակուած ըլլալով : — Պայքարը կը չարունակուի նախագահական թեկնածու մը ճարելու համար (ռամկավար) :

Միջերկրականի հրամանատարութիւնը երկու չրջանի բաժնուած

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻ�ա ԵՆԹԱԿԱՑ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ատլանտեանի ճակատին սպարապետը՝ զօրավիգ իր առաջին վարչական տնօրինութիւնը (միջոցառում !) կատարեց առջի օր, վերջնապէս ճշդելով հարաւ. արեւելեան Եւրոպայի հրամանատարութեան խնդիրը :

Նկատելով որ Յունաստան եւ Թուրքիա չեն ուզեր խառնուի հրամանատարի մը տրամադրութեան տակ դնել իրենց բանակները, զօրավարը հրամանատարութիւն մը հաստատեց որ պատասխանատու պիտի ըլլայ այդ երկու երկիրներուն համար, ընդհանուր հրամանատարութեամբ ամերիկացի ծովակալ Քերնիի :

Նոր կարգադրութեամբ, հարաւ - արեւելեան Եւրոպայի հրամանատարութիւնը կը բաժնուի երկու չրջանի : Առաջին չրջանին մէջ, ցամաքային ուժերը պիտի դնուին իտալացի զօր· Ֆրաթթինիի հրամանատարութեան տակ, երկրորդին մէջ ենթակայ պիտի ըլլան ամերիկացի հրամանատարի մը որ չէ նշանակուած տակաւին :

Նորահաստատ փոխ - հրամանատարութիւնը պիտի կրնայ գործողութիւններ կատարել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ : Յունական եւ թրքական անջատ հրամանատարութիւնները պիտի գործեն իր իշխանութեան տակ : Տակաւին չէ որոշուած նոր բանակատեղին :

Օդանաւային գործողութեանց համար ալիեդրոն մը պիտի հաստատուի հարաւ - արեւելեան Եւրոպայի մէջ, ենթակայ՝ ամերիկացի զօր· Շլէթըրի, որ հրամանատարն է այդ չրջանի բոլոր օդանաւային ուժերուն : Երկու նոր բանակատեղիները պիտի ունենան միջազգային սպայակոյտ :

Առ այժմ անփոփոխ կը մնայ ծովային հրամանատարութեան կարգուսարքը : Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ծովային ուժերը առ այժմ պիտի մնան իրենց ազգային սպայակոյտներու հրամանին տակ եւ պիտի գործեն միասնաբար, ենթակայ հարաւային Եւրոպայի դաշնակից նաւային ուժերու հրամանատարութեան :

Դաշնակից կառավարութիւնները հաւանութիւն յայտնած են զօր· Րիճուէյի այս կարգադրութեան : Ցոյս յայտնած էր անջատ փոխ - հրամանատարութիւն մը հաստատել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ համար, երբ այդ երկու երկիրները պիտի ընդունուէին Ատլանտեանի դաշինքին մէջ : Անցեալ փետրուարին, երբ վերջնապէս անդամ ընդունուեցան, թէ Յունաստան եւ թէ Թուրքիա դժկամակեցան իրենց բանակները դնել խառնացի զօր· Քառթիլլիոնէի հրամանին տակ : (Այն առեն այս զօրավարը ընդհ· հրամանատարն էր հարաւ· Եւրոպայի բոլոր ցամաքային ուժերուն) : Իտալիա փոխեց հրամանատարը, բայց Յունաստան եւ Թուրքիա նորէն դոհ չմնացին : Անկէ ի վեր առկախ կը մնար Միջերկրականի հրամանատարութիւնը :

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այժմ կարգադրուած է Յունաստանի եւ Թուրքիոյ խնդիրը, առանց սակայն գոհացում տալու Իտալիոյ, բայց կը մնայ ուրիշ վիճելի հարց մը, — Մեծն Բրիտանիա կը դժկամակի ամերիկացի ծովակալին յանձնել Մէջերկրականի բոլոր նաւային ուժերը : Անգլիացիները կ'ըսեն թէ ծովակալ Քերնիի հրամանատարութիւնը պէտք է սահմանափակուի պաշտպանելու հարաւ· Եւրոպայի ցամաքային մասը եւ թէ տարբեր խնդիր է Միջերկրականի հաղորդակցութեանց եւ նաւային գործողութեանց հրամանատարութիւնը : Իսկ Ամերիկացիները, որոնց 6րդ նաւատորմը չատ աւելի զօրաւոր է քան բրիտանական տորմիղը, կը պատասխանեն թէ միեւնոյն բանն են Միջերկրականի եւ հարաւ· Եւրոպայի պաշտպանութիւնը, հետեւաբար ծովակալ Քերնի պէտք է կատարեալ իրաւասութիւն ունենայ ամբողջ չրջանին վրայ :

Ո՛վ պայթեցուց ռումբը

Զորեքչաբթի օր զօրաւոր ռումբ մը պայթեցաւ դատաւոր Փոլ Տիւրէյի բնակարանին առջեւ, Սանթէլի բանտին մօտ, ահագին վնասներ պատճառելով :

Դատաւորը նախապահն է այն Ամբաստանիչ Ատեանին, որ երկու չաբաթ առաջ բանտէն արձակեց համաձնամար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ ռումբը դըրուած էր դատաւորին չարկաբաժնի դրան փոխարէն տակ, եւ քանդեց բնակարանը, որ կը գտնուէր առաջին չարկին վրայ : Միւս չարկաբաժիններ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՎՕԼԳԱ-ԴՕՆ ՋՐԱՆՑՔԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

ՄՄԲ.— Երէկ տեղեկութիւններ հաղորդած էինք այս ջրանցքի մասին, հաղելով եւրոպական թերթերէ: Մեր աշխատակիցը կը լրացնէ պատկերը.—

Անցեալ Յունիսի 4ին, «Պրաւտա»յի տեսլով, «տեղի ունեցաւ պատմական մի մեծ դէպք — Վօլգայի եւ Դոնի ջրերը խառնուեցին միմեանց, առաջին նաւերն անցան նորակառոյց ջրանցքով»:

Իրականացաւ մի ծրագիր, որի մասին այնքան գրուել ու խօսուել է Ռուսաստանում աւելի քան երկու եւ կէս դար, Պետրոս Մեծի Ազովեան ծովի ափին Ազով բերդը Թուրքերից գրաւելուց ի վեր:

Ցեղափոխութիւնից առաջ Վօլգան Եւրոպայի ամենամեծ գետը 3700 քիլոմեթր երկարութեամբ, կապում էր Ջրանցքների, գետերի ու լճերի միջոցով Կասպից ծովը Բալթիկին եւ Հիւսիսային ովկիանոսին: Խորհրդային իշխանութեան առաջին կարեւոր շինարարութիւններից մէկն եղաւ Բալթիկ - Ձերմակ ծով «Ստալինեան» աւելի կարճ ջրանցքի կառուցումը, որ նորագոյն պատմութեան մէջ նշանաւոր հանդիսացաւ իր առասպելական մարդակերութեամբ — բոնի աշխատանքի լծուած հարիւր հազարաւոր քաղաքական բանտարկեալներ, այնինքն ստալինեան բռնակալութեան դէմ պայքարած յեղափոխականներ, ինչպէս նաեւ ոսկորները թողին նրա հունի մէջ:

Վօլգա - Դոն ջրանցքի միջոցով հիւսիսային եւ արեւելեան Ռուսիոյ գետերի ընդարձակ նաւարկելի ցանցը ելք է գտնում դէպի Միջերկրական եւ ովկիանոսները: Մոսկուան իր անունը կրող արհեստական մերձակայ «ծովով» այժմ թեթեւ նաւերի նաւահանգիստ է Մ. Միութեան եւրոպական մասը գրկող հինգ ծովերի համար — Սեւ, Ազով, Կասպից, Բալթիկ եւ Ձերմակ:

Նորաւարտ ջրանցքի աշխատանքները տեւեցին չորս տարի, դեկավարութեամբ Միութեան լաւագոյն մասնագէտների, որոնց տրամադրութեան տակ էին դրուած մեքենաների եւ մարդկային զբաղմունքների — իրաւազուրկ քաղաքական հակառակորդների՝ հսկայ բանմութիւն:

Ստալինգրատից քսան կիլոմետր հարաւ, ուր երկու գետերի միջեւ եղած ամենակարճ տարածութիւնն է ջրանցքը արեւելեան բերանը: Այդտեղ Վօլգայի ալ ափը ծածկուած է բլրակներով, որոնք, ուր կիլոմետր խորութեան վրայ դէպի ափ բեւեռուած, գետի մակարդակից բարձրանում են մինչեւ 90 մետր: Այդ կարճ տարածութեան վրայ սահպուած են եղել շինել ըրեթէ կողք կողքի ինը ջրամբարներ (փակոց): Այնուհետեւ, աւելի քան 90 կիլոմետր երկայնութեամբ սկսում է վայրէջք դէպի Դոն, երեք տիտան աւազաններով՝ Վարվարովսկի, Բերեսլաւ եւ Կարպովսկի, որոնք իրապէս արհեստական լճեր են 25—40 քառակ. կիլոմետր տարածութեամբ:

Երբ Ջրանցքը 13րդ Ջրապատնէշէից յետոյ բացուում է Դոնի վրայ, նա գետի չի հանդիպում, այլ մեր Սեւանից աւելի ընդարձակ — 2700 քառ. կիլոմետր — Ցիմլեանսկի «ծովին», որն յառաջ եկել է նոյնանուն ջրաելեկտրակայանի համար գետի ստորեւ քաշուած վիթխարի պատնէշից:

Եւս երկու Ջրամբարներ Դոնի վրայ, 14 եւ 15րդ, եւ նաւերը հասնում են Ռոստով քաղաքին եւ Ազով ծովին:

Վօլգայի ափին, առաջին Ջրապատնէշի մօտ աւարտւում է Ստալինի 22 մետրանոց պղնձէ արձանը, պատուանդանով միասին 60 մետր բարձրութեամբ: Նաւերն այդտեղ առաջին Ջրամբարը մտնելու համար անցնում են 40մետր բարձրութեամբ յաղթական կամարի տակից, դեղարուեստօրէն զարդարուած: Ցաջորդ Ջրամբարներն ու պատնէշները նոյնպէս զարդարուած են քաղաքացիական եւ հայրենական պատերազմների քանդակներով ու հերոսների կիսանդրիներով:

Ցիմլեանսկի ծովի վրայ բացուող բուն Ջրանցքի կամարակապ մուտքը նոյնպէս առատօրէն ծանրաբեռնուած է ռազմական խմբաքանդակներով:

Ամխներից ի վեր խորհրդային մամուլը ներբողում է «կոմմունիզմի այս առաջին մեծ կառուցումը», որին, ինչպէս յայտնի է պիտի յաջորդեն Ստալինգրատի եւ Կոյբիշեւ Ջրաելեկտրակայանները Վօլգայի վրայ եւ երկու նախնիթաց չունեցող ոռոգման մեծ Ջրանցքները — Թուրքմենական եւ հարաւ Ուկրաինական:

Վօլգա - Դոնի կտրած նախկին անապատը, քան «Պրաւդայի», այժմ դարձել է կանաչ ու անհաւատալի բերքատու երկիր, որի կլիման անդամ փոխուել է, Ցունիսին առատօրէն անձրեւել է այնտեղ, մի բան, որ առաջները երբեք չի պատահել: Ջրանցքից ծնած արհեստական գետակներն ու առուները զովացնելու վրայ են ընդարձակ (խորհրդային չափանիշով) հողեր, ուր պիտի փոխուին ոչ միայն ցորենի ու հաճարի, այլ եւ բամպակի անեզր արտերը:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ալզիրհատուրի խաղաքական հայեացքներ

*****

Ջօր. Ալժիրհատուրի ժողովրդականութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի, մանաւանդ հիմա որ թեկնածու հռչակուեցաւ Մ. Նահանգներու նախագահութեան:

Ջօրավարին ճառերն ու բոլոր զրոյթիւնները կ'արտայայտեն իր խոր հաւատքը հանդէպ մարդկային ազատութեան եւ զայն պաշտպանելու կամքը ընդդէմ երկու սպառնալիքներու: Առաջինը՝ ծայրայեղ անհատապաշտութիւնը, իսկ երկրորդ՝ պետութեանց թեւարկութիւնն է: Ջօրավարին տեսակէտը հիմնուած է իր անձնական կեանքի փորձառութեան եւ բնազանցութեան վրայ:

— « Որ հաւատք ունիմ Ամերիկայի ժողովրդական կարդուսարքին վրայ: Այս զրոյթիւնը կը ճանչնայ եւ կը պաշտպանէ անհատին իրաւունքները: Ան իրեն կ'ընծայէ արժանաւորութիւն մը, որ կը բխի իր ստեղծումէն՝ ըստ Աստուծոյ պատկերին:

« Քիչ մարդիկ գիտակից են այն առնչութեան որ գոյութիւն ունի ազատ ու բարգաւաճ ձեռնարկին եւ անհատական ազատութեան միջեւ: Դրամատնական հակակշռի տակ մտած բարեչքումի մը ճակատագրականօրէն կը յանդի ինքնակալութեան ճամբուն »:

Մարդուն հանդէպ եղած այս վստահութիւնը կոյր չէ:

«Այն մարդը, որ արմատական տեսաբաններէն մեզադրուած է իբրեւ յեղափոխական, ծայրայեղ յեղափոխականներէն պիտի յորջորջուի «արմատական»:

Երիտասարդ Ամերիկացին պէտք է զլուխ ծռէ զինուորական կարգապահութեան, եթէ կ'ուզէ պատրաստ ըլլալ պաշտպանելու իր քաղաքակրթութիւնը:

« Իւրաքանչիւր երիտասարդ Ամերիկացի պէտք է զինուորութիւնը նկատէ անձնական պարտականութիւն մը, զայն կատարելով զուարթօրէն եւ հպարտօրէն»:

Բայց պէտք է պաշտպանել անհատը պետական ծայրայեղութիւններէն: Այսէպատճառը որ Այզընհաուըր կը զգուշացնայ ընկերային ապահովու-

« Մայրայեղները՝ անմիջական եւ եսասէր առաւելութիւններու իրենց կոչերով, կը ճգնին մեր աչքէն ծածկել այն դժնդակ ճշմարտութիւնը, թէ մեր ընկերութեան ռեւէ մասնիկը չի կրնար ապրիլ տեւական բարգաւաճութեան մէջ, քանի ամբողջ Ամերիկան չի վայելեր այդ բարգաւաճութեան օգուտները: Անոնք յատկացուած վարկերը կը զործածեն իրրեւ յափրացման միջոց մը, իսկ իբրեւ բաներ՝ խոստումը իրրեւ հեշտաւէտ կենցաղի ճամբայ մը »:

Ուրիշ տեսակէտ զերութիւններ, սակայն, այսօր կը սպառնան մարդուն ազատութեան:

— « Անօգուտ պիտի ըլլար մեր ազատութիւնները պաշտպանել համայնավար յարձակումի մը դէմ, եթէ մենք զանոնք պիտի կորնչեցնենք մեր ագահութեամբ, տգիտութեամբ կամ կառավարական վարչութեան եւ դանձին հանդէպ անուցած մեր կոյր վստահութեամբ:

« Վարչական ծրագիրներ կը սալարկեն բռնապետութեան ճամբան: Առանց անհրաժեշտութեան զաժան հակակշիռներ եւ անողոք կանոններ պահպաղող օրէնքները:

Այզընհաուըր զէմ է լիազօր կառավարութեան մը, բայց նոյնքան եւ աւելի հակառակ է անոնց, որոնք անհատական իշխանութեան կը ձգտին ելեւմտական, բանուորական խմբակցութեան եւ ուրիշ առպարէզներու մէջ:

— «Համայնավարութիւնը կը ճգնի ապացուցանել թէ՝ մեր ընկերային կարգուսարքը տկար է եւ ապօրէն: Բուռն կերպով հակառակ եմ ամէն ծրագրի որ կ'անգիտանայ այս հիմնական սկզբունքը: Վստահ եմ որ զինուորական պարտութիւնը աւելի վատ հետեւանքներ պիտի ունենայ քան դրամական սնանկութիւնը: Այսուհանդերձ, այն

Մարտչախտ փեթէն եւ իւաէր հիւհօնիւ...

ՄՄԲ.— Թուրք ընդդիմադիր մամուլը կը շարունակէ իր պայքարը: Ահաւասիկ նոյնշ մը եւս, Պոլսոյ Ագըն թերթէն, այս խորագրով (7 Յուլիս):

Մարաջախտ Փեթէն Վէրմէօնի պաշտպանը հանդիսացաւ, եւ Վերսայլի դաշնագրին մէջ իր անունը նուիրական դրօշի մը չափ մեծցաւ, որովհետեւ Ֆրանսա վերստացած էր մեծ պետութեան իր վարկը: Յաղթանակէն ետք ալ Մարաջախտը շարունակեց իր ծառայութիւնները, եւ Սպանիոյ քաղաքային պատերազմին, Մարոքո գնաց եւ տեսակցեցաւ իր աշակերտին, Ֆրանքոյի հետ, համաձայնութիւնը պահպանելու համար: Եթէ Լավալի ուժ տուաւ, պատճառն այն էր որ գիտէր թէ Հիթլէր զերազանցապէս կը սպառազինուէր: Երբ որ կոլ մեքենաչարժ ուժերու անհրաժեշտութիւնը հրապարակ նետեց եւ պահանջեց որ Ֆրանսական բանակը այս ուղղութեամբ բարեկարգուի, հակառակ իր յառաջացած տարիքին եւ պինուրական հին դպրոցի պատկանած ըլլալուն, Փեթէն ընդունեց այդ զաղափարը եւ նոմինակ դիրքեր գրեց:

Անդլիացիները երբ Տէօնքէրքէն կը փախչէին եւ Ռենօ Լոնտոն կը սաւառնէր, Վիչիի մէջ կառավարութիւն հիմնեց, եւ Ֆրանսան վրկեց ամբողջական աւերումէ մը: Հիմա որ տրամաբանութիւնը կը գործէ եւ կիրքերն ու զրգռութիւնները կը զազրին, այս իրականութիւնն է որ երեւան կ'ելլէ: Հակառակ իր այս ծառայութիւններուն, դիտենք թէ ինչպիսի վախճան մը ունեցաւ Փեթէն, բերդարգելութիւն Իլօ կղզիին մէջ: Նոյն իսկ մարաջախտ զաւազանը առին իր ձեռքէն:

համոզումն ունիմ, թէ զինուորական յաջողութեան մը հասնելու միակ միջոցն է — մէջն ըլլալով նաեւ պատերազմէն խուսափելու հնարաւորութիւնը, — պահպանել մեր ելեւմտական կարգուսարքին ամբողջականութիւնը »:

Նախագահական թեկնածուն կը յանձնարարէ համայնավարութեան դէմ պայքարը տանիլ պարկեշտ, արդար եւ վայելուչ ձեւով մը: Յամաձայն չէ նկատեր պաշտօնի կոչել կարմիրները, բայց հաստատուն է հետեւողական քաղաքականութեան մէջ: Համայնավարութիւնը ազգային կուսակցութիւն մը չէ:

« — Մահացու վտանգի մը դէմ յանդիման կը գտնուինք, չատ պարզ նկատումով մը: Համայնավարութիւնը, բերած՝ իր դիտումներով, նոյն ատեն նենգամիտ իր մեթոտներուն մէջ, կ'օգտագործէ ռուսական աշխարհակալութեան ատանդութիւնը եւ Ասիոյ ու արեւելեան Եւրոպայի ֆիզիքական ուժերը, հասնելու համար համայնավարական նպատակին, — համաշխարհային յեղափոխութիւն եւ աշխարհի տիրապետութիւն »:

Նախկին սպարապետը կոմմնակից չէ կանխարգել պատերազմի մը, բայց չի թերագնահատեր Մ. Միութեան ռազմական ուժը:

— «Կը կարծեմ թէ Ռուսիոյ կողմէ յարձակման քաղաքականութիւն մը խենթութիւն պիտի ըլլար: Վստահաբար, ան որ ալ չի յուսար թէ կրնայ մէկ հարուածով չահիլ պատերազմը. ուրեմն դիմացինը մաչեցնելու պայքարի մը մէջ պիտի մտնէ: Ինձ կը թուի թէ Կրեմլինի մարդիկը երկար պիտի խորհին, նախ քան իրենց ուժն եւ ազդեցութիւնը համաշխարհային պատերազմի մը նժարին մէջ նետելը: Կարզ մը տեղեկութիւններ ունինք իրենց ճարտարարուեստի, փոխադրութեան եւ հաղորդակցութեան դժուարութեանց մասին: Մենք նմանապէս գիտենք թէ ինչ ահաւոր ուժ մը կանուցանելու վրայ են, ռազմական զօրութեան մը ձեւին տակ: Յեղյեղի զործ մը չեմ նկատեր, եթէ ռեւէ մէկը համաշխարհային պատերազմ յարուցանէ այսօր »:

Ի՞նչ զարման կ'առաջարկէ նախկին սպարապետը, Եւրոպայի պաշտպանութեան համար.

— «Եւրոպայի նեղչչել կամք՝ որպէսզի կարենայ ինքն իսկ մէջտեղ բերել զինեալ ուժեր, յանուն ինքնապաշտպանութեան:

Թ.Ա.Թ.

Մի տարօրինակ երեւոյթ զրաւում է մեր ուշադրութիւնը — բոլոր «մեծ կառուցումները» ծրագրուում եւ ի կատար են ածւում ռուսական հարթավայրի կենդրոնական եւ արեւելեան մասերում: Մինչդեռ արեւմուտքում, այնպիսի մի կարեւորագոյն եւ կենսական շինարարութիւն, ինչպէս Բելգիայի չափ մակարդակ ունեցող Պրիպետի ճահիճների չորացումը ձգուած է տեղական վարչութեան ,որն անկարող է զործն աւարտել հարիւր տարուայ ընթացքում:

Լուռ է խորհրդային իշխանութիւնը նաեւ մի այլ ծրագրի մասին, որի իրականացումը, ցարերի օրով իսկ, համարուում էր կենսական անհրաժեշտութիւն: Դա Կովկասեան լեռնաշղթան կենդրոնից կտրող եւ Հիւսիս. Օսեթիայի մայրաքաղաք Ջաուֆիկաուն (նախկին Վլատիկաւկազ) Թիֆլիսին միացնող երկաթգծի ծրագիրն է, որով կենդրոնական Ակդրկովկասը կարճ եւ ուղղակի ճանապարհով կը կապուի հիւսիս. Կովկասին եւ Ռուսաստանին: Երեւի Ջաղաք. Բիւրոյի երեք անդրկովկասեան անդամները չեն ուզում յարուցանել այս հարցը, վախնալով որ կը մեղադրուին հայրենամոլութեամբ, եւ կամ քաղաքական ապագայի հեռանկարն է որ պահում է նրան փոչիների տակ: Ջմռոանանք, որ կարճ ճանապարհները դառնում են վնասակար, երբ նրանք թշնամու ձեռքն են ընկնում:

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Պարագաները բաղդատենք Իմէթ Ինէօնիւի հետ: Ամէն ոք գիտէ թէ Իմէթ փաշա Իթթհատուլի դրաւումէն ետք մասնակցեցաւ Միլլի պայքարին, եւ ինչ պայմաններու տակ: Փաւտերով հաստատուեցաւ թէ ապարդիւն վարչապետ մը եւ Հանրապետութեան նախագահ մը եղաւ: Վերջին երկու տարուան դէպքերը ամէն ինչ բացատրեցին, հաստատելու համար «Շէֆ» փաշային դիկտատորական մենատիրութիւնը:

Փեթէնի պաշտպանողական իրաւունքն անդամ չտուին, բայց իր մահէն ետք, չորս օր առաջ, Մարջախտ Փիւէն իր ճառին մէջ ըսաւ Վէրէօնի տարեդարձին առթիւ.

— Փեթէն մեծ հրամանատար մը եւ հայրենասէր մը եղաւ:

Մինչդեռ մենք կը տանտանք եւ դեռ չենք ուզեր հաշուեյարդարի ենթարկել անցեալ չջնջելի ապօրինութիւնները, դեղծումը, կաշառակերութիւնը, կոմմնակցութիւնը, չարաշահութիւնը, եւն.: Իս՝ մէթ Ինէօնիւի խորամանկութենէն կը պահանջենք որ 14 Մայիսէն ետք մէկ միջոցի դիմէր, այն է ինքզինքը մոռցնել միայն: Պիտի ապաւինէր թուրք ազգին ներողամտութեան եւ անյիշաչարութեան եւ պիտի քաւէր իր մեղքերը: Աւրդարութիւնը ուզեց որ ի կենդանութեան հաշիւը տայ իր քաղաքական կեանքին:

Պիտի գայ օրը ուր Ֆրանսացիները պիտի ըսեն Փեթէնի համար. — Ինչո՞ւ այդպէս ըրինք: Իսկ Թուրքերը կ'ըսեն Իմէթ փաշայի համար.— Ինչո՞ւ այսքան ուշ մնացած ենք, Իմէթ փաշայէ փրկուելու համար: Երբ հարկ ըլլայ վերջակէտ մը դնել, անկեալ «Շէֆ»ը պիտի ունենայ իր Իէօ կդին (աքսորավայր):

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ

ԵՐԵՒԱՆի մէջ մեռած է Սերգէյ Դիմիդրիեւիչ Մերկուրով: Նկարիչ քանդակագործ եւ Ա. Ժողովրդական Ակադեմիայի իսկական անդամ էր: Ծնած էր 1881ին Սանկտ Պետերբուրգ: Քանդակած է Երեւանի մէջ Լենինի, Սթալինի, եւ Սոս. Շահումեանի արձանները: Սասցած է Լենինի եւ Սթալինի չքանչանները:

ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ՍԻՐԱՆՈՑՆԵՐ մահուան 20ամեակին առթիւ երեկոյ մը տեղի ունեցած է Երեւանի մէջ հայկ. թատերական ընկերութեան կողմէ: Խօսած են Ռ. Զարեան, Դերենիկ Դէմիրճեան, Վահրամ Փափազեան, Օլգա Գուլազեան, Վազգէն Վազգէնեան, Շարա Տալեան եւ Վարդան Մխիթարեան: Բոլորն ալ չեշտած են թէ մեծատաղանդ արուեստագիտուհին ստեղծագործական մեծ տաղանդով անձնուիրաբար ծառայած է հայ ժողովուրդի թատերական արուեստին զարգացման եւ հասցուցած է զայն բարձր աստիճանի: Բոլոր խօսողներն ալ պատմած են իրենց յուշերը Սիրանոյշի մասին:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻ ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆի ստեղծագործութեանց նուիրուած երեկոյ մը տեղի ունեցած է Մոսկուայի, Հայաստանի Կուլտուրայի տան մէջ: Խօսած են Մարիէթթա Շահինեան, գրական - քննադատ Նովիցկին, բանաստեղծ Ասն - տոլոկսկին: Ապա Սիլվա Կապուտիկեանի ռուսերէն թարգմանուած բանաստեղծութիւններէն արտասանուած են:

ՍԱՄԱԹԻԱՅԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՍԸ

ՄՄԲ.— Մեզի ղրկուած գեկոյցէ մը կը ֆադեֆ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Յունիս 29ի, կիրակի կէսօրէ վերջ Քատէի Սբ-ճարանի վերնասրահը տեղի ունեցաւ Սամաթիոյ (Պոլիս) նախկին թաղեցիներու միութեան առաջին հանդէսը՝ ընկերային եւ ընտանեկան տաք մթնոլորտի մը մէջ: Ներկայ էին հարիւրէ աւելի նախկին թաղեցիներ եւ համակիրներ: Վարչութեան քարտուղարը՝ Պ. Լեւոն Շէրէմէթեան կարդաց տեղեկագիրը, որուն համաձայն միութիւնը պաշտօնապէս արձանագրուած է 1952 Մայիս 15-ին, թիւ 117 պաշտօնաթերթին մէջ: Վարչութեան անդամներն են Պ. Պ. Տիրան Ցարութիւնեան՝ հիմնադիր, Փիրայր Փափազեան՝ նախագահ, Լեւոն Շէրէմէթեան՝ քարտուղար, Տիկին Մարի Ստեփան՝ գանձապահ, Տիկին Լուիզ Ազամեան՝ հաշուակալ, անդամներ՝ Ցարութիւն Շիլլեան, Տ. Նշանեան, Փիրայր Տէօքմէճեան:

Ցետոյ քարտուղարը պարզեց միութեան հիմնարկութենէն ի վեր կատարուած գործերը եւ ծրագիրը, որ կը տրամադրէ, առանց քաղաքական նուիրեմամբ ղեկավարելու, աշխատիլ վառ պահել հայկական ոգին եւ մշակոյթը: Շեշտեց թէ հայրենասէր եւ անձնուէր, ուանդապահ Սամաթիացիներն ալ կ'ուզեն պայքարիլ այլասերման վտանգին դէմ, կազմելով այս միութիւնը: Անոր կրնան անդամակցիլ ոչ միայն Սամաթիոյ նախկին թաղեցիները, այլեւ բոլոր անոնք որ համակիր են միութեան սկզբունքներուն: Բոլորին նպատակը պիտի ըլլայ զարկ տալ իրերօգնութեան Հայը Հայ պահել, միանդամայն յարգելով հիւրընկալ երկրին օրէնքները:

Միաձայնութեամբ վաւերացուեցաւ վարչութեան տեղեկագիրը: Ցետոյ օրուան նախագահը կարդաց բացականերու չնորհաւորական նամակները: Այս առթիւ համակրանքի ցոյց մը եղաւ միութեան երիցագոյն անդամ Պ. Ցակոբ Գալայճեանը, որ ներկայ էր: Միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ Պ. Ցարութիւն Թուղլաճեանի առաջարկը, — Պատուոյ անդամ նշանակել Սամաթիոյ բոլոր այն թաղեցիները որոնք տարիքի, հեռաւորութեան կամ զբաղումի պատճառով չեն կրնար դրածօն աջակցութիւն բերել միութեան, բայց անց - եալին մէջ միշտ սատարած են Սամաթիոյ թաղին: Պատուոյ անդամ պիտի նշանակուին նմանապէս այն ոչ - Սամաթիացիները որոնք նոյն նպատակին ծառայած են:

Կարճ դադարէ մը ետք, որու ընթացքին Պ. Տիրան Ստեփանեան հայկական երգապնակներ ունկնդրել կուտար, սկսաւ զեղարուեստական բաժինը, ընդհանուր խանդավառութիւն ստեղծելով: Ծանօթ դերասան Պ. Թ. Գառնիկ այս առթիւ միութեան նուիրեց Սամաթիոյ կեանքէն առնուած վէպի մը ձեռագիրը, «Տիվալը», որպէսզի հրատարակուելով հասոյթը յատկացուի միութեան:

Եղան նոր անդամագրութիւններ: Հաւաքոյթը տեւեց մինչեւ երեկոյեան ժամը 10 եւ ներկաները մեկնեցան՝ ազդօգուտ ձեռնարկի մը մասնակցած ըլլալու գիտակցութեամբ:

Ներկաներու փափաքին համաձայն որոշուեցաւ գալ տարին ընտանեկան հաւաքոյթ մը կազմակերպել, յաջորդիկայ կիրակի, 20 Յուլիս Հէռվլէյի գեղեցիկ զարաստանին մէջ: Փափաքողները կը կրնան ներկայ ըլլալ: Կը խնդրուի ճաշը միասին բերել: Կառախումբը Սէն Լազարի կայարանէն կը մեկնի ժամը 8.37, 10.8, եւ 11.38:

Գաղութէ գաղութ

«ԳԱԱՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ» պիտի կոչուի այսուհետեւ Պէյրութի Համազգային ընկերութեան Թատերասէրներու խումբը, ի յիշատակ մեր ողբացեալ ընկերոջ որ միեւնոյն ատեն թատերագիր եւ ղեկուցող էր եւ հիմնադիր՝ թատերախումբին: Այս որոշումը տրուած է այրէ տիկին Հռիփսիմէ Իվէկեանի Փարիզ մեկնումին առթիւ սարքուած մտերմիկ թէյասեղանի մը ընթացքին:

ՊԻՋՐՈՒԹի Փալանճեան ձեմարանին փոխտեսուչ նշանակուած է, յառաջիկայ տարեշրջանին համար, մեր երիտասարդ բանաստեղծ - ուսուցիչը, Մ. Իշխան: Տնօրէնը, ընկեր Ս. Վրացեան, Ամերիկա դացած է արձակուրդի առթիւ եւ պիտի վերադառնայ աշնան:

ՀԱԼԷՊի ՀԱՑ ԿԱԹՈՂիկէ համայնքին առաջնորդը գերապայծառ Հինտիէ հրաժարած է առողջական պատճառներով: Գաբրիէլ Ծ. Վ. Գասպարեան պիտի վարէ համայնքին գործերը, իբրեւ պատ. փոխանորդ:

ՊՈՒԻՐԻՇԻ հայկական վարժարանը 1951 — 1952 տարեշրջանին ունեցած է 212 աշակերտ, որոնց 141ը տարրական վարժարանին մէջ, 71ը դպրդ մանկապարտէզներուն մէջ: Ուսուցչական կազմը բաղկացած է 30 հոգիէ, վճարուած պետութեան սնուկէն: Ռումանիոյ մէջ կան միայն երկու հայկ. վարժարաններ, մէկը մայրաքաղաքին եօթնամեայ տարրական դպրոցն է, Բ.ը Քոնթանցայի չորս կարգերէ բաղկացած տարրական դպրոց: Պուքրէշի դպրոցը ունի նաեւ դ/չերօթիկի բաժին դաստիարակներու տղոց համար, որոնք դրը - կուած են հայկ. դպրոցներէ: Դպրոցը ունի 43 դ/չերօթիկ աշակերտ, 20ը աղջիկ, 23ը մանչ: 80 տարիքը պետական թոշակառուը են որոնք պետութեան դանձէն ստացած են աւելի քան 75 հազար լէյ, ինչպէս կը գրէ Պուքրէշի բոլշեւիկ չարաթաթերթը, «Նոր Կեանք»:

ԾԻԾԱՂ

Այրը.— Երբ մեռնիս, դերեզմանիդ վրայ պիտի պարեմ:

Կինը.— Ուրեմն երբ մեռնիմ՝ դիակս ծովը թող նետեն...:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (2)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՑԵՐԸ ՊԵՐԼԻՆի ՄԷՋ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆ, 1890ԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈԽ. ՈՒԵՑԱՒ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ ԻՐԵՆՑ ՍԽԱԼԸ

Մինչեւ 1878, Հայերը մեղի հետ չատ լաւ ապրած էին եւ նիւթական ու բարոյական բարիքներ վայելած: Բայց երբ Ռուսիոյ դրդումով Պերլինի Վեհաժողովին մէջ անկախութիւն ուզեցին, ամբողջ Թուրք ազգը զարմանքի մատնուեցաւ, եւ իրենց այս ընթացքով մեր հայ հայրենակիցները առաջին անգամ ըլլալով դիրք բռնեցին Թուրք պետութեան դէմ:

Ըսինք թէ մեր հայ հայրենակիցները ամենաբարձր ասիճաններու արժանացած էին: Վաճառականութեան մէջ ալ առանձնաշնորհներու տիրացան եւ կարեւոր կալուածներ կազմած, ապրանք տարին մինչեւ Հնդկաստան, Սիամ եւ Նոյնիսկ Ջինաստան: Իրենց վերադարձին, Թուրքիոյ մէջ կը ծախէին իրենց բերած ապրանքները եւ ահագին հարստութիւն կը դիզէին: Թուրքիոյ մէջ, ոսկերչութեան, ժամագործութեան, «ձէօքմէճի»ութեան, երկաթագործութեան պէս արհեստներ Հայերու ձեռքն էին: Իսկ երկրին մեծագոյն դրամագլուխը ամէնէն աւելի հայ ազգանուանքներու ձեռքն էր:

1877ին երբ ծագեցաւ ռուսեւթուրք պատերազմը, ընդհ. զինուորագրութեան օրէնք մը չունէինք, 75 հազարնոց ուժ մը միայն, որուն դէմ Ռուսերը եռապատիկ ուժ ունէին: Կառավարութիւնը չանաց համոզել քիւրտ աշիրէթները, պաշտօնեաները, որպէս զի մասնակցին բանակին, բայց ա - նոնք դինեալ հրոսակութիւն կ'ընէին, չէին ենթարկուեր զինուորական կանոններու: Երբ համախումբ տեսնէին թշնամին, կը փախչէին ու չէին կռուեր, եւ իրենց ճամբան վրայ կը կողոպտէին հարուստ Հայերու գիւղերը: Քիւրտերը փորձանք եղան եւ իրենց արշաւած տեղերը պատերազմի դաշտի վերածուեցան: Ի վերջոյ Ռուսիոյ հետ կնքուեցաւ Եշիլքէօյի դաշնագիրը, 1878ին:

Այդ Թուականին է որ կարդ մը հայ տարրեր, որոնք չեն գիտեր ինչու, զժգոհ էին մեր վարչութենէն եւ կը կարծէին թէ Ռուսերուն ձեռքը պիտի իյնան, ուղղակի դիմեցին Պերլինի վեհաժողովին, անկախ վարչութիւն մը ունենալու համար: Պատուիրակութիւն մը ղրկեցին Գըրբճեան Արքեպ.ի (Խրիմեան) պիտի ըլլայ, Նարպէյի եւ Փափազեան էֆէնտիի մասնակցութեամբ: Վեհաժողովի նախագահ Պիզմարքի յանդիման մը ներկայացուցին, պահանջելու որ Հայաստան մը հիմնուի մեծ պետութեանց յօժարութեամբ եւ հինգ տարուան համար Փաշիչահին կողմէ ընտրելի հայ կուսակալի մը ղեկավարութեամբ, իր մէջ առնելով Էրզրում, Վան, Նահանգները եւ Տիարպաքրի հիւսիսային գաւառները, Սղերդի սանճագը եւ Բիդլ նաւահանգիստը, հասոյթներուն հարիւրին քսանը կրթական եւ հանրօգուտ չինութեանց յատկացուի: Իսլամներու եւ Հայերու միջեւ ծագած դատերը կուսակալներու կողմէ կազմուած դատարաններու առջեւ քննուին, Հայերը ունենան ոստիկանութիւն եւ ոստիկան զօրք, տասանորդը ջնջուի եւ անոր փոխարէն հիմնուի հողային տուրքը, քաղաքային օրէնք մը եւ պատժական օրէնք մը պատրաստուի, պաշտօնատուներուն մէջ թրքերէնին հետ հայերէն զործածուի, երկիրը ունենայ ընդհ. ժողով մը, եւն.: Անշուշտ կառավարութիւնը չէր կրնար ընդունիլ այս բոլորը:

Հայերու այս պահանջներէն պետութիւնը եւ Թուրք հայրենակիցները վշտացան եւ միւս կողմէ Պերլինի Վեհաժողովը մերժեց այդ պահանջները: Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ պատուիրակ Սալզպըրի յայտարարեց.

— Անատոլուի Հայերը եւ կամ Թուրքերը ընդունակ չեն ինքնավարութեան, որ հակառակ է իրենց բարքերուն եւ աւանդութիւններուն: Մինչդ որ Հայերը համախումբ չեն բնակիր Անատոլուի ոեւէ մէկ տեղը եւ զրեթէ խառնուած են Թուրք տարրերուն:

Հայերու ինքնավարութեան յարմար կեդրոն մը, մայրաքաղաք մըն ալ չկայ եւ ինքնավարութիւնը շատ մը կնճռոտութիւններ պիտի ստեղծէ: Աւելի լաւ է բարենորոգումներ կատարել (Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածը):

Պատերազմէ ընթացքին քիւրտ հրոսախումբերը հայկական գիւղերէն զատ Թուրք գիւղերն ալ աւերեցին ու թալանեցին, հետեւաբար Հայերը անիրաւ էին, երբ կառավարութեան դէմ դիրք բռնած դատերը կուսակալներու կողմէ կազմուած դատարաններու առջեւ քննուին, Հայերը ունենան ոստիկանութիւն եւ ոստիկան զօրք, տասանորդը ջնջուի եւ անոր փոխարէն հիմնուի հողային տուրքը, քաղաքային օրէնք մը եւ պատժական օրէնք մը պատրաստուի, պաշտօնատուներուն մէջ թրքերէնին հետ հայերէն զործածուի, երկիրը ունենայ ընդհ. ժողով մը, եւն.: Անշուշտ կառավարութիւնը չէր կրնար ընդունիլ այս բոլորը:

Հայերու այս պահանջներէն պետութիւնը եւ Թուրք հայրենակիցները վշտացան եւ միւս կողմէ Պերլինի Վեհաժողովը մերժեց այդ պահանջները: Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ պատուիրակ Սալզպըրի յայտարարեց.

— Անատոլուի Հայերը եւ կամ Թուրքերը ընդունակ չեն ինքնավարութեան, որ հակառակ է իրենց բարքերուն եւ աւանդութիւններուն: Մինչդ որ Հայերը համախումբ չեն բնակիր Անատոլուի ոեւէ մէկ տեղը եւ զրեթէ խառնուած են Թուրք տարրերուն:

Հայերու ինքնավարութեան յարմար կեդրոն մը, մայրաքաղաք մըն ալ չկայ եւ ինքնավարութիւնը շատ մը կնճռոտութիւններ պիտի ստեղծէ: Աւելի լաւ է բարենորոգումներ կատարել (Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածը):

Պատերազմէ ընթացքին քիւրտ հրոսախումբերը հայկական գիւղերէն զատ Թուրք գիւղերն ալ աւերեցին ու թալանեցին, հետեւաբար Հայերը անիրաւ էին, երբ կառավարութեան դէմ դիրք բռնած էին:

(Շար.)

ներն ալ ծանրապէս վնասուեցան մինչեւ չորրորդ յարկը։ Ոստիկանութիւնը կը հարցաքննէ աւելի քան 2500 չարժավարներ (չոֆէօր) որոնց վարած ինքնաշարժները միշտ կարմիր կը ներկուին ծանօթ դործարանի մը կողմէ։ Իրրեւ առաջին հետք, թերթերը կը յիշեն բարձրահասակ եւ դուռզ մազերով մարդ մը, որ կարմիր ինքնաշարժ մը ձգած էր բնակարանին առջեւ եւ ծանր ծրար մը ունէր թեւէն տակ։ Ինդիրը այն է որ հազարաւոր կարմիր «թաքսի»ներ կան Փարիզի մէջ, եւ միայն մէկ հաստատութիւն 1900 հատ ունի։

Դատաւորին կինը տունն էր, երբ ռումբը պայթեցաւ բայց փրկուեցաւ, որովհետեւ ծուխ մը նշմարելով չէնքին ճակատի դուռնէն, յարկաբաժնին միւս կողմը դացած էր։ Իսկ դատաւոր Տիտիէ ամուսնալուծման դատերով զբաղած էր բակին մէջ։ Հարցաքննութեան առեն, դատաւորը յայտարարեց թէ երկուշաբթի կէս օրին դուռը զարկաւ լաւ հագուած անծանօթ մը։ Երբ դուռը բացաւ, մարդը հարցուց.— «Դուք Պ. Տիտիէն էք»։ Երբ «այո» պատասխանեց, մարդը ըսաւ.—«Ծրար մը ունիք վարը, երթամ բերեմ»։ Եւ ա՛լ չվերադարձաւ։ «Այլեւս չզբաղեցայ այս հարցով, ըսաւ դատաւորը, բայց հիմա կը տեսնեմ որ շատ կարեւոր է»։

Քննութիւնները կը շարունակուին։ Ինչպէս կը յիշուի, շատ մը թերթեր բուռն բողոքներ հրատարակեցին Պ. Տիտիէի դէմ, համայնավարներուն ուղեկից համարելով զայն, երբ ազատ կ'արձակէր ծաք Տիւքօն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԲՈՂՋ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԸ գրաւելու ծրագիր մը կ'որոճայ Իսրայէլ, կ'ըսէ Աբարական Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Ազդամ վեշա, որ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած էր Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին հետ։ Տեսակցութիւնը տեւեց 70 վայրկեան։ Դեսպանը մերժեց որեւէ յայտարարութիւն ընել. բայց Ազդամ վեշա յայտարարեց թէ զբաղեցան 800.000 տարագիրներու եւ երուսաղէմի խնդրով։ Եւ աւելցուց թէ Հրեաները նոր ձեռնարկներ կը փորձեն, գրաւելու համար երուսաղէմի հին քաղաքամասը (արաբական չրջան)։

30.000 ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ զանգուածային տարագրութեան 10րդ տարեդարձը տօնուեցաւ Փարիզի Ձմեռնային մարզարանին մէջ։ Այս առթիւ նկատի առնելով թէ ինչպէս 1942 Յուլիս 16ին հիթլերական իշխանութիւնները Փարիզէն հաւաքեցին եւ Գերմանիոյ արդելարանները քշեցին հազարաւոր հրեայ այրեր, կիներ եւ մանուկներ։ Ասոնց 9000ը Ձմեռնային մարզարանը տեղաւորուած էին, Գերմանիա փոխադրուելէ առաջ։

ԱՆԳԼԻՈՑ անտեսական կացութիւնը նորէն ծանրացած է, ինչպէս հաստատեց Ըրրչիլ, երեսփոխողովին մէջ, ազդարարելով թէ նոր սեղմումներ պիտի հաստատուին։ Երեսփ. ժողովը երկու օր պիտի զբաղի «խիստ ծանրակչիռ խնդիրներով ու գրնք սերտ կապ ունին Մեծն Բրիտանիոյ տնտեսական կեանքին բոլոր ճիւղերուն հետ»։

ԵԳԻՊՏՈՍ 40 միլիոն սթերլին կը պահանջէ Անգլիայէն, իբրեւ մաքսատուրք պինուորական պիտոյքներու, 1936ի դաշնագրին ջնջումէն ի վեր։ Դաշնագրին համաձայն, այս ապրանքները մաքսէ ազատ կը համարուէին։

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ պատերազմական գործողութիւնները դանդաղած են, իբրեւ հետեւանք տարապարման տաքին։ Շատ մը պինուորներ տեղափոխուած են, ուրիշներ ալ արեւահար եղած։

ՔՈՐԻԱՑԻ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐի բանակցութիւնները նորէն յետաձգուեցան. բայց որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ։ Չինաստանի արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ կ'ընդունի Ժընեւի պայմանագիրը՝ զերիներու մասին։ Նպաստաւոր պարագայ մը կը համարուի այս յատարարութիւնը։ Միւս կողմէ Հնդկաստան լրջօրէն կ'աշխատի, մինչեւ Համբայ մը գտնելու համար։ Դաշնակիցներուն ձեռքը կը գտնուին 120.000 զերիներ։ Անոնք վճռապէս կը մերժեն յանձնել այն զերիները որ չեն ուզեր իրենց երկիրը վերադառնալ։ Ա.ռ նուազն 45000 զերիներ մերժած են վերադառնալ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը յայտարարեց թէ երբեք պիտի չլքեն արեւելեան Պերլինը։ Իր կարծիքով, Ռուսերը ի վերջոյ պիտի հաւանին բանակցիլ արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, «բանաւոր» հիմերու վրայ։

ԱՐՁԱՆ մը պիտի բացուի ի յիշատակ այն զաղթականներուն որոնք 1944 Յունիս 20ին փորձեցին ապաստանիլ Հիթլէրը, փրկելու համար երկիրը։ Արձանը, չինուած՝ այն վայրին մէջ ուր կախուեցան ահարեկիչները, կը ներկայացնէ երիտասարդ մը՝ ձեռնակապով բայց անկոտրում։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Ա.յրի Տիկ. Գոհարիկ Տէր Վարդանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի տեղւոյն Հայոց Պատրոս եկեղեցիին մէջ, Հոգեհանգիստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ Գամբանեը Ֆրէդի Ս. Կարապետ մատրան թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 20 յուլիս, Վարդավառի տօնին առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Շնորհազարդ Տ. Տ. Գարեգին Սրբազան Արք.ի մահուան համար Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

Ս. Կարապետի ուխտադնացութիւնը դուգադիպելով Վարդավառի կիրակիին, ըստ աւանդութեան, մատաղի օրհնութիւն եւ բաշխում պիտի կատարուի։

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ազգայինները ուխտ գալ մուրատաստուր Ս. Կարապետին, եւ իրենց վերջին յարգանքի տուրքը մատուցանել մեծանուն Հայրապետի խնկելի յիշատակին։

(ԿՆԻՔ)

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ Յուլիս 27ին, Տէսինի անտառին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յայորդով։

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ. — Նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Կոմիտէին, Յուլիս 27ին։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԵՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Բարգէն Սիւնի» խումբին, այս կիրակի, Հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրի պուրակին մէջ։

Նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ դեղարուեստական մրցում մը, որուն պիտի մասնակցին կեդր. Ֆրանսայի բոլոր խումբերը։ Շահող խումբը կը ստանայ խումբիս ընկերուհիներուն ձեռքով ասեղնագործուած եռագոյն դրօշակը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ

(ԱԴՈՆՑ, ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ՇԱՆԹ)

Գրեց՝ Մ. ԻՇԽԱՆ, Պէյրութ, 1952

Գին՝ 200 ֆրանք։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

Դաշտային Հաւաքոյթ

ԼՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ իր ներկայ տարեշրջանին վակման առթիւ, ինչպէս իր աւանդութիւնն է ընտանեկան ու ընկերական դաշտային հաւաքոյթ մը սարքած է, այս կիրակի ցերեկ, ժամը 2էն սկսեալ, Սէվրի Մուրատեան վարժարանին պարտէզին մէջ, սիրայօժար թոյլտուութեամբը վարժարանին տնօրէնութեան։

Նախորդ տարիներու յաջողութիւնը այս տարի ալ հոն պիտի հաւաքէ լսարանին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները։

Անձրեւի պարագային ընդարձակ սրահ։

Հաճելի ժամանց, նուագ ու պար։

Ճաշկոշին 500 ֆրանք, բազմանդամ ընտանիքներու համար զեղչ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 20 Յուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ։ Կը նախագահէ հայրենակից Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։ Կը բանախօսէ ԲԱԲԳԷՆ ՔՀՆՑ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ։ Դեղարուեստական խնամուած բաժին։

Դաշտահանդէս

Համաչարսանճաքցիներու Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը 20 Յուլիս կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Տէսինի զովասուն ծառաստանը, Café Lafarqueի մօտ։

Դեղարուեստական ճոխ բաժին, եւրոպական եւ արեւելեան պարեր, տավոլ զուռնա։

Պաղ ըմպելիներ, խորոված, մատչելի գիներով։ Օթօքարները Փլաս Կիչարէն կը մեկնին, կիրակի առաւ. ժամը 9ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Երթեւեկի տոմսերը **100** ֆրանկ։

ՀԱՄԱՀԱՅՐ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լուկաս փէնի մասնաճիւղերու դաշտահանդէսի վիճակախաղին չահած են հետեւեալ թիւերը.—Ա. 81 (ողջ հաւ մը), 265 902 843 111 780 644 112 329 504 41 287։ Ներկայանալ վարչութեան, չահող տոմսերով, մինչեւ Օգոստոսի վերջը։ Շնորհակալութիւն նուիրատուներուն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Սրբուհի Առաքելեան՝ կինը ծնեալ Դաւիթեան, (Սթանոզդի), իսկ ամուսինը՝ Զարեհան-ճադցի կը փնտռեն, իրենց եղբայրը եւ աներձագը, Պ. Գրիգոր Դաւիթեան, որ 1922ին, Իզմիրի աղէտին, 11 տարեկան էր, եւ իւր մօրաքրոջը աղջիկը՝ Տիկին Մարիամ - Նազար - Եորկիեան (ծնեալ Սէնէքեան), միասին Յունաստան անցած են։ Երկուքն ալ կը կարծուին ըլլալ, Աթէնք կամ արուարձանները։ Տեղեկացնել Պ. Առաքելեանի, 58 rue Rabelais, Lyon։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻԵՆ.— Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20ին, Համօ Օհաջանեան Ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՍԵՒ. ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր գործօն անդամները այս կիրակի, առաւօտ ժամը 10ին, Իսի լէ Մուլինօ, Rue de la Défenseի Արմիտան ակումբը։ Ներկայանալ անդամատեառով։ Օրակարգ.— Համարատուութիւն զօր. Անդրանիկի սգահանդէսին։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻԻ

Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։ Բ.ց օր նոյնպէս պատարագ, Մեռելոցի առթիւ։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համա-Զարսանճագի Հայրենակց. Միութեան։ Այս կիրակի ամբողջ օրը Trois Lucs, Restaurant des Grottes Monnardի հանրածանօթ օդասուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը նախագահէ հայրենակից Ս. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը խօսի հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԹԱՇՃԵԱՆ

Առաւօտեան պուլի մրցում։ Գնդակ ունեցողները կը խնդրուի միասին բերել։

Դեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Լէ դ'Օլիվի Նոր Սերունդը եւ Պօմոնի Կ. Խաչի աշակերտները։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ առաջնորդութեամբ ընտիր նուագախումբի։

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ ադամանդագրութիւնները։ Փոքրով դիմել տեսչութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.)։

Սեւրի մօտաւոր չրջաւայրը բնակողները պիտի ընդունուին նաեւ իրրեւ ցերեկօթիկ։

Ժամադրուիլ հեռախօսով՝ OBS. 18-28։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի։ Օգոստ. 3ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, ծանօթ անտառին մէջ։

Կը խնդրուի նկատի առնել։

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մխիթարեան ենթակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է դաշտահանդէսութիւն մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այդ Հ. Յ. Դ. Թանգարանը, Յուլիս 20ին։ Ժամը 9ին օթոքարերը կը մեկնին Bld. Carnotէն։ Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Յովհ. Զերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի։ Երթեւեկի գինը 400 ֆր.։

Սասունի...

Սասուն...ի

Այսինքն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գայէք, տեսէք եւ ճաշեցէք

ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ

31, Rue d'Alexandrie - Paris.

Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

Բոլոր ընկերուհիներուն

հաճար

Ձեր հանդէսներու եւ դաշտահանդէսներու յաջողութիւնը ապահովելու համար՝

Ձայնագրել տուէք ռատիոյի միջոցաւ

MICRO , HAUT - PARLEUR - PICK - UP

RADIO ST. JEAN

54 Rue du Petit St. Jean, Marseille

ՄԻ ՄՈՌՆԱՓՈՐ...

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպտիի

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ... հանելի մթնոլորտի մը մէջ

Ելէք métro **Trinité** կամ **Notre Dame de Lorette** եւ

24, RUE ST. LAZARE

Ձեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ (**AUX LILAS**)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Samedi 19 JUILLET 1952 Շաբաթ 19 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6817-Նոր շրջան թիւ 2228

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԽԵԼՔՈՎ ԵՒ ՄԵՐ ՄԵՂՔՈՎ

Բարեմխաներ դիտել կուտան Թէ ի զուր արձնուելեան եւ պարտաճանաչութեան կոչեր կ'ուղղենք, երբ ամէն հոսանք ինքն իր գլուխն կը գործէ :

Արդարեւ, բազմազան ճակատներու բաժնուած են տարապիր բազմութիւնները, կրնայնելով մխուելեան գիծը : Նոյնիսկ ամէնէն հիմնական հարցերուն մէջ:

Պատճառները դաղտնիք չեն ոեւէ մէկուն համար : Եւ անոնց վերլուծումով չէ որ պիտի ղբաղինք :

Մենք պիտի չարունակենք հնչեցնել ահակոչը, այն վճռական համոզումով թէ կը դտնուինք ճակատագրական չրջանի մը մէջ :

Տարիներէ ի վեր կը բացատրենք, եւ անընդհատ պիտի յիչեցնենք .

— Տարապիր բազմութիւնները կանդուն պիտի մնան մե՛ր խելքով : Կամ պիտի կազմալուծուին մե՛ր մեղքով :

Ուրիշ ելք չունինք: Մանաւանդ այնքան տաք ու պաղ տեսնելէ ետք :

Երէկ դաւադիր եւ մահացու թշնամի մը կար, որ պարբերաբար կը զարնէր մեր գլխուն: Կը կղեքէր եւ կ'անճիտէր :

Այսօր ազատ ենք այդ մղձաւանջէն : Բայց, այլապէս մահացու չարիքներ, վտանգներ կը սպառնան մեր ինքնուրոյն գոյութեան :

Երէկ ուշ արձնացանք, եւ տակաւ էինք մեր ինքնապաչտպանութեան միջոցները: Շրջապատուած էինք վայրենի ուժերով :

Այսօր չատ բան սորված, հասունցած ենք: Եւ մթնոլորտը փոխուած է :

Փոխուած են ինքնապաչտպանութեան միջոցներն ալ: Դարձած են աւելի բարդ եւ բազմակողմանի :

Ցաճախ մեր ուժերէն վեր են պայքարելու, դիմանալու, յարատեւելու միջոցները :

Եւ սակայն, երբեք իրաւունք չունինք վհատելու եւ կէս ճամբան մնալու :

Եթէ ցանկալին կը խուսափի, կարելին փորձենք, օգտուելով բոլոր պատեհութիւններէն :

Միանգամ ընդ միշտ ընդունինք Թէ չկայ ուժ մը որ կարենայ Թեւ Թիկունք հանդիսանալ մեզի, օտարութեան մէջ :

Ինքնապաչտպանութեան պայքարին յաջողութիւնը 90 առ հարիւր կախում ունի մեր խելքէն եւ կամքէն: Ծրագրեալ աչխատանքէն : Մնացեալ տասը հեռաւոր չոյս մըն է որուն վրայ կարելի չէ հիմնուիլ :

Այս տարրական դիտելիքէն կը բխի երկրորդ ճչմարտութիւն մը . —

Ի զուր «ազգային երեւելիներու» կը սպասենք, տարապիր բազմութիւնները կազմակերպելու, վարելու, փրկելու համար :

Ժողովուրդը ինքն է որ պիտի կապէ իր գլուխը, յառաջ քաչելով բոլոր պիտանի ուժերը, եւ մանաւանդ երիտասարդութիւնը :

Ութսուն - հարիւր տարի առաջ, երբ սահմանադրական չարժում կը տեղծուէր սուլթանախնամ Պոլսոյ մէջ, երիտասարդներն էին որ կ'առաջնորդէին :

Անոնց մէջ կային դէմքեր որոնք փարիզը տեսած էին : Բայց ոչ մէկը այստեղ բնակած էր լման երեսուն տարի: Եկած, ուսում առած, վերադարձած էին, դործելու համար :

Այսօրուան երիտասարդութիւնը ինչո՞ւ ետ պիտի մնար այդ սերունդէն :

Ոչ միայն ուսումնականը, այլ եւ համեստ բանուորը այսօր չատ աւելի յարմարութիւններ ունի հանրային կեանք վարելու: Կը բաւէ որ ըմբռնէ Թէ արմատախիլ, ճղակոտոր ժողովուրդի մը ինքնապաչտպանութեան պիտի ծառայէ :

Անհրաժեչտ է արձնցնել, զարդացնել այն պիտակցութիւնը: Ո՛ւր որ ալ դտնուինք: Բայց մանաւանդ այս տիերուն վրայ :

Ժամանակն է, վերջապէս, որ սորվինք արժեցնել մեր խելքը, փոխանակ միչտ օտարին մէջ փնտռելու մեր դժբախտութեան մեղքը :

Աւելորդի մէջ այնքան բանուկ այդ խելքը ինչո՞ւ չանկարծ կ'անճրկի եւ կը հեւայ, երբ կարգը հանրային դործունէութեան ... Շ· կուդայ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ԲԱՂՁԱՆՔ ՄԸ ...

Լոնտոնի ԹերԹերը խատրէն կը ճաղկեն, «վրտանդաւոր», «չիմար», «փախուկ» եւ ուրիչ դուեաւոր ածականներով կը պատուեն «կարմիր Աւադերչը» :

Անոնք ալ կը յարդեն սահմանադրական ազատութիւնները , բայց չեն հանդուրժեր Տոքթ· Ճոնսընի քարոզչական դործունէութեան :

Թերթ մը դիտել կուտայ, խմբագրականով.

— Կ'ըսեն Թէ կարելի չէ որեւէ անօրինութիւն Աւադերչցին հանդիպ, կղերին կամ եկեղեցւոյ վերաբերեալ օրէնքներով :

« Մենք չենք ընդունիր այդ առարկութիւնը : Ենթադրենք Թէ ցնորական մոլորումով մը ամբողջ եպիսկոպոսական դասը սկսաւ համայնավարութիւն քարոզել: Կրնա՞ք երեւակայել Թէ պետութիւնը պիտի անճրկի, ինքզինքը պաչտպանելու համար »:

Հիմա որ իմացաք ամբողջ անցուդարձը, ան-չուչա պիտի հարցնէք .

— Այս խնդիրը ի՞նչ կապ ունի մեր ածուին հետ :

— Ահաւասիկ ատենաբանաւոր կղերական մը որ կ'օգտուի ազատութենէն, իր դաղափարները պաչտպանելու համար, հոդ չէ Թէ տարբեր ուղղութեամբ :

— Ուրեմն մեր կղերականնե՞րն ալ իրենց Թեւերը ոօթթեն եւ ասպարէդ նետուին, այս կամ այն վարդապետութիւնը քարոզելու համար :

— Այդ ըսել չեմ ուղեր. բայց, դոնէ տեսակէտ, որպէ պիծ ունենայինք հիմնական հարցերու մէջ: Մեծ մասով պաչտօնատարներ դարձած են, մանաւորապէս անոնք որ բարձրատիճան կը կոչուին :

— Կրնայի՞ք աւելի բաց խօսիլ :

— Օրինակ, երեսուն տարուան ընթացքին տեսա՞ք «բարձրատիճան» մը որ համարձակէր ձայն բարձրացնել ուղղադրութեան, մայրենի լեզուի աղճատման դէմ :

— Պետական օրէնք է, ի՞նչ կրնան ընել :

— Պետութիւնը հոն է, պատուիրելու հոս: Գոնէ խնդրէին որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կարենար «յետոյ» դրել եւ ոչ Թէ «հետո», յաւիտենական եւ ոչ Թէ «հավիտենական». հաճրապետութիւն եւ ոչ Թէ «ռեսպուբլիկա», յեղափոխութիւն եւ ոչ Թէ «ռեւոլուցիա», զեկոյց եւ ոչ Թէ «կոմյունիկե» (communiqué) եւն. :

Վ.Ա.ՀԻ

ՄԻԻՌՈՆՕՐՀՆԻ՞Ք 1953ԻՆ

Էջմիածնի պատդամաւորներէն Վահան արք· Կոստանեան հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է « Մարմարա » Թերթի անօրէնին, որ Անթիլիաս գացած էր, Գարեգին կաթողիկոսի յուղարկաւորութեան առթիւ.

— « Կամքէ անկախ պատճառներով ուչ հասանք· Ցունիս 24ին հասանք Մոսկուա, անկէ անցանք Փրակա, ուր չարաթ մը «վիզա»յի սպասեցինք· յետոյ Ցիւրիխ, Ժընեւ, Նիս, Հռոմ եւ անկէ ալ Պէյրութ :

1953 Մայիսին էջմիածնի մէջ տեղի պիտի ունենայ Միւռոնօրհնէքի արարողութիւնը: Բնական է որ արտասահմանէն բազմաթիւ ազդակիցներ փութաքին ներկայ ըլլալ այս սրբազան հանդիսութեան: Այդ մասին խորհուած է եւ արտասահմանէն պիտի հրաւիրուին բարձրատիճան եկեղեցականներ եւ նոյնիսկ աչխարհականներ : 150 հոգի պիտի կարենան երթալ :

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Լոնտոնի մէջ ատամնաբուժական միջազգային համագումար մը տեղի պիտի ունենայ Ցուլիս 19-էն 26: Այդ առթիւ Պոլսէն փարիզ գալով Անգլիա մեկնեցան ատամնաբոյժներ Տօքթ· Հայրապետեան, Գասապեան եւ Ա· Սմաճեան: Փարիզի ատամնաբուժական վարժարանի դասախօսներէն Տօքթ· Արամ Ճինճեան եւս Լոնտոն գնաց, մասնակցելու համար համագումարին :

Տոքթ. Մոսատեղ հրաժարեցաւ

ԶԱՓԱՒՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՄԸ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ ԻՐԱՆԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Տոքթ· Մոսատեղ, Իրանի աչխարհահռչակ վարչապետը, վերջնապէս հրաժարեցաւ այդ պաչտօնէն: Խորհրդարանը նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնեց նախկին վարչապետի մը, Ղաւամ Սալթանէի, որ 80 տարեկան է: Շահը անմիջապէս հաստատեց այս որոչումը, որ տրուած էր դոնէպակ: Տոքթ· Մոսատեղի կուսակիցները ներկայ չէին եղած այս նիստին: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, միայն 43 երեսփոխաններ կային Մէճլիսին մէջ եւ Ղաւամ Սալթանէ ըստացաւ 40 քուէ: Մնացեալ երեքը ձեռնպահ մնացին :

Նոր վարչապետին անուանումը հաղորդելէ ետք, ռատիօ - Թէհրան յորդորեց ժողովուրդին «պահել իր պաղարիւնը եւ յարդել օրէնքը »:

Տոքթ· Մոսատեղի հրաժարումը տեղի ունեցաւ հինդչաբթի առաւօտ, երբ երեսփոխանները կը պատրաստուէին չարունակել իրենց խորհրդակցութիւնները՝ իր պահանջած լիազօրութեան մասին: Պաչտօնական տեղեկութեանց համաձայն, հրաժարման պատճառը այն է որ Տոքթ· Մոսատեղ կ'ուղէր պատերազմական նախարարութիւնն ալ վարել, վարչապետի պաչտօնին հետ: Շահը մերժած էր այս առաջարկը, քանի որ ըստ սահմանադրութեան ինքն է դինուորական ուժերուն դերագոյն հրամանատարը :

Հրաժարման առթիւ, Շահը նամակ մը ուղղելով խորհրդարանին, յերմապէս կը դնահատէ Տոքթ· Մոսատեղի ծառայութիւնը քարիւղի հարցին մէջ, « ի պաչտպանութիւն ազդին իրաւունքներուն»: Յետոյ կը յիչեցնէ Թէ նոր կառավարութիւնը պէտք է չարունակէ անոր քաղաքականութիւնը՝ վերահաստատելու համար Իրանի հիմնական իրաւունքները :

Տոքթ· Մոսատեղի դահլիճը տեւեց մօտ 15 ամիս: Իր հրաժարումէն անմիջապէս վերջ, բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուեցան եւ հրասայլեր սկսան չրջիլ փողոցներուն մէջ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար :

Նոր վարչապետը նոյն պաչտօնը վարած է 1946 — 47ին եւ դնահատուած՝ իր չափաւորութեամբ: Շահին եւ Տոքթ· Մոսատեղի տեսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ :

Վերջին լուրերու համաձայն, Ազդ· ճակատին երեսփոխանները որոչած են խորհրդարան ապատանիլ եւ դուրս չելլել, մինչեւ որ Տոքթ· Մոսատեղ վերստանձնէ իչխանութիւնը : Քանեւեսօթը երեսփոխաններ յայտարարութիւն մը ստորագրած են ուր կ'ըսեն Թէ իրենց աջակցութիւնը պիտի ընծայեն Մոսատեղի՝ «մինչեւ վերջին չունչ»: Հրաժարեալ վարչապետին կուսակիցները փակել տուին չատ մը չուկաներ :

Իրադեկներ այլեւս հաւանական չեն դտներ որ Տոքթ· Մոսատեղ նորէն վարչապետութեան կոչուի: Իրենց կարծիքով՝ այլեւս փակուած է անոր քաղաքական ասպարէդը :

Տոքթ· Մոսատեղ, որ 75 տարեկան է, վարչապետութեան կոչուեցաւ անցեալ տարի ապրիլին եւ անմիջապէս վաւերացնել տուաւ քարիւղի ազ -

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿԱՊ· ԽՍՀՄ ՕԴԱՓՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

Կրընոպլէն կը հեռագրեն Թէ առաջին խումբը հասաւ եւ տեղաւորուեցաւ չատ հանդիստ :

15ՐԴ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

Այսօր կը բացուի 15րդ միջազգային Ողիմպիականը Հելսինքիի մէջ (Ֆինլանտա):

Հարիւրաւոր մարզիկներ հասած են արդէն : Բազմաթիւերու մարզիկները ամբողջ օրը մարզանքներ կ'ընեն , եղբայրական մթնոլորտի մը մէջ :

Ողիմպիական դիւղին դրան առջեւ 60 դրօչներ կը ծածանին , որոնց կարգին վեց համայնավար երկիրներու դրօչները: 59 ազգային խաղախումբեր կան , այսինքն տասը աւելի քան Լոնտոնի մարզահանդէսին: Նաեւ Հայեր, որոնց մէջ մեր աչխատակիցը, Պ· Մաքս Պարոնեան: Մարզիկներու ընդհ· Թիւն է 5500 :

Հոյակապ մարզարանը արժած է 8.400.000 տոլար: Զորսէն մէկ Ֆինլանտացի դեր մը ունի կատարելիք: Մեծահարուստ տիկին մը կը դործէ իրեւ չարժավար :

Ֆինլանտա երեք տարիէ ի վեր առաջնորդներ եւ անդլերէնի Թարգմաններ կը պատրաստէր : Զինուորներ կր կրեն բեռները եւ ամէն տեսակ աչխատանքներ կը կատարեն ի պատիւ իրենց երկրին, առանց որեւէ դրամական փոխարինութեան: Տասնըվեց տարիէ ի վեր այս մեծ օրուան կը սպասէին: Միակ անպատեհութիւնը կլիման է: Օդը դով է եւ կ'անճրեւէ :

Զինուցի ազդայնականները մերժեցին մասնակցիլ, առարկելով որ կարմիր Զինուցիներն ալ հրաւիրուած են: Այս վերջիններս կը մասնակցին լողալու մրցումներուն: Քոքա Քոլան առաւօրէն կը հոսի: Ամերիկայէն 730 հազար չիչ ղրկած են :

Հ Ո.Մ-ԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Արձակուրդի հաճելի յիշատակ մը զոր կրնամ արձանագրել՝ անոնց հետ անցուցած օրերս եղան :

Պայծառ ու զուարթ երկնքի մը տակ, ընդարձակ դաշտերուն ծոցը՝ ուր դեղնած խոտը պատրանքը կուտայ ցորենի չէկ կալերուն. ուր ճպուռը կը ձգէ իր ժիր երգը օրօրելով ամրան լիութիւնն ու հասունութիւնը, ուր աչքերդ մութ ու սուեբոտ տեղեր կը փնտռեն արեգակի բարկ ու բորբ կայծերէն պաշտպանուելու համար :

Բարեբախտաբար մեծ ու նորակառոյց այդ չէնքին մէջ յարմարութիւններ չէին պակսեր : Եւ օրը իրիկուն կ'ըլլար առանց ձանձրոյթի :

Բանուորական արձակուրդը նոր կը սկսէր այդ օրերուն : Եւ հիւրընկալ տունը իր մայրիկին կոթուսը կ'ողբար :

Ուստի այցելութիւնները բացառաբար կը կրկնապատկուէին :

Կուգային յիշատակի մը չուրջ վերջին պարտականութիւն մը կատարելու, մխիթարութեան եւ յարդանքի խօսք մը ըսելու :

Ո՞վ չէր ճանչնար Բիչաքճեան մայրիկը : Ամէնուն ծանօթ էր ան : Ծառայած էր իր օդնութեան պէտք ունեցողներուն : Խնամած էր հիւանդներ : Ընտանեկան խնդիրներու լաւագոյն խորհրդատուն՝ եւ չատ մը վէճերու հաշտարար ոգին էր եղած :

Իր ամէնէն գեղեցիկ գործը՝ —մայրական հոգածութիւնը — զոր չէր խնայած որբուհիներու :

Մէկ խօսքով բարեսէր, գորովասիրտ մայրիկ մը , ինչպէս բոլոր հայ մայրիկները, որոնց յիշատակին խունկ եւ համբոյր ...

Այցելուները մեծամասնութեամբ Զոմունիք էին, կեդրոնական Ֆրանսայի չրջաններէն եկած :

Եւ ամէն իրիկուն հաւաքոյթ մը կ'ըլլար պարտէզին քով՝ պարզ սեղանի մը չուրջ, ուր կը ստեղծուէր տաք ու մտերիմ մթնոլորտ :

Հոն էին Զարուհին ու Մխրանը, Գարեգինն ու Մխսաքը, Գոհարիկն ու Բագրատը, Նշանն ու Գեղանոյշը, Արաքսն ու Հայկուհին :

Մեծ եղեռնէն վիրապրողներ բոլորը, Սպանդի վայրերէն դերիվարուածներ, մորթոտուած կամ առեւանգուած մօր մը զիրկէն :

... Եւ խօսակցութիւնը քանի մը վայրկեանէն կը կեդրոնանայ Ա.Հուսարասպին չուրջ :

... Կը յիշեն իրենց ահաւոր տառապանքը թշնամի տուներու մէջ, ուր եղած են ստրուկ ու ծառայ, ուր՝ խայտուած ու խարանուած են իրենց մանկութիւնն ու պատանութիւնը, ուր տաժանակիր աշխատանքով սովալուկ օրեր են անցուցած...

Ի՛նչ խոր վիշտ, ըլլալ դերին՝ ծնողներու դահիճներուն ...:

Օր մը, սակայն, ալ յորդեր է դառնութեան լեղին եւ դիմեր են փրկարար փախուստին :

Մահը աչք առնելով ազատութեան բացեր են իրենց վատուժ թեւերը : Եւ քանի քանիներ լինկած են անչունչ այդ փշոտ ճանապարհին վրայ ...

Իւրաքանչիւր ոք ապրեր է իր Ողիսականը, մէկը միւսէն աւելի ցաւագին ու արկածալի :

... Տարիներ յետոյ որբանոցի կեանք, Սուրիա - Լիբանան, Պալիս, Յունաստան, Բոլիվիա ...

Մարդկային վերաբերում : Հարազատ մթնոլորտ :

Կարդալ դրել կը սորվին : Արհեստներու կը հետեւին : Ու կ'ըլլան ինքնապահ :

Եւ հետզհետէ կը վերցուի սովի արհաւիրքը , չնորհիւ ազատ աշխատանքին :

Զարուհին տխուր վերյիշումներ կ'ընէ որբանոցի կեանքէն : Կը խօսի կոյրերու մասին որոնք կորանցուցեր են իրենց լոյսը :

Մին՝ բարբարոս - դահիճ տիրոջ մը անգութ հարուածներուն տակ, միւսը անապատի դիւչխանձ աւազներուն վրայ բոպիկ ու անօթի մնալով, մէկ ուրիշը սխալ զարմանումներով զրկուեր են իրենց լոյսէն : Եւ անոնց արեւ աչքերը դատապարտուած են յաւիտենական մթութեան, աղջամղջային խաւարի :

Արդեօք կը յիշե՞ն տեսած ըլլալ պայծառ օր եւ քնութեան զեղեցկութիւն, կամ սրտակիցի մը սիրալիր ժպիտը : Սփոսս, թերեւս երազի մէջ մի - այն ...

Կոյրերը, որոնք եղեռնի ողբերգութեան ու զարհուրանքի բաժակը ցմրուր քամեցին, ու Նախճիրին ամէնէն կսկծալի զոհերը եղան :

Բայց կը նուազեն այս դժբախտ էակները : Որբանոցին մէջ սորվեցան, սիրփանք մը իրենց տարեմերժ հոգիներուն՝ ուր ցաւն ու տուայտանքը կը փրփրին անել մթութեան մէջ, ուր լոյսի յետին նշոյլ մը պիտի չճառագայթէ անոնց պարմանիի նման ճակատներուն վրայ...երբեք,երբեք..:

Տպաւորութիւնը ծանր է ու ճնշիչ : Լուռ ենք : Որ ու խուլ հառաչանքներ միայն ... : Վառուած ծխիկները կը մխան ...:

Ո՞վ կրնայ մոռնալ արիւնոտ թուականը, իր ահաւոր սարսափներով ու քամոնելի աւերներով :

Ամրան հանդարտ իրիկուն է : Աստղեր կը սկսին երեւիլ : Ռեհանի եւ ծաթրինի անուշահոտութիւնը կը բուրէ պարտէզներէն : Ծղրիտներու համանուագը կը լեցնէ փոն որ Շէրիւի լայնարձակ դաշտերը :

Տանտէրը ջրտուքէն կը վերադառնայ բեռնաւորուած հասուն ձմերուկներով ու անուշահամ սեխերով, զոր ինք մշակած է : Ամէն իրիկուն աշխատանքէն դարձին՝ չարաչար ոքնած է պեղելով քրքրելով քարացած հողի տարածութիւնը : Եւ ահա գայն վերածած է այգեստանի, մրգաստանի :

Եւ սեղանին վրայ պտուղի խնջոյք : Կայլին նաեւ մեղրահամ սալորներ ու կարմրորակ դեղձեր, բոլորը իր պարտէզէն քաղուած :

Շատ անդամներ մինչեւ առտուան ժամը 2 կը շարունակուէր սուրիսը ՁՈՄԵրուն հետ, եղբայրական մթնոլորտի մէջ : Աքաղաղները կը հանչէին, լուսաստղը կը սկսէր պպզալ :

Տակաւին չպատմուած անհամանում նիւթեր կը մնային ...:

Արձակուրդի անմոռանալի օրեր տխուր ու սրտապրաւ յոյզերով բեռնաւոր՝ կը մնան յիշատակներու ամէնէն զեղեցիկը :

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

Ազգ. soliտու ծախքը

Ոչ մէկ ազգային ժողովական ինքնաստարութիւն այնքան մասնաւոր դրոյժ մը ունի որքան «14 Յուլիս »ի ժողը : Ինքնուրոյն են դրօշակները, բացօթեայ պարերը, զօրահանդէսը եւ այս տարիներէ ի վեր :

Առաջինը ժողուած է համեստօրէն, պարզապէս կանանչութեան զարդարանք մը, Պասթիլի աւերակներուն վրայ :

1792ին հայրենիքը վտանգի տակ յայտարարուեցաւ, որով զուարճութիւնը անպատշաճ կը համարուէր : Պարզապէս Պասթիլի առաջին քարը դրուեցաւ, իսկ կէս դար վերջ միայն կանգնեցին կոթողը : Այդ առթիւ ժողովրդական պարահանդէս մը տեղի ունեցաւ, որ արժեց 3000 ոսկի :

Յաջորդ տարին, Մառայի դէմ դաւադրութեան եւ անոր սպանութեան պատճառով, սուգի մթնոլորտի մը մէջ տեղի կ'ունենար տարեդարձի ժողովարարութիւնը : Ոչ մէկ հանդիսութիւն , բացի «օրհներգէ» մը զոր կ'երգեն Ազգ. Ժողովին անդամները : Ասոր փոխարէն, Օգոստ. 10 թուականը ժողեցին ծախսելով 100 հազար ոսկի : Պասթիլի փլատակներուն մէջ տարօրինակ ժողովարարութիւն մը տեղի կ'ունենար, Դաւիթի կազմած ծրագրով.— Վերածնութեան աղբիւր մը, որ կը խորհրդանչէր բնութիւնը, իր երկու ձեռքերով կը սեղմէ ծիծերը, ուրկէ դուրս կը ցայտէ մաքուր ջուրը, զոր կը խմեն առաջին Ազգ. Ժողովի 86 անդամները : «Ես մէկ կողմ քաշուեցայ մաշած սանդխամատէն, որովհետեւ ազատութեան հանճարը չի սիրեր խոչընդոտներ», կ'ըսէ Դաւիթ :

1794, Մայիս 7ին էր որ 14 Յուլիսը հռչակուեցաւ ազգային տօն :

1795ին սեղմումներ պարտադրուեցան : Աբբայ Կռէկուար Դաշնաժողովին (Convention) առաջարկեց ծրագիր մը որ մեծ ծախքեր չէր պահանջեր եւ ներդաշնակ էր Նոր Սահմանադրութեան պահանջած անտեսութեան հետ : Համանուագ մը եւ հանրապետական երգ մը տեղի ունեցաւ :

1796ին ոչ մէկ ժողովարարութիւն : Տօնացոյցով որոշուեցաւ որ 14 Յուլիսը եւ 10 Օգոստոսը տօնուին 9 եւ 10 Թիրմիտորին : «14 Յուլիս »ի ժողովարարութիւնը պիտի վերահաստատուի դալիք տարիներուն »:

Յաջորդ տարին կառավարութիւնը դարձեալ խնայողութիւն կ'ընէ : «Պարագաներու բերումով պահանջուած ծախսերու համար չի տար որ չքեղօրէն տօնուի : Տօնը պիտի նշուի երկրին համար աւելի օգտաշատ եւ աւելի հաճելի արարողութեամբ մը : Այս «օգտաշատ տեսարանը» կը վերածուի ճառերու, «փոքրիկ արչաւի» Շան տը Մառսի մէջ եւ զօրահանդէսի մը, Լիւքսէնպուրկի պարտէզին մէջ : «Բնաւ չզղացին Փարիզի մէջ թէ 14 Յուլիսն էր», կը զրէր Թերթ մը :

Այս անտարբերութեան դէմ ժողովուրդին բողոքին վրայ, կառավարութիւնը յաջորդ տարին Շալկրէնի մէջ 100 հազար ֆրանքի վարկ մը բացաւ, որպէսզի հայրենիքին խորան մը կանգնեն եւ Շան տը Մառսի մէջ սիւներ եւ տպաւորներ չինեն : Եօթը հազար լապտերիկներ կը լուսաւորեն Շան զ'Էլիզէն եւ Յեղափոխութեան Կամուրջը, ուր 300 հազար փարիզցի հանդիսատեսներ կը խուժեն, ինչ որ չէր տեսնուած :

1799ին վարկերը կ'իջնեն 15 հազար ֆրանքի, այնքան մը որ կարելի ըլլար ծածկել հայրենիքի խորանին հին եւ նոր իմաստուններու կիսանդրինները : Ամիկա խեղճուկրակ տպաւորութիւն կը թողու ամբոխին վրայ եւ որու մասին թերթերը կը գրեն «անպատշաճ դէմք» :

1800ին, ընդհակառակն, տօնը կը ստանայ բացառիկ փայլ : Փարիզ մինչեւ այդ չտեսնուած չքեղութեամբ լուսազարդուած էր : Մինչեւ առաւօտ ռիկօտօճ կը պարեն (Վալսը տակաւին ընդհանրացած չէր) Թիւիլըրիի եւ Շան զ'Էլիզէի մէջ : Ամէնէն նշանակալից երեւոյթը կը կազմէր Նեապոլիտանեան Առաջին Հիւպատոսին, որ տակաւին չէր երեւցած Իտալիոյ ճակատամարտէն ի վեր : Մարանկոյէն եկած էր տօնին մասնակցելու համար : Որեւէ դէպք չպատահեցաւ :

1801 : Մարդիկ աւելի շատ կը մտածեն խաղաղութեան քան թէ Պասթիլի գրաւման մասին : Տօնը կը սկսի ազօթքով մը Մայր եկեղեցիին մէջ, Շալկրէն բացօթեայ խաղաղութեան տաճար մը եւ թատրոններ տեղաւորեց Մարիւնի հրապարակը : Ժողովուրդը կը խուժէ : Ածխագործները կը պարեն բեռնակիրներուն հետ եւն. : Բայց լուսաւորութիւն չկար : 500 հազար ֆրանք արժեց այս տօնը :

1802ին Հիւպատոսութիւնը իր բարեգործական նպատակները իրագործելու համար տասներկու ամուսնութիւն կնքեց (մէկ մէկ հատ ամէն մէկ թաղամասի համար), ազգ. պահակազօրքի ընկերակցութեամբ : Զոյգերը եկեղեցի կ'առաջնորդուին կառքերով, պինուորական նուագին կըզոյթով ...

1848ին Յունիսի արիւնալի օրերու յիշատակը չատ մօտ է եւ կարելի չէր առանց նոր խռովութեանց վտանգի կազմակերպել հանրային դուարճութիւններ :

1880, Յունիս 8ին էր որ խորհրդարանը Ռասփայլի առաջարկով, կը քուէարկէ 14 Յուլիսի վերահաստատումը, իբրեւ ազգային տօն : «Ապագան է որ պիտի ըսէ թէ ինչ կը նշանակէ այս թուականը», կ'ըսէ տեղեկատուն :

Զօրանոց մը տեղի ունեցաւ Լօնշանի մէջ : Տօն մը Ռէփիւպլիքի հրապարակին վրայ : Տեղի ունեցան հրապարակային պարեր եւ լուսաւառութիւն : Քաղաքապետական խորհուրդը 300 հազար ֆրանք քուէարկեց :

Հետզհետէ բարձրացաւ դումարը : Հրասայլերը փոխարինեցին զրահապատ կառքերը, անուղղակի լուսաւառութիւնը փոխարինեց կապի կանթեղաշարները : Ժապը կը փոխարինէ փողը եւ թմբուկը : Վալսի տեղ սամպա կը պարեն այժմ : Յաւտդերը միշտ միեւնոյնն է : (Լը Մոնտ)

Խ. Միութեան կրօնապետներուն

ԿՈՉԸ ՅԱՆՈՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

ՄՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք, անցեալ Մայիս 9—12 Մոսկուայի մէջ դումարուեցաւ եկեղեցիներու համաժողով մը, որուն մասնակցեցան Ռուսական Ուղղափառ եկեղեցին, Վրաստանի եւ Հայաստանեայց եկեղեցիները, Հին Հաւատացեալները, Լեթոնական կաթոլիկ եկեղեցին, Էսթոնիոյ եւ Լաթվիոյ Աւետարանական Լուտերական եկեղեցիները, Շարաթապահները, Մկրտչականները, Անդրկովկասի Իսլամ կրօնական հիմնարկութիւնները, Եւրոպական Ռուսիոյ, Սիպերիոյ, Հիւս. Կովասի, Կեդրոնական Ասիոյ եւ Ղազախստանի Մահմետականները, Հրեաները եւ Պանտիսո - Կամպօ Պուտտայականները :

Համաժողովը միաձայնութեամբ ստորագրած է երկու կոչեր, մէկը՝ ուղղուած աշխարհի բոլոր եկեղեցական, կրօնական հիմնարկութեանց պետերուն, միւսը Խաղաղութեան Միջազգային Խորհուրդին, ինչպէս նաեւ ուղերձ մը Սթալինին :

Ստորեւ, կ'ամփոփենք Սթալինի եւ արտահանման կրօնական հաստատութեանց ուղարկուած նամակները, որոնք, կը կրեն նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, Գէորգ Զ.ի ստորագրութիւնը .—

ՈՒՂԵՐՁ ՍԹԱԼԻՆԻ

Կրօնապետները այս ուղերձին մէջ, նախ, կ'աղջունեն «մեր մեծ պետութեան ժողովուրդներուն սիրելի առաջնորդը, խաղաղութեան քաղաքականութեան իմաստուն ղեկավարը եւ համաշխարհային խաղաղութեան դրօշակիրը» ու յետոյ կը չարունակեն .

— « Մեր համաժողովը կը դումարուի այն տեսակ ատեն մը, երբ — հակառակ տրամաբանութեան օրէնքներուն եւ տրուած յանձնառութեանց — չոդեպնդ յառաջ կը տարուի ճափոնի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը, երբ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ կը ստեղծուի բանակ մը՝ ամերիկեան հրամանատարութեամբ ու երբ դինարշաւը, աննախընթաց չափերու հասած, ըզգացնել կուտայ իր ներկայութիւնը Գորէայի մէջ՝ մանրէական պատերազմի ոճրային մեթոտներուն դործադրութեամբ :

« Խաղաղութեան սպառնացող այս ողբերգական դէպքերուն հանդէպ ոչ ոք կրնայ անտարբեր

մնալ եւ ոչ ոք իրաւունք ունի հեռու մնալու այն պայքարէն որուն նպատակն է կանխել նոր պատերազմ մը: Մեր հայրենիքին վրայ հաւասք ունեցողներն ալ չեն կրնար չմասնակցիլ հասարակաց գործին պաշտպանութեան: ... Մեր համաժողովը կարեւոր աշխատանքներ կատարեց: Նկատի առաւ այն նուաճումները, զոր ազգերը, Խորհրդային Միութեան առաջնորդութեամբ, ի կատար ածեցին յանուն խաղաղութեան պայքարին: Նկատի առաւ այն դերը, զոր զանազան երկիրներու եկեղեցականներն ու կրօնական հիմնարկութիւններէն իւրաքանչիւրը կատարեց այդ պայքարին մէջ եւ ... որոշեց կոչ ուղղել աշխարհի բոլոր եկեղեցիներուն, կրօնական ընկերակցութեանց, հոգեւորական կանոներուն եւ հաւատացեալներուն որ աւելի եւս զօրակ տան՝ խաղաղութեան ի նպաստ բացուած պայքարին:

«Առանձին քննութեան առարկայ ընելով Խ. Միութեան եկեղեցիներուն եւ կրօնական հաստատութեանց պատրանականութիւնները այդ պայքարին մէջ, համաժողովս իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուց մասնաւորաբար այն միջոցներուն վրայ, որոնք կը նպաստեն միջազգային խաղաղութիւնը ամրապնդելու: ... Ջերմեռանդութեամբ եւ միաձայնութեամբ, մենք, զանազան կրօնքներու ներկայացուցիչներս, կը յայտնենք մեր ողջոյնները քեզի, սիրելի Եոսէֆ Վիսարիոնովիչ, ինչպէս նաեւ մեր հաւատարմութիւնը եւ մեր մաղթանքները, որպէսզի երկար, երկար ապրիս՝ ի մեծ ցնծութիւն մեր ժողովուրդին եւ խաղաղասէր ու յառաջադէմ մարդկութեան: Կը ծախհարենք քու քաջութիւնդ, քու աշխատանքներդ եւ քու յարատեւութիւնդ՝ խաղաղասէր ոգեղէն մը հետեւելու եւ ուրախութեամբ կը յայտնենք մեր, հաւատացեալներուս, վճռականութիւնը, բաժնեկից ըլլալու ժողովուրդին աշխատանքներուն, անոր ուրախութեան եւ անոր վշտին եւ միշտ բարձր պահելու անոր իդէալները ...

ԿՈՉ՝ ԱՇԽԱՐՀԻ ԲՈԼՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ

Այս կոչին մէջ, կրօնապետները դիտել կու տան բոլոր հաւատացեալներուն թէ «միջազգային հորիզոնը մթագնած է», մարդիկ «վախով, տարակուսութեամբ եւ պատերազմի չչուկներով թունաւորուած են»: Շատեր կը տեսնեն այդ վտանգը. ո՛մանք չեն դիտեր թէ ուր է «չարիքին աղբիւրը», իսկ, ուրիշներ, «կը փնտռեն զայն հոն ուր գոյութիւն չունի»: Իրենք, կրօնապետները համոզուած են թէ այդ աղբիւրը Խ. Միութեան մէջ չէ, որովհետեւ, «այստեղ մարդիկ անխոնջ կերպով կ'աշխատին, որ ստեղծեն երջանկութեան եւ յառաջդիմութեան նպաստող պայմանները»: Ջարիքին աղբիւրը կը գտնուի հոն ուր «կենցաղի հակասութիւնները կը բացատրուին բռնմամարդութեամբ, ուր ժողովուրդներու դանդուածային կոտորածին համար քայլեր կ'առնուին, ուր աշխարհակալութեան երազներով, պատերազմ մը կը ծրագրուի»: Մեր դերը պիտի ըլլայ կռուիլ «մեղքին ու ոճիրին դէմ, ոչ թէ մեր դրացիներուն դէմ. կռուիլ խաղաղութեան թշնամիներուն դէմ եւ ոչ թէ ճշմարտութեան դէմ այն դրութեան, որուն չեն հաւատար պատերազմի պաշտպանները»:

Կրօնապետները կը յանձնարարեն որ արդիւնքին հիւլէական ռումբը եւ քիմիական ու մանրէական զէնքերը: Իրենց մէջ չկան «չարիքն ու կեղծիքը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆ, 15 Յուլիս.— Արձակուրդի շրջան է արդէն: Իւրաքանչիւր աշակերտ, մէկ տարուան մըտային պաշար ամբարած, այժմ կը խորհի քնութեան ազատ ծոցին մէջ քաղել նաեւ իր փիզիքական ու հոգեկան սնունդը: Բայց նախ քան այդ, ահա դպրոցական հանդէսներու շարքը, բոլոր դաղութներուն մէջ: Հայ աշակերտը կը տարբերի իր ֆրանսացի ընկերոջմէն: Ան ունի նաեւ յատուկ պարտականութիւններ, հետեւանք իր դժբախտ ծագումին ու իրեն վիճակուած քաղաքական պայմաններուն:

Շարաթ իրիկուն անոնք ներկայացան իրենց ծնողներուն ու հանրութեան առջեւ, ցոյց տալու թէ՝ ֆրանսական կրթութեամբ սնանելով հանդերձ, իրենց մտաղաչ հոգիներուն մէջ կը ծորի ազգային աւիշը:

Մեր դպրոցին մասին յաճախ գրած ենք: Անուրանալի է անոր դերը՝ նաեւ ազդեցութիւնը մեր գաղութին մատաղ սերունդին վրայ: Աւելի քան 110 աշակերտներ տարի մը ամբողջ ծանօթացան մեր Մեսրոպեան տառերուն, ազգային արժէքներուն, ու ներշնչուեցան փառաւոր անցեալի մը խորհուրդներով:

Բայց թողունք այս խորհրդածութիւնները եւ ակնարկ մը նետենք բեմին վրայ: Հոն են մեր վաղուան յոյսերուն ու սիրտ-քանչելիները, որոնք պիտի կազմեն ընտանեկան տիպար բոյներ՝ ազգային բարեմասնութեամբ ու իմաստութեամբ տոգորուն:

Ահա իրենց ուսուցչուհին՝ Տիկին Փափազեան, կուտայ ամփոփ պատկերը անցնող շրջանին: Կը թելադրէ ծնողներուն աւելի ուշադիր ըլլալ իրենց պատկիներուն տոհմային դաստիարակութեան համար, դպրոց ղրկելով զանոնք:

Ցետոյ կը սկսին արտասանութիւնները, հայկական բարբառը իրրեւ դայլայլ կ'ոստոստէ ծաղկէ ծաղիկ: Մերթ սահուն ու թովիչ, մերթ՝ երկչոտ բայց քաղցր ու հիւթեղ եւ յաճախ՝ համարձակ, որոտընդոստ ու արեւահամ: Ցիչե՛լ անուններ: Չարկ չեմ տեսներ: Անոնց իւրաքանչիւրին պատկերը արդէն խորապէս տպաւորուած է մեր մտքերուն մէջ: Ամենափոքրէն մինչեւ պատանին:

Ցետոյ՝ Ղամբերգներ, «Միծեռնակը բոյն է չինում», «Ելնեմ, ման գամ»: Ապա տրամախօսութիւն «Վարձատրուած ստախօսը»: Եւ մեներգ՝ եւ թատերախաղը «Գառնուկը»:

Միջնարարին, բնկեր Ս. Առաքելեան դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ կարգաց նիւթական տեղեկագիրը եւ նոր տարուան հանդանակութեան ցանկը: Ընդհ. գումարը եղած է 122.360 ֆրանք: Ցայտուն պատկեր մը՝ որ ցոյց կուտայ թէ ժողովուրդը կանգնած է դպրոցին կողքին, նաեւ ապագոյց մը հանգանակիչ մարմնի աքնաջան գործունէութեան: Դպրոցին տարեկան հասոյթը եղած է 304.350 ֆրանք, Այս գումարին 70 հազարը, պատիւ մեր գործերուն, հոգացած է Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը, որուն մնայուն ձեռնարկն է դպրոցը: Ընդհ. ծախքերը եղած են 276.595 ֆրանք:

Հանդէսին երկրորդ բաժինը սկսաւ ծաղկեպսակներու երգախաղով ու պարով: Մեր սիրունիկ աղջիկները ցոյց տուին իրենց չնորհը, պճնուած ծաղիկներու երփներանգ տարազներով: Ցետոյ, աւելի մեծերը պարեցին «Ուստի՛ կուգաս» հայկական պարը, տոհմիկ տարազներով: «Թիք - թաք» գաւեշտը կուշտ ու կուռ խնդացուց ներկաները եւ բոլոր դերակատարները կրցան լաւագոյն կերպով արտայայտել իրենց դերերը:

Ժողովուրդը, որ խուռներամ եկած էր քաջալերելու մեր աշակերտները, մեկնեցաւ գոհ տպաւորութեամբ:

Գ. Պ.

«ՎԱՐԼԸՔ»Ի ՁՈՀԵՐԸ

Պոլսոյ Թուրքերէն Թերթերէն «Հիմմէթ» կը շարունակէ Ունեւորութեան Տուրքի (Վարլըք) ողբերգութեան ծալքերը եւ դրուագներ պատմել: Յուլիս 14ին կը պատմէ թէ ինչպէս անբաւարարութեամբ դանձումներ կատարուեցան, ինչպէս ոստիկանութեան անօրէն Ահմէտ Տէմիրի հրամանով, աղբահաւաք կառքերով Հայոտար Փաշայի կայարանը փոխադրուած էին անոնք որ չէին կրցած վճարել եւ ղրկուած էին Աչղալէ: Ցաջորդ օրն ալ կուտար առաջին կարաւանին մասնակցողներուն անունները, Համբարձում Էրքման (Քէչիչեան), Սեդրակ Վարդանեան, Եդուարդ Ցընտըզլեան, Արշակ Ջուհաճեան, Արթին Չէրքէզեան, Եորկի Պէյքօ, Փասքալիտիս, Կատ Ֆրանքօ, Լէոն Ֆարաճի, Ալֆրէտ Թարանթօ, Նիքոլա Գարամանօղլու եւն.:

«Վարլըք»ի գոհերէն մէկը կը յայտնէ թէ հին չէշտահակները քրքրել հին օրերը ապրելու չափ դառն է: 1943 Փետրուարի առաջին օրը մուճակուլուսուն հասած էին Աչղալէ. չորս կողմը ճիւնաձոր, կը մտնեն սրճարան մը որ տաքցած է թրիքով: Դրան առջեւ սուինաւոր ոստիկան դիմուր մը: Քիչ վերջ հասաւ Հանրօգուտ չինութեանց մէկ երկրաչափը Ֆուատ պէյ, ազնիւ մէկը, որուն առաջին գործը եղաւ ոստիկան դիմուրը վռնտել: Ցետոյ մեզի դարձաւ ու յայտնեց թէ մեզ պիտի տանի Բռնակալան, որ 15 քիլոմեթր անդին է: Այդ միջոցին կառավարական բժիշկը եկաւ ու բոլորս քննեց. ան ալ փափկանկատ մարդ մըն էր. դժբախտաբար անունը մոռցած ենք:

Վուրդը կանգնած է դպրոցին կողքին, նաեւ ապագոյց մը հանգանակիչ մարմնի աքնաջան գործունէութեան: Դպրոցին տարեկան հասոյթը եղած է 304.350 ֆրանք, Այս գումարին 70 հազարը, պատիւ մեր գործերուն, հոգացած է Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը, որուն մնայուն ձեռնարկն է դպրոցը: Ընդհ. ծախքերը եղած են 276.595 ֆրանք:

Հանդէսին երկրորդ բաժինը սկսաւ ծաղկեպսակներու երգախաղով ու պարով: Մեր սիրունիկ աղջիկները ցոյց տուին իրենց չնորհը, պճնուած ծաղիկներու երփներանգ տարազներով: Ցետոյ, աւելի մեծերը պարեցին «Ուստի՛ կուգաս» հայկական պարը, տոհմիկ տարազներով: «Թիք - թաք» գաւեշտը կուշտ ու կուռ խնդացուց ներկաները եւ բոլոր դերակատարները կրցան լաւագոյն կերպով արտայայտել իրենց դերերը:

Ժողովուրդը, որ խուռներամ եկած էր քաջալերելու մեր աշակերտները, մեկնեցաւ գոհ տպաւորութեամբ:

Գ. Պ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ.— Ն. Ադոնց, Ն. Աղբալեան, Լ. Շանթ: (Ցուշեր եւ տպաւորութիւններ): Գրեց՝ Մ. Իշխան: Պէյրութ: 1952: Գին 200 Ֆր.: Դիմել «Ցառաջ»ի: (Թղթատարի ծախքով՝ 230):

ՑԵՂԻՆ ՓԱՌՔԸ (Հատուածական արտասանութիւն խումբ մը բանաստեղծներէ): Կազմեց Մ. Նաս Թէօլէօլեան. Տպ. «Արեւելք», Հալէպ 1952: Հասցէ.— B .P. 19, Alep (Syrie):

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (3)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

1890Ի ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԻՆՉՊԷՍ ՁՍՊՈՒԵՑԱՆ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ ԲԱԶՄԱԹԻԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սուլթան Համիտ Բ. եւ Օսմանեան կառավարութիւնը բնաւ չմոռցան թէ երկրին ամէնէն աղիտալի մէկ շրջանին, Հայերը օտար պետութեանց դիմելով ինքնավարութիւն պահանջած էին: 1890ին, հայկական առաջին ըմբոստութիւնը ծագեցաւ Էրզրումի մէջ, եւ մինչեւ 1896 պարբերաբար չարունակուեցաւ Անատոլուի զանազան վայրերուն, եւ աւելի սաստիկ՝ Իսթանպուլի մէջ: Կառավարութիւնը չատ բնական է որ ստիպուեցաւ զսպել այս ըմբոստութիւնները: Էրզրումի Հայերը ծանուցին թէ իրենց գիւղերը զարձեալ կը քանդուին Քիւրտերու կողմէ, եւ պարտաւոր են զէնքի դիմել, պաշտպանելու համար իրենց կեանքն ու ինչքերը, եւ պատիւը: Բայց իրենց այս ընթացքով զրդռեցին ամբողջ իսլամ ժողովուրդը, որ իրենց վրայ յարձակեցաւ: Արդիւնքը այն եղաւ որ երկուստեք ջարդեր սկսան: Այս ըմբոստութեանց բնթացքին հաստատուեցաւ թէ Հայերը յաջողած են զէնք ճարել եւ Ռուսիա եւ Հայ Յեղափոխական կոմիտէները զիրենք զրզած են ապստամբութեան: Զսպողական միջոցներն ալ սաստկացան, Եւրոպայի ամէն կողմը փրոթեսթականներ սկսան, եւ ըսուեցաւ թէ Թուրքերը կը ջարդեն Հայերը: Աւելի վերջ անգլիական եւ ռուսական միջամտութիւնները պաշտօնական դոյն ստացան, այդ երկու քաղաքականութիւնները, որոնք ամբողջովին հակոտնեայ էին իրարու եւ աշխարհի ամէն կողմը մրցակից էին իրարու:

Յօդուածագիրը յետոյ մանրամասն բացատրութիւններ կուտայ ռուս մեծ դեսպան Նելիւօվի կատարած ձեռնարկներուն չուրջ, եւ կ'ըսէ թէ հայկական խնդրին չուրջ ան չափազանց ուշադրաւ թելադրութիւններ ըրաւ թէ Ապտիւլ Համիտի եւ թէ Բարձրագոյն Դրան: Ըսաւ թէ արեւելեան նահանգներու արիւնոտ ըմբոստութիւնները մեծապէս կը մտահոգեն ռուս պետութիւնը եւ ցարը, եւ եթէ այս վիճակը չարունակուի, հայկական խնդիր մը եւ փորձանք մը պիտի բանայ թէ Թուրքիոյ եւ թէ Ռուսիոյ դլխուն: Պէտք է խիստ չարժիլ եւ զսպել ըմբոստութիւնը, պէտք չէ տկարութեան նշաններ ցոյց տալ Հայերու ծայրայեղութեանց հանդէպ, եթէ ոչ ամբողջ Անատոլուն ըմբոստութեան բոյն պիտի ըլլայ, անհաչիւ արիւն պիտի հոսի եւ ըմբոստ Հայերն ալ Եւրոպայի դուռը պիտի չարժեն եւ անկէ օժանդակութիւն պիտի դտնեն: Միւս կողմէ Ռուսիոյ Հայերն ալ մեծ Հայաստանի մը կազմութեան երազը ունին, այն պէս որ Ռուսիա պիտի չարուճնչ որ իր սահմաններուն վրայ հայկական խնդիր մը ծագի, ի հարկին Թուրքերուն կողմը պիտի անցնի եւ Հայերուն չափը պիտի ճանչցնէ: Այդ պարագային խնդիրը աւելի պիտի կնճռոտի, եւ Թերեւս ծնունդ պիտի տայ Թուրքիոյ ուրիշ մը:

Բարձրագոյն Դուռը վերապահութեամբ դիմաւորեց ռուս դեսպան Նէլիւօվի այս թելադրութիւնները, բայց Ապտիւլ Համիտի հրահանգով, հայաբնակ գաւառներու մէջ Հայերու դէնեալ ըմբոստութիւնները խստիւ զսպուեցան: Ռուսիոյ նպաստակը ակներեւ էր, մէկ կողմէ Հայերը զսպելով Թուրքերը վարկաբեկել եւ միւս կողմէ վերարծարծել Արեւելեան հարցը եւ օգտուիլ ծադելիք տագնապներէն:

ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ ԿԼԱՏՍԹՈՆԸ ԹԱՏԵՐԱԲԵՄ ԿԻՋՆԷ

Անգլիա Պերլինի դաշնագրէն գատ Թուրքիոյ հետ կնքած էր կիպրոսի պայմանագիրը, որով յանձնառու կ'ըլլար Ռուսիոյ դէմ պաշտպանել Ա. նատոլուն եւ ի փոխարէն Պաղը Ալին կը հրաւիրէր իրեն հետ բանակցել այն բարեկարգութիւններուն համար որոնք ի գործ պիտի դրուէին քրիստոնեայ ազգաբնակչութեան համար:

Պերլինի վեհաժողովը գրուելէ անմիջապէս վերջ Անգլիա Բ. Դրան յանձնեց բարեկամական լեզուով դրի առնուած յուշագիր մը, ուր հետեւեալ բարեկարգութիւնները կ'առաջարկուէին. — Եւրոպացիներու հրամանատարութեամբ ոստիկան զօրքի ուժ մը կազմել, Անատոլուի մեծագոյն քաղաքներուն մէջ վերաքննիչ տեսութիւններ հիմնել եւրոպացի օբզնոզէտներու մասնակցութեամբ, առանց անոնց հաւանութեան չդործադրել վճիռները, ջնջել տասանորդի տուրքը եւն.:

(Շար.)

Օր· ՄԱՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐԵՆՑ
Պ· ՇԱՐԹ ԱՐԹԻՆԵԱՆ
Փարիզ Նշանուած Ցունիս 1952

դայնացման ծրագիրը։ Ան՝ օր է իր վճռական դիրքը Անգլեւ-Բրանեան ընկերութեան հանդէպ, որ ստիպուեցաւ դադրեցնել իր գործունէութիւնը Ասպատանի մէջ։

Այժմ որ դահլիճը փոխուած է, կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ վերսկսիլ բանակցութիւնները Անգլիոյ հետ։ Ուշինկթընի մէջ եւս կը յուսան թէ նոր վարչապետը չափաւոր քաղաքականութեան մը պիտի հետեւի, համաձայնութեան մը յանգելու համար։

Աւելորդ է ըսել թէ նոր վարչապետին անուանումը մեծ դոհունակութիւն պատճառեց Լոնտոնի մէջ, ուր կը կարծեն թէ Իրան չի կրնար հրաժարիլ քարիւղի եկամուտներէն։ Մանաւանդ որ, Իրանի բոլոր քաղաքագէտները համաձայն չեն հրաժարեալ վարչապետին անհաշտ քաղաքականութեան։ Երբ Տոքթ· Մոսատեղ Լա Հէյ պիտի երթայ, ծերակոյտին անդամներէն չորս հոգի, մէկը իր փեսան, Տաֆթարի, մերժեցին իրեն ընկերանալ նկատի առնելով իր անհաշտութեան հետեւանքները։

Միջին Արեւելքի ճակատը

Հեռագիրները կը հաղորդեն թէ Անգարայի մէջ մեծ դոհունակութիւն պատճառեց ղօր· Րիճէյի կարգադրութիւնը՝ Թրքական եւ յունական բանակներու հրամանատարութեան մասին։

Այդ որոշումները յաջողութիւն մը կը համարուին Թուրքիոյ համար, որ մինչեւ վերջը կը պնդէր հետեւեալ տեսակէտին վրայ, — Ցունաստան եւ Թուրքիա պէտք է կազմեն պաշտպանութեան մէկ ճակատ, յետոյ, երբեք չեն կրնար ընդունիլ որ Թուրքիոյ ցամաքային ուժերը դրուին իտալացի զօրավարի մը հրամանատարութեան ճակատ։ Ուրեմն, Թուրքերը չատ դոհ են որ համբաւ· արեւելեան Եւրոպայի ճակատ մը կը կազմուի, հրամանատարութեամբ ամերիկացի զօրավարի մը։ Թուրքիա երկրորդական կը նկատէ Միջերկրականի նաւային հրամանատարութեան խնդիրը։ Իրեն համար ամէնէն կարեւոր խնդիրն է Թրակիոյ պաշտպանութիւնը, որ սերտօրէն կապուած է Ցունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ դործակցութեան հետ։ Ցամաքային ուժերու հարցին կարդադրութիւնը պիտի դիւրացնէ միւս խնդիրներուն կարդադրութիւնը։

ԺԱՔ ՏԻՒՐԼՈՑԻ ՕՐԱԳԻՐԸ

Ամերիկեան թերթ մը անցեալ շաբթու սկսաւ հրատարակել Ժաք Տիւրլոյի օրագիրը, որ դտնուած էր համայնավար երեսփոխանին պայուսակին մէջ, Մայիս 28ի ձերբակալութեան առեն։ Առջի օր «Փիկառօ»ն ալ ամբողջ էջ մը յատկացուցած էր այդ օրագրին։ Ուրիշ թերթեր եւս հատուածներ հրատարակեցին։

Դատական նախաքննութիւնը քննութիւն բացաւ, ստուգելու համար թէ ամերիկեան եւ Ֆրանսական թերթերը ինչպէս ձեռք անցուցած են օրագիրը։ Ժաք Տիւրլո եւս դատ բացաւ, քանի որ օրագիրը եւ միւս թուղթերը կնքուած էին եւ պիտի բացուէին դատավարութեան առեն։

Օրագիրը կը չօշափէ ամէն տեսակ նիւթեր, — իր տաւորութիւնները կուսակցական ժողովի, քաղաքական կացութեան, դործունէութեան ծրագրի մասին եւայլն։ Խաղաղութեան եւ պատերազմի հարցին առթիւ, համաձայնաւար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը կ'ըսէ ·

— « Պատերազմը ոչ անխուսափելի է, ոչ ալ անհրաժեշտ։ Երբորդ աշխարհամարտ մը պիտի վերջանայ մեր յաղթանակով, բայց ահագին դոհողութիւններ պիտի պատճառէ։ Հետեւաբար խաղաղութիւնն է բանուոր դասակարդին ընտրած ուղին »։

— «Զանդուածային դործունէութիւնը չբաւեց փոփոխութիւն մը պարտադրելու համար Ֆրանսական քաղաքականութեան մէջ։ Իւրաքանչիւր նախարարական տաղնապ աւելի յետադիմական ելքի մը յանդեցաւ »։

Ցուշատետրը կը պարունակէ հետեւեալ անմիջական ուղեգիծը՝ կուսակցական դործունէութեան համար ·

1.— Զանդուածային ձեռնարկ ամերիկեան դրաւման դէմ ։ 2.— Ձեռնարկներ դինուորութեան չրջանի երկարաձգման դէմ· 3.— Զանդուածային դործունէութիւն զինամթերքի չինութեան եւ փոխադրութեան դէմ · 4—5.— Ձեռնարկները չնդկաչինի եւ Քորէայի պատերազմներուն դէմ· 6.— Ա· ջակցութիւն դաղթային ժողովուրդներու ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

100.000 ԿԵՂԾ ՏՈՂԱՐՆԵՐ դտնուեցան տուփի մը մէջ որ կը ծխար Սէնի ջուրերուն վրայ ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ խորհրդային պատուիրակը, Մալիք, որ Մոսկուա պիտի վերադառնար, յետաձդեց իր մեկնումը։ Իրազեկները կը հաւատան թէ այս յետաձդումը կապ ունի Քորէայի դինադադարին հետ, որուն մասին լաւատես լուրեր կը չրջին ։

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը չարունակուին, դանազան հանրութեան համար այն դաւադիրը որ ռումբ մը պայթեցուցած էր դատաւոր Տիւիէի բնակարանին առջեւ ։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Տէսթէի զովասուն անտառին մէջ, Café Farguei եաեը ։

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ կեդր· Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու ։

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ· ԱՅՎԱԶԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ
Նոր Սերունդի կողմէ ընկ· Ս· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ։

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաւ ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիչարէն։ Վերադարձ ժամը 9.30ին։ Գիները ժողովրդական ։ Երթեւեկ 100 Ֆր· ։

Անձրեւի պարագային՝ Հ· Ց· Դ· Տան մէջ, Տէսթէ ։

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Կոմիտէին, Ցուլիս 27ին։

×

ՍԷՆ ԼՒԻԼՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· «Անտօք» կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Բարդէն Սիւնի» խումբին, այս կիրակի, հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրի պուրակին մէջ ։

Նոյն օրը տեղի պիտի ունենայ դեղարուեստական մրցում մը, որուն պիտի մասնակցին կեդր· Ֆրանսայի բոլոր խումբերը։ Շահող խումբը կը ստանայ խումբին ընկերուհիներուն ձեռքով ասեղնագործուած եռադոյն դրօշակը ։

Մեծ դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Սէն Ժերոմի «Հայաստան» Էնթիւմիւրէի ։

Նուիրուած ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ ։

Այս կիրակի առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, 117, Ave. Corot, St. Just, Bar du Chaleti ծառախիտ պարտէզին մէջ ։

Կը նախագահէ ընկեր Ց· ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին ։ Երգ, պար եւ նուագ ։ Ճոխ պիւֆէ, դիւրամատչելի դիներով ։

Մուտքը ազատ է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ-Անթուան Դամբանները Ֆրէյզի Ս· Կարապետ մատրան թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 20 յուլիս, Վարդավառի տօնին առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Շնորհազարդ Տ· Տ· Գարեգին Սրբազան Արք·ի մահուան համար Ս· պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ։

Ս· Կարապետի ուխտադնացութիւնը զուգադիպելով Վարդավառի կիրակիին, ըստ աւանդութեան, մատաղի օրհնութիւն եւ բաշխում պիտի կատարուի ։

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ազդայիները ուխտի գալ մուրատատուր Ս· Կարապետին, եւ իրենց վերջին յարդանքի տուրքը մատուցանել մեծանուն Հայրապետի խնկելի յիշատակին ։

(ԿՆԻՔ)

Դաշտահանդէս

ԼԱՍԱՐԱՆ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ իր ներկայ տարեշրջանին վակման առթիւ, ինչպէս իր աւանդութիւնն է ընտանեկան ու ընկերական դաշտային հաւաքոյթ մը սարքած է, այս կիրակի ցերեկ, ժամը 2էն սկսեալ, Սէվրի Մուրատեան վարժարանին պարտէզին մէջ, սիրայօժար թոյլտուութեամբ վարժարանին տնօրէնութեան ։

Նախորդ տարիներու յաջողութիւնը այս տարի ալ հոն պիտի հաւաքէ լսարանին բոլոր համակիրներն ու բարեկամները ։

Անձրեւի պարագային ընդարձակ սրահ ։

Համեղ ժամանց, նուագ ու պար ։

Ճաշադին 500 ֆրանք, բազմանդամ ընտանիքներու համար զեղչ ։

Դաշտահանդէս

Համաշարանճաքցիներու Հայր· Մխիթեան դաշտահանդէսը 20 Ցուլիս կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Տէսթէի զովասուն ծառաստանը, Café Lafarquei մօտ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, եւրոպական եւ արեւելեան պարեր, տավոլ զուռնա ։

Պաղ ըմպելիներ, խորոված, մատչելի դիներով ։ Օթօքարները փլաս Կիչարէն կը մեկնին, կիրակի առտու ժամը 9էն ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։ Երթեւեկի տոմսերը **100** ֆրանք ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻԼԻՆ.— Կապ· Խաչի ընդհ· ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 20ին, Համօ Օհաջանեան Ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարդ։ Բացակաները կրնան կ'առնուին ։

ՍԵՒ· ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԸ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր գործօն անդամները այս կիրակի, առաւօտ ժամը 10ին, Իսի լէ Մուլինօ, Rue de la Défenseի մերմեան ակումբը։ Ներկայանալ անդամատետրով։ Օրակարդ.— Համարատուութիւն գօր· Աղբանիկի ազահանդէսին ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսէյլի Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր Ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը, հովանաւորութեամբ Շրջ· կոմիտէի, Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Սէն Ժիւստի ծառախիտ եւ օդառուն պարտէզին մէջ։ 117 Ave. Corot, St. Just։ Մուտքը ազատ է ։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Հանդիսաւոր պատարագ։ Բշ· օր Նոյնպէս պատարագ, Մեռելոցի առթիւ ։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համա-Զարանճաղի Հայրենակց· Միութեան ։ Այս կիրակի ամբողջ օրը Trois Lucs, Restaurant des Grottes Monnardի հանրածանօթ օդառուն եւ ընդարձակ պարտէզին մէջ ։

Կը նախագահէ հայրենակից Ս· ՊՕՃԱՃԵԱՆ
Կը խօսի հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԹԱՇՃԵԱՆ

Առաւօտեան պուլի մրցում ։ Գնդակ ունեցողները կը խնդրուի միասին բերել ։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Լէ Պ'Օլիվի Նոր Սերունդը եւ Պոմոնի Կ· Խաչի աշակերտները ։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ առաջնորդութեամբ ընտիր նուագախումբի ։

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՅՑ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի 29 Ցուլիս St. André Belvedèreի պարտէզը, Մարսէյլ· կը նախագահէ հայրենակից Ա· ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։ Կը բանախօսէ ԲԱԲԳԷՆ ՔՀՆՑ· ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ալֆորվիլէն Այրի Տիկ· Գոհարիկ Տէր Վարդանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի տեղւոյն Հայոց Ս·Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, հոգեհանգիստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ աղգականին ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները ։

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Ալֆորվիլ.— Հ· Ց· Դ· Ս· Մխիթարեան Ենթակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է դաշտահանդէս մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այդ Հ· Ց· Դ· Թանգարանը, Ցուլիս 20ին ։ Ժամը 9ին օթօքարները կը մեկնին Bld. Carnotէն ։ Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերներ Ցովհ· Ձերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի ։ Երթեւեկի գինը 400 Ֆր· ։

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է ։ Առողջապահական բարաղոյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միայն որ գոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին ։ Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ ուժա՛ն օշարակ կը գնէ, իր տղոց համար ըլլալուն ։ Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը ։ Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը ։ Առաջնակարգ ու սքանչելի « ՇԻՐԱԿ» Օղին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը ։

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐՐՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ ՄԷՋ

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Dimanche 20 JUILLET 1952 Կիրակի 20 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6818-Նոր շրջան թիւ 2229

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Պատմական տարեդարձներէն եաք, ահաւասիկ դաշտահանդէսները :

Աչք մը նետեցէք չորրորդ էջին վրայ, եւ ձեր առջեւ պիտի պարզուի կենդանի չարժանկար մը :

Իրար կը հրմշտին ազգերը, — «Տեղի կ'ուենեն» — « Յետադիմած է» — «Կը խնդրուի նկատի ունենալ » :

«Յառաջ» նախընտրեց այս վերջին բացատրութիւնը , որ կը նշանակէ «չխաչաձեւել» : Ուրիշներ կ'ըսեն —«Գրաւուած օր», ինչ որ քիչ մը խորթ է :

Դժբախտաբար հանդէսներու եւ ժողովներու կազմակերպիչները չատ քիչ անգամ նկատի կ'առնեն հրատարակուած ազգարարութիւնները :

Եւ խաչաձեւումները կը չարունակուին : Հանդէսներ, տօնակատարութիւններ, ներկայացում - ներ կամ հրապարակային ժողովներ՝ միեւնոյն օրը : Յաճախ միեւնոյն ժամուն :

Երբեմն բողոքներ կը սառնանք : Բայց ի՞նչ օգուտ : Մարդիկ միշտ ալ աւելի կամ նուազ բանաւոր պատճառ մը կը գտնեն, խաչաձեւումը արդարացնելու համար ...

Անչուշտ դնահատելի են այս ձեռնարկները , վառ պահելու համար ազգային ոգին :

Ներկայ պարագաներուն մէջ, փոքր սիտիճանք մը չէ տեսնել այլազան կազմակերպութիւնները , որոնք յանձն կ'առնեն ամէն զոհողութիւն, ցիրուցան բազմութիւնները համախմբելու եւ մթնոլորտ ստեղծելու համար : Ձմեռը՝ բազմածախս դահլիճներու, ամառը՝ դաշտերու մէջ :

Դիտա՞ծ էք որ, դաշտահանդէսներու առթիւ, մարդիկ նոյն իսկ «Պաղ Աղբիւրներ» դատ են , հայրենի յիշատակներ, սրատուչ պատկերներ յիշեցնելու համար : (Տես տես «տավուլ-զուռնա»ն անգամ չեն մոռցած ... :)

Առանձին խնդիր մըն է քննել զանազան ձեռնարկներու ներքին բովանդակութիւնը :

Կարգ մը խորհրդածութիւններ՝ յիշատակներու տօնակատարութեան և մասնաւորապէս Հայր· Մխիթեանց դաշտահանդէսներուն եւ ուրիշ ձեռնարկներու առթիւ :

Ուշագրաւ է որ, տարիներու թաւալման հետ, կը սաստկանայ ծննդավայրի կարօտը : Մանաւանդ խոնարհ խաւերուն մէջ :

Օրինակ, այսօր Վարդավառ է, եւ Տարօնի ցիրուցան բեկորները խանդագատանքով կը յիշեն իրենց հայրենի լեռներն ու ձորերը: Եւ հալարտութեամբ կ'ողկոյզեն իրենց քաջերը , ուխտելով մնալ հաւատարիմ՝ անոնց աւանդին :

Նոյն սաբատուր կ'ապրին Վասպուրականցին , Խարբերդցին, Կարնեցին, Մալաթիացին, Տիգրանակերտցին, Սեբաստացին, Ղեղեցին, Տրապզոնցին , Բաղէշցին եւ միւս նահանդներու եւ քաղաքներու տարագիր բազմութիւնները:

Տակաւին առջի օր նկարագրուած էր Պոլսոյ մէկ թաղին՝ Սամաթիացիներու Միութեան առաջին ձեռնարկը, Փարիզի մէջ :

Բոլորն ալ բարձրաձայն կը յայտարարեն թէ իրենց նպատակն է վառ պահել ազգային ոգին: Զարկ տալ հայկական մշակոյթին :Նոր սերունդին փոխանցել հայրենիքի լաւագոյն աւանդութիւն - ները :

Պատճառ մը չունինք տարակուսելու իրենց անկեղծութեան մասին: Իրենք ալ դիմանալու պայքար մըն է որ կը մղեն, պարբերաբար համախմբուելով եւ թարմանալով :

Արդ, մէկ տարիէն միւսը նոր ճիգ մը կը փորձուի՞, հաւաստիքները գործի վերածելու համար:

Ցիշատակ մը արձարծել եւ անով հպարտանալ կամ խանդավառել՝ կը նշանակէ բարոյական յանձնառութեան մը տակ մտնել : Ուրիշ խօսքով՝ կարելին փորձել, ամրապնդելու համար կապը՝ երկուան եւ այսօրուան միջեւ :

... Վարդավառ է այսօր, Տարօնցիներ : Կը կատարի՞ք այդ փորձը, տարին զոնէ տասը տղայ փրկելով :

Կը կատարե՞ն այն միւսները որ երբեմն ուխտի կ'երթային իրենց վանքերը, տօնական օրերուն...

Ցիշատակները չուտ կը թառամին, առանց գործի: Առանց ժառանգութիւնը ապահովելու :

Շ.

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

ՀԱՄԲՈՒՐԵԼՈՎ ...

Օրն ի բուն կրկնապատկելով, ներքացնելով զգաստութիւնը (արթնութիւն), բոլշեւիկ վարիչները միշտ անակնկալներ կը ստեղծեն :

Կ'ուզէի՞ք իմանալ վերջին նորութիւնը, իսկապէս « զդայացունց » :

Պերլինի արեւելեան շրջանին երկաթուղինեբրու կին պաշտօնեաներուն նախագահը , Անտոն Վելք, մասաւորապէս կը յանձնարարէ չամուսնացած կիներուն՝ ... զղուշութեամբ համբուրել կամ համբուրուիլ :

Ահաւասիկ իր խօսքերը, որոնք արտասանուած են հրապարակային ժողովի մը մէջ .

— « Մեր չամուսնացած պաշտօնակիցները պէտք է ստուգեն թէ իրենց բարեկամները եւ սիրականները վստահելի՞ են գաղափարական տեսակէտով »:

Քիչ մը աւելի դունաւորելով պատկերը, Անտոն Վելք — տիկի՞ն թէ օրիորդ — կը բացատրէ միամիտներուն .

— « Արեւմտեան գործակալները եւ լրտեսները յաճախ սիրաբանական մեթոտներ կը փորձեն, համայնավարները սիրաշահելու, անոնց վստահութիւնը գրաւելու համար»:

Ուրեմն, վա՛յ անոնց որ կը համբուրեն կամ կը համբուրուին, առանց նախապէս հարցնելու :

Անչուշտ այս մասին ալ տասնաբանեայ մը պատրաստած են, ի պէտս անդիտաց :

Անոր թիւ մէկ յօդուածը պիտի ըլլար մեր Քրիստոնէականին առաջին հարցումը.

— Հաւատքով ի՞նչ ես :

= Պրոլետար կոմունիստ, հաւատարիմ աչակերտ Լենին-Սթալինի ուսուցումին դոկտրինայի :

— Անդամատոմար ունե՞ս:

= Ո՞նց թէ չունեմ : Արի մի պահեմ, ցոյց կը տամ :

— Ոչ , մի տեսնեմ կարգին թուղթ ունե՞ս :

Մասնագէտներու կը ձգեմ վճռել թէ համբոյրի ջերմաչափը կը բարձրանա՞յ թէ կ'իջնէ, այս խօսակցութեան պահուն :

Զար լեզուներ կ'ըսեն թէ այս նոր տասնաբանեան ալ պիտի ծառայէ բոլշեւիկեան լրտեսութեան, —

Համբոյրներ բաշխել, աւելի չատ եւ աւելի չուտ մատնելու համար:

Վ.Ա.Հէ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԿՏԱԿ ԶՈՒՆԻ՞

« Մարմարա » կը դրէ թէ Յուլիս 1ին բացուած է Գարեդին կաթողիկոսի սենեակը, որ կնքուած էր մահէն վերջ: Գտած են 3000 ոսկիի չափ դրամ մը եւ զանազան թուղթեր: Ոչ մէկ կտակ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ալ ԶԱՆ

Դուռածային ձերբակալութիւններ կատարուած են վերջերս , սկսելով կեդր· Կոմիտէի անդամներէն, ինչպէս կը հաստատեն իրազեկ աղբիւրէ հասած տեղեկութիւններ : Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», եւ միւս օրկաններըը կ'ամբաստանեն Վրաստանի, Հայաստանի եւ ուրիշ կարգ մը հանրապետութեանց կեդր· կոմիտէները թէ կացինահարած են «կոլխոզ»ներու գործունէութիւնը (հաւաքական հողագործութիւն) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂՈՎ

ՊՈՒԻՔՐԻՇԷՆ անգլ· կառավարութեան հասած լուրերու համաձայն, 10 —17 տարեկան 300 մանուկներ ձերբակալուած են դիչերանց : Ծնողներէ - րուն ազդարարուած է որեւէ բան չխօսիլ այս մասին :

ՍՈՒՐԻՈՅ օդաւարմիղը եւ զօրքը զօրահանդէս մը կատարեցին Դամասկոսի մէջ, երկու ժամ տեւողութեամբ :

ՕՏԱՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒ տարեկան նեբածումը 1865ն զեղչուեցաւ 1385, իբրեւ հետեւանք նոր բանակցութեանց :

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ պիտի բանակցին, լուծելու համար Թրիէսթէի խնդիրը:— Մարեչալ Թիթօ հեռագիրէ առաջի կը մօտենայ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ :

Իրանի վարչապետին ծրագիրը

ՊԻՏԻ ՋԱՆԱՑ ԼՈՒԾԵԼ ԱՆԳԼԵՒԻՐԱՆԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ· — ԽՈՒՎԱՐԱՐՆԵՐԸ ԽՍՏԻՒ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԻՆ · — ԱՌԱՋԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իրանի նոր վարչապետը, Ղաւամ Սալթանէ , որ երեք անգամ վարած է նոյն պաշտօնը, անմիջապէս գործի ձեռնարկեց : Այս առթիւ ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց .

— « Այս պաշտօնը առանձնեցի երկիրը փրկելու համար ներկայ քաոսէն: Չեմ կրնար ձեռնածալ նստիլ եւ ձգել որ երկիրը դէպի կործանում երթայ : Անչուշտ չատ ծանր եւ դժուարին գործ մըն է այս, բայց ոչ անկարելի : Ողջմտութիւնը ի վերջոյ արդիւնաւոր կը դառնայ : Եթէ չյաջողիմ՝ պիտի հրաժարիմ » :

Վարչապետը բացատրեց թէ Տոքթ· Մոսատեղի կառավարութիւնը սխալ քաղաքականութեան մը հետեւած էր անգլեւիրանեան քարիւղի վիճին մէջ, թշնամութիւն ստեղծելով երկու ազգերուն միջեւ: Ինք պիտի ջանայ ապահովել իրանի նիւթական չահերը, բարւոք յարաբերութիւններ հաստատելով Անգլիոյ հետ: «Ես անկեղծօրէն կը հաւատամ թէ մեծ ազգերը պիտի օգնեն մեզի՝ լուծելու համար մեր դժուարութիւնները: Անոնք պէտք է նկատի առնեն մեր տժգանելի վիճակը : Մեր եւելմուտքը ազբալի կացութեան մը մատնուած է, բայց ես վճռած եմ վերակազմել երկրին անտեսութիւնը եւ ամբողջ ուժովս պիտի աշխատիմ ապահովել բարեկարգութիւնը: Ուռովարբները խստօրէն պիտի պատժուին, քաղաքական սպաթրէդին պատկանին թէ կրօնական : Ի հարկին յեղափոխական առեանները պիտի կամեմ խորհրդարանին մեծամասնութեան հաւանութեամբ: Վա՛յ անոնց որ կը փորձեն խոչընդոտները յարուցանել իմ ճամբուս վրայ: Ինչպէս ցոյց տուած եմ ասկէ առաջ, ամէն մէկուն իր արժանի պատիժը պիտի տամ առանց նկատի առնելու իր հանգամանքը : Կ'ապդարարեմ բոլորին թէ անցած է անկարգութեանց եւ ըմբոստութեանց չրջանը : Հասած է կառավարութեան կանոններուն հնազանդելու օրը »:

Ղաւամ Սալթանէ Շահին ներկայացուց նոր դահլիճին ցանկը: Առաջին օրն իսկ ոտիկանութիւնը քանի մը հոգի ձերբակալեց, երբ կը փորձէին ցոյց մը կատարել նոր վարչապետին դէմ , Թէհրանի կեդրոնին մէջ: Ցոյցը կը վարէը Տոքթ· Մոսատեղի ազ բաղուկը, Քազրմ Հասեմի: Ցուցարարները կ'ազդակէին —«Անկոյղ Ղաւամ Սալթանէն »

× Նոր վարչապետը հետեւեալ ազդարարութիւնն ալ ուղղեց իր ճառին մէջ.— « Ցարդելով հանդերձ կրօնը, ծոյլ պիտի չսամ որ ոեւէ մէկը միջամտէ պետութեան գործերուն,կրօնի դիմակին տակ եւ իբար խառնուին կրօնական եւ պետական գործերը »:

× Վերջին լուրերու համաձայն, Տոքթ· Մոսատեղի կուսակիցները գործի ձեռնարկած են , պայքարելու համար նոր կառավարութեան դէմ : Ազդ· ճակատէն երեսուն երեսփոխաններ , որոնք ներկայ չէին եղած երեսփ· ժողովին, կը յայտարարեն թէ հակասահմանադրական է Ղաւամ Սալթանէի ընտրութիւնը իբրեւ վարչապետ : Իրենց կարծիքով, այսպիսի պարագաներու մէջ անհրա -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

15ՐԴ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

Երէկ ստացանք մեր աչխատակցին՝ Պ· Մաքս Պարոնեանի առաջին մարզական թղթակցութիւնը, Յուլիս 17 թուականով , — « Համպուրկէն Հելսինկի» (Ֆինլանտա) : Ահաւասիկ առաջին լուրերը · —

Նախ քան Ողիմպիականի պաշտօնական բացումը տեղի ունեցան Ֆութպոլի առաջին մրցումները հետեւեալ արդիւնքներով.— Ա· Միութիւնը յաղթեց Գուկիսլաւիոյ 2—1, մեծ դժուարութեամբ: Մեծ զարմանք պատճառեց Ֆրանսացիներու պարտութիւնը Լեհերէն 2—1: Եուկոսլաւիան յաղթեց Հնդկաստանի 10—1: Հունգարները յաղթեցին Ռումանիոյ 2—1:

× Առաջին Ողիմպիականը տեղի ունեցաւ Ա· Թէնքի մէջ, 1896ին: Կը մասնակցէին 13 ազգեր 285 մարզիկներով: Մարզիկ մը սկաւառակ նետեց 29 մեթր 15: Մարաթոնի յաղթանակը չահեցաւ յոյն հովիւ մը :

Այժմ կը մասնակցին 8500 մարզիկներ, 70 ազգերէ, մէջն ըլլալով Ա· Միութիւնը, Գերմանիա եւ Ճափոն :

× Հակայական ճաչարան մը բացուած է Քափելա դիւղին մէջ, կերակրելու համար աւելի քան 5000 մարզիկներ: Օրական 37 թոն միս, 60 թոն պետահինճար, 75.000 լիտր կաթ եւ 350.000 հաւկիթ կը սպառեն: Չորս երկիրներ — Արժանթին, Զուլիցերիա, Պրազիլիա եւ Շուէտ իրենց մարզիկներուն հետ զրկած են մասնաւոր խոհարարներ , ինչպէս եւ Քորէացիները և Ճափոնցիները: Մարզ դլուխ օրական երեք ճաչը կ'արժէ երկու տոլար:

ՆՈՐ ՄԵՀԵԱՆԸ

ՀՄԲ.— Հատուած մը ղրքացեալ Ա. Վռամ-Եանէ, որ Մուշ այցելած էր 1913ին, Վարդավառի տօնին առթիւ.—

Ուխտաւոր կ'երթայի հսկաներու երկիրը ...

Հսկայ մը Ներբովթը, որ իր սանդարամետեան ցնցումներով խառներ ու ջոկեր, դիզեր ու ճախրակեր է իր շուրջի լեռնապարը, ձեւեր ու կազմեր է վանայ լճին աւազանը, կրակէ իր դրոշմը զարնելով Հայաստեան օրրանին ամէն մէկ խիճին, ջուրի ամէն մէկ շիթին վրայ:

... Բայց ի՛նչ հսկաներ այդ երկիրը ապրող չէնցնողներն ալ ...

Ամէն քայլիդ յիշատակի է, որ կը բախիս — Սասունցի Դաւիթ ու Մհեր, Սահակ ու Մաշտոց իրենցներով, Գայլ Վահան ու Մուշեղ Մամիկոնեան, Խութեցի Ճոմնան եւ Մշեցի Կատարինէ, Աբբօ ու Գուրգէն, Սերոբ փաշա ու Գէորգ Զավուշ, անհատնում չարք մը հին ու նոր դիւցազներու, ոգիներու եւ ուրուականներու զունդեր ու բանակներ, որոնք կ'ողողեն ու կը ղրկեն զարն ու դուրան, քարն ու պուրակ, գետ ու աղբիւր, չէն ու աւեր ...

Անապատ, հուժկու եւ խոլ կորովի մը ժայթքումները առոնք, որ Ներբովթի լաւային պէս ծաւալեր ու ծրարեր են իրենց ծոցին մէջ Տարօնը համակ ...

Եւ դլուխդ կը չրջի զարերու վրայէն այդ ոսոխիւններուն ի յուշ, Ճաղթելու եւ կերտելու անկումն կամքով մը քալող այդ սերունդներուն հանդէպ ...

Առասպելը իրականացած, իրականը առասպելացած ...

Ուխտաւոր կ'երթայի հսկաներու այդ երկիրը ...

×

Այդ կերտումին ամէնէն հզօրը եւ մնայունն է որ կ'երթայինք աստուածացնելու,— Գիրն ու Գրականութիւնը, — այն համեստ չիրմներուն քով, որ Պարթեւ Սահակինն է Աշիչատի խան-դար տաճարին հովանուն տակ, եւ Թարգմանիչ-ներունը՝ Առաքելոց վանքին դեղնակար բարձունքին վրայ:

Ուրհդրդածութիւններս նախ տարտամ՝ երթալով կարկառուն յստակութիւն մը կ'առնէին՝ քանի կը բարձրանայի հինաւուրց աստուածներուն մեծահռչակ ու վաղեմի կայանը, որ այսօր Ս. Կարապետ կը կոչուի ...

Աչխարհազումար եւ խայտաբղէտ բազմութեան մը առջեւ կը դտնէի դիս հոն,— Հայաստանի եւ Հայութեան չորս ծագերէն հոն թափուած խառնաղգի եւ խառնալեզու զանգուածի մը:

×

... եւ Անահտայ տօնին օրը, Վարդավառին, երբ բազմացեղ, բազմալեզու եւ բազմակրօն այդ բազմութեան առջեւ կանգնած, չարաչար կը տանջէի ուղեղս բառեր ու դարձուածքներ որոնելով՝ միտքս հասկցնել կարենալու համար հայերէն, քրտերէն, արաբերէն, թուրքերէն խօսող լուսաւորչական, կաթոլիկ, բողոքական, իսլամ կամ անհաւատ այդ Հայերուն, հոս միայն ղազալի խորապէս թէ ինչ անհուն երախտիք մը կը պարտէինք Հացեկայ այդ մեծ չինականին, դրչի մեծ վարպետ Մեսրոպ Մաշտոցին:

×

Երբ ճամբորդը Աշիչատ երթալու համար կը մօտենայ Արածանիին, հեռուէն կը նչմարէ Սուլուխի քարակապ կամուրջէն ասդին՝ դաշտին հարթութեան վրայ մենաւոր պառկած խոշոր քար մը:

Հին աւանդութիւն մը նուիրական կապեր կը հիւսէ Աշիչատի տաճարին, Սուլուխի կամուրջին եւ այդ մենակեաց քարին միջեւ:

Ընթերցողը թերեւս յիշէ թէ Գրիգոր Լուսաւորիչ չորրորդ դարուն՝ վտահելով տաճար մը կառոյց Աշիչատ, Վահէվահեան հռչակաւոր բազիւնեղուն տեղը, անոնց վաղնջական նուիրակատեղութիւնը չահագործելու համար նոր հաւատի օդտին:

Ըստ Փաւստոսի «Մայր Եկեղեցեաց Հայոց» էր Աշիչատի այդ սրբավայրը ուր քիչ ետք, երախտադէտ ժամանակակիցներ ամփոփեցին Պարթեւ Սահակին մարմինը:

Այսօր հսկայ զանգուածներ ու լայնանիստ հիմեր միայն կը մնան վկայելու ճամբորդին իր անցեալ փարթամութիւնը եւ պատմելու անոր՝ մոնկոլական այն քամոնելի վանտալութիւնը, որուն զոհ իննսուն ինք ԺԵ. դարուն սկիզբը:

Հազար տարիներ գլորած անցած էին արդէն գլերու գիւտէն ի վեր, Լէնկթիմուր քանդումի նոր հանճարով մը կուգար Հայաստան, գինքը կանխող ճիւաղներուն աւերն ու սրածութիւնը պահակելու:

Աշիչատի տաճարին հոյակապ գմբէթը եւ հոն յաւիտենական քունը քնացող մեծ Պարթեւին փառքը զառն եւ հեզնոտ ծաղր մը կը նետէին, կարծես, Արածանիի ափերը խոնուած արշաւող բանակին: Եւ վայրենի հրամանը կ'արձակուէր... քանդել տաճարը իսկոյն, անոր քարերով կամուրջ մը կապել Արածանիին վրայ:

Բանակը կը չարուի Աշիչատէն մինչեւ Սուլուխ, չորս ժամուան ճամբայ մը, ձեռքէ ձեռք կ'անցընէ սրբատաշ քարերը, արագ կատարելու համար քանդումի գործը ...

Այդ փրցուած քարերէն մէկն է որ կը չամառի կը մնայ Դաշտին մէջ, Աշիչատի եւ Սուլուխի դաշտին ճամբուն երկայնքը, ահեղ ոճիրը պատմելու համար գալոց սերունդներուն ...

×

Ներգ մենաւոր քարս, որ կը սպասես հոդ, դարեր ու դարեր, անտարբեր բնութեան եւ ժամանակի դաժան հարուածներուն, քանի՛ պերճախօս է քու քարէ լռութիւնդ, քար սրտերու եւ քար գլուխներու հանդէպ ...

Եթէ կարենայիս հասկնալ քեզ բոլոր ժամանակներու բոլոր Թիմուրները ...

Հինգ հարիւր տարի անցած է այդ օրէն, երբ դուն չամառեցար գամուեցար հոդ, քարացած պահելու համար հայ չինականին առելութիւնը իր ձրագը մարել ուզողներուն հանդէպ ...

Զսխալեցար դուն, սպասելով եւ յուսալով թէ օրին մէկը քանդումին ոճիրը անվրէպ պիտի բերէր իր քաւութիւնը ...

Քարքէի բարձունքին վրայ չկայ այլեւս Վահէվահեան մեհեանը իր երեք բակիններով, «յաչտից տեղիք թագաւորացն Հայոց Մեծաց», չկա՛յ այլեւս անոր փլատակներուն վրայ պատուաստուած «Մայր Եկեղեցեացն Հայոցը »— քանդումի քանդումի վրայ, սերունդ սերունդէ դէմ, նոր աստուածներ հին աստուածներու տեղ:

Լենկթիմուրներ « Սեւ հողերու » անէծքին տակ կը թաղուին, քարերը կը թափուին, բայց կը մընայ Ժողովուրդը, միշտ կենսունակ նոր բազիններ ստեղծելու նոյն հին նիւթերով ...

Ներգ մենաւոր քարս, որ կը սպասես դեռ, նոր կառուցման մը մասնակցելու կարօտով ...

Նիւթերէն տաճարներու տեղ՝ տես, նոր ու ահեղ մեհեան մըն է որ կը կանգնի այսօրհամ անընդհատ, 1500 տարի է որ կը բարձրանան անոր որմերը, յուշիկ յուշիկ, Մեծ Պարթեւինդերեզմանին կըզոյնան ...

Ապրելու եւ ստեղծելու անվկանդ որոշումը ճակտին՝ նոր Աղդի մը կերտումն է որ կը կատարուի այն օրէն ասդին՝ դանդաղ, բայց դարէ դար յարաճուն:

Ամրակուռ կիսատ այդ չէնքին դրան առջեւ արթուն կը հսկէ հոյակապ դէմք մը, — Հացեկայ անմահ չինականն է ան, ճախ ձեռքը յենած իր Սուրի երախակալին, աչքով բարձր բռնած իր գրիչը խորհրդաւոր ...

Ուխտաւոր դացէք հսկաներու երկիրը:

Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ

Տարօնի ուժը

*****

Ամէն տարի կարմիր Վարդավառին առթիւ խղճմտանքի պարտականութիւն մըն է որ կը կատարենք մեր նահատակ ժողովուրդին եւ բիւրաւոր հերոսներուն հանդէպ:

Ամէն տարի Ապրիլ եւ Յուլիս ամիսներուն, մեր համազգային վէրքերը կը նորոդուին եւ կը թարմանան: Մեր սիրտերը կ'արիւնոտին կսկծալով եւ կոտտալով:

Ապրիլին՝ Համազգային Սգատօնը, Յուլիսին Տարօն Տուրուբերանցիներուս սուգի օրը:

Իթթիհատական արիւնածարաւ կառավարութիւնը իր չանսատակ թալէաթով չատոնց արճճած էր մեր արի արանց ժողովուրդին մահավճիռը, եւ կը սպասէր առթին:

Մեծ պատերազմը եղաւ թանկագին առիթ մը:

Ինչպէս չատ մը վայրերու մէջ, Տարօնի ժողովուրդն ալ ինքնապաշտպանութեան դիմեց, բայց երկար չտեւեց, որովհետեւ զէնք եւ փամփուշտ չկար:

Մուշի ժողովուրդը իր արժանաւոր եւ յեղափոխական դասակ Հաճի Յակոբ Կոտոյեանին զեկավարութեամբ, եօթն օր անընդհատ կռուեցաւ բազմահազար խուժանին դէմ:

Գերմարդկային ճիգով, դիւցեր ու ցերեկ անդուլ անդադար կռուելէ ետքը եօթներորդ դիւցերը խուժանին չղթաները ճեղքելով բարձրացան Քանայ լեռը:

Տարօնի անվեհեր եւ խիզախ ռազմիկները լինչպէս իրենց նախնիքները, սակայն աւելի տաժանելի պայմաններուն մէջ, անվհատ վճռակամութեամբ կռիւը չարունակեցին ամիսներով: Անոնք զարկին ու զարկուան, լինկան հերոսաբար լեռներուն վրայ եւ ձորերուն մէջ: Շատերն ալ վերջին գնդակները իրենց ճակտին պարպելով անմահացան: Ողջ մնացողները անհամբեր սպասեցին իրենց եղբայր կամաւորական գունդերու օգնութեան. բայց ի զուր: Բռնակալ ցարն ալ կ'ուղէր Հայաստանը գրաւել առանց հայութեան:

Քանի մը ամիսներու ընթացքին ամայի եւ աւերակ դարձաւ մեր բարգաւաճ եւ չէն հայրենիքը: Կրակի տուին մեր գիւղերն ու քաղաքները, պղծեցին եւ քանդեցին մեր վանքերն ու եկեղեցիները, չարչարեցին եւ սպաննեցին մեր յեղափոխական վանահայրերն ու քահանաները, աւարի տուին մեր հարստութիւններն ու հօտերը:

Երկու հարիւր հազար ժողովուրդէն այսօր քանի մը հազար բեկորներ կը թափառին երկրէ երկիր, չատ հեռուն մեր սիրելի հայրենիքէն:

Անոնցմէ հաւատքով մը լինկան մեր հազարաւոր ուխտեաւորներն ու նուիրեալները, մեծ ու խոնարհ յայտնի ու անյայտ հերոսները, որպէսզի մենք ապրինք:

Տարօնի քաջերը իրենց յեղափոխական անցեալով, կեանքով եւ գործերով լուսեղէն չաւիղ մը դծեցին հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ, որ անմոռանալի պիտի մնայ սերունդէ սերունդ: Անոնք կենդանի օրինակներով ցոյց տուին մեզի թէ ինչ է ճշմարիտ հայրենասիրութիւնը եւորն էպատականութեան ճշմարիտ ճամբան:

Անոնց յիշատակը յարդելու լաւագոյն միջոցն է չարունակել անոնց կիսատ ձգած գործը, իրրեւ պերազոյն կատակ:

Դաչտերդ եւ լեռներդ դիակներով լեցուեցան, Տարօն: Գետերդ եւ ձորերդ արիւնով կարմրեցան, Տարօն:

Ա՛խ, անգամ մըն ալ գեղ տեսնէի, Տարօն եւ անմիջապէս մեռնէի: Ծոցիդ մէջ թող թաղուէի, Տարօն եւ հողէդ կարօտս առնէի:

Թէեւ այսօր չկան մեր մարդի եւ գրչի տիտաններն եւ ազատութեան հերոսները, Ս. Մեսրոպներ, Խորենացիներ, Սահակներ, Վարդան Վարդապետներ, Տատրակներ (Գեղամ), Գալուստներ, Հրայրներ, Մարդար վարժապետներ, Գէորգ Զավուշներ եւ Ռուբէններ, սակայն կան անոնց դաղափարներն եւ գործերը, գրութիւնները եւ մատաղ ոտները որոնք պիտի ապրին յաւիտեան:

Փառք այդ մարքին եւ բազուկին:

Մեր պաչտելի հերոսները — Գալէներ, Վարդաններ, Աղբիւր Սերոբներ, Պետոներ, Հաճի Յակոբ Կոտոյեաններ, Իշխան Մակարներ, Տիգրաններ, Կորիւններ, Վաղարչակներ, Համբարձումներ, Մճօներ եւ Մանուկներ չատ լաւ գիտէին որ եթէ իրենք չտեսնենհայ ժողովուրդին ազատագրումը, իրենց ընկերներէն չատերը, եւ մանաւանդ իրենց յաջորդ սերունդը պիտի ողջունէր արշալոյսը, ինչպէս 1918 Մայիս 28ին:

Փառք այդ արշալոյսին եւ մեր անհամար քաջերուն:

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Վարդավառի խոհեր

Որչափ կ'երկարին օտարութեան տարիները, այնչափ ալ մեր հայրենաթաղձ հոգիները կը կարօտին սիփոփարար երեւոյթներուն:

Ահա մէկը, ամէն տարի այս օրերուն Վարդավառի տօնակատարութիւնը որ սիփուռքի մէջ ալ կը պահէ իր արժէքը:

Այսօր, 37 տարի վերջն ալ Վարդավառը կը յուդէ բոլոր Տարօնցիները, եւ մենք, հայրենազուրկ խլեակներս առանց դասակարգի եւ դաւանանքի խորութեան, երկիւղածութեամբ կը խոնարհինք անոր, ինչպէս եւ մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին առջեւ, անգամ մը եւս դոչելով, — յարդա՛նք ձեզ:

Եթէ արիւնարբու թշնամին երկար եւ անհաւասար կռիւներէ ետք յաջողեցաւ բնաջնջել մեր ժողովուրդին 70 առ հարիւրը, ու աւերակներու վերածելով մեր չէն երկիրը, չկրցաւ իր նպատակին հասնիլ: Ճիշդ է «մեռանք, բայց չկռանք»: Չկորանք անոր համար որ հայ ժողովուրդը դիտցաւ կռուիլ հարիւրի դէմ մէկով, եւ հայրենիքի կորիզ մը ստեղծել: Բոլոր ազգերն ալ իրենց յաղթութիւններուն հետ ունեցած են պարտութիւններ, բայց չեն վհատած

Անգարայի կառավարութիւնը վերջերս ծրագիր մը մշակած էր,— Երկու հարիւր հազար թուրք տարագիրներ տեղաւորել Տարօնի հովիտին մէջ, մոռնալով որ այդ երկիրը տէր ունի, հայրենիքին մէջ ըլլայ թէ դուրսը: Երեւի թուրք նախարարները չեն կարդացած Սասունցի Դաւիթի եւ Մսրայ Մելիքի պատմութիւնը, այլապէս պիտի յիշէին թէ բռնակալին հարկահաւաքները ինչպէս

Ելան չափած ոսկին թողուցին,
Հայոց աշխարհէն փախան գնացին,
Բաթին, Կոզբաթին
Սիւթին, Զարխաթին, որոնք Սասունը աւերելու եկած էին ֆանց գել գազան,

Հոսմի մէջ

Հոսանուտ գ'ովն գիշերին մէջ
Կ'այրին աստղերը ամէն ,
Որոնց ներքեւ լուռ է անվերջ
Ցամբընթաց գո՛րշ Թեվերէն :

Հրոռմի լայն սրտին վրայ
Ահեղ կրկէսն է անխախտ,
Որուն կողին կը բարձրանայ
Կոստանդինի կամարն յաղթ :

Չի՛ լսուիր ալ մահապարտին
Աղաչպատանիը կեանքի ,
Եւ ոչ պագշոտ էրիխցն ու վին՝
Ներոնիներո՛ւն լեզուէտի :

Չի՛ լսուիր ալ նախ բան մռլի
Սուսերամարտը խառնակ ,
«Ave, Caesar, morituri
Te salutand»ը վայրագ :

Չե՛ն լսուիր ալ տեղատգալար
Կառքերուն վազքն ու թնդիւն ,
Կրկէսն հիմքէն երբ կը դողար՝
Սմբակներո՛ւն տակ հնչուն :

Արդ անցեա՛լն է անցած ընդ միշտ ,
Չրկան կայսրեր ու դափնի ,
Չրկան զոհեր, Ո՛ւժն ամբարիշտ՝
Տրկարին դէմ միշտ ռոճի :

Արդ մեռա՛ծ են բռնակալներ ,
Հրոռմն յայրատ ու դժնի,
Անհուն ատեն չ մարդն արդ երեր ՝
Ազատութի՛ւն կը կոչէ :

Լա՛ւ է որ արդ կրկէսին մէջ
Ձրպուռին ե՛րգը լսուի,
Եւ կամարին տակ կուռ ու պերճ՝
Սիրուին սրտերն աղածրի :

Լա՛ւ է լրռեն փողերն արծաթ ,
Լա՛ւ է գէնիերը փշրին ,
Որպէսզի Ուժն թաթոխն իր վատ
Չրնկնէ անզօ՛րն առանձին :

Լա՛ւ է շողն այս, զոր փոսուռան
Կը սփռէ շուրջն իր երկուն ,
Քան թէ լոյսի ժայթքին յաղթական՝
Կայսերակա՛ն ջահերուն :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Բայց ետ փախաւ բանց շուն վագաւ:

Հազար տարի ալ կ'անցնի, հայ ժողովուրդի ծոցէն պիտի ծնին Աւիւծ Մհերի եւ Սասունցի Դաւիթի յաջորդները , ինչպէսիներն էին Հրայրներ, Գէորգ Զաւուշներ, Կորիւններ, Մճոներ եւ չատ մը հարիւրաւորներ: Անոնք պիտի փրկեն իրենց հողերը եւ պիտի վերաշինեն հարազատ ժողովուրդի զաւակներուն միջոցաւ :

Մենք ոչ կ'ընկրկինք եւ ոչ ալ կը մոռնանք : « Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, թող ողջ աշխարհ Հայուն կարդայ նախատինք » :

Մենք այսօր ունինք օժտուած սերունդ մը , հարենիքին մէջ թէ դուրս, որ կը հաւատայ վերջնական փրկութեան :

ԳԷՈՐԳ ՄԻՐՈՑԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՄԲԱՍԱՆՔ

Ալեքսանդր Թինլինօ անունով մարդ մը, քանի մը օր առաջ պատուոյ դատ բացաւ իր բարեկամներէն Արթըր Շըրմընի եւ իր կնոջ դէմ, որոնք կարգ մը անուանարկիչ յայտարարութիւններ ըրած էին իր հասցէին եւ ամբաստանած էին թէ ինքը իւրացուցած էր դումարները այն ընկերակցութեան, որուն կը պատկանէին երեքն ալ :

Դատարանը, արդար դատ ներկայացուած բողոքը եւ 1675 տոլար տուգանքի դատապարտեց Շըրմընն ամօլը :

Շատ սովորական պատմութիւն մը, որ ամէն օր, ամէն տեղ կը կրկնուի՝ աշխարհի ծագումէն ի վեր :

Բայց, պէտք է յիշեմ մանրամասնութիւն մը, որ ամէն օր չի պատահիր : ..

Վերոյիշեալ բամբասանքը՝ ոչ տեղ մը զըրուած , ոչ ալ չրթունքով արտասանուած էր: Տէր եւ Տիկ. Շըրմընները զէմքի նշաններով կամ ձեռքի շարժումներով հասկցուցած էին ասոր - անոր թէ գոհը զրպանած էր խնդրոյ առարկայ դումարները :

Ուրեմն, կը բացատրէ, դատարանը , միայն դէրն ու բառը չենն որ կը զրպարտեն անմեղ զոհը, այլեւ դէմքին խաղերն ու մատներուն չարժումները ...

Երանելի երկիր, ուր արդարութիւնը այս աստիճան յառաջդիմած է եւ ամբաստանեալ մը կրնայ, օրուան բոլոր ժամերուն, իր պատիւը պաշտպանել՝ զրպարտութիւնը ինչ ձեւով ալ արտայայտուած ըլլայ :

Կը կարդաս այս կարգի պատմութիւնները ու, ակամայ, կը վոխադրուիս այն արտը, որ հայկական է՝ վերէն վար , մէջով , դուրսով :

Մեր արտը, ուր անհատին պատիւը քուրջի մը կտորին չափ ալ արժէք չունի՝ վատոդի ու չարամիտ, վատահամբաւ ու զարչելի բամբասողներուն աչքին :

Ոչ կինեորուն պատիւն է որ կը յարդուի, ոչ ալ հանրային մարդոց անունը :

Բաց զարչահոտ բերանդ, թաթխէ գրիչդ մուրին ու ցեխին մէջ ու զրպարտէ դիմացինդ ինչպէս որ կրնաս, որչափ որ կրնաս, ուր որ կրնաս: Մեր մինուճար աղգր ոչ ոստիկան ունի, ոչ դատարան: Սանձարձակ արատաւորէ հակառակորդին համբաւը. ձեռքէդ բոնո՞ղը ով է: Մանաւանդ որ վըստահ ես թէ զիմացինդ, չատ անգամ, օտար դատարանին չի զիմեր՝ ինքնապաշտպանութեան համար :

— Իմացա՞ր, կիրակոսը Նալարաճառներու Ընկերութեան դանձէն յիսուննոց մը թոցուցեր է :

— Տեսա՞ր, հաճի հանըմ, Արշալոյսն ու Արշակը ինչպէս իրարու կը նայէին կոր հանդէսին մէջ: Ես գիտէի որ մէջերնին բան մը կայ...

— Մարկոսը, կարմիրներու հետ կ'ինչայ, կ'ելլէ եղեր, ըսել է ինքն ալ ճամբան վոխեր է, անամօթը ...

Ու այսպէս չարունակաբար :

Բամբասանք՝ դրասենեակներուն մէջ, տունեբէն ներս, սրճարաններու սեղաններուն առջեւ : Մինչ վարագոյրի ետեւն է բամբասանքիապետը՝ դատաղիր, նենգամիտ ու զզուելի :

Աւելի թունաւոր քան հողին տակ պահուրտած օձը :

Աւելի վարնոց ու լղճուկ քան մայթերը չափչփող ագռնիկը :

Ու որքան չատ է իրենց թիւը մեր մէջ, Աստուած իմ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԼՐԱՑՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Անցեալ Ցունիս 29ին Ecole Normaleի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ, տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Օր. Սիրաքեանի աշակերտներուն տարեվերջի ունկնդրութիւնը :

Սրահը լեցուած էր 4—5 հարիւր հրաւիրեալներով, ծնողներ եւ բարեկամներ: Հանդէսը սկսաւ ի ներկայութեան չորս հոգիներոց Jurieի մը, որուն նախագահն էր երաժշտական ծանօթ քննադատ Maitre Victor Gille, իսկ անդամներն էին Տիկիններ Morganti, Duchasteins, Le François :

Հանդէսին առաջին մասը յատկացուած էր դասատի աշակերտներուն, որոնք նուագեցին մեծ համարձակութեամբ, պախէն, Հանոէէն, Պէթհովէնէն, Շուման-Հէն, Շօփէնէն, Մօցարէն դժուար կտորներ , ջերմ ծափերու մէջ: Օրիորդներ՝ Monique Olive հանդիսացաւ առաջին (Ա. prix), Monique Matikian Ա. Ginette Lolier Գ. Danielle Tung Բ.:

Երկրորդ մասին նուագեցին, Օրիորդներ՝ Solange Cachon, Joelle Morganti, Françoise Faranq , Annie Ohanian, Françoise Cachon, Annie Faranq , Ghyslaine Darkanian եւ պարոններ José Morganti, Alain Gaillard, Alain Fougeres, Onno (Օննիկ) Alamdjian, որոնք ստացան Ա. Բ. Գ. պարգեւները: Օր. Անոի Գէորգեան ստացաւ Prix d'Honneur, ինչպէս նաեւ Օր. Danielle Petit, արժանացաւ մեծ գովեստի :

Ցայտագրին երրորդ մասը յատկացուած էր չափահաս աշակերտներուն :

Օր. Marie - Claire Jamet որ Conservatoire կը յաճախէ, նուագեց տաւիղի եւ դաշնակի վրայ երեք կտոր մեղեդիներ, եւ արժանացաւ բարձր գնահատանքի :

Օրիորդներ Lily Evrenian, Nicole Chartou, Andrée Jasserane, պարոններ Pascal Cognet, Gilbert Mouton, Gérard Cognet, նուագեցին մեծ ճկունութեամբ ու խոր զգացումով, ջերմագին գնահատուելով :

Այս աշակերտները ընդունուած են այս տարի Concours Bellanի մէջ, ընդունուած է նաեւ Օր. Գէորգեան :

Տիկին Պէէրեան, որ խօսնակն էր, ի պատիւ Ժիւրիին եւ հրաւիրեալներուն, տհաճ առիթ-նութեամբ արտասանեց երկու բանաստեղծութիւններ, Պօտլէրէն եւ Միւսէէն, յուզելով ներկաները :

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Սիրաքեան , ջերմ ծափերու մէջ: «Ժիւրի»ին նախագահը չնորհաւորեց տաղանդաւոր Հայուհին իրրեւ առաջնակարգ երաժշտագէտ եւ դասախօս :

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (4)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ ԿԱՍԿԱԾՈՒԹԸՆ ԹԱՏԵՐԱԲԵՄ ԿԻՋՆԷ

Բ. Դուռը անգլ. յուշագրին կարգ մը պահանջներուն գոհացում տուաւ, բայց լուրջ բարեկարգութիւն մը ի գործ չէը դներ եւ բնակչութիւնը լիովին կարելի չէը ըլլար պաշտպանել Քիւրտերուն ու Չէրքէզներուն յարձակումներուն դէմ : Ասոր վրայ անգլ. դեսպան Սըր Հէնրի Շէյըրտ 20 Մայիս 1879ին արտաքին նախարարին յանձնեց ծանուցագիր մը որ սա իմաստը ունէր. «Եթէ աւելի լրջօրէն չէարժիք բարեկարգութեան խնդրոյն մէջ, առնօք ինչպէս որ պուլկարական խնդիր մը փաթթեցիք ձեր գլխուն եւ պատճառ եղաք եւ 1877ի ռուսական պատերազմին, հիմա ալ Անատոլուի մէջ հայկական խնդիր մը յարուցած պիտի ըլլաք եւ մեծ պետութիւններուն միջամտութիւնը պիտի հրաւիրէք »:

Բայց Բ. Դուռը հակառակ այս ազդարարութեան եւ յետագայ տարիներուն Անգլիոյ ու միւս պետութեանց յանձնած ծանուցագրերուն եւ կատարած բողոքի գոցերուն, լուրջ բարեկարգութեան մը չձեռնարկեց :

Ռուսական կառավարութիւնն ալ 1877ի պատերազմէն վերջ, մեծապէս թափ առաւ Հայերը ռուսացնելու քաղաքականութեան եւ սկսաւ ընդդիմացող Հայերը բանտարկել, Սիպերիա աքսորել ու փակել հայկական վարժարանները: Եկեղեցիներն անդամ լիովին իր հակակշռին տակ առած էր :Կարգ մը կովկասահայ մտաւորականներ չհանդուրժելով այս կացութեան Անգլիա եւ Ֆրանսա ապաստանած էին: Շատ չանցած Թուրքիա եւ Եգիպտոս բնակող Հայեր ալ միացան անոնց ու եւրոպական լեզուներով թերթեր եւ գրքոյկներ հրատարակելով անկախութեան պայքար բացին:

Ամէնէն աւելի Անգլիացիներն էին որ չփացուցին յեղափոխական կոմիտէները: Աւետարանչական ընկերակցութիւնները Հայ յեղափոխականները ծանօթացուցին ազատական կուսակցապետ Կլատսթընի, կարգ մը ազդեցիկ խմբագրապետներու եւ նոյնիսկ պետական աւազանին: Անգլիոյ մէջ լայնածաւալ քարոզութիւն սկսաւ Անգլիա յանուն մարդկային եւ քրիստոնէական ըկզբունքներուն միջամտել՝ փրկելու համար այս կրօնակիցները: Անոնք չանցին վերաբծարծել 700 տարի առաջուան Խաչակրաց մտայնութիւնը : Անգլիոյ մէջ Հայերուն դէմ ուժգնօրէն պաշտպանութիւնը ստանձնած էր Թունդ Թրքատեաց վարչապետ եւ ազատական կուսակցապետ Մ. Կլատսթընը :

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՉՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ՀԱՑ ՑԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒՆ ԴՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

1890ին ծայր տուած Էրզրումի հայկական ապստամբութիւնը սկսած էր հանդարտիլ: Որովհետեւ Եւրոպա, Կովկաս եւ Իրան գտնուող կոմիտէները լայնածաւալ գործունէութեանց համար ծրագրեր կ'որոճային, այս պատճառաւ Անատոլուի մէջ կարեւոր դէպքեր տեղի չէին ունենար :

Բայց այս երեւութական հանդարտութիւնը երկար տեւեն չչարունակուեցաւ եւ 1894ին ամբողջ աստիճութեամբ վերսկսաւ հայկական ապստամբութիւնը: Անգլ. կառավարութիւնը իսկոյն իրրեւ դեսպան երկիր ուղարկեց արտաքին խորհրդական Սըր Ֆիլիբ Սըրրին, որ Սուլթան Համիտի մատուցանելէ վերջ յանձնարարագիրը , յայտնեց թէ իր կէտ նպատակին պիտի ըլլայ հետեւիլ քաղաքականութեան մեծ դիւանագէտ Փալմէրսթընի որ երկիցս փրկած էր Թուրքիան բաժան բաժան դառնալու աղէտէն:

Սուլթան Համիտ ալ պատասխանեց թէ իր գլխաւոր նպատակն է աւելի քան երբեք ամբապնդել յարաբերութիւնները Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ, որոնց բարեկամութիւնը կը սկսի հարիւրաւոր տարի առաջ, Էլիզապէթ Թագուհիին օրով :

Երբ հայկական ապստամբութիւնը վերսկսաւ, անգլ. կառավարութիւնը նոր դեսպանին միջոցաւ պահանջեց լուրջ բարեկարգութիւն ի գործ դնել արեւելեան նահանգներուն մէջ, համաձայն Կիպրոսի դաշնագրին :

Հնչակ անունը առած Լոնտոնի հայկական կոմիտէն եւ Դրօշակ, այլ անուամբ Դաշնակցութիւն անունով հրապարակ իջած Ժընեւի կոմիտէն եւ-րոպայի պետութեանց դիմելով, պահանջեցին խոհոյն գործադրել Պերլինի վեհաժողովին մէջ ընդունուած եւ յետագային Թուրքիոյ ստանձնած բարեկարգութեան ծրագրերը ու աս ուղղութեամբ քարոզութեան ձեռնարկեցին: Ցետագային ալ աւելի առաջ երթալով, Արեւելքի մէջ հայկական թագաւորութեան մը իտէալը վերարծարծեցին :

(Շար.)

ժեչտ է 3/4 եւ ոչ թէ պարզ մեծամասնութիւն : Որոշած են պատուիրակութիւն մը ղրկել Շահին , իրենց տեսակէտը պարզելու համար : Միեւնոյն ատեն յայտարարութիւն մը ստորագրած են որով կ'ուխտեն պաշտպանել Տոքթ. Մոսատեղը եւ իր քաղաքականութիւնը : Ազգայնական մամուլը չատ ծանր լուտանքներ կը հրատարակէ նոր վարչապետին դէմ , ամբաստանելով թէ Անգլիոյ պիտի ծախէ Իրանը :

× Տոքթ. Մոսատեղ իր ամառանոցը քաշուեցաւ , հանգստանալու համար , ինչպէս պատուիրած է իր բաւակը , որ անձնական բժիշկն է :

Եւրոպական թերթերը մեծ դովեստով կը խօսին նոր վարչապետի մասին, որ երկաթեայ դէմք մը կը համարուի : Վարչապետ եղած է 1921էն 1923 , 1942էն 1943 եւ 1946էն 1947 : Առաջին անգամ նախարար եղած է 1909ին : Իրանի ամէնամեծ կալուածատէրերէն մէկն է , նշանաւոր հանդիսացած՝ իր քաջութեամբ եւ դիւանագիտութեամբ : Ինքն էր որ մինչեւ Մոսկուա գնաց եւ յաջողեցաւ պարպել տալ Ատրպատականի նահանգը, ուր ինքնավարութիւն հաստատուած էր (1946) : Հարց է թէ այս անգամ ալ պիտի յաջողի՞, թէ երկրին չահերը պաշտպանելու եւ թէ Անգլիոյ հետ համաձայնելու համար :

Դատաստութեան խնդիրը

Ազատ արձակուեցաւ «Իմանիթէ»ի խմբագրապետը, Անդրէ Սթիլ, որ բանտարկուած էր երկու ամիսէ ի վեր : Թերթերը կը գրեն թէ արձակումը ժամանակաւոր է եւ թէ իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնները կը մնան (դրգռում բռնութեան դիմելու, դատաստութիւն ներքին ապահովութեան դէմ) : Արձակման վճիռը տուաւ Ամբաստանիչ Ատեանը, աւելի քան երեք ժամ խորհրդակցելէ վերջ, այն պատճառաբանութեամբ թէ այլեւս անհրաժեշտ չէ բանտարկութիւնը, երեւան հանելու համար ճշմարտութիւնը :

Դատական ատեանի նիստին ներկայ չէր Նախագահը, Փոլ Տիուէ, բայց դատարանին յանձնած էր խումբ մը լրագրողներու խնդրագիրը որ կ'առաջարկէր բանտէն արձակել ամբաստանեալը : (ՄՄԲ.— Մամուլի դաշնակցութիւնը այս առթիւ «Ցառաջ»ի եւս հաղորդած էր Պ. Անտրէ Սթիլի բաց նամակը, որ կը բողոքէր իր բանտարկութեան դէմ) :

× Ձերբակալման հրամանագիրը հանուեցաւ Թորէզի անդրանիկ զաւկին՝ Մորիսի դէմ, որ 26 տարեկան ուսուցիչ մըն է : Պիտի հարցաքննուի Մայիս 28ի յոյցերուն առթիւ : Թերթերը կը գրեն թէ ձերբակալման հրամանագիրը հանուած էր Յունիս 6ին, բայց ամբաստանեալը անհետացած է :

× Ամբաստանեալ Ատեանը մերժեց ազատ արձակել ուրիշ երկու բանտարկեալներ :

× Ոստիկանութիւնը տակաւին չէ կրցած երեւան հանել այն անծանօթը որ ռումբ մը ձգած էր Պ. Տիուէի բնակարանին առջեւ, երբ ան ամուսնալուծման դատ մը կը վարէր դատարանին մէջ, ինչպէս գրած էինք ուրբաթ օր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԿԱՐԱԳԻ բաժնետէրերը չաբաթական 57 կրամի պիտի իջնէ Օգոստոս 15էն ետք :

1500 ԿԱՐՄԻՐ օդանաւեր կան Եուկոսլաւիոյ դրացի պետութեանց մէջ, չորսը սովետական, համաձայն Պելկրատի թերթերուն :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի խորհրդարանէն հեռացան համայնավար երեսփոխանները, իբրեւ բողոք իրենց մէկ անդամին արտաքսման դէմ : Վիճաբանութեան նիւթն էր օրինագիծ մը որ իրաւունք կու տայ կառավարութեան՝ կասկածելիները բանտարկել առանց դատի :

ԼՈՆՏՈՆի խորհրդային դեսպանատան Բ.քարտուղարը Կուզնեցով, մեկնեցաւ Անգլիայէն, ինչպէս պահանջած էր անգլ. կառավարութիւնը :

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց մերժել աշխատավարձի յաւելումը, համաձայն սեպտեմբերու քաղաքականութեան : Մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազար աշխատաւորներ պիտի օգտուէին յաւելումէն :

ՓԱՐԻՆի ջարդերուն դէմ բողոքելով խումբ մը անգլիացի երեսփոխաններ որոշեցին դիմել Ազգ.ժողովին եւ պահանջել որ միջազգային ատեանի մը առջեւ դատուին Ռուսերը, իբրեւ պատասխանատու աւելի քան 1500 լեհ սպաններու սպանութեան :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ երբ հասցէ կը փոխեն, չմոռնան միասին ղրկել ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՑԷՆ :

Նոյնը կը խնդրենք այն բաժանորդներէն որոնք օգափոխութեան կ'երթան :

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի 50 ֆրանք ղրկել, արձակուրդի համար՝ 100 ֆրանք :

Թիւրիմացութիւնները կը պատահին, երբ հին հասցէն ղրկուած չըլլար : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Տէսթիի զովասուն անտառին մէջ, Café Farguei տաեւը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Կեղ. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու :

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ :

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առտու ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիշառէն : Վերադարձ ժամը 9.30ին : Գինները ժողովրդական : Երեւելի 100 ֆր. :

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսթին :

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին, Յուլիս 27ին :

×

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԲԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ
ԱՌԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէին : Ժամը 3ին, այլ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի Շերիմին : Գեղարուեստական բաժին, երգչախումբ եւ բարձրախօս :

Ուտելիք եւ խմելիք աժան գիներով :

Մոնփառնասէն կառախումբ առնել եւ իջնել Շավիլ : Փոն որ Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ :

Մեծ դաշտահանդէս

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սէն ժէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի :

Նուիրուած ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, 117, Ave. Corot, St. Just, Bar du Chaletի ծառախիտ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկեր Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Երգ , պար եւ նուագ : Ճոխ պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով : Մուտքը ազատ է

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒԻ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Պ. ՔՕԼՕԼԵԱՆԻ ՑԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի դէրք մը, որ կ'ուսուցանէ ինչպէս կաթ տալ երախային, ինչպէս հաղուեցնել, ինչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ :

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր.) , արտասահման 1000 ֆրանք : Դիմել Ցառաջի հասցէով :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ

(ԱԴՈՆՑ , ԱՂԲԱԼԵԱՆ , ՇԱՆԹ)
Գրեց՝ Մ. ԻՇԽԱՆ , Պէյրութ , 1952
Գինն՝ 200 ֆրանք : Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Մարսէյլէն Տիկին Գոհար Ղազարեան (Անթոյեան) իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր հայրենակից Ստեփան Քէլակոբեանի (Տէսթի) եւ Սիմոն Կարճեանին (Վալանս) մահուան առթիւ, իրենց պարագաներուն :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ արձանագրութիւնները : Փոթով դիմել տեսչութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.) :

Սեվրի մօտաւոր շրջապտյքը բնակողները պիտի ընդունուին նաեւ իրբեւ ցերեկօթիկ :
Ժամադրութիւ հեռախօսով՝ OBS. 18-28:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մխիթարեան են - թակոմիտէն, Վարդավառի տօնին առթիւ, կազմակերպած է զաշտահանդէս մը Մոնմորանսիի անտառը եւ այլ Հ. Ց. Դ. թանգարանը, Յուլիս 20ին : Ժամը 9ին օթոքարերը կը մեկնին Bld. Carnotէն : Փափաքողները թող փութան արձանագրուիլ դիմելով ընկերները Ցուվհ. Զերչեանի եւ Բարթող Փափազեանի : Երեւելիի գինը 400 Ֆր. :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին : Աբձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld du Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ առաւօտները ժամը 9—12 : Հեռաձայն Le Raincy 172:

Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Ամիրայեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ամիրայեան եւ զաւակը, Պ. Վահրամ Ամիրայեան խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր

ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ (Ծնեալ Ֆէլլահեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, 18 Յուլիս, իր բնակարանը, Ալֆորվիլ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի, 21 Յուլիս, ժամը 3ին , Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն դերեզմանատունը :

Մանաւանդ պատարագ երկուշաբթի առտու ժամը 9ին :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նշանեանէ 2000 Ֆր. փոքրիկն Արմի Նշանեանի ծննդեան առթիւ : Նոյնպէս 2000 Ֆրանք Տիկին Գոհար Տէր Վարդանեանէ՝ իր ամուսնոյն Խաչատուր Տէր Վարդանեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի : Օգոստ. 3ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, ծանօթ անտառին մէջ :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ , autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան : Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար դին : Երեք տարուան պայ վերանորոգելի : Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ : Tél. Sarcelles 49, (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3) : Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

SERVANT

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարսանեկան չաքարները (dragées) ամէն տեսակ առուշեղէն եւ մրգեղէն (desserts)
30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82
եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց որեւէ ծախքի կամ ձեռակերպութեան , առաջողին համար :

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՈՐ . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիլպին

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ . . .
հանելի մթնոլորտի մը մէջ
ելէք métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette եւ
24, RUE ST. LAZARE
Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 · 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Mardi 22 JUILLET 1952 երեքշաբթի 22 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6819-Նոր շրջան թիւ 2230

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԱԶԴԱՆՇԱՆ

Ատենէ մը ի վեր չարաչուք լուրեր կը հասնին Խ· Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ կատարուած «մաքրագործումներու» մասին :

Կը թուի թէ նոր մարտակոչ մը արձակուած է Մոսկուայէն, անխնայ հետապնդելու, պատժելու, փոշիացնելու համար բոլոր կարմրադրօշ երկիրներու կասկածելի տարրերը: Սկսելով դուխնեբէն, ինչպէս 1936—37—38ին :

Օրը օրին կարդացինք Չեխոսլովաքիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ կատարուած «զտումները» :

Մէկ օրէն միւսը դատաճան կամ դատադիր հռչակուեցան երկուան կուռքերը, իրենց աթոռները տալով աւելի հաւատարիմ ծառաներու: Եւ դատի կը սպասեն իրենց երկիրներու կամ Մոսկուայի բանտերուն մէջ :

Երբ մոլեռնդ բոլշեւիկ մը, Սթալինի մտերիմը՝ Աննա Փաուքէր գահավէժ կ'իյնայ իր աթոռէն, թէ իբրեւ կուսակցական դեկավար եւ թէ իբրեւ նախարար, ուրիշ երկու պաշտօնակիցներու հետ, աւելորդ է բացատրել կացութեան ծանրութիւնը :

Աննա Փաուքէր այն դիւային տիպարն է որ ահռելարար կը տարածէր ամբողջ Ռումանիոյ մէջ, ինչպէս իր պուկար գաղափարակիցը՝ Տիկին Ցուլա :

Եւ երբ այժմ քուրջի պէս կը նետուի, ոչ թէ իր այդ մեղքերուն պատիժն է որ կը կրէ, այլ պարզապէս «ուղիղ դիծէն», բոլշեւիկեան ուղղափառութենէն չեղած ըլլալուն համար :

Իր յաջորդները հրատարակեցին ամբաստանագիրը, որուն համաձայն ինք եւ միւս անկեալները վնասած են հաւաքական հոդագործութեան (կոլխոզ), օգնած են կուլուածատէրերուն եւն· :

Նոյն մեղադրանքները ամէն տեղ, կեդրոնական Եւրոպայէն մինչեւ Ուկրայնա եւ Կովկաս : Մինչեւ Ուզպեկիստան եւ Թուրքեստան :

Դուռները ամուր կղպուած են, որպէսզի օտար թղթակիցներ չկարենան լուր տալ օրը օրին :

Բայց, ի վերջոյ լրենք՝ բոլշեւիկներն են որ մանրամասնօրէն կը հրատարակեն կատարուած «մաքրագործումները», նոյն մխիթարական ճեւակերպութեամբ :

Վերջերս միջազգային մամուլը կարդ մը վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդէր նաեւ Կովկասի մասին, յատկապէս յիշելով Ազրբէյջանի, Վրաստանի եւ Հայաստանի անունները :

Այդ լուրերը կը խօսէին ոչ միայն ծանրակշիռ տնօրինութեանց (մէկօրեայ !), այլեւ ռուսացման ձեռնարկներու մասին :

Զեռքի տակ չունենալով մանրամասնութիւնները, նախընտրեցինք սպասել վաւերական տեղեկութեանց :

Արդ, վերջերս Թիֆլիսի ռուսերէն պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա», Լախլախիէ մերկացումները կը հրատարակէր Վրաստանի մէջ երեւան հանուած խայտառակութեանց մասին, նոյն ինքն կեդր· կոմիտէի վկայութեամբ :

Ցեռոյ ուրիշ վկայութիւններ ալ հասան միեւնոյն աղբիւրէն :

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա» եւ Երեւանի ռուսերէն օրկանը, «Կոմունիստ» այլապէս պերճախօս պատմութիւններ հրատարակեցին :

Այդ բոլորին պիտի անդրադառնանք մօտերս, բուն իսկ աղբիւրէն պարզելով նոր վերիվայրումները, որոնք սերտ կապ ունին մեր հայրենիքի կացութեան հետ :

Երբ «աչքի լոյս» Վրաստանի կեդր· կոմիտէն եւ ուրիշ օրկաններ կը ջախջախուին տիրահռչակ Բերիայի ձեռքով, դժուար չէ երեւակայել թէ ի՛նչ կրնայ պատահած ըլլալ Հայաստանի մէջ :

Դեռ ապրի օր էր որ հետադիմները կը հաղորդէին թէ Մոսկուայի «Փրաւտա»ն եւ միւս թերթերը խստօրէն քննադատած են Վրաստանի, Հայաստանի եւ ուրիշ հանրապետութեանց կեդր· կոմիտեները, ծանր մեղքեր վերագրելով անոնց մխիթները, («կացինահարում» կոչուղներու եւն·) :

Միայն այս պարագան բաւական է, զգաստացնելու համար անցուդարձի մասին :

Ինչպէս միշտ, կը վախնանք որ այս անգամ ալ նոր պատուհաս մը պայթած ըլլայ Երեւանի գլխուն :

Շ·

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՎԱՐԴԱՆԸ ԿԸ ԽԱՇԵՆ, ԻՄՄԱՑԻԼԸ Կ'ԱՆՏԵՍԵՆ

Կը յիշէք անշուշտ, թուրք թերթերը ահազին աղմուկ բարձրացուցին Վարդան Աչըդեան անուն Հայու մը շուրջ :

Գրեցին թէ Վարդան Պոլսոյ խորհրդային հիւպատոսարանէն դուրս ելեր է ձեռքը բռնած՝ Սթալինի պատկերը եւ սկսեր է պոռալ·

— « Է՛յ անմխիթար, այս մարդն է որ պիտի ազատէ ձեզ : Մօտերս հոս պիտի գայ եւ ամէնուդ վրայ պիտի իշխէ : Ամէնքդ ալ գայն պիտի պաշտէք : Կեցցէ՛ Սթալին :Այս երկիրը ան պիտի ազատէ, Սթաթիւրքն ալ ան սպաննեց : (Ցառաջ, 9 Յուլիս) :

Մնացեալը դիտէք : Ամբոխը կը փրփրի, կը սպառնայ բզիկ բզիկ ընել Վարդանը, բայց ոստիկանները հասնելով կ'առնեն կը տանին :

Նոյն թերթերը յաջորդ օրը գրեցին թէ Վարդան դատարանին մէջ ալ բերնին տուեր է : Եւ այնուհետեւ լռութիւն :

Եւ ահաւասիկ նոր պատմութիւն մը · —

Պոլսոյ Գում Գափու թաղին բնակիչներէն Իսմայիլ Սեւ, Յուլիս 7ին փողոց նետուելով կը պոռայ ·

— Այս երկրին մէջ կարգ-կանոն չկայ : Աչ - խարհի մէջ Սթալինէն զատ աստուած չկայ : Սթալին աստուած է :

Ոստիկանները հասնելով կ'առնեն կը տանին Իսմայիլը :

Սովորական դէպքեր, պիտի ըսէք, տաքելուն վերագրելով երկու պարագաները :

Կը սխալիք : Պերճախօս տագրերութիւն մը երկու դէպքերուն առթիւ :

Թուրք թերթերը ամբողջ չարաթ մը սիւնակներ յատկացուցին Վարդանի, զրպռիչ մանրամասնութիւններով :

Իսկ երբ կարդր Իսմայիլի եկաւ, քար լռութիւն : Բայն Տիւնեայէն «որ 5րդ էջին մէկ անշուք անկիւնը նետած է լուրը» (Մարմարա) .

Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ հանրապետական Թուրքիան ալ բան չէ սորված ...

ՎԱՀԷ

15ՐԴ ՕՂԻՄՊԻԱԿԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ 15րդ Օղիմպիականին բացումը, Հելսինկիի մէջ (Ֆինլանտա) : Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, աւելի քան 70.000 հանդիսականներ համբերութեամբ կը հետեւէին արարողութեանց : Փառաւոր մարզարանին ճակատը կը չորար հետեւեալ արձանագրութիւնը,ելեկտրական լոյսերու մէջ.— «Օղիմպիական խաղերուն մէջկարեւորը յաղթելը չէ,այլմասնակցիլը» : Հակառական մարզարանին մէջ քանի մը հազար հանդիսականներ միայն պատապարուած էին : Մրնացեալը — մեծ մասը — անձրեւին տակ մնացած էր, հովանոցներու անտառ մը կազմելով :

Ժամը 12.12ին պարզուեցաւ հելլենական դրօշը, մինչ Յունաստանի խումբը ասպարէզ կը մտնէր : Երբ բոլոր խումբերը ներս մտան, կազմակերպիչ յանձնախումբին նախագահը ճառ մը խօսեցաւ, բաւի դալուստ մաղթելով : Ցեռոյ լինդանօթի 21 հարուածներ արձակուեցան, ծանուցանելով Օղիմպոսի մէջ (Յունաստան) վառուած եւ երկիրէ երկիր փոխադրուած ջահին ժամանումը : Ջահը մարզարանին կեդրոնը փոխադրեց Ֆինլանտայի հռչակաւոր ըմբիշը, Նիւմի , խելագին ծափերու մէջ : Ցեռոյ ջահը տեղաւորուեցաւ 73 մեթր բարձրութեամբ աշտարակի մը վրայ, ուր երկրորդ ջահ մը վառեց ուրիշ Ֆինլանտացի մը :

× Առաջին օրուան մրցումները չհետեցան հետեւեալ մարդիկները. — 10.000 մ· վազքը՝ չահեցաւ Զեմ մը, Զամոփեք, 29 վայրկեան 17 երկվայրկեանէն, մինչ նախորդ չրջանին կտրած էր 29.59.6էն : Բարձրութիւն·— Ամերիկացի Տէյվիս, 2 մեթր 04 : Սկաւառակ նետել՝ (կիներու բաժին) Նինա Ռոմաչքովա (Խ· Միութիւն), 51 մեթր 42: Նախորդ մրցանիշը՝ 47.63 եւն· :

Հայերը Օղիմպիականին մէջ·— Օղիմպիականի մասնակցող 167 հոգիանոց Ֆրանսական խումբին մէջ կան, պաշտօնական ցանկին համաձայն, հետեւեալ երկու Հայերը·— Մարսէլ Սղբեան , (ըմբշամարտ), 25 տարեկան, 1.65 հասակ, 52 քիլօ, չրջուն վաճառորդ, Մէրձինաբի ակումբէն : Տիրան Մանուկեան (հօքէյ), 33 տարեկան, 1.80 հասակ, դոհտրավաճառ, Սթատ Ֆրանսէ ակումբէն : Իսկ արտասահմանի թերթերուն համաձայն կան նաեւ հետեւեալ Հայերը · —

Ռուսիա·— Եալթիկեան՝ ըմբշամարտ, Թիմիչկեան՝ ծանրութիւն վերցնել :

Եուկոսլաւիա ·— Քիւրճեան՝ սկաւառակ եւ մուրճ նետել :

Պուլկարիա·— Պ· Մաթիկեան՝ 100 եւ 400 մեթր վազք :

Իրան·— Շահինեան, Յարութիւնեան եւ Սաղինեան՝ կռիւմարտ :

Պրազիլիա·— Արամ Պօղոսեան՝ լուղորդութիւն Մուրատ Կիզիրեան՝ կռիւմարտ :

Արեւելեան դէպքեր Իրանի մէջ

ԿՐՕՆԱՊԵՏԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԵՐԿՈՒ ՕՐԷՆ ՔԱՂՔԸ ԶԱՅՆԵԼ. ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ՊԱՑԹԵՑՆԵԼ ԱՊԱՏԱՆԻ ՆԱԽԹԱՀՈՐԵՐԸ

Իրանի նոր դահլիճը հազիւ կազմուած, արեւնալի դէպքեր պատահեցան Թէհրանի փողոցներուն մէջ :

Ցուլիս 20ին խումբ մը ուսանողներ յարձակեցան ոստիկաններուն եւ զօրքին վրայ, քարեր , փայտեր եւ ուրիշ առարկաներ նետելով : Շատ մը ցուցարարներ ծանրապէս վիրաւորուեցան : Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ցրուել ցուցարարները : Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ նոյն օրը 60 հոգի սպաննուեցան Ապատանի մէջ եւ հարիւրաւորներ վիրաւորուեցան : Նոյն աղբիւրին համաձայն 90 հոգի ալ սպաննուած են Սպահանի մէջ : Քինուռբական իշխանութիւնը կը խոստովանի թէ խռովութիւններ ծագած են դաւառի մէջ, առանց հասատտելու, այս տեղեկութիւնները :

Նոյն օրը բազմաթիւ խանութներ փակուեցան Թէհրանի գլխաւոր չուկային մէջ : Զիւաղոր ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան : Երեսփոխանները, 30 հոգի, կը մերժեն ներկայ ըլլալ : Կը հաւաստեն թէ ցոյցերուն մասնակցած են Թուտեհ ն(համայավար) կուսակցութեան անդամները եւ Տոքթ· Մոսատեղի հետեւորդները :

Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Թէհրանի եւ ուրիշ կարգ մը կեդրոններու մէջ :

Իրանի կրօնապետը, Այաթոլլահ Քաշանի , յայտարարեց թէ երկու օրէն պաշտօնական պիտի ընեն նոր վարչապետը, Ղաւամ Սալթանէ, եւ եթէ յամառի պաշտօնի վրայմնալ, պիտի ոչնչացնեն : Ցետոյ չարունակեց .

— « Եթէ մէկ հատիկ Անգլիացի վերադառնայ Ապատան, Իրան պիտի պայթեցնէ քարիւղի գործարանը եւ միւս բոլոր հաստատութիւնները » :

Կրօնապետը այս յայտարարութիւնն ըրաւ մամուլի ասուլիսի մը մէկ : Այս առթիւ սեւ գօտի, մը կապած էր, իբրեւ սուգի նշան՝ Տոքթ·Մոսատեղի պաշտօնանկութեան առթիւ : Ըսաւ թէ Ղաւամ Սալթանէ վարչապետութեան կոչուած է շրջնորհիւ դաւադիր Անգլիացիներուն որոնք միեւնոյն արարքը կատարած էին Եգիպտոսի մէջ , նախկին վարչապետ Նահաս փաշայի դէմ : Իր յայտարարութեան համաձայն , հակասահմանադրական է Ղաւամ Սալթանէի անուանումը եւ Տոքթ· Մոսատեղ իր կամքով չէ հրաժարած : «Շահն Շահը սխալ մը գործեց թոյլ տալով որ Ղաւամ Սալթանէ վարչապետ ըլլայ : Նոր վարչապետին միակ ծրագիրն է ծառայել Անգլիոյ : Ան պիտի խնդրէ որ վերադառնան անգլիացի մասնագէտները, բայց իրանեան ազգը հիմնայատակ պիտի քանդէ քարիւղի հաստատութիւնները,եթէ մէկ հատիկ բրիտանացի կոխէ մեր սրբազան հողին վրայ : Ազգը չուզեր ենթարկուիլ բրիտանական աշխարհակալութեան » :

Եզրակացնելով, կրօնապետը բաւ թէ կ'ուզէ որ Տոքթ· Մոսատեղ վերադառնայ եւ պիտի աշխատի այդ ուղղութեամբ : « Ներկայացուցիչներ եկած են բոլոր նահանգներէն, պատանդներ հատնելով, բողոքելու համար Ղաւամ Սալթանէի անուանումին դէմ· բայց գործը թոյլ չէ տուած որ Թէհրան մտնեն : Եթէ Մոսատեղ չվերահաստատուի, ես ալ պատանդ պիտի հաղիմ : Վազը (երկուշաբթի) ընդհանուր գործադուլ պիտի յայտարարուի ամբողջ Իրանի մէջ, իբրեւ բողոք Ղաւամի դէմ եւ եթէ չարունակէ իր պաշտօնը, երեք չարթի օր ալ արձակուրդ պիտի յայտարարենք : Ցորչափ կաթիլ մը արիւն կայ մեր երակներուն մէջ, մենք պիտի չարունակենք պայքարը Անգլիոյ եւ իր ծառաներուն դէմ : Մենք բոլորս պիտի միանանք մրեւնոյն գործին տակ ընդդէմ աշխարհակալութեան : Մէկ է մեր նպատակը եւ սրսանց կ'ըսենինք Թուտեհի գործակցութիւնը » :

× Թէհրանի թերթերը կը գրեն թէ 650 հոգի ձերբակալուեցան ցոյցերու առաջին օրը : Կ'ըսուի թէ նոր վարչապետը պիտի խնդրէ Շահէն եւ խոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑՈՑ ՔԱՂԱՔ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ Գ. ԵՒ Դ. ԴԱՐՈՒՆ

(ՀԱՄԱՁԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ, 11 ՅՈՒԼԻՍ)

Երրորդ եւ չորրորդ դարու (215 — 428) Հայոց քաղաքական եւ եկեղեցական պատմութիւնը աւանդուած է մեզի չատ խառնակ պատկերի մէջ: 150 տարիներու դէպքերը սեղմուած են 50 տարուան ժամանակամիջոցին մէջ: Այս անհեդեդուածութիւնը ծագած է անով, որ «Ագաթանգեղոս» անունի տակ ծածկուած պատմագիրը, 490ին, ուզած է Տրդատն ու Գրիգորը ներկայացնել կոստանդիանոս Մեծի (305 — 338) ժամանակակից: Այս անմտութիւնը պարտկելու համար գործած է աւելի մեծ անմտութիւն, յանդգնած է իր պատմութեան ժամանակագրութեան համաձայնեցնել նոյն ժամանակագրութեան համար Փաւստոսի պատմութիւնը՝ զոյն փոփոխութեան ենթարկել դէղչումներով եւ յաւելուածներով: Այս այլանդակուածժամանակագրութեան հետեւած են Զ. եւ յաջորդ դարերու պատմագիրները մինչեւ մեր օրերը: Ժամանակագրութեան խանգարումին ոչ ոք անդրադարձած է: Բայց եղած են անդրադարձողներ, թէ հայ պիւրներու ժամանակագրութիւնը չի համապատասխաներ յոյն եւ լատին պղբիւրներու: Այս անհամաձայնութիւնը կերպով մը դարմանելու համար, փորձած են նորագոյն պատմագիրներն արտաքին պղբիւրներու յիշած Գ. դարու երկու Տրդատները նկատել Տրդատ Բ. (217) եւ Տրդատ Գ. (252), իսկ հայ պղբիւրներու Տրդատը համարիլ Տրդատ Դ. (287—338): Վերջնոյս յաջորդներն են Խոսրով Բ., Տիրան, Արշակ եւ Պապ:

Որչափ ալ փոփոխութեան ենթարկուած է Փաւստոսի պատմութիւնը, բայց եւ այնպէս կը գտնենք հոն կուռաններ, վերականգնելու համար ուղիղ ժամանակագրութիւնը: Փաւստոս ,որդի Բիւզանդեայ, ծագումով արեւելեան Հոռոմայեցի էր եւ բնականութեամբ Հայ. կ'անուանուի «Մեծ ժամանակագիր Բունաց», որովհետեւ գրած է իր «պատմութիւնքը»յունարէն լեզուով,հաւանօրէն հայարքունիքի յանձնարարութեամբ: Թարգմանուած ապա, ե. դարու առաջին կէսին, հայերէնի: Իր պատմութեան վերջին ժամանակակից բաժինը որովհետեւ կը համաձայնի ճշդիւ Ամմիանոս Մարկելինոսի պատմութեան, կարող ենք հետեւցնել, թէ ան ունեցած է հին եւ հնագոյն պատմութեան համար ալ արժանահաւատ աղբիւրներ:

Ինչ որ պիտի ներկայացնեմ այս տեղ համառօտիւ, ընդարձակ նկատողութեան պիտի առնեմ ապագային ուսումնասիրութեան մը մէջ, որ նուիրուած պիտի ըլլայ Փաւստոսի պատմութեան:

Անտոնինոս Կարակալլա կայսր, որ 215ի վերջերը կը գտնուէր Անտիոք, կը կանչէ Ուրհայաստանի Աբգար Ժ. թագաւորն իր քով եւ կ'ուղարկէ Հռոմ, իսկ երկիրը կը նուաճէ հռոմէական իշխանութեան տակ: Նոյնպէս Հայոց թագաւորը, Խոսրով Ա., որ իր որդիներու հետ վէճի մէջ էր, կը հրաւիրէ արքունիք, հաշտեցնելու պատրուակով եւ կ'արգելափակէ թագուհւոյն հետ, եւ կ'ուղարկէ իր հացկատակն Թէոկրիտոս բանակով մը նուաճելու Հայաստանը. բայց Հայոց բուռն դիմադրութիւնը կը ստիպէ հռոմէական բանակը չատս ընկրկելու կորակոր: Կայսրը Պարթեւներու դէմ մղած արշաւանքին կ'իյնայ իրեններէն նետահար (217 գարուն): Կայսր կը հռչակուի Մակրինոս, որ կ'ուղարկէ Խոսրովի որդւոյնՏրդատի ոսկի թաշ, կ'արձակէ անոր մայրը, բայց իրեն կը պահէ այն հոզմասերը, զոր ունէր Խոսրով կապադովկիայի մէջ (217):

224ին կ'ապստամբի Արտաշիր Սասանեան Պարթեւներու Արտաւան թագաւորի դէմ. կը պարտուի Պարթեւը: Արտաշիր կը տիրանայ Պարթեւաստանի: Իր փորձը նուաճելու Հայաստանը՝ կը ձախողի. ուժերը կը կենդրոնացնէ Միջագետք, եւ դրաւելու համար այն նահանգները, զորոնք խլած էին Հռոմայեցիները Պարթեւներէն:

Ահաւոր թշնամի մը ունէր Հռոմ, իր առջեւ. ծայր առին դոս պատերազմներ Հռոմայեցիներու եւ Պարսիկներու մէջ. Հայաստան Հռոմի դերիշխանութեան տակ՝ կը կռուէր Հռոմայեցւոց կողքին: Արտաշիրին յաջորդեց իր որդին Շապուհ Բ. (241) :Աղեքսանդր Սեւերոս ,Գորդիանոս, Գադոս կայսրերը երեւցան պատերազմի դաշտերու վրայ: Փիլիպպոս Արաբացի 249ին կնքեց Շապուհի հետ Հռոմայեցւոց համար ամօթաբերդաչինքը, որով Հայաստան Պարսից առջեւ անպաշտպան կը թողուէր: Թէպէտ Հռոմայեցիները ձեռք չհանեցին երկիրը, բայց Շապուհ յեցած դաչինքին վրայ՝ մտաւ 252ին Հայաստան եւ ամբացուց սահմանները , Տրդատ հարկադրուեցաւ հզօր թշնամւոյն առջեւ տեղի տալ և քաշուիլ հռոմէական սահման. իսկ իր որդիք անցան Պարսկաստան: Ինչպէս Ագաթանգեղոսի մէկ տեղիքէն կը տեղեկանանք, «Արտաշիր», իմացիր Շապուհ Ա., մնաց Հայաստան 10 կամ 11 տարի: Թէ Տրդատ ո՞ւր եւ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս վախճանեցաւ, պատմութիւնը չէ աւանդած մեզի: Ագաթանգեղոս երբ կը հիւսէ Տրդատի դովքը, յառաջ կը բերէ ժողովրդական երգ մը, որմէ ուշադրութեան արժանի են տողերս .

«Իբրեւ զսէգն Տրդատ,
Որ սիգալովն աւերեաց զբումբս գետոց .
Եւ ցամաքեցոյց ի սիգալն իւրում
Զյորձանս ծովուց ....
Որ զժամանակս կենաց իւրոց պատերազմեալ՝
Առնէր մարտից յաղթութիւնս .
Հարկաւէր ի հարուածս զբշնամիսն.
Առնոյր աւար բազում ի կողմանցն Ասորւոց .
Արկաւէր ի սուր զզօրս Պարսից.
Եւ թափէր կողոպուտ աւհնարին ...
Լինէր առաջնորդ առնեւմիոյ զօրացն Յունաց
Եւ մատնէր նոցա զբանակս նոցա .
Հանէր զզօրս Յունաց սաստիկ յոյժ .
Եւ գերէր զկաղմանս Պարսից :
Եւ ոչ սակաւ մղեալ պատերազմունս
Ցայն կոյս Եփրատ գետոյն
Ի կողմանս Տաճկաց ... »:

Մինչագետքի անապատին մէջ կը ծագկէր այս միջոցին Պալմիրի իշխանութիւնը , որուն չնորհած էին Հռոմայեցիք ամէն ճոխութիւն: Անուանի հանդիսացաւ իր զինուորական տաղանդովը Ոդենաթ, որ 262 — 266 տարիներուն մեծամեծ յաղթութիւններ տարաւ Միջագետք, յառաջացաւ մինչեւ Տիզբոն, ջախջախելով Շապուհի բանակները: Հաւանօրէն ազդեցին անոնք , որ պարսիկ բանակը եռ քաշուի Հայաստանէն: Օտար աղբիւր մը այս շրջանին կը յիշէ Հայոց թագաւոր մը Արտաւազդ անուն, առանց տարակոյսի կարգուած Շապուհի կողմէ: Ոդենաթ սպանուեցաւ պատերազմի մէջ, անոր յաջորդեց գահին վրայ Զենոբիա, իր կինը, որդւոյն հետ: Զենոբիա պալմիրեան եւ արեւելեան ազգերու խառն բանակով նոր ետաճեց Եգիպտոսը իր իշխանութեան տակ :Այդ ազգերու թուին մէջ կը յիշուին նաեւ Հայերը, Հայ զունդին զօրավարն էր Հաւանօրէն Խոսրով, Տրդատ Բ.ի որդին, եւ իրենն է այն յուշարձանագրութիւնը բուրդի մը վրայ այսպիսի բնագրով. «Ես, Խոսրով Հայկազն, եկայ , տեսայ եւ զարմացայ»:

Զենոբիա, որ ունէր բովանդակ Միջագետքն եւ Եգիպտոսը իր իշխանութեան տակ, հրատարակեց ինքզինքը անկախ: Աւրելիոս կայսր (270 — 275) կուգայ արեւելք խոնարհեցնելու Պալմիրը : 272ին դերի կ'իյնայ Զենոբիա: Կայսրը կը յանձնէ Արեւելքի կառավարութիւնը իր զօրավարին , Մարկելինոսի, եւ ինքը կը վերադառնայ Հռոմ : Այս տարւոյն հաւանօրէն գահ բարձրացաւ Խոսրով Բ. կոչուած Կոտակ (փոքր), որ թագաւորեց մինչեւ 282: Իր օրով տեղի ունեցաւ Սանիսան թագաւորի արշաւանքը Հայաստանի վրայ, անթիւ լեռնականներով, ինչպէս կը պատմէ Փաւստոս, անոնց վրայ յաղթութիւն կը տանի Օչականի առջեւ վաչէ զօրավար, որ այն ինչ վերադարձած էր «հեռաւոր ճանապարհէ» մը, թերեւս արշաւանքի մը Պրոբոսի օրով: Կը յիշուի ուրիշ մեծ պատերազմ մըն ալ Պարսից հետ, ուրմեծ կորուստներ կ'ունենան Հայերը :

Խոսրով Բ.ի որդին եւ յաջորդն է Տիրան Ա. (283—297): Փաւստոս տխուր նկարագրած է անոր անճաւորութիւնը, անագորոյն անոր բնաւորութիւնը, որով ուծացուցած է իրմէ նախարարները: Կատարած է չրջապատութիւն մը բանակով իր երկրին հարաւակողմեան նահանգները, Ծովից աշխարհ, Աղձնիք եւայլն: Ունէր ճարտուկճանճ կէն ձի մը ,զոր կը մերժէ նուիրել Աւրպատականի Վարազշապուհ մարզպանին, երբ սա կը ցանկայ ունենալ զայն. ասկէ պատերազմ մը Թագաւորին եւ մարզպանին մէջ: Փիսակ, Տիրանի սենեկապետը, կը բամբասէ մարզպանին առջեւ իր տէրը, թէ լսած է անկէ չատ անգամ, որ ան մտադիր է բառնալ Սասանեան հարստութիւնը եւ տիրանալ նախկին պարթեւական հողերուն, որոնք իր ժառանգութիւնն են: Մարզպանը , որ թշնամացած էր Հայոց թագաւորին հետ, կը հաղորդէ լուսածները արքայից արքային, Ներսեհին (292 — 304), որ կը հրահանգէ իր մարզպանին դաւով բառնալ թագաւորը Ան իրրեւ բարեկամի՝այցելէ Հայոց թագաւորին, որ կ'ընդունի իր հիւրը չքազդիր հեծելազօրքին հետ՝ Աղիովիտ. կը պատուէ որսորդութեամբ եւ չքեղ ընթրիքով: Փոխարէն կը հրաւիրէ մարզպանը Հայոց թագաւորը ճաշի իր ճամբարին մէջ: Կանխաւ տրուած հրահանգի համաձայն՝ զօրքը կը կալանաւորէ թագաւորն իր պարագաներուն հետ եւ հապճեպ կը դիմէ փախուստի, ճանապարհին կը խարեն թագաւորին աչքերը: Զուր տեղ կը հետապնդեն Հայերը փախստականները: Անոնք կը հասնին Ատրպատական: Մարզպանը կը տեղեկացնէ Ներսեհին թէ ի դյուի ելած է անոր հրամանը: Աւրքայից արքան կ'ուճապարէ Հայաստան եւ կը նուաճէ երկիրը : Անդովկ Սիւնի եւ Արշաւիր Կամսարական ազատ իրենց հետ թագաժառանգը Արշակ, պատանի հասակին մէջ, կը փախչին Հռոմէական սահման: Աբեւելեան բանակին հրամանատարն էր Գադերիոս, կայսերակիցն Դիոկղետիանոսի, որ ունէր իր ձեռքին տակ օդնական մը՝ Լիկինիոս (ապագայ հռոմանուն կայսրը): Այս կը պատահի 295ին: Հռոմայեցւոց եւ Պարսից մէջ կնքուած խաղաղութեան դաշինքը լուծուած էր:

(Մնացեալը յաջորդով) Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

ԼՔ ՄԸ ԳԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՇԵՐԷՍ

«Ախա՛ւ ևն կրթել վեզ...»

1945 Մարտ ամսուն գերմանական բանակը խուճապահար կը վախչէր ռուս յաղթական բանակին առջեւ: Ռուսական բանակը յառաջանալով Լեհաստանը գրաւած եւ գերմանական հողը մտած էր: Ոչ միայն գերման զինուորը, այլ եւ քաղաքացի ժողովուրդը սայլերով , ձիերով , ինքնաշարժերով դիչեր եւ ցորեկ արեւելեան Փրուսիայէն դէպի արեւմուտք կը փախչէին :

Ռուսական բանակը չատ արագօրէն կը յառաջանար: Մեր բնակած տեղէն 6 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ օդանաւային մեծ ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ որուն օր ցերեկով ականատես եղանք: Այդ իրիկուն մեր գերման հսկիչը չատ տխուր տրամադրութեան մէջ էր: Ժամը 8ին մեզի հրամայուեցաւ կէս ժամէն կազմ եւ պատրաստ դտնուիլ ճամբայ ելլելու, որպէսզի Ռուսերուն ձեռքը ղերի չիյնանք : Որոչուած ժամուն մօտաւորապէս 500 գերի Ֆրանսացի, Ռուս, Սերպիացի ցեղային կարդով ճամբայ ելանք չրջապատուած քանի գերմանացի զինուորներով: Ժամանակը չէր եւ մնալու: Ով որ քիչ մը եւ մնար ,զէնքին կոթով կը զարնէին կռնակին, իսկ ով որ կը յոդնէր եւ ճամբան կը մնար, դնդակի մը կ'արժանանար :

Այս պայմաններու մէջ անչուչտ ամէն ոք կ'ուզէր առաջ անցնիլ ու այսպէս ամբողջ դիչերը եւ յաջորդ օրը մինչեւ իրիկուն առանց դադարի քալեցինք: Երբ իրիկուն եղաւ եւ որովհետեւ իրենք ալ մեզի հետ քալելով յոդնեցան, ճամբուն վրայ, բոլորս միասին ընդարձակ ափարակ մը յեցնելով դուռը կղպեցին, առանց հացի եւ ջուրի: Ջմռռնամ ըսելու որ մինչ այդ ռուսական բանակը մեր ետեւէն կը յառաջանար: Մինչեւ վերջ կը լսէինք ռումբերու խլացուցիչ ձայները: Հազիւ երեք ժամ հանգստացած էինք, կրկին մեզ ճամբայ հանեցին, որպէսզի ժամ առաջ Օտէր գետը անցնէինք: Առաջին քաղաքը ուր պիտի մտնէինք դիչերանց , կը կոչուէր Փոլպէր: Երբ փողոցներէն անցանք, բոլոր բնակիչները խուճապի էին մատնուածեմեզի, կըհարցնէին թէՌուսերը տակաւին հեռո՞ւն,թէեւ մինչեւ 282: Իր օրով տեղի ունեցաւ Սանիսան թագաւորի արշաւանքը Հայաստանի վրայ, անթիւ լեռնականներով, ինչպէս կը պատմէ Փաւստոս, անոնց վրայ յաղթութիւն կը տանի Օչականի առջեւ վաչէ զօրավար, որ այն ինչ վերադարձած էր «հեռաւոր ճանապարհէ» մը, թերեւս արշաւանքի մը Պրոբոսի օրով: Կը յիշուի ուրիշ մեծ պատերազմ մըն ալ Պարսից հետ, ուրմեծ կորուստներ կ'ունենան Հայերը :

Խոսրով Բ.ի որդին եւ յաջորդն է Տիրան Ա. (283—297): Փաւստոս տխուր նկարագրած է անոր անճաւորութիւնը, անագորոյն անոր բնաւորութիւնը, որով ուծացուցած է իրմէ նախարարները: Կատարած է չրջապատութիւն մը բանակով իր երկրին հարաւակողմեան նահանգները, Ծովից աշխարհ, Աղձնիք եւայլն: Ունէր ճարտուկճանճկէն ձի մը ,զոր կը մերժէ նուիրել Աւրպատականի Վարազշապուհ մարզպանին, երբ սա կը ցանկայ ունենալ զայն. ասկէ պատերազմ մը Թագաւորին եւ մարզպանին մէջ: Փիսակ, Տիրանի սենեկապետը, կը բամբասէ մարզպանին առջեւ իր տէրը, թէ լսած է անկէ չատ անգամ, որ ան մտադիր է բառնալ Սասանեան հարստութիւնը եւ տիրանալ նախկին պարթեւական հողերուն, որոնք իր ժառանգութիւնն են: Մարզպանը , որ թշնամացած էր Հայոց թագաւորին հետ, կը հաղորդէ լուսածները արքայից արքային, Ներսեհին (292 — 304), որ կը հրահանգէ իր մարզպանին դաւով բառնալ թագաւորը Ան իրրեւ բարեկամի՝այցելէ Հայոց թագաւորին, որ կ'ընդունի իր հիւրը չքազդիր հեծելազօրքին հետ՝ Աղիովիտ. կը պատուէ որսորդութեամբ եւ չքեղ ընթրիքով: Փոխարէն կը հրաւիրէ մարզպանը Հայոց թագաւորը ճաշի իր ճամբարին մէջ: Կանխաւ տրուած հրահանգի համաձայն՝ զօրքը կը կալանաւորէ թագաւորն իր պարագաներուն հետ եւ հապճեպ կը դիմէ փախուստի, ճանապարհին կը խարեն թագաւորին աչքերը: Զուր տեղ կը հետապնդեն Հայերը փախստականները: Անոնք կը հասնին Ատրպատական: Մարզպանը կը տեղեկացնէ Ներսեհին թէ ի դյուի ելած է անոր հրամանը: Աւրքայից արքան կ'ուճապարէ Հայաստան եւ կը նուաճէ երկիրը : Անդովկ Սիւնի եւ Արշաւիր Կամսարական ազատ իրենց հետ թագաժառանգը Արշակ, պատանի հասակին մէջ, կը փախչին Հռոմէական սահման: Աբեւելեան բանակին հրամանատարն էր Գադերիոս, կայսերակիցն Դիոկղետիանոսի, որ ունէր իր ձեռքին տակ օդնական մը՝ Լիկինիոս (ապագայ հռոմանուն կայսրը): Այս կը պատահի 295ին: Հռոմայեցւոց եւ Պարսից մէջ կնքուած խաղաղութեան դաշինքը լուծուած էր:

(Մնացեալը յաջորդով) Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

բնակելի էր: Կառավարութիւնը, արուարձան մը փոխադրուած (փրակ), մեզ ալ հոն փոխադրեցին: Մօտաւորապէս 20 օր կեցանք, բայց դիս Վաղարշէն դատեցին: Խումբ մը զերիներուն հետ երկաթուղի դնելով Ռուսիա ղրկեցին: Քանի մը օրէն Օտեսա հասանք: Հոն մեզ տեղաւորեցին զօրանոցի մը մէջ: Ամէն օր չատ քիչ ապուր (պօռճ) կուտային: Օր մը ընկեր Շահինեանին հետ միատեղ քաղաքէն դուրս ելլելով ծովեզերքը կը դեղերթինք, յանկարծ չորս խորհրդային սպաներ մեր քովէն անցան: Հայու կը նմանէին: — Ցակոբ, ըսի բարձրաձայն, տեսա՞ր, ասոնք Հայու կը նմանին: Մէկը մեր կողմը նայեցաւ եւ կրկին իրենց ճամբան շարունակեցին.— տեսա՞ր, Շահինեան, ըսի աւելի բարձր, ասոնք Հայ են: Այս անգամ մէկը ետ դարձաւ եւ եկաւ մեր քով:— Աղբեր Չան դուք Հա՞յ էք, ըսաւ: = Այո, պատասխանեցինք: Ան ատեն պոռաց ընկերներուն — Տղերք, Սուրէն, Սանտրօ, Օննիկ, եկէք մեր տղերքը Հայ են:

Անոնք եկան եւ բոլորս միասին ողջագուրուեցանք հին ծանօթներու պէս որոնք երկար ժամանակ իրար չէին տեսած: — Էհ տղերք Չան, ըսին, ձեր հալաւները (հագուստ) Ֆրանսական են, իսկ դուք լաւ Հայեր, ինչ էլ մաքուր հայերէն էք խօսում:

Այսպէս ծանօթանալով եղանք լաւ բարեկամներ: Ցաճախ անոնք մեղի կուգային կամ մենք գիրենք տեսնելու կ'երթայինք: Օր մը մէկը որ աւելի կպուտած էր մեզի, ես եւ Շահինեանը քաղաքէն դուրս ելլելով մարզպետանի մը վրայ նստած մանրամասնօրէն կը խօսէինք: Ցանկարծ եկեղեցիներուն զանգերը դողանջեցին: Շահինեան, ըսի, կը տեսնե՞ս, Զատիկ է եւ մենք տակաւին հոս ենք, երանի թէ տունը ըլլայինք: Մեր խօսակիցը զարմանքով մեղի նայեցաւ եւ «Զատիկը ի՞նչ է», ը-սաւ: Իրեն բացատրեցինք Զատկի նշանակութիւնը, Քրիստոսի յարութեան համասար, եւ կարգ մը արարողութիւններ — մոմ վառել, խաչակնքել, աղօթել: Լաւ մը մտիկ ընելէ վերջ, սկսաւ պատմել, .

— « Հազիւ 16 տարեկան կը լինէի, մի գիշեր զարթնեցի, ինչ տեսնեմ, հերս եւ մերս մի մօրուսաւոր գլուխ սեղանի մը վրայ դրած, երկու կողքերին մոմեր վառած, մի խոշոր գիրք էին կարդում եւ երեսնին ձեր ասածին պէս խաչակնքում: Հէնց որ ես զարթնեցի, իսկոյն մոմերը մարեցին, մօրուսաւոր գլուխը եւ խոշոր գիրքը ծածկեցին: «Այդ ի՞նչ ատիք, ասի: Ես արդէն ամէն բան տեսայ ու խոմ երեխայ չեմ որ լիճանից կը պահէք», ասի:

Մայրս լալով ըսաւ.

— Զատկա, ամէն բան տեսար չատ լաւ, միայն կ'ազաչեմ քեզ դպոնի պահիր, ապա թէ ոչ ուրիշների պէս հերդ եւ մերդ Սիպիր կը դնան ու դուն մինակդ չատ խեղճ կը լինիս:

= Կը կարծէ՞ք որ ես յիմար եմ որ մարդու պիտի ասեմ եւ ծնողացս կորսեան պատճառ պիտի լինեմ»: Մարդու բան չեմ ասած եւ հիմա քանի որ դուք այդ Զատկի եւ Ցիսուսի մասին խօսեցիք՛, ձեզ է որ կ'ասեմ, միայն կը խնդրեմ իմ ընկերաց բան չասէք »:

— Սիրելի հայրենակից, այս ինչ անվսաս հոգի՞ւն է իրարու հանդէպ:

= Ի՞նչ անենք, մեզ այսպէս են կրթել, ընկեր Չան, պատասխանեց .եւ չարունակեց.— «Երբ մրջ դայ էի ու դպրոց էի դնում, սրահում Սթալինի մի խոշոր նկարն էր կախուած: Մեր ուսուցիչըմեզ ասում էր — տղերք Չան, տեսնում էք նա մեր Հայր Սթալինն է, նա մեր ընչազուրկների պաշտպանն է, մեր արեւն է, նրա չնորհիւն է որ մենք խաղաղ եւ երջանիկ ենք ապրում: Եթէ ոեւէ մէկը նրա մասին դէշ խօսի, նա մեր ոխերիմ թշնամին է ու դրամատիրութեան պաշտպան: Եթէ իմանալու լինէք իսկոյն ինձ ասէք: Ցանկարծ մեղանից մէկը վեր կացաւ եւ,— այո, երէկ իրիկուն, հերս եւ մեր դրացի Կիրակոսը մեր տանը վիճում եւ Սթալինին հայհոյում էին:— Հա ապրիս ըսաւ ուսուցիչը եւ դարակից դուրս բերաւ մի կտոր չոքոլա եւ տուաւ այդ փոքրիկ անմեղ տղեկին, որ անդիտակցաբար իր ծնողաց մատնիչը կը դառնար: Յաջորդ օրը հայրը եւ դրացին անհետացել էին արդէն: Ահա թէ ինչ պայմանների մէջ ենք դաստիարակուած, ընկեր Չան ...

Այս քաղաքելի պատմութեան առջեւ պահ մը չմնած իրարու նայեցանք, եւ ես բառ մը չկրցայ գտնել դառնութիւնս արտայայտելու համար ...

ՍՈՐԴԱՐՑԻ

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼՊԱՌԻԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ, 13 Յուլիս.— Ազգ. կեանքը հետզհետէ կ'աչխուժանայ: Մենք ալ ունեցանք դպրոցական ամավերջի հանդէսը, ուր Վալպառէզի Լա Փօմի եւ Սէն Մարսէլի մանուկները իրենց յաջողութիւնները ցոյց պիտի տային, ընտրհիւրենց ուսուցչին՝ Ազգինի: Չի բաւեր արտնջալ թէ նոր սեռունդը կ'այլասերի: Ամէն հայրենասէրի եւ մանաւանդ ծնողներու սրբազան պարտականութիւնն է քաջալերել դասընթացքները: Այս իմաստով էր որ կ'արտայայտուէր բացման խօսքին մէջ Պ. Բ. Չիլճեան, ազգ. առաջնորդարանի ներկայացուցիչը, իրրեւ նախագահ: Եթէ երէկ, Մեծ Եղեռնէ անմիջապէս վերջ, անմահն Մուրատի յղացումով մէկ Հայը մէկ ոսկեով կը փրկուէր, այսօր, աւելի սուղ վճարենք մեր փոքրիկներուն համար, կ'ըսէր ուսուցիչը՝ իր փակման խօսքին մէջ:

Վստահ եմ, բոլոր ներկաները ալ մեծ գոհունակութեամբ վերադարձան տուն: Շատերուն աչքերը թրջած էին ի տես փոքրիկներու զեղեցիկ արտասանութեանց եւ ներկայացումներուն — «Լէնկթիմուր»ը, «Կարօն» ու «Մարօն» Թումանեանէ, ընթերցումները իրենց դասագրքերէն, պատասխանները՝ Հայոց հին պատմութենէն ու Հայաստանի աշխարհագրութենէն: Կարճեւ տարեկան քննութիւն կուտային հրապարակաւ ծնողներու, առջեւ:

Հարցում մը.— Ինչո՞ւ մեր չրջանը, որ 80 ընտանիքէ կը բաղկանայ, կ'ունենայ միայն 22 աշակերտ, մինչ կրնար դոնէ կրկնապատիկը տալ: Ինչո՞ւ հայրենակիցներ, ինչո՞ւ այս անհոգութիւնը ձեր զաւակներուն հայեցի դաստիարակութեան հանդէպ: Վաղը չատ ուշ մնացած պիտի ըլլաք:

Հոգաբարձութեան տեղեկութիւններ հաղորդեց կատարուած աշխատանքներու մասին: Իպատիւ թաղեցիներուն եւ հոգաբարձութեան՝ ոչ մէկ վէճ կամ կուսակցական ըսի ըսաւ: Հոգաբարձութեան մէջ կան անշուշտ տարբեր գաղափարներու տէր անձեր, բայց բոլորն ալ դիտեն գանազանել անհրաժեշտը եւ երկրորդականը: Ընկերը այս առթիւ յիչեց անունները բոլոր անոնց որոնք անկեղծօրէն զոհ-ծակցեցան մինչեւ այսօր, ղպրոցին յարատեւման համար:

Հոգաբարձութեան կողմէ սեղանի սպաս մը եւ Պ. Սարգիս Առաքելեանի կողմէ նուիրուած կարկանդակ մը աճուրդի դրուելով, աճուրդը բարձրացաւ 26 հազար Ֆրանքի: Շահեցաւ Պ. Գոգայեան, նուիրելով 500 Ֆր. եւս: Բոլոր ներկաներն ալ առատաձեռնօրէն մասնակցեցան այս հանրոգուտ ձեռնարկին: Կ. Պալիկեան

Գաղութէ գաղութ

ՎԻԼԼՆԱՅԻՆ կը դրեն մեզի Յուլիս 11 թուականով.— Անցեալ Յունիս 19ին կորսնցուցինք սրտցաւ հայրենակից մը, Պ. Արթին Թաշճեան, բնիկ Կեսարացի: Տարաբուխնէն մաղապուրծ, քանի տարի առաջ հաստատուած էր Աւստրիոյ մէջ երկու եղբայրներուն ու մէկ քրոջը հետ: Ընտրեր էր Ֆէլտքիրհ քաղաքը, Վիլհնայէն 14 ժամ հեռու: Յուղարկաւորութիւնը կատարեց Եղիչէ Ծ. Վ., ի ներկայութեան մեծ թուով տեղացիներու, որոնց բոլորին սէրն ու համակրութիւնը չահած էր, իրր պատուաւոր հայ վաճառական, միակը այդ քաղաքին մէջ: Աղնիւ Հայ մըն էր, չէր զլանար իր ալակցութիւնը տեւէ տդդակից: Ֆէլտքիրհ քաղաքին Ֆրանսահայ գինուորներն ալ մասնակցեցան յուղարկաւորութեան: Եղիչէ վրդ. խօսեցաւ նաեւ գերմաներէն: Քաղաքի պաշտօնատարներէն մին ալ դրուատեց հանգուցեալը: Օտար յուղարկաւորներու վրայ խիստ լաւ տպաւորութիւն թողուց հայ ծէսով այս թաղումը: Գաղթականհայու մըն ալ մարմինը յանձնուեցաւօտարհողին:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԱՌԱՇՆԵՐ

— Ազահութիւնը կը կործանէ ինչ որ ազահը կը հաւաքէ:

— Անտառակութեան չուկան միչտ բաց է:

— Դէչ պարտապանէն միչտ աւտացիր, նոյնիսկ եթէ քար մը ըլլայ:

— Քաբեկամութեան պատկերը ճչմարտութիւնն է:

— Սիրտը երկու հոգիի չի կրնար պատկանիլ:

— Ով որ քեզ լաց պատճառած է, գաստիրակած է քեզ, ով որ ծիծաղ պատճառած է, ծաղրած է:

— Սիրէ եւ ցոյց տուր, ատէ եւ ծածկէ:

— Եթէ ազգականներ չունիս ամուսնացիր:

— Աչխարհը մէկ հայելի է, ցոյց տուր ինքզինքդ ատոր մէջ, եւ հոն քու պատկերը կ'արտացոլայ:

— Եթէ կապիկը կ'ուխտէ, խոնարհէ անոր առջեւ:

— Նեղ տեղի մէջ, եղբայր եւ բարեկամ չկայ:

— Գինւորուան խօսքերը կարագով են ծեփուած, անմիջապէս որ արեւը փայլի, կը հալին:

— Երբ ընկոյզը կը ծիծաղի, այդ իր մահն է:

— Կամքելը թչնամութիւն է, նոյնիսկ արծաթէ մատներով, իսկ խածնելը սէր, նոյնիսկ չան բերանով:

— Աղքատութիւնը առանց պարտքի հարստութիւն է:

ՆԻԻԹԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (5)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ՀԱՑ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Պետական ծառայութեան մէջ գտնուող, Իթթիհատական կամ Անատոլուի մէջ ապրող ողջամիտ գործի տէր Հայերը երբեք չէին բաղձար անկախ Հայաստան մը հիմնել: Հայկական կոմիտէները Հայաստան մը հիմնել: Հայկական կոմիտէները ձեռք չէին կրնար անցընել Թուրքիոյ իրենց ցեղակիցները, բայց Թուրքիոյ մէջ գտնուող իրենց գաղտնի կազմակերպութեանց եւ մարդոց միջոցաւ զարկ կուտային իրենց գործունէութեան: Հայ ազգին անցեալի պատմական դէպքերը, դիւցազներուն, աւանդավէպերը առաւելապէս հայ մտաղ սերունդին կը ջամբէին եւ կը հրահրէին անոնց ցեղային զգացումները: Տգէտ եւ մոլեռանդ կարգ մը հայ կրօնաւորներ ալ ձեռք անցուցած էին:

Բովանդակ Թուրքիոյ Հայերը կը մղէին պայքարիլ Թուրք կառավարութեան եւ Թուրք տարրին դէմ: Հայ հայրենակիցները տակաւ կը սերտչահէին դանոնք, հաւատալով որ երբ յաղողին այս պայքարին մէջ, Եւրոպա է ստանաւորաբար Անգլիա գործնապէս պիտի օժանդակեն իրենց, Թաղութիւն եւ ազատութիւն պիտի պարգեւեն, այնուհետեւ իրենց ծննդավայրը հարուստ նահանգներուն միայն Հայերը պիտի տիրանան:

Այս քարոզութենէն զատ ալ կոմիտէները գաղտնօրէն երկիր կը մտցնէին ռումբեր, տարճանակներ, ուժանակներ եւ հրացաններ, զորս կը պահէին կարգ մը հայկական վարժարաններու, եկեղեցիներու, վաճառատուններու մէջ: Երբ երեւան ելաւ յեղափոխական կոմիտէներուն իրական բնոյթը եւ տեղ տեղ ռումբեր ու հրացաններ գտնուիլ սկսան, Թուրք եւ իսլամ հայրենակիցներուն միջեւ թշնամանք մը ծայր տուաւ բոլոր Հայոց հանդէպ: Միայն պետութեան եւ լուսամիտ Թուրք հայրենակիցներուն աջակցութիւնը կ'ուղղուէր յեղափոխական կոմիտէներուն եւ անոնց ենթակայ եղողներուն:

Մինչ հայ համայնքին երեւելիները մեծ մասամբ երես չէին տար կոմիտէներուն եւ ծայրայեղներուն: Այս պատճառաւ անոնք կոմիտէները զրպարտեցին սպառնալիքին տակ կ'ապրէին: Նպաստ չտուող հայ հարուստները կը սպանուէին: Ցանուն ճչմարտութեան սա պարագան ալ ընդգծել պէտք է որ արեւելեան նահանգներուն մէջ կարգ մը պետական պաշտօնեաներ չատ սխալ եւ ապօրինի արարքներ գործեցին: Ահա այս կերպով ծագեցաւ հայկական ապստամբութիւնը որ 1890ին սկսաւ եւ ընդհատաբար չարունակուեցաւ մինչեւ 1896:

ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՑ ՆԵՐՀԱԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՇՓՈԹՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՄԱՏՆԵՆ ՊԱՊԸ ԱԼԻՆ

Ռուսերը հաւանական նկատելով որ հայկական խնդրոյն մէջ Թուրքիա եւ Անգլիա կրնան համախորհուրդ չարժիլ, կը ջանային Պապը Ալիին այն հաւատքը ներշնչել որ մեղի հետ են անգլ.ազդեցութեան դէմ Թումբ կանգնելու համար: Պապը Ալի տեղեակ հայ «քոմիթէճի»ներուն դործունէութենէն, կուսակիցներուն եւ հրամանատարներուն հրահանգ կուտար պահպանել անդորրութիւնը: Ակռ զատ ուրս կառավարութեան դիմելով պահանջած էր սահմանային հսկողութիւն ի գործ դնել:

« Թայմզ »ի մէկ յօդուածը մտահոգութեան մատնեց Պապը Ալին: Անգլ. կիսպաշտօնաթերթը հրատարակեց հեռագիր մը Թէ Ռուսիա Հայոց հետ համախորհուրդ կը ջանայ հրահրել Անատոլուի ապստամբութիւնը եւ ասոր հետեւանքով ռուսական բանակները պիտի գրաւեն Էրզրումը:

Այս լուրին վրայ արտաքին նախարարութիւնը փեթերսպուրկի մեր դեսպանին միջոցաւ հարցուց Թէ ինչ կը խորհի Ռուսիա: Միւս կողմէ Սպտիւլ Համիտ մեծ եղբայրս՝ Սալիհ Միւնիր պէյը ռուսական դեսպանատուն ղրկեց պաշտօն յանձնելով որ հետեւեալը զեկուցանէ գործակատար Մ. Եարօսվքիի.— Չեմ ուզեր հաւատալ որ ճիշդ է « Թայմզ »ի մէջ լոյս տեսած լուրը, որ անհաչտ է ռուսական կառավարութեան եւ Ցարին կողմէ իրեն տրուած երաչխիքին: Թող վերատին մեզի եբաշխաւորութիւն ընծայեն եւ մեզի գոհացում տան: Պէտք է խիստ հսկողութեան տակ պահեն կովկասի Հայերը եւ չթողուն որ մեր կողմը անցնին:

(Շար.)

հրշաբանէն լիազօրութիւն տալ իրեն, դիմադրա - ւելու համար վտանգաւոր կացութիւնը որ կը սպառնայ դէպի յեղափոխութիւն առաջնորդել եր - կիրը :

Ղաւամ Սալթանէ յայտարարեց լրագրական ասուլիսի մը մէջ.

— Ես համաձայն եմ աղդայնացման սկզբուն - քին, բայց կը կարծեմ թէ մեր քարիւղի հսկայա - կան ճարտարագործութիւնը չի կրնար անշարժու - թեան դատապարտուիլ եւ պիտի չանամ չհաղոր - ծել մեր աղբիւրները : Մենք նատած ենք ոսկի հան - քի մը վրայ : Պէտք չէ անդործութեան մատնենք մեր հարստութեան աղբիւրները » :

Այս յայտարարութիւններէն կը հետեւի թէ նոր վարչապետը պատրաստ է վերսկսելու բանակցու - թիւնները Անգլիոյ հետ ուղղակի , կամ Միջազ - գային Դրամատան միջոցաւ :

× Ապատանի մէջ ցուցարարները կ'աղաղակէ - ին.— «Մոսատեղ կամ մահ», գինուորական հրա - սայլերուն առջեւ նետուելով : Օդնական զօրք ղըր - կուեցաւ :

Վերջին լուրերու համաձայն, վարչապետը վճ - ռած է խափանել բոլոր անկարգութիւնները : Այս առթիւ խիստ հրահանգներ ուղղած է բոլոր նա - հանգապետներուն : Բազմաթիւ պաշտօնատարներ փոխուած են : Ազգ. ճակատին երեսփոխանները օ - րինագիծ մը ներկայացուցած են որով կը պահան - ջեն արգիլել անգլիացի մասնագէտներու վերա - դարձը :

Եւրոպայի օդանաւային կեդրոնը

Կեդրոնական Եւրոպայի օդանաւային հրամա - նատարութիւնը իր նոր չէնքը՝ Ֆոնթէնպլօ փո - խադրուեցաւ չաբաթ օր, մեծ հանդիսաւորու - թեամբ : Այս նոր կեդրոնէն զօր. Նորսթատ եւ դաշնակից սպայակոյտ մը պիտի վարեն վեց ազ - գերու օդանաւային միացեալ ուժերը, (Անգլիա , Ֆրանսա, Հոլանտա, Պելժիա, Քանատա եւ Մ. Նահանգներ) : Երբ վեց ազգերուն զրօշները կը պարզէին չէնքին ճակատը, Մեծն Բրիտանիոյ օ - դանաւային հրամանատարը, մարեշալ Սոնթըրս յայտարարեց. — «Այս կեդրոնը կ'ապացուցանէ թէ մենք վճռած ենք դիմադրել յարձակողական ուժին, որ կողմէն ալ գայ » :

Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան նախարա - բը, Պ. Փլեւէն հանդիսութեան բացումը կատա - րելով, չեշտեց թէ դաշնակից սպաները եւ դին - ուորները պէտք է մոռնան «ինքնագոհ ազգայնա - կանութեան դիւրազգածութիւնները : Մինչեւ որ ապահովութիւն չհաստատուի ամէնուն համար եւ ամէնուն կողմէ, ապահովութիւն չկայ » :

Նոր կեդրոնը կառուցուած է Ամոնի անտառին մէջ, տասը միլիոն տոլար ծախքով եւ կը բազկա - նայ 40 չէնքերէ : Վարչական կեդրոնէն զատ, զո - րանոցներ հաստատուած են 1500 դինուորներու համար, ինչպէս եւ սրահներ, ճաշարաններ, մթե - րանոցներ եւն. : Ամէնէն կենսականն է հաղորդակ - ցութեանց չէնքը, ուր ռատարի դործիքներ տե - դաւորուած են, ժամը ժամին տեղեկութիւններ առնելու համար արեւմտեան Եւրոպայի օդանա - ւային չարժումներու մասին, Ջուիցերիայէն մին - չեւ Պալթիկ ծով :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը, Սըրրի փաշա, հը - բաժարեցաւ, 18—20 օր պաշտօնավարելէ ետք : Պատճառները չեն պարզուած տակաւին :

500 ԹՈՆ ԿԱՐԱԳ պիտի դայ Ֆինլանտայէն :

ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ սենտիքան որոշեց չգոր - ծադրել պարտադրուած գիները : Կառավարու - թիւնը անխախտ կը մնայ իր որոշման վրայ : Հա - րիւրաւոր քննիչներ կը պատին խանութները , տուգումներ կատարելու համար :

ԹՈՒՆՈՒՔԻ կառավարութեան ընդհ. քարտու - ղարը Փարիզ եկաւ, բերելով դահլիճին ծրագիրը՝ բարենորոգումներու մասին : Թունուզ կարգ մը կարեւոր փոփոխութիւններ կ'առաջարկէ :

ԱՒՍՏՐԻՈՑ խորհրդարանը որոշեց ներում չը - նորհել բոլոր նախկին նախկիններու : Բացառութիւն կը կազմեն միայն պատերազմի ոճրագործները : Օգտուողներուն թիւը կը հաշուեն 15—25.000 հո - գի :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ չահեցաւ իտալացի Քոմո - փի, որ 1949ին ալ չահած էր :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒՆ

ԲԱՇԿԱՊԵՏ Պ. ՔՕԼՕԼԵԱՆԻ ՑԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի գերք մը, որ կ'ուսուցանէ ի՞նչ - պէս կարճ տալ երախային, ի՞նչպէս հագուեցնել , ի՞նչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ :

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր.) , արտասահման 1000 ֆրանք : Դիմել Ցառաջ հաս - ցէով :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրի - կուն, Տէսկիի զովասուն անտառին մէջ, Café Fargueի եռեւը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու :

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ. ԱՑՎԱՋԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ :

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաու ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիչառէն : Վերադարձ ժամը 9.30-ին : Գիները ժողովրդական : Երթեւեկ 100 Ֆր. :

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսկին :

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Կոմիտէին , Ցուլիս 27ին :

×

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՑԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Ցուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կո - միտէին : Ժամը 3ին, այլ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ Շիւրմին : Գեղարուեստական բաժին, երգչա - խումբ եւ բարձրախօս :

Կը խօսին ընկերներ Մ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ուտելիք եւ խմելիք աժան գիներով :

Մոնփառնասէն կառախումբ առնել եւ իջնել Շա - վիլ : Փոն տը Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէ - ին, մասնակցութեամբ Կապ. Ռաչէի եւ Նոր Սե - րունդի : Այս կիրակի ամբողջ օրը, Hôtel Beauséjourի ծառախիտ պարտէզը, Rue Favantineի մէջ :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ԿՐՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը, Beauregardի անտառին մէջ, այս կիրակի ամբողջ օրը :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱՄ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Օթօքարի մեկնումի առաւօտեան ժամը ճիշդ 7ին եւ 8ին :

Մանրամասնութիւնները տեսնել տեղական յայտարարութեան մէջ :

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Համախոբերդեղիական մի - ութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ վի - նաթիէի մօտ, Փարք տը Փարիի մէջ :

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ, գիները դիւրամատչելի : Ընտանեկան ընկերային դուարթ մթնոլորտ : Խմբական երգեր, արտասանութիւն - ներ, պարեր եւ ուրիչ շատ մը հաճելի անակնկալ - ներ :

Մուտքը ազատ է

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ԳՆԵԼ

„ԱԶԴԱԿ„ ՕՐԱԹԵՐԹԻ

25ամեակին նուիրուած մեծածաւալ բացառիկը

Մօտ 140 էջ, զեղատիպ կողք , մասնաւոր թուղթի վրայ :

Պատրաստուած նշանաւոր ծաղրանկարիչ Տի - րան Ամէմեանի կողմէ : 200է աւելի նկարներ, մա - քուր տպագրութիւն նոր տառերով եւ ճաշակաւոր դասաւորումով :

Անոր մէջ պիտի գտնէք լիբանահայ դաղութի 25 տարուան կեանքին համապատկերը, ազգային, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, ա - ռողջապահական, մարզական եւայլն :

Մասնաւոր բաժին մը յատկացուած է վերջին 25ամեակի ընթացքին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր գաղութներուն ունեցած կարեւոր մահերու :

Այս բազմաշխատ եւ անշահախնդիր հրատարա - կութեան իրենց մասնաւոր աշխատակցութիւնը բերած են Սփիւռքի գրեթէ բոլոր հայ մտաւորա - կանները եւ գրագէտները ինչպէս նաեւ «Ազդակ»ի աշխատակիցներն ու թղթակիցները :

Գինն 500 ՖՐԱՆՔ :

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, **51 Rue Mr. le Prince:**

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չա - բաթ ժամը ճիշդ 20ին, Ահարոնեան ակումբը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդ - ներէն որ երբ հասցէ կը փոխեն, չմոռնան միասին ղրկել ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՑԷՆ :

Նոյնը կը խնդրենք այն բաժանորդներէն որոնք օդափոխութեան կ'երթան :

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի 50 ֆրանք ղրկել, արձակուրդի համար՝ 100 ֆրանք :

Թիւրիմացութիւններ կը պատահին, երբ հին հասցէն ղրկուած չըլլար : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած է արձանագրութիւնը Վենեսիկի Մու - րատ Ռափայէլեան վարժարանի 1952—1953 տա - րեշրջանին :

Վարժարանը կ'ապահովէ հայ տղուն տոհմային դաստիարակութիւն եւ կը բանայ անոր առջեւ հա - մալսարանի դռները :

Պայմաններու եւ ուրիչ մանրամասնութիւննե - րու համար դիմել տեսչութեան :—

Direction du Collège Arménien Moorat - Raphael . Ai Carmini , Venise (Italie) :

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրա - պարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ , autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան :

Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave : Շատ յարմար գին : Երեք տարուան պայ վերանո - րոգելի : Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ : Tél. Sarcelles 49 , (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3) : Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ :

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՈՐ . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիլաքին

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ . . . համեղի մթնոլորտի մը մէջ

Ելէք métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette եւ

24, RUE ST. LAZARE

Ձեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է : Առողջապահա - կան լաւագոյն պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միայն որ գոհա - ցնում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին : Թող հայ տնտիկինը չըսէ թէ ածա՛ն օշարակ կը գնէ, իր տղոց համար ըլլալուն : Ոչինչ այնքան վտան - գաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը : Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց ա - ռողջութիւնը : Առաջնակարգ ու սքանչելի « ՇԻ - ՐԱԿ» Օղին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌ - ՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէ՛ն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը :

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՁԵՐ ԳԱԻԱԹԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՁԱՓՐԵԱՆ

184, Rue Noisy le Sec, Bagnolet

Մաքուր եւ արագ սպասարկութեամբ ձեզի կը հայթայթէ թէ արեւելեան եւ թէ ֆրանսական ա - մէն կարգի նպարեղէնները :

Métro Mairie - Lilas Հեռ. Avr. 58-11

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Դին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Mercredi 23 JUILLET 1952 Չորեքշաբթի 23 ՅՈՒԼ·

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6820-Նոր շրջան թիւ 2231

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՂՔ ԼՌՈՒԹԻՒՆ

Որո՞ւ դիմենք, ո՞ր սուրբին ապաւինինք», որպէսզի կարելի ըլլայ որեւէ առոյգ տեղեկութիւն ստանալ մեր մինուճար հայրենիքի մասին:

Զարաչուք լուրեր կը հոլին պաբբերաբար, ինչպէս այս անգամ:

Կա՞յ վաւերական աղբիւր մը, որ կարենայ լուսաբանութիւն մը հաղորդել:

Անշուշտ ամէն բան դաղտնի չի մնար: Եղերական դէպքերու մասին տեղեկութիւններ կը հասնին ամիսներ, յաճախ տարիներ ետք:

Ինչո՞ւ այսպէս պիտի ըլլար, երբ լեզուներն ու անթելը օրն ի բուն կը բանին, տասն անգամ կրկնելու համար սովորական իրողութիւններ:

Մեր քարոզչական չոայլաբանութեանց համա՞ր հաստատուած է «Կուլտուրական Կապի Ընկերակցութիւնը»:

Կազդուրիչ, բաբենեան լուրերուն հետ, ինչո՞ւ ուղղակի նոյն աղբիւրէն պիտի չիմանայինք վրդովիչ պարագաներն ալ:

Երեւանի թերթերը իրենք մանրամասնօրէն կը նկարագրեն պարբերական «մաքրագործումները» (լիկւիդացիա): Յաճախ աւելի բաց կը խօսին երկու կեդրոններու՝ Մոսկուայի եւ Թիֆլիսի պաշտօնաթերթերը:

Արդ, անոնք որ տարիներէ ի վեր երդումնապատառ կ'ըլլան, իրենց հաւատարմութիւնը ապացուցանելու համար Երեւանի հանդէպ, որեւէ պարտականութիւն չունի՞ն:

Եթէ ունին զանազան կապեր եւ միջոցներ՝ օրին իմանալու համար անցուդարձը, ինչո՞ւ չեն օգտագործել դանոնք:

Հայրենադաւութի՞ւն դործած կ'ըլլան, եթէ հայրենիքին դժբախտութիւններն ալ հաղորդեն, ինչպէս երկրաշարժ մը կամ ողողումներ պատահած տեղն:

Հայրենասիրութեան ո՞ր մտահոգին, ո՞ր հանդամանքին մէջ դրուած է չեմոր հնչեցնել եւ թմբուկ զարնել, երբ յաջողութիւն մը կ'արձանագրուի· բայց քար լռութիւն պահել՝ վրդովիչ դէպքերու առթիւ:

Շաբաթներ առաջ քամինելի ցանկ մը հրատարակեցինք, 1920էն 1940 «անհետացած» դէմքերու մասին, օգտուելով Լրագիր աղբիւրէ մը:

Այդ ցանկին մէջ կ'երեւային աւելի քան 250 ծանօթ անուններ, — միայն գլխաւորները հաշուելով:

Ոչ մէկ արձագանգ՝ նոյնիսկ «Էկոք» համարուած մամուլին մէջ:

Այդ «անհետացածներն» ալ հայրենիքի զաւակներ չէի՞ն: Տարիներով փառաբանուած արժէքներ չէի՞ն:

Եթէ նոյնիսկ 10 —20 հոգի ըլլային, պարզ յիշատակութեա՞ն ալ արժանի չէին:

Ինչո՞ւ կուսակցապար աչքով դիտել ամէն բան, երբ սիւնակներ կը տրամադրուին հասարակ հաճի - աղաներու կամ աղնուապայլ տիկիններու մահուան առթիւ:

Ի՞նչ կը շահին հայրենիքն ու տարադիր բազմութիւնները, այս համատարած կեղծիքի, անտարբերութեան, քար լռութեան «դիւանագիտութեամբ»:

Այսպէ՞ս էինք երէկ, երբ այնքան բամբասուած հայկական Պոլիսն անդամ ձայն կը բարձրացնէր, արիաբար կը բողոքէր՝ ցարական բռնութեանց դէմ:

Այն առեն պայքար կը մղուէր նոյնիսկ տեղին վրայ, օրինական միջոցներով:

Այսօր այդ իրաւունքէն ալ զրկուած է Հայաստանը, ինչպէս այն բոլոր երկիրները որ կը հեծեն բոլշեւիկեան ահուսարսափին տակ:

Միայն այս պարագան բաւական չէ՞ր, որպէսզի Հայկական Արտասահմանը մէկ ճակատ կազմէր, դոնէ իր վրդովումը յայտնելու համար կատարուած բռնութեանց առթիւ: Գոնէ առոյգ տեղեկութիւններ քաղելու համար անցուդարձի մասին:

Ո՞յս է միութեան դիծը հայրենիքին եւ տարագիր բազմութեանց միջեւ ...

Շ·

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

1571ի ՕՐԻՆՔՈՎ ...

«Կարմիր աւազերէյը» կը չարունակէ զրաւեցնել Անգլիոյ հանրային կարծիքը:

Երբ կառավարութիւնը ձեռնթափ եղաւ, օրինական պատճառներով, չատեր առաջարկեցին բարեկամական յորդորներ ուղղել, Տօքթ· Հ· Ճոնսընի, որպէսզի կարճ կապէ քաղաքական գործունէութիւնը:

Անօգուտ: Քէնթըպրիի աւազերէյը այժմ աւելի եռանդով կը չարունակէ իր քարոզութիւնները, իբրեւ ուղեկից Լենին - Սթալինեան վարդապետութեան:

Այսպէս, անցեալ օր տարով մը խօսեցաւ Մայր-եկեղեցւոյ բեմէն, բողոքելով մանրէական պատերազմին դէմ:

Եւ քանի որ Զինաստանէն կուգար, հեղինակաւոր չէչո մը դրած էր իր քարոզին մէջ:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ՝ բեմ բարձրացած ատեն, բարեպաշտ կին մը թեւէն քաշեց, որպէսզի վար իջնէ: Բայց ժամկոչները միջամտեցին, եւ «Կարմիր Աւազերէյը»ը կրցաւ խօսիլ:

Ասոր վրայ, չատ մը հաւատացեալներ դուրս ելան:

Այս արարքին վրայ, մամուլը աւելի սաստկացուցած է պայքարը:

Եւ սակայն, «ճար չկայ»,— կ'ըսեն օրէնսդէտները: Նոյն իսկ եկեղեցական գործերու պատասխանատու վարիչները:

«Բեմը իրն է· ինչ ուզէ կը խօսի, կը բաւէ որ չխախտէ սրբազան կարգերը եւ ծուռ վարդապետութիւններ չքարոզէ»:

Աւելի գօրաւոր պատճառաբանութիւն մը· — «Համաձայն 1571ի օրէնքին, կղերական մը իր պաշտօնէն կրնայ զրկուիլ երբ քարոզ խօսի Անկլիքան Եկեղեցւոյ ժամադրքին դէմ: Եւ կամ, երբ, Եկեղեցւոյ կանոններուն հակառակ վարդապետութիւն մը քարոզէ եւ եպիսկոպոսին առջեւ հանուած ատեն զղջում չյայտնէ: Այս պարագաներէն դուրս, ազատ է ամէն ինչ խօսելու»:

Եւ բանավէճը կը չարունակուի:

Ջերմեռանդ հաւատացեալներ կ'ազդակին.

— Ուրեմն Անկլիքան Եկեղեցին կրնայ դադրեցնել համայնավարութիւն քարոզելու: Եթէ Եկեղեցւոյ վարիչները չեն կրնար հակազդել, մենք աչխարհականներս կը սորվեցնենք թէ ի՛նչ կարելի է ընել:

Կրնա՞ք լուծել այս հանելուկը: Վ.Ա.Հ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն հաղորդուած դէպքոյէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (21 Յուլիս)· —

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը հեռագրէ թէ Սերովբէ վրդ· Մանուկեանի հանդանակութեան կոնդակը ուղարկուած է Սիոն եպիսկ·ի, Պուէնոս Այրէս:

«Սերովբէ վարդապետի Եւրոպայի թեմի Հայրապետական պատուիրակ նշանակման կոնդակը կ'ուղարկուի ձեզի, նաեւ ձեր հարցերի պատասխան դրութիւնը»:

× Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ վրդ· հեռադիր մը եւ նամակ մը ուղղելով, կը տեղեկացնէ թէ իր հանդանակութեան ձեռնարկը յաջող կ'ընթանայ: Կը յուսայ որոշուած ժամանակամիջոցին լրացնել գայն եւ վերադառնալ Փարիզ:

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Աւելի օր բացուեցաւ կենսալուծութեան (biochimie) համագումարը՝ Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ աչխարհի ամէն կողմերէն հասած գիտնականներու:

Պատուիրակներուն մէջ կը դտնուի հանրածանօթ հայ քիմիագէտը, Պ· Մանասէ Սեւակ (Մ· Նահանդներէն), անդամ ամերիկեան վեց քիմիադիտական միութեանց եւ ուրիշ ընկերակցութեան: Երէկ պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու հայ գիտնականը (բնիկ Սսեցի), որ ոչ միայն անխոնջ պրպտող մըն է, այլ եւ հեղինակ չարք մը հրատարակութեանց: Ջերմապէս կը հետաքրքրուի նաեւ հանրային կեանքով:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԱԶԵԼԻ ԾԱՆՐԱՑԱՒ ՊԱՐՍԿԱՎՕՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ընդդիմադիրները վար առին վարչապետը

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ.— ՁՈՀԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ ԿՐ ՀԱՃՈՒԻ 4—500.— ՏՕՔԹ· ՄՈՍՍԱԴԵՂ ԿՈՒԼԱՑ, ԿՐ ՄԱՐԻ, ԵՒ ՆՈՐԷՆ ԿՐ ՍՏԱՆՁՆԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Յուլիս 21 թուականով.—

Կացութիւնը ծանրացաւ մէկ օրէն միւսը: Ազգային ընդհարումներ տեղի ունեցան ընդդիմադիրներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ: Առաջին առթիւ սպանուեցան 50 հոգի, թերեւս աւելի: Տօքթ· Մոսսատեղ իր բնակարանին պատշգամբը ելլելով, ողջունեց խանդավառ բազմութիւնը որ կ'աւետէր թէ վար առնուած է վարչապետը, Զաւամ Սալթանէ, հազիւ հինգ օր պաշտօնավարելէ ետք: Այս առթիւ ըսաւ, արտասուալից աչքերով·

— «Կ'ողջունեմ ազգը: Ձեր զոհաբերութիւնը փրկեց երկիրը: Կ'ուզէի որ ես սպաննուած ըլլայի փոխանակ այսքան անմեղներու»:

Ցետոյ մարեցաւ եւ նեղս փոխադրուեցաւ:

Զաւամ Սալթանէ հրաժարեցաւ, տեսնելով որ պիտի չկրնայ խափանել ըմբոստութիւնը: Այսօր 3000 հոգինոց բազմութիւն մը փորձեց կրակի տալ իր բնակարանը: Ցուցարարները, կ'աղաղակէին·

— «Սպաննեցէ՛ք դաւաճանը»: Զօրքը հարկադրուեցաւ կրակ բանալ, սպաննելով երեք հոգի:

Մթնոլորտը ելեկտրականացաւ իրիկուան դէմ, խուճապի մատնելով մայրաքաղաքը: Հրացանաձգութեան ձայներ կը լսուին: Հարիւրաւոր ցուցարարներ կը չրջին փողոցներուն մէջ, անարգական կանչեր արձակելով նոյնիսկ Շահին դէմ: Քարկոծուեցան այն սպակեվճղակները ուր վհատպետին եւ արքայական դերդաստանին լուսանկարները ցուցադրուած էին:

Հրասայլեր, զրահապատ կառքերու հեծելազօրք չրջեցան փողոցներուն մէջ, ցոյցերը խափանելու համար, երբ հազարաւոր ընդդիմադիրներ մտն կուգային, թշնամական կանչեր արձակելով եւ իրենց հաւատարմութիւնը յայտնելով Տօքթ· Մոսսատեղի:

Միեւնոյն առեն ընդհ· զօրձադրալ յայտարարուած ըլլալով, սովորական կեանքը կանգ առած էր: Ոստիկանութեան միջեւ ընդդիմադիրներուն եւ հանրային ապահովութիւնները: Իրավիճակը կը հաւատան թէ արմնալի յեղափոխութիւն մը պիտի պայթէր, եթէ Շահը վերջին պահուն չընդունէր Զաւամ Սալթանէի հրաժարականը, հակառակ իր կամքին:

Ծանր դէպքեր պատահեցան նաեւ Ապատանի մէջ: Կ'ըսուի թէ ուրիչ հարիւր հոգի սպաննուած են զանազան քաղաքներու մէջ:

Միչ ամբոխը կը փորձէր խորհրդարանին վրայ յարձակիլ, Հոսէյն Մաքի, Ազգ· Ճակատին վարիչը, աւետեց թէ Զաւամ Սալթանէ հրաժարած է եւ թէ վաղը սուզի օր պիտի յայտարարուի, խռովութեանց զոհերուն համար:

Այժմ կը սպասուի Տօքթ· Մոսսատեղի նոր դահլիճին կազմութեան:

Առտուն կանուխ ոստիկանութիւնը եւ զօրքը արտակարգ ճիգեր փորձեցին, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Ամէնէն ծանր կորուստները պատահեցան երբ զօրքը կրակ բացաւ: Շատ մը ցուցարարներ հրասայլերուն վրայ բարձրացան, եղբայրակցելով դինուորներուն հետ:

Ազգ· Ճակատին վարիչները յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, հրաւիրելով ժողովուրդը նոր դործադուլ յայտարարել եւ ցոյցեր սարքել: Այս առթիւ կը չեորհաւորեն ժողովուրդին քաջութիւնը՝ դերադանց ուժերու դէմ:

Ամէնէն ծանր դէպքն էր Խորհրդարանի հրապարակին ճակատամարտը, ուր քանի հոգի սպաննուեցան եւ աւելի քան հարիւր հոգի վիրաւորուեցան: Զօրքը եւ ոստիկանութիւնը հրասայլեր, հրացաններ, սուիններ եւ արտասուարեր կազեր դործածեցին, որպէսզի ամբոխը չկարենայ խորհրդարան մտնել: Ցոյցերու պահուն չատեր կ'ապաղաչէին·— «Հանրապետութիւն կը պահանջենք»:

Զինուորական օդանաւեր սաւառնեցան խռովեալ վայրերուն վերեւ: Օդաչուներուն յանձնարարուած էր կրակ բանալ, եթէ կացութիւնը ծանրանար: Շահին եղբայրը կառքով կ'անցնէր ցոյցի մը պահուն: Լսին թէ ծանրապէս վիրաւորուած է, բայց յետոյ հերքուեցաւ այս լուրը:

Ամերիկեան դործակալութիւն մը 300 — 500 կը հաչուէ սպանեալներուն թիւը:

Զաւամ Սալթանէի հրաժարումը հաստատուեցաւ աչքունի նախարարութեան կողմէ, երբ վարչակարը դուրս կ'ելլէր պալատէն: Ամբոխը կը մռնչէր·

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՑՈՑ ՔԱՂԱՔ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
Գ. ԵՒ Դ. ԴԱՐՈՒՆ

(ՀԱՄԱՁԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ, 11 ՅՈՒԼԻՍ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գաղերիոս երկիցս կը բախի Պարսից հետ Մի-ջագետքի մէջ եւ կը պարտուի: Դիոկղետիանոս, որ կարգադրելով Եգիպտոսի գործերը, վերադարձած էր յաղթական Անտիոք, կը պարսաւէ խստիւ Գաղերիոսի պարտութիւններուն համար: Ան կը խնդրէ կայսրէն արեւմտեան զօրք, իր պատիւը վերականգնելու համար: Կը սառնայ բանակ մը Իլլիրեան զօրքերէն: Ի՛նչնչի Հայաստան, առաջ-նորդուած Հայերէն: Ծպտուած ինչպէս կադամ-բասճառ՝ կը լրտեսէ պարսկական բանակը, որ դետեղուած էր Բասէնի մէջ: Ցաջորդ առաւօտը կը գործէ յանկարծական յարձակում, արքայական բանակին վրայ Ոսխա քաղաքին առջեւ, կը խորտակէ պարսկական ուժը, կը տիրանայ արքայական ճամբարին: Ներսեհ մազապուրծ միայն կը փախչի Պարսկաստանի խորքը: Անկէ դեսպանութիւն կ'ուղարկէ խնդրելու, ամէն գնով խաղաղութիւն եւ դերեզմանէ: Իր ընտանիքը ինկած էր Հռոմայեցւոց ձեռքը դերի: Դիոկղետիանոս կը պահանջէ Հայաստանի հարաւակողմեան հինգ նահանգները եւ Հայաստանի եւ Վրաստանի դերիշխանութիւնը: Ներսեհ կը դիմանի: Այսպէս Տիրան կը վերադառնայ երկիր, կը հրաժարի գահէն ի նպաստ իր Արշակ որդւոյն, որ թագ առած Դիոկղետիանոսէն՝ կը հանի Հայաստան եւ կը տիրանայ երկրին:

Մեծ Հայաստան կորնչուցած էր հարաւէն հինգ նահանգներ, Ծոփք, Աղձնիք, Անգեղ տուն եւայլն: Հիւսիսէն՝ Գուգարաց աշխարհը միացուած էր Վրաստանի եւ Արեւմուտքէն Ուտի եւ Արցախ՝ Ադուանից: Այս բաժանումի մասին ունինք պետրոս Պատրիկիոսի մէկ հատուկտորը. կ'ըսպատուէր մանրամասնութիւններ փաւստոսէն, անոր նկարագրութիւնը չպատուած է. հատակոտորներ ասկէ կը գտնենք Դ. 50 դլուխին մէջ, բազմօք փոփոխուած, զոր հարկ է վերականգնել:

Տիրան (համաձայն Տրդատի, հաւանօրէն նահանգութեամբ Տիգրանի) կը սպասուէր որ իր թագաւորութեան տասնամեակ բլլալը խոստով. բայց կրնայ մտածուիլ, որ իր անդրանիկ որդին բնական կամ բռնական մահուամբ վախճանած բլլալ, եւ այսպէս թագը անցած կրտսերագունին, որ Արշակ կը կոչուէր: Սա է որ իր դաշնակիներէն փախցուած արեւմուտք՝ յանձնուած է Լիկինիոսի խնամքին, ինչպէս կ'ենթադրէ Ագաթանգեղոս ի մասին «մանկիկ Տրդատի»:

Այս Արշակ Բ., որ նոյնացուած է Արշակ Գ.ի հետ, դահ նստաւ 297ին եւ վախճանեցաւ իբր 338)9ին: Ցաղագութեան դաշինքը, որ կնքուած էր 297ին, տեւեց մինչեւ 340: Պատերազմները դադրած էին Պարսից եւ Հռոմայեցւոց մէջ, ասոր հետեւութեամբ խաղաղած էր Հայաստան: Փաւստոս կը վկայէ թէ Արշակի օրով ծաղկած էր երկրին տնտեսութիւնը, ասով աշխարհաշինութիւնն եւ մարզաշատութիւնը: Այս խաղաղութիւնը վրդովեցաւ 312ին, կարճ ժամանակով մը, երբ Մաքսիմինոս Դաժա բախում մը ունեցաւ քրիստոնեայ Հայոց հետ եւ պատերազմ: Այս պատերազմի արձագանգն է ինչ որ կը պատմէ Փաւստոս, դժբախտաբար չատ խանգարուած բնագրով պահուած, որուն համեմատ յաղթական Հայերը Վասակ Մամիկոնեանի առաջնորդութեամբ մինչեւ Անկիւրիա յառաջացան: Այս դէպքէն վերջն է, որ Գնել եւ Տիրիթ, որոնք Հռոմայեցւոց քով պատանդներ էին, հայրենիք վերադարձան: Գնել կը նուիթեան առաւ Անդովկ Սիւնեաց դուսորը, դեղեցիկ փառանձեմը: Տիրիթ աչք ունենալով փառանձեմին՝ քսութեամբ դրդռեց թագաւորը, որ բռնայնիլ Գնելը: Այնոր սպանութենէն ետքը այրի փափկանձեմը կին առաւ Արշակ: Ասով կը բարձրանայ այն անհեդեդութիւնը, թէ Արշակ Գ. երկու բնոջ տէր եղած բլլայ, Ողոմպիադի եւ փառանձեմի:

315ին Մեծն Կոստանդիանոս հրամանագիր մը հանեց, որով ապահարկ կը հրատարակէր «Արշակ Հայոց թագաւորի» սեփական այն հողերը, որոնք կը գտնուէին հռոմէական սահմանէն ներս, այսինքն այն նահանգներու մէջ, որոնք 297ին միացուած էին հռոմէական պետութեան: Այս հրամանագիրը նորոգուած է ապա, 350ին, Արշակ Գ.ի համար:

Արշակ կառոյց Արտագերս բերդը: Ինքն է նաեւ, որ չէնեց Արշակաւանը, այն մարզաշատութեան տարիներուն, որ սակայն զոհ գնաց կեղհեւանդութեան համաճարակին:

Արշակ Բ.ի թագաւորութեան վերջին տարիներուն, որ կ'իյնայ Կոստանդիանոս Բ.ի առաջին տարւոյն, կ'երեւայ թէ նախարարներուն եւ թագաւորին միջեւ անհամաձայնութիւն մը տեղի ունեցած է, որուն հետեւութեամբ խնդրուած է կայսեր միջամտութիւնը: Այս մասին ակնարկութիւն մը ըրած է Ցուլիանոս իր ճառին մէջ, ուղղուած կայսեր, ուր կ'ըսուի, թէ կայսրը հաշտեցուցած է երկու կողմերն ալ:

Այս Արշակ պէտք է ունեցած ըլլայ թագաժառանգ որդի մը Տիրան անուն, վասնզի Արշակ Գ. կը ներկայացուի նոյնպէս որդի Տիրանի, ուստի թոռն Արշակ Բ.ի: Ինչպէս Արշակ Բ. եւ Արշակ Գ. միացուած են փաւստոսի պատմութեան խմբագրութեան մէջ, նոյնպէս միացուած են Տիրան Ա. եւ Տիրան Բ.: Վերջինս թագաւորած ըլլալու է ընդ մէջ 339)40 — 349)50 տարիներու, երբ Հայոց եպիսկոպոսապետն էր Ներսէս Մեծ, յաջորդն Ա. Բրուսակէսի:

Արշակ Գ., որդի Տիրան Բ.ի, դահ բարձրացաւ 350ին: Այս տարւոյն Կոստանդիանոս Բ. կը դտնուէր Կեսարիա, ուր հրաւիրեց իրեն քով Արշակը, վերահաստատելու բարեկամական յարաբերութիւնները երկու երկիրներուն մէջ: Այս նը պատակով կայսրը փեսայացուց Հայոց թագաւորը կայսերական արքունիքին, անոր կին տալով հանդուցեալ կայսեր՝ իր եղբօր Կոստասի, Նշանածը, առաքինի Ողոմպիադա, որմէ ունեցաւ Արշակ Պապ թագաժառանգը: Ինչ որ կը պատմէ Փաւստոս ի մասին Արշակ Գ.ի եւ Պապի ճշդիւ կը համաձայնի Ամմիանոս Մարկեղինոսի պատմութեան հետ: Արշակ մնաց բարեկամ Հռոմայեցւոց: Բայց Հռոմայեցիք 361ին, երբ պարտուեցաւ Ցուլիանոս Ուրացող եւ Ցովիաննոս հարկադրուեցաւ կնքել Շապուհ Բ.ի հետ ամօթալից հաշտութիւնը, Արշակ Գ. եւ իր երկիրը, ինչպէս նաեւ 297ին Հայաստանէն խլուած նահանգները, Թողուցին Սասանականին ուսը: Թագաւորը կալանաւորուեցաւ եւ սպաննուեցաւ (ըստ Ամմիանոսի) կամ նետուեցաւ Անյուշ բերդն եւ ինքնասպան եղաւ (367):

Գահին վրայ յաջորդեցին հռոմէական հովանաւորութեամբ Պապ (369—374) եւ Վարազդատ: Վերջինս վտարուեցաւ Մանուէլ Մամիկոնեանէ եւ թագաւորեցին Արշ. Դ. եւ Վաղարշակ, Պապի որդիները: 385ին Պարսիկը թագ կապեց Խոսրով Գ.ին եւ բազմաճեռն բանակով ուղարկեց Հայաստան: Արշակ Դ. հարկադրուեցաւ ապաստանիլ Հռոմայեցւոց: Սոյն տալու համար նոր պատերազմէ Հայաստանի չուրջ, առաջարկեց Պարսիկը Թէոդոս Ա.ի բաժնել Հայաստանը Պարսից եւ Հռոմայեցւոց մէջ: Համաձայնեցան երկու կողմերը: Խոսրովի բաժին ինկաւ երկրին չորս հինգերորդականը. Արշակ ստացաւ մէկ հինգերորդականը (385):

Խոսրով Գ. թագաւորեց երեք տարի (384)5 — 387)8): Անծանօթ կը մնայ մեղի Արշակ Դ.ի մահուան տարին. ան գահին վրայ յաջորդ չունեցաւ. կառավարեցին երկիրը կոմսերը: Խոսրով Գ.ի մահէն ետքը մինչեւ 400 Պարսկահայաստանի վարչութիւնը մնաց Արտաւան հազարապետի ձեռքը:

Վռամշապուհ դահ բարձրացաւ 400)1ին եւ վախճանեցաւ 408)9ին: Պարսիկը յաջորդ չընտանկեց մինչեւ իբր 420. կը կառավարէր երկիրը մարզպան մը: Իբր 421ին պէտք է գահակալած բլլայ Արտաշէս, որուն կուտան պատմագիրները 6 տարի, ուստի վախճանած բլլալու է 427)28ին: Այնուհետեւ իշխեցին երկրին պարսիկ մարզպանները, 442)3ին անուանուած բլլալու է Հայաստանի մարզպան՝ Վասակ Սիւնի, որ անկէ յառաջ վարած էր «Վրաց մարզպանութիւնը»:

Այսպէս խմանալու է եւ ուղղելու է ինչ որ պատմած են Ղազար Փարպեցի եւ Մ. Խորենացի 385—400 շրջանի մասին:

Իմ նպատակս էր ներկայացնել Գ. եւ Դ. դարու Հայոց պատմութեան ուղիղ ժամանակագրութիւնը, որով միայն կարելի է համաձայնութեան բերել տոհմային աղբիւրներու ատանդած պատմական դէպքերը արտաքին աղբիւրներու հաղորդած տեղեկութիւններու հետ եւ վերականգնել իսկական Հայոց պատմութիւնը:

Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ

Քառեհ Եփիփ

Հայկ. կեանքին եւ անոր տառապանքին կամ չէնչող ապրումներուն մասնակից՝ ընտանի եւ քաղցրահնչիւն անուն մըն է Քառէն Եփիփ, զոր հայկակա արտասահմանի մամուլը կ'արձագանգէ յաճախ, տալով աւետարեր լուրեր համանուն ձեմարանի մասին:

Կենսագրական մանրամասնութիւններ չեմ դիտեր: Թուականներ բնաւ: Եւ հետաքրքրական ալ չէ, անպայման տեղեկանալ անոր կեանքի մասին, մանկութենէ երիտասարդութիւն, շրջապատով եւ դաստիարակութեամբ:

Ներկայացնելու համար իր ազնուական դէմքը, կայ ու կ'ապրի իր կենդանի դործը, որ կը դառնայ ներշնչումի մշտահոս աղբիւր ...

Մանաւանդ այս օրերուն, ուր մեքենական քաղաքակրթութիւնը անտարբեր է դէպի տրորուած անհատն ու համրանքները, որպիսին ենք մենք:

Քառէն Եփիփ մեծ մարդասէր Տոքթ. Լեփսիուսի գործակից՝ դանիացի աղջիկ մը, իր կնոջական սրտի խոյանքով դիմաւորեալ՝ Միջին Արեւելքի ամէնէն դժբախտ եւ եղերական շրջաններէն կը հաւաքէ մեր ահաւոր Եղեռնապատումի մնացորդացը: Եւ իր ապահով երդիքին տակ կը պատսպարէ զանոնք:

... Անապատի Սպանդանոցէն կուգային չաթերը, վտիտ սարսափահար մանուկներ եւ որբեւայրիներ, որոնք տեսեր էին քամահելի վայրագութիւններ...

Մին Եփիփ ջերմեռանդօրէն գործի կը լծուի: Իր սրտի հարուստ դանձերուն հետ նիւթական միջոցներն ալ անխնայ ի սպաս կը դնէ այս մեծ առաքելութեան:

Եւ կը կազմակերպէ մեծ ընտանիք մը, որուն հետ թէեւ արիւնի եւ մսի կապակցութիւն չունէր. բայց հոդիի եւ սրտի միացումը աւելի հզօր եղաւ եւ զօրեց պաշտպանեալներն ու պաշտպանը յաւիտենական բարեկամութեան տուեալներով:

Իր վսեմ գործին հետ կապ նուիրումի աննման դեղեցկութիւն եւ քրիստոնէական անչահախնդիր ոգի:

Դեռ վերջերս Հալէպէն թղթակից մը կը դրէր «Ցառաջ»ի մէջ.— Ան իր կրօնքը չպարտադրեց իր հովանաւորեալներուն, ինչպէս կ'ընեն սովորաբար չատ մը որբանոցներ, հաստատութիւններ, կարծէք սակարկելու համար այն կտոր մը չոր հացը՝ զոր կուտան որբին ու որբեւայրիին, յանուն քրիստոնէութեան:

Ընդհակառակն, ինքն ալ մտաւ Հայաստան եայց հնադարեան եկեղեցիէն ներս, ուր ամէնէն պարզ եւ ամէնէն սրտառուչ պաշտամունքը կայ:

Սիրեց արիւնով նուիրագործուած Հայրն ժամը, հաղորդուեցաւ անոր սրբութեանբաժակէն: Եւ իր մարմինը իբրեւ անթառամ հաւատք հայկական ծէսով հայ դամբարանին մէջ անփոփուեցաւ: Այնուչտ օր մը Հայկազնեան ընտիր դաւակներու կողքին հայ Պանթէոնին մէջ տեղաւորուելու համար:

Երջանկայիշատակ Օր. Եփիփի մեծ սիրոյն եւ անկաշառ հոգիին ամէնէն խօսուն ապացոյցը իր վերջին կտակն է, որուն չնորհիւ եւ իր հայասէր բարեկամներու նուէրներով հիմը դրուեցաւ հայկական մշակոյթի լուսեղէն ոստանին՝ նոր ձեմարանին:

Այդ կրթարանին չինութեան եւ զարգացման անտարբեր չմնաց նաեւ ուսումնասիրող հայ կինը՝ չնորհիւ Հայ Օ. Միութեան կեդրոնին, որ լայնօրէն բացաւ իր գրոջական ձեռքը, ինչպէս միշտ:

Այսպէս ազգային միահամուռ չանքերով բարձրացած ձեմարանը փարոս մը կ'ըլլանայ Սուրիոյ բազմահազար հայութեան համար, հետզհետէ բարգաւաճելով:

Դանիոյ իմաստուն դաւակը անձնուիրաբար ծառայեց մեծ անցեալով պզտիկ ազգի մը ջարդ ու փշուր դաւակներուն: Անոնց մէջ դասաւ իր ըմբռնումներուն համապատասխան գոյր ոգի՝ ընդունակ՝ բարձր խոհերու եւ սիրահար լոյսի ու գաղտուածեան:

Ան չուզեց կրել միմիայն առաքինի եւ գթառատ բարերարի մը անունը:

Այլ բաղձաց յաւերժութեան անթաղչամ պսակին որ կը զարդարէ իր պայծառ ճակատը մարդոց եւ Աստուծոյ առջեւ:

Ահա իր բաբախուն գործին համառօտ դիծերը, պարզ բայց լուսաքանդակ:

Այսչն անգամ երբ Սփիւռքի մամուլը կը կրկնէ այս սիրանուէր օտարուհիին հեչտալուր անունը՝ հայ սիրտերը կր բերկրին անխառն հրճուանքով եւ երախտագիտութեամբ կր յիշեն համանուն հաստատութիւնը, Քառէն Եփիփ ձեմարան, որ կանգնած է անապատի արիւնապանդ տարածութեանց վերեւ, իբրեւ յաղթական յուշարձան, իբրեւ նոր վկայարան Հայկեան սերունդներու յարատեւութեան:

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

ՄԻՇՏ ԿԸ ԳԱՂԹԵՆ

Քանի ազգերէ բաղկացած յանձնախումբ մը կ'աշխատի հինգ միլիոն բնակիչներ տեղափոխել Եւրոպայէն, կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ:

Յանձնախումբին նախագահը Պ. Ձիփսըն յայտնեց թէ երեք միլիոնը Իտալիայէն են:

Այս յանձնախումբը իր գործունէութիւնը սկսաւ Փետրուարին, երբ դաղթեցաւ ԻՐՕ: Անկէ ի վեր 49 հազար հոգի տեղափոխած է, որոնց 35 հազարը դէպի Մ. Նահանգները:

Պ. Ձիփսըն չուտով հարաւային Ամերիկայի երկիրները կր մեկնի, ուր կը յուսայ նոր վայրեր գտնել Եւրոպայէն գաղթողներուն համար:

Յանձնախումբը առաջին տարին պիտի փոխադրէր 100 հազար հոգի, միեւնոյն տարին պիտի համոզէր Արժանթինը որ մեկուսի 20 ազգերու յանձնախումբին:

Կոմիտէին 38 միլիոն տոլար յատկացուած էր առաջին տարուան համար, որուն 10 միլիոն տոլարը Մ. Նահանգները տրամադրած են:

Հոկտեմբերին դարձեալ ժողով պիտի դումարէ կոմիտէն ժընեւի մէջ, ապագայ դործունէութեան ծրագիրը կազմելու համար:

Ո՞Վ ՄԵՌՑՈՒՑ ՓԵԱԶԸՄ ԳԱՐԱ ՊԼՔԻՐԸ

*****

Ինչօնիւի եւ իր ընկերներուն դէմ համազարկը կը շարունակուի թուրք մամուլին մէջ: «Հիմմէթ» կը գրէ (12 Յուլիս).—

Այդ Ինչօնիւն էր որ արեւելեան ճակատի յաղթականին՝ Քեազըմ Գարապէքիր փաշայի մահուան պատճառ եղաւ: 1933ին էր, Գարապէքիր փաշայի բնակարանն էինք: Տունը շրջապատուած էր լրտեսներով. ոստիկանական հսկողութեան տակ էր: Փաշան նիւթական դժուարութեանց, թշուառութեան մէջ կը տառապէր. իր հիւանդ զաւկին բժիշկ բերելու, դեղ առնելու համարղրամ անգամ չունէր: Քանի մը օր առաջ իր կինը ծախած էր վերջին զոհարեղէնը եւ այդ ղրամով կը ջանար բուժել իր զաւակը:

Դէմը նստած էր իր նախկին թիկնապահը, որ մէկուց մը բաւ իրեն.

— Փաշա, պատմութիւնն ու ազգը չեն մոռնար ձեր մատուցած ծառայութիւնները, կուգայ ժամանակը եւ դուք կը վերապրաւէք ձեր արժանի դիրքը:

Փաշան խոհուն պատասխանեց.— Ոչ, ազգ մը կը կառավարեն անոնք որ այդ ազգը կը ճանչնան: Ես քառասուն տարուան մէկ չեմ ճանչցեր Իմմէթ փաշան եւ կարծեր եմ որ իր անունին պէս մաքուր մարդ մըն է: Իսկ ան խելքէ մաքէ չանցնելիք ճամբանելէ քալելով, պիս այս վիճակին բերաւ: Ես ի՞նչ երաւունքով կրնամ ազգին ծառայել...

Եւ եկաւ 1947 տարին: Այն նոյն Գարապէքիրը կը տեսնենք իբր Ազգ. Ժողովի նախագահ: Իմմէթ փաշան ալ Հանրապետութեան նախագահն է: Նորէն Գարապէքիրի տունն ենք, թիկնապահն ալ դէմն է եւ այս անգամ կը հարցնէ փաշային.— Փաշա, Իմմէթ փաշա անծանօթ մը չէրճեզի, ինչպէ՞ս եղաւ որ նորէն զործակցիլ սկսաք իրեն հետ եւ ձեր տառապանքները նորոգեցիք:

Գարապէքիր սա պատասխանը տուաւ.— Աթաթիւրք մեռած էր, երկիրը անոր մահով կրնար շատ վտանգաւոր կացութեան մը մատնուիլ:

Այդ օրերուն է որ Ինչօնիւ անձամբ դիմեց ինծի եւ զործակցութիւն առաջարկեց խոստացաւ ընդունիլ բոլոր տեսակէտները: Ես ալ ընդունեցի, իբր հայրենասիրական պարտականութիւն: Այնուհետեւ Իմմէթ փաշա ոչ իր խոստումները յարգեց, ոչ ալ իր ընթացքը բարեկարգեց: Կը յուսայի թէ օր մը կ'անդրադառնայ եւ կը սրբագրէ իր սխալները:

Հիմա ուեւ յոյս չունիմ այլեւս. միայն թէ, եթէ բաժնուիմ նորէն այս կուսակցութենէն եւ Իմմէթ փաշայէն, դայթակղութիւն պիտի ծագի: Այս կացութեան մէջ չուարած մնացած եմ: Երկիրը դէպի անդունդ կ'երթայ, իր սխալ ընթացքին հետեւանքով: Ահա թէ ինչու լնգլինքս կը նզովեմ»:

Քեազըմ Գարապէքիր այսպիսի ցաւերու մէջ անհետացաւ դնաց: Ուրիշ խօսքով, Իմմէթ փաշա անոր գերեզմանափորը եղաւ: Ալ որմէ կրնայ բարեկամութիւն ակնկալել:

ԿԱՐԴԱՑԱԾ ԵՒ ՁԱՐԳԱՑՆԱՑ
« Ց Ա Ռ Ա Զ » Ը

Գաղտնի գաղտնք

ՄԱՑԻՍ 28ի Ա.ՌԹԻԻ ընկեր Փիրայր Միսաք-եանի Պոսթընի մէջ խօսած անգլ.ճառը ամբողջութեամբ հրատարակուած է Մ. Նահանգներու խորհրդարանի տեղեկագրութեանց մէջ (Congressional Record-ի, Յունիս 17, Vol. 98, Թիւ 105, էջ A 3948 — 3949):

Էջ A 3939-ի վրայ հրատարակուած է Hon. John W. Mccormack-ի ճառը զոր խորհրդարանէ ականաւոր անդամը արտասանեց նոյն օրը: Հետզհետէ պիտի հրատարակուին նաեւ մեր միւս ընկերներուն ինչպէս եւ մեզի բաբեկամ Ամերիկացիներու ճառերը:

ՀԱՄԱՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Մ. Նահանգներու Հայր. Միութեան ԺԲ. ընդհ. ժողովը՝ դումարուած է Ֆրէզնոյի «Հայաստան» Քլմփին մէջ: Ներկայ եղած են 26 պատգամաւորներ եւ արտասահմանէն ներկայացուցիչներ: Երկու տարուան տեղեկագրէն կ'երեւայ որ Միութիւնը՝ Պէյրութի, Փալանճեան, Հալէպի Քարէն Եփէճ ձեմարաններու մէջ, նաեւ Յունաստան, Ֆրանսա կը պահէ ուսանողներ, որոնց համար յատկացուցած է աւելի քան 3000 տոլար: Օգնած է Գերմանիոյ, Պուլկարիոյ, Յունաստանի կաթուաիկներուն: Յատկացումներ ըրած է հիւանդներուն, մատուռներուն:

Նոր տարեշրջանին գործունէութեան մէջ կը մտնեն հետեւեալ որոշումները.— Ղրկել Պէյրութի ձեմարանի սրահի չինութեան համար խոստացած 5000 տոլարը: 2.— Բարձրացնել Պէյրութի Փալանճեան եւ Հալէպի Քարէն Եփէճ ձեմարաններու մէջ պահուած ուսանողներու թիւը բացի այն սաներէն որոնք որդեգրուած են Միութեան անդամներու կողմէ: 3.— Որոշ յատկացումներ ընել մատուռականներու եւ կաթուաիկներու: 4.— Ձեռնարկել վաստպուրականի ամբողջական պատմութիւնը գրելու, նախնական ծախքերու համար արամադրելով 500 տոլար: 5.— Պարբերաբար հրատարակել վաստպուրական Տեղեկատուն: 6.— Վաստպուրականի հերոսամարտի 40-ամեակի առթիւ հրատարակել հատորածոյ մը 1954ին: 7.— Կառուցանել հայրենիքի վանքերը եւ սրբավայրերը մարմնացող մատուռ մը, տարամադրելով Վարդան Կարապետեանի հիմնադրամին համար հանգանակուած դումարը: 8.— Նիւթապէս աջակցիլ Ամերիկայի նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան:

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Թէհրան մէկ մեռած է Պ. Մուշեղ Բուտաղեան: Անդամ էր Ազրպատականի թեմական խորհուրդին: Մարմինը փոխադրուած է Թաւրիզ:

× Յուլիս 4ին Հռոմի մէջ վախճանած է Սարդիս արք. Տէր Աբրահամեան, որ երկարատեւներ կաթողիկէ պատրիարքութեան ներկայացուցիչ եղած է Վատիկանի մօտ: Ծնած էր Ալեքսանդրապոլ (Լենինական), 1868ին: Ցարական Ռուսիոյ հայ կաթոլիկներուն առաջին առաքել. կառավարիչը եղած է 1909էն 1917:

40 ՀԱԶԱՐ տոլար յորամաղրած է Նշան Զովիկը Պըրքլիի համալսարանին այն աղջիկ եւ տղայ հայ ուսանողներուն, որոնք յառաջադէմ են եւ կ'ուզեն իրենց ուսումը շարունակել: Այս տարի չհեցաւ Ճորճ Դանիէլեան, տարեկան 300 տոլար:

ԱՐՄԻՆ ՄԱՐՈՒԻՔ որ Ֆրէզնօ Սթէյթ Քոլէճէն վայրկեան կերպով չդնահատուած եղած է բժշկական ուսանող էր եւ 120 տոլար պարգեւ ստացած է:

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

ԱՑԳԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ Գառնիի կոլխոզի անտառութեան դլխաւոր ճիւղերէն է: Անոր յատկացուած է 278 հեկտար, որմէ պտղատու այդիներու համար՝ 83 հեկտար: Հակառակ այդ մեծ տարածութեան, խաղողագործութիւնը չէին եկամուտ կը բերէ կոլխոզին: 1950ին մինչեւ բերքն 1 հեկտարէն եղած է 15 կենդինար, փոխանակ ծրագրով նախատեսուած 50 կենդինարի: Այս անդոհացուցիչ վիճակի պատճառը, կը գրէ Երեւանի «Կոմունիստ»ը (թ. 89), կոլխոզի վարչութեան եւ կուսկազմակերպութեան թերի աշխատանքն է: Այդիներու մշակումը երեսի վրայ ձգած են: Աւտոր գայտուն օրինակներէն մին է այդիներու ոռոգումը: Թէեւ նոր ջրանցք մը կառուցուած է, այդ կոլխոզի այդիները կը ջրուին հազիւ 2—3 անգամ, փոխանակ հինգի: Այդիներու տարածութիւնը վերջին տարիներուն պակսեր է, թէեւ նոր այդիներ տնկուեր են: Պատճառն այն է, որ անմշակ ձգուելով, նոր տունկերը բոլորն ալ փճացեր են: 1951ին այդիներու ընդհանուր տարածութիւնը եղած է 290 հեկտար: Նոր այդիներ տնկուեր են 11 հեկտար: Բայց նոր տարուայ աշունը երբ չափեր են այդիներու տարածութիւնը, պարզուեր է որ, ընդամէնը 253 հեկտար է եղած այդ տարածութիւնը:

ԽՈՀԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԴՊՐՈՑ.— Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ կը դործէ խանութներու մէջ վաճառք կատարողներու եւ ճաշարաններու բ. կարգի խոհարարներու դպրոց մը: Այս տարի դպրոցը աւարտեր են 69 հոգի, որոնք ուղարկուեր են սպասկան առեւտրի հիմնարկներու մէջ պաշտօնավարելու: Դպրոցին կից կը դործեն նաեւ հեռակայ դասընթացքներ, որուն կը հետեւին երեսունէն դուրս դտնուղները՝ թղթակցութեամբ: Այդ կարդի աշակերտներու թիւը եղած է 475 հոգի: Դպրոցը ունի հմուտ դասատուներ եւ հրահանդիչներ, դրաղարան եւ ուսումնական անհրաժեշտ պիտոյքներ: Դպրոցի բնակարանն աչխատանքնեն, դժբախտաբար, կը խանգարեն քանի մը պատճառներ, որոնց դլխաւորը սեփական չէնքի պակասն է: Իրրեւ չէնք կը ծառայեն չորս նկուղ-սենեակներ: Երեւանի Քաղաք. Սովետը հող յատկացուցած է նոր չէնք չինելու համար, սակայն ցարդ ոչինչ եղածէ:

ՍՏԱՑՈՂ

ՄԱՐԶՊԱՆԸ ԵՒ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ. (քննական ուսումնասիրութիւն մը Հայոց պատմութեան ճակատագրական մէկ շրջանի մասին): Գրեց՝ Հրանդ Ք. Արմէնի որ ունի ուրիշ դիրք մը Մեծն Տիգրանի մասին: Տպ. Հորիզոն, Լոս Անճէլըս, Քալիֆորնիա, 1952:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՑ ՆԵՐՀԱԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՇՓՈԹՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՄԱՏՆԵՆ ՊԱՊԸ ԱԼԻՆ

Մ. Եարովսքի ալ ընդառաջ երթալով Սուլթան Համիտի բաղձանքին, սա պատասխանը տուաւ.

— « Հաւանական չէ որ մեր հիւպատոսարանները ու պաշտօնատարները զործակցին Հայերուն հետ: Կրնամ հերքել նաեւ այն զրոյցը թէ էրզրում պիտի դրաւուի: Մեր պաշտօնեաները ընդհակառակն կովկասի սահմանին վրայ շատ խիստ հսկողութիւն զործ կը դնեն եւ կովկասի Հայերն ալ հսկողութեան տակ կը պահեն որպէսզի ոեւէ զործունէութիւն ցոյց չտան: Պարզապէս ձեզի հանդէպ բարեկամական ընթացք մը ցոյց տալու համար այս միջոցները ձեռք կ'առնենք:

Այլապէս Ռուսիա երբեք չի վախնար Հայերուն անկախութեան ցանկութիւններէն»:

Բայց շատ չանցած լուր հասաւ թէ Ռուսիա մտադիր է բուռն ծանուցագիր մը տալ Պապը Ալիի հայկական ապստամբութեան մասին:

Սուլթան Համիտ վերջին ծայր զայրանալով վերոյիշեալ Միւնիր փաշան ռուսական դեսպանատուն զրկեց հարցնելու համար թէ ճի՞շդ է այս լուրը: Գործակատար Եարովսքի, խոհեմ հերքելէ վերջ ծանուցագրի լուրը, յայտնեց թէ ընդհակառակն Անգլիացիներն են որ կը ջանան Հայերը դրդռել Թուրքերուն դէմ եւ Հայաստանի խնդիրը իրենց ուղած եղանակով լուծելու համար կը ջանան պատակտում սերմանել Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ: Գործակատարը աւելցուց թէ Ռուսիա իր շահերուն անհաշտ կը նկատէ սահմանին վրայ Հայաստանի մը հիմնումը:

Երբ Սալիհ Միւնիր փաշա Ռուսիան հրաւիրեց որ վերստին երաշխիք տայ Թուրքիոյ, ռուսական գործակատարը յայտնեց թէ իր կառավարութիւնը վստահութիւն չունի եպարքոս Քեամիլ փաշայի վրայ, որ Անգլիացիներուն մարդն է:

ԽՐԻՄԵԱՆ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ՀԱՑՐԱՊԵՏ Կ'ԸՆՏՐՈՒԻ ԲԱՑԱ ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏ ԻՐԲԵՒ ԿԱՄԱԿԱՏԵԼԻ, ԿՐ ՄԵՐԺԻ ԱՐՏՕՆԵԼ ԱՆՈՐ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Ռուս գործակատար Մ. Եարովսքի թէ Սուլթան Համիտի եւ թէ արտաքին նախարար Սայիտ փաշայի երաշխիք տուաւ թէ Ռուսիա ծանուցագիրը պիտի չտայ Թուրքիոյ հայկական ապստամբութեան մասին եւ Ռուսահայերուն պիտի արդիլէ մեր սահմանը մտնել: Այս առթիւ ռուս գործակատարը, Սալիհ Միւնիր փաշայի միջոցաւ հետեւեալը զեկոյց Ապտիւլ Համիտի.

— Անգ. կառավարութիւնը չատ մօտ առնէն Պապը Ալիի ծանուցագիրը մը տալով պիտի միջամտէ հայկական գործերուն: Այս ծանուցագրին ընթացք պիտի տաք: Այդպէսի պարագայի մը ի հեճուկս մեզի Անգլիոյ անսացած եւ մեր արժանապատուութիւնը վիրաւորած պիտի ըլլաք: Բայց եթէ կարեւորութիւն չընծայէք Անգլիոյ խօսքերուն եւ ծանուցագրին, ռուսական պետութիւնը ամէն գնով պիտի օժանդակէ ձեզի: Ձեր արեւելեան նահանգներուն մէջ բարեկարգութիւն պէտք է ի գործ դնէք առանց ոեւէ պետութեան յանձնարարութեան եւ ազդեցութեան: Նոյնիսկ ոեւէ պետութիւն պէտք չէ պաշտօնական խոստում առնէ ձենէ բարեկարգութեան մասին: Անպայման ոչ-Հայազգի Թուրքեր արժանաւոր եւ ողջամիտ պաշտօնեաներ պէտք է կարգէք ու ապահովութեան տակ առնէք բոլորին կեանքն ու ինչքը»:

Ռուսիոյ տուած այս նոր երաշխաւորութենէն ետք, նոր միջադէպի մը հետեւանքով Սուլթան Համիտ Բ. վերստին երաշխաւորութիւն պահանջեց Ռուսիայէն: Հայոց Նախկին Պատրիարք Խրիմեան Էջմիածնի Ընդհանրական Հայրապետարնտրուած էր: Բայց Ապտիւլ Համիտ չէր մոռցած թէ Խրիմեան նախագահն էր այն պատուիրակութեան որ Պերլինի Վեհաժողովին դիմած էր Անատոլուի մէջ անկախ Հայաստանի մը կազմութիւնը պահանջելու համար: Գիտէր նաեւ որ ան յետագային խորհուրդ տուած էր յեղափոխական կոմիտէներու: Այս պատճառաւ չէր արտօներ որ Խրիմեան Թուրքիոյ հպատակութենէն հեռանայ եւ նոր պաշտօնը ստանձնելու համար Ռուսիա երթայ:

Այս կացութեան առջեւ Ռուսիոյ Հայ եպիսկոպոսները սկսան նեղել ռուս կառավարութիւնը: Ռուսական դեսպան Մ. Նէլիտով ալ որ վերադարձած էր, Ապտիւլ Համիտ Բ.ի «Իրատէ»ն ձեռք բերելու համար կը նեղէր եպարքոս Քեամիլ փաշան եւ արտաքին նախարար Սայիտ փաշան:

(Շար.)

— Փառաւոր յաղթանակ մը տարինք: Մոսա - տեղը թող իշխանութեան գլուխ անցնի: Կը պահանջենք դատել դաւաճանները:

Խանութները վերաբացուեցան երբ քաղաքին մէջ տարածուեցաւ Ղաւամ Սալմանէի հրաժար - ման լուրը: Դրօշներ պարզուեցան ամէն կողմ: Ամբոխը կը շարունակէր ցնծութեան ազաղակներ արձակել:

— Աչխարհակալութիւնը պարտուեցաւ: Ոչ մէկ անգլիացի քաջուղի մանուածէտ պիտի կրնայ ոտք դնել իրանեան հողին վրայ:

× Ակնարկ է ըսել թէ այս դէպքերը ծանր ազատութիւն պործեցին Անգլիոյ եւ Մ. Նա - հանգներուն մէջեւ: Երկու պետութիւնները կը խորհրդակցին եւ մը գտնելու համար: Լոնտոնի մէջ դիտել կուտան թէ «միայն համայնավար կու - սակցութիւնը կրնայ օգտուիլ ներկայ տագնա - պէն»:

Եգիպտոսի մէջ ալ տագնապ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Սըրբի փա - շայի գահլիճը հրաժարեցաւ, հազիւ քանի օր պաշ - օնավարելէ ետք: Նոր գահլիճը կազմեց նախորդ վարչապետը, Հիլալի փաշա:

Հինգերորդ գահլիճն է այս. անցեալ յունուար 26ի «Սեւ շաբաթ»էն ի վեր, իսկ երկրորդ կառա - վարութիւնը՝ այս ամսուան ընթացքին: Հիլալի փաշա, որ հրաժարած էր յունիս 29ին ,մեծ մա - սով վերահաստատեց իր նախորդ գահլիճին նա - խարարները: Այժմ կը պատրաստեն գործունէու - թեան նոր ուղեգիծը:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Սըբրի փաշա, որ իշխանութեան գլուխ անցած էր Յուլիս 2ին, մերժեց պաշտօնի վրայ մնալ, հակա - ռակ բոլոր պնդումներուն եւ որոշեց Եւրոպա մեկ - նիլ չորեքշաբթի օր: Պատճառները յայտնի չեն:

× Գահիրէի կարեւոր թերթերէն «Ալ Մըսրի» հետեւեալ ձեւով կը նկարագրէ տագնապը. —

Շաբաթ կէս գիշերին արքունի դիւանապետը, Ահֆիֆի փաշա, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սըրբի փաշայի հետ, անոր բնակարանին մէջ: Յաջորդ առաւ ժամը 8.30ին բանակին ոստիկանապետը, մա - ռեչալ Մոհամմէտ Հայտար փաշա, Սըրբի փաշա - յի այցելեց եւ յետոյ մեկնեցաւ իր բանակատե - ղին, Ալեքսանդրիա: Կէս օրին Ահֆիֆի փաշա Գա - հիրէ կը մեկնէր: Միջանկեալ, Ահֆիֆի փաշա 40 վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցած էր Սըրբի փաշայի հետ, որ քիչ վերջ նիստի հրաւիրեց գա - հլիճը:

Ուրիշ թերթ մը, «Ահալար էլ Եոմ», կը բա - ցատրէ թէ անկարելի դարձած է հաստատուն կա - ռավարութիւն մը կազմել Եգիպտոսի մէջ: 3 գա - հլիճները իրարու յաջորդեցին վերջին հինգ ամիս - ներու ընթացքին: «Այս անբնական վիճակը այ - քան խոր արմատներ ունի որ, անկարելի է պա - տասխանատուութիւնը նեակել որոշ ազդակի մը վրայ: Բազմաթիւ փչոտ խնդիրներ կան որոնք լուծման կը սպասեն ,— եւեւմուտքին բացը, գի - նարու բարձրացումը, բարոյական կազմալուծու - մը, պաշարման վիճակը, մինպպային կացու - թեան անստուգութիւնը, Եգիպտոսի ազգ. տեն - չերը եւն.: Չկ՚ըն ակ մը հայրենասէրներէ որ կա - րենան Եգիպտոսը փրկել այսքան ողբալի կացու - թենէ մը »:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՔԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ՄԷՋ

Երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը տեղի ունե - ցաւ Սան Ֆրանչիսքոյէն մինչեւ Լօս Անճելըս եր - կուշաբթի ժամը 13ին: Թէհաչափի դիւղը ամբողջովին կործանեցաւ: Միեւնոյն չրջանին մէջ Պէյքըրսֆիլտէն տասը քիլ. անդին քարիւղի հորեր կրակ առին: Բուն կեդրոնն էր Նեվադայի անա - պատը: Ցնցումը տեւեց մէկ քառորդ ժամ: Ամէն տեղ պատուհաններ կոտրած, հեռախօսի թելերը փրթած, փողոցին ելեկտրական լապտերները խորտակուած են: 20 հոգի մեռան: Լօս Անճելըսի ժողովուրդը դիւերանոցով փողոց նետուած էր: «Սան Ֆրանչիսկոյի հովիտ» կոչուած թաղամա - սին մէջ, ուր կը բնակին չարժանկարի աստղերը երկրաշարժը ճեղքրտեց գրեթէ բոլոր աւազան - ները որոնք պարպուած են: Լօս Անճելըս — Սան Ֆրանչիսքօ գլխաւոր ճամբան խզուեցաւ լեռնային չրջանի մը մէջ փլուզումի մը հետեւանքով: Փապուղի մը (թիւնէլ) փլչելով երկաթուղին խզուեցաւ եւ տասը մեթր խորութեամբ փոս մը բաց - ուած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԵՐԱՋԻՆՄԱՆ ծրագիրը պիտի կր - ճառուի ,եթէ Մ. Նահանգները չաւելցնեն իրենց ապպրանքները՝ Ֆրանսական գործարաններու: Այս իմաստով յուչագիր մը յանձնուեցաւ Փարիզի ամերիկեան դեսպանին, որ անմիջապէս Ուշինկ - թըն ղրկեց զայն: Ցուչագիրը յանձնուած առեն , 40 վայրկեանի տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի վարչապետին, արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին եւ ամերիկ - եան դեսպանին միջեւ: Թերթերը կը գրեն թէ Մ. Նահանգները 100 — 150 միլիոն տոլարի ապրա -

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտեան մինչեւ իրի - կուն, Տէսկի զովասուն անտառին մէջ, Café Far - gueի եաեւը:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ. ԱՑՎԱԶԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ:

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաւ. ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիչառէն: Վերադարձ ժամը 9.30-ին: Գիները ժողովրդական: Երթեւեկ 100 ֆր.:

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսկին:

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին, Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լաֆայուէթ, Պ. Պառալի ընդարձակ դաշտին վրայ, (10 վայրկեան, Փոնթ Թ'Իվէքէն):

Բարձրախօս, պար, երգ, եւ հաճելի ժամանց: Առատ կերուխում: Կը հրաւիրուի զգուշը ան - խոիր յարգելու համար մեր հերոսները:

Երթեւեկը ապահովուած է, առաւօտ ժամը 9ին 11.15ին, կէսօրէ վերջ 2.30, վերադարձ ժամը 8ին:

×

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՑԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՒԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Ցուլիս, կիրակի առաւօտեան մինչեւ երեկոյ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կո - միտէին: Ժամը 3ին, այց ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի Շերիմին: Գեղարուեստական բաժին, երգչա - խումբ եւ բարձրախօս:

Կը խօսին ընկերներ Ե. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ուտելիք եւ խմելիք աժան գիներով:

Մոնփառնասէն կառախումբ առնել եւ իջնել Շա - վիլ: Փոն տը Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէ - ին, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սե - րունդի: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Hôtel Beausé - jourի ծառախիտ պարտէզը, Rue Favantineի մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

×

ԿՐՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է գաշտահանդէս մը, Beauregardի անտառին մէջ, այս կիրակի ամբողջ օրը:

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱՄ ՏԻՄԻՐՃԵԱՆ

Օթօքարի մեկնում՝ առաւօտեան ժամը ճիշդ 7ին եւ 8ին:

Մանրամասնութիւնները տեսնել տեղական յայտարարութեան մէջ:

×

ՄԱՐՍԻԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալադրի անտառին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Համախոհրեղդիական մի - ութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտեն մինչեւ երեկոյ Վի - նաթիէի մօտ, Փարք տը Փարիի մէջ:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ, գիները դիւրամատչելի: Ընտանեկան ընկերային զուարթ մթնոլորտ: Խմբական երգեր, արտասանութիւն - ներ, պարեր եւ ուրիշ շատ մը հաճելի անակնկալ - ներ:

Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տար - ւոյ ադամանդագրութիւնները: Փութով դիմել տես - չութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.):

Սեվրի մօտաւոր չրջապտը բնակողները պիտի ընդունուին նաեւ իրրեւ գերեկօթիկ:

Յամադրուիլ հեռաձայնով՝ OBS. 18-28:

պրանք մը կը նախատեսեն, մինչ Ֆրանսա պէտք ունի առնուազն 250 միլիոն տոլարի ապպրանք - ներու:

Աթինք հասաւ Եւրոպայի սպարապետը, զօր. Րիճուէյ, խորհրդակցելու համար յունական կա - ռավարութեան հետ: Ցետոյ Անգարա պիտի եր - թայ:

Օր. ՇԱՒԻԼ ԵՕԼԱՆՏ ՍԼՖԻՐ
Պ. ՍԱՐՕ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
Ամուսնացած

կնքահայրութեամբ Պ. Դաւիթ Յովհաննէսեանի: Փարիզ, 5 Ցուլիս, 1952

ԱՑՏԱ ԿՐԻՆ (ԿԻՒՐԻՆԼԵԱՆ)
ՄԿՐՏԻՉ ՉՈՒՒՔՃԵԱՆ
Թրիփօլի (Լիբանան) Նշանուած 13-7-52 Փարիզ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՈ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Աբամ են - թակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին , ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չա - բաթ ժամը ճիշդ 20ին, Ահարոնեան ակումբը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց .Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, ընկերները այս ուր - բաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais դպրոցի սրա - հը: Կարեւոր օրակարգ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդ - ներէն որ երբ հասցէ կը փոխեն, չմոռնան միասին ղրկել ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՑԷՆ:

Նոյնը կը խնդրենք այն բաժանորդներէն որոնք օդափոխութեան կ'երթան:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի 50 ֆրանք ղրկել, արձակուրդի համար՝ 100 ֆրանք:

Թիւրիմացութիւններ կը պատահին, երբ հին հասցէն ղրկուած չըլլար: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՒՐՆԵՐ.— Կրընոպլի Կապ. Խաչը չնորհա - կալութեամբ ստացած է իր երիտասարդ ընկերու - հիներէն Օր. Ալիս Աբրահեանի եւ Պ. Ս. Կարմիր - եանի նշանախօսութեան առթիւ, փոխան ծաղիկ - փունջի եւ խօսեցեալներու ծնողքներէն եղած նը - ւէրներէ՝ 4500 ֆր. եւ հինգ տոլար:

Կրընոպլի Կապ. Խաչը մասնաւոր չնորհակալու - թիւն կը յայտնէ բոլոր այն հայրենակիցներուն՝ որոնք սիրով իրենց մասնակցութիւնը բերին «Ծո - մասպահութեան չաբաթ»ուայ առթիւ կազմակեր - պուած նուիրահաւաքութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկիններ Հր. Գր - իգճեան (Պոլիս), Ց. Արապաճեան (Մօնպրիզօն), Հ. Սիմոնեան, Այրի Տիկին Գրիգճեան, Տէր եւ Տի - կիններ Գ. Գրիգճեան (Պոլիս), Ց. Գոստիկեան, Մ. Նալպանտեան, Ժամկոչեան, Ց. Աւետեան, Բ. Այվազեան, Անանեան, Թոսունեան, (Ամերիկա), Ց. Հանէէրեան (Մօնպրիզօն) եւ Մ. Գրիգճեան, չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ ո - րոնք գրաւոր կամ իրենց ներկայութեամբ յարդե - ցին յիշատակը իրենց հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝ ՑԱԿՈԲ ԳՐԻԳՃԵԱՆի, որ իր մահկա - նացուն կնքեց 72 տարեկան հասակին՝ Կրընոպլի մէջ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկ - նանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld eu Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չաբաթ առաւօտները ժամը 9—12: Հեռաձայն Le Raincy 172:

Ծախու է

Մեկնումի պատճառաւ, ծախու է Լիոնի մէջ, Rue Cuvier 56, չատ կոկիկ խանութ մը, 5 սենեակ - ներով: Խանութը եւ սենեակները նորոգութեան չեն կարօտիր: Ապահովուած գործ եւ լաւագոյն առիթ, Սեպտեմբերի եղանակին համար: Գինը խիստ չափաւոր: Դիմել Ղազարեան , 56 rue Cu - vier , Lyon :

Սասունի ...

Սասունց ...ի

Այսինքն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գացէք, տեսէք եւ ճաշեցէք

ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ եւ ՄԱՏՋԵԼԻ
31, Rue d'Alexandrie - Paris.
Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376-286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 24 JUILLET 1952 Հինգշաբթի 24 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6821-Նոր շրջան թիւ 2232

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ԱՐԹՆՑԱԾ ԵՆ

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Իրանի եւ Եգիպտոսի մէջ, անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ վերջնապէս արթնցած են Արեւելքի ժողովուրդները :

Անոնք այլ եւս չեն հանդուրժեր որեւէ ծառայ լուծի, քաղաքական թէ տնտեսական: Եւ այս՝ ի դին անհնարին զոհողութեանց :

Նոյն իրողութիւնը կը հաստատեն Ծայր· Արեւելքի արիւնահեղութիւնները, որոնք ահռելի անջրպետ մը բացած են, տարիներէ ի վեր : Հետզհետէ աւելի ծաւալուն եւ սպառնալից համդամանք ստանալով :

Ներացած Եւրոպան այլեւս պատրանքներ չի սնուցաներ այս մասին:

Ընդհակառակն, կարելին կը փորձէ ընդառաջ երթալու համար օրուան պահանջներուն :

Այս դետնին վրայ որոշ հեռատեսութիւն կը ցուցնէ բրիտանական միտքը :

« Կայսերական » դործունէութեան համար ամբողջ սերունդներ մարզուած են Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, մասնաւոր ճեմարաններով եւ դասընթացքներով : Լոնտոն ամուր կառչած է զաղթային քաղաքականութեան աւանդութեանց, որոնք ինքնուրոյն վարդապետութիւն մը կը կազմեն :

Եւ սակայն, կ'ըմբռնէ թէ փոխուա՛ծ են ժամանակները, ինչպէս ժողովուրդները :

Հետեւաբար, ընդ առաջ կ'երթայ ասոր, երբ վտանգի առաջին կայծերը կ'երեւան :

Այսպէ՞ս է որ, հետզհետէ քաշուելու բազմաթիւ երկիրներէ, ճանչնալով անոնց անկախութիւնը : Արեւելքին փաստ՝ Հնդկաստանի պարագան :

Որ եւ է նահանջի առեն, Լոնտոն միշտ ալ կը պահէ «բանալիները» : Ուրիշ խօսքով, ռազմադիտական դիրքերը, ճկուն բանաձեւեր մշակելով :

Իրեն կը հետեւին միւս դաղթային պետութիւնները, համաձայն իրենց հայեցողութեան եւ դօրութեան :

Արդ, մանաւանդպէս վերջին պատերազմէն ի վեր, բազմաթիւ երեւոյթներ եւ դէպքեր կ'ապացուցանեն թէ Ասիոյ եւ Աֆրիկէի ամէնէն յետամնաց ժողովուրդներն անդամ դարձած են աւելի վճռական եւ պահանջկոտ : Կ'ուզեն բացարձակապէս տանտէր դառնալ իրենց երկիրներուն մէջ, օգտուելով հանդերձ արտաքին օժանդակութիւններէ :

Ահաւասիկ վերջին երկու պերճախօս օրինակները, — Իրանի եւ Եգիպտոսի անձնուն պայքարը՝ բրիտանական ազդեցութեան դէմ :

Իրան արտակարգ տապնապի մը մատնուած է, եմսական թէ տնտեսական տեսակէտով :

Կացութիւնը աւելի ծանրացաւ Ապատանի նաւթահորերուն փակումէն ետք: Պետութիւնը զրկուեցաւ հսկայ աղբիւրէ մը, եւ անհնարին զրժուարութեանց մատնուած է :

Բայց եւ այնպէս,— ոչ մէկ նահանջ: Ազգ· ճակատը ունի հիմնական ծրագիրը մը զոր կը հետապնդէ անվհատ: Նոյն իսկ աչք առնելով ներքին յեղափոխութիւն մը, ինչպէս հաստատեցին անցեալ շաբթուան արիւնալի դէպքերը :

Եգիպտոս ալ «սեւ շաբաթ» մը անցուց անցեալ յունուար 26ին, երբ ամբոխը քանի մը ժամուան մէջ հրկիզեց 7—800 մեծ ու փոքր շէնքեր,— բոլորն ալ սեփականութիւն օտարականներու :

Զորս կառավարութիւններ իրարու յաջորդեցին այդ օրէն ասդին: Եւ ահաւասիկ հինդերորդը, որ կը յայտարարէ թէ անուխուռն կը մնայ հիմնական քաղաքականութիւնը:

Շատոնց ընդունած ըլլալով 1936ի դաշնադիրը, Եգիպտոս կը պահանջէ որ Անգլիա պարպէ Սուէզի չրջանը եւ ճանչնայ Սուտանի կղզումը:

Ինչպէս Թէհրանի մէջ բացարձակ նախապայման դրած են ճանչնալ քարիւղի ազդայնացման օրէնքը, Գահիրէի մէջ ալ կը պնդեն այդ երկու պայմաններուն վրայ, բանակցութիւնները վերսկսելու համար :

Անուշտ այս իրողութիւնները խորապէս կ'ազդեն Միջին Արեւելքի միւս նորադատ ժողովուրդներուն վրայ: Ապացոյց՝ այն պարբերական խլրտումները որոնք միշտ մտահոդութիւն կը պատճառեն արեւմտեան պետութեանց :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՆՈՑՆ ԻՍԿ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆՆԵՐ »

Էջմիածնի մենաստանին վահան արք· կոստանեան, որ Անթիլիաս գացած էր Գարեգին կաթողիկոսի յուղարկաւորութեան առթիւ, կ'աւետէր, պոլսահայ թերթի մը մէջ որ .

— « **1953** Մայիսին միւռօնօրհնէքի արարողութիւն մը պիտի կատարուի էջմիածնի մէջ: Այդ առթիւ արտասահմանէն ալ պիտի հրաւիրուին բարձրաստիճան եկեղեցականներ եւ նոյնիսկ աշխարհականներ : Հարիւր յիսուն հոգի պիտի կրնան երթալ» : (Յառաջ, 19 Յուլիս) :

Առաջին անդամ չէ որ աւետարեր լուրեր կը հաղորդուին միւռոնօրհնութեան մասին :

Եթէ չեմ սխալիր, այդ արարողութիւնը պիտի կատարուէր 1946ին, ինչպէս յայտարարուեցաւ 1945ի եկեղեցական համագումարէն ետք :

Այն առեն կարս - Արտահանի եւ Նեղուցներու խնդիրն ալ կ'արծարծուէր, վարդավառ յոյսեր ներշնչելով միամիտներուն :

Վահան արք·ի յայտարարութեան մէջ — նո՛ր աւետիս — ուշադրութիւնս դրաւեց հոյակապ տող մը, — « Նոյն իսկ աշխարհականներ»:

Չեմ կարծեր որ պոլսահայ թերթին անօրէնը սխալ հասկցած ըլլայ :

Միայն թէ՝ նրբութիւն մը,— Արեւելահայերը «նոյնիսկ»ի փոխարէն կը դործածեն «անգամ» : Ուրեմն, «անգա՛մ աշխարհականներ», կրնայ ըսած ըլլալ էջմիածնի ներկայացուցիչը :

Ի՞նչ թանկագին չնորհ, յանուն «ռեւոլուցիոն» իշխանութեան մը, որ թոչուն չի փախցներ իր փշաթելերէն ներս :

Ահա թէ ինչքան «ազատ է եւ անկախ», մեր հայրենիքը :

Աչխարհի ամէնէն յետադիմական, քաղքենի - դրամատիրական երկիրները մրցումի եւած են իրարու հետ, դուռները լայն բանալով հարիւր հազարաւոր այցելուներու, չրջիկներու եւ պանդուխտ զաւակներու առջեւ :

Անցագրի դիւրութիւն եւ կրճատում դանդաղ ձեւակերպութեանց : Հարիւրէն 25—30 դեղչ երթեւեկի համար : Ազատութիւն՝ որեւէ երկրի մէկ ծայրէն միւսը չրջելու :

Իսկ մեր երջանի՛կ հայրենիքին մէջ՝ պատահական արտօնութիւն մը «նոյնիսկ աչխարհականներ» ընդունելու :

Շնո՛րհ — էջմիածին երթալու : (Անչուշտ եբեւանէն անցնելով) : Այն ալ կրօնական արարողութեան մը առթիւ :

Պարթաստուեցէք, «անկուսակցական եկեղեցականներ»: Մօտ է դարուն ... Վ.Ա.Հ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ նոր կառավարութիւնը կը չարունակէ անհնայ հարուածել երկիւան կուռքը, Անոնա Փաուքէր եւ միւս պաչտօնակից նախարարները, պատասխանատու համարելով ապրուստի սղութեան են. : Այս առթիւ կ'ըսեն թէ «Շատ քիչ բանջարեղէն եւ պտուղ կը հասնի Պուքրէչ» : Մաքրադործումները կը չարունակուին : Ռումանիոյ մէջ ալ նոր սահմանադրութիւն մը մշակուած է, թուղղ բոլչեւիկեան :

× Ռումանիայէն Պոլիս ապատանած է Թորոս Մանուկեան ,իր կնոջ հետ : Այս առթիւ պատմեր է «ձեմհուրիյէթ»ի թէ կօչիկի վաճառականութեամբ կը զբաղէր Պուքրէչի մէջ, չորս աչխատանոց եւ երկու յարկարաժին ունէր: Կարմիրները զրաւեր են ամէն բան, հետեւր դիւղ մը աքսորելով զինքնք :

ԻՏԱԼԻՈՅ համայնավար առաջնորդը, Թոյլիաթթի, ճառ մը խօսելով, յայտարարեց . — «Մեր անկախութիւնը հետզհետէ կը վտանգուի : Օտարը զինուորական խարիսխներ հաստատած է մեր երկրին մէջ եւ կրնայ զործածել զանոնք հաւանական պատերազմի մը համար որուն մէջ ոչ մէկ չահ ունինք մենք » :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ ազգ· ժող հռչակուեցաւ. Յուլիս 22ը, նոր (բոլչեւիկեան) սահմանադրութեան հռչակման առթիւ : Ցոյցերուն կը մասնակցէին 200.000 երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, ուսանողներ, զինուորներ, բանուորներ եւ դիւղացիներ :

ԱԶԳ. ՃԱԿԱՏԻՆ ԳԱՂԹԱՆԱԿԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

ՏՈՔԹ· ՄՈՍԱՏԵՂ ՎԱՐՉԱՊԵՏ՝ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Երկօրեայ խռովութիւններէն ետք, Իրանի երեսփ· ժողովը Յուլիս 22ին միաձայնութեամբ վարչապետ վերընտրեց Տոքթ· Մոսատեղը, որ անմիջապէս Շահին ներկայացաւ եւ ստանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը : Միայն երկու երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին :

Հեռագրի մը համաձայն, ծերունի վարչապետը, որ 72 տարեկան է, միեւնոյն առեն լիազօրութիւն ստացած է վարելու պատերազմական նախարարութիւնը, ինչպէս կը պահանջէր անցեալ չորեքչաբթի օր, իր հրաժարումէն առաջ : Իր նախորդը, Ղաւամ Սալթանէ, հաղիւ չորս օր իշխանութեան դլուխ մնաց եւ թէհրանէն հեռացած էր խռովութեանց ընթացքին :

Երեսփ· ժողովին ակնառու անդամներէն մէկը յայտարարեց թէ հինդ հոդինոց յանձնախումբ մը կազմուած է, անկարդութեանց խնդիրը քննելու եւ պատասխանատուները պատժելու համար : Ամբաստանեալներուն մէջ կը դտնուի Շահին կրտսեր եղբայրը, իշխան Ալի Ռզա, իբրեւ պատասխանատու երկու քաղաքացիներու սպանութեան : Թերթերը կը դրեն թէ այս երկուքը չրջապատած էին իշխանին ինքնաչարժը, երբ կ'անցնէր թէհրանի փողոցներէն, ցոյցերու պահուն :

Ղաւամ Սալթանէ տեղեկագիր մը ուղղած է քննիչ յանձնախումբին, հերքելով իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնը : Կ'ըսէ թէ ինք հրաժարած էր երեք օր առաջ, բայց Շահը մերժած էր ընդունիլ :

Ազգ· ճակատէն երկու երեսփոխաններ օրինագիծ մը պատրաստած են, որով կը պահանջեն դրաւել Ղաւամ Սալթանէի ստացուածքը: Իրագեկներ 56 միլիոն տոլար կը հաչուեն այդ հարստութիւնը :

ՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ԿԸ ՅՈՒՅԱԴՐԵՆ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ԴԻԱԿՆԵՐԸ

Մէճլիսին մէջ ներկայ էին 64 երեսփոխաններ, որոնց 61ը քուէ տուին Տոքթ· Մոսատեղի, երկուքը ձեռնպահ մնացին, իսկ նախագահը քուէ չտուաւ : Ժամդասլառ բարդութիւն մը ողջունեց քուէարկութեան արդիւնքը, խելագին ծափերով եւ հայրենասիրական կանչերով :Աւելի քան հինդ հազար հոդի խռնուած էին հրապարակին վրայ, միւսին տանելով տասը սպանեալներու դիակները : Ազգ· դրօշը կէս պարզուած էր խորհրդարանին վրայ: Ուրիշ դրօշներ ալ կը ծածանէին մայրաքաղաքի դանազան մասերուն մէջ՝ սեւ ժապաւէններով, իբրեւ սուդի նչան : Միեւնոյն առեն պաչտօնապէս կը հաղորդուէր ուրիչ յաղթանակ մը , — Լա Հէյի միջազգային Առեանը ընդունած է Իրանի առեակիցը, յայտարարելով թէ իրաւասու չէ մէջամտելու անդլեւիրանեան քարիւղի վէճին :

Վերջին լուրերու համաձայն, բարեկարգութիւնը վերահաստատուած է: Երեսփ· ժողովի քուէարկութենէն առաջ, Ազգ· ճակատին երեսփոխանները դուրս ելլելով, յորդորեցին տանիլ մասնաւոր դերեզմանի մը մէջ թաղել զոհերը, եւ ուխտեցին լուծել անոնց վրէժը : Ամբոխը կը մռնչէր,— «Վրէ՛ժ : Պէտք է դնդակահարել Ղաւամ Սալթանէն » : Քննիչ յանձնախումբը պահանջած է դատել եւ դնդակահարել նաեւ բնդհ· սպայակոյտին պետը՝ զօր· Ալի Ղարդան եւ Թէհրանի զինուորական կառավարիչը՝ Ալաւի Մոդադէն, իբրեւ պատասխանատու անմեղներու սպանութեան :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԱՂԹԱՆԱԿԸ

Լա Հէյի Միջազգային Առեանը Յուլիս 22ին 5ի դէմ 9 ձայնով վճռեց թէ ինք ձեռնհաս չէ մերժամանելու Անգլօ-Իրանեան վէճին : Այս վճիռին դէմ քուէարկած էին անգլիացի, չիլիցի, ամերիկացի, քանատացի եւ սրազիլիացի դատաւորները, թէր՝ Ֆրանսացի, լեհ, եուկոսլաւ, չինացի, ուրուկուէյցի, իրանեան դատաւորները եւ նախագահը : Բացակայ էին հնդիկ եւ խորհրդային դատաւորները : Վճիռին յայտարարութենէն ետք, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ ուրիչ առեանի մը պիտի դիմեն : Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ Լոնտոն պիտի փորձէ բանակցիլ Տոքթ· Մոսատեղի հետ : Լա Հէյի վճիռէն դատ, Թէհրանի վերջին խռովութիւններն ալ կը հաստատեն թէ ուրիչ ելք չկայ, եթէ ոչ բանակցիլ Տոքթ· Մոսատեղի հետ :

Անգլիոյ դահլիճը սոսկողաբար նկատ հրաւիրուեցաւ,, այս վճիռին առթիւ: Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը որոշեց դատ բանալ բոլոր անոնց դէմ որ իրանեան քարիւղ կը գնեն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Վերջին պահուն ամբողջը հաղորդեց թէ եգիպտոսի բանակը ձեռք առած է երկրին իշխանութիւնը :

ԴԱՌՆ ԱՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.— ՇԱՏ ԲԱՆ ԿԱՒՈՒՄ ՈՒՆԻ ԾՆՈՂՔԻՆ

ՄՄԲ.— Մուրատեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին առթիւ, Հ. Սահակ վրդ. Տէր Մովսէսեան ընդարձակ տեսութիւն մը պատրաստած էր կրթական գործի մասին, բայց միայն ամփոփումը կարդացած ըլլալով, վերամշակած եւ մեզի զրկած է: Կը հրատարակենք հիմնական մասերը.—

Կը զարհ ի վեր ուսուցչաց եւ դաստիարակաց պաշտօններով աշխատած եմ մեր Մխիթարեան վարժարաններուն մէջ, սկսած Ս. Ղազարու վանքէն, Գատրգիւղի Մխիթարեան վարժարանէն, Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանէն, եւ Փարիզի Մուրատեան վարժարանէն:

Ձեմ ցաւիր որ կեանքս մաշեցուցած եմ խոստմնալից եւ կայտառ հայ մանուկներու վրայ, որոնք ինձի համար աւելի յարգի են քան այն հատորները, զորս կարդ էի զրել նոր եւ դալոց սերունդին մտաւոր պաշարին համար:

Այս բոլոր վարժարաններուն աշակերտներէն եւ անոնց ծնողներէն պահած եմ սիրուն եւ սրտագնդիչ յիշատակներ: Շնորհիւ այդ վարժարաններուն մօտէն հաղորդակցութեան մէջ մտած եմ աշակերտաց ծնողներուն եւ առ հասարակ հայ ժողովուրդին հետ: Կրցած եմ մօտէն ուսումնասիրել հայ ընտանիքը իր բարեմասնութիւններով եւ թերի կողմերով: Եւ եկած եմ այն եզրակացութեան թէ ծնողքէն կախուած է իր զաւկին լաւ կամ յոռի ապագան: Եւ ահա թէ ինչու համար:

Առաջին աշխարհաւեր պատերազմէն առաջ, հայ մայրը իր զաւկին ձեռքէն բռնած կը մտնէր հայկական վարժարաններու սեմէն ներս, դէմքին վրայ կ'ուրուագծէր զոհունակութեան ժպիտ մը: Ան դիտէր թէ իր տղան մտած է յուսոյ տաճարը, ուր պիտի ստանար բարեկրթութեան եւ դիտութեան դանձեր, իր ապագան լաւագոյն հիմերու վրայ դնելու համար: Երբ այդ հայ մայրը կը կատարէր իր զաւկին արձանագրութիւնը, ըստ բարի սովորութեան կ'արտասանէր «մխը քեղի, ոսկորը ինձի» խորհրդաւոր առածը: Աչակերտը երբ կը մտնէր վարժարան, թէ ծնողքն եւ թէ վարժարանին տեսչութիւնը ապահով էին թէ աշակերտը պիտի մտնայ վարժարանին մէջ մինչեւ ուսումնական ընթացքին աւարտումը: Թուրքիոյ մեծ քաղաքներուն եւ գաւառներու հայկական վարժարաններու աշակերտներուն մտքէն իսկ չէր անցներ, թէ քանի մը տարի ուսում ընելէ վերջ, յանկարծ աշակերտը ձանձրանար ուսումէ եւ ծնողքին քով դառնար ըսելու համար,— այլեւս չեմ ուզեր ուսումը շարունակել, ինչպէս կ'ըսէ այսօր մանուկը, պարտադրելով իր տղայական կամքը հօրը եւ մօրը:

Մասս ճիշդ վէրքին վրայ դրած կ'ըլլամ երբ ըսեմ որ երկրորդ աշխարհամարտէն վերջը առհասարակ բոլոր աշխարհի ծնողներու եւ իրենց զաւակներուն մտայնութիւնը արմատապէս յեղաշրջուած է:

***Ծնողներու անհմաստ որդեսիրութիւնը այն** ալիսի ծայրայեղութեան հասած է, որ երբեմն աշխարհի ամէնէն իմաստուն մարդն ալ չի կրնար անոնց խելքը տուն կանչել:*

Կ'ենթադրեմ թէ այս ողբալի մտայնութեան պատկերը կը տիրապետէ քիչ թէ շատ արեւմտեան եւ անդլոսաքսոն երկիրներու մէջ, ուր դիպուածով կրնայ դտնուիլ հայկական կրթ. հաստատութիւն մը:

Ասօքս կեդրոնացնելով մի միայն Փարիզի Մուրատեան վարժարանին վրայ՝ կը տեսնենք որ հոն կը պատահին ամէն տեսակ պատկերալից տեսարաններ: Կան ի հարկէ, դիտակից, իսկապէս իրենց զաւակը սիրող հայրեր եւ մայրեր, որոնք հին, աւանդական դրութեան կը հետեւին, այն է՝ իրենց զաւակներուն տալ ամբողջական դաստիարակութիւն մը եւ ուսումնական հաստատուն կրթութիւն մը, ինչպէս կ'ըլլայ ամէն քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ, ուր իրական համոզումն այն է թէ ազգին մեծութիւնը կախուած է նոր սերունդին ստացած կրթական եւ ուսումնական պաշարէն: Եւ այս արդիւնքին հասնելու համար է որ ուսումը պարտաւորիչ է բարեկարգ պետութեանց մէջ:

Մխիթարեանները, 1836ին հիմնելով Մուրատեան եւ Ռափայէլեան դիշերօթիկ վարժարանները, քալեցին այս սկզբունքին համաձայն, եւ կրցան մեր ազգին ընծայել բազմաթիւ բարձր մտաւորականներ, ազգային գործիչներ եւ պետական բարձր պաշտօնեաներ:

Առաջին աշխարհամարտէն վերջը, երբ մեր ազգին զանգուածը բնաջինջ եղաւ, բազմաթիւ հայորդիներ, որոնց մեծագոյն մասը ծնողազուրկ էր, մտան Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը, վերջացուցին իրենց ուսման շրջանը, մտան բանակային եւ ուրիշ համալսարաններ, յաջողութեամբ կատարեցին իրենց ուսման շրջանը եւ այսօր հրապարակի վրայ բռնած են պատուաւոր դիրքեր: Անոնցմէ ելած են ականաւոր մասնագէտներ, թէ բժշկութեան թէ ատամնաբուժութեան եւ թէ գեղարուեստի զանազան ճիւղերու մէջ, ինչպէս նաեւ ճարտարապետութեան եւ ճարտարագիտութեան մէջ:

Որ Հայը որ Միլան այցելէ, պիտի տեսնէ թէ այդ գաղութին մտաւոր դասակարգը Մխիթարեան Նահապետին Սաներէ կազմուած է:

Այս յաջողութեան մէջ մեծ դեր կատարած է հոգեբանական պատճառը:

Այդ հին սաները, այն խորին համոզումը ունեցած էին, թէ իրենք կրնան բարձր դիրքերու հասնիլ մի միայն իրենց անձնական ջանքով, իրենց ճակտին քրտինքովը: Անոնց մեծագոյն մասը ծնողապուրկներէ կազմուած ըլլալով, ոչ մէկ նիւթական չահ ապասելու չէին իրենց ծնողքներէն, եւ ուստի պէտք էին իրենք իրենց կերտել իրենց ապագայ երջանկութիւնը: Եւ այս գիտակցութեամբ ոգեւորուած նետուեցան կեանքի ասպարէզը: Հակառակ անոր որ անոնցմէ ամէն մէկը իր մասնագիտութիւնը ունի, սակայն երբ առիթը ներկայանայ, անոնք կարող են դասնալ վարժարաններու տեսուչներ, հայագիտութեան ուսուցիչներ:

Այս մխիթարական երեւոյթը կրկնուեցաւ նաեւ Փարիզի Մուրատեան վարժարանին մէջ, սկսած 1929 մինչեւ 1939ի Թուականը, երբ դերմանական Թնդանօթները փակեցին վարժարանին դռները: Այս շրջանի աշակերտները, որոնց մէկ մասը բարեկեցիկ ծնողաց զաւակներ էին, մինչեւ վերջ չարունակեցին իրենց ուսումները, որոնք համոզուած էին թէ երբ գործի ղլուխ անցնին պէտք ունին բարեկրթութեան եւ ուսումնական բաւարար պաշարի:

Երկրորդ Աշխարհամարտը չատ մը ծանր չարիքներու հետ, բերաւ անտաւոր մտայնութիւն մը, այն է, օր առաջ դրամ չահելու, հարստանալու, սեփական տուն, դղեակ, եւ ինքնաշարժ ունենալու բուռն փափաք մը, որոնցմէ մեծագոյն ազդուեցաւ պատանիներու վառվռուն երեւակայութիւնը: Օր առաջ դպրոցէն դուրս ելլելու, դրամ վաստկելու եւ դեռատի հասակէն կեանքը վայելելու փափաքը, դարձաւ միակ դաղափարականը: Ցաւանքի է որ այս մեր ազգային հին սահմաններէն մէկն էր:

Երկրորդ Աշխարհամարտը չատ մը չարիքներու հետ բերաւ մեծագոյն չարիքը: Նոր սերունդը, կրելով մեծամեծ զրկանքներ անդադար լսելով պատերազմի դառացող թնդանօթներու եւ ռարսափազդու ռմբակոծումներու ահեղ ճայները, դարձաւ ջղային, անկարգապահ, անիշխանական, քմահաճ եւ հակած դէպի ծուլութիւն:

1946ին երբ Մուրատեան վարժարանը ռմբակոծումներէ ծանրապէս վնասուած եւ արտաքսին վերականդնուած, վերստին իր դռները բացաւ հայ մանուկներու առջեւ, պարզուեցաւ զարհուրելի տեսարան մը:

Նորեկ աշակերտները, որոնք բոլորն ալ կուդային թաղային դպրոցներէ, վարժարանս խուժեցին այնպէս, ինչպէս անկարգապահ բանակ մը, որ հարուստ բերդի մը կը տիրանայ: Իրարու վիդէն բռնած եւ իրար դետին տապալած ցեխի կամ փոշիի մէջ: Անոնց համար ասիկա բնական բան մըն էր, մանաւանդ թէ հաճելի: Անոնք սուր դմեւիններով յարձակեցան պարտէզի ծառերուն վրայ, փորեցին զանոնք, կտրեցին բազմաթիւ ճիւղեր, որոնցմէ ճարտարութեամբ չինեցին հրացաններ, նետեր եւ նիզակներ, եւ սկսան սիրաճեմ քայլերով իրարու մարտի հրաւէր կարդալ:

Նորեկ վարդապետները սարսափեցան եւ յուսահատական աղաղակ մը արձակեցին ըսելով.— «Անկարելի է դաստիարակել այս տղաքը»: Հայապէտ Պ. Ֆէյտին, որ պատերազմէն առաջ ուսուցիչ էի եւ հակիչի պաշտօն կը վարէր վարժարանիս մէջ եւ դիտէր թէ ինչպիսի օրինակելի կարգ եւ կանոն կը տիրէր այդ հաստատութեան մէջ դարմանքէն դամուած մնաց: Նոյն տպաւորութիւնը կրեցին Ֆրանսացի ուսուցիչները եւ հայ հակիչները:

Այս տողերը գրողը սիրտ կուտար վարդապետներուն եւ ուսուցիչներուն ըսելով.— Այդ անզգամ էակները չուտով կարգի կանոնի եւ բարեկրթութեան կաղապարի մէջ պիտի մտնեն:

Իրականին մէջ ես ալ յուսահատած էի եւ ծնողքներու այցելութեան օրերուն չէաշուեցայ քանի մը անդամ չէշտել, «թէ իրենց զաւակները մէկ մէկ թաթարներ են յազգէ ցեղոդաց կարդին»: Ամիսներ տեւեց մինչեւ որ այդ անդուսպ էակները հանդարտեցան: Երկրորդ տարին միայն Մուրատեան վարժարանը դառ էր երիրնախապատերազմեան պայծառ մթնոլորտը, վարդապետներուն հոդին բերան բերելէն վերջը:

Այդ մեծ չարիքին հետ կապուած էր աչակերտներուն խորին խոչրումը դէպի ուսումը, եւ ուսելու եւ զուարճանալու անյագ տենչը: Ուրատ, յորդոր, յանդիմանութիւն եւ պատիժ ոչ մէկ ազդեցութիւն կը գործէին այդ աչակերտներու վրայ: Եթէ մենք մոռնայինք պատժին գործադրութիւնը, ինք աչակերտը կուդար յիշեցնել թէ պատժուած է, իրրեւ թէ մրցանակ մը չահելու հաւասար բան մ'ըլլար:

Ցուկտնայ գաղութի երեկ եւ այսօր

Երեսուն տարուան կեանք ունի յունահայ գաղութը: 1922ի Փոքր Ասիոյ աղէտէն փախած եօթանասուն հազար Հայեր, իրրեւ իրենց առաջին ապաստան գտան այս երկիրը: Առաջին քանի մը տարիներու տեղաչարժերէն եւք, գաղութը ունեցաւ 32 հազարի մնայուն թիւ մը: Մնացեալները մեկնեցան դանազան երկիրներ, մասնաւորաբար Ֆրանսա եւ Հարաւային Ամերիկա:

Սփիւռքի մէջ, յունահայ գաղութը գտաորոշ ուեցաւ իր անհանդարտ եւ եռուն կեանքով, ուր կուսակցական պայքարները տարուեցան կատաղի մոլեռանդութեամբ՝ ամբողջ քառորդ դար: Եթէ ընդունինք, որ այդ պայքարները մեծապէս վնասեցին մեր ազգային միասնականութեան, կարելի չէ ուրանալ, սակայն, թէ անոնք խթանեցին նաեւ մեր ազգայի կեանքն ու հանրային հասարակական չարժումները:

1946—47ի ներդաղթով՝ յունահայ գաղութին հայրենիք փոխադրուեցան 18.000 հոգի: Հայրենասէնչ այս բազմութեան մէջ էին նաեւ խռովարար այն տարրերը, որոնք ամէն վայրկեան չոգիի վրայ պահեցին այս գաղութը, պատճառ ըլլալով, որ ժողովուրդը չկարենայ մտածել հիմնական ձեռնարկներու եւ դործերու մասին: Եւ, այս է պատճառը, որ Ցունաստանի մէջ, իրրեւ ազգային հաստատութիւն, գրեթէ ոչինչ ունինք, բացի քանի մը եկեղեցիներէ եւ դպրոցներէ:

Ներդաղթին եւք, մնացեալ 14 հազարնոց գաղութին մէջ առեղծուեցաւ նոր կացութիւն մը: Ազգային կեանքը մտաւ նոր հունի մէջ եւ հատուածական երկարատեւ պայքարներէ յոդնած ու խռովարար տարրերու խաւնակչութիւններէն ձանձրացած ժողովուրդը բռնեց համերաչխութեան ճամբան:

Դաչնակցութիւնը, որ, դոնէ ներդաղթին եւք, կրնար տիրապետ ձեռք առնել գաղութին ընդհանուր դեկը եւ իր ըմբռնած ձեւով վարել զայն, ի տէր համերաչխութեան եւ յանուն ազգային վերին շահերու, նախընտրեց գործակցութեան ձեռք երկարել բոլոր այն տարրերուն, որոնք տրամադիր էին իրենց քրտինքը խառնելու գաղութի ընդհանուր ճիդերուն:

Ստեղծուած այս համերաչխ մթնոլորտին կը պարտինք սիտարար այն պատկերը, զոր այսօր կը ներկայացնէ յունահայ գաղութը:

Հակառակ իր համբանքին երկու երրորդը կորսընցուցած ըլլալուն, յունահայութիւնը այսօր կը ներկայանայ աւելի կայտառ ու կենսունակ եւ աւելի մաքուր՝ իր դիմագծով: Բոլորմուրճերըի'ինամ մէկ սալի վրայ եւ բոլորը կը ձգտին մէկ նպատակի,— հայապահպանում:

Վերջին տարիներուն արտասահմանէն Ցունաստան այցելող մտաւորականներ ու ազգային-ներ չկրցան իրենց հիացումը զսպել, ի տես սիրող համերաչխութեան, որուն պակասէն կը տառապին տակաւին մեր միւս գաղութները:

Զարմանալի երեւոյթ է, որ կազմակերպուած որեւէ կեդրոնական կամ մասնակի ձեռնարկ — հանդիսութիւն, տարեդարձ, ազգային ժողներ, եւ այլն— իր չուրջը կը հաւաքէ աւելի բազմութիւն, քան պատերազմէն առաջ, երբ գաղութը ունէր այսօրուան թիւին եռապատիկը:

Բազմաթիւ ընտանիքներ եւ անհատներ, որոնք տարիներով չէին ուզած որեւէ ձեւով մասնակցիլ կամ զօրավիդ հանդիսանալ ազգային չարժումներուն, այսօր ինքնաբերաբար կը մօտենան հասարակական ճիդերուն եւ սիրայօժար տրամադրութիւն կը յայտնեն բարոյապէս եւ նիւթապէս սատար հանդիսանալու նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան:

Կային մայրեր, որ փոխանակ իրենց նամակներով իրենց զաւակները ղպատուելու հրաւիրելու եւ աչխատութեան յորդորելու, պարզապէս անոնց կը գրէին. «Ամէն բանէ առաջ լաւ ուտես, լաւ խաղաս, լաւ քնանաս եւ կարդալով չյոգնիս»:

Արդէն տղաքը անհոդ, ուսման մէջ չափազանց տկար սորվեր էին միայն անդադար որոճալ: Թէեւ վարժարանն ունէր քաջ ու աննման խոհարար մը, որուն պատրաստած կերակուրները հոչակ հանած էին ամէն տեղ, ծնողք այցելութեան օրերուն քիլօներով ուտելիք կը բերէին եւ կամ կը դրկէին, հակառակ վարժարանին խիստ օրէնքներուն: Ծնողք կը կարծէին թէ տղաք ի ժամու եւ ի տարաժամու ուտելով առողջ եւ զօրաւոր կը մեծնային: Սովորական դէպքեր էին որ տղան տունէն վարժարան վերադարձած ժամանակ ուղղակի անկողին երթար, որովհետեւ մայրը տղան պարթեցնելու չափ կերցուցած էր: Եւ ասոր հետեւանքն էր կ'ըլլար որ որկրամոլ տղան օրերով, երբեմն չարաթներով անկողին կը մնար, եւ հակառակ ասոր ծնողքները չէին դղաստանար:

Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Զանազան անկիւններու մէջ, տարիներով իրեց պատեանին մէջ մեկուսացած հայ ընտանիքներ, այսօր, իրենց յունախօս զաւակները կը մղեն դէպի երիտասարդական կազմակերպութիւններ, այլասերումի ճանկերէն փրկելու համար զանոնք:

Ներգաղթէն ետք, մօտաւորապէս 14 հազար հոգի հաշուող յունահայ գաղութը, այսօր կը տարուբերի 9—10 հազարի միջեւ: Վերջին երեք չորս տարիներուն, աւելի քան երեք հազար հոգի մեկնած են դէպի Արժանթին: Վերջերս, թէեւ արտագաղթի հոսանքը մասամբ կանգ առած է Արժանթին մուտքի դժուարութեանց պատճառաւ, բայց մեկնելու հոգեբանութիւնը մէյա դոյութիւն ունի չատերու մօտ:

Ճիշդ է, որ Ցունաստանի տնտեսական նեղ պայմանները եւ հաւանական պատերազմի մը սարսափը կարեւոր դեր կը խաղան այս հոգեբանութեան ստեղծման մէջ, բայց, կը կարծենք թէ տեղ փոխելու եւ գաղթելու այս հիւանդութիւնը մեզի մնացած է անցեալէն: Քիչ չէ թիւը այն ունեւոր եւ բարեկեցիկ Հայերուն, որոնք տնտեսական փայլուն հեռանկարներու երազներով տարուած, կը քանդեն տարիներու վաստակը՝ իրենց տունն ու գործը եւ կը նետուին դէպի անծանօթ երկիրներ, ուր հիասթափութիւնն ու յուսալքութիւնը կը սպասեն իրենց:

Մեկնողներէն չատեր զղջացած են արդէն եւ դժդոհութեան նամակները կը գրեն հոս: Վերադարձողներ ալ կան եւ պիտի ըլլան տակաւին: Անձնական նամակները կը հաղորդեն, թէ մեծ է թիւը այն արտագաղթողներուն, որոնք Պուէնոս Այրէսի հելլենական դեսպանատան սեմերը կը մաշեցնեն, վերադարձի արտօնութիւն ձեռք ձգելու համար: Դժբախտաբար, այս բոլորը դաս չեն ըլլար մարդոց, որոնց համար արտագաղթը դարձած է տեսակ մը մտասեւեռում:

Մարդահամարի չգոյութեան պատճառով, կարելի չէ ճշդել յունահայ գաղութի բուն թիւը: Բայց, ինչպէս յիշեցինք, դուրս ինկած չենք ըլլար երբ ըսենք, թէ ան կը տարբերի 9—10 հազարի միջեւ:

Այս թիւը բաժնուած է հետեւեալ կերպով. — Աթէնք եւ արուարձաններ՝ 6000 — 6500 հոգի, որոնցմէ 2500ը Տուրդութլիի շրջան, մօտ 2000ը, Գոդինիա, 400ը Սինկրու եւ մնացեալները ցրուած մայրաքաղաքին դանազան թաղամասերու մէջ:

Թեսաղոնիկիի երբեմնի 6—7 հազարնոց գաղութէն կը մնան 1200 հոգի: Տէյէ Ազաճ, Գավարա, Քասանթի, Քոմոթինի (Կիւմիւլճինա) 100—150ական հոգի: Կրետէ՝ 250 եւ Միթիլի՝ 120 հոգի: Սառնցմէ զատ բաւական թիւով ընտանիքներ ցրուած են Քորֆու եւ միւս կղզիներուն, Պելոպոնէսի եւ Լարիսայի դիւղերուն ու քաղաքներուն մէջ:

Այս վերջիններուն մէկ մասը, դժբախտաբար, կորսուած է հայ հաւաքականութենէն եւ նոյնացած տեղացի տարրին հետ: Մասնաւորաբար նորերը դրեթէ մոռցած են իրենց մայրենի լեզուն: Շրջուն քահանայի մը կամ հանրային գործիչի մը ընելիք տարեկան մէկ կամ երկու այցելութիւնները այս շրջանները, կրնային չատ բան փրկել մեր բեկորներէն, հրահրելով անոնց մէջ անթեղուած ազգային կայծերը:

Ինչպէս բոլոր գաղութներու մէջ, յունահայ գաղութին մէջ ալ, մասնաւորաբար, դգալի է պակասը մտաւորական ուժերու: Եղածները կլանուած եւ ծանրաբեռնուած են բազմապիսի հանրային գործերով: Տակաւին կանուխ է յոյս կապել յետպատերազմեան սերունդին վրա, իրրեւ առաջնորդող ուժի: Ժամանակի ընթացքին, անշուշտ, պիտի հասնին նորերը: Բայց, ատոր համար ալ անհրաժեշտ են հեղինակութիւն եւ փորձառութիւն ունեցող մտաւորականներ, որոնք կարենան ներշնչել նոր սերունդի կոչեցեալները եւ ծրագիր պատրաստել:

Պատերազմին յաջորդող շրջանին, խառնակիչ տարրերու անպատասխանատու գործունէութեան հետեւանքով ստեղծուած հակահայ մթնոլորտը արդէն վարատած է եւ գաղութը կը վայելէ հելլէն պետութեան եւ ժողովուրդին կատարեալ վստահութիւնը:

Ա. Ս.

Թրխապատում

«ԻՄԱՄԼԻ ՓԱՇԱ ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ՅԱՆՁՆԵՑ 150 ԹՈՒՐՔԵՐ ՈՐՈՆՔ ՈՂՋ ՈՂՋ ԱՑՐԵՑԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ»

ՄՄԲ.— Թուրք ընդդիմադիր մամուլը կը շարունակէ իր պայքարը Իսմէթի եւ գործակիցներուն դէմ: Վաճի նախկին երեսփոխան Իպրահիմ Արվաս, որ վերջերս երեսուն հազար 50.000 Ֆիւրտերու ջարդը, այս անգամ նոր բաներ կը պատմէ (13 Յուլիս).—

— Մօտաւորապէս 27 տարի առաջ. Սարաճօղլու սակէս կը պոռար Ազգ. Ժողովի բեմէն: — Մենք անհապաղ օրէնք չենք ուզեր ...

Իր խօսքը կոկորդին մէջ թողուցին սակայն: Հինգ տասը Ժողովականէ զատ, միւս բոլոր երեսփոխանները ի կարդ հրաւիրեցին Սարաճօղլուն դայրոյթի պղպջակներով, ժխորը մեծցաւ եւ Սարաճօղլու բառ մը իսկ չկրցաւ արտասանել:

Սարաճօղլու քանի մը անդամ դործավարական աֆոռներ փոխեց, եւ յետոյ ի վարձ իր անկրօնութեան, Իմամէթ փաշայի վարչապետը եղաւ: Վարչապետութիւնն ալ պայթակղութիւն մըն է ինքնին: Տեսէք թէ ինչպիսի զրպարտութիւններ եւ բարբանջանքներ թռան իր բերնէն: Գիտէ՞ք թէ ինչ ըսաւ. — Այս երկրին մէջ համայնավարութիւնը Մուհամմէտի դրօշին տակ պիտի մտնէ:

Այս կերպով կրկնակ ապացոյցը տուաւ իր անհաւատութեան եւ անաստուածութեան, այսինքն բացարձակ դեհկութեան: Այդ օրերուն Սարաճօղլուի դահլիճին մէջ Հասան Ալի Եճճէ կրթական գործավար էր, ան ալ գործավարութեան վերաբերեալ ամէն ինչ երեսի վրայ թողուց, եւ սկսաւ «քօմիւնիզմ»ը տարածել մինչեւ դիւղական ուսումնարանները եւ մեւս վարժարանները:

Եկրին մէջ դանուող բոլոր կոմիւնիստները փրօֆէսէօր, դասատու կը նշանակէր, Համալսարանն ու վարժարանները կ'ողողէր անընդմէջ, ազգին մէջ կ'ընդհանրացնէր համայնավարութիւնը իր բովանդակ սաստկութեամբ: Իր գործավարութենէն առաջ ձերբակալուած Նազըմ Հիքմէթի ալ թարգմանութիւններ ընել կուտար եւ անոր նիւթական պահանջները կը հոգար:

Երբ այսպէս եիճէլ կրթական եւ մչակութային չարքերուն մէջ կը տեղաւորէր կոմունիստները, անդին Սարաճօղլու կը չանար քօղարկել եւ վարագուրել անոր գործունէութիւնը: Կ'ամչնամ ազգին հրապարակել այն ամօթալի ոդբերգութիւնները որ պատահեցան Հասան օղլան դիւզական «էնթիթիւ»ին մէջ: Արդէն չկայ մէկը որ չդիտնայ այդ դարչելի բաները:

Բուն ուշադրաւ պարագան սա է.— Իմէթ փաշա իւրաքանչիւր օտարական այցելուի համար հաւկերոյթ կը սարքէր այս «էնթիթիւ»ին մէջ եւ գայն ցոյց կուտար պարծանքով:

Այդ խումբը, որ չատ լաւ դիտէր իւրաքանչիւր խալամ հայրենակցի մտերիմ կեանքը, իր կրթական գործավարին ընթացքն ալ դիտէր եւ ուժ կուտար անոր: Արդէն վճռաբեկ Ատեանին որոշումով հաստատուեցաւ թէ Հասան Ալի վկայեալ «կօմիւնիստ» մըն է, բայց Բարձրագոյն Ատեանին չյանձնուեցաւ:

Նախորդ Ազգ. Ժողովին ներման օրինագիծ մը յանձնուած էր այն տեղւոյն կառավարութեան կողմէ: Օրինագիծը կ'առաջարկէր ներում չնորհել 84 համայնավարներու եւ 48 ուս լրտեսներու, ու քանի մը հոդիի, որոնք Ազգ. Ժողովը անարգած էին: Միայն այդ չանցապարտներուն ներումը կ'ուղուէր:

Ազգ. Ժողովին մէջ փոթորիկ փրթաւ եւ Ժողովականները խստիւ քննադատեցին այդ օրինագիծը: Շատ չատեր դէմ խօսեցան, երեսունի չափ բանաձեւեր տրուեցան, օրինագիծին բարեփոխումը եւ կամ մերժումը պահանջելով: Ի վերջոյ չափ-չափիչ մեծամասնութեամբ օրինագիծը մերժուեցաւ եւ այդ գործը վերապահուեցաւ յաջորդ Ազգ. Ժողովին:

Բայց կառավարութիւնը առանց Ազգ. Ժողովին խորհուրդ հարցնելու. Ռուսերուն հաճոյ երեւալու համար հսկողութեան տակ «կոմիւնիստ»ներուն վերադարձուց այն 150 Թուրքերը, որոնք մեր հոդերը ապաստաններ էին: Դժբախտաբար բոլորը մէկ, սահմանին վրայ ողջ ողջ այրելով մահուամբ պատժուեցան:

Թէ այս եւ թէ ասոր նման տարբեր պարագաներ կը հաստատեն թէ Իմէթ փաշա իր չխախտելութեան եւ վարչութեան օրով, չատ մը գործեր կը կատարէր Կրեմլինի հաճոյք պատճառելու համար եւ կը հետեւէր ռուսական քաղաքականութեան:

Ինդճ, անդէտ մարդ:

Բնաւ չէր խորհեր թէ մեր ազնուական ազգին յուսամիտ դասակարգը հաւատաքննական ատեաններու նման պիտի կորէր եւ մահուան դատապարտուէր կարմիր — Ժողովրդական ատեաններու կողմէ, որոնք Պուլկարիոյ արքայական խնամակալ իշխանն անդամ նոյն վախճանին ենթարկեցին:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ Մարսէլ Տըլանուա, Ֆրանսայի մեծ երգահանը, որ մէջազգային համբաւ կը վայելէ, Օր. Լիտիա Կարինէ թարգմանութեամբ, Նուագախումբի համար ձայնագրած է Պետրոս Դուրեանի Իմ Մայր եւ Մերուժան Պարսամեանի Աչքերը քերթուածները:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «Ճ Ա Ր Ա Զ» Ը

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (7)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԽՐԻՄԵԱՆ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏ Կ'ԸՆՏՐՈՒԻ ԲԱՑՑ ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ ԻԲՐԵՒ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ, ԿԸ ՄԵՐԺԻ ԱՐՏՕՆԵԼ ԱՆՈՐ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Բայց ձեռնարկները ապարդիւն կը մնային: Այս խնդրոյն մէջ կը յամառէր Ապտիլ Համիտ Բ.:

Վերջապէս Մ. Նէլիտով Եըլտըզի պալատը երթալով Սալիհ Միւնիր փաշայի միջոցաւ խնդրանք ներկայացուց Խրիմեանի մասին: Այս առթիւ դեսպան Նէլիտով ըսաւ.

— Կ'երեւի Ձեր վհատութիւնը չափէն աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէ սա Խրիմեանի խնդրոյն: Մինչդեռ ըստ մեր կանոններուն միայն հոգեւոր է կաթողիկոսին պաշտօնը: Նոյնիսկ անոնց դումարած եկեղեցական ժողովներուն չատ նուազ պաշտօն մը ներկայ կ'ըլլայ:

Սուլթան Համիտ յոտս դահոյից չբնդունելով ռուս դեսպանը, Սալիհ Միւնիր փաշայի միջոցաւ հետեւեալ պատասխանը տուաւ.

— Ռուս կառավարութիւնը սկզբունքով առարկած էր պուլկար վարչապետ Թոթմանովլուի ինծի հետ տեսակցելուն: Բայց այն ատեն բարեացակամութեամբ դէմ առած էր մեր տուած հաւաստիքը եւ համոզում դոյացուցած որ չէզոքութենէ պիտի չշեղինք: Սիրելի բարեկամս Ն. Վ. Յարը ինծի խօսք տուած էր որ պիտի չշեղի այն քարեկամութենէն զոր միշտ ցոյց տուած է ինծի համդէպ: Ռուսիա եւ Թուրքիա մերթ ընդ մերթ գրժտուած և պատերազմած են: Բայց վերջին 1877-78ի պատերազմէն ետք հանդուցեալ Ցար Ալէքսանդր Բ. ինծի հաղորդած էր թէ այլեւս կրօնքի, դաւանանքի եւ քաղաքականութեան տեսակէտով մեզմէ ոեւէ առնելիք չունին եւ անհրաժեշտ կը նկատեն Թուրքիոյ դոյութիւնը ու այս մասին մեզի ամուր երաշխաւորութիւն տուած էին: Այլեւս մեր մէջեւ իրական բարեկամութիւն մը հաստատուած էր: Գիտեմ որ ռուսական կայսրութիւնը յոյժ հաւատարիմ է իր խոստումներուն մէջ: Հետեւաբար խնդրոյ առարկայ երաշխաւորութիւնը ինծի համար չատ թանկագին է: Միայն թէ անոնք որ անտեղեակ են կացութեան եւ իրականութեանցիովին չեն թափանցած՝ երկու պետութիւնները դեռ իրարու թշնամի կը նկատեն: Ժողովուրդին այս սքսիլ մտայնութիւնը սրբագրելու համար ռուսական պետութիւնը պատեհ առիթներ պէտք է ըստեղծէ եւ բարեկամութիւն ցուցնէ: Ձեզի անծանօթ հայ յեղափոխական կոմիտէներուն նպատակները: Խրիմեան խռովարար մըն է: Իր կատարելի գործունէութեանը հետեւանքով նախապէս Պոլսէն աքսորած էինք զինքը: Այս դէպ մարդը վերջերս Անգլիոյ նախկին վարչապետ Մ. Կլատսթընի զրկած է երկարաչունչ նամակ մը որ տեղեկացուցած է հայրենակ նահանգներուն բնակիչ մեր բոլոր հպատակներուն անդորրութիւնը վրդովելու եւ հաւատուրամ ու բարեկարգութիւնանունին տակ բազմաթիւ չարիքներ կը նախատեսէ: Խրիմեան ասկէ զատ չանուն մեր կողմի հայ հոգեւորականն պետերուն բողոքագիրը մը զրկած է Ն. Վ. Յարին եւ չանդգնած է ինքզինքը չփոթելիպապին հետ:

ՍԱՄՈՒՆԻ ԱՊՏՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՁԳԼԻՍ ԾԱԳԵՑԱՒ ԵՒ ՊՕՑԱՃԵԱՆ ԱՅԼ ԱՆՈՒԱՄԲ ՄՈՒՐԱՏ ԻՆՁԳԼԻՍ ՀԱՄՈԶԵՑ ՏԵՂԻՈՑՆ ՀԱՅԵՐԸ

Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Ռուսիոյ Ցարէն Խրիմեանի մասին անկատ երաշխաւորութիւն ուղեց սա դեկուցումը ընելով ռուսական դեսպան Նէլիտովի.—

« Խրիմեանի եւ յեղափոխական կոմիտէներուն բուն բաղձանքն է Անգլիոյ օժանդակութեամբ եւ բարեկարգութիւնը պատրուակելով նախ մեր նահանգներէն մէկ քանին միացնելով Հայաստան մը կազմել, յետոյ ալ Կովկասի հայաբնակ վայրերը կցել, այն տեղերու բնակիչները ղրդռելով: Եթէ Խրիմեաններու եւ գործակիցներուն ծրագրերը իրականանան, արդիւնքը թէ մեզի եւ թէ ռուս պետութեան համար վնասակար կ'ըլլայ: Այս չարիքներէն միայն Անգլիացիները կ'օգտուին: Ոչ ես, ոչ ալ կառավարութիւնս պիտի արտօնենք երբեք այսպիսի Հայաստանի մը կազմութիւնը: Ամէն պարագայի մեր պետութեան հիմնական չահերը կը ահանջեն առաջքը առնել Հայոց մտադրութիւններուն »:

Ռուսական դեսպան Նէլիտով նոյնութեամբ գրի առաւ այս դեկուցումը զոր չանուն Ապտիւլ Համիտի կատարած էր Սալիհ Միւնիր փաշա եւ հաղորդեց Ռուսիոյ կայսեր:

(Շար.)

Եգիպտոս չուզեր տեղի տալ

Եգիպտոսի նոր վարչապետը, Հիլալի փաշա, որ այժմ Ալեքսանդրիա կը գտնուի, պաշտօնի ձեռնարկելէ անմիջապէս եզք յայտարարեց թէ պիտի չփոխէ իր քաղաքականութիւնը Անգլիոյ հանդէպ: Ուրեմն պիտի մերժէ վերակսել բանակցութիւնները, մինչեւ որ Անգլիա քաշէ իր զօրքը Սուէզի չրջանէն եւ Ֆարուքը ճանչնայ իբրեւ թագաւոր Սուդանի:

Նոր դահլիճը դործի ձեռնարկած է արդէն: Միայն երեք նախարարներ փոխուած են, բաղդատելով Հիլալի փաշայի նախորդ կառավարութեան հետ: Վերահաստատուած է մասնաւորապէս երի-տասարդ եւ կորովի Մորթատի Մարզպի փաշան, իբրեւ ներքին դործերու նախարար: Աւանդական երդումէն եզք, նախարարը բացառիկ վիճակ յայտարարեց Ալեքսանդրիոյ եւ ուրիշ դլխաւոր քաղաքներու մէջ, իբրեւ զգուշական միջոց: Այս նախարարն էր որ — այն առեն Մորթատի պէյ— Ալեքսանդրիան փրկեց Գահիրէի յունուար 26ի խռովութենէն առեն, իբրեւ կառավարիչ: Անոնդ դժուարին նախարարութիւնը, ելմտական, յանձնուած է Զաքի Մուրթաալ փաշայի: Կարդ մը մասնագէտներ մերժած էին այս պաշտօնը:

× Եգիպտոսի պետական վարժարաններու բոլոր ֆրանսացի ուսուցիչները հրաժարեցան, նկատելով որ աւելի լաւ կը վարձատրուին իրենց երկրին մէջ:

Անգլեւեգիպտական տագնապի առաջին օրերուն, Վաֆտի կառավարութիւնը ճամբած էր բոլոր անգլիացի պաշտօնեաները, մէջն ըլլալով 150 ուսուցիչներ: Կ'ըսուի թէ Ամերիկացիներ պիտի յաջորդեն սոնոց: Պաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, անդլերէնի եւ ֆրանսերէնի մակարդակը ինկած է եդիպտական դպրոցներուն մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆՈՒԱՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏ բացուած էր վերիվեան չաբաթաթերթի մը դէմ, որ անարդած էր հանրապետութեան նախադահը եւ տղան: Ամբաստանեալները դատապարտուեցան 50.000ական ֆրանք տուգանքի: Նախադահին որդին, Պ. Փօլ Օրիոլ հարիւր հազար ֆրանք հատուցում պիտի տայ, վճիռը տասը թերթերու մէջ հրատարակելու իրաւունքով:

× Համայնավար չաբաթաթերթի մը Լ'Օռոր Սարթուազի դէմ ալ դատ բացած էին քաղաքապետ մը եւ պատերազմական նախարարութիւնը: Առաջին դատին մէջ 5000 ֆր. տուգանքի եւ 10.000 ֆր. հատուցման դատապարտուեցաւ թերթին պատասխանատու տնօրէնը, երկրորդին մէջ՝ 10000ֆր. տուգանքի:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ համայնավար իշխանութիւնները բուռն պայքար մը բացած են կաթոլիկ եւ բողոքական եկեղեցիներուն դէմ: Հինդ հազար Գերմաններու արդիլուեցաւ Հանդիսը եր-թալ, մասնակցելու համար լուտերական համագումարին: Բսան հազար պատուիրակներու ալ արդիլուեցաւ Շթուդկարտ երթալ, աւետարանական եկեղեցւոյ ժողովներուն առթիւ եւն.:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ռամկավար (դեմոկրատ) կուսակցութեան համագումարը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ համաձայն է նախագահական թեկնածու անուանելու Իլինոյզի կառավարիչը, Սթիվենսըն, որ կը դժկամակի ընդունիլ:— Ամերիկեան բանակը վակեց ռումբի ամենամեծ զործադրանը, իբրեւ հետեւանք պղպատի բանուորներու զործադուլին որ կը չարունակուի չաբաթներէ ի վեր: Այս զործարանը կ'արտադրէր բանակին 105 միլ. ռումբերուն կէսը, 2600 բանուորներով:

ՊՈՂՊԱՏԻ ԵՒ ԱՇՈՒԻԻ ձուլման ծրագիրը զործադրելու համար, Փարիզի մէջ ժողով դումարեցին Ֆրանսայի, արեւմտեան Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պելժիոյ, Լիւքսէնպուրկի եւ Հոլանտայի ներկայացուցիչները: Այս առթիւ եւրոպական քաղաք մը պիտի որոշուի իբրեւ կեդրոն:

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ Միութիւնը յանձնարարեց իր անդամներուն խանութները փակել այսօր (հինդշաբթի) կէս օրէն եզք, բողոքելու համար պարտադրուած սակագիներուն դէմ, կաթին դինը երկու ֆրանք պիտի աւելնայ օդտատոսին: Յորենին դինը առ այժմ անփոփոխ պիտի մնայ, որպէսզի չստիպուին աւելցնել հացին դինը:

ԴԱԻԱԴՐՈՒԹԵԱՆ դործին քննութեան առթիւ, խումբ մը կիներ Թուլոնի հարցաքննիչ դատաւորին ներկայանալով, սպառնալիքներ ուղղած են: — Ժաք Տիւքլօ նոր բողոքագիր մը ուղղեց, եւս պահանջելով իր օրագիրը:—Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով «սբխալ» կը դտնէ յունիս 4ի զործադուլը, որ սարքուած էր բողոքելու համար Ժաք Տիւքլոյի ձերբակալման դէմ:

« ԱՐԻՒՆԻ ՏՈՒՐՔ» պիտի վճարեն անոնք որ դինուորութիւն չեն ըրած: (1944—45ի զօրակոչ): Հաւաքուած արիւնը պիտի ներարկուի հիւանդ դինուորներուն: Մեծապէս զգալի է պահեստի արիւնի պակասը:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Դէպք առ դէպք

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արզուհեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէին: Ժամը 3ին, այդ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԻԹԵԱՆԻ Շէրիմին: Գեղարուեստական բաժին, երգչախումբ եւ բարձրախօս:

Կը խօսին ընկերներ Ա. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ուտելիք եւ խմելիք աժան դիներով:

Մոնփառնասէն կառախումբ առնել եւ իջնել Շավիլ: Փոն տը Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ:

×

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալապրի անտառին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Տէսինի զովասուն անտառին մէջ, Café Fargueի եառեը:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

Կը նախադահէ՝ ընկեր Թ. ԱՁՎԱԶԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱԷ ՄԻՐՋԷ

Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ:

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաւ. ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիչառէն: Վերադարձ ժամը 9.30ին: Դինները ժողովրդական: Երթեւեկ 100 ֆր.:

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսին:

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին, Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լաթապուռէթ, Պ. Պառալի ընդարձակ դաշտին վրայ, (10 վայրկեան, Փոնթ Թ'Էվէքէն):

Բարձրախօս, պար, երդ, եւ հաճելի ժամանց: Առատ կերուխում: Կը հրաւիրուի գաղութը անխտիր յարդելու համար մեր հերոսները:

Երթեւեկը ապահովուած է, առաւօտ ժամը 9ին 11.15ին, կէսօրէ վերջ 2.30, վերադարձ ժամը 8ին:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի: Այս կիրակի ամբողջ օրը, Hôtel Beauséjourի ծառախիտ պարտէզը, Rue Favantineի մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

×

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը, Beauregardի անտառին մէջ, այս կիրակի ամբողջ օրը:

Կը նախադահէ ընկեր ԱՐԱՄ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Օթօքարի մեկնում՝ առաւօտեան ժամը ճիշդ 7ին եւ 8ին:

Մանրամասնութիւնները տեսնել տեղական յայտարարութեան մէջ:

Մեծ դաշտահանդէս

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական մութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ:

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ վի-նաթիէի մօտ, Փարք տը Փարիի մէջ:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ, դիները դիւրամատչելի: Ընտանեկան ընկերային զուարթ մթնոլորտ: Մխթական երգեր, արտասանութիւններ, պարեր եւ ուրիշ շատ մը հաճելի անակնկալներ: Մուտքը ազատ է:

ՎԻՃԱԿԱԺՈՂ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ Յուլիս 13ին: Շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 150 224 440 359 13 109 278 343 22 252 336 108 360 357 413 451 438 374 396 139 292 290 195 304 114 459 267 381 149: Նուէրները առանալու համար դիմել վարչութեան:

ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Օգոստոս 16էն 22: Պայմաններու համար դիմել

ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆի

11, Rue Belle - Image, Valence (Drôme):

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ց. Դ. Ազամ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը ճիշդ 20ին, Ա.Հարոնեան ակումբը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սկն Լուի «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախարբ. Միութեան կարտանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Կարտանի հայկ. դպրոցի սրահին մէջ: Օրակարգ.— 1) Հաշուետուութիւն, 2) Պատգամաւորներու ընտրութիւն եւն.: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կը հրաւիրուին նաեւ ոչ-անդամ բոլոր Խարբերդցիները անխտիր:

ՀԱՄԱՀԱՄԲ. ՀԱՑՑ. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւտուան ժամը 9ին, Café Cohard, Bld. d'Alsace:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld. du Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինդշաբթի եւ չաբաթ առաւօտները ժամը 9—12: Հեռաձայն Le Raincy 172:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մխթարիչ Վ. Մոմճեան եւ իր եղբայրներն ու քոյրերը կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Լիոնի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, ժամը 10ին, իրենց մօր ԼՈՒՍԻԱ ՄՈՄՃԵԱՆի դառնադին մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան պատարագ եւ պաշտօն պիտի մատուցուի: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ամիրայեանի, Տէր եւ Տիկին Հրաչեայ Ամիրայեանի եւ պարագաներուն իրենց մօր, մեծ մօր եւ պզտկանին ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱՑԵԱՆի մահուան առթիւ:

Ծախու է

Մեկնումի պատճառաւ, ծախու է Լիոնի մէջ, Rue Cuvier 56, դերձակի խանութ մը, 5 սենեակներով: Խանութը եւ սենեակները նորոգութեան չեն կարօտիր: Ապահովուած գործ եւ լաւագոյն առթիւ, Սեպտեմբերի եղանակին համար: Գինը խիստ չափաւոր: Դիմել Ղազարեան, 56 rue Cuvier, Lyon:

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ յարմար դիրով տուն մը, կայարանէն 2 վայրկեան եւ 102 եւ 103 թիւ հանրակառքին կայանին դիմացը: Հինդ սենեակ, երկու խոհանոց, W. C., (tout à l'égout), ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն (force)), կեդր. ջերմութիւն, հեռաձայն, ընդարձակ պարտէզով: Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր, Mr. Polack, 44 rue Emile Zola, Ալֆորվիլ:

Ամառ եղանակին փնտռուած զովացուցիչ եւ կազդուրիչ ըմպելին օշարակն է: Առողջապահական լուսադրի պայմաններու մէջ պատրաստուած « ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ » օշարակն է միակը որ գոհացում կուտայ այդ հաճոյքին եւ պահանջին: Թող հայ տանտիկինը չըսէ թէ ածա'ն օշարակ կը դնէ, իր տղոց համար ըլլալուն: Ոչինչ այնքան վտանգաւոր է, որքան գէշ պատրաստուած օշարակը: Եւ ոչինչ այնքան թանկագին է, որքան տղոց առողջութիւնը: Առաջնակարգ ու աքանչելի « ՆՈՐԱԿ» Օշին պատրաստող Հաստատութեան կողմէ մասնաւոր խնամքով պատրաստուած «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» օշարակը առողջապահական ամէ'ն երաշխիք կ'ընծայէ եւ կը ջնջէ համաճարակի վտանգը:

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ'Ք «ՆՕԷԼ ՊԵՌՆԱՐ» ԳԵՐԸՆՏԻՐ ՕՇԱՐԱԿԸ

ԲՈԼՈՐ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ԶԵՐ ԳԱԻԱԹԻՆ ՄԷՋ

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P· Paris 1678-63

Vendredi 25 JUILLET 1952 Ուրբաթ 25 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6822-Նոր շրջան թիւ 2233

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ԱԼ ԱՐԹՆՆԱՆՔ

Երէկ վորձեցինք վերլուծել Մլէյին Արեւելքի վերջին խլրտումներուն իմաստը :

Թերթը մամուլին յանձնուած էր, երբ անթելը հաղորդեց նոր եւ աւելի ծանրակշիռ դէպք մը,— յեղաշրջում Եգիպտոսի մէջ :

Հաղուագէպ է այսքան չանթահարիչ հարուած մը՝ ձեռք անցընելու համար իշխանութիւնը :

Բարեբախտաբար այս պետական յեղաշրջու - մը կատարուած է առանց արիւնահեղութեան , ինչպէս կը հաղորդեն առաջին լուրերը :

Փոքր ափսոսանք մը չէ այս պարագան անոնց համար որ տեսան անցեալ յունուար 26ի «Սեւ Շաբաթը», երբ ամբոխը կրակի եւ աւարի կուտար 7 — 800 հասարակութիւններ : Մեծ մասով փառաւոր չէնքեր, որոնք արդիական քաղաքի մը կեր - պարանքը կուտային Գահիրէի :

Ինչպէս կը հաւատանն պաշտօնական տեղեկութիւնները, նոր յեղաշրջումը հետեւանք է ներքին պայքարներու : Տեսակ մը բարենորոգչական չարժում, մաքրագործելու համար բանակը :

Ամէն պարագայի մէջ, այս նոր դէպքն ալ ազդանշան մըն է : Արժանի՝ մտածելու ուշադրու - թեան :

Ինչպէս Իրանի, նոյնպէս Եգիպտոսի եւ ուրիշ արաբական երկիրներու մէջ ծագարձակ նետուած է նոր եւ հասուն սերունդ մը, թէ օտար ազդեցու - թիւնները թօթափելու եւ թէ ներքին բարեկար - գութիւններ կատարելու համար :

Նորերուն ամէնէն չափաւոր հոսանքն ալ որեւէ ձեռնարկ փորձած առեն, չի հանդուրժեր որ օ - տարազգի տարրեր խառնուին իրենց ներքին գոր - ծերուն :

Անոնք ոչ խրատի պէտք ունին, ոչ ալ «մէ - ջազգային» կուչուած խմբակցութեանց առաջնոր - դութեան :

Ընդհակառակն, որոնեղութեան կը մատ - նուին, երբ օտարականներ իրենցմէ աւելի նա - խանձախնդիր կ'երեւան եւ զանազան մարզանքներ կը փորձեն :

Միշտ յիշեցնելով այս պարագան, կ'ուզենք անգամ մը եւս լրջութեան եւ արթնութեան հրա - ւիրել այն երանելիները որոնք վարակուած են «մենք ալ կանք»ի մարմաջէն :

Երբ աս ու ան կը փորձեն կարաւանին խառ - նուիլ «ինտերնացիոնալ» յաւակնութիւններով , պէտք է բաղութիւնն ունենան միայն և միայն ի - րենց անհատական պատասխանատուութեամբ գործելու :

Անոնք իրաւունք չունին խօսելու կամ գործելու յանուն ուրէք հայկական հոսանքի, ճակատ յարդա - րելով չախչախիչ մեծամասնութեան դէմ :

Անոնք պարզապէս քրէական յանցանք մը գոր - ծած կ'ըլլան, երբ ձեղքեր կը բանան անմիտ և - լոյթներով : Երբ թերթեր, թռուցիկներ , յօդ - ուածներ կը հրատարակեն ու կը ցրուեն այս կամ այն ժողովուրդի լեզուով :

Գաղտնիք չէ,— ամէն տեղ ալ կան ափ մը չո - չորթներ, որոնք բան - գործ ըրած են մատնա - նչումներ կատարել, — բանաւոր թէ դրաւոր — ուրիշ հայկական հոսանքներու, նոյնիսկ ազգ· իշ - խանութեանց դէմ :

Իրենց դիմաւոր նշանակէտը Հ· Ց· Դաշնակ - ցութիւնն է, Եւրոպայի, Ասիոյ թէ Ամերիկայի մէջ :

Նպատակն ալ՝ ի յառաջագունէ ճշդուած , — բարեկամ երեսալ տեղացի ժողովուրդին, իբրեւ թշնամի ցուցնելով դիմացինը: Թիւրիմացութիւն - ներ առեղծել, չահագործելով բնիկ ժողովուրդին եւ իշխանութեանց բարեմտութիւնը :

Դժուար չէ երեւակայել թէ ի՛նչ հետեւանքներ կրնան ունենալ այս կարգի քայութիւնները, մաս - նաւորապէս Մլէյին Արեւելքի մէջ: Մանաւանդ հի - մա որ ամէնքն ալ ջղաձգուիր վիճակ մը ունին :

Ամէն կարգի օտարականներու հետ, մենք ալ փուչի վրայ ենք չատ մը երկիրներու մէջ: Փա - խուկի մը լուցկին կրնայ բոցեր արծարծել, ճա - կատագրական պահուն :

Ժամանակն է որ մենք ալ արթննանք յանուն ինչնպահպանութեան, երբ ուրիշներ պայքար կը մղեն իրենց բացարձակ անկախութիւնը ապահո - վելու համար : Շ·

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ԱՅՍ ԱԼ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Շատ անգամ մեղադրանքներ կը կարդանք մեր մամուլին մէջ, կամ կը լսենք առօրեայ խօսակ - ցութեանց ընթացքին :

Այդ մեղադրանքները ուղղուած են մասնաւո - րաբար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի նման քաղաքա - կրթուած երկիրներու մէջ ապրող մեր հայրենա - կիցներուն, որոնք ոչ միայն «տեղ - քայլ » կ'ընեն եւ բան չեն սորվիր իրենց նոր միջավայրին զեղե - ցիկ բարքերէն, այլ եւ կարծես ետ ալ կ'երթան ի - րենց «չարքի - մանի»ներով , պորտախաղերով կամ զանազան ու զարմանազան սովորութիւննե - րով :

Անշուշտ որոշ ճշմարտութիւններ կան այս մե - ղադրանքներուն մէջ: Այդ մասին չէր ըսելիքս :

Բայց, մեր պատասխանատու առաջնորդները , մասնաւորաբար թերթերու խմբագրութիւնները կրնա՞ն համոզել թէ իրենք քայլ մը առաջ անցնե - լով, թօթափած են երբեմնի աղա - փաչայական սովորութիւնները :

Այսպէս , մեր թերթերուն մէջ զարմանքով կը կարդանք հարանեկան նկարագրութիւններ, եր - կու, երբեմն երեք սիւնակներու վրայ, խոշոր խո - րագիրներով ,ուր «հարսը ընտանեկան խնամեալ դաստիարակութիւն մը» ստացած կ'ըլլայ միշտ , իսկ փեսան «ծանօթ պատուաւոր վաճառական մը, առեւտրական հրապարակի վրայ»:

Այսքանը դասական «քլիչէ»ն է , 1870ական թուականներէն մնացած : Պէտք էր «յառաջդիմել» եւ ճոխացնել, արդիական ըմբռնումներով, եւ ա - ւելցնել «բազմահարիւր հեռադիրներու եւ անհա - մար ծաղկեհուլունքներու, կողմնակներու թանկագին - եւէրներու ցանկերը կամ այլինչ սրահին մէջ կա - տարուած չքեղ ընդունելութիւնները, հրամցուած քաղցրեղէններու ցուցակներով: Եւ դեռ ի՛նչեր ի՛նչեր ...

Պէտք բսէք « հին հին դարուց յիշա - տակներ են սոնք, չատ ենք կարդացեր Պոլսոյ Թերթերուն մէջ, փոխան տասը կամ յիսուն ոս - կիի»: Կը սխալիք: Ահաւասիկ նորութիւն մը· — Մինչեւ հիմա, որ եւ է հարսնիքի կամ նշանուե - քի նկարագրութեան մէջ կարդացա՞ծ էք թէ հար - սը եւ փեսան... հայախօս են :

Գոնէ այս մէկը կ'արդարացնէ լրագրական այս հնոտի եւ անուտի սովորութիւնները: ՍՕՍԻ

Ծանր կացութիւն Իրանի մէջ

ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՓԱԽԱՒ

Իրանի յաղթական վարչապետը, Տոքթ· Մոսա - տեղ, պաշտօնը վերստանձնելէ անմիջապէս վերջ ձերբակալել տուաւ նախորդը, Ղաւամ Սալթանէ, որ բարեկամ երեսփոխանի մը տունը ապաստանած էր, Գումի մէջ, Թէհրանէն 100 քիլոմեթր հեռու: Ղաւամ Սալթանէ յաջողեցաւ փախչիլ եւ հիմա կը փնտռուի խոստէն: Մատնաւոր հրահանգներ ղըր - կուած են սահմանային իշխանութեանց, որպէսզի փախստականը չկարենայ երկրէն դուրս ելլել :

Ազգ· ճակատին ընդհ· քարտուղարը հաղարա - ւոր կուսակիցներու հաղորդած էր ձերբակալման լուրը: Երբ քիչ վերջը իմացան թէ նախորդ վար - չապետը փախեր է, ամբոխը կատղեցաւ եւ կը վախցուէր նոր արիւնահեղութենէ մը, բայց կա - րելի եղաւ վերահաստատել բարեկարգութիւնը : Այս առթիւ յայտարարուեցաւ թէ երեսուն երես - փոխաններ օրինազիծ մը առաջարկած են, բռնա - դրաւելու համար Ղաւամ Սալթանէի առացուած - քը, որ պիտի բաժնուի վերջին արիւնահեղու - թեանց զոհերուն միջեւ : Բանուորներու ներկա - յացուցիչ մը դաւաճան հռչակեց այն երեսփոխան - ները որոնք քուէ տուած էին Ղաւամ Սալթանէի , ինչպէս եւ այն ծերակուտականները որոնք ձեռնպահ մնացած էին Տոքթ· Մոսատեղի ընտրութեան առեն: Եւ բացագանչեց ի լուր բազմութեան .

— « Եթէ անոնք սպաննուին եւ իրենց ընտա - նիքներն ալ սպաննուին իրենց աչքին առջեւ, բա - ւական չէ զոհերուն վրէժը լուծելու համար :

⚔ Պաշտօնանկ եղաւ սպայակոյտին պետը , զօր· Ղարդան: Իրեն յաջորդեց զօր· Մորթեզա Եազտան: Պաշտօնանկ եղաւ նաեւ Թէհրանի ոս - տիկանութեան վերատեսուչը :

Վերջին պահուն ծերակոյտն ալ հաւանութիւն յայտնեց Տոքթ· Մոսատեղի վարչապետութեան : Ծերունի վարչապետը երկու ժամուան տեսակցու - թիւն մը ունեցաւ Շահին հետ: Կ'ըսուի թէ բոլոր թիւրիմացութիւնները հարթուած են եւ վեհապե - տը հաւանած է որ քաղաքային պաշտօնատար մը նշանակուի պատերազմական նախարար (թերեւս նոյն ինքն Տոքթ· Մոսատեղ, ինչպէս կը պահան - ջէր այս տագնապին առաջ) :

Վերջին լուրերու համաձայն, առ այժմ հան - դարտութիւն կը տիրէ Թէհրանի մէջ :

⚔ Զորեքշաբթի առաւ հակայական բազմու - թիւն մը դերեզմանատուն փոխադրեց վերջին զոյ - գերու ընթացքին սպաննուած 21 զոհերու դագաղ - ները եւ թաղեց «Ազգային Մարտիրոսներու» թա - ղամասին մէջ: Թուանշ (համայնավար) կուսակ - ցութեան անդամները փոքրեցին կրակի տալ կեղ - րոնական դարատանին արքայական արձանը , բայց ոստիկանութիւնը գրաւեց դանոնք :

Թէհրանի թերթերը 45—90 կը հաշուեն զոհե - րուն թիւը :

Հեռադրի մը համաձայն, 5000 հոգի հաւաք - ուած էին Թէհրանի մեծ հրապարակին վրայ , խոչտանգելու համար Ղաւամ Սալթանէն, երբ ի - մացան թէ ձերբակալուած է: Ուրիշ բազմութիւն մը ցոյցեր կատարեց անգլ· դեսպանատան դէմ , պահանջելով փակել եւ հաստատութեան ընդա - ճակ տարածութիւնը բաժնել զոհերու բնտանիք - ներուն: Կարգ մը թերթեր կը պահանջեն արտաք - սել Շահին քոյրը, իշխանուհի Աշրաֆ եւ իր եգիպ - տացի ամուսինը :

ԱՆԱՐԻՒՆ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄ ԵԳԻՊՏՈՍՈՒ ՄԷՋ

Բանակը գրաւեց երկիրը

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, վերջին պահուն, չորեքշաբթի օր դինուորական յեղաշրջում մը տեղի ունեցած է Եգիպտոսի մէջ, չանթահարիչ արագութեամբ, սակայն առանց արիւնահեղու - թեան :

Ահաւասիկ հեռադրական գործակալութեանց եւ միջազգային մամուլին հաղորդած տեղեկութիւն - ները, որոնք անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ կաթսան կ'եռայ Մլէյին Արեւելքի մէջ · —

Բանակը գրաւեց Գահիրէն եւ յետոյ ամբողջ երկիրը, հրամանատարութեամբ զօր· Մոհամմէտ Նեկիպի , որ իր առաջին դեկոյցով ազդարարեց թէ «պիտի մաքրագործեն դաւաճանները » : Քանի մը ժամ ետք, վարչապետ Հիլալի փաչա հրաժա - րեցաւ իր միօրեայ պաշտօնավարութենէն եւ թա - գաւորը Ալի Մահէր փաչայի յանձնեց նոր գահլի - ճին կազմութիւնը, ինչպէս յանձնարարած էր բա - նակը: Մինչդեռ առեն թագաւորը հրամանագիր մը ստորագրեց ընդունելով սպարապետ Մոհամ - մէտ Հայտար փաչայի հրաժարականը եւ անոր տեղ նշանակելով զօր· Նեկիպ փաչան: (Հայտար փաչա անհետացած է եւ կը փնտռուի) :

Յեղաշրջումը տեղի ունեցաւ առտուան ժամը 3ին: Զինուորները բռնած էին բոլոր կարեւոր դիր - քերը, Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ մէջ: Աբքայա - կան պալատներն ալ պաշարուած էին եւ հսկողու - թեան տակ առնուած էր արքայական դրօսանաւը՝ Ալեքսանդրիոյ նաւահանգստին մէջ: Զօր· Նեկիպ հրամայեց որ հրապարակներ չրջին Գահիրէի եւ Ա - լեքսանդրիոյ փողոցներուն մէջ եւ բազմաթիւ ազատագէն դինուորներ պահպանեն բարեկարգու - թիւնը: Անթելի կայաններն եւ միւս դիմաւոր դիրքերն ալ բանակին ձեռքն անցան առանց դի - մադրութեան :

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԵԿՈՅՑԸ

Նոր ագարապետը անմիջապէս հրապարակել տուաւ իր առաջին դեկոյցը որ կ'ըսէ ·

— « Առնէ մը ի վեր գործերը լաւ չեն ընթա - նար երկրին մէջ: Տգէտներ, դաւաճաններ եւ դո - ղեր կը վարեն բանակը, որ կը դժուի ողբալի կա - գութեան մը մէջ: Անոնք որ այս վիճակին հասցու - ցին բանակը պատճառ եղան Պաղեստինի պարտու - թեան: Բանակը ուզեց ինքը կատարել մաքրագոր - ծումը, թօթափելով փտած տարրերը: Այն սպա - ները որ դատած կամ ձերբակալած ենք նեղու - թիւն պիտի չկրեն եւ ազատ պիտի արձակուին, երբ պարապանքը թոյլ տան :

« Եգիպտոսի ժողովուրդը կընայ, այսօրուընէ սկսեալ, վստահիլ իր բանակին որ տիպար բանակ մը պիտի դառնայ: Ժողովուրդը վախնալու պատ - ճառ չունի: Բանակը եւ ոստիկանութիւնը կ'երաշ - խատուրեն բարեկարգութիւնը եւ ապահովութիւ - նը: Մանաւորապէս կ'ապահովենք մեր օտարազգի եղբայրները թէ երթեք պիտի չվնասուին իրենց ստացուածքը, կեանքը եւ չահերը :

« Այսօր նոր չրջան մը կը սկսի մեր հայրենիքի պատմութեան մէջ : Բանակը պիտի դործէ ի պաշտպանութիւն հայրենիքի չահերուն, համա - ձայն սահմանադրութեան: Ո՛վ որ կը փորձէ խա -

(Յուղերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԴԱՌՆ ՋՅՍԱՒՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

2.— ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ահա այս դժբախտ պարագաներուն մէջ էր որ վերաբացուեցաւ, երկրորդ անգամ, Մուրատեան վարժարանը :

Մենք ազգային արմատացած թերութիւն մը ունինք, որ է, հայութեան գլխուն եկած բոլոր աղէտներուն պատասխանատու բռնել Աստուծմէ ակռաձ մինչեւ յետին մարդը, իսկ մենք զմեզ նըկատել մէկ մէկ անմեղ հրեշտակներ, որ գոհեր ենք չար բախտին : Մինչ իրականին մէջ, եթէ բըռնական խորշում չզգայինք ինքնաքննադատութենէ, որ սրբագրիչ կատարելութիւն մըն է, ազգային բազմաթիւ ազէտներուն գլխաւոր պատասխանատուն մենք զմեզ պիտի համարէինք :

Նոյն սխալ, վնասակար ուղղութեամբ կը հետեւին հայ ծնողները : Անոնք իրենց աչքերը ամուր մը կը փակեն, իրենց զաւակներուն թերութեանց, անոնց թուլամորթութեան ուժգն եղած կարեւորութիւնը չտալու, բոլոր պատասխանատուութիւնը կը բեռցնեն ուսուցիչներու վրայ, որոնք իրրեւ թէ պէտք եղած կերպով չեն հետեւիր աշակերտներու յառաջադիմութեան :

Եթէ ծնողները փոխանակ ուժ տալու իրենց երեւակայութեան, հետամուտ ըլլային բուն իսկ ճշմարտութիւնը իմանալու, այն ատեն կամաւորապէս փակուած աչքերը պիտի բացուէին, եւ պիտի տեսնէին թէ կարեւոր ուսուցիչները, նոյն նախկին ուսուցիչներն են, որոնց չունէին տակ պատրաստուեցան Մուրատեան վարժարանին այնքան բազմաթիւ, պսակաւոր աշակերտները : Իսկ քանի մը նոր ուսուցիչները ճիշդ անոնք են որոնք կը դաստիսօսեն ֆրանսական բարձրագոյն վարժարաններու մէջ :

Թողունք որ երկրորդական ուսուցիչներով իսկ աշակերտ մը իր նպատակին կը հասնի, եթէ աշխատելու եւ մարդ ըլլալու դիտաւորութիւն ունի :

Ծնողներու քով կը տիրապետէ բնական զգացումը : Անոնք իրենց միտքը դրած են թէ իրենց զաւակները մէկ մէկ տաղանդաւոր աշակերտներ են — եւ այս տեսակէն չատեր կան —, որով բնականաբար աշակերտ մը մնայ անուղղայ : Որովհետեւ տգէտ խորամանկութեամբ օգտագործելով իր ծնողքին փառամոլութիւնը, չհնդրազտանար թէ առանց լուրջ աշխատանքի, աշխարհի բոլոր ուսուցչապետները չեն կրնար մոլորած աշակերտ մը չտկել եւ ուսման սիրոյն հետ կապել :

Ծնողք պէտք է ազէկ գիտնան որ իրենց զաւակներուն բնական, առաջին դաստիարակները իրենք են : Եւ ասոր համար պէտք է ընտանիքի մէջ տիրածուի մանկավարժական առողջ մթնոլորտը :

Բաղդատութիւն մը լաւագոյն կերպով կը բացատրէ ըսածս :

Կ'ուզէ՞ք, կ'ըսէ արդի եւրոպացի մանկավարժ մը, լաւագոյն կերպով ազնուացած բոյս մը հասցնել, պէտք է զայն յանձնել մասնագիտական ծառերու պարտիզպանին, ան է որ զանոնք կը հրջապատէ ամէն կարելի խնամքներով :

Տնկադործ մը, որ չի ճանչնար իր արհեստը, թոյլ կուտայ որ բոյսը աճի ըստ բախտի, խառն ի խուռն, առանց ողջամիտ խնամքներու : Ան դէշ կերպով կատարած է իր արհեստը : Երբ եօթը տարի վերջ, այդ տնկադործը դէշ կերպով խնամած բոյսը կը յանձնէ ծառադարմանին, հարցը լուծուած չըլլար, նոյնիսկ եթէ ծառադարմանը ըլլայ աշխարհի ամէնէն ճարպիկ մարդը : Ան երբեք պիտի չյաջողի ուղղել այդ յոռի կերպով խնամուած ծառը :

Ցաւալի այսպէս չի՛ պատահիր դաստիարակութեան մէջ ալ : Բազմաթիւ են այն ծնողները, որ չեն դիտեր իրենց դաստիարակի արհեստը, քանի որ մատաղատունկ բոյսը չեն կրցած խնամել եւ բարւոքել : Այսպիսի ծուռ ոճով մեծցած ծառը, դպրոցի դաստիարակի մը յանձնուած ժամանակ, նոյն արդիւնքը կուտայ, որովհետեւ ամենամեծ մանկավարժն ալ չի կրնար ուղղել արմատէն ծուռ բուսած ծառը :

Հիմա տեղն է հարցնելու. — Հայ ծնողները ո՞ր հայկական դպրոցներու մէջ սորված են դաստիարակի պժուարին եւ փափուկ արհեստը :

Արդարութիւնը կը պահանջէ որ, ի պատիւ հայ ծնողներուն, ըսենք թէ անոնք երբ կ'ապրէին մայրենի հողին վրայ, չնորհիւ իրենց նահապետական մաքուր բարքերուն, առողջ բնազդով դաստիարակած են իրենց զաւակները : Իյնալով օտար աստղերու տակ, այդ առողջ բնազդը, կամաց կամաց կորսուելու վրայ է : Քանդի դժբախտութիւնը ուղած է որ օտար երկիրներու մէջ նետուած հայերը, փոխանակ բնիկ ժողովուրդներուն լաւ կողմերը օրինակելու, օրինակած են անոնց յոռի կողմերը, կատարելութեան աստիճանին հասցնելով :

Կը մտանանչեմ կենսական հարց մը : Արդի հայ մայրերը, այն սխալ կարծիքը դամեր են իրենց մաքին մէջ, թէ իրենց զաւակները ծնողներէն հեռու ապրելով, կը դարձին զիրենք սիրելէ : Ասկէ աւելի անխմաստ բան կարելի չէ երեւակայել : Գիշերօթիկ վարժարանի մը մէջ, ծնողասիրութիւնը աւելի դիտակից եւ ամուր հիմերու վրայ կը դրուի, քան մայրենի քղանցքներուն ներքեւ :

Գիշերօթիկ վարժարանը այդ զաւակներուն համար կը դառնայ զօրաւոր խթան մը ուսումնական դժուարութեանց յաղթելու : Անոնք բնազդաբար կը մտածեն որ հայրը աշխատութեամբ եւ յոդնութեամբ կը տգնի, իրեն բարձրագոյն ուսում տալու համար, եւ մայրը յօժարութեամբ կը կրէ բաժանումը ու կարօտը, իր զաւկին տալու վաստուր ապագայի մը հեռանկարը : Եւ ասոր համար պատանին ոգի ի բուն կ'աշխատի փոխարինելու դերադոյն ծնողասիրութեամբ եւ խանդաղատանօք եւ անկեղծ զգացումներով :

Այսպիսի զաւակներն են որ օրն ի բուն եռանդով կ'աշխատին, որպէսզի ի վիճակի ըլլան իրենց ծնողքին մխիթարական լուրեր հաղորդելու, իրենց բարի վարուց եւ ուսումնական յառաջդիմութեան մասին :

Դարձեալ բարձրագոյն ուսումնարաններուն մէջն է, որ աշակերտին սրտին մէջ կը վառի զգասիրութեան եւ հայրենասիրութեան մշտավառ բոցը : Հոս է որ նախնեաց փառապանծ յիշատակները կը քաջալերեն աշակերտները, կը մղեն զանոնք վսեմ գործերու : Այստեղն է որ անոնց սրտին մէջ կը տոգորուի այն մայր սկզբունքը, թէ ազգին բարւոյն եւ պատուին հետ պէտք է կապուին որդիական անձնուիրութեամբ, անոր զոհելով իրենց հանգստը, կարողութիւնը, հարստութիւնը եւ կեանքը :

Հայկական վարժարաններու մէջ է միայն որ ծնողասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը, սերտ կապնդուած Աւետարանի լուսաւոր սկզբունքներով, Հայ մը կը հասցնէ իր նպատակին, եւ ոչ թէ հասարակաց դպրոցներու մէջ, ուր ամէն ազգի մանուկները իրարու վրայ դիզուած, կը նմանին ոչխարներու հօտին, առանց հովիւի եւ առանց արթուն առաջնորդի : Ցաճախ այդ դպրոցներէն աշակերտներ կը սորվին ըմբռստանալ իրենց ծնողներուն դէմ, ազատ ու անկախ կեանք վարելու փափաքէն մղուած, որով անոնց ակնկալին ջուրի ձայն կուգայ ընտանիք, հայրենիք, ազգ :

Այսօր Ֆրանսայի մէջ կ'ապրին չուրջ 75—80 հազար Հայեր· որոնցմէ 25—30 հազար Փարիզի մէջ· իսկ այդ դեղեցիկ երկիրը եղերող Ջուլեցիները, Պելճիքացի եւ Անգլիոյ մէջ ալ, բաւական թիւով Հայեր : Այս սառաբաթիւ Հայերու մէջ քանի՛ հոգի կան որոնք մտահոգուին իրենց զաւակներուն ազատհոլել տհմային կրթութիւն մը, հիմնուած հայկական մշակոյթի եւ հայկական դեղեցիկ աւանդութիւններու վրայ :

Կան բաւական թիւով իսկապէս ազգասէր եւ հայրենասէր ծնողներ, որոնք մղուած ազգապահպանման անհրաժեշտութենէն, եւ միանգամայն բարեկիրթ եւ աղնիւ զաւակներ ունենալու բուռն տենչէն, իրենց զաւակները —երբեմն երկու եղբայրներ միասին — անվերապահօրէն յանձնած են Մխիթարեան դաստիարակութեան խնամքին :

Ասոնք ամէն զոհողութիւն սիրով յանձն առնելով, չընկրկելով տնտեսական յաջորդական տագնապներու առջեւ, վճռապէս որոշած են որ իրենց զաւակները, չարունակեն վարժարանը, մինչեւ որ անոնք չըլանաւարտ ըլլան :

Այս դասակարգի հայ ընտանիքները, չարունակութիւն են դասական ընտանիքներուց ,որ, ա՛ւղ, հետզհետէ կորսուելու վրայ են :

Կան խումբ մըն ալ հայ ընտանիքներ, որոնք իրենց չփացած զաւակները, կրթել տալու, անոնց նկարագիրը ուղղելու համար, զանոնք կը յանձնեն, Մխիթարեան դաստիարակութեան խնամքին, համոզուած՝ որ անոնք վերջ ի վերջոյ, բարեկիրթ պատանիներ կը դառնան, եւ օր մը օգտակար անհատներ ընտանիքն եւ ազգին համար :

Կայ փոքրիկ խումբ մըն ալ, որ իր զաւակը, Մուրատեան վարժարան դնելէ վերջ, երկրորդ տարին դպրոցէն կը քաշէ, դնելով զայն օտար յունական վարժարան մը, առարկելով որ ճաշի նստած պահուն, պէտք է անպատճառ տեսնէ տղուն երեսը, ապա թէ ոչ՝ ախորժակը կը փախչի եւ դիշերները զանազան դէշ երազներ կը տեսնէ ... եւ նմաններ :

Այս հիւանդ մտայնութեան երեսէն, քանի՛ քանի՛ սիրուն եւ խոստմնալից տղաքներ փճացան, նետուած բլլալով, հակառակ իրենց կամքին, օտար վարժարաններու մէջ, պարզապէս զոհացնելու համար իրենց կարճամիտ մայրերը, երբեմն նաեւ հայրերը : Այդպիսի մայրերը կար կարած ժամանակ ,պէտք ունին եղեր զաւակին երեսը նայելու , որպէսզի ասեղը արագօրէն բանի ...

Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԻՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

ՍՊԱՆԻՈՑ գինամթերք ղրկել արգիլած էին Անգլիա եւ Ֆրանսա : Երկուքն ալ որոշեցին վերցնել այդ արգելքը, նախապատուութիւն տալով հանդերձ միւս երկիրներու վերազինման :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ցոյներն ես կը պահանջեմ կիպրոսը

*****

Ելլադայի թագաւորէն մինչեւ յետին անցորդը կը պահանջէ Ցունաստանի կցել Կիպրոսը (Ինոսիս) :

Փոլ թագաւորը Կիպրոսի առաջնորդ Մակարիոս արքեպ·ի հետ տեսակցութեան մը առթիւ ըսաւ որ իր ողջոյնները յայտնէ Կիպրոսի Ցոյնեըրուն եւ վստահեցնէ զանոնք թէ իրենց զգացումները խոր արձագանգ գտած են թէ իր եւ թէ ազգին մէջ :

1948ին երբ Պիրէոնի նաւահանգստի բանուորի մը կը հարցնէին թէ էնոսիսը կարելի՞ էր, կատակով կը պատասխանէր թէ փոխանակ Կիպրոս Ցունաստանի միացնելու, աւելի լաւ է որ Ցունաստան միացուի Կիպրոսին, այն ատեն կ'ունենանք բրիտանական ոսկի եւ բրիտանական անցագիր» :

Ցունաստանի Ցոյները կը մտածեն այսօր թէ «մեր Կիպրոսի եղբայրները օտար լուծի տակ են եւ ազատութիւն պէտք է տրուի, անոնց համաձայն ինքնորոշման սկզբունքներուն , իրաւունք մը որ Անգլիա տուած է արդէն Ափրիկէի Սեւամորթներուն » :

Ցոյն Օրթոտոքս եկեղեցին եւ Ցունական Աչխատանքի Ընդհ· Միութիւնը անխոնջ քարոզչութեամբ ճնշում կը բանեցնեն Զօր· Փլաստիրասի կառավարութեան վրայ ,որպէսզի Կիպրոսի հարցը արծարծուի Միացեալ Ազգերու յաջորդ նստաշրջանին :

Մակարիոս արքեպ·ը, որ պատրտ մը կը կատարէր վերջերս Միջին Արեւելքի երկիրները, ապահովելու Արաբներու աջակցութիւնը Կիպրոսի Ցոյներուն պահանջին, վերադարձաւ Ցունաստան: Եւ Աթէնքի Սպիրիտոն արք·ի հետ սերտ դործակցութեամբ, Աթէնքէն կը վարչ «Էնոսիսի» արշաւը : « Պիտի չմեկնիմ մինչեւ որ երաշխիքներ ստանամ թէ յունական կառավարութիւնը պիտի պահանջէ Միացեալ Ազգերէն, լուծելու Կիպրոսի հարցը » :

Արքեպիսկոպոսներուն եւ Ցունաստանի Աչխատանքի Ընդհ· Դաչնակցութիւնը միացեալ ուժերով «լուռ բողոք» մը կազմակերպեցին Ցուլիս4ին, ընդառաջակ գեանի վրայ , երբ Բրիտանիա յամառօրէն կը մերժէր մինչեւ իսկ հարցին արծարծումը : Զորս ժամ դոցուեցան խանութները եւ գործատունները, դադրեցան հաղորդակցութիւնները, պաչտօնատարները գործադուլ ըրին եւ Ցոյները իրենց տուներէն դուրս չելան :

Այս առթիւ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ եւ յանձնուեցաւ յունական կառավարութեան եւ բրիտանական եւ ամերիկեան դեսպաններուն : Բանաձեւը կ'ըսէր թէ յոյն ժողովուրդը պատասխանատու կը բռնէ միմիայն բրիտանական կառավարութիւնը, բարեկարգութեան խանդարման եւ մեջերկրականեան դինակիցներու միութեան ձախողման համար, քանի որ կը մերժէ Կիպրոսցիներուն ինքնորոշման իրաւունքը :

Այս բանաձեւը ճնշում կը բանեցնէր յունական կառավարութեան վրայ, որպէսզի ստիպողաբար լուծէ ազգային պահանջը, գայն Ազգաժողովին օրակարգը անցընելով :

Կիպրոսի աքսորուած վարիչներու յօդուածները կը հրատարակէր յունական մամուլը, ինչպէս եւ Կիպրոսի մասնաւոր թղթակիցներուն զրուածները, տեսակցութիւնները եւ Մակարիոս արքեպիսկոպոսին եւ Աչխատանքի Դաչնակցութեան վարիչներու կոչերը , որոնք «ազգու դործունէութիւն » կը պահանջէին, ստիպելու Բրիտանացիները որ «յանձնեն յունական կղզին» :

Սովկլէս Վենիզէլոս , առնարիւն վարչապետը եւ արտաքին նախարարը դոհ չէ այս բուռն պայքարէն որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ :

Բրիտանական կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ հարցը կը վերաբերի միմիայն իրեն եւ Կիպրոսցի ժողովուրդին : Կը մնայ համոզել Կիպրոսցիները :

Աթէնքի եւ օտար դիւանագէտները կը կարծեն թէ յոյն կառավարութիւնը պէտք է խուսափի անխոհեմ քայլերէ՝ Կիպրոսի հարցին առթիւ :

Գլխաւորաբար խոհեմութիւն կը թելադրեն հետեւեալ նկատումներով .—

1. Հապճեպ դիմում մը Միացեալ Ազգերուն պիտի ազդէ Ցոյնութիւրքական բարեկամական յարաբերութեանց վրայ : Թուրքերը հակառակ են «Էնոսիս»ի եւ Թուրք կառավարութիւնն ալ կ'ազդուի հանրային կարծիքէն :

2.— Որոշ չէ տակաւին թէ Ցունաստան բաւարար աջակցութիւն պիտի դանէ՞ ՄԱԿի ընդհ· ժողովին մէջ : Թէեւ « Էնոսիս »ը գործաւոր համակրութիւն չհանդ է Ամերիկայի մէջ , բայց Ցոյներուն բարեկամական խորհուրդ տրուած է որ

Բժ. Յոհաննէս Տէր Դաւթեանի հետ

(ՄԱՀՈՒԱՆ Ե. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Հինգ տարի առաջ սրտի խորունկ կսկիծով ո-տար հողին յանձնեցինք մեր երէց ընկերներէն բժ. Տէր Դաւթեանը, զործակից Հ. Ց. Դաշնակցութեան հիմնադիր ընկերներու, առաքեալ՝ յեղափոխութեան մտերմիկ բառով՝ «Մեր Բժիշկը»:

Խորապէս յարգուած եւ սիրուած դէմք մը՝ Դաշնակցութեան մէջ, ողբացեալ ընկերը միշտ ներկայ էր մեր կուսակցութեան բարձրադոյն մարմիններու նիստերուն եւ զանազան դերադոյն ժողովներուն: Օրինակելի պարտաճանաչութեամբ կը մասնակցէր նաեւ մեր սովորական հատաքոյթներուն, հակառակ իր յառաջացած տարիքին: Շատ քիչ կը խօսէր: Աւելի ճիշդը բնաւ չէր արտայայտուէր: Բայց երբ ոտքի կ'ելլէր երկու խօսք արտասանելու համար, կը զգայիր թէ չեղած ես Դաշնակցութեան ընկալեալ գիծէն ու տրամադրութենէն: Որով քեզի կը մնար կամ լռել ու նստիլ տեղդ, կամ ներողութիւն խնդրել եւ կշռել յետագայ խօսքերդ:

Արդարութեան ձայնն էր, անողոք ու խիստ:

Մի՛ջադէպ մը՝ ըստ երեւոյթի աննշան, խորապէս տպաւորած է զիս:

Ֆր. Կապ. Յաչէ Թ. պատգամաւորական ժողովին էր: Շեմ յիշեր որ նիստին, ողբացեալ Բժիշկն ալ հրաւիրուած, անկիւն մը նստած էր եւ ուշադրութեամբ կը հետեւէր իրաքանչիւր պատգամաւորի զրաւոր եւ բերանացի զեկուցումներուն:

Փակագծին մէջ բանք որ վերերան ընկերը Իսիի մէջ՝ Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ մատուցած էր Մ. Նահանդներու ազակցութեան վերաբերեալ:

3.— Կարելի չէ ակնկալել արաբական երկիրներու ազակցութիւնը, իբրեւ ամբողջութիւն: Երբ անցեալ ամիս Մակարիոս արք՝ այցելեց Սուրիացի պետանագէտներուն դանգատներ լսեց Կիպրոսցիներու մասին: Արաբական երկիրները կը ցաւին որ Յունաստան յանձնառութեան տակ չմբռաւ Թունուզի հարցին առթիւ:

4.— Եթէ հարցը տարուի Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին, հաւանական է որ բրիտանական վեթոյին հանդիպի:

5.— Ո՛չ յունական կառավարութիւնը, ոչ ալ ընդդիմադիր ուժը՝ Մարաջախտ Փափագոս նպատակայարմար կը դանեն քարոզչական զէնք մը տալ սլաւական խմբակցութեան ձեռքը, Ազգաժողովին մէջ, պայքարելու համար «բրիտանական աշխարհակալութեան դէմ»:

Կիպրոսի հարցը Միացեալ Ազգերու օրակարգի մէջ անցրնելը եւ անոր սովետական պաշտպանութիւնը պիտի պակսեցնէ Մակարիոս արք.ի ազդեցութիւնը Կիպրոսի մէջ եւ ուժ պիտի տայ տեղական համայնավարներուն՝ «Էնոսիս»ի չարժման մէջ:

Անգլիական թերթի մը թղթակիցը այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Յունաստան պէտք է դիւանադիտական ճարպիկութիւն ցուցնէ, հաշտեցնելու համար իր միջազգային դիրքը յոյն ժողովուրդի ցանկութեանց հետ:

Թ.Ա.Թ.

կարաւուած դարմանատան միակ բժիշկն էր, որ անձնուիրաբար եւ խղճամիտ կերպով կը կատարէր իր պարտականութիւնը:

Օրակարգի խնդիրներու մէջ, մնայուն ձեռնարկներու քննութեան առթիւ, համաձայն մեր ընդհանուր բանաձեւին, իբրեւ պատգամաւոր ձայն առնելով դէմ արտայայտուեցայ դարմանատուներու գոյութեան, նկատելով զանոնք ոչ այնքան օգտակար հիմնարկներ, բաղդատելով կատարուած բարոյական եւ նիւթական զոհողութեանց հետ: «Նոյնիսկ զոհողութիւններ կ'ըլլան որոնք կը չահագործեն մեր հակառակորդները», ըսի: Ահա այդ պահուն տեսայ մեծ ընկերը որ այլայլած եւ արդար ընդվզումով «բողոքում եմ», որոտաց:

Ակնթարթի մը մէջ ժողովատեղին քար լռութիւն պատեց: Շշմեցայ, խօսքս բերանս մնաց ու նախամեծար համարեցայ տեղս նստիլ: Այլեւս աւելորդ էր հակաճառել: .....

Անմիջապէս անդրադարձայ որ իրաւունք չունէի ենթադրութիւններու վրայ հիմնաւորել ժրպտանքն վերաբերեալ եւ եղրակացութիւն:

Բանաձեւը անցաւ մեծամասնութեամբ: «Ուժտալ գոյութիւն ունեցող դարմանատուներուն, եւ բոլոր այն վայրերուն մէջ ուր պահանջը զգալի է, տեղական մասնաճիւղերը պիտի ձեռնարկեն բանալու նոր դարմանատուներ»:

Հինգ տարիէ ի վեր դեռ երէկուան պէս ականջներուս մէջ կը հնչէ անդարձ մեկնող սիրելի ընկերոջ բողոքի ձայնը:

Եւ երբ ամէն տարի Յանասորի Արշաւանքի պատմական տարեդարձին հարիւրաւոր ընկերներ եւ հայրենակիցներու հետ Շաւիլի դերեզմանատունը այցի կ'երթամ յարդանքի տուրքս տալու աննման հայդուկ, Յանասորի արշաւանքին դեկավար Իշխան Արղութեանի եւ իր տիկնոջ՝ ինչպէս նաեւ բժիշկ Տէր Դաւթեանի չիրխմներուն, կը փորձեմ «Հայր Մեր»ով մը ապաշաւի խորունկ ապաշխոյը տալ:

Սիրելի եւ անփոխարինելի բժիշկ, կը հետեւինք ձեր փչոտ, տատապադին բայց քաղցր ճամբուն, ձեր խօսքը մեր ականջին, ձեր գործը մեր սրտին:

Դաշնակցութեան դաղափարական մեծութիւնը ձեր համեստ եւ ընկերական օրինակով, Դաշնակցութեան հայրենանուէր եւ հերոսական պայքարը ձեր կորովի եւ վսեմ ընթացքով հզօր հաւատք կը ներշնչէ մեզի տոկալու եւ ապրելու, մինչեւ որ իրականանայ ձեր եւ մեր փայփայած երազը, ազատ, անկախ եւ միացեալ Հայաստանը:

Անխախտ համոզումն ունինք թէ այնտեղ՝ ի վերոյ Արարատի եւ Արտագծիսատրոտը պիտի հանդիսին ոսկերիքը մեր բիւրաւոր նահատակներու, հերոսներու մեծ ու փոքր դեկավարներու, որոնք առ այժմ կը ննջեն օտար հորիզոնի տակ:

Մինչեւ որ իրականանայ բոլորիս արդար ցանկութիւնը, հանգիստ ոսկորներուդ, սիրելի բժիշկ:

ԳՈՒՍԱՆ

15ՐԴ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԻ գնդակոխազի մրցումներուն մէջ Եուկոսլաւները 3—1ով չաղթեցին Ռուսերուն: Տարբեր խազի մը մէջ փայլեցաւ Ի. Միութեան մարզիկներէն Հայ մը, Շահինեան: Ամերիկացիները կոտրեցին երկու մրցանիշներ: Ֆրանսացիները փայլեցան սրահազի մէջ եւն.:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՄԱԼԱԹԻԱՅԻՆԵՐՈՒՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, (Յատագ).— Կիրակի օր Սէն Շամոնի Հայերը եռուզեռի մէջ էին, կրթասիրացի դաշտահանդէսին առթիւ: La Route de Coin դաշտը լեցուած էր: Հիւրեր եկած էին Վիէնէն, քաղաքներու համար կրթասիրացի ձեռնարկը: Շատրէներէ ի վեր մեր մէջ են երկու հայրենասէր Մալաթիացիներ, Պ. Պ. Մկրտիչ Մալաճիկեան եւ Յ. Թաւէքէլեան, երկուքն ալ Մ. Նահանդներէն: Ինչպէս նաեւ բնիկ Մալաթիացի Հ. Ս. Ց. Խանճեան, Յունաստանի կաթողիկէ տեղապահը:

Օրուան նախագահը, Պ. Մ. Կէզիրեան քանի մը խօսքով հանդէսի բաժինը բացուած յայտարարեց, եւ յետոյ հրաւիրեց երիտասարդ սանուհիները, որ խմբերդով մը մասնակցին: Ախտոս, որ նոր սերունդը, քիչ քիչ իր սորված երգերն ու խմբերգներն ալ մոռացութեան կուտայ: Ազգային ոգիով, ոչ մէկ արտասանութիւն, ոչ մէկ մեներգ... Հ. Յանձեան գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ, արծարծելով Մալաթիոյ յիշատակները, անոր օդն ու ջուրը, աննման ու քաղցրահամ պտուղները: «Տարագիր եղբայրներ, այս հիւրընկալ երկրին մէջ վայելելով ամէն բարիք, մի մոռնաք ձեր երկիր, եւ աշխատեցէք փրկել նոր սերունդը, որ կը հալի այս ափերուն վրայ ... Տուէք, նոր սերունդին հայեցի ուսում, սիրցուցէք մեր անմահ լեզուն, հանճարեղ Սահակի եւ Մեսրոպի լեզուն»: Այս ճառը մեծ տպաւորութիւն դործեց ներկաներուն վրայ:

Յաջորդաբար խօսք առին, Մ. Մալաճիկեան, որ թելադրեց զարկ տալ կրթական դործին, ապագայ մտաւորական Մալաթիացիներ պատրաստելու համար: Պ. Ց. Թաւէքէլեան, խանդավառուած օրուան մթնոլորտէն, ջերմ խօսքերով պարգեց կրթասիրացին դերը, զոր դժբախտաբար չատ մը Մալաթիացիներ չեն ուզեր ըմբռնել:

Գեղարուեստական բաժինը, այնքան տկար էր որ, չատերուն ցաւ պատճառեց, օտար եւ անհամ, խորթ ու անպէտ ձայնասկիաններով: Գոնէ աղգային ձեռնարկները չպղծէին սա թրքական ձայնասկիաններով ...

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ, կարգ մը անուղղներ կը բացակայէին: Անոնք վարժուած են, ուրիշները բամբասել, միշտ վարպետօրէն ետեւէն, առանց մատը մօխիրը թաթխելու:

Դաշտերուն զով հովերուն հետ, հանգիլի մթնոլորտ մը անցուցինք, կիրակի օր: Արդէն ուշ էր, երբ Պ. Մ. Կէզիրեան փակեց հաւաքոյթը, չնորհակալութիւն յայտնելով բոլորին: —Մալաթիացի

ՀԱՑ ԱՇԱԿԵՐՏԻ ՄԸ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Քոլոմպի Lakanal բարձրադոյն վարժարանի 6րդ դասարանի 80 աշակերտներուն մէջ առաջին հանդիսացած է փոքրիկն Փիերր Մխսաք երանեան, 11ուկէս տարեկան: Վեց տարեկանէն ի վեր կը յաճախէր նախակրթարանը եւ ամէն տարի առանց բացառութեան իր դասարանին առաջինը կը հանդիսանար: Նոյնիսկ պատահած է որ երկու դասարան ցատկելով հանդերձ կրկին առաջին հանդիսացած է: —Մ.

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (8)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՉՊԷՍ ԾԱԳԵ ԵՒ ՊՕՑԱՃԵԱՆ ԱՑԼ ԱՆՈՒԱՄԲ ՄՈՒԲԱՏ ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՄՈԶԵՑ ՏԵՂԻՈՑՆ ՀԱՅԵՐԸ

Ռուսական դեսպանը 10 օր ետք, վերստին Եըլտըզի պալատը գալով այցելեց Սալիհ Միւնիր փաշայի եւ հետեւեալը ըսաւ.

— Ռուսիոյ կայսրը խորին չնորհակալութեամբ ընդունեցաւ Ձեր վեհափառ Սուլթանին յայտարարութիւնը եւ ինծի պաշտօն յանձնեց անդամ մը եւս իր անխախտ բարեկամութեան հաւատիքը տալ: Կը կրկնեմ, ձեզի, ձեր վեհապետը Թող բնաւ կարեւորութիւն չընծայէ Խրիմեանի մտերմութեան: Երբեք առիթ պիտի չտրուի որ այս մարդը մեքենայութիւն բանեցնէ Ռուսիոյ դէմ: Այլեւս Թող չզլանայ այս մարդուն մասին պահանջուած տեղեկական հրովարտակը եւ մեզի ազատէ տադտուկէն:

Յարին տուած այս երաշխաւորութենէն չատ մը վերջ երբ Էրզրումի նահանգէն ներքին նախարարութեան լուր հասաւ թէ ռուս դիւնուորներ ու ոստիկան դիւնուորներ խստիւ զսպած են այն Հայերը որոնք կ'ուզէին սահմանը անցնիլ. Սուլթան Համիտ հրովարտակով արտօնեց Խրիմեանի մեկնումը:

Այնուհետեւ Անատոլուի անդորրութիւնը նորէն խանդարուեցաւ: Թիֆլիզի Հնչակ հայ կոմիտէն, Իսթանպուլի բժշկական վարժարանէն վիրաւորեալ վերջ Զուիցերիա «սթաժ»ի դացած եւ կոմիտէին միացած Համբարձում Պօյաճեանը Մուրատ անունով Մուշ ուղարկեց եւ անոր պաշտօն յանձնեց Սասունի գաւառակին հայ դիւղացիներէն հրոսախումբեր կազմել ու մեծ ապստամբութիւն մը հանել այդ կողմերը: Պօյաճեան հայկական դիւղերը չրջագայելով քարոզութիւն ընել սկսաւ եւ համոզեց Սասունցիները, որոնք քիւրտ հրոսախումբերուն ասպատակութեանց կ'ենթարկուէին եւ մեր կարդ մը պաշտօնեաներէն ալ դժգոհ էին:

Մուրատ յաջողեցաւ ոտքի հանել 3000 հայ երիտասարդներ այն փուճ յոյսերով եւ տուտերով թէ Պարսկաստանի եւ Կովկասի Հայերն ու ռուս դիւնուորները օժանդակութեան պիտի փութան: Սասունցիները թակարդը իյնալով ծանուցին թէ Թուրք պետութիւնը պիտի չճանչնան, անոր տուրք պիտի չվճարեն եւ կտրած են իրենց կապը պետութեան հետ: Ոստիկան զօրքին վրայ յարձակելով անոնցմէ ոմանք սպաննեցին, քիւրտ պետերը զարնել սկսան: Ապստամբութիւնը զսպելու համար Էրզրումի զօրաբաժինէն զրկուած դինուորը դնդակով դիմաւորեցին: Բայց յետագայ ընդհարումներուն ընթացքին, Քիւրտերը օրինաւոր պաշտպանութենէն դուրս ելլելով կոտորեցին Սասունի Հայերը, առանց մեղաւորին եւ անմեղին նայելու:

Ինը հարիւր հոգի մեռան եւ նոյնքան ալ դիւղ այրեցաւ (1 Օգոստ. 1894): Այս կերպով ամենալայն սասակութեամբ վերսկսաւ հայկական ապրստամբութիւնը:

Ցետագայ դէպքերը պարզելէ առաջ կ'ուզեմ անդրադառնալ կարեւոր կէտի մը: Թուրքիոյ Հայերուն ստուար մեծամասնութիւնը պետութեան յոյժ հաւատարիմ, աշխատասէր, պատուաւոր մարդիկ էին: Երբեք որեւէ կերպով չբաժնեցին պետութեան դէմ ծայր տուած ապստամբութիւնները: Տեղի ունեցած արիւնալի ապստամբութիւնը նիւթուած էր Ռուսիոյ, Ռուսահայերուն, Հայ յեղափոխական կոմիտէներուն եւ անոնց յարած ափ մը հայ երիտասարդ մտաւորականներու, Աւետարանչական ընկերակցութեանց կողմէ: Մեր հայ հայրենակիցները անոնց զոհերը հանդիսացան: Նոյնիսկ այս դրդուութեան օճախներէն տարուած եւ օտար երկիրներ դաղթելու հարկին տակ մնացած բազմաթիւ հայ հայրենակիցներ դղջացին ու երկար տարիներ կրեցին իրենց ծննդավայր հայրենիքին հանդէպ սէրն ու կարօտը: Անճնապէս ճանչցած եւ տեսած ենք բազմաթիւ Հայեր որոնք «ախ դեղեցիկ Իսթանպուլ, ախ Անատոլուի դեղեցիկ հողերը» ըսելով արցունք թափած են:

Քաղաքական տեսակէտով Օսմանեան կայսրութեան քայքայումը պատրաստող պետութիւնները մեր հայ հայրենակիցները ապստամբելու մղելէ վերջ, ծայր տուած արիւնալի դէպքերէն մխացն Պապը Ալին պատասխանատու նկատելու քաղաքականութիւնը որդեդրեցին: Ամէն առթիւ հայկական խնդիրը ձեռք առին եւ ուղեցին պարբերաբար վերարծարծել զայն:

(Շար.)

փանարար դործեր կատարել պիտի համարուի դատաստան: Բանակը պիտի չմիջամտէ քաղաքական դործերու » :

× Առաջին առթիւ ձերբակալութեան օդանաւային հրամանատարը, մառեչալ Շերաւի, բանակին ընդհ. մատակարարը՝ զօր. Սուլհի եւ բարձրաստիճան սպայ մը ցամաքային բանակէն:

Ցեղաշրջումէն անմիջապէս վերջ զօր. Նեկիպ պատյտ մը կատարեց Գահիրէի փողոցներուն մէջ: Ինքնաշարժին առջեւէն կ'երթային երկու ամերիկեան հրաձայլեր, իսկ ետեւէն՝ բազմաթիւ սպառազէն հետեւորդներ: Ատուն կանուխէն փակուած էին Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ ճամբաները, բայց միջազդային օդաչնացութիւնը արդիւնաւած չէր: Եգիպտական օդանաւեր կը սաւառնէին մայրաքաղաքին վրայ, հսկելու համար բարեկարգութեան :

× Հիլալի փաշայի ներքին դործերու նախարարը Ալեքսանդրիայէն Գահիրէ հասնելով, խնդրեց զօր. Նեկիպէն զալ տեսնել զինքը: Զօրավարը մերժեց, առաջարկելով սպայակոյտի կեդրոնը զալ: Այդպէս ալ եղաւ եւ նոր սպարապետը յայտարարեց թէ բանակը չուզեր Հիլալի փաշայի դահլիճը: Այս յայտարարութեան վրայ էր որ դահլիճը հրաժարեցաւ եւ նոր կառավարութեան կազմութիւնը յանձնուեցաւ Մահէր փաշայի :

Ցուլիս 23ի երեկոյեան թերթերը, բացի մէկէն, լոյս տեսան միայն սպարապետութեան զեկոյցով եւ տեղ տեղ ճերմակ (դրաքննուած) :

× Ընդհ. հրամանատարը մասնաւոր սպաներ դրկեց բրիտանական եւ միւս դեսպանատուները, հաղորդելով կատարուած յեղաշրջումը: Այս առթիւ հաւաստիքներ տուաւ թէ յեղաշրջումը ներշնչուած չէ համամայնավարներէն, այլ դործն է խումբ մը դաղափարական սպաներու որոնք դըզուած էին վերին հրամանատարութեան երէց սպաներու ընթացքէն: Իրենք պիտի մաքրադործեն պատերազմական նախարարութիւնը, իբրեւ օրինակ միւս նախարարութեանց: Այս առթիւ հաւաստիքներ արուեցան մասնաւորապէս բրիտանական դեսպանատան, հպատակներու ապահովութեան մասին:

Ո՞Վ Ի ՆՈՐ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ

Իրարեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ երիտասարդ սպաները դժդոհ էին սպարապետ Հայատար փաշայէն եւ կը պահանջէին պաշտօնանկ ընել կամ այլուր փոխադրել: Իսկ Հայատար փաշա կ'ուղէր կեդրոնէն հարատային չրջանը դրկել Նեկիպ փաշան: Այս վերջինը, որ 50 տարեկան է, թեկնածու առաջարկուած էր պատերազմական նախարարութեան համար, Սրբրի փաշայիդահլիճինմէջ, բայց թագաւորը մերժած էր :

Ցեղաշրջումէն վերջ, արքունի դիւանապետը՝ Ա.Քիֆի փաշա, յայտարարեց թէ «կացութիւնը չատ ծանր է»: Նոյն յայտարարութիւնն ըրաւ նոր վարչապետը, Մահէր փաշա :

Նոր սպարապետը, զօր. Նեկիպ, ժողովրդական հերոս մըն է: Նախագահն էր Գահիրէի Սպաներու Ակումբին որ փակուեցաւ թագաւորին հրամանով: Պաղեստինի պատերազմին առեն մէկն էր այն սակաւաթիւ սպաներէն որոնք չհանձնուիր հանդիսացան իրենց քաջութեամբ: Գահիրէի պահակազօրքին մէջ զօրավարը իր հրամանին տակ ունի ամէնէն մեծ զօրագունդը, բացի բանակէն որ կը դանուի Սինայի անապատին մէջ: Զօրավարը երեք անդամ վիրաւորուած է :

× Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ Զըրչիլ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը ուշադրութեամբ կը հետեւի անցուդարձին: Հրահանդներ ղրկուած են Միջին Արեւելքի ընդհ. հրամանատարին որպէսզի կազմ եւ պատրաստ պահէ Սուէզի չրջանին անդլ. զօրքը: Առ այժմ ներքին խնդիր կը համարուի յեղաշրջումը : ԵԴԻՊ

× Վերջին լուրերու համաձայն, Մահէր փաշա կազմած է նոր դահլիճը, բոլորովին անկախ տարբերէ :

ՁՕՐ. ՐԻՃՈՒԼՑ հրամայեց յետաձդել այն մեծ ռազմափորձերը որ պիտի կատարուէին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ :

ՁԱՐԼԻ ՉԻՓԼԻՆ անուանարկութեան դատ բացաւ Մ. Նահանդներու անթելի հաստատութեան դէմ, որ «համայնավար եւ ստախօս» անուանած էր զինքը: Երեք միլիոն տոլար հատուցում կը պահանջէ :

ՓՈՒԱՌՈՒԹԵՆԵՆ դոյացած է 428 միլիառ ֆրանք, որուն 195 միլիառը «թարմ դրամ»: Հաշուքնած է 35 թոն ոսկի: Կառավարութիւնը յայտնի կը նկատէ այս արդիւնքը, թէեւ աւելի մեծ քանակութեամբ դիզուած ոսկի կը սպասէր :

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ահարեկիչները սպաննեցին 21 մանուկներ, կիներ եւ հիւանդներ, Սայկոնի արձակուրդի կայանին մէջ, ինչպէս կը հաղորդէ ընդհ. հրամանատարը :

ՊԱՊԸ կոչ մը ուղղեց ամբողջ ռուս ժողովուրդին եւ համայն Ռուսիոյ պատրիարքին, առաջարկելով աղօթել քրիստոնէութեան տարածման համար :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Պաշտաւնական

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Ցուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէին: Ժամը 3ին, այլ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ Շերիմին : Գեղարուեստական բաժին, երգչախումբ եւ բարձրախօս :

Կը խօսին ընկերներ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ուտելիք եւ խմելիք աժան դիներով :

Մուտքավճարն կառախումբ առնել եւ իջնել Շավիլ: Փոն որ Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ :

×

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալապրի անտառին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Տէսինի զովասուն անտառին մէջ, Café Fargueի եռեւը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ. ԱՑՎԱՋԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱԷ ՄԻՐՋԷ

Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ:

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 9ին, փլաս Կիչառէն: Վերադարձ ժամը 9.30ին: Գինները ժողովրդական : Երթեւեկ 100 ֆր. :

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսին :

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէին, Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լաթապուռէթ, Պ. Պառալի ընդարձակ դաշտին վրայ, (10 վայրկեան, փոնթ Թիվէքէն) :

Բարձրախօս, պար, երգ, եւ հաճելի ժամանց: Առատ կերուխում: Կը հրաւիրուի դաղութը անխտիր յարդելու համար մեր հերոսները:

Երթեւեկը ապահովուած է, առաւօտ ժամը 9ին 11.15ին, կէսօրէ վերջ 2.30, վերադարձ ժամը 8ին:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի : Այս կիրակի ամբողջ օրը, Hôtel Beausé-jourի ծառախիտ պարտէզը, Rue Favantineի մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան հնձակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը, Beauregardի անտառին մէջ, այս կիրակի ամբողջ օրը :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱՄ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Օթօքարի մեկնում՝ առաւօտեան ժամը ճիշդ 7ին եւ 8ին :

Մանրամասնութիւնները տեսնել տեղական յայտարարութեան մէջ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Քաղաքի Ք. բրիստաբոր հնձակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱՂՈՑԵԱՆ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, 117, Ave. Corot, St. Just, Bar du Chaletի ծառախիտ պարտէզին մէջ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, պար եւ նուագ: Առաւօտուն ՊՈՒԼԻ ՄՐՑՈՒՄ : Ճոխ պիւֆէ, ընտիր խորոված, մատչելի դիներով : Մուտքը ազատ է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ բոպայի կեդր. Ցանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանդստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, այս կիրակի ժամը 10էն սկսեալ, ի յարգանս յիշատակին ողբացեալ բարերարներու ՏԻԿ.ԱՏՐԻՆԷ ՈՒՆՃԵԱՆի (ծնեալ Սէմէրճեան) եւ ՀԱՅԿ ՎԻՄԵԱՆի :

ԱՆՏԻՑՑԻի ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անտիլլիի ծերանոցը պէտք ունի, յատկապէս Օգոստոս ամսուան համար, փոխարինող խոհարար - խոհարարուհի մը: Դիմել Պ. Ա. Աճէմեանի, 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼԻՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը ճիշդ 20ին, Ահարոնեան ակումբը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20:30ին, 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Համախմբ. Միութեան կարտանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Կարտանի հայկ. դպրոցի սրահին մէջ: Օրակարգ.— 1) Հաչուետուութիւն, 2) Պատգամաւորներու ընտրութիւն եւն.: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ բոլոր Խարբերդցիները անխտիր :

ՀԱՄԱԽՄԲ. ՀԱՑՐ. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առտուան ժամը 9ին, Café Cohard , Bld. d'Alsace :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՍՓԻՒՌԻ ՀՐԱՄԱՑԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Բաբեդրծականի, Հայ Բժշկական Միութեան եւ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան :

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՑՈՒԼԻՍ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ
Salle de la Géographie, 184 Bld. St. German

Պիտի խօսի Պրոֆ. ՄԱՆԱՍԷ ՍԵՒԱԿ

ամերիկեան պատուիրակ Միջազգային կենսաքիմիական Բ. Համագումարին, դասախօս Փենսիլվանիոյ Համալսարանի, Համաշխարհային դիտուական դէմք :

ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Տեղի պիտի ունենայ Allemagneի մէջ (B. A.) :

Մարսէյլի Արեւոյշներու, Թեւիկներու եւ գայլիկներու մեկնումը՝ Օգոստոս 1ին, ուրբաթ առաւօտ, ժամը 7ին, Place Marseillaiseէն, (կայարանի սանդուղքին առ կողմի հրապարակ), մասնաւոր օթօքարով:

Արդէն արձանագրուած են 80 հոգի: Նոր դիմումներուն ընթացք չի տրուիր: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մի քայէլ Վ. Մոմճեան եւ իր եղբայրներն ու քոյրերը կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Լիոնի հայ կաթողիկէ եկեղեցին մէջ, ժամը 10ին, իրենց մօր ԼՈՒՍԻԱ ՄՈՄՃԵԱՆի դառնադէտ մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան պատարագ եւ պաշտօն պիտի մատուցուի: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարդողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կապ. Խաչի Պանէզօ Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է օդափոխութեան կայանին համար.— Ոմն 500 ֆր., Տիկին Նիկողոսեան 500 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ալֆորվիլի Ֆ. Կապ. Խաչի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Նիկողոսեաններէն 2000 ֆր. իրենց հօր Խաչատուր Տէր Վարդանեանի մահուան քառասունքի առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Փարիզի Աղքատախնամը չնորհակալութեամբ ստացած է.— Ճարտարապետ Պ. Արմէն Ցակոբեանէ՝ ի յարգանս Տիկին Նուարդ Գ. Կիւլպէնկեանի, փոխան ծաղկեպսակի, երեք հազար ֆրանք: Ժամկոչեան ընտանիքն Այրի Տիկին Ոսկի Ոսկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար: Պ. Մ իհրան Թիւլտիւեանէ (Նիւ Եորք) Անտիլլիի ծերանոցին իր այցելութեան առթիւ, 3 հազար :

Ծախու է

Մեկնումի պատճառաւ, ծախու է Լիոնի մէջ, Rue Cuvier 56, ղերձակի խանութ մը, 5 սենեակներով: Խանութը եւ սենեակները նորոգութեան չեն կարօտիր: Ապահովուած գործ եւ լաւագոյն առիթ, Սեպտեմբերի եղանակին համար : Գինը խիստ չափաւոր: Դիմել Ղազարեան , 56 rue Cuvier , Lyon :

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ յարմար դիրով տուն մը , կայարանէն 2 վայրկեան եւ 102 եւ 103 թիւ հանրակառքին կայանին դիմացը: Հինգ սենեակ, երկու խոհանոց, W. C., (tout à l'égout), լուր, կապ, ելեկտրականութիւն (force)), կեդր. չերմութիւն, հեռաձայն, ընդարձակ պարտէզով: Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր, Mr. Polack, 44 rue Emile Zola, Ալֆորվիլ :

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376·286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Samedi 26 JUILLET 1952 Շաբաթ 26 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6823-Նոր շրջան թիւ 2234

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՆՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒ ՊԷՏՔ ԶՈՒՆԻՆՔ

Արթնութեան եւ լրջութեան կոչեր ուղղած առեն, մենք մէյ մըն ալ կատի ունինք հետեւեալ պարագան. —

Վարակիչ մթնոլորտ մը ստեղծուած է զաղութներու մէջ, իբրեւ հետեւանք զանազան քայրոզութեանց :

Ոչ մէկուն համար գաղտնիք են այդ քարոզութեանց կազմակերպիչները, դրդիչները եւ հետաքնդուած նպատակները: Բոլորն ալ օտար: Խորթ եւ արհեստական :

Մեր մէջ ալ կան դոյդոյն տիրացուներ, որոնք թութակաբար դոց են ըրած թերխաչ դիտելիքներ եւ զրդռիչ նշանախօսքեր :

Իրենց նպատա՞կը, — «չերտաւորումներ» ստեղծել տարագիր բազմութեանց մէջ: Ճեղքեր, փոսեր բանալ, ջլատելով ամէն չինարար աշխատանք :

Ինչպէս բոլոր համբակները եւ թութակները, ասոնք ալ բաներ մը լսած - կարդացած, բայց լաւ չեն հասկցած : Տեսակ մը «Ունկթօղներ»են, որոնք օրը իրիկուն կ'ընեն, օտարոտի պատուաստներ նեբարկելու համար :

Այսպէս, անոնք լսեր են որ «ֆաշիսա»ներ կան ուրիշ աղգերու մէջ: Կամ ֆաշականութիւն կոչուած հոսանք մը :

Պրծա՛ւ : Ուրեմն մեր մէջ ալ կան :

Որո՞նք են.— Անոնք որ իրենց պէս չեն մտածեր հայրենիքի, Հայկական Դատի, Մշակոյթի կամ.. բանկալի մասին :

Եւ կը սկսին ծամել ու ծամել: Մինք եւ արիւն պղտորել, փրփուր տեղալով :

Եթէ վերլուծելու եւ դատելու կարողութիւնը կորնգուցած չըլլային, ամէնէն առաջ իրենք պիտի ծիծաղէին իրենց բթամտութեան վրայ :

Պիտի խոստովանէին, օրինակ, թէ ֆաշականութիւնը այնքան կապ ունի հայկական իրականութեան հետ, որքան սեւը ճերմակին հետ: Թէ « ֆաշիստ»ը տունկ մըն է որ ամէն տեղ չի բուսներ: Ոչ իսկ միջերկրեան դրութեամբ :

Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, նոր մարտակոչ մը դոց ըրած են այս դորչ տիպարները: Անշուշտ անոր համար որ մաշած է նախկին բանաձեւը :

Աւելի սրատուչ է նոր եղանակը, — «Խաղաղութեան կուսակից, խաղաղութեան թշնամի » : Միշտ ներշնչուած՝ մեւնոյն աղբիւրէն :

Որո՞նք են խաղաղութեան կուսակիցները ,— Անոնք որ միայն բարիք եւ երանութիւն կը տեսնեն սովետական կարգուսարքին մէջ: Միայն անմեղութիւն եւ առաքինութիւն :

Իսկ թշնամինե՞րը, այսինքն «պատերազմի հրձիգնե՞րը » ,—

Անոնք որ կը համարձակին ձաղկել Ա· Միութեան սանձակոտոր բռնակալութիւնը: Անոր համայնակուլ, արիւնազանգ գաւերը՝ ժողովուրդներու ազատութեան եւ անկախութեան, ապա ուրեմն բուն իսկ խաղաղութեան դէմ :

Այս պարագային ալ, եթէ տրամաբանութիւնը գործէր իրենց մէջ եւ ոչ թէ կիրքը, այդ ժամկոչները պիտի խոստովանէին թէ տարագիրը բազմութեանց մէջ ճրագով ալ փնտռեն՝ չեն կրնար գտնել մէկ հատիկ բանիմաց Հայ, որ բարիք սպասէ նոր աշխարհամարտ մը :

Իրենք ալ դիտեն որ այդպէս է: Բայց, «պաշտօնս մրոտել է: Այս չըսենք, այն չըննենք, հապա ի՞նչ ընենք: Գոնէ մեր կոչումը արդարացնենք»...

Եւ կը փորձեն արդարացնել, խաղաղութեան թշնամի, պատերազմի հրձիգ, «իմպերիալիզմի պահպան» հռչակելով Դաշնակցութիւնը: Միշտ ներչնչուելով նոյն պղտոր աղբիւրէն: Բառերն ու բացատրութիւններն անդամ իւրացնելով :

Գոնէ միայն հայերէն խօսէին ու գրէին, ամփոփուելով ներքին — գոց — չուկային մէջ

Ո՛չ: Սոխպուած են միջազգային հրապարակին վրայ եւս երեւալ, նոյն ցնդաբանութիւնները կրկնելով անգլերէն, ֆրանսերէն, արաբերէն կամ պարսկերէն :

Ի՞նչ տարբերութիւն երբեմնի «Ունեթօր»ներէն: Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԳԱՅԻՆ ԱՌԱՆՑ ՀԵՏՔ ՄԸ ԶԳԵԼՈՒ

Երեք ականաւոր Հայուհիներու մահը արձանագրուեցաւ վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին: Ականաւոր՝ անշուշտ իրենց նիւթական աղբիւրներով :

Ժամանակագրական կարգով, — Տիկին Վերժիհի Քէօլէեան, Տիկին Նուարդ Մսըրեան եւ Տիկին Նուարդ Գալուստ Կիւլպէնկեան :

Անմիջապէս ըսեմ որ սրտի սեղմումով մը եւ ակամայ Տիկին Նուարդ Մսըրեանի անունը խառնեցի միւսներուն: Դժբախտ Հայուհին ոչ միայն կսկծալի արկածի մը զոհը եղաւ, այլեւ իր սրտով, բարեգործութեամբ եւ հայ կնոջ առաքինութիւններով կը գերազանցէր միւս երկուքը :

«Մեռնողին եռեւէն զէշ չեն խօսիր», կ'ըսեն, իբրեւ թէ մահը արդէն ամէն բան սրբած տարած ըլլայ, մաքրելով ենթական իր մեղքերէն :

Հապա ի՞նչպէս վարձատրել այն որ իր մարդկային ու ազգային պարտականութեանց գիտակցութեամբ, իր լաւագոյնը ըրած է ի կենդանութեան :

— Մի ըսէք, մի գրէք, եղբայր, չէք գիտեր ինչ պիտի ընէ տակաւին: Անշուշտ իր անունին, եւ հարստութեան համապատասխան կտակ մը ձգած է ...

Եւ տեսանք: Տիկ· Քէօլէեանի մտքէն իսկ չանցաւ զոնէ Վիլֆրանչի վտառւոր դղեակը կտակել հայ մանուկներու, իբրեւ ապաքինարան կամ կազդուրման կայան :

Երուսաղէմի վանքին այսքան ոսկի յատկացուցեր է, բսլն եւ դրեցին: Իմացա՞ք որ ստացած ըլլան :

Գալով վերջին վախճանեալին, Տիկին «5 առհարիւրին» ես չեմ գիտեր թէ իր համբաւին եւ գիրքին վայել «ժեստ» մը փորձած ըլլայ ի նպաստ բարեգործական գործի մը :

Ուսանողական Տան մէջ տեսանք իր մէկ «առատաձեռնութիւնը» — 1500 ֆրանք, ի նպաստ կարօտ ուսանողներու ֆոնտին, հազար դժուարութիւններով դուրս քաշուած իր պայուսակէն :

Տակաւին կանո՞ւխ է: Լաւ: «Ապասենք եւ յուսանք » :

Երանի թէ սխալած չըլլայինք այն թերթերը որ աճապարեցին դովասանական տաղեր հիւսել, անցեալ «բարիքներ» յիշելով :

Գալով ողբացեալ Տիկին Նուարդ Մսրեանի , կ'ենթադրեմ թէ ժամանակ չունեցաւ ի կենդանութեան լրացնելու իր ազգասիրական ծրագիրները: Հաւատա՞նք թէ իր ժառանգորդները պիտի կատարեն այդ պարտքը : ՅՕՍԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶի պէյը հեռագիր մը ուղղելով Ֆըրանսայի Հանրապետութեան նախագահին, կ'ըսէ թէ համաձայն չէ բարեկարգութեան ծրագրին քննութեան ձեւին: Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ ազգայնականները կը փորձեն ժամանակ չտալ ընդդիմութիւններով: Ֆրանսա որոշած է տեղի չտալ: — Պէյին անդրանիկ որդին, իշխան Շատլի, յայտարարեց թէ իր հայրը վստահութիւն չունի վարչապետին Պաքուշի վրայ եւ չէ արտօնած որ քննէ բարեկարգութիւնները ծրագիրը:— Ռումբ մը պայթեցաւ Թունուզի ամենամեծ պանդոկին յարակից ճաշարանին մէջ: Զորս հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան :

ԿԱՐԱԳԻՆ գինը հարիւր ֆրանք բարձրացած է ութ օրէ ի վեր, իբրեւ հետեւանք երաշտութեան եւ պաճարախտին: Առեւտրականներու տեղափոխութիւնն ալ նպաստեց բարձրացման :Ամառանոցներու մէջ անոնք կը նախընտրեն աւելի սուղ վճարել եւ առատ կարագ ունենալ: Լեհաստանէն եւ Հունգարիայէն ապսպրուած կարագը հազիւ տասնըհինգօրեն կարելի պիտի ըլլայ ծախել :

ՊԼԵՑՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը երկու թերթեր եւս դադրեցուց, բանտարկելով խմբագիրները: Տասներկու թերթեր դադրման դատապարտուած են երկու ամսուան ընթացքին :

ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ դեսպանը, անչազուրկ Սքափինի, յաջողութեամբ պաշտպանեց իր դատը, խոր տրտունջ եւ դրեթէ յուսահատութիւն ձգելով : Երկկ պիտի տրուէր վճիռը:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԸ ՀԵՏԵՒԻ ԲԱՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ

Երկկ վերջնապէս կազմուած պիտի ըլլար եգիպտոսի նոր դահլիճը, նախագահութեամբ Ալի Մահէր փաշայի, որ եղբայրն է 1945 Փետրուար 25ին սպանուած նախկին վարչապետին, Ահմէտ Մահէր փաշայի :

Ծնած՝ 1883ին եւ 1919էն իսկ անդամ ազգայնական մեծ կուսակցութեան, «Վաֆտ»ի, գանազան պաշտօններ վարելէ ետք , վարչապետ , ներքին եւ արտաքին նախարար եղաւ 1939 օգոստոսէն մինչեւ 1940 Յունիս: Բրիտանական միջամտութեան մը հետեւանքով ձերբակալուեցաւ 1942 ապրիլին եւ արձակուեցաւ 1944 Հոկտեմբերին: Երկու տարի ետք «Եգիպտական ձակատ » կուսակցութիւնը կը հիմնէր: Անդամ էր այն պատուիրատութեան որ Լոնտոն գնաց 1946ին բանակցելու համար: Դարձեալ վարչապետութեան կոչուեցաւ այս տարի յունուար 27ին, Ջանուէթ խռովութիւններէն ետք, յաջորդելով Նահաս փաշայի, բայց հրաժարեցաւ Մարտ 1ին: Հեղինակն է մի - ջազգային իրաւագիտութեան գրքի մը :

Հինդերորդ կառավարութիւնն է այս որ կը կազմուի Եգիպտոսի մէջ, անցեալ յունուարէն ի վեր: Վարչապետութենէն զատ, Ալի Մահէր վարչ ստանձնած է նաեւ պատերազմական, արտաքին եւ ներքին գործերու նախարարութիւնները , անշուշտ առժամաբար :

Նոր վարչապետը հինգշաբթի օր երեք ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆարուք թագաւորին հետ, Ազեքսանդրիոյ մէջ, պարզելով իր ծրագիրը որ կը համապատասխանէ թանակի պահանջներուն :

Զօր· Նեկիպ, նոր սպարապետը, եչ· տասու պտոյտ մը կատարեց Գահիրէի մէջ, ուր բարեկարգութիւնը չէ խանգարուած: Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ ոչ մէկ դէպք պատահած է : « Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ այն հրապայլերը եւ զրահապատ կառքերը որ տեղաւորուած էին պալատներ դիրքերուն վրայ, քաշուած են քաղաքին կեդրոնէն: Անթելը կէս ժամ անգամ մը դիկուցումներ կուտայ, հանդարտութեան յորդորներով: Սովորական կեանքը վերահաստատուած է: Զինուորական եւ քաղաքային գրաքննութիւնը կը շարունակուի տակաւին :

Մէյ մըն ալ երէց սպաները որ ձերբակալուած էին առաջին առթիւ, տակաւին արգելափակուած կը մնան պինուորական ակադեմիայի մէջ: Կալանաւորներէն մէկը, զօր· Ալի Նէկիպ պէյ, նոր սպարապետին եղբայրն է: Ա.Ֆիֆի փաշա, արքունի դիւանապետը, հերքեց այն լուրը թէ հրաժարած է :

ՆՈՐ ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ԾԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նոր սպարապետը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ .

— «Բոլոր օտարականները ապահով են Եգիպտոսի մէջ: Մենք մեր հիւրերուն ապահովութիւնը կը նկատենք մեր ամէնէն կարեւոր պարտականութիւնը: Այդ պարտականութեան կատարումով պիտի չափենք մեր յաջողութիւնը »:

Զօր· Նեկիպ որ ջղուտ եւ բարձրահասակ մարդ մըն է, միշտ կը խուսափի քաղաքական հարցերէ : Այս յայտարարութեան առթիւ ալ երբ թղթակից մը հարցումներ կ'ուղղէր Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան մասին, պատասխանեց .—«Քաղաքական խնդիր է այդ: Կառավարութեան կ'իյնայ որոշում տալ»: Ցետոյ չարունակեց .

— « Մեր սահմանադրութիւնը չատ լաւ է . միայն գործադրութիւնը լաւ չէ եղած: Մակաբոյծներ պատճառ եղան բանակին մէջ պատահած խլրտումներու: Մենք բարենորոգումներ պիտի կատարենք: Եթէ Պաղեստինի մէջ պարտուեցանք, մեղքը մեր բանակին կամ սպաներուն վրայ չի լինար, այլ յոռի դեկավարութեան վրայ: Այժմ ամբողջ բանակը մեզի հետ է,— ցամաքային, ծովային թէ օդանաւային: Երկիրը պիտի կառավարուի թագաւորին միջոցաւ եւ համաձայն սահմանադրութեան :Մեր միակ նպատակն էբարենորոգումներ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Խանասորի տարեդարձը

Ինչպէս կը կարդաք օրերէ ի վեր, Հ· Ց· Դ· Միութեան խումբը այս կիրակի դաշտահանդէս մը սարքած է Շաւիլի անտառին մէջ, Խանասորի տարեդարձը տօնելու համար :

Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· Կոմիտէն այս առթիւ մասնաւոր կոչով մը կը հրաւիրէ ընկերները նեկայ ըլլալ բազմութեամբ, իրենց ընտանիքներով եւ համակիրներով, առաւօտէն իսկ :

« Ազատատենչ հայրենակիցներ, այս կիրակի բոլորդ դէպի Շաւիլի անտառը, լսելու հերոսածին Հ Ց Դաշնակցութեան յարդանքի խօսքը՝ ի փառս Խանասորի հերոսներուն»:

ԲԱՑՈՒՄ Հ. Ց.Ե Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ 59ՐԴ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԻՆ

ՀԱՐԻՒՐԷ ԱԻԵԼԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐ ԵՒ ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ՈՒՆԿՆԴԻՐՆԵՐ ԿԸ ԼՍԵՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՑԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՊՈՍԹԸՆ, 1 Ցուլիս.— Ազանդական ոգեւորութեամբ ու բացառիկ հետաքրքրութեան տրամադրութեամբ բացուեցաւ չաբաթ իրիկուն (28 Ցունիս), Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ամերիկայի չորրորդ տարեկան 59րդ Պատգամ. Ժողովը, «Հայրենիք»ի սրահին մէջ: Հաբիւրէ աւելի պատգամաւորներ եւ բազմահարիւր հայրենակիցներ, կանուխէն հաւաքուած էին «Հայրենիք»ի սրահը եւ չէնքին չուրջ, հանդիսումներու մտերիմ մթնոլորտին մէջ կատարելու «նախատօնակը» մեր ըրջանի ընկերական մեծագոյն դէպքին, Պատգամ. Ժողովին, որ ամէն տարի կը գումարուի Պոսթընի մէջ, հին թէ նոր պահակներու :

Երեկոյեան ժամը 8.30ին, խումն բազմութեան մը առջեւ, Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի Կ. Կ.ի առենապետ ընկեր Ցովհ. Տէր Ցովհաննէսեան ուղերձով մը բացուած յայտարարեց 59րդ Պատգամ. Ժողովը: Ողջունէ բառերով ողջունեց մեր պատգամ. ընկերները, նաեւ ամբողջ Սփիւռքի, Հայրենիքի թէ Սիպերիոյ բանտերուն մէջ տառապող մեր գաղափարանուէր ընկերները, եւ վճռաբար չեչտեց՝ թէ Հայութեան Ազատութեան միակ Դրօշը բարձր կը պահուի Հ.Ց.Դաշնակցութեան կորովի ձեռքերուն մէջ: Ողջոյնի խօսքեր ուղղեց մեր բոլոր կոմիտէներու ընկերներուն, համակիրներուն, նաեւ մեր Դերագոյն Մարմնին, ըսելով թէ մեր կարգապահ չաբաթները, այս երկրին մէջ, միշտ պատրաստ են իրենց պարտականութեան համար, յօգուտ հայ ժողովուրդին եւ հայրենիքին: Ըսաւ՝ թէ մեր կուսակցութիւնը դիտակից է Հայոց Պատմութեան առջեւ իր ունեցած մեծ պատասխանատուութեան: Ան կը մնայ հաւատարիմ պահակ՝ քաղաքական ներկայ ծանր պայմաններու տակ իր ուսերուն վրայ առած մեր ժողովուրդին վերելքին ու պահպանման պատասխանատուութիւնը :

Ընկեր առենապետին հրաւէրով, ոտքի կեցան Միացեալ Թորլաքեան բեմ հրաւիրուելով բաւ իր ողջոյնի խօսքերը : Ապացան նաեւ չատ մը պատգամաւորներ :

Յարգանքի խօսք բաւ ընկեր առենապետը վախճանեալ Գարեգին Կաթողիկոսի յիշատակին, ի պատիւ այն քաջարի մասնակցութեան, զոր կաթողիկոսը ունեցած էր՝ Հ. Ց. Դ. դլխաւորու - թեամբ մղուած 1918 Մայիսեան ազատագրական կռիւներուն :

Քալիֆորնիոյ պատգամաւորներէն ընկեր Մահուկ Համբարձումեան իր ողջոյնի ճառին մէջ բացատրեց, թէ ինչու Հ. Ց. Դ.ը զարճած է հայութեան դեկավար հոսանքը,— քաջութեամբ կատարելով իր պարտականութիւնը հայրենիքին հանդէպ, տալով բիւրաւոր նահատակ հերոսներ : « Դաշնակցութիւնը կայ ու կը մնայ», պիտի ապրի, իբր միակ հաւատարիմն ու հոգածուն՝ հայութեան ազգար իրաւունքներուն :

Ողջոյնի խօսք բաւ Քալիֆորնիայի Հայ Մշակութային Ընկերութեան հիմնադիրներէն, ընկ. Ալէք Փիլիպոսեան: Ըսաւ, թէ իր կեանքի ամէնէն երջանիկ րոպէներէն կ'ապրի, հաւաքուած տեսնելով այսքան հաւատաւոր ընկերներ, որոնք ամէն գոհողութեան պատրաստ են իրենց ժողովուրդին եւ հայրենիքին բարօրութեան, ազատութեան համար :

Ընկեր Կոպեոնիկ Թաւտրեեան (Տիթրոյիթ) իր ճառով ըսաւ թէ հայկական մեծ ընտանիքին, Հ. Ց. Դաշնակցութեան անդամները կը հաւաքուին այսպէս քննելու իրենց ներքին կեանքը, եւ հայ ժողովուրդի հարցերը: Դաշնակցութիւնը, տակտութեան թշնամի՝ ազնուական առաքինութիւնն ունի արի եւ քաջ ըլլալու, սրբագրելու թէ իր եւ թէ ժողովուրդին թերիները: Ան կը պաշտպանէ մեր նահատակներու արիւնով չահուած Դատը, որուն լուծումը պիտի հետապնդէ անվարան : Մեր կուսակցութիւնը իր ամբողջական հաւատքով նուիրուած է Ազատ եւ Անկախ Հայաստանի դաղափարին :

Ընկեր Յակոբ Մուրատեան (Քանատա) անդրերձն ուղերձով մը յանուն Քանատայի ընկերութեան ողջունեց ժողովը: Ըսաւ թէ մեր կուսակցութեան սկզբունքները լաւ ծանօթ են՝ իր չրջանին մօտ 2500 հայութեան , որոնցմէ չատեր կը հաւատան ու կը բաղձան հայրենիքի ազատութիւնը, այս անդամ միանդամ ընդմիչտ :

Ընկեր Ն. Դարբինեան.— Մենք կրեցինք բազմաթիւ հալածանքներ, վերջին երեսուն տարիներուն, նաեւ այս երկրին մէջ: 1933 — 1934ի օրեր, կրեցինք մահացու հալածանքներ, որոնց ոչ մէկ կուսակցութիւն, բացի Հ.Ց.Դաշնակցութենէն կրնար տոկալ ու վերապրիլ: Վերջին պատերազմի ընթացքին, երբ բոլշեւիկեան տարրերը կը քաջալերուէին այս երկրին մէջ, դարձեալ հալածուեցաւ Հ. Ց. Դ.ը: Արդիւնքը այս բոլորին սակայն այն է, որ մեր կուսակցութիւնը աւելի միաբան ու զօրաւոր է այսօր, քան որ եղած է որեւէատեն: Անոնք,— մեր հակառակորդները — որոնք քանի մը տարի առաջ կ'ըսէին թէ Դաշնակցութիւնը մեռած է, այսօր իրենք է որ հազար ճիգեր կը փորձեն ջուրին երեսը մնալու համար: Ի՞նչն է պատճառը այս երեւոյթներուն: Այն՝ թէ Հանրապետութեան անկումին մէջ մենք մեղաւոր չէինք, որովհետեւ դուրսի ուժերով եկաւ այդ անկումը, եւ թէ հայ ժողովուրդը ի վիճակի չէր դիմադրելու երկու թշնամի ուժերուն: Անխուսափելի էր անկումը, այդ պայմաններու տակ :

Հայ ժողովուրդը երբեք չմտածեց դատապարտել Հ. Ց. Դ.ը: Հետզհետէ պայքարները եւս անմոռանալիները կը մղուէին Հ. Ց. Դ. դէմ նոյն տարրերուն կողմէ, մինչ հայ ժողովուրդը դիտէր ու կը զգար թէ մեր կուսակցութիւնն է միակ հաւատարիմ պահակը հայութեան ֆիզիքական ու հոգեւոր գոյութեան: Ցկայ ուժ մը հայութեան մէջ որ կարենայ փոխարինել Դաշնակցութիւնը : Ո՞ւր է գաղտնիքը իր այս հմայքին: Այն թէ՝ Դաշնակցութիւնը ունի յատկութիւններ՝ ինչպէս ձգտում աղատութեան, ազգային արժէքներու պաշտպանութիւն, կարգապահութիւն, նուիրում, զոհաբերութիւն, որոնք կը պակսին միւս կազմակերպութիւններուն : Կրնանք ըսել՝ թէ կարգապահութիւնը առաջին անգամ Դաշնակցութիւնը բերաւ մեր ժողովուրդին, որ անկարգապահ էր: Մեր կուսակցութիւնը ստեղծեց ընտանեկան մթնոլորտ մը իր ծոցին մէջ, ուր առանց պատակաւորի, կուռ չարքերով, ընկերներ ապրած ու պայքարած են նոյն դաղափարին համար :

Այսօր մենք կ'ապրինք չատ տագնապալի չրջան մը, վտանգաւոր կացութիւն մը կայ, որ կըրնայ նոյնիսկ մարդկութեան դոյութեան սպառնալ: Որովհետեւ երբեք չէ եղած որ այսքան ընդհանրական պայքար մը ընդդրկէ ամբողջ աչխարհը: Մահացու վտանգ մը կը սպառնայ թէ այն աղգերուն որոնք ազատ են, եւ թէանոնց՝ որոնք կորնչացուցած են իրենց ազատութիւնը: Հիմա մենք մինակ չենք, ունինք բազմաթիւ բախտակից աղգեր, որոնք մեր բնական դինակիցներն են, նոյն թշնամիին դէմ: Հ. Ց. Դ.ը հայութեան ազատութեան դեկավարող ուժն է եւ պիտի չարունակէ հետապնդել իր պահանջները Ազատ, Անկախ ու Միացեալ Հայաստանի համար :

Թէեւ մեր հին սերունդի ուժերը հետզհետէ կը պակսին, սակայն նորերը, խոստմնալից ու հաւատաւոր, Հ. Ց. Դաշնակցութեան դրօշին տակ կը համախմբուին, ու մեր 59րդ Պատգամ. Ժողովի պարտականութիւններէն պիտի ըլլայ գործի լծել բոլոր ուժերը, օգտուելու համար ներկայացող նպաստաւոր պայմաններէն »:

Ընկեր Վահան Նաւասարդեան.— Այս երկրորդ անգամն է որ կուգամ ձեր երկիրը: Առաջին անգամ, 1936ին էր, Հ. Ց. Դ. 43րդ Պատգամ. Ժողովին , իսկ հիմա կը գումարէք 59րդը: Պիտի ըսեմ, թէ 1936ի բաղդատմամբ արտակարգօրէն ծանր է քաղաքական կացութիւնը: Թէեւ այդ օրերուն ալ մարդկութիւնը ծանր տագնապ մը կ'անցընէր, սակայն վտանգի զգացումը այնքան չօչափելի չէր, որքան այսօր է: Նստած ենք հրաբուխի մը վրայ, որ մեզի կը թուի թէ չի գործեր...

1914էն ի վեր որքան փոխուած է մեր աչխարհը: Եթէ մարդ մը այդ թուականին քուն մտած ըլլար եւ այսօր ելլէր, պիտի տեսնէր բոլորովին նոր աչխարհ մը, քաղաքականապէս, տնտեսապէս, ռազմապէս: Փոչիացած են չարք մը մեծ պետութիւններ: Լուռ են բոլոր փոքրերը: Կ'ապրինք տարբեր աչխարհ մը, ով կրնայ ըսել թէ ինչ պիտի տեսնէ հինգ տարի վերջ: Ցղի է մարդկութեան արդանդը, եւ կարծէք նոր մանուկի ծննդեան նախօրեակին կը դտնուինք: Սակայն ո՞ւր կ'երթանք. դէպի խաղաղութի՞ն թէ պատերազմ :

Սիրելի ընկերներ, ես մարգարէ չեմ, այլ հաստատ հանրային գործիչ մը, սակայն վճռաբար կ'ըսեմ, թէ կ'երթանք դէպի պատերազմ: Կ'երթանք դէպի անօրինակ պատերազմ մը, համաչխարհային չափանիչով, որովհետեւ բոլշեւիզմը չի՛ հրաժարիր բոլշեւիզմէն: Իսկ բոլշեւիզմ կը նչանակէ պատերազմ, պատերազմ ներսը՝ քաղաքացիական, եւ դուրսը՝ սահմաններու վրայ : 14 տարի անցած է՝ որ Կոմիւնտ. ԺԸ. համագումարը տեղի ունեցաւ, եւ 14 տարիէ ի վեր չի հրաւիրուած ԺԹ.ը: Իրական դիկտատուրա ստեղծուած է Կրեմլի մէջ, մարդկութիւնը պատերազմի առաջ տանելու համար :

Պատերազմ եւ խաղաղութիւն մեզմէ կախուած չեն. փոքր ժողովուրդ մըն ենք, ու 62 տարիէ ի վեր կը մղենք մեր ազատագրական պայքարը: Այս պայքարը պիտի չարունակուի՞ թէ ոչ: Մեզմէ կախուած չէ դարձեալ: Ան կ'արագանայ, որ երկրագունդի վրայ կ'ապրին 3 միլիոն հայախօս մարդիկ, որոնցմէ , ըստ 1939ի վիճակագրութեան, 2.154.988 Թ. Մի՛ութեան սահմաններուն մէջ, 400 հազար՝ մինչեւ Միջերկրական ու կէս միլիոն՝ երկու Ամերիկաներու մէջ եւ այլուր, եւ թէ այս Հայերը երբեք չեն հրաժարած իրենց մշակոյթէն, պապենական հողերէն, մեզի կը պարտադրէ տանիլ պայքարը: Կարո՞ղ ենք հրաժարիլ մեր ժողովուրդէն, մեր հողերէն . ոչ:

Այսօր, բոլչեւիզմը կը տանի պայքարը նաեւ մեզի դէմ: Պատմութեան մէջ մեր գոյութեան հարցը երբեք այսքան սուր կերպով չէ դրուած : Մեզմէ ալ կախուած չէ դայն վարել կամ չվարել: Մենք միայն կարող ենք նետուած ձեռնոցը վերցնել: Ձեզմէ իւրաքանչիւրը կ'ապրի իր կեանքին ամէնէն պատասխանատու պահը: Պէտք է իւրաքանչիւրը ֆառապատկուի, իր զոհաբերութեամբ , կարգապահութեամբ ,ամէն բան հայրենիքին տալու պատրաստակամութեամբ: Այլապէս , դուք արժանի չէք ըլլար մեր խնկելի հայրենիքին, մեր փառաւոր պատմութեան :

Եւ ժողովուրդ մը որ ունի 1915 Ապրիլ 24 եւ 1918 Մայիս 28, ժողովուրդ մը որ ունի Հ. Ց. Դաշնակցութիւն, արժանի է ապրելու իր ազատ ու անկախ հայրենիքին մէջ: Այս պատմական ժամուն ողջոյն ուղղեցէք ձեր ժողովուրդին, եղբայրաբար եւ չբմօրէն ըսելով թէ կանդնած էք անոր կողքին:

Բոլոր ճառերն ալ ողջունուեցան բուռն ծափերով եւ ժողովը ձեռնարկեց իր աչխատանքներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴԱՌՆ ՀԱՅՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

3.— ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Զարիքը հոս կանդ չառներ: Կան բաւական թիւով ծնողներ, պիտակից ազնիւ հայրեր եւ մայրեր, որոնք կ'ուղեն ամէն գնով իրենց զաւակները փափաքին գոհացում տալ: Տղան երբ կը հասնի արբունքի, կը պնդէ իր ծնողքին առջեւ թէ այլեւս ուզեր ուսումը չարունակել, որովհետեւ բաւական զարգացած է եւ հիմա կ'ուզէ հրապարակ նետուիլ դրամ չահելու համար: Ասոնք աչակերտներ են Գ. դասարանի, ուր դպրոցականը հիմ պիտի դնէ լիկէոնի (լիսէ) դասընթացքին: Այս դասարանէն է որ աչակերտները կ'ընտրեն իրենց մասնաճիւղերը եւ կը պատրաստուին իրենց ապագայ ասպարէզին: Դժբախտաբար դասարանի կարող աչակերտներն են որ կ'ուղեն կէս ճամբան մնալ: Այդ դասարանին աչակերտները, արդէն սակաւաթիւ, տեսչութիւնը եւ ուսուցչական մարմինը կը մատնեն ծանր տագնապի: Ասոնք ստիպուած են որոչել կամ Գ. դասարանը ջնջել եւ կամ պահել քանի մը միչակ կարողութիւն ունեցող աչակերտներով :

Ամէնէն աւելի ուսուցիչներն են որ կը վհատին: Անոնք կը նմանին աւետարանի սերմնացաններուն որոնք ոգի եւ չունչ կը սպառեն , ցանելով իրենց դիտութեան հասիկները, կարծելով թէ կակուղ հողի վրայ ցանած են եւ ամէն տարի պիտի բերեն իրենց բերքերը: Եւ ահա օրին մէկկէ՛ն իմանան որ այդ աչակերտները ցրուած են, կանուխէն նետուելով հրապարակի վրայ :

Դեռ աւելի վնասակար երեւոյթ մը: Այդ միեւնոյն աչակերտները, երրորդ դասարան մտած ատեն, արդէն տարի մը առաջ համաձայնած են իրենց ծնողքին հետ եւ դիտեն թէ իրենք երկրորդ դասարան պիտի չչարունակեն, եւ հետեւաբար կ'աչխատին, որչափ կ'ուզեն ,կը տրամին միայնայն նիւթերը որ իրենց հաճելի են, իսկ դժուարին եւ կարեւորին վրայ հարեւանցի կ'անցնին, առարկելով թէ անոնք իրենց համար կարեւոր չեն :

Ծնողքները միամտօրէն կը հաւատան թէ իրենց զաւակները ապագրած ըլլալով բան մը չբսել վարժարանին տեսչութեան, չարունակելու կամ չչարունակելու մասին, անոնք կը հետեւին այդ խորհուրդին: Եւ հակառակը կը պատահի :

Կայ ուրիչ կարեւոր կէտ մըն ալ,որուն վրայ ծնողք բնաւ ուչադրութիւն չեն դարձներ:երբ այդ աչակերտները հաստատ դիտեն թէ իրենց ուսումը պիտի չչարունակեն, ամբողջ տարի մը թուլութեամբ եւ անհոգութեամբ կ'աչխատին, դիտնալով որ ծնողք իրենց ոչ դիտողութիւն եւ ոչ յանդիմանութիւն պիտի ընեն այդ մասին:

Հայ աչակերտը չունենալով այլեւս բարձր դաղափարական մը, իր բոլոր յոյսը կը դնէ իր հօրը դործին վրայ, որուն յաջորդը կը համարուի :

Ես ականջներովս լսած եմ ինչ ինչ ծնողներէ, որոնք վարժարանս այցելելով, իրենց զաւակները տեսնելու համար, փոխանակ զանոնք խրախուսելու եռանդով ուսման հետեւելու, բրթռուն ձայնով մը անոնց ըսեր են.— «Տղաս, բնաւ հոգ մի ըներ ,ապագադ ապահոված եմ»: Աչակերտ մը կար, որ չատ ուչիմ եւ խոստմնալից էր, եւ կարող էր բարձր դիրքի հասնիլ, հօրը այսքաջալերանքէն վերջը, անճառուար եղաւ անհոգութեան, նետուեցաւ հրապարակի վրայ, թէեւ ուսումը աւարտելու համար մէկ տարի միայն մնացած էր :

Ես վճռապէս համոզուած եմ, որ արդի տղաքները իրենց անպատասխանատու ծնողքին անհայերը երբեք չեն հրաժարած իրենց մշակոյթէն, պապենական հողերէն, մեզի կը պարտադրէ տանիլ պայքարը: Կարո՞ղ ենք հրաժարիլ մեր ժողովուրդէն, մեր հողերէն . ոչ:

Այսօր, բոլչեւիզմը կը տանի պայքարը նաեւ մեզի դէմ: Պատմութեան մէջ մեր գոյութեան հարցը երբեք այսքան սուր կերպով չէ դրուած : Մեզմէ ալ կախուած չէ դայն վարել կամ չվարել: Մենք միայն կարող ենք նետուած ձեռնոցը վերցնել: Ձեզմէ իւրաքանչիւրը կ'ապրի իր կեանքին ամէնէն պատասխանատու պահը: Պէտք է իւրաքանչիւրը ֆառապատկուի, իր զոհաբերութեամբ , կարգապահութեամբ ,ամէն բան հայրենիքին տալու պատրաստակամութեամբ: Այլապէս , դուք արժանի չէք ըլլար մեր խնկելի հայրենիքին, մեր փառաւոր պատմութեան :

Եւ ժողովուրդ մը որ ունի 1915 Ապրիլ 24 եւ 1918 Մայիս 28, ժողովուրդ մը որ ունի Հ. Ց. Դաշնակցութիւն, արժանի է ապրելու իր ազատ ու անկախ հայրենիքին մէջ: Այս պատմական ժամուն ողջոյն ուղղեցէք ձեր ժողովուրդին, եղբայրաբար եւ չբմօրէն ըսելով թէ կանդնած էք անոր կողքին:

Բոլոր ճառերն ալ ողջունուեցան բուռն ծափերով եւ ժողովը ձեռնարկեց իր աչխատանքներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

մեղ զոհերն են: Եթէ անոնք իրենց զաւակներուն դեռատի տարիքէն սկսած անդադար յեղյեղէին, թէ պէտք է ուսումը մինչեւ վերջը շարունակել, մինչեւ որ ստանան վկայականը, տղուն մտքին անդամ պիտի չանցնէր իր կամքը պարտադրել ծնողքին: Ծնողքը, ամէն առթիւ, իր զաւկին պիտի հասկցնէ, թէ իր ճակատին քրտինքովը իր հացը պիտի վաստկի եւ ոչ թէ հօրը գործին վրայ յոյս դնելով: Գործերը կրնան փայլուն ըլլալ այսօր, վաղը ձախողիլ: Այս իմաստուն խորհուրդով անհարին է որ տղուն աչքերը չբացուին իրականութեան վրայ:

Հեռատես ծնողքը պէտք է ուշադիր ըլլայ, երբ իր զաւակը կը թեւակոխէ արբունքի տարիքը: Այդ տարիքին է որ պատանին չըջապատուած է զանազան փորձանքներէ, մանաւանդ այս մեծ ազատ քաղաքին մէջ: Ձիշդ այդ տարիքին է, որ հայ պատանին հայկական վարժարանին մէջ պիտի չըջապատուի ամէն տեսակ զգուշութիւններով, հայրական յորդորներով եւ խրատներով, որոնք իր սրտին մէջ պիտի զօրացնեն քրիստոնէական եւ բարոյական հաստատուն սկզբունքները: Բաւական է նայիլ Ֆրանսացի բարեկիրթ ընտանիքներու վրայ, հաստատելու համար այս ճշմարտութիւնը:

Կարեւոր պարագայ մը եւս,— պէտք է Մուրատեան վարժարան մտնէն բաւական թիւով հայ աշակերտներ՝ պետական լիկէոններէն:

Ամէն տարի հազարաւոր աշակերտներ կը խուժեն պետական վարժարաններու մէջ, եւ այդ հաստատութեանց տեսչութիւնները, բարակ մաղէ կ'անցընեն թեկնածուները: Անոնք կը մերժեն ծոյլ կամ անհոգ աշակերտները ընդունելով միայն կարողները եւ ջանասէրները, որով քիչ թէ շատ ընտրեալ աշակերտներու մեծ բազմութիւն մը կ'ունենան: Երկրորդ տարին դարձեալ հազարաւոր աշակերտներ կը ներկայանան, նորէն արմատական մաքրագործում մը: Առաջին տարուան աշակերտները որ սպասուած արդիւնքը չեն տուած, կ'արձակուին եւ անոնց տեղ կ'ընդունուին նորեր: Եւ այսպէս ամէն տարի:

Եթէ պետական լիկէոնները այսպէս չչարժին, միլիոնաւոր աշակերտներ սիրտ խանդարին դպրոցական կարգն ու կանոնը եւ ասոր համար պետական քննութիւնները ամենախիստ կերպով կը կատարուին, որովհետեւ Ֆրանսական կառավարութեան գործին չի դար որ ամէն տղայ ստանայ բարձրագոյն կրթութիւն: Անոր համար չհաւատր է բարձրութիւնը քշել դէպի դաշտերը եւ գործատուններն եւ կամ մեքենական արուեստանոցները:

Այսօր հայութիւնը ապրելով լատին եւ անգլերէն լեզուներուն յառաջադէմ եւ մտաւորականներով լեցուն երկիրներու մէջ, կարծես խորչում կը զգայ երբ կը խօսուի հայ մտաւորականութեան վրայ: Ինչպէս յոյսը խաւարէն կը փախչի, նոյնպէս մենք կը փախչինք հայ մտաւորականութենէն, համարելով զանոնք, անօթի թշուառ եւ արհամարհելի էակներ: Մինչդեռ այսպէս չէր հին չրջաններուն, երբ հայ ժողովուրդը կ'ապրէր իր պապենական հողին վրայ:

Հայ կինը, որ ի բնէ օժտուած էր առողջ եւ ամուր բնազդով, հակառակ իր աղքատիկ մտաւոր պաչարին, —եւ ասիկա իր յանցանքը չէր,—բուռն փափաք ունէր իր զաւակը օժտուած տեսնել բարեկրթութեամբ եւ դիտութեան առատ պաչարով մը: Մղուած այս ազնուական զգացումէն, ան իր զաւակին սիրոյն ամէն տեսակ զոհողութեանց տակ կը մնայէր: Քաջասրտութեամբ այս զաւակը կը դրկէր օտար եւ հեռաւոր աստղերու տակ, երկար տարիներով, առանց անոր երեսը տեսնելու: Ո՛րովհետեւ վստահ էր որ իր այդ զաւակը իր վրայ դրուած յոյսերը պիտի արդարացնէր եւ պիտի բարձրացնէր թէ իր ծերունական եւ թէ իր ազգին վարկը եւ համբաւը:

Հայ կնոջ զոհողութեան ոգին նոր չէր. ան կը սկսէր մեր Թուականէն 1600 տարի առաջ, երբ մեր պանծալի Ոսկեդարի կերտողները եւ թարգմանիչները, բաժնուելով մայրենի յարկերէն, գացին հեռաւոր Աթէնք, Բիւզանդիոն, Աղեքսանդրիա, Անտիոք եւ Եդեսիա եւ ծծելով դիտութեան մեղրը, դարձան իրենց հայրենի հողին վրայ եւ դործեցին այդ հրաշքը:

Առանց այս ներածական ճիղին, մենք ոչ մէկայն Ոսկեդար պիտի չունենայինք, այլ դեռ երկար դարերով, անդիր «Առնաւուտներ» պիտի ըլլայինք, ինչպէս սովոր էին կոչել Թուրքերը:

Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԻՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Ազգ. կեանքը Պրազիլիոյ մէջ

ՍԱՆ ՓԱՈՒԼՈ, 9 Յուլիս (Յատուկ).— Պրազիլիոյ հայութիւնը կը բաղկանայ 5 — 6000 հոգիէ, մեծամասնութիւնը Սան Փաուլոյի մէջ հաստատուած: Կարեւոր թիւով Մարաչցիներ, Հաճընցիներ, Ատանացիներ եւ Այնթապցիներ կան:

Բոլորն ալ տարիներու ընթացքին՝ տաժանելի եւ յամառ աշխատանքով լաւ դիրքերու տիրացած են: Հայերուն մէջ օրուան հացի կարօտ մարդ չկայ:

Ազգային ոգին չատ զօրաւոր է իրենց մէջ եւ օրէ օր աւելի կ'ամրապնդուի, մանաւանդ շնորհիւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան, որ իրրեւ արձուն պահակ կը հսկէ երիտասարդութեան վրայ: Բոլորն ալ կը խոստովանին թէ ուր որ Դաշնակցութիւնը կայ, ձուլումը անկարելի է:

Որպէսզի հայ երիտասարդները օտարներու հետ չփման մէջ չմտնեն, Հայերը իւրացուցած են տեղական կարգ մը սովորութիւններ: Այս երեւոյթին ականատես եղայ տարեգլուխին, բարեկենդանին եւ յունիս 21ին: Տեղացիները Բարեկենդանին գրեթէ առանց բացառութեան ամբողջ ութ օր ծպտուած՝ սրահներու եւ փողոցներու մէջ ամէն տեսակ խաղեր կը սարքեն եւ կը զուարճանան: Մերիններն ալ հայկական սրահին մէջ միայն Հայերուն համար ծպտեալ պարահանդէս սարքելով զուարճացան մինչեւ առաւօտ:

Յունիս ամիսը Ս. Յովհաննէսի ամսնն է ամբողջ Պրազիլիոյ համար: Տեղացիները փողոցները խրոյկներ վառելով դեղջկական տարազներով կը պարեն: Հայերն ալ անոնց օրինակին հետեւելով, Յունիս 21ին հանդէս մը սարքեցին եւ մինչեւ առաւօտ հայկական տարազներով պարեցին ու երգեցին:

« Մայիս 28 »ը այս տարի քիչ մը ուշ տօնուեցաւ, սակայն չատ փառաւոր անցաւ: Ժամանակէն առաջ մեծ բազմութիւն մը լեցուցած էր արդիական չքեղ սրահը: Նոյնիսկ հակառակորդները փութացած էին վայելել օրուան փառաւոր հանդէսը:

ւակին սիրոյն ամէն տեսակ զոհողութեանց տակ կը մնայէր: Քաջասրտութեամբ այս զաւակը կը դրկէր օտար եւ հեռաւոր աստղերու տակ, երկար տարիներով, առանց անոր երեսը տեսնելու: Ո՛րովհետեւ վստահ էր որ իր այդ զաւակը իր վրայ դրուած յոյսերը պիտի արդարացնէր եւ պիտի բարձրացնէր թէ իր ծերունական եւ թէ իր ազգին վարկը եւ համբաւը:

Հայ կնոջ զոհողութեան ոգին նոր չէր. ան կը սկսէր մեր Թուականէն 1600 տարի առաջ, երբ մեր պանծալի Ոսկեդարի կերտողները եւ թարգմանիչները, բաժնուելով մայրենի յարկերէն, գացին հեռաւոր Աթէնք, Բիւզանդիոն, Աղեքսանդրիա, Անտիոք եւ Եդեսիա եւ ծծելով դիտութեան մեղրը, դարձան իրենց հայրենի հողին վրայ եւ դործեցին այդ հրաշքը:

Առանց այս ներածական ճիղին, մենք ոչ մէկայն Ոսկեդար պիտի չունենայինք, այլ դեռ երկար դարերով, անդիր «Առնաւուտներ» պիտի ըլլայինք, ինչպէս սովոր էին կոչել Թուրքերը:

Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԻՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (9)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՉՊԷՍ ԾԱԳԵՑԱՒ ԵՒ ՊՕՑԱՃԵԱՆ ԱՑԼ ԱՆՈՒԱՄԲ ՄՈՒՐԱՏ ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՄՈԶԵՑ ՏԵՂԻՈՑՆ ՀԱՑԵՐԸ

Մինչ Պապը Ալի այս ապստամբութեան ընթացքին անդորրութիւնը վերահաստատելու համար ինչպէս որ ամէն արդիական պետութիւն պիտի ընէ նման դէպքերու պարագային, օրինական ճամբուն չհետեւելու սխալը գործեց:

ՍԱՍՈՒՆԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ԿՐ ՄԻՋԱՄՏԷ ԵՒ ԿՐ ՊԱՀԱՆՋԷ ՓՆՆԻՁ ՄԱՐՄԻՆ ՄԸ ՂՐԿԵԼ ՍԱՍՈՒՆ

Պէտք չէ մոռնալ որ այն պետութիւնները որոնք չահ ունէին Օսմ. կայսրութեան քայքայումին մէջ, ամէն առթիւ կը զրգռէին հայ հայրենակիցները, չատ մը անզգուշադրելի խոստումներ չռայլելով: Արհունալի դէպքերու պարագային ալ կը բաւականանային հեռուէն հանդիսատես ըլլալով ու Պապը Ալիի բունն ծանուցագրեր տալով:

Մեր հայ հայրենակիցներուն համար արիւն թափող չեղաւ: Նոյնիսկ հայատեաց Ֆրանսացի քաղաքագէտ մը «զեռ Հայ մնաց» ըսած էր:

Երբ Բ. աշխարհամարտը վերջացաւ, սովետական կառավարութիւնը մեզմէ հայրենի հողեր պահանջեց: Այս պահանջքը ոչ միայն դեռ չէ ժամած, այլեւ մեզի դէմ կը չարունակէ սպառնալիքի եւ ցուրտ պատերազմի քաղաքականութիւնը: Մեր հողերը մեզմէ պահանջեց յանուն ռուսական Հայաստանի հանրապետութեան: Անոնք որ այսօր կը հետեւին Ռուսիոյ ռասիօ կայանի հրատարակութիւններուն, դիւրաւ կրնան հաստատել թէ Հայերը իւ՞նչպէս մեզի դէմ կը դրգռէ: Ահա այս է այն պատճառը որ մեզ մղեց դրի առնելուայս յօդուածաշարքը:

Երբ Սասունի ապստամբութիւնը սկսաւ, անգլիական դեսպանը սկսաւ Սուլթան Ապտ. Համիտի եւ Պապը Ալիի սպառնալ, որէսզի կազմուի քննիչ յանձնաժողով մը անդլ. հիւպատոսին մասնակցութեամբ: Սասունի ապստամբներուն դէմ զբաղողական դործողութիւնները սկսած էին: Գէշ լուրեր կուգային այդ դէպքերուն չուրջ: Անգլ. դեսպան Սըր Քըրըի Երլարզի պատուը երթալով Սուլթան Համիտի ներկայացուց հետեւեալ պահանջքը.

« Սասունի մէջ դէշ բաներ կը պատահին, դանգատներ կան Պիթլիսի ձեր կուսակալին եւ կարգ մը ուրիշ պաշտօնեաներու եւ զին. իչխանութեանց դէմ: Ձեր վստահելի պաշտօնեաներէն բաղկացեալ քննիչ յանձնաժողով մը պէտք է ղըրկէք հոն: Մենք ալ կրնանք մեր պաշտօնեաներէն մին տալ այս քաճնաժողովին: Պէտք է պատժել յեղուզակ այն Քիւրտերը որոնք ջարդած են անմեղ հէք կիներն ու այրերը եւ առանց պատճառի սրբին թափողները:

Բեմը եւ պատերը զարդարուած էին հայկական եռագոյնով եւ ծաղիկներով:

Բացումը կատարեց օրուան նախագահը, Պ. Ճաֆիէրեան: Ցետոյ տեղի ունեցան արտասանութիւններ, մեներգներ եւ խմբերգներ: Մեծ յաջողութիւն դտաւ երգչախումբը — աղջիկները միատեսակ ճերմակ մետաքս, իսկ տղաքը փրաֆ հագած: Շնորհաւորութեան արժանի է երգչախումբի վարիչը՝ տաղանդաւոր Վահագն Մինասեան, որ անխոնջ կ'աչխատի եւ ճիդ չէր խնայած խնամեալ եւ յաջող յայտադիր մը ներկայացնելու համար:

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Դաւիթ Դաւիթեանեան, որ յատկապէս հրաւիրուած էր Պուէնոս Այրէսէն եւ որուն ի պատիւ հացկերոյթ մը սըրուած էր օդանաւով հասած օրը: Բանախօսը իրրեւ կենդանի վկայ Հայաստանի ազատագրական կռիւներուն, բացատրեց թէ ինչ պայմաններու տակ ճեռք բերուած էր անկախութիւնը: Իր ճառը մեծ ապաւորութիւն ձգեց ժողովուրդին վրայ:

Մեծապէս գնահատուեցան երկսեռ երիտասարդութեան կողմէ ներկայացուած կենդանի պատկեր մը՝ հերոսներու կեանքէն, ինչպէս նաեւ հայկական պարերը:

Հանդիսին առաջին մասը վերջացաւ առաւօտեան ժամը 1.30ին, յետոյ սկսան եւրոպական պարերը: Ուրիշ սրահի մը մէջ, օրուան հիւրին չուրջ համախմբուեցան տարեցները, մինչեւ առաւօտ թնդացնելով յեղափոխական երգեր եւ արտասանելով բաժակաճառեր, ստեղծուած տաք մթնոլորտին մէջ:

Այսպէս խանդավառութեամբ տօնուեցաւ «Մայիս 28»ը այս հեռաւոր ափերուն վրայ, գալիքը ազատ եւ անկախ Հայաստանի մէջ տօնելու յոյսով ու մաղթանքով:

Յակոբ Չէրուճ

ՅՈՒԼԻՍ ԱՄՍՈՒ 25ԻՆ ...

Մեր աննման ժողովուրդը հիւսեր է անարուեստ բայց այնքան սրտառուչ երգեր, քալերու մասին, որպէսզի անոնք ապրին իրենց մահէն վերջն ալ եւ օրինակ դառնան ու գալիք սերունդներուն:

Ճչմարիտ ճակատագրական մը էր որ տեղի ունեցաւ յիսուն եւ հինգ տարիներ առաջ Խանասորի դաչտի վրայ, իրրեւ փոխվրէժ այն քիւրտ ցեղին դէմ, որ պատուհաս էր դարձած խաղաղ ժողովրդի մը գլխուն:

Արի ու կարիճ հայրդիք արհամարհելով մահը, թողած տուն տեղ, ընտանիք եւ ինչք, դացած էին չափուիլ վայրագ ու տգէտ խուժանի մը դէմ որ քաջալերուելով Թուրք բռնակալ կառավարութենէն, ազատ, համարձակ կը գործէր հայ գիւղերէն ներս, արիւն եւ աւերումն քամել տալով:

Մօտ 280 հոգի մեր քաջերէն Հայկի արիւնով եւ Վարդանանց հերոսութեամբ սպառազինուած, ցոյց տուին թէ կարելի չէ մէկ ոչխարի պէս մորթել Հայը, թէ անոր մէջ ալ քնացած առիւծ կայ:

Խումբին մէջ կը գտնուէին երկու հայ քահանաներ իրրեւ Ղեւոնդ Երէցներ, մէկ ձեռքով խաչ, միւսով հրացան բռնած: Ինչ փառաւոր դաս նոր օրերու կրօնաւորներուն որոնց խաչին քով մտմտնան է պակաս ...

Նահատակ ժողովուրդ մը եղած ենք սկիզբէն ի վեր եւ կռուախնճոյը զանազան ազգերու ընդհարումներուն:

Մեր պատմութեան էջերն արիւնով են գրուած եւ հերոսական ճակատամարտներ անոր փառքն ու պակը կը կազմեն, յարդանք ներշնչելով ուրիչ ժողովուրդներու:

Յուլիս ամսու 25ը մէկ դրուագն է միայն Հայուն ազատասիրութենչ զազափարներուն եւ հերոսական մարտնչումներուն:

Քանի Յուլիս 25ը ապրեցաւ ան, մինչեւ որ հասաւ Մայիս 28ի պատմական Թուականին ...

Հանգրուան մըն էր այդ, նոր չունչ եւ ոգի առնելու եւ ճամբան չարունակելու համար:

Խանասորի մէջ նահատակ տասնեւհինգը քաջերուն հետ օրն է նաեւ մեր բոլոր նահատակ հերոսներուն որոնք «մեղան ազգին համար»:

Մ.Ն - Ա.Ի

Պետութեանց միջամտութեան առիթ պէտք չէ ընծայել: Եթէ այս արիւնալի դէպքերը վերջ չդտնեն: պետութեանց միջամտութեամբ սոխրուած պիտի ըլլաք ընելու չատ աւելի ծանր բաներ զորս հիմա չէք ուզեր ընել »:

Սուլթան Համիտ անդլ. դեսպանին հաղորդեց թէ եպարքոսին պիտի խօսի որպէսզի յանձնաժողով մը դրկուի Սասուն: Սուլթան Համիտ անդլ. դեսպանին յանձնարարութիւնները դրաւորապէս հաղորդեց Պապը Ալիի: Սուլթանը սպասյն անդունելի նկատեց անդլ. ներկայացուցիչ մը առնել քննիչ յանձնաժողովին մէջ, դիտել տալով թէ անկողմնակալ եւ չէզոք չի կրնար ըլլալ եւ այն տպաւորութիւնը պիտի ձգէ թէ Թուրքիա ընդունած է Անգլիոյ հսպատարութիւնը եւ հսկողութիւնը:

(Շար.)

ներ հաստատել երկրին մէջ : Բանակը երբեք պիտի չմիջամտէ քաղաքական գործերու :

Լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ բանակին ղեկավար պահանջներն են.— 1. Բարեփոխումներ վերին հրամանատարութեան մէջ. — 2. Հիմնական բարենորոգում բանակի զնումներու յանձնաժողովին մէջ.— 3. Դադրեցնել զինուորական վարկերու կրճատումները

× Վերջին լուրերու համաձայն, Մահէր փաշա լրացուցած է գահլիճին կազմութիւնը եւ նամակ մը ուղղելով թագաւորին կ'ըսէ թէ «վճռական, ազդու եւ արագ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, գործերը կարգի դնելու համար» :

Նոր կառավարութիւնը կը բաղկանայ անկախներէ : Քաղաքական կուսակցութիւնները և Իսլամ Եղբայրութիւնը առ այժմ վերապահ դիրք մը բռնած են : «Վաֆտ»ի նախագահը, Նահաս փաշա, որ կը գարմանուի Զուիցերիոյ մէջ, դեռ կ'երեւայ :

Նոր վարչապետը թագաւորին անձնական բարեկամն է, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ պալատի շրջապատին մէջ ալ բարենորոգումներ պիտի կատարուին :

Աւետաղութիւն Իրաւի մէջ

ՏՕՔԹ. ՄՈՍԱՏԵՂԻ ԿՈՒՍԱԿԻՑՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿԱԽԻՒՆ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ սպայակոյտի նոր պետը, զօր. Եազդան, եւ Շահը յաջողած են երեւան հանել զինուորական դաւ մը որ պիտի դործադրուէր անցեալ երեքշաբթի օր :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Գչ. կէս օրին, խռովութիւններէն մէկ օր առաջ, մարմին մը կազմուած էր, ծրագիրը գործադրելու համար : Անդամներուն մէջ էին սպայակոյտին նախորդ պետը եւ ոստիկանութեան վերատեսուչը, Թէհրանի նախորդ զինուորական կառավարիչը եւ նոյն ինքն զօր. Եազդան : Բոլորն ալ երդում ըրած էին Գուրանին վրայ, մանրամասնօրէն քննելով ծրագիրը, որ կը պարունակէր 400 հոգինոց սեւ ցանկ մը,— Ազդ. Ճակատի անդամներ, երեսփոխաններ, կրօնական եւ քաղաքական դէմքեր, զէնքին ըլլալով Տօքթ. Մոսատեղը եւ կրօնապետը՝ Այաթոլլահ Քաշանի եւ Հոսէյն Մաքին : Բոլորն ալ ձերբակալուելով պիտի կախուէին : Ով որ դիմադրէր պիտի գնդակահարուէր

Մէկ ժամ վիճաբանելէ ետք, զօր. Եազդան, որ հակառակ էր դաւադրութեան, լուր տուաւ Շահին, հաւաստելով թէ Ազդ. Ճակատին երեսփոխանները, քաղաքական եւ կրօնական առաջնորդները տակաւին հաւատարիմ են գահին :

Այս յայտնութեան վրայ, անմիջապէս ձերբակալուեցան Թէհրանի զինուորական կառավարիչը, զօր. Ալաւի, որ պիտի դատուի միւս ամբաստանեալներուն հետ :

Հակասական դրոյցներ կը շրջին վախճանական վարչապետին՝ Ղասամ Սալթանէի մասին : Կ'ըսուի թէ տակաւին Թէհրան կը գտնուի :

Ամերիկացիներուն դէմ հրատարակութիւններ կ'երեւան իրանեան թերթերուն մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ Անգլիացիներուն կողմը բռնած են, ձեռնպահ մնալով Լա Հէյլ միջազգային Ատեանին քուէարկութեան առեւ : Միեւնոյն ատեն ցաւ կը յայտնեն որ խորհրդային պատուիրակն ալ բացակայ էր, հիւանդ ձեւանալով :

Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Բ. օր ցոյց մը սարքուեցաւ Սպահանի մէջ, ամերիկեան օդնութեան գրասենեակին առջեւ, որ քարկոծուեցաւ :

× Երկու անգլիացի հիւանդապահուհիները, որոնք կը ծառայեն Շահին քրոջ՝ իշխանուհի Աշրաֆի գարմանատան մէջ, անգլիական դեսպանատուն ապաստանեցան Եշ. օր : Դեսպանատունը փակուեցաւ նոյն օրը, վասն զի պարսիկ պաշտօնեաները կը մերժէին աշխատիլ :

× Նոյն օրը խռովութիւններ ծագեցան քարիւղի շրջանին՝ Ապատանի մէջ : Կ'ըսուի թէ 14 հոգի սպաննուած են :

ՓԱՐԻԶԻ ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ ընդհ. ժողովին մէջ, որ տեղի ունեցաւ առջի օր, բազմաթիւ դատապաններ յայտնուեցան կառավարութեան դէմ, այն առարկութեամբ թէ կը պակսեցնէ իրենց չափերը : Ա.ո այժմ գործադրուլ պիտի չկայսրարեն, բայց դին պիտի որոշեն իրենց հայեցողութեամբ, այսինքն մերժելով հաստատուած սակադինները : «Պիֆթէք»ը 846 ֆրանքի բարձրացած է արդէն :

ԻՐԱՆԵԱՆ քարիւղին արտածմանն դէմ հաստատուած պաշարումը պիտի չարունակուի, ինչպէս յայտարարեց Զըրչիլ՝ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ : Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը դատ պիտի բանայ բոլոր գնորդներուն դէմ :

ՊՈՂՊԱՏԻ ԵԻ ԱՇՈՒԻԻի ձուլման առթիւ դուարձած խորհրդաժողովին մէջ, Պ. Շուման առաջարկեց առժամեայ կեդրոնը հաստատել Սթրազպուրկի մէջ (մայրաքաղաք Սարդի չբրջանին) :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պողպատի գործադուլը վերջացաւ նախագահ Թրումընի միջամտութեամբ : Գործադուլը կը տեւէր 53 օրէ ի վեր :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Դէպք ատանայէն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԲԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Ցուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէին : Ժամը 3ին, այլ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի Շելիմին : Գեղարուեստական բաժին, երգչախումբ եւ բարձրախօս :

Կը խօսին ընկերները Ա. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Ուտելիք եւ խմելիք աժան գիներով :

Մոնփառնասէն կառախումբ առնել եւ իջնել Շավիլ : Փոն որ Սեվռէն հանրակառք, իջնել PuitsSans Vin, Շավիլ :

× Այլ Իշխան եւ իշխանուհի Արղութեանի, վերերան ընկեր Բժ. Տէր Դաւթեանի եւ պատերազմի զոհ տարաբախտ ընկերը Հրանտի չիրիմներուն :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալապրի անտառին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ցուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսլէի զովասուն անտառին մէջ, Café Fargueի եաեւը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու :

Կը նախագահէ՝ ընկեր Թ. ԱՑՎԱԶԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՒՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Նոր Սերունդի կողմէ ընկ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Առատ ըմպելիներ, խորոված, եւ պաղպաղակ :

Օթօքարները կը մեկնին, կիրակի առաւ ժամը ճիշդ 9ին, Փլաս Կիշառէն : Վերադարձ ժամը 9.30ին : Գինները ժողովրդական : Երթեւեկ 100 ֆր. :

Անձրեւի պարագային՝ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, Տէսլին :

×

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Կոմիտէին, Այս կիրակի ամբողջ օրը, Լաթապուռէթ, Պ. Պառալի ընդարձակ դաշտին վրայ, (10 վայրկեան, փոնթ Թիվէքէն) :

Բարձրախօս, պար, երգ, եւ հաճելի ժամանց : Առատ կերուխում : Կը հրաւիրուի գաղութը ան-խտիր յարգելու համար մեր հերոսները :

Երթեւեկը ապահովուած է, առաւօտ ժամը 9ին 11.15ին, կէսօրէ վերջ 2.30, վերադարձ ժամը 8ին :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Կապ. Աաչի եւ Նոր Սերունդի : Այս կիրակի ամբողջ օրը, Hôtel Beausé-jourի ծառախիտ պարտէզը, Rue Favantineի մէջ :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն կազմակերպած է դաշտահանդէս մը, Beauregardի անտառին մէջ, այս կիրակի ամբողջ օրը :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱՄ ՏԻՄԻՐՃԵԱՆ

Օթօքարի մեկնում՝ առաւօտեան ժամը ճիշդ 7ին եւ 8ին :

Մանրամասնութիւնները տեսնել տեղական յայտարարութեան մէջ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Քաղաքի Քրիստափոր ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ֆ. Կապ. Աաչի եւ Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐԱ ՏԻՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, 117, Ave. Corot, St. Just, Bar du Chaletի ծառախիտ պարտէզին մէջ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, պար եւ նուագ : Առաւօտուն ՊՈՒԼԻ ՄՐՑՈՒՄ : Ճոխ պիւֆէ, ընտիր խորոված, մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է

ՀՈՒԹՀԱՆԳԻՍՍ.— Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ բոպայի կեդր. Ցանճնաժողովը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, այս կիրակի ժամը 10էն սկսեալ, ի յարգանս յիշատակին ողբացեալ բարերարներու ՏԻԿ.ԱՏՐԻՆԷ ՈՒՆՃԵԱՆի (ծնեալ Սէմէրճեան) եւ ՀԱՑԿ ՎԷՄԵԱՆի :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Ազգ. ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը ճիշդ 20ին, Ահարոնեան ակումբը :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սէն Լուի «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ
ՍՓԻՒՌՔԻ ՀՐԱՄԱՑԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Բարեգործականի, Հայ Բժշկական Միութեան եւ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան :

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՑՈՒԼԻՍ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ
Salle de la Géographie, 184 Bld. St. Germain

Պիտի խօսի Պրոֆ. ՄԱՆԱՍԷ ՍԵԻԱԿ ամերիկեան պատուիրակ Միջազգային կենսաքիմիական Բ. Համագումարին, դասախօս Փենսիլվանիոյ համալսարանի, համաչխարհային դիտական դէմք :

ՀԱՑ ԱՐԵՒՈՑՇՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Տեղի պիտի ունենայ Allemagneի մէջ (B. A.) :

Մարսէյլի Արեւոյշներու, թեւիկներու եւ գայլիկներու մեկնումը՝ Օգոստոս 1ին, ուրբաթ առաւօտ, ժամը 7ին, Place Marseillaiseէն, (կայարանի սանդուղին ալ կողմի հրապարակ), մասնաւոր օթօքարով :

Արդէն արձանագրուած են 80 հոգի : Նոր դիմումներուն ընթացք չի տրուիր : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Տէր եւ Տիկին Արամ Արմագանեան (Փարիզ) իրենց Թոռնիկին ՔՐԻՍՏԻՆ ՑԱԿՈԲԵԱՆի (Նիւ Եորք, 10 Ցուլիս 952) ծննդեան առթիւ 1500 ֆրանք կը նուիրեն «Ցառաջ»ի տպագործման ֆոնտին, 1500 ֆր. ալ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին :

Սառնալ « Ցառաջ »էն :

× Տէր եւ Տիկին Վարսանեան իրենց եղբօր՝ Օննիկ Փափազեանի մահուան երրորդ տարեդարձին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Անթիլիասի ծերանոցին : Սառնալ «Ցառաջ»էն :

× Շավիլի Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբէն ընկեր Օննիկ Թորանեան իր որդւոյն ամուսնութեան առթիւ կը նուիրէ 4000 ֆր. Հ. Ց. Դ. Փարիզի Տան ֆոնտին, 1000 ֆր. Շավիլի դպրոցին : Սառնալ «Արդութեան»ի դանձապահէն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— ՄԱՐՍԷՑԼ.— Այրի Տիկին Երանուհի Մօսեան եւ զաւակը Վահրամ, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Մօսեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գալուստ Մօսեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Մելիտոսեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Ճիհանեան (Ամիէն), Տէր եւ Տիկ. Վարդգէս Մարտիքեան, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօրորդւոյն եւ սանահօր ՇՄԱՒՈՆ ՄՕՍՕԵԱՆի (Քղեցի) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Ցուլիս 18ին, երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջ :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սեբոր եւ Եօթնեղբայրեան խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Գրիգոր Ամիրեանի եւ պարագաներուն, իրենց մեծ մօր՝ ողբացեալ Տիկին ՄԱՆՆԻԿ ԱՄԻՐԱԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԱՆՏԻՑՑԻԻ ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անթիլիասի ծերանոցը պէտք ունի, յատկապէս Օգոստոս ամսուան համար, փոխարինող խոհարար-խոհարարուհի մը : Դիմել Պ. Ա. Աճէմեանի, 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ յարմար դիրով տուն մը, կայարանէն 2 վայրկեան եւ 102 եւ 103 թիւ հանրակառքին կայանին դիմացը : Հինգ սենեակ, երկու խոհանոց, W. C., (tout à l'égout), ջուր, կապ, էլեկտրականութիւն (force)), կեդր. ջերմութիւն, հեռաձայն, ընդարձակ պարտէզով : Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր, Mr. Polack, 44 rue Emile Zola, Ալֆորվիլ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P· Paris 1678-63

Dimanche 27 JUILLET 1952 Կիրակի 27 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6824-Նոր շրջան թիւ 2235

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈԳԵԿԱՉՈՒՄ

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ դէպքեր կան որոնց մասին աղօտ գաղափարներ ունի հասարակութիւնը :

Նախ՝ անոր համար որ տարիները անցած են եւ աւելի նոր , դղրդադին դէպքեր տիրապետած են հանրային կարծիքին վրայ :

Երկրորդ, չատ քիչերը կը սիրեն պատմութիւն կարդալ, սեթեւել եւ տրամաբանական եզրակացութեան յանդիլ :

Եւ վերջապէս, ահագին աւերներ գործած է կուսակցական քինախնդրութիւնը :

Մոլեռանդ, նենգամիտ մարդիկ բան գործ ըրած են խեղաթիւրել չատ մը տարրական ճշմարտութիւններ , զանհիւկ մթնոլորտ մը ստեղծելով :

Զարախոխուած պատմութիւններէն մին կը վերաբերի Յանասորի արշաւանքին :

Հ· Ց· Դաշնակցութեան այդ արտակարգ ձեռնարկին 55րդ տարեդարձը լրացաւ Յուլիս 25ին եւ այս առթիւ տօնակատարութիւններ տեղի կ'ունենան մեր գաղութին մէջ, ինչպէս ամէն տեղ :

Ի՞նչ էր այդ յեղափոխական յանդգնութեան իմաստը եւ արժէքը :

— Պատժել գաղանաբարոյ ցեղախումբ մը, որ 1896ին արեան ճապաղիքներու մէջ խեղդած էր 800 երիտասարդներ , վասպուրականի չքնաղին մէջ, ձեռք ձեռքի տալով կառավարական ուժերուն հետ :

Ազատագրական պայքարին վարժուած ազնուբներ էին զոհերը, առանց կուսակցական խտրութեան :Եւ կոտորուեցան հրէշային դաւի մը հետեւանքով: Աչառելի խժդժութեամբ, ինչպէս կ'ըլլան թրքական բոլոր «քաղաքծութիւնները»:

Կարելի չէր անպատիժ ձգել արիւնարբու ջարդարարները: Մանաւանդ ա՛յն օրերուն , երբ ահուսարսափը կր տիրապետէր « արեւելեան նահանգներուն» մէջ, խորտակելու համար հալածական ժողովուրդին բարոյական կորովը :

Պետութիւն չէինք, որպէսզի բանակ մը օգնութեան հասնէր, արժանի դասը տալու համար դաւադիր ճիւաղներուն եւ նոյնինքն Օսմ· կառավարութեան :

Ուրեմն, կը մնար կազմակերպուիլ սեփական ուժերով, եւ արշաւանք մը կատարել : Անչուշտ համաձայն օրուան պահանջներուն :

Այդ անմիջական պարտականութիւնն էր որ ստանձնեց Դաշնակցութիւնը, 250 — 280 հոգիանոց արշաւախումբ մը կազմելով սահմանին վրայ, կարելի սպառազինութեամբ :

Բազմութիւն մը կը կազմէին անձնուէրները : Ներկայացուցիչներ բոլոր դասակարգերէն , — համալսարանական, սպայ, քահանայ, բանուոր եւ արհեստաւոր : Ամէն մէկը բռնկած ազատութեան եւ հայրենասիրութեան կրակով :

Պարապութիւնները տեւեցին մէկ տարի : Եւ արշաւանքը տեղի ունեցաւ 1897 Յուլիս 25ին, արտակարգ յանդգնութեամբ :Արձագանգը հասած էր մինչեւ եւրոպական պողոտաները ,զարմանք պատճառելով նոյնիսկ Վիլհելմ Բ·ի մայրաքաղաքին մէջ :

Ծրագիրը ամբողջովին չգործադրուեցաւ :

Եւ սակայն, տպաւորութիւնը եղաւ չափազանց :

Ի դուր չէ որ ժողովրդական երգին մէջ կը լսենք, — « Եաման Աստուած, փեսայն եկաւ, ո՞ւր փախչինք » ... :

Զարդարար Թուրքն ու Քիւրտը կը գտնուէին աննախընթաց իրողութեան մը առջեւ :

Անոնք իրենց դիմացը կը տեսնէին ոչ թէ երէկուան «բայա»ն եւ «փլա»ն, այլ քաջերու դունդ մը սպառազէն, որ դիտէր զարնել - զարնուիլ : Հարուածին հարուածով պատասխանել, փոխանակ բազկատարած աղօթելու , գութ հայցելու կամ պարանոցը երկարելու :

Եւ այդ գունդը կազմուած էր ամէ մը քաջերու նախաձեռնութեամբ: Նորակազմ կուսակցութեան մը ձեռքով: Առանց պետական աջակցութեան :

Ահաւասիկ իրական իմաստն ու արժէքը Յանասորի արշաւանքին

Անոր ոգեկոչումը, ինչպէս ուրիշ ոգեկոչումներ կոչուած են կորով ներշնչելու ցիրուցան բազմութեանց :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Լեզուական սայթաքումները այնպիսի «բարձրութեան »մը հասած են որ, աւելորդ է արձանագրել տետրակի մը մէջ :

Ա՛ռ որեւէ թերթ եւ կարմիր մատիտ մը, եւ փառաւոր քարէս մը պիտի պարզուի աչքիդ առջեւ :

Արշաւիր Յանէտեանեան քերականական վրիպումները կը մատնանշէ, կը բացատրէ իրրեւ նախկին ուսուցիչ :

Ես պիտի չարունակեմ ծուռն ու չիտակը արձանագրել: Եւ պարբերաբար յիշեցնել :

Առածը կ'ըսէ թէ երբ մէկուն քառասուն օր « խենդ » ըսես, օր մը կը խենդենայ :

Ես ալ կը կարծեմ թէ թերացողները եւ բանէկանները օր մը խելքի կուգան, եթէ տարին տասներկու ամիս աղաղարկէք, — «Այսպէս գրեցէք , ոչ թէ այդպէս»:

Լիբանանեան թերթի մը մէջ կը կարդամ, դորձադուլի մը առթիւ .

— « Եթէ երբեք նոր զարգացումի մը հետեւանքով (Զ· 13 Յունիս) :

Ուրիշ թերթերու , աւելի վարժ գրիչներու տակ ալ հանդիպած եմ այս օտարաբանութեան :

Տառապէս թարգմանելով ֆրանսերէնն développement (զարգացում) բառը, մարդիկ այս տեսակ սայթաքումներ կ'ունենան :

Արտառապուած նախադասութեան մէջ, ինչ որ «զարգացում» թարգմաներ են, կը նշանակէ «եթէ նոր դէպքեր պատահին», կամ «համաձայն դէպքերու ընթացքին» եւն· :

× Անճոռնի բառ մը՝ սա «առիթ-ճոռ»ը, որ ձեռքէ ձեռք կ'ոստոստէ ամէն տեղ :Նոյն իսկ հայերէնի ուսուցիչներու, զրագէտներու եւ բանաստեղծներու գրչին տակ :

Մեր հայերէնը չունի այդպիսի բառ : Նորէն տառացի թարգմանութիւն ֆրանսերէնէ : Եթէ չեմ սխալիր, Եղիա Տէմիրճիպաշեանի չատ մը դիւտերուն ամէնէն անճաշակը:

Աղջի օր խմբագիրը մէկուն դրաւ երիտասարդ բանաստեղծի մը մէկ ոտանաւորը, ուր սպրդած էր այդ բառը:

Ցետոյ ցոյց տուաւ ուրիշ երիտասարդի մը նոր գիրքը, ուր գարձեալ գլուխ կը ցցէր·— « առինքնող խօսող» (ի՛նչ ներդաշնակութիւն) :

Բա՞ռ կը պակսի ,— հրապարակիչ , յանկուցիչ , կախարդական եւն· , տեղին համաձայն : Վ.Ա.Հ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ընդունուեցաւ Մի-ջազգային կարմիր Խաչին մէջ: Դէմ քուէարկեցին Խ· Միութիւնը, Ռումանիա, Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան եւ չինական հանրապետութիւնը: Առաջին անգամն է որ Պոնի կառավարութիւնը կը ճանչցուի միջազգային կազմակերպութեան մը կողմէ: Ներկայիս Միջազգային Կարմիր Խաչին անդամ են 71 ազգեր :

ԱՆԳԼԻՈՑ «ԿԱՐՄԻՐ ԱԻԱԳԵՐԻՑ»Ը պաշտօնական ընելու համար հանրաքուէ մը կը պատրաստուի:

Շարժումին դլուխն անցած է պահպանողական երեսփոխան մը, որ կ'ըսէ թէ պէտք չէ ձեռնածալ նայիլ այս վտանգին առջեւ: Կը հաւատան թէ միլիոնաւոր մարդիկ պիտի ստորագրեն հանրաքուէին :

ԿՈՐԻՍՑԻ դինադադարի բանակցութեանց մէջ, 13600 ռազմագերիներու վերադարձի խնդիրը կը դժուարացնէ բանակցութեանց յաջողութիւնը : Տասնըմէկ նիստեր ապարդիւն անցան: Զինագի 20 հազար ռազմագերիներէն մէկալն 6900 կ'ուզեն վերադառնալ համապատասխան Զինաստան :

ՊՈԼՍԻՆ կը հեռագրեն թէ քանի հոգի խեղդուեցան եւ չատեր վիրաւորուեցան Սարայեվոյի մէջ (Անգարա), ոդոդումներու հետեւանքով: Գրգռըլըմաք (Ալիս) դեռ քանդեց Թումբերը, ոդոներ չբջակայ դիւղերը: Ամառիքի վնասը կը հաչուուեն 125.000 սթերլին :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ռամկավար կուսակցութեան համագումարի մէջ նախ մեծամասնութիւն չհաւատաւ ծերակուտական Քիֆովըը, յետոյ թեկնածու

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

ԲԱՆԱԿԸ ԳՐԱԻԵՑ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՆ

Վերջին լուրերու համաձայն, Եգիպտոսի նոր սպարապետը, զոր· Մոհամմէտ Նեկիպ, որ մաձեչալութեան բարձրացաւ , վճռական միջոցներ ձեռք առած է, մաքրագործելու համար պետական եւ պալատական պաշտօնէութիւնը :

Ուրբաթ առաւօտ ձերբակալուեցան հինգ բարձր պաշտօնատարներ, իրրեւ դաւադիր : Քիչ վերջ, համաձայն սպարապետին յանձնարարութեան, հրաժարեցան արքունիքի պաշտօնատարներէն վեց հոգի : Թագաւորը միեւնոյն առեն հաստատեցնելով փաշայի պաշտօնը իրրեւ ընդհրամանատար Եգիպտոսի զինեալ ուժերուն :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Լիբիոյ սահմանադլուխին վրայ ձերբակալուեցան զոր· Հիւսէյին Սըրրի Ամր պէյ, սահմանապահ բանակին հրամանատարը եւ օդանաւային ուժերու հրամանատարը՝ Հասան Աքիֆ պէյ — թագաւորին անձնական օգնական : Երկուքն ալ կը փորձէին փախչիլ սաւառնակով մը, բայց հարկադրուեցան վար իջնել սահմանադլուխին վրայ եւ ձերբակալուեցան :

Ձերբակալուած պետական պաշտօնատարներն են, — ներքին գործերու նախարարին օդնականը՝ Ապտ էլ Մահմուտ փաշա, Գահիրէի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զնդ· Ահմէտ Թալէաթ պէյ, ներքին գործերու նախարարութեան քաղաքական բաժնի պետը՝ զոր· Իպրահիմ պէյ: Գահիրէի ոստիկանական վերատեսուչ նշանակուեցաւ զոր·Ապտէլ Նասր պէյ :

Պալատին հրաժարեալ պաշտօնատարներն են· — թագաւորին թիկնապահը, Հիլմի Հիւսէյին պէյ , արքայական զբօսանեաին հրամանատարը՝ զնդ· Րէչատ պէյ, թագաւորին անձնական քարտուղարը՝ Անթոնիօ Փուլլի պէյ, սենեկապետը՝ Հասան պէյ եւ արքունի կալուածներուն պատասխալ խորհրդականը՝ Էլիաս Անտրեաս փաշա :

Նոր սպարապետը եւ վարչապետը հրամայեցին արքունիքին եւ կառավարութեան Աղեքսանդրիայէն վերադառնալ Գահիրէ: Սովորաբար երկուքն ալ Աղեքսանդրիա կը մնան ամառը, մինչեւ Սեպտեմբեր: Վարչապետը հրամայեց նաեւ ջնջել նախարարներուն յատկացուած պետական ինքնաշարժները :

Հնձելազօրքը, զրահապատ կառքերը եւ հրասայլերը նորէն փոխադրուեցան Գահիրէի կեդրոնը եւ կը չրջին փողոցներուն մէջ : Միեւնոյն առեն օդանաւեր հսկողութիւն կը կատարեն :

Սպարապետը նոր ճառով մը կրկին ապդարարեց ժողովուրդին որ չխաբուի տուտ պրոյցներէ: Եւ աւելցուց·— «Իշխանութիւնը մեր ձեռքն է : Կ'ապահովեմ թէ պատրաստ ենք ամէն պատահականութեան հանդիպ » :

Գահիրէի կարեւոր թերթերէն «Ախպար էլ Եում» կը յայտարարէ վերջին խմբագրականով· — «Եդիպտոսի այսօրուան դժուարութեանց պատճառն է ապականութիւնը՝ բոլոր տեսակներով» :Վաֆտ օրկանը, «Ալ Մասրի» խմբագրական չունէր ուրբաթ օր, բայց Նահաս փաչա ողջունած է նոր կառավարութիւնը, հեռագիր մը ուղղելով Ժընեւէն :

× Ուրբաթ օր Աղեքսանդրիոյ զօրանոցներէն դուրս եկան զինուորները եւ չքերթ մը կատարեցին քաղաքին զլխաւոր թաղերուն մէջ, զրահապատ կառքերով եւ ինքնագործ զնդացիրներով: Պահակախումբերը բռնած են քաղաքին ռազմավարական կէտերը: Օդանաւեր ալ կը սաւառնին քաղաքին վերեւ: Իրազեկներու կարծիքով, այս խաղաղ զրաւումը կատարուած է, իրրեւ լրացուցիչ Գահիրէի մէջ եղած զինուորական չարժումներուն, ապացուցանելու համար նոր կառավարութեան ուժը:

Կառավարութիւնը զրաքննութիւն հաստատեց բոլոր եգիպտական թերթերուն վրայ:

Թագաւորին անձնական բժիչկն ալ հրաժարած է, միւս բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ:

Գահիրէի բրիտանական դեսպանը եւ Միջին Արեւելքի ընդհ· հրամանատարը որոնք Լոնտոն կը գտնուէին, հրահանգ ստացան իրենց պաշտօնատեղին վերադառնալու ամենայարգս : Անգլ· դահլիճը քննեց Եգիպտոսի կացութիւնը, մանաւանդ նիստի մէջ: Կ'ըսուի թէ դեսպանը Պ· Իրնի մէկ նամակը պիտի տանի Եգիպտոսի նորվարիչներուն:

Սուէզի չրջանին մէջ կը գտնուին 100.000 անգլ· զինուորներ : Լոնտոն կ'ուզէ պատրաստ գտնուիլ ամէն պատահականութեան առջեւ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

հռչակուեցաւ Պ· Սթիվինսըն :

ԵՐԱՇՏ մեծ մահադուութիւն կը պատճառէ Եուկոսլաւիոյ մէջ :Երկիրը աղէտի մը պիտի մատնուի , եթէ անձրեւ չտեղայ մօտերս :

ՖՐԱՆՍԱ 439 միլիոն տոլար կը պահանջէ Մ·Նահանգներէն, վերազինման համար :

15ՐԴ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԻ 5000 մեթր վազքն ալ չահեցաւ չեխ մարզիկը, Զատոփէք, որ 40 տարիէ ի վեր կը չահի 5000 եւ 10.000 մեթր վազքը :

ՄԵՐՁԱԽՈՐՀԱՐԵԻԵԼՔԻ ՀԱՑԿ. ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ

ՄՄԲ.— Ներկայ յօդուածաշարքը, ամփոփուելիք է Համազգային Լսարանի հերթական դասախօսութեան զոր կատարեց ընկեր Հրանտ Սամուէլ, Յունիս 27ին: Մեր աշխատակիցը իմ գրի առած է զայն, կարգ մը լրացուցիչ տեղեկութիւններով.—

Ա.

Չորս տարուան ընթացքին երկու անգամ այցելեցի Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները, 1947ի աշնան եւ 1951ի Հոկտեմբերէն 1952ի Յունուարի վերջը:

Հանդիպեցայ Եգիպտոս, Իրաք, Սուրիա եւ Լիբանան: 1947ին քոլերան անակնկալ առիթը տուաւ ինծի նաեւ տեսնելու Կիպրոսը՝ Լեւոն Շանթի, Կոմսի եւ կարգ մը ուրիշ ընկերներու հետ (ինչպէս եւ Աթէնքը՝ 24 ժամուան համար):

Պիտի ջանամ սեղմ դիծերու մէջ տալ այս երկիրներու հայկական գաղութներու պատկերը:

Երկու տարբեր աշխարհներ են Արեւմուտքն ու Արեւելքը:

Հայկական տեսակէտով, Մերձաւոր Արեւելքի մեր գաղութները կը կազմեն սփոփարար ոլորահիներ:

Բոլոր անոնք, որ տասնեակ տարիներէ ի վեր կտրուած Արեւելքէն՝ կ'ապրին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մարզկային ովկիանոսին մէջ, ուր հայութիւնը կաթիլ մը ջուր է միայն եւ ուր մեր նոր, մանաւանդ նորագոյն սերունդը տակաւ առ տակաւ կը հալի, ամէն տարի ասոիճան մը աւելի, պէտք է պարբերաբար այցելեն Արեւելքի մեր գաղութները:

Այդպիսի այցելութիւններ պէտք է կատարեն մանաւանդ այն մտաւորականները ու գործիչները, որոնք կոչուած են վաթելու տարագիր հայութիւնը արտասահմանի մէջ, խանդավառուելու եւ ոգեւորուելու համար: Մերձաւոր Արեւելքի հայութիւնը ներշնչումի աղբիւր մը կ'ըլլայ անոնց համար: Պէտք է երթալ Եգիպտոս, Կիպրոս, Իրաք, Յորդանան, մանաւանդ Սուրիա եւ Լիբանան, տեսնելու համար թէ ինչպէս երկկուան գաղթականները աճած ու բարգաւաճած, ծիլեր ու ճիւղեր արձակած՝ կ'ապրին ու կը զարգանան իրբեւ Հայ, իրենց դուռ հայկական մանկապարտէզներով, նախակրթարաններով, ճեմարաններով, իրենց եկեղեցիներով, կաթողիկոսարաններով, պատրիարքարանով, առաջնորդարաններով, քաղաքական, բարեսիրական, մանաւանդ մարզական ու երիտասարդական կազմակերպութիւններով, մամուլով, ակումբներով, հանդէսներով, լսարաններով եւ ամէն ինչով որ կը ծառայէ հայապահպանման:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Շատ հին է այս գաղութը: Առանց ետ երթալու դէպի հին դարերը եւ յիշելու այն Հայերը որոնք իրբեւ քաղաքական դէմք, զինուորական կամ ճարտարապետ, կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած են փարաւոններու վաղեմի երկրին, ժամանակներու եւ եղիպտական պատմութիւնը երախտապարտութեամբ արձանագրած է այդ հայկական անուններուն: Մեծ Նուպար փաշայի արձանը մինչեւ այսօր կը զարդարէ Աղեքսանդրիոյ բանուկ մէկ հրապարակը եւ փողոցներ կան իր անունով: Եւ դուստ Արթին փաշա, Տիգրան փաշա եւ այլ հայ փաշաներ միշտ կը յիշուին:

Եգիպտահայ գաղութը ամբողջ սկսած է 1895 — 96ի ջարդերէն ետք, մասնաւորաբար Պոլսէն հոն գաղթած բարեկեցիկ Հայերով: 1909ի կիլիկեան ջարդերէն վերջ, բազմաթիւ Կիլիկեցիներ տասնեակներ Կիպրոս եւ Եգիպտոս: 1922 Սեպտեմբերի Իզմիրի աղէտն ու Պոլսոյ Պարպումը 1923ին՝ աւելի նպաստեցին այս գաղութի ճոխացման:

Ներկայիս 30.000 կը հաշուեն Եգիպտոսի Հայոց թիւը — 18.000 Գահիրէ եւ 12.000 Աղեքսանդրիա: 1947 — 1948ին 3600 Հայեր մեկնեցան Հայաստան:

Եկեղեցիներ կան Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա: Գաղութը կը կառավարուի ըստ Ազգային Սահմանադրութեան: Ունի իր Թեմական Ժողովը — որ Ազգային Երեսփոխանական ժողովի դերը կը կատարէ: Անիկ կը բխի Քաղաք. ժողովը, իրբեւ գործադիր մարմին: Վերջին տարիներուն կառավարութենէն վաւերացուած է նոր կազմական կանոնադիր մը, որուն հիման վրայ յառաջիկայ Նոյեմբերին տեղի պիտի ունենան նոր ընտրութիւններ:

1947ի աշնան հրատարակուեցաւ եգիպտահայ հպատակութեան նոր օրէնքը, որով օտարազգի հպատակները կը դրկուին կարգ մը իրաւունքներէ, որոնց կարգին նաեւ ընտրական իրաւունքէն, — նոյնիսկ ազգային մարմիններ ընտրելու իրաւունքէն: Այդ թուականէն ի վեր բազմաթիւ Հայեր դիմումներ կը կատարեն հպատակ դառնալու քաղաքացիական ամէն տեսակ իրաւունքներէ օգտուելու համար: Ցանձնախումբ մը, որուն կեդրոնը կը գտնուի «Ցուսաբեր»ի նոր չէնքին մէջ, կը դիւրացնէ հպատակութեան ստացումը:

Առաջնորդանիստ քաղաքն է Գահիրէ: Ազգ. առաջնորդարանը եւ իր յարակից մարմինները տարեկան 46 — 50.000 եգիպտական ոսկիի (46 — 50 միլիոն ֆրանք) ելեւմուտք ունին: Հասոյթներու գլխաւորը աղբիւրը կը կազմեն այն բազմաթիւ անշարժ կալուածները, որոնք տարիներու ընթացքին նուիրուած կամ կտակուած են ազգին՝ հարուստ հայրենակիցներու կողմէ: Տարեկան հասոյթներու 100ին 10 իրբեւ անձեռնմխելի դուռմար պահ մը կը դրուին:

Հայ կաթոլիկները ալ ունին իրենց առաջնորդարանն ու եկեղեցին:

Ցատկանշական է, որ թէ՛ հայ առաքելական եւ թէ կաթոլիկ առաջնորդարանները յաջս կառավարութեան ճանչցուած են իրրեւ «պատրիարքարան»:

ԴՊՐՈՑՆԵՐ.— *Գահիրէի Հայոց գլխաւոր դպրոցն է Գալուստեան վարժարանը, որ կը բաղկանայ երկու մասերէ, մէկը բուն քաղաքին, միւսը Շուպրա թաղամասին մէջ: Երկուքին երկսեռ աշակերտներու թիւն է 700: Կէսօրեան ճաշը ձրի կը տրուի աղքատ աշակերտներու:*

Ասկէ զատ քաղաքին մէջ կայ Մէրճեանեան Մանկապարտէզը, Վիէննայի Մխիթարեան Հայրերու ֆիլիակարգ վարժարանը՝ 120 աշակերտներով, Անարատ Յղութեան Քոյրերու աղջկանց դպրոցը՝ 200 աշակերտուհիներով, Արարատեան դպրոց՝ 80 —85 աշակերտներով:

Գահիրէի արուարձան Հէլիոպոլիսի մէջ կայ Նուպարեան վարժարանը՝ 350 երկսեռ աշակերտներով:

Բոլոր այս դպրոցներու ուսուցչութիւնը Հայեր են, բացի տեղական եւ օտար լեզուներու համար պաշտօնի կոչուած մասնագէտներէ:

Աղեքսանդրիոյ գլխաւոր դպրոցն է Պողոսեան վարժարանը՝ եկեղեցիի շրջափակին մէջ, 370 աշակերտներով: Ունի 8 դասարան, 10 ուսուցիչ եւ 16 ուսուցչուհի: Ինչպէս Գահիրէի մէջ, հոս ալ հեռաւոր թաղեր բնակող աշակերտները վարժարանի սեփական մեծ ինքնաշարժով կը փոխադրուին: Տիկնանց խնամակալութիւնը կէս օրուան ձրի ճաշ կուտայ 150 չքաւոր աշակերտներու: Տարեկան ելեւմուտքն է 5500 եգիպտ. ոսկի, որուն 700ը կը գոյանայ ծնողներու վճարումներէն, մնացեալը կը հայթայթուի ազգային եկամուտներէ: Աղեքսանդրիոյ ազգային կալուածներու ընդհանուր եկամուտն է 18.000 եգիպտ. ոսկի (18 միլիոն ֆրանք):

Վենետիկի Մխիթարեան հայրերը Աղեքսանդրիոյ մէջ ունին երկրորդական վարժարան մը՝ 120 աշակերտ - աշակերտուհիներով: Իսկ Քան որ Սէդար արուարձանին մէջ կայ Հայկազուն քահանայ Ոսկերիչեանի հիմնած Հայկազեան վարժարանը՝ 200 աշակերտներով:

Թերթեր.— *Եգիպտոսի մէջ լոյս կը տեսնեն երկու օրաթերթեր, «Ցուսաբեր» եւ «Արեւ», ինչպէս նաեւ քանի մը պարբերաթերթեր:*

«Ցուսաբեր» ներկայիս օժտուած է հոյակապ չէնքով մը, որ Եգիպտոսի մայրաքաղաքի զարդերէն մէկը կը կազմէ: «Ցուսաբեր Մշակութային Ընկերութիւնը» 1000 քառակուսի մեթր տարածութեան վրայ շատ կարճ ժամանակի մէջ յաջողեցաւ կանգնել այս հսկայ չէնքը, որուն համար մինչեւ անցեալ նոյեմբեր 65 միլիոն ֆրանք ծախսուած էր: Անկէ ի վեր նոր ծախքեր եղած են: Մեծ սրբարը կահաւորուած է: «Ցուսաբեր»ի տպարանին համար Ամերիկայէն բերուած են երկու տողաչար մեքենաներ, 6000 եղ. ոսկի (6 միլիոն ֆրանք) արժէքով Հ. Ց. Դ. Եգիպտոսի Կեդր. Կոմիտէի պաշտօնաթերթը այժմ օժտուած է արդիական տպարանով եւ խմբագրատունով: Հայ Կարմիր Խաչը, Նաւասարդ Երիտասարդաց Միութիւնը եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ իրենց կեդրոնը փոխադրած են «Ցուսաբեր»ի չէնքին մէջ, որուն դասը — տանիքը ժամադրավայրն է դարձած Գահիրէի Հայութեան:

Մարզական Միութիւններ կան Գահիրէ՝ «Արարատ», Աղեքսանդրիա՝ «Կամք»:

Պատանեկան Միութիւնը Գահիրէի մէջ ունի 143 անդամ, Աղեքսանդրիա՝ 144:

Հայ Կարմիր Խաչը՝ 428 անդամուհիներով դրծօն դեր կը կատարէ գաղութին մէջ: Ամէն տարի 200 փոքրիկներ կազդուրման կայաններ կը ղրկուին իր միջոցներով:

Համազգայինի հիմը դրուած է Եգիպտոսի մէջ՝ Հայաստանի անկախութեան տասներորդ տարեդարձի օրը, 28 Մայիս 1928ին: Եգիպտոսի Հայերն էին, որ ամէնէն աւելի նիւթական զոհողութիւններ րրին իրագործելու համար Համազգայինի նպատակները: Պէյրութի ճեմարանը Եգիպտահայի մը (Նշան Փալանճեան) անունը կը կրէ այսօր:

Եգիպտոսի Հայերը պատուաւոր դիրքեր գրաւած են երկրին մէջ եւ կը վայելեն տեղական կառավարութեան եւ ժողովուրդին վստահութիւնն ու բարեհամբաւութիւնը:

Ընդհանրապէս առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ են մեր հայրենակիցները, որոնք կ'աշխատին պարկեշտօրէն: Ունինք նաեւ բժիշկներ, ատամնաբոյժներ, դեղագործներ, փաստաբաններ, ճարտարապետներ, արուեստագէտներ եւն.: Հայերը ժամանակին մեծհամբաւ տիրացած էին ծխախոտի ճարտարարուեստին մէջ՝ հիմնելով կարեւոր գործարաններ: Այսօր Մաթոսեան, Մելքոնեան, Կամսարական, Իփէքեան եւն. անուններ են միայն, անանուն մեծ ընկերութեան մը մէկ կլանուած:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Թանձաւորը...

*****

Խանասորը (Կարմիր Տուն կամ Կարմիր Օթեւան) հազարամեայ մեհեան մը եղած է վրէժի անողոք աստուածուհիին, անդիր վկայութիւններով եւ պատգամներով:

Աւանդութիւնը դաշտին տուած է կարմիր գոյնը, արիւնի հեղեղներու պատմութենէն առընչութեամբ:

Լճակիմուրն եկած, անցած է այդ դաշտէն: Ձէլալէտտին եւ միւս հրէշները արիւնարբու եւ ի վերջոյ Շարաֆ պէկը Մազրիկ, իրենց աշխարհակուր արհաւիրքներով հոն ծանր նստեր եւ աւերն են լակեր:

Եւ սակայն վրէժխնդրութեան աստուածը միշտ պատուհասած է ամէն տեսակ բռնաւորները, ոճրագործները:

Քաջութեան օրրան է Խանասորը, Արտուելի վահանին ապաւինած, հայեացքը յաւիտենական Մասիսին, Վարդգէս, Նեմրութին եւ Սիփանին:

Աթենացին ու Հռոմէացին, Մակեդոնացին եւ դեռ ուրիշներ ապաստան գտած են չորկակոյ դիւդախումբին հայ խրճիթներուն տակ, որոնք չկան հիմա:

«Արիւնը արիւնով պէտք է մաքրել», խորհուրդն իմաստնագոյնը ծնունդն է Կարմիր Տունին: վրէժը անասելի ցնցումներով խորտակած է բռնութիւնները, դալոց սերունդներուն կտակելով անկորնչելի յուշակոթողներ եւ անդիր յիշատակութիւններ:

Ոչ խաչքար, ոչ տապան եւ ոչ ալ քաղքենի արուեստով հսկայ կոթողներ:

Վրէժի հզօրութիւնը Տորք - Անգեղեան ճանկերով, լեռներէն, ապառաժներէն ժայռեր պոկեր ու զետեղեր է հոն՝ ուր սուրբ մը կայ, հերոսի մը, ռազմիկի մը նշխարները կան մայր հողին յանձնուած:

Հսկայ, անշարժ ճերմակ քար մը «Երիցաձոր»էն անդին՝ Աւետիսեանի եւ ընկերներու ածիւնին վրայ, ահագին ժայռակոյտ մը՝ Գետոյի, Մարտիկի անվեհերութիւնը յիշատակող, Գարա-

Հիսարի լեռնալանջին:

Եւ վերջապէս, Խանասորի դաշտին կեդրոնը, սառնորակ ու բարակավազ աղբիւրին ափը, Արտաւոյակ ու բարակավազ աղբիւրին ափը, Արտաւոյակ ու բարակավազ աղբիւրին ափը՝ Խոչոր չաւանքի զոհերուն ածիւնը պահպանող՝ խոչոր քարերու բլուրը:

Հոն՝ դարերու սարկութեան չղթաները փշրուող հայ ֆեաայու բազկին ու բռունցքին, հուրին ու սուրին հարուածներէն ահարեկ՝ ցեղը աղաղակեց.— «Եամա՛ն Աստուած, ֆեաան եկաւ, ո՞ւր փախչինք»:

Աչխարհ լսեց արշաւանքի մանրամասնութիւնները ու զարմացաւ, համոզուեցաւ որ՝ դարերու խոր քունէն արթնցած է հայ ցեղը եւ ղէնքին փարած: Յունուեցաւ Երզնկոյ Գաղաւը իր որջին մէջ:

Նկուն կուրծքերը բարախեցին եւ ազատութեան կայծերը տարածուեցան դիւղէ դիւղ, քաղաքէ քաղաք:

Օ՛ հրաշագործ վրէժխնդրութիւն:

×

1917 Յուլիս 25... Քսաներորդ տարեդարձը Խանասորի արշաւանքին:

Ճամբորդներ չէին, ոչ ալ ուխտաւորներ, այլ բազմութիւն մը զինուորեալներու...

Երբ Արտուելի լանջերէն հրաժեշտ տալով ոտք կը դնէին դաշտը պատմական, մօսլիններու արձակ դանդղեցին մինչեւ Խանա Պարի եւ Հեռուները:

Հոգի եւ անպատմելի ուժ մը, ակնթարթի մը մէջ ձիերէն վար քաշեց չորս հարիւր ուխտեալները եւ բոլոր չուրթերը երկիւղածութեամբ դպան մայր հողին, ուրկէ անցեր էին մօտ երեք հարիւր կարիճներ ու քանի անմահներ իրենց արիւնովը պատանքուեր:

Այդ օրերու Ղեւոնդ Երէցը՝ Ներսէս արք. Մելիքթանդեան արտասանեց առաջին աղօթք - սրբատացութիւնը, իր արցունքներուն ցօղը կաթեցնելով արիւնաներկ մարզերուն վրայ:

Ահա նաեւ սրբավայրը:

Լռութիւն, եւ ծունկի են բոլորը: Արցունքը, յաղթանակի, վրիժառութեան ոգեպար արցունքը լճացաւ բոլոր ակնաղբիւրներուն մէջ:

Դաշտային անվիմաքար եւ անշուք սեղան մը եւ Վրէժը պատարագիչ:

Անմահչելի Խանասորը, ուրկէ օձն իր պոր-

ՀՑՀՈՒ ՂՈՒԿՈՒՑՈՒ

ՂՈՒԿՈՑՈՆՈՒ ՂՈՂՄՎՍԵՂՄՆ ՎՂՎՍՈՈ
ՆԵՂՂՄՀՑՈՈ

ՂՎՍՈՈՈ ՆԵԿՍՆ ՆԵ ՂՎՍՄՈՈ ՃՎՂՂ ՀՇ ՂՎՍՈՈ ՈՈՂՈՈ ՆԵ ՎՁ ՀՇՍՈՐՈՈՃՎՍ ՆԵ ՈՎՂՈՏՎՀՎ ՂՁՈՈ

ՂՎՍՈՈՈ ՈՈՂՈՈ ՆԵ ՂՎՍՄՈՈ ՃՎՂՂ ՀՇ ՂՎՍՄՈՈ ՈՈՂՈՈ ՆԵ ՂՎՍՈՈՈ ՆԵԿՍՆ

Կացութիւնը Իրանի մէջ

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Թէհրանի թերթերը կը զրկեն թէ Տոքթ. Մոսաթեղ պիտի ստանձնէ նաեւ պատերազմական նախարարութիւնը, իբրեւ օգնական ունենալով զօրավար մը, ինչպէս կը պահանջէր սկիզբէն ի վեր:

Ուրբաթ օր համայնավարները ցոյց մը սարքած էին Թէհրանի գլխաւոր պողոտային վրայ: Ոստիկանութիւնը արտասուաբեր ռումբեր դործածեց, ամբոխը ցրուելու համար:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ցուցարարները փորձեր էին զինաթափ ընել ոստիկանները, որոնք ձեռնարկած էին երկու կասկածելիներու ձերբակալութեան: Նոր ուժեր օգնութեան հասան: Ցուցարարները կ'աղաղակէին,— «Անկե՛ր դաւաճանները»: Ոստիկանները ամբոխը ցրուելէ ետք, փողոցները չրջեցան աղաղակելով.— «Կեցցէ՛ Շահն Շահը: Անկե՛ր անոր թշնամիները»:

Թէհրանի ոստիկանութեան նոր վերատեսուչը, Քեազիմ Շիպանի, ազդարարեց թէ կարգ մը տարրեր կ'ուղեն օգտուիլ Իրանի ներկայ կացութենէն, խռովութիւններ յարուցանելու եւ իրենց նպատակին հասնելու համար: Այս առթիւ ճշդեց թէ ազգայնականներ չեն ակնարկուած տարրերը, եւ մխութեան կոչ մը ուղղեց:

× Տոքթ. Մոսաթեղ իր մօտ հրաւիրելով բրիտանական դեսպանատան գործակատարը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ որ տեւեց երկու ժամ: Դործակատարը մերժեց որ եւ է յայտարարութիւն ընել: Երբ հարցուցին թէ քարիւղի խնդիրն ալ քննեցա՞ւ, պատասխանեց.

— « Կը սխալիք: Տոքթ. Մոսաթեղ դիս հրաւիրեց, յայտնելով թէ ըսելիքներ ունի: Ազատ չեմ ըսելու թէ ի՛նչ էր օրակարգը: Որ եւ է տեղեկութիւն միւս կողմէն պէտք է գայ »:

× Ուրբաթ առտու ազգայնականները վար առին Թէհրանի «Զըրչիլ փողոց»ին նշանաստխտակը եւ անոր տեղ դրին ուրիշ մը, Տոքթ. Մոսաթեղ փողոց»:

Անցեալ հոկտեմբերին երկու անդամ վար առնուած էր Զըրչիլի նշանաստխտակը, բայց քաղաքապետութիւնը վերահաստատեց: Զըրչիլ փողոցը կը գտնուի ռուսական եւ անգլիական դեսպանատուներուն միջեւ եւ հաստատուած էր պատերազմէն վերջ, ի նշան անգլեւիրանեան բարեկամութեան:

× Թէհրանի ամերիկեան սպանեղու ակումբը փակուեցաւ, մինչեւ որ կացութիւնը պարզուի: Բոլոր օտարականները, մասնաւորապէս Անգլիացիները եւ Ամերիկացիները կը զգուշանան եւ առհասարակ դուրս չեն ելլեր, վերջին խռովութիւններէն ի վեր:

Աբքասի նախարարը հերքեց այն զրոյցները թէ Շահը Զուիցերիա պիտի ղրկէ թագուհին:

× Վերջին լուրերու համաձայն, յարաբերութիւնները հետզհետէ կը լարուին ազգայնականներուն եւ Թուտեհ կուսակցութեան միջեւ (համայնավար): Տոքթ. Մոսաթեղի կուսակիցները չեն ուզեր միացնել ճակատ կազմել կարմիրներուն հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՕՎ

ԱՆՊԱՐՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱԻ «դերիներու դեսպանը», Մքափինի (աչազուրկ): Չինուորական առեանի վերջին նիստին մէջ, կառավարութեան ներկայացուցչին ալ մեղմ ճառ մը խօսեցաւ: Ամբաստանեալը, որ երեք տարի առաջ դատապարտուած էր ի բացակայութեան, ծնած է 1893ին: Քաջարար կռուած է 1914ի պատերազմին, կորսնցնելով աչքերը: Կուսակից էր Քրանքեւերման մերձեցման եւ Հիթլէրի ներկայացաւ 1935ին: Փեթէնի կողմէ գերիներու դեսպան նշանակուեցաւ 1940ին, եւ կարելին փորձեց մեղմացնելու համար մօտ երկու միլիոն գերիներու վիճակը: Իր գլխաւոր ճիգն էր ողջ վերադարձնել զանոնք, երբեմն յարմարելով հիթլէրական Գերմանիոյ պահանջներուն:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը բացորոշապէս հասկցուց զօր. Րիճուէյի թէ երկիրը չի կրնար տակալ զինուորական ծախքերուն, հետեւաբար յաւելուածական օդնութիւն կը սպասեն Մ. Նահանգներէն:

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻՆ 282.000 հոգի մեռած են Ճափոնի Հիրոշիմա քաղաքին մէջ, 1945 Օգոստոս 6ին, համաձայն նոր տեղեկագրի մը: Քաղաքին բնակչութեան թիւն էր 400.000:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մարզպանը պէյլին պիտի ներկայանայ Բ. օր, բարեւորոդումներու հարցին առթիւ: Փարիզի մէջ դժգոհ են պէյլին ձգձգումներէն:

ԿԱՔԻՆ ԳԻՆԸ պիտի չբարձրանայ հոկտ. 1էն առաջ, բայց որակը պիտի իջնէ, իբրեւ հետեւանք երաշտի եւ պաճարահատի:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

27 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի եւ հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. կոմիտէին:

Կը խօսին ընկերներ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

× Այց Իշխան եւ իշխանուհի Արղութեանի, վերերան ընկեր Բժ. Տէր Դաւթեանի եւ պատերազմի զոհ տարաբախտ ընկեր Հրանտի չիրմներուն:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, վալապրի անտառին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ բոլոր կոմիտէներու, ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, եւ Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

Պուլի մրցում (Ա. եւ Բ. մրցանակ).— Եւրոպ. եւ հայկական պարեր:

Ձոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Երթեւեկի դիւրութեան համար Շրջ. կոմիտէն կը խնդրէ փութով վարձել տեղերը:

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 27ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Տէսէնի զովասուն անտառին մէջ, Café Fargueի եաեւը:

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ ստացանք, իրենց այցելութեան առթիւ,—

Պ. Պ. Կ. Սօֆեանէ, Ս. Ցակոբեանէ, Ա. Փաշայեանէ 1000ական ֆրանք: Տիկին Ն. Պետրոսեանէ եւ Պ. Հ. Թէքէեանէ 500ական ֆրանք:

Վարչութիւն

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Քաղաքի Բրիւսաքոր ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Ց. Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ ընկեր ԱՐՄ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, 117, Ave. Corot, St. Just, Bar du Chalet'ի ծառախիտ պարտէզին մէջ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, երգ, պար եւ նուագ: Առաւօտուն ՊՈՒԼԻ ՄՐՑՈՒՄ: Ձոխ պիւֆէ, ընտիր խորոված, մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ

(ԱԴՈՆՑ, ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ՇԱՆԹ)

Գրեց՝ Մ. ԻՇԽԱՆ, Պէյրութ, 1952

Գինն՝ 200 ֆրանք: Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Էլիզապէթ Մուրաչեանի (Լիոն) եւ Պ. Կարպիս Դաւիթեանի (Պորտօ) ամուսնութեան առիթով (12 Յուլիս **1952**, Պորտօ):

Մուրաչեան եւ Դաւիթեան ընտանիքները հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք հեռագրով, նամակով եւ իրենց ներկայութեամբ մասնակից եղան իրենց ուրախութեան:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld. du Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չարաթ առաւօտները ժամը 9—12: Հեռաձայն Le Raincy 172:

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած է արձանագրութիւնը Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի 1952—1953 տարեշրջանին:

Վարժարանը կ'ապահովէ հայ տղուն տոհմային դաստիարակութիւն եւ կը բանայ անոր առջեւ համալսարանի դռները:

Պայմաններու եւ ուրիշ մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան.—

Direction du Collège Arménien Moorat - Raphael. Ai Carmini, Venise (Italie):

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՍՓԻՒՌՔԻ ՀՐԱՄԱՑԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Բարեգործականի, Հայ Բժշկական Միութեան եւ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան, Լսարան Արեւմուտքի վարչութեան եւ Համազդայինի Լսարանի:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՅՈՒԼԻՍ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ

Salle de la Géographie, 184 Bld. St. Germain

Պիտի խօսի Պրոֆ. ՄԱՆԱՍԷ ՍԵԻԱԿ ամերիկեան պատուիրակ Միջազգային կենսաքիմիական Բ. Համադումարին, դասախօս Փենսիլվանիոյ համալսարանի, համաշխարհային դիտական դէմք:

ՀԱՑ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Տեղի պիտի ունենայ Allemagneի մէջ (B. A.):

Մարսէյլի Արեւոյչներու, թեւիկներու եւ գայլիկներու մեկնումը՝ Օգոստոս 1ին, ուրբաթ առաւօտ, ժամը 7ին, Place Marseillaiseէն, (կայանի սանդուղին աջ կողմի հրապարակ), մասնաւոր օթօքարով:

Արդէն արձանագրուած են 80 հոգի: Նոր դիմումներուն ընթացք չի տրուիր: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՆՏԻՑԵԻԻ ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անթիլիասի Ծերանոցը պէտք ունի, յառաջիկայ Օգոստոս ամսուան համար, փոխարինող խոհարար-խոհարարուհի մը: Դիմել Պ. Ա. Աճէմեանի, 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

CERF - VOLANT «LA CIGOGNE »
Marque et modèle déposé
Աժան եւ առողջարար խաղալիք մը
«ԱՐԱԳԻԼ» վաճառանիշով ԹՌՈՒՑԻԿԸ

Ձեր տղոց արձակուրդին համար լեռը, թէ ծովափը, օգափոխութեան կայաններու մէջ թէ դաշտահանդէսներու մեծադոյն զբօսանքն է ԹՌՈՒՑԻԿը, մեծերու թէ փոքրերու համար:

Թիւ 3ը 100 ֆրանք, թիւ 4ը 125 ֆր. թիւ 5ը 130 ֆրանք, թիւ 6ը 175 ֆր. թիւ 7ը 200 ֆրանք: Դերձանով 20 ֆրանք աւելի:

Առաքումները կը կատարուին փոխան դրոշմաթուղթի: Մեծաքանակի համար մասնաւոր պեղէ:

Կեդրոնատեղին՝ Géorges 2 Ave. Général Le Clerc St. Raphael (Var):

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մէջ Ծերիկեան գրատունը, 13 Rue des Dominicaines.

Ծախու է

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ յարմար գինով տուն մը, կայարանէն 2 վայրկեան եւ 102 եւ 103 թիւ հանրակառքին կայանին դիմացը: Հինգ սենեակ, երկու խոհանոց, W. C., (tout à l'égout), ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն (force)), կեդր. ջեռմութիւն, հեռաձայն, ընդարձակ պարտէզով: Դիմել բացի կիրակիէ ամէն օր, Mr. Polack, 44 rue Emile Zola, Ալֆորվիլ:

SERVANT
ՇԱՒԱՐԱՎԱՃԱՌ

Հարթանեխան չաքարները (dragées) ամէն տեսակ անուշեղէն եւ մրգեղէն (desserts)
30 Rue d'Auteuil, Paris (16) Tél. Aut. 49-82
եւ 88 Rue Cambronne, Paris (15) Tél. Fon. 97-34

MORY et Co.
3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ՝ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեռակերպութեան, ստացողին համար:

Մ Ի Մ Ո Ւ Ն Ա Ւ Ո Ր . . .

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիլաքին

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...
Հանգիստ մթնոլորտի մը մէջ

Ելէք métro **Trinité** կամ **Notre Dame de Lorette** եւ
24, RUE ST. LAZARE

Ձեզի կը դիմաւորէ
ԼԻԼԱՆ (**AUX LILAS**)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C·P· Paris 1678-63

Mardi 29 JUILLET 1952 երեքշաբթի 29 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6825-Նոր շրջան թիւ 2236

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՕՍՔԸ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ՏԱՆՏԷՐ

Մասնակի երեւոյթներ չեն եղիպտոսի եւ Իրանի վերջին դէպքերը, որոնք իրարու յաջորդեցին չանթահարիչ արագութեամբ :

Անոնք անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ Արեւելքը վճռած է ոչ միայն թօթափել օտարին լուծը, այլ եւ «կարգի դնել իր տունը» :

Թէհրանի մէջ, վարչապետը ամէն լիազօրութիւն ստանալով, գործի ձեռնարկած է արդէն, բարենորոգումներ կատարելու առաջադրութեամբ:

Գահիրէի մէջ, բանակը աւելի յառաջ գնաց, հրաժարեցնելով եւ երկրէն հեռացնելով Ֆարուք թագաւորը, որ ութերար կ'իշխէր տասնեւվեց տարիէ ի վեր

Վերջին խռովութեանց ընթացքին, Իրանի մէջ ալ տրտունջներ լսուեցան Շահին դէմ : Բայց կարելի եղաւ կարճ կապել : Երիտասարդ վեհապետը օրուան պահանջներուն յարմարեցաւ առանց մեծ դժուարութեան :

Ինչպէս կ'երեւայ Եգիպտոսի մէջ այլեւս անդուռ կը համարձին միջին ճամբաները: Մանաւանդ որ, չարժման դլուխն անցած էր բանակը, դեկավարութեամբ երիտասարդ սպաներու :

Ահաւասիկ հրապարակաւ կը խոստովանին թէ պայքարը սկսած էր երեք - չորս տարի առաջ : Պայքար՝ ապօրինութեան, ապիկարութեան, կաշառակերութեան եւ բռնմտպիսի դեղծումներու դէմ, որոնց դլխաւոր պատասխանատու կը համարեր արքունիքը :

Այս տեսակէտէն, չափազանց պերճախօս են Ֆարուք Ա.ի պահընկկցութեան պարագաները:

Ցարդելով բոլոր ապտնդութիւնները, արժանավայել ողջերթ մը մաղթելով հանդերձ թագաւորին, Եգիպտոսի նոր իշխանութիւնը դործեց անյապրնթաց վճռականութեամբ :

Կարճ պայմանաժամ մը,— եւ երեմնի ամենազօր արքան կը հեռանար Նեղոսի ափերէն, միասին տանելով թագուհին եւ դահաժառանգը, վեց - եօթը ամսու երախայ մը :

Մանրամասնութիւնները մէկդի դնելով, այսպիսի դէպք մը առաջին անդամ տեսանք Թուրքիոյ մէջ, երբ ճամբու կը դրուէր Ազ - Օսմանի դերդաստանը, Սուլթան Խալիֆաներով եւ հարէմներով :

Բազմաթիւ պարադաներ հաստատեցին թէ Մ. Քէմալի յեղափոխական ձեռնարկները վարակիչ օրինակ մը դարձան Միջին Արեւելքի համար :

Ո՛րքան պերճախօս վկայութիւններ՝ վերջին 20 — 25 տարիներու ընթացքին :

Բաղդատեցէք Իրանի, Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ ուրիշ երկիրներու քաղաքական եւ ընկերային դիրքը՝ երէկուան կարդուսարքին հետ, եւ ձեր աչքերուն առջեւ պիտի պարզուի կատարուած ոստումը :

Միեւն օտար ազդեցութեանց դէմ սարքուած եւ չհոսած պայքարը պատմական վկայութիւն մը կը կազմէ :

Օրուան յաղթականները կ'ըմբռնեն թէ բաւական չէ ճեղքել արտաքին ճակատը, թօթափելով այս կամ այն լուծը :

Ուրիշ խօսքով , ժամանակը հասած կը նկատեն հիմնական բարենորոգումներ կատարելու : Ներքին ճակատը եւս բարեկարդելու :

Այս տեսակէտէն, ո՛րքան իրարու կը նմանին դարաւոր Իրանն ու նորագտա Եգիպտոսը:

Երկու երկիրներուն մէջ ալ, առանձնաշնորհեալ դասերն են կը տիրապետեն, կը չահագործեն եւ կը յղփանան ,մինչ ժողովուրդին լսկլսկխիչ մեծամասնութիւնը կը ծիւրի աննկարագրելի թշուառութեան մէջ :

Նոր շրջան մըն է որ կը բացուի երկու երկիրներուն պատմութեան մէջ,— բարենորոգում եւ վերականդնում :

Երկու պահանջներն ալ չափազանց ուշ մնացած են արդէն : Բայց կը թուի թէ այլ եւս չեն կրնար յետաձդուիլ : Ամէն ժողովուրդ կ'ուզէ տանտէր դառնալ օր առաջ : Առանց ներքին կամ արտաքին կաշկանդումներու :

Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

« ԲՈԼՈՐՏԻՔԵԱՆ»

— Զրոյց կը չրջի թէ սկսած էք հետզհետէ մեր կողմը հակիլ եւ մեր տեսակէտները պաշտպանել: ճի՞շդ է ...

— Լուրդ՝ վերէն վար ստուդ է : Մենք, «բոլորտիքեան»ներս, ուրիչներուն տեսակէտները պաշտպանելու սովորութիւն չունինք: Մեզի համար , չափուած - ձեւուած տեսակէտներ չկան : Ինչպէս մեր « կուսակցութեան » անունն ալ ցոյց կուտայ մենք, որոշ կէտի մը չենք կառչիր , այլ բազմաթիւ կէտերու շուրջ, կլոր, կլոր կը դառնանք...

— Ինդրեմ, քիչ մը աւելի պարզ խօսէ ...

— Օրինակի համար, առ օա մեր ազդին դործերը: Դուք, Դաշնակներդ, կ'ըսէք թէ Մայիս 28ը մեր անկախութեան տարեդարձն է : Անդիլինները կը պնդեն թէ մեր անկախութիւնը իրականացաւ Նոյեմբեր 29ին :Կը տեսնէք որ վեց ամսուան տարբերութիւն մը կը բաժնէ ձեր երկու հաստատծնեբը: Մենք, դատ ենք միջին ճամբան: Օգոստոսին, եկեղեցի կ'երթանք եւ Աստուածածնի տօնին առթիւ երկու թուականներուն համար ալ կ'աղոթենք ...

— Հասկցայ, ուրեմն դուք կը դառնաք թէ մեր եւ թէ անոնց բոլորտիքը : Շարունակէ ...

— Դուք, բոլշեւիկներուն թշնամի էք, Ամերիկացիներուն բարեկամ : Անոնք — բացատրութիւնները մոռցիր — բոլշեւիկները կը չոյեն, կը փայփայեն եւ աւելիր չեն փախցներ Ամերիկան ու Անդլիան քննադատելու : Մենք, ատոր ալ դարմանը դտած ենք : Ոչ կարմիրներուն դէմ կ'արտայայտուինք, ոչ ալ Թրումընին կամ Էյնհաուէրին : Պէտք եղած տեղը, երկուքն ալ կը վատաբանենք:

— Ապրիք, յետո՞յ :

— Դուք, երեւանի հայերէնը չէք սիրեր եւ ոչինչհետեւ ձեր դանկին մէկ կողմը ծակ է, տանելիքը ելած կը պոռաք, կը կանչէք: Անոնք ալ չեն սիրեր այդ նորելուկ լեզուն, բայց ձայն, ծպտուն չեն հաներ: Շատ, շատ չոյս պատերուն մէջ կը պանդատին ... Մենք, «բոլորտիքեաններս », կէս առ կէս կը դործածենք թէ անոնց լեզուն եւ թէ մեր դիտցածը ...

— Շատ իմաստուն քաղաքականութիւն է : Ուրեմն օր մը սեւ էք, օր մը ճերմակ ...

— Մենք զոյնի եւ դիծի չենք հաւատար: : ... Երբ նեղը մնանք, կը դառնանք ու կը դառնանք :

— Գլխու պտոյտ կ'ունենա՞ք, երբեմն :

— Այո, բայց այդ պարադային միւս կողմը կը դառնանք: Հասկցա՞ր ....

— Հասկցայ, թէեւ իմ խելքս ալ սկսաւ դառնալ ... ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԸ ներկայիս ժողով կը դումարէ Փրակայի մէջ, համաձայն կարդ մը տեղեկութեանց :

ՎՈԼԿԱ - ՏՕՆ ջրանցքի բացումը կատարուեցաւ կիրակի օր: Գեռանաւերը առաջնորդութեամբ «Եոդէֆ Սթալին» չոդենաւին խարսխեցին առաջին փակոցին առջեւ: Այս առթիւ գետային նաւարկութեան նախարարը ճառ մը խօսելով Վոլկա Տոն ջրանցքը բացուած յայտարարեց , եւ ժամը 17.10ին նաւերու կարաւանը անցաւ յաղթութեան կամարի մը տակէն, որուն ճակատը զրուած է — « Փառք Սթալինի »:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ նախագահին կինը, Եւաֆերոն, մեռաւ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետք: Կառավարութիւնը եւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը հրամայեցին երկու օր դադրեցնել ամէն աշխատանք եւ սուդ պահել 30 օր: Հեռադիրները կ'ըսեն թէ ամբողջ բազմութիւնները կ'աղօթէին փողոցներուն մէջ : Շատ մը կիներ մոմեր վառած էին : Հանդուցեալ տիկինը, որ գործօն դեր կը կատարէր քաղաքական կեանքի մէջ, առասպելական անցեալ մը ունեցած է : Աշխատանքի Դաշնակցութեան պաշտօնաթերթը «նոր սրբուհի մը» կը կոչէ Եւա Փերոն :

ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ կը չարունակեն ընդդիմանալ կառավարութեան որոշած պիներուն: Որոչ - ուեցաւ քիչ մը բարձրացնել այուդներու եւ բանչարեգիններու համար նշանակուած սակադինները:

ՊԱՃԱՐԱՒՈՏ մեծ մտահոդութիւն կը պատճառէ միջին Ֆրանսայի մէջ :

ՖԱՐՈՒՔ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԳԱՀԸՆԿԷՑ

Հրաժարագիրը ստորագրելով հեռացաւ Եգիպտոսէն

Դէպքերը իրարու կը յաջորդեն Եգիպտոսի մէջ, չանթահարիչ արագութեամբ :

Ինչպէս գրած էինք արդէն, Ֆարուք թագաւորը եւ ամբողջ արքունիքը խիստ հակդութեան տակ առնուած էին, բանակին հրամանով : Միեւնոյն ատեն հրաժարեցան կամ պաշտօնանկ եղան իր հաւատարիմները, թիկնապահէն եւ անձնական քարտուղարէն մինչեւ բժիշկը եւ օդաչուն:

Այս դործողութիւնները նախաձեռնն էին թագաւորին հրաժարման: Ստուարաթիւ դինուորներ դրկուեցան Աղեքսանդրիա, խափանելու համար որեւէ դիմադրութիւն: Առտուն կանուխ դրահապատ դինուորներ պաշարած էին Աղեքսանդրիոյ փառաւոր պալատը: Զինուորները անչարժութեան դատապարտեցին անձնապահ դունդը : Սպարապետը, զօր· Նեկիպ, կարդ մը պայմաններ առաջարկած էր , սահմանափակելով թագաւորին առանձնաշնորհները : Թագաւորը մերժած ըլլալով զանոնք, սպարապետը վեց ժամ միջոց տուաւ, որպէսզի հրաժարի եւ երկրէն հեռանայ :

Պայմանաժամէն քանի մը վայրկեան առաջ , թագաւորը ճարահատ ստորագրեց հրաժարադիրը: Ցետոյ դրօսանաւակը դնել տալով թագուհին, վեցամսեայ զաւակը, զոքանչը եւ երկու հարիւրի չափ պայուսակներ, դուրս եկաւ արքայական պալատէն :

Տեսարանը եղերական էր, ինչպէս կը հաղորդեն հեռադիրները: Ֆարուք երեւցաւ, ծովակալի սպիտակ համազդեստով, եւ կանդ առաւ, երբ կը հնչէր արքայական քայլերդը եւ անմիջապէս յառաջացաւ դէպի քարափ, ուր կը սպասէր դրօսանաւը: Ծանր լռութիւն մը կը տիրէր բազմութեան մէջ, որ հեռուէն կը դիտէր արքորական թագաւորին մեկնումը: Լռութիւնը խզուեցաւ երբ երեւաց օրուան յաղթանակը, զօր· Նեկիպ: Քանի մը վայրկեան եաք, երբ դրօսանաւը կը հեռանար քարափէն, թնդանօթի 21 հարուածներ արձակուեցան, եւ ամէն ինչ վերջացաւ :

Կառավարութիւնը հրատարակեց հրաժարադրի որով թագաւորը կը յայտարարէ թէ միշտ երկրին բարիքը փնտռելով եւ «համակերպելով ժողովուրդի կամքին», կ'որոչէ իշխան Ֆուատի ձդել գահը: Զօր· Նեկիպ՝ կրկին յայտարարեց թէ բանակը եւ կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած են, բարեկարդութիւնը պահպանելու համար: Խռովարարները պիտի պատժուին ամենայն խստութեամբ, իբրեւ դաւաճաններ :

ԲԱԶՄԱԹԻԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զրօսանաւին մեկնումէն եաք բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Ամենամեծ մաքրագործումն էր որ կը կատարուէր Եգիպտոսի մէջ: Գահընկէց արքային բարեկամները եւ դործակիցները կը հետապնդուէին, որպէսզի երկրէն չփախչին :

Առաջին ատթիւ ձերբակալուեցան Քերիմ Թագիէթ եւ Էլիաս Անտրոս փաչաները, երբ կը փորձէին փախչիլ: Օդանաւը ետ վերադարձաւ բանակին հրամանով: Ուրիչ բարձր պաշտօնատար մը , Մահմուտ Ֆեհմի, որուն անունը խառնուած է դինքի առեւտուրին հետ, նոյնպէս ձերբակալուեցաւ, 15 վայրկեան օդին մէջ մնալէ եաք: Որ եւ է օդանաւ կամ չոդենաւ չի կրնար մեկնիլ Եգիպտոսէն, առանց դինուորական իշխանութեանց հրամանին: Օդանաւային եւ չոդենաւային ընկերութեանց հրամայուած է բանակի հրամանատարութեանց հաղորդել ճամբորդներու ցանկը, մեկնումէն վեց ժամ առաջ :

Գահիրէի դինուորական կեդրոնին մէջ, սպաները վար առին Ֆարուք թագաւորին պատկերները, ջարդուփշուր ընելով :Աննկարադրելիէմոսնուդրաչս երիտասարդ սպաներուն ցնծութիւնը —կ'ողջադուրէին, ուրախութեան կանչեր կ'արձակէին: Երէց սպայ մը խոստովանեցաւ թէ երկու տարիէ ի վեր կ'աշխատէին այս օրուան համար :

Ֆարուքի մեկնումէն եաք, պաշտօնական դէմքով մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ Եգիպտոսի եւ Սուտանի թագաւոր հռչակուած է իշխան Ահմէտ Ֆուատ Բ· , վեցամսեայ գահաժառանգը : Նախարար· խորհուրդը ստանձնած է արքայական իրաւասութիւնները, մինչեւ որ խնամակալ խորհուրդ մը նշանակուի :

Հրաժարադրին ստորագրումէն եաք, զօր· Նեկիպ յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով կ'ըսէ·— 1· Թագաւորին հրամայուած էր հրաժարադիրը ստորագրել կէս օրէն առաջ·— 2· Եպիպտոսէն հեռանալ ժամը 6էն առաջ: « Ֆարուք ընդունած էր այս երկու պայմանները :

Ցայտարարութիւնը յետոյ կը հրաւիրէր ժողովուրդը «զսպել իր զդացումները » եւ աւելորդ ցոյցեր չկատարել: Այս ձայնասփիւռ յայտարարութենէն եաքն էր որ Գահիրէի զօրանոցներուն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԴԱՌՆ ԱՅՍԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

4.— ՀԱՑՆ ՈՒ ՀՐԵԱՆ

Բազմաթիւ Հայեր ըլլան արեւելեան Եւրոպայի, թէ երկու Ամերիկաներուն մէջ, այն յուսահատական համոզումը զոյացուցեր են, թէ սփիւռքի մէկ միլիոն հայութիւնը, դատապարտուած է ձուլուելու տիրող ժողովուրդներուն մէջ: Ուստի աւելորդ կը համարին կառչիլ հայ ազգութեան եւ հայ լեզուին:

Առանց աչքին ոեւէ ազդեցութիւն չունի հրէական կենդանի օրինակը, որ ծանր յանդիմանութիւն մըն է Հայուն համար:

Հրեան որչափ հարստահայ, ոսկին ոսկիի վրայ դիզէ, իր ապրած երկրին մէջ դրուէ բարձր աթոռներ, դառնայ նախարար կամ վարչապետ, մինչեւ իսկ չերմեռանդ քրիստոնեայ, իր խորքին մէջ աւելի Հրէայ է քան աղքատ ու թշուառ Հրեաներ, որ գլուխը ամէն կողմ կը դարնէ, մինչեւ որ յաջողի ընկերային դիրք մը ստեղծել, որպէս զի զործօն Հրեայ մը դառնայ իր ազգին համար:

Հարուստ, ունեւոր պատուաւոր դիրքի մը հասած Հայը, Հրեային հակապատկերն է: Օտար երկրի մը մէջ, անոր առաջին գործը կ'ըլլայ դիմել ամբիճաւարար դէպի օտարացում, սկսելով անունէն եւ մականունէն: Կորնդնելով ազգային դիմագիծը, մոռնալով ազգային աւանդութիւնները, ուրանալով իր ցեղային արիւնը, երջանիկ կը համարի ինքզինքը, երբ ամէն կապ խզած կ'ըլլայ հայութեան հետ, որ իր աչքին կ'երեւի անյայտ: Հրեաներուն համար սխալ դաղափար մը կազմուած է թէ դաղափարապաշտութենէ զուրկ մարդ են, եւ իրենց բոլոր ճիդերը կը լարեն դանձի եւ նիւթական վայելքի տիրանալու:

Ասոր հակառակն է ճշմարիտը:

Հրէական Գաղանի Մարմինը, որուն անդամներուն անունները ոչ ոք դիտէ, մինչեւ իսկ իրենք՝ Հրեաները, կը ձգտի տիեզերական տիրապետութեան: Ամէն ազատ ճիւղերու մէջ կը զբաղուին մեծ թիւով դատաւորներ, փաստաբաններ, նշանաւոր դիտնականներ, քաղաքագէտներ, ականաւոր բժիշկներ, առաջնակարդ մանրադէտներ, ամէնքն ալ հետեւելով բարձր նշանախօսքին «ամէն բանէ առաջ Հրեայ, ամէն տեղ Հրեայ»: Ամէն Հրեայ, ուր որ ալ գտնուի, պարտաւոր է ճշդապէս գործադրել Գերագոյն Մարմինին արձակած հրահանգները:

Շնորհիւ իր ուժեղ կազմակերպութեան, հրեայ մտաւորականը եւ հրէական մամուլը, իրականը դեր կը խաղան միջազգային կեանքին մէջ եւ մեծապէս կ'ազդեն ամէն երկրի քաղաքական կեանքին վրայ: Ձեն երեւար, բայց ամէն գործի մէջ իրենց ձեռքն է որ կը գործէ:

Անկա անհերքելի ճշմարտութիւն մըն է: Ըսել չեմ ուղեր թէ Հրեաները թերութիւններ չունին: Ընդհակառակն ունին շատ մը թերութիւններ, որոնք, սակայն, իրենց մեծ ձիրքերուն քով կը նսեմանան: Երբեք մոռնալու չէ որ Հրեաները, իրենց ներքին վէճերը չուտով կը մոռնան, ամուր ճակատ մը կը կազմեն ազգային վտանգի մը առջեւ, հաւաքուելով ազգային դրօշին տակ: ճիշդ այնպէս ինչպէս կ'ընէին Թուրքիոյ Սուլթանները, բարձրացնելով Մկհմէտի դրօշը, երբ Թուրքիան վճանալու ասպանալիքի տակ կը գտնուէր:

Կա՞յ այսօր հայութեան մէջ դերագոյն մարմին մը, որ Հայ ժողովուրդը մղէ չինարար դործունէութեան մը: Կա՞յ այսօր Հրեային պէս հաւաքական ուժ կազմող մտաւորականութիւն մը: Ինչե՛ր կարելի չէը ընել ունենալով հայ ժողովուրդին պէս փառաւոր, սրտաբաց եւ բարեմիտ ժողովուրդ մը, որ պատրաստ է քալելու, դործելու եւ օգնելու, եթէ դեկավար ձեռք մը ունենայ:

Եթէ հրեայ մեծատուները ունենային մեղի պէս ամէն զոհողութեան պատրաստակամ ժողովուրդ մը, կրնային հրաշքներ դործել:

Մինչ հայ ժողովուրդը անկարո՞ղ է իր ծոցէն հանելու բարձր մտաւորականներ եւ ականաւոր դիւանագէտներ: Շատ կարող է, բայց չէք կրցած անոնց տաղանդը գնահատել եւ անոնք զացած ծառացած են օտար երկիրներու, ինչպէս Նուպար փաշա մը, Եպրուպ Արթին փաշա, Զէյէկլի Տիգրան Ապրոյ Եդիպտոսի մէջ: Պըլըքլեան մը Ռումանիոյ մէջ, բարձրանալով դատական նախարարութեան, Մելքոն խան մը եւ ուրիշ բարձրաստիճան Հայեր Պարսկաստանի մէջ:

Եթէ այս տաղանդաւոր Հայերը, դործէին Հայութեան մէջ, հայկական մամուլը անմիջապէս վարկաբեկ կ'ընէր զանոնք, եւ ասիկա հայկական նկարագրին մէկ դէշ կողմն է: Եթէ հայութիւնը կարենար գնահատել Նուպար փաշան եւ Մելքոն խանը, որոնք եւրոպական արքունիքներու առջեւ, այնքան հռչակ ունէին, Հայկական Դատը բոլորովին ուրիշ ճամբու վրայ կը գտնուէր, եւ Հայութիւնն ալ աշխարհի չորս կողմը ցրուած չէր ըլլար:

Թէ ինչու համար Հայութիւնը չի կրնար մտաւորական ուժերու բանակ մը կազմել, ասոր պատասխան կուտայ Գրիգոր Զօհրապ, «Մշակ»ի հռչակաւոր խմբագրապետը, «Ամէն ինչ փողի համար» խորագրով առաջնորդող յօդուածի մը մէջ, ուր իր հզօր դրչով կը ծաղրէր Հայուն ծայրայեղ նիւթապաշտութիւնը:

Այստեղ կ'ածանագրեմ այդ խմբագրականին կարեւոր կէտերը իր սեփական բառերով եւ իր ուղղագրութեամբ.—

«Գուցէ, աշխարհիս վրա, չկայ ուրիշ մի այնպիսի ազգ, որ Հայի պէս զուրկ լինէր խիստ նիւթապաշտութեան մէջ. Հայի համար չկան վերացական դաղափարներ, բարոյական խէաներ ... :

Հայը ամէն բանի վրայ նայում է փող վաստակելու հայեացքից ...:

Ուսում, հասարակական դործունէութիւն, պարապմունք, պաշտօն, կոչում, մասնագիտութիւն, սէր, ընտանիք, — ամէն բան Հայի աչքում համեմատական արժէք ունի, նայելով թէ որքան այս կամ այն դործը, այս կամ այն դաղափարը, այս կամ այն երեւոյթ նիւթապէս չահաւէտ է...:

Հայ ամէն բանից սպասում է անմիջական արդիւնք, նիւթական օգուտ, չահ, տոկոս...: Ի հարկ է բացառութիւններ ամեն տեղ կան, ուրեմն կան եւ մեր ազգի մէջ — բայց մեր ազգի ընդհանուր բնաւորութիւնը, չահաբեկական նիւթապաշտ ոգին է, որ առաջնորդում է Հային ամեն տեսակ հանդամանքներում ...:

Եւ ահա այդ նեղ, սահմանափակ, Հասարակական բնութիւնը, Հայը հպարտութեամբ անուանում է գործնական ոգի...:

Հայը ուսում է առնում հաշուով, կեանքի մէջ իր դործը անելու մասնագիտութիւնը ընտրում է հաշուով, մեռնելիս մինչեւ անդամ կտակ է անում հաշուով, հաւատացած լինելով որ բարեդործական մի քանի կոպէկ կտակելով, նա բաց է անում իր համար դրախտի դռները—նա մեռնելիս միայն ընդունակ է զոհաբերութիւն անել հասարակական մի բարի դործ կատարել, այն էլ անում է իր չահասիրական նպատակով, իր հոգու համար:

Հայը արհամարհում է իր ազգային, իր մայրենի լեզուն միմիայն այն պատճառով, որ նրանով հաց չէ կարելի ճարել ... : Հայը չունի բարոյական բարձր դաղափարներ, նա ամեն բանի վրայ նայում է առեւտրական կէտից. նա իր մայրենի լեզուի վրա էլ նայում է ինչպէս մի ապրանքի վրա. ապրանքը լաւ չէ ծախվում, հին է,— ուրեմն նրան հարկաւոր չէ առնել...:

Հայը նայում է իր մայրենի լեզուի վրա, ինչպէս մի կոտրած ամանի վրա, ինչպէս մի մաշված շորի վրա...:

Այո, ամեն բան փողի համար...: Բայց եթէ մի օր, Հայը տեսնէր թէ իր արհամարհած մայրենի լեզուն սկսում է դին ստանալ, դործադրվել հասարակութեան մէջ, եթէ նա տեսնէր թէ աղջկան բաժինը, փող տալու տեղ, կարելի է, օրինակ, նրան սովրեցնել իր մայրենի լեզուն, իր մայրենի լեզուով երախաներին դաստիարակող հայուհիի դրաւիչ զօրութիւն ունի հայ երիտասարդի համար — այն ժամանակ բոլոր հայ ծնողները կը սկսէին, իրենց աղջկերանց հայերէն ստվորեցնել, որովհետեւ այն ժամանակ հայերէն լեզուն էլ մի չահաւէտ գործ կը դառնար, հաց կը տար, այսինքն միջոց կը տար իրենց աղջկերանցից ապահովելու, առանց աղջկան մի որեւէ բաժին տալու միջոց կը տար ծնողներին իրանց ապրանքը տեղաւորելու, կամ ինչպէս Թիֆլիսիցիք ասում են, նրան սաղացնելու ...»:

Հ. ՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

«Քահէն եպիսկ» Ձեմարան

ՀԱԼԷՊ, 13 Յուլիս.— Այս տարի եւս, աւելի քան երեք հազար հանդիսականներու բազմութիւն մը լեցուցած էր Ձեմարանին ընդարձակ պարտէզը: Ազգ. Իշխանութեան բոլոր ժողովներուն ու խորհուրդներուն կողմէ ներկայացուցիչներ, վարժարաններու տնօրէններ, հոգաբարձութեանց նեկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ միութեանց եւ կազմակերպութիւններու կողմէ հրաւիրեալներ տեղ գրաւած էին հոծ բազմութեան մէջ: Կը նախագահէր Առաջնորդը Զարեհ եպիսկոպոս:

Հանդէսի բացումը կատարեց Ձեմարանի Խնամակալութեանատենապետ ընկեր Հրաչ Փափազեան, որ ճշդելէ ետք, թէ տարեվերջի այս հանդէսը յատաձգուած էր Կիլիկիոյ Հայրապետի վախճանումին պատճառաւ, յարգանքի եւ ոգեկոչման քանի մը խօսքերով ներկայացուց Հոգելոյս Հայրապետը, իբրեւ Մշակոյթի եւ բանասիրութեան սպասէ: Ապա, յոռնկայս յարգանքի հրաւիրեց ներկայ բազմութիւնը:

Ընկերը հակիրճ տողերով պարզեց կրթական եւ չինարարական այն ճիդերը, որոնց չօշափելի ու պատուաբեր մէկ արտայայտութիւնը դարձած է, այսօր, Հալէպի Ազգ. Ձեմարանը: Գոհունակութիւն յայտնեց, որ մեր ուսանողութիւնը, հայրենասիրական թէ դիտական ճիւղերու մէջ՝ չօշափելի յաջողութիւններ ու նոյնիսկ նուաճումներ կ'արձանագրէ եւ եդրակացուց այն հաւատքով, որ Ձեմարանը ազգային հպարտութեան կօթող մը պիտի ըլլայ ապագային:

Հանդէսին կ'ատենապետէր Ձեմարանի դերանուէն ընկեր Միհրան Թէօլէօլեան, Երդչախումբը կը վարէր Պ. Գէորգ Գանտահարեան: Աւելորդ չենք նկատեր արձանագրել այն մեծ յաջողութիւնը, զոր ունեցաւ նորակազմ այս երդչախումբը, կազմուած Ձեմարանի երկսեռ ուսանողութենէն, որ ապերամով երդեց Կոմիտասէն, Կանաչեանէն ու Պատմաչրեանէն ու ջերմօրէն ծափահարուեցաւ: Ուսանողութիւնը պատուաբեր յաջողութեամբ զործադրեց, նաեւ, արտասանութիւններու, ուղերձներու բաժինները եւ ստեղծեց ընդհանուր խանդավառութիւն:

Հանդէսին առանցքը կը կազմէր բեմադրութիւնը «ՅԵՂԻՆ ՓԱՌՔԸ» համազրական քերթուածին, զործ՝ Մինաս Թէօլէօլեանի: Հաւաքական արտասանութենէն առաջ, հեղինակը քանի մը բառով ներկայացուց անոր ճգտումը: Ընդդծելէ վերջ հայ ժողովուրդի Լոյսի ծարաւը,— հին չրջաններէ մինչեւ այսօր,— բայց մանաւանդ Ոսկեդարէն մինչեւ Թ. դար ու մասնաւորաբար ԺԹ. դարէն ասդին, պարզելէ վերջ այն անհուն զրկանքները ու զոհողութիւնները, որոնց ճակատագրօրէն ենթարկուեցաւ հայութիւնը, ու չեշտելէ վերջ թէ այսօր, աւելի քան երբեք, մեր սերունդները պէտք ունին անցեալի մեր լոյսին ու զաղափարականով պայմանաւորուած ապագայ կեանքի մը, ընկերը ներկայացուց «ՅԵՂԻՆ ՓԱՌՔԸ» համազրական քերթուածով բեմադրուած խորհուրդը, — Հայուն դէպի Լոյս անվնասանգ ուղեւորութիւնն ու հաւատքը՝ իր ամբողջական ազատութեան, նկատելով, որ առանց այդ ազատութեան, պիտի չհասնի երբեք լոյսի ակունքին:

Համազրական այս նոր զործը, զոր հեղինակը զրի առած է մասնաւորաբար Ձեմարանին այս հանդէսին առթիւ, բեմադրուեցաւ 50 երկսեռ ուսանողներու հաւաքական արտասանութեամբ ու աւելի 40 վայրկեան: Այս քառասուն վայրկեանները, ներկայ երեք հազարէ աւելի բազմութեան համար՝ խորունկ ապրումի եւ վերացման առիթ հանդիսացան: Աչքունք ծանրացաւ աչքերու մէջ ու կուրծքերու տակ յուզումը փոթորիկ ստեղծեց: Խումբը անթերի կերպով արտասանեց իր մասերը, իսկ մենասողները՝ անվերապահ խանդավառութեան ու յուզումի ալիք մը ստեղծեցին:

Փակման խօսքը ըրաւ Առաջնորդը եւ իր կարդին, ոգեկոչելէ ետք յիշատակը Հոգելոյս Հայրապետին, ծանրացաւ Ձեմարանի առաքելութեան ու ազգային կոչումին վրայ: Այս առթիւ անդամ մը եւս չնորհակալութիւն յայտնեց սուրիական բարեհամբաւ կառավարութեան, որ, ինչպէս յայտնի է, բարեփոխեց կրթական նոր օրէնքը եւ հայերէնը օտար լեզու չնկատելու որոշում տուաւ, յաւելուածական նոր օրէնքով մը: Պարզեց ազգ. իշխանութեան կրթական ճիւղերն ու մտահոգութիւնները ու հաւատք յայտնեց, որ Միջին Արեւելքի հայութիւնը պիտի արդարացնէ դաղթահայութեան ակնկալութիւնները ու հաւատքը, ստեղծելով ու թրծելով դաղափարապաշտ սերունդներ:

Ձեմարանի Տեսչութիւնն ու Նիամակալութիւնը, տարեվերջի հանդէսին առթիւ կատարեցին նաեւ հրապարակային համարատուութեան իրենց պարտքը: Ըստ այդ համարատուութեան, Ձեմարանը բոլորած է իր հինդերորդ տարին: 1951—1952 տարեշրջանի ուսանողութեան թիւը եղած է 85, 37 աղջիկ եւ 48 մանչ: Նախակրթարանի դասարանները չունի:

18 ուսուցիչներ — մնայուն եւ այցելու — կը դաստիարակեն Ձեմարանի մէջ: Հրճուանքի է հասատուել, որ ուսանողութիւնը բնդհանրապէս մտացի եւ աշխատունակ է: Ինը ուսանող - ուսանողուհիներ միայն կը կրկնեն իրենց կարդերը:

Գիտական եւ Հայագիտական երկու հիմնական ճիւղեր ունի Ձեմարանը: Ցառաջիկայ տարի պիտի տայ իր նախախայրիքը: Տեղեկագիրը կը ճշդէր թէ՝ «Մեր բոլոր ճիւղերը կը հետամտին՝ իրենց ազգ. արժանապատուութեան ու ազգ. արժէքներուն դիտակ սերունդներ տալ մեր ժողովրդին»:

Տեղեկագրէն կը պարզուէր դարձեալ, որ Ձեմարանի Տեսչութիւնը հերթական դասախօսութիւններու իր դրութեամբ, կը ձգտի ընդհանուր դարդացում տալ իր ուսանողութեան: Ամէն Ուրբաթ օր, կը դասախօսեն Ձեմարանի ուսուցիչներն ու հրաւիրեալ դասախօսներ: Անցնող տարուան ընթացքին, Ձեմարանի մէջ դասախօսած են, իր շարս ուրիշներու, Համազդայինի Տնօրէն ընկեր Ս. Վրացեան, ծանօթ բիւզանդագէտ Օր. Սիրարփի Տէր Ներսէսեան, ընկեր Կոպեռնիկ Թանտճեան, ընկեր Գ. Լափեան, Հ. Վահան Ծովհաննէսեան, եւն., եւն.:

Ոգեկոչումի, տարեդարձի կամ տարելիցի հանդիսութիւններ տեղի ունեցած են, ի ներկայու-

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ Արիներու Միութիւնը կարեւոր դործունէութիւն մը պիտի ունենայ այս ամառ :

Յուլիս 15ին Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցաւ համաշխարհային միջազգային խմբապետական բանակում մը , որուն կը մասնակցէին 48 դաշնակից պղերէ 1000 խմբապետներ : Առաջին անդամն է որ խմբապետական այս տեսակ հաւաքոյթ մը տեղի կ'ունենայ ճամբարէն դուս (ճէմպորի) : Հայ Արիներու միութիւնն ալ հրաւիրուած ըլլալով խմբապետներու պատուիրակութիւն մը ուղարկեց Անգլիա : Բանակումը պիտի տեւէ տասը օր , մի - ջազգային սակուտական կեդրոն կիլլէլի հողերու վրայ : Ցայտագիրը կը պարունակէ սկաուտական ժողով մը, պատմութիւն, դեկուցումներ եւն : Հայ Արիներու խմբապետական պատուիրակութիւնը ներկ ընդունելութիւն դասած է :

Սկովտիոյ սկաուտական կազմակերպութիւնը առաջին անդամ ըլլալով կազմակերպած է նաեւ խմբակներու ճամբար մը որ տեղի կ'ունենայ Յուլիս 23 — Օգոստոս 15 : Ամէն ազգ հրաւիրուած է

թեան քոյր վարժարաններու երկսեռ աշակերտութեան եւ ուսուցչութեան : Ճեմարանը զբաղած է մօտ կէդերն մը : Այս նպատակով , դարկ կը տրուի նաեւ դրադարանին : Հայագիտական բազմաթիւ գործեր ու հազուագիւտ դրքեր ապահովուած են, ուսումնասիրական աշխատանքներու կարելիութիւն ստեղծելու համար : Յառաջիկայ տարեշրջանին, Ճեմարանի ուսանողութիւնը պիտի ունենայ իր պարբերաթերթը, իսկ վերջին դասարաններու ուսանողութիւնը դասախօսական փորձեր պիտի կատարէ :

Հաշուական տեղեկագրէն կը պարզուի , որ Ճեմարանի 1951 — 1952 տարեշրջանի պիւտճէն եղած է 60.865 սուրիական ոսկի : Կ'արժէ արձանագրել վերկարար այն ալակցութիւնը, զոր կ'ընծայեն Հայ Օգնութեան Միութիւնը՝ 2000 տոլար , Հայ Կրթական Հիմնարկութիւնը՝ 3000 տոլար , Սուրիահայ Օգնութեան Յաչը՝ 3000 սուրիական ոսկի եւ բազմաթիւ Հայր· Միութիւններ եւ անհատ բարերարներ : Ամբողջ Ճեմարանի 60.865 ս· ոսկի տարեկան պիւճէին 39.500ը գոյացած է անհատներու կամ կազմակերպութիւններու կողմէ կատարուած նուիրատուութիւններով : Մանաւանդ տարար Մ· Նահանդներու հայութիւնը իր անվեբազահ օժանդակութիւնը կ'ընծայէ , յիրաւուն ծնունդներով :

Արձակուրդի երեք ամիսներու ընթացքին, խնամակալութիւնը պիտի ձեռնարկէ պակաս դասարաններու եւ ճաշասրահի մը հիմնութեան եւ վերատահ է ,որ հայ ժողովուրդը այս անդամ եւս պիտի չդլանայ իր օժանդակութիւնը :

Առանձնապէս կ'արժէ արձանագրել, որ նուիրատուութեամբ Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեաններու , «Քարէն Եփփէ» Ճեմարանը ունեցաւ նաեւ իր նոր լապրաքուարը, բնարուծական եւ բնագիտական փորձերու համար : Տարբարուծարանը, որուն պաշտօնական բացումը տեղի պիտի ունենայ մօտերս , պիտի կոչուի Տիկին Ն· Մարտիկեանի անունով :

ԹՂԹԱԿԻՑ

խումբ մը ուղարկելու որ հիւրը պիտի ըլլայ սկովտական խումբի մը : Ցուլիս 21ին Փարիզի Հայ Արիներէն ալ խումբ մը մեկնեցաւ Սկովտիա : Մեր աղաքը տասը օր պիտի բանակին Սկովտիոյ մէկ չրջանին մէջ, 10 օր ալ հիւր պիտի ըլլան սկովտիական ընտանիքներու մէջ, իսկ չորս օր պիտի մասնակցին պաշտօնական ընդունելութեանց , էտինպուրկ եւ Կլասկօ : Բոլոր տղդային սկաուտական միութիւններ հրաւիրուած են, եւ Հայ Արիներու համար մեծ պատիւ մըն է մասնակցիլ այս ճամբարին :

Հայ Արիներու երրորդ խումբ մըն ալ մեկնեցաւԱնգլիոյ Արեւելեան մէկ չրջանը (Essex) մասնակցելու համար չրջանային միջազգային ճամբարի մը, ուր տեղի պիտի ունենան բանակում, միջազգային կեանք, ընդունելութիւններ, պատմներ եւ զանազան հաւաքոյթներ : Հայ Արիներու խումբերը մեծ խանդավառութեամբ մեկնեցան Փարիզէն, հայկական դրօշներով :

Հայ Արենոյչներն ալ այս ամառ կազմակերպած են չրջանային մեծ բանակում մը, ամբողջ Օգոստոս ամսուան ընթացքին, Հարաւային Անգլիոյ Հանին մէջ :

Մարսէյլէն պիտի մասնակցին ութսունի մօտ Արենոյչներ , թեւիկներ եւ դայլիկներ : Փարիզի Արենոյչներու խումբն ալ պիտի մեկնի Օգոստոս 3ին մասնակցու Մարսէյլի չրջանին Արենոյչներուն եւ այսպիսով հարիւրէ աւելի Արենոյչներ եւ դայլիկներ մէկ ամիս բանակում պիտի ունենան :

Ուրեմն այս ամառ չնորհիւ Հայ Արիներու Միութեան յարատեւ աշխատանքին, երկու հարիւրի մօտ տղաք եւ աղջիկներ չատ հաճելի արձակուրդ մը պիտի վայելեն չրջանային եւ միջազգային բանակավայրերու մէջ, ամէն տեղ հայկական վրանաքաղաքներ ստեղծելով եւ զուտ հայկական ոգեւորիչ կեանք մը ապրելով :

ՀԱՑ ԱՐԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԻԼ — Ցուլիս 11ին սեւ հողին յանձնեցինք տարաբախտ Մարտիրոսը (Պրժեան) : Քանի մը տարիէ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ եւ մէկ չաբաթ առաջ փոխադրուած էր Սէն Ժոզէֆ հիւանդանոցը :

Խոնարհ եւ սիրուած ընկեր մըն էր, 46 տարեկան , ծնած Բալու : Ապրեցողի որբերէն էր , 1922ին ուրիշներու հետ հասած էր Գալիս (Գուլէլի) , յետոյ Քրքֆու եւ Մակեդոնիա : 1926ին հաստատուեցաւ Մարսէյլ եւ ամուսնացաւ1934ին : Ունէր աղջիկ եւ մանչ մը, 17 եւ 13 տարեկան :

Մարտիրոսին ծանօթացայ 1926ին երբ նոր հիմնած էինք Հ .Ց .Դ . Պատանեկան Միութիւնը : Միացաւ մեզի եւ խղճմտօրէն կատարեց պատասխանատու պաշտօնները : 1930ին մեր վարչութեան ժողովին մէջ իր առաջարկով, որոշեցինք հրատարակել «Դոյտամարտ» օրացոյցը, որ՝ մինչեւ այսօր կը չարունակուի, աւելի ընդարձակ ծաւալով : Կարճ ժամանակ մը եղած է նաեւ դրադարանապետ : Անդամ էր Հ .Ց .Դ . «Ռոստոմ »ենթակոմիտէի, իսկ վերջերս ալ Պուա Լիւզիի «Վարանդեան» խումբի մէջ էր : Ողբացեալ ընկերը պարտաճանաչ եւ ընկերասէր , չէր սիրեր չատ խօսիլ :

Իր վաղաժամ մահը անակնկալ մը եղաւ մեր բոլոր ընկերներուն համար : Շատեր լուր իսկ չունեցան :

Հողը թեթեւ դայ վրադ, սիրելի Մարտիրոս : Ցիշատակդ միշտ վառ պիտի մնայ մեր մէջ :

Գ· Ա.ՆԴԻԿԵԱՆ

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԼԻՈՆ — Համաչարսանճաքի Հայր· Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը տեղի ունեցաւ Ցուլիս 20ին, կիրակի ամբողջ օրը, Տէսինի զովասուն ծառաստանին մէջ : Կր· նախագահէր Հայրենակից Պ· Ամենակ Մարտիրոսեան, որ իր բացման խօսքով չնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր հանդիսականներուն, որ բազմութեամբ եկած էին քաջալերելու :Ցետոյ բացատրեց թէ Զարսանճաքցիներու Հայր· Միութեան նպատակն է վառ պահել հայկական ոգին եւ մշակոյթը :

«Հայրենասէր եւ անձնուէր ուսանդատահՁարսանճաքցիներն ալ կ'ուզեն պայքարիլ մեր նոր սերունդին այլասերման վտանգին դէմ : Մեր Ամերիկայի կեդր· վարչութիւնը Հալէպի ու Պէյրութի մէջ կը պահէ 120 աշակերտ եւ 10 աշակերտներ ալ ճեմարաններու մէջ : Մեր բոլոր ջանքը պիտի թափենք որ անոնց թիւը բազմապատկենք : Կեցցէ Հայ ժողովուրդը, կեցցեն Զարսանճաքցիները »:

Նախագահին հրաւէրով մէջտեղ եկաւ մեր հայրենակից նուագածուն որ յատկապէս հրաւիրուած էր Մարսէյլէն : «Տավուլ-զուռնան» մեծ փայլ տուաւ մեր հանդէսին եւ մեր հայրենակիցները մեծ ախորժակով պարեցին Զարսանճաքի ազգային պարը : Ցետոյ տեղի ունեցան եւրոպական եւ արեւելեան պարեր , երգեր ու արտասանութիւններ մեր երիտասարդներու կողմէ : Ուտելիքները չատ ճոխ էր :Իրիկուան ժամը 9.30ին մեր հայրենակիցները օթօքարները լեցուեցան երգելով մինչեւ քաղաք : Միութեան մնաց կոկիկ դումար մը : Շնորհակալութիւն բոլոր հանդիսականներուն :

Զարսանճաքցի մը

ՏԷՍԻՆ — Վասպուրականի Հայր· Միութեան դաչտահանդէսը տեղի ունեցաւ Ցուլիս 13ին, ամբողջ օրը եւ յաջող անցաւ : Եղան յաջող արտասանութիւններ : Քանի մը հայրենակիցներ կր. բացակաչէին, սակայն Վիչենէն, Սէնթ Էթիէնէն եւ Լիոնէն ուրիշներ եկած էին , քաջալերեցին մեր ձեռնարկը : Հայրենակից Ռատանիկ Մեղրեան իր բարձրախօսով եւ դեղեցիկ հայկական երգերով ոգեւորեց բազմութիւնը : Հայկական մթնոլորտ մը ստեղծուած էր եւ բոլորն ալ գոհ էին : Շնորհակալութիւն բոլորին, եւ մասնաւորապէս Պ· Մեղրոյեանին որ իր բարձրախօսը ձրի տրամադրեց, եւ Համազասպ Օհաննէսեանի որ յանձն առաւ ամբողջ փոխադրութիւնը : — Վասպուրականցի մը

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ , ամսաթերթ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի : 5րդ տարի , Թիւ 3 (51) , Ցունիս : Նոր հասցէ .— M. K. Papazian, 25 Rue Martial Boudet, Chaville (S. et O.):

ՆԻԻԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱ. (11)

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՑԱԲՆԱԿ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԲԱԲԵԿԱՐԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԾԱՆՐ ՑՈՒՇԱ - ԳԻՐ ՄԸ ԿԸ ՑԱՆՁՆԵՆ ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏԻ

Քննիչ յանձնաժողովին մեկնումէն վերջ Ֆրանսա· դեսպանը տեսակցութիւն մը խնդրեց Ապտիւլ Համիտէ եւ ընդունուելով ազդարարեց որ եթէ Հայկական խնդիրը իսկոյն չլուծուի արդիւնքը վնասակար պիտի ըլլայ :

Ապտիւլ Համիտ վերջին ծայր մտահոգ էր իր ստացած այն լուրերէն թէ Անատոլուի մէջ Թուրքերուն եւ Հայերուն յուզումը չէ հանդարտած ու տեղ տեղ ապստամբութեան նախանշաններ կ'երեւին : Եւրոպական մամուլին մեղի դէմ հրատարակութիւնն ալ կը նեղէր սիրտը : Պապը Ալիի հրամայեց ժամ առաջ հիմնական բարեկարգութեան ձեռնարկել եւ առիթ չտալ որ Հայկական Հարցը եւրոպական խորհրդաժողովի մը յանձնուի : Ակէ զատ որոշեց ռուսական եւ Ֆրանսական դեսպաններուն ալ կարծիքը առնել դոր ծադրելի բարենորոգումներու մասին եւ Եըլլոզ հրաւիրեց զանոնք :

Նելիտով եւ Քամպոն Ապտիւլ Համիտի բազմանքով տեսակցեցան անդլ· դեսպանին հետ : Դեսպանները դրի առին բարենորոգման նախապիծ մը, հիմնուելով Պերլինի վեհաժողովին կողմէ Պապը Ալիի յանձնուած յուշագրին, Պերլինի դաչնագրին 61րդ յօդուածի մասին մեծ պետութեանց յանձնած ծանուցագրերուն, ինչպէս նաեւ Հայոց Իմպիրեան պատրիարքին հայկական պահանջներուն չուրջ յանձնած զաղտնի յուշագրերուն վրայ : Դեսպանները քանի մը ամիս աշխատելով գրի առին յուշագիրը որ կը նախատեսէր խնդրոյն վարչային, եւմսական եւ դատական բարեկարգութիւն ի գործ դնել վեց նահանգներուն՝ Էրզրումի , Պիթլիսի, Վանի, Սվազի, Տիարպաքըրի եւ Էլազիզի մէջ : Որոշած էին այս նախապիծը իրենց պետութեանց ընդունել տալէ եւ Սասունի քննութենէն վերջ մատուցանել Ապտիւլ Համիտի : Բայց այդ օրերուն Ապտիւլ Համիտ ընդունեց անդլ· դեսպան Սըր Ճ· Քըրրին եւ յայտնեց թէ Պապը Ալին ալ որոշած է բարենորոգումներու յանձնաժողով մը կազմել : Դեսպանները այս խօսքէն կասկածեցան թէ Ապտիւլ Համիտ փոխած է միտքը եւ պետութեանց կարծիքին անհաչտ ծրագիրը մը մշակելով խնդրոյն զործադրել պիտի տայ զայն ու այս կերպով իրենց նախապիծը աւելորդ պիտի զառնայ :

Դեսպանները ասոր վրայ իրենց միջեւ նիստ մը զումարելով որոշեցին այլեւս չսպասել Սասունի քննութեան վախճանին ու Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ դեսպաններուն ալ հաւանութիւնը առնելէ վերջ իրենց մշակած նախապիծին մէկ օրինակը պալատին աւագ քարտուղարութեան (Սուլթանին) եւ միւս օրինակին ալ երկու օր վերջ արտաքին նախարարութեան ղրկեցին (13 Մայիս 1895) :

Դեսպանատան աւագ թարգմաններուն կողմէ Պալատին աւագ քարտուղարին յանձնուած յուշագրին մէջ դիտել կը տրուէր թէ նուագագրին բարեկարգութիւնները յանձնարարուած են Անատոլուի հայաբնակ նահանգներուն համար : Այս կերպով երեք մեծ պետութեանց դեսպանները դեռ Սասունի ապստամբութեան քննութիւնը չըրացած բարենորոգումներու ծանր նախագիծ մը մշակեցին եւ ուղեցին զայն արտաղրել Ապտիւլ Համիտի : Ռուսիոյ արտաքին նախարար իչխան Լոբանով սակայն յայտարարեց որ եթէ պետութիւնները յետադային փորձութիւն պղղել այս նախագծին զործադրութեան վրայ, չատ ծանր պատասխանատուութեան մը ենթարկուած պիտի ըլլան :

Կացութիւնը սակայն կարելի էր ամփոփել :

Հայահոծ վայրերուն մէջ անդորրութիւնը չէ վերահաստատուած եւ ընդհատաբար կը չարունակուին ապստամբութիւնները : Ապտիւլ Համիտ եւ Պապը Ալի կը բաղձան բարեկարգութիւն ի գործ դնել այս չրջաններուն մէջ, բայց չեն ուզեր զրկուիլ օտար պետութեանց պահանջները, որոնք անհաչտ են պետութեան անկախութեանը ու կը վարանին :

Երկրին մէջ մեր հայ հայրենակիցները կը գրգռուին չատ մը գաղտնի քարոզութիւններով : Եւրոպայի հանրային կարծիքը մեղի դէմ է եւ չափազանցեալ լուրեր կը չրջին, ասոր հետեւանքով ալ մեծ պետութիւնները սկսած են , միջամտութեան եւ ճնշումի քաղաքականութիւն ի գործ դնել :

(Շար.)

մէջ վար առին Ֆարուքի պատկերները եւ կտոր կտոր ըրին: Ահագին բազմութիւն մը հաւաքուած էր սպայակոյտի պաշտօնատան առջեւ եւ խելայեղ կը ծափահարէր :

Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին Էհակը կալլատ փաշա, արաբերէն «Ալ Ջաման» եւ ՖրանսերէնJournal d'Egypte թերթերուն հրատարակիչը: Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, ուրիշ կալանաւոր մը, զօր· Իպրահիմ Իսմայիլ, քաղաքական ոստիկանութեան տնօրէնը, խոստացած է յայտնութիւններ ընել Յունուար 26ի հրկիզումներու եւ վերջին երեք տարիներու բոմբութեանց մասին, հիմնուելով բազմաթիւ վաստաթուղթերու վրայ :

Զօր· Նեկիլ նոր յայտարարութեամբ մը կ'ազդարարէ թէ «անհրաժեշտ է արթնութիւն եւ արագութիւն, վասն զի տակաւին մութ տարրեր կան»: Զօրավարը Ալեքսանդրիայէն Գահիրէ վերադարձած ատեն լրագրական ասուլիս մը տարբելով ,ազդարարեց.— «Զենք դիտեր ե'րբ եւ ուր հակայարձակում մը կրնայ գործուիլ :Ամէն պարագայի մէջ պատրաստ ենք որեւէ պատահականութեան առջեւ: Ամենայն ուժգնութեամբ պիտի գործենք որեւէ փորձի դէմ որ կը ձգտի ջլատել մեր ճիգերը » :

Ֆարուք առաջին կարգի զօրավարութեան ասպիճան տուած էր իրեն, բայց զօր· Նեկիլ յայտարարեց թէ մերժած է եւ ուելցուց.

— «Բանակը պիտի հետապնդէ բոլոր անոնք որոնք զեղծումներ եւ կաշառակերութիւններ գործած են վերջին տարիներու ընթացքին: Վարչապետ Ալի Մահէր փաշա եւ ես բոլորովին համաձայն ենք ընդհանուր մաքրագործումի մասին եւ ի հարկին զինու զօրութեամբ պիտի խորտակենք որ եւ է ցոյց կամ անկարգութիւն: Թոյլ պիտի չտանք որ օտար միջամտութիւններ կատարուին բանակին չարժումներուն մէջ: Պիտի փակենք դուռը՝ որեւէ օտար միջամտութեան դէմ :

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԻՆ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻՆ

Առաջին օրերու դրաքաննութենէն ետք, եգիպտական մամուլը ազատօրէն կը գրէ Ֆարուքի մասին: «Ալ Ախպար» թերթը կիրակի օր թագաւորին հրաժարումը կը ծանուցանէր խոշոր գլխագիրերով, ամբողջ առաջին էջին վրայ.—

» Բռնակալի մը վախճանը ,— թագաւոր մը որ դաւադրութիւն, անարդարութիւն, ընչաքաղցութիւն եւ ապականութիւն կը դրդէր ժողովուրդին դէմ: Թագաւոր մը որ կը սոսկէր ժողովուրդը արդարութիւն կոչել իր բռնակալութիւնը, բարեկործութիւն՝ իր ապականութիւնը ,ողորմածութիւն՝ իր անբարոյականութիւնը »:

Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ Ֆարուքի հարստութեան 2/3ը ազդին պիտի վերադարձուի: Արտասահմանեան դատարաններու կը հասնին դահընկէց արքային հարստութիւնները: Այն զրօսանաւը որ արտասահման փոխադրեց արքայական ընտանիքը եւ որ չորս միլիոն տոլար արժած է, պիտի վերադառնայ, իբրեւ պետական սեպհականութիւն: Տակաւին կան պալատները, ապաստանները ,օդանաւերը եւայլն :

Բանակը ձերբակալեց նաեւ Ազահովութեան տեսուչը, Սալահ Մորթակա պէյ, նախորդ ընդհ· հրամանատարը՝ Հայտար փաշա, որ թագաւորին մտերիմ խորհրդականն էր եւ ուրիշ երեւելիներ :

×Ֆարուք թագաւորին իշխանութիւնը տեւեց 16 տարի: Թերթերը զարմանալու պատմութիւններ կը հրատարակեն պալատին մէջ պատահած դաւթակղութեանց մասին: Բարձրաստիճան սպայ մը յայտարարեց·

— « Խռովութեան վախ չկայ : Մեր զինուորները բիրերով զինուած չեն, այլ ունին ամէն տեսակ զէնքեր, հրասայլեր եւ հրացաններ: Ֆարուք մնաք բարով ըսաւ երկրի մը որ զզուած էր իրմէ: Ան իր ետին կը ձգէ դայթակղութիւն, ապականութիւն եւ Պաղեստինի պարտութեան արատը » :

× Միջերկրականի անգլ· տորմիղը ճամբայ եւլաւ դէպի եգիպտական ջուրերը, ի նախատեսութիւն անակնկալներու :

ԻՐԱՆի վարչապետը, Տօքթ· Մոսատեղ, որ միեւնոյն ատեն ստանձնած է պատերազմական նախարարութիւնը, խորհրդարանին ներկայացուց իր ծրագիրը: Կը խոստանայ ելմտական , տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումներ հաստատել: Նոր տուրքեր պիտի դրուին: Կը կարծուի թէ նոր փորձ մը պիտի կատարուի, Անգլիոյ հետ բանակցելու եւ քարիւղի չահագործման գործ տալու համար :

ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ցոյց մը կատարուեցաւ Մոսկուայի մէջ, ի ներկայութեան Սթալինի եւ Քաղաք· Բիւրոյի միւս անդամներուն: Այս առթիւ ամերիկեան դեսպանը մեղադրեց ներկայ ըլլալ, դանդատելով թէ հակամերիկեան ազդեր փակցուած են պատերուն վրայ,— խորհրդային օդանաւեր ոչնչաց եւս կը մղեն ամերիկեան սաւառնակները » եւայլն:

ՆՈՐ ՖԱՇԻՍԿԱՆՆԵՐԸ (Իտալական Ընկերային Շարժում = M. S. I) ընդհ· ժողով կը գումարեն այս միջոցին, կառավարութեան արտօնութեամբ: Բուռն տեսարաններ պարզուեցան առաջին օրէն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Օդոստոս 3ին, վաղարտի անտառին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ բոլոր կոմիտէներու, ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, Կապոյտ Աշխի եւ Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու :

Պատուոյ նախագահութեամբ Կարտանի քաղաքապետ եւ երեսփոխան Պ· VICTOR SAVINի :

Կը նախագահէ ընկեր ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Կը բանախօսեն Camarade ROGER LERDAT եւ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին.— երգ, արտասանութիւն եւ նուագ :

Անտառին մէջ բացարձակապէս արգիլուած է կրակ վառել: Ժողովուրդին ջուրը եւ հանգիստը ապահովուած են: Դաշտին մէջ գուրսէն բան ծախել բացարձակապէս արգիլուած է :

Պուէլի մրցում (Ա· եւ Բ· մրցանակ) .— եւրոպ· եւ հայկական պարեր ընկերակցութեամբ ծանօթ ջութակահար Պ· Ս· ՋԻՕՐԻՔՃԵԱՆի :

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով :

Երթեւեկի դիւրութեան համար Շրջ· կոմիտէն կը խնդրէ փութով վարձել տեղերը :

Մուտքը ազատ է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին, այս կիրակի, սովորական դաշտին մէջ:

Նախագահութեամբ Պ· Կ· ՊՈՏՈՒՐԵԱՆի :

Կը խօսի Տիկին Գ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

Ոստան Մեղրոյեան պիտի հնչեցնէ հայկական երգեր քարճրախօսով :

Պաղ ըմպելիներ, խորոված եւն·, մատչելի գիներով: Կը հրաւիրուին Տէսինի եւ Լիոնի չրջանին հայրենակիցները, նոր սերունդին հետ :

Ախճրեւի պարագային Հ· Ց· Դ· Տան մէջ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ

(ԱԴՈՆՑ, ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ՇԱՆԹ)

Գրեց՝ Մ· ԻՇԽԱՆ, Պէյրութ, 1952

Գինն՝ 200 ֆրանք: Դիմել՝ «Ճառագ»ի վարչութեան Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ· 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld. du Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ չարթի առաւօտները ժամը 9—12 :Հեռաձայնի Le Raincy 172:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ.Պ. Ա· Ա.Ճէմեանի, Մ· Քերադի եւ ընկերութեան, որոնք ողբացեալ Այրի Տիկին ԱՂԱՒՆԻ ԶԻՐՔԻՋԵԱՆի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, հինգ հազար ֆրանք նուիրած են ընկերութեան, ինչպէս եւ Տիկին Պարոնվարդեանի (Maubeuge , Nord) որ հազուստեղէն նուիրած է Անթիլիասի Ծերանոցին :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Կապ· Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Աղաւնի Ամիրայեանի եւ պարագաներուն, իրենց մօր՝ Մաննիկ Ամիրայեանի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 2000 ֆր· կը նուիրէ Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին :

Լոյս տեսաւ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

(Կատակերգութիւն երեք արար), եւ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

(Զաւեչա - ողբերգ· մէկ արար), միեւնոյն հատորին մէջ: Գինն 400 ֆր·, Արտաս· 2 տոլ·

×

Մամուլի տակ է

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՑ

(Թատերգութիւն երեք արար):

Ճաշօրդաբար կը հրատարակուին նաեւ նոյն հեղինակին՝ «ԿԻՆՆ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ Է», «ՕՃԻՏԸ», «ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ», «ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ» թատերերգութիւնները :

Կանխիկ ապսպրանքներու համար՝ M. J. Latifian 34, Rue de l'Amiral Mouchez Paris (14):

իսկ: Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիոյ ապագան Աֆրիկէն է, տեղաւորելու համար իր բնակչութեան յաւելեալ մասը : Պատգամաւորներէն չատեր սեւ չապիկ հագած էին :

ԲԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՍՓԻՒՌՔԻ ՀՐԱՄԱՑԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Բարեգործականի , Հայ Բժշկական Միութեան եւ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան , Լասրան Աբեմուտքի վարչութեան եւ Համազգայինի Լասրանի :

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ , 29 ՅՈՒԼԻՍ , ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ
Salle de la Géographie, 184 Bld. St. Germain

Պիտի խօսի Պրոֆ· ՄԱՆԱՍԷ ՍԵՒԱԿ
ամերիկեան պատուիրակ Միջազգային կենսաքիմիական Բ· Համադրամարին, դասախօս Փեն-սիլվանիոյ համալսարանի , համաչխարհային գիտական դէմք :

ԱՆՏԻՑԻԻ ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անթիլիասի ծերանոցը պէտք ունի , յատկապէս Օգոստոս ամսուան համար , փոխարինող խոհարար - խոհարարուհի մը: Դիմել Պ· Ա· Աճէմեանի. 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

CERF - VOLANT «LA CIGOGNE »
Marque et modèle déposé
Ամառն եւ առողջարար խաղալիք մը
«ԱՐԱԳԻԼ» վաճառանիշով ԹՌՈՒՑԻԿԸ

Ձեր տղոց արձակուրդին համար չեղը, թէ ծովափը , օդափոխութեան կայաններու մէջ թէ դաշտահանդէսներու մեծագոյն զբօսանքն է ԹՌՈՒՑԻԿը, մեծերու թէ փոքրերու համար :

Թիւ 3ը 100 ֆրանք, թիւ 4ը 125 ֆր· թիւ 5ը 130 ֆրանք, թիւ 6ը 175 ֆր· թիւ 7ը 200 ֆրանք: Դերձանով 20 ֆրանք աւելի :

Առաքումները կը կատարուին փոխան գրոշմաթուղթի: Մեծաքանակի համար մասնաւոր զեղչ :

Կեդրոնատեղին՝ Géorges 2 Ave. Général Le Clerc St. Raphael (Var) :

ՄԱՐՍԷՑԻ մէջ Ծերիկեան դբատունը, 13 Rue des Dominicaines .

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ
ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱՒՕՏ
(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Պ· ՓՕԼՕԼԵԱՆԻ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի գիրք մը, որ կ'ուսուցանէ ինչպէս կաթ տալ երախային, ինչպէս հագուեցնել , ինչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին : 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր·) , արտասահման 1000 ֆրանք: Դիմել Ցառագի հասցէով :

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած է արձանագրութիւնը վեհաժիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի 1952—1953 տարեշրջանին :

Վարժարանը կ'ապահովէ հայ տղուն տոհմային դաստիարակութիւն եւ կը բանայ անոր առջեւ համալսարանի դռները :

Պայմաններու եւ ուրիշ մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան .—
Direction du Collège Arménien Moorat - Raphael . Ai Carmini , Venise (Italie) :

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1952 —53ի ուսումնական տարւոյ արձանագրութիւնները: Փութով դիմել տեսչութեան հասցէին, 26 rue Troyon, Sèvres (S. etO.) :

Սեւրի մօտաւոր շրջապտոյտը բնակողները պիտի ընդունուին նաեւ իրենց ցերեկօթիկ :

Ժամադրութիւ հեռաձայնով՝ OBS. 18-28:

Սասունի ...

Սասունի ...ի

Այսինքն ճաշարան ՍԱՍՈՒՆԻ գացէք, տեսէք եւ ճաշեցէք

ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ եւ ՄԱՏՋԵԼԻ
31, Rue d'Alexandrie - Paris.
Métro : Réaumur et Strasbourg - St. Denis

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376 286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Mercredi 30 JUILLET 1952 Չորեքշաբթի 30 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6826-Նոր շրջան թիւ 2237

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՐ Է ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՊԸ

Ամէնքն ալ կը խօսին տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան մասին: Բազմաններ կը յայտնեն: Ծրագիրներ կ'որոճան: Պահանջներ կը դնեն:

Եւ սակայն, կը մնանք հոն ուր էինք երեսուն տարի առաջ: Աւելի ճիշդ, ետ դացած ենք, բազ - դատելով 30 տարի առաջուան վիճակին հետ:

Սկսինք մեր դաղութէն, որ մէյտ վերէն կը նայի միւսներուն վրայ:

Բազմաթիւ առթիներով բացատրեցինք եւ ստիպուած ենք պարբերաբար յիշեցնել, — «Անունը կայ, ամանումը չկայ»:

Արդարեւ, ի՞նչ ունինք իբրեւ ներքին կազմակերպութիւն, որ կարենար ոչ միայն ինքն իրեն քաւել, այլեւ օրինակ հանդիսանալ հարեւան դաղութներուն:

Ձափաղանց միամիտ պէտք է ըլլալ, հաւատալու համար թէ եղած - չեղած կազմակերպութիւնները պիտի կրնան երկար դիմանալ, առանց հին - նական վերանորոդման:

Ինչ որ ունինք, ամփոփուած է ժամուն բակը:

Ինչ որ ազդային իշխանութիւն կը կոչուի, կը քաղկանայ դանագան մասնիկներէ: Մէկը միւսէն անջատ: Ամէն մէկը ինքն իր դլուխն:

Չկայ միութեան դիծ մը՝ մէկ բանկալէն մինչեր: Իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ պատուհան մը ունի, եւ անոր համեմատ ալ ծրագիր մը:

Որո՞ւն հոգը հատեր է, քիչ մը աւելի հեռուն դիտելու, ինքնապաշտպանութեան ցանցը զօրացնելու համար:

Ամէն ինչ օրը օրին: Վաղուան համար ալ՝ թող դալիքները մտածեն:

Ահա քանի տարի է որ աւետարեր լուրերը կը շրջին, թեմական կազմակերպութեան մասին:

Եպիսկոպոսները, կաթող. լիագօրներ եկան ու պացին, առանց բան մը աւելցնելու եղածին վրայ:

Այժմ վարդապետ մը նշանակուած է, հայրապետական օրհնութեամբ: Եւ մարդիկ անհամբեր կը սպասեն անոր վերադարձին, գործի ձեռնարկելու համար:

Ստոյգ տեղեկութիւններ չունինք, վարդապետին առաջադրութեանց մասին:

Ինչպէս կ'երեւայ, գործելու եռանդ ունի եւ պիտի փորձէ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսերը:

Բայց, աւաչ հոգեւոր հովիւ կրնա՞յ հրաչքներ գործել, երբ դաղութը ինք չի կատարեր իր պարտականութիւնը: Երբ տէր չըլլար իր ճակատագրին:

Հոգեւոր հովիւները լրացուցիչ մասնիկներ, չուքեր են: Մանաւանդ այս ափերուն վրայ:

Անոնց պաշտօնական հանդամանքը անչուշտ կը դիւրացնէ շատ մը աշխատանքներ, համախմբելով ուժերը:

Առկէ աւելին սպասել եւ մնացեալը բախտին ձգել՝ կը նշանակէ խուսափիլ պատասխանատուութենէ:

Ուրեմն անհրաժեշտ դեռին պատրաստել պարտականութեան դիտակցութեամբ: Ուրիշ խօսքով՝ թօթափիլ բոլոր կանխակալ կարծիքնե - րը, ամէն բանէ վեր դասելով դաղութին կազմակերպութիւնը:

Որ եւ է ձգձգում կամ թարթափում՝ պիտի ծառայէ աւելի դժուարացնելու վերակազմութիւնը:

Երբ մեր դաղութը ինքն իր մէջ կազմակերպուի, կեդրոնական իշխանութեան մը յանդելով, այն ատեն ճամբան հարթուած կ'ըլլայ հարեւան հայաշատ դաղութներն ալ կապելու Փարիզի:

Եւ կ'ունենանք ազդ. կեդրոն մը՝ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Հաստատուն կռուան մը, զօրացնելու համար ինքնապաշտպանութեան պայքարը:

Այն ատեն կրնանք դառնալ նաեւ ներշնչումի աղբիւր մը:

Մինչ այդ, միշտ մեր աչքին առջեւ պիտի ցցուի չարաչուք հարցականը,— Ո՞ւր է ներքին կապը, այս չէն դաղութին մէջ: Նոյն իսկ Փարիզէն Լիոն եւ Մարսէյլ ...

Շ.

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Հ. Հմայեակ Ծ. Վ. Համբարեան

Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն ցաւով կ'իմանանք թէ Յուլիս 19ին վախճանած է Հ. Հմայեակ Ծ· վրդ· Համբարեան, Վիէննայի Մխիթարեանց վանքէն:

Անխոնջ բանասէր եւ բազմարդիւն հեղինակ, հանդուցեալը երկար տարիներ ի վեր կը տառապէր չաքարախտէ եւ պուլկարական հիւանդանոցը փո - խադրուած էր, բայց բոլոր դարմանները անօ - դուտ անցան:

Հմայեակ Ծ. Վ., որ «Ցառաջ»ի ալ կ'աշխատակցէր պատերազմէն առաջ, ծնած է Կարին, 1881ին: Եղած է ուսուցիչ, խմբագիր, թարգմանած կամ յօրինած է շարք մը պատմական եւ բանասիրական գործեր: Ունի բազմաթիւ անտիպ աշխատանքներ.— Գերմաներէնէ հայերէն բառարան, հայերէն բառարան եւն.:

Իր դասախօսները եղած են Աբբահայր Այտընեան, Հ. Գաբրիէլ Վ. Մինէվիչեան եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր: Մայրենի լեզուէն զատ դիտէր լատիներէն, հին յունարէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն եւն.:

Ուրիշ մանրամասնութիւններ յաջորդով:

«Ի Նպաստ մեծ Հայաստանի եւ հայութեան»

Պոլսոյ թուրք թերթերը հետեւեալ հեռագիրը կը հրատարակեն Թաւրիզէն (17 Յուլիս): Կար - տատպեմ ի տեղեկութիւն, անշուշտ վերապահութեամբ.—

Արեւելեան շրջանակներ լայն քարոզութեան սկսած են Իրանեան Ատրպէյճանի մէջ (Ատրպատական) ի նպաստ Մեծ Հայաստանի եւ Հայութեան:

Սովետները կը պնդեն թէ Ատրպատականը հայկական մայր հայրենիքին մէկ մասն է եւ կը թելադրեն Հայերուն չհեռանալ Ատրպատականէն: Ինչպէս բովանդակ Իրանի, նոյնպէս եւ Թաւրիզի բոլոր սինեմաներուն մէջ ներկայիս կը ներկայացուին Հայաստանէն բերուած չարժանկարներ: Այս չարժանկարները եւ ժողովուրդին բաժնուած դրքոյկները կը պատկերացնեն այն հալածանքները որոնց ենթարկուած են Հայերը արեւելեան Թուրքերուն եւ Իրանի մահմետականներուն կող - մէ: Անհերեւակայելի ձեւով մը ներկայացուած են այդ հալածանքները: Այս քարոզութեանց հետեւանքով, Թաւրիզի եւ Ատրպատականի միւս նահանգներուն մէջ հայկական խլրտումներ սկսած են եւ Թուրքերուն ու Իրանցիներուն դէմ թշնամական զգացումներով լեցուած են Հայերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

25 ՀԱՑԵՐ ԳՆԴԱԿՀԱՀԱՐՈՒԱԾ ԵՆ Պուքրէշի մէջ, համաձայն Թրքական թերթի մը քաղած լուրերուն: Դէպքը պատահած է հետեւեալ պարա - դաներու մէջ,— Թորոս Մանուկեան եւ կինը, 13 Յուլիսին «Ուզուներ» չողեմակոյկով Պոլիս ա - պատանած են, սակայն անհրաժեշտ վիզէ չու - նենալով չեն արտօնուած դուրս ելլել: Յուլիս 15-ին ռուսական դեսպանը տեղեկանալով, անհրա - ժեշտ հրահանգը տուած է ռումանական դեսպա - նին, որ իր կարգին իմացուցած է Պուքրէշ: Շատ չանցած Թորոսի այնտեղի մօտաւոր եւ հեռաւոր 25 ազգականները ձերբակալուելով, դնդակահար - ուած են (վերապահութեամբ):

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԻ կռիմամարտի մրցումներուն մէջ յաջողութիւններ չհաած են երկու Հայեր, Տէրեան (կռիմամարտ), Զմշկեան (ծանրութիւն վերցնել): Երկուքն ալ Ֆ· Միութենէն: «Պաքէթ պոլ»ի մրցումին ատեն բուռն միջադէպ մը պա - տահեցաւ: Երկու ուրուկուէյցիներ յարձակում գործելով զգետնեցին ամերիկացի գատաւորը:

ՋՐԱՅԻՆ ռումբ մը պայթած է Իտալիոյ մէջ, երեք հոգի կարդ մը թերթեր: Կառավարութիւնը անմիջապէս հերքեց այս տարօրինակ լուրերը:

ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Շուկայէն վերկացուելիք Ֆարուխի մասին

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ նոր իշխանութիւնը հետզհետէ կը զօրանայ: Իսլամական Եղբայրութեան դերագոյն պետը, Հասան Հուէյտի պէյ, յայտարարեց թէ իր հետեւորդները պիտի աջակցին զօր· Նեկիպի: Ազգայնական մեծ կուսակցութիւնը, «Վաֆտ», արտակարգ ժողովով դումարեց նախագահութեամբ Նահաս փա - շայի, վերջնապէս ճշդելու համար իր դիրքը:

Մինչ այս մինչ այն, լեզուները բացուած ըլլալով, թերթերը չունդալից մեկնաբանութիւններ կը կատարեն աքսորական Ֆարուխի մասին, որ Նափոլի հասած պիտի ըլլար երէկ: (Իտալական կառավարութիւնը հաւանած է որ դահընկէց արքան Իտալիա բնակի ատեն մը):

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆարուխ քսան միլիոն սթերլին ի պահ դրած է Սան Փաւլոյի մէջ (Պրազիլիա): «Ալ Մասրի» կը դրէ թէ դահընկէց արքան մեծ քանակութեամբ ոսկի տարած է միասին, «Մահրուսա» զբօսանաւով: Թերթը կ'ըսէ թէ իր տեղեկութիւնը քաղած է Անթուան Փուլլի պէյէն, որ թագաւորին եմտական խորհրդականն էր: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ֆարուխ կարեւոր հաշիւներ ունի օտար դրամատուններու մէջ, մասնաւորապէս տասը միլիոն տոլարի հաշուընթաց մը՝ Մ. Նահանդներուն, եւ հաւանաբար աւելի մեծ դումարներ՝ Իտալիոյ, Անգլիոյ եւ Շուիցերիոյ մէջ:

Իսլամական Եղբայրութեան պետը լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ «Ֆարուխ միակ պատասխանատուն չէ Եգիպտոսի մէջ տիրող ապականութեան, քանի որ քաղաքական կուսակցութիւնները հաւանութիւն յայտնած էին իրեն, երբ իշխանութեան դլուխ կը դըտնուէին»:

«Ալ Մասրի» ձոխացնելով իր մեկնաբանութիւնը, կը դրէ·

— «Ֆարուխ թագաւորը հարստացնելու համար էր որ երկրին լաւագոյն զաւակները պատերազմական դաշտերուն վրայ կռուեցան եւ հոն մեռան ոչ թէ թշնամի զօրքին դէմ, այլ իրենց տըրամադրուած անպիտան դէնքերուն վերքերէն: Արքայական զբօսանաւերուն պահպանութեան եւ նորոդութեան համար պետական դանձէն 1.200.000 ոսկի վճարուեցաւ անցեալ տարի, մէկ միլիոն ալ պալատին մէջ կատարուած նորոդութեանց համար: Թագաւորին երկու ամուսնութեանց համար բոլոր ընկերակցութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, նոյնիսկ բանուորական սենտիքաները հրաւիրուեցան նուէրներ տալու եւ Ֆարուք դանոնք ծախեց, արդիւնքը բաղդելով իր անձնական հարստութեանց վրայ»:

Թերթը կ'ըսէ նաեւ թէ թագաւորը միշտ կը մերժէր որեւէ տուրք վճարել իր ահագին դաշտերէն քաղուած բամպակին վրայ եւ բերքը կ'արտահանէր առանց մաքսատուրք վճարելու, մինչդեռ միւս բոլոր արտադրիչները կը հարկադրուէին վճարել:

Թերթը ուրիշ ամբաստանութիւն մը եւս կ'ընէ, — Ֆարուք ուզած ատեն կը բարձրացնէր կամ կ'իջեցնէր բամպակին դինը, ահագին չահեր ընելով, առանց մտածելու թէ կը վնասէր միւս վաճառականներուն:

Ուրիշ թերթեր ալ զարմանազան յայտնութիւններ կ'ընեն, պատկերազարդ խորագիրներով· — «Արքայական կողոպուտներ», «պոռնկութիւն» եւն.: «Կումհուր Ալ Մըսրի» կը դրէ·

— «Բռնակալ արքան անձնատուր եղաւ: Իր մարդիկը ցիրուցան եղան եւ չեն գիտեր ո՛ր քարին զարնեն իրենց դլուխը: Անոնք ուշ հասկցան թէ դողը պատիւ չունի»:

ԱՆԳԼԻԱ Կ'ՈՒԶԷ ԲԱՆԱԿՑԻԼ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին նախարարը, Իրըն, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի մերժէ Եգիպտոսի երախայ - պահանջը ճանչնալ «թագաւոր Եգիպտոսի եւ Սուդանի», ինչպէս յայտարարուած էր Ֆարուքի հրաժարման ատեն: Եւ աւելցուց.— «Թագաւորին տիտղոսին վրայ Սուդան աւելցնելը երբեք չի կրնար փոխել կառավարութեան այն դիրքը կամ քաղաքականութիւնը զոր կը հետապնդէ եւ պիտի շարունակէ Սուդանի մասին»:

Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ կացութիւնը պիտի ծանրանայ, երբ Եգիպտոսի նոր կառավարութիւնը միացնել ճակատ կազմէ «Վաֆտ»ին հետ: Այս կուսակցութեան վարիչներն էին որ խլեցին անդլեւեդիպտական դաշինքը, անհաշտ դիրք մը բռնելով:

Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Եգիպտոսի նոր կառավարութիւնը կը սպասէ որ Անգլիա դոնէ մասամբ քաշէ իր զօրքը Սուէզի շրջանէն: Այդ պատգային ճամբան հարթուած պիտի ըլլայ նոր բանակցութեանց համար, մինչեւ այն ատեն փարատե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅԿ. ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ

Բ.— Իրաք

Միջագետքի մէջ հինէն ի վեր ունեցած ենք փոքրիկ գաղութ մը :

Պաղտատի Հայերը զարեր առաջ Պարսկաստանէն եկած են՝ առեւտրական նպատակներով : Մաս մըն ալ Պասրա հաստատուած է :

Հին գաղութի անդամները իրարու հետ ազգականական սերտ կապեր ունին : Շատեր կարեւոր դիրքերու տիրացած են : Ոմանք արաբացուցած են իրենց անունները : Մեծահարուստ ընտանիքներ են Ղարիպեան, Լալիմի, Պէյթըլ Խիթթաղ, Իսքէնտէրեան, Յակոբ Գաբրիէլեան եւայլն :

Թէ՛ Պաղտատի եւ թէ Պասրայի մէջ Հայերն ունին մեծարժէք ազգային կալուածներ :

Ներկայիս Իրաքի Հայութեան ընդհանուր թիւն է 15.000 հոգի :

1914էն առաջ Պաղտատի մէջ կային 125 — 130 հայ ընտանիքներ, Պասրա՝ 25—30, Մուսուլ՝ 15, քանի մը ընտանիք ալ Քէրքիւք :

Իրաքի Հայութիւնը մեծ աճում մը ունեցաւ համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին, մասնաւորապէս 1917—18 շրջանին՝ Վասպուրականի նահանջէն վերջ, երբ Միջագետք հասան շուրջ 40.000 Հայեր : Առանք տեղաւորուեցան մեծ մասամբ Պաղտատ, Պաղտատէն 40—45 մղոն հեռու եւ Նահր էլ Օմար, Պասրայի մօտ, վրաններու եւ խրճիթներու մէջ : Մաս մը մեռան հիւանդութիւններէ, ուրիշներ փոխադրուած՝ Լիբանանի եւ Պաղեստինի որբանոցները եւ Եղիպտոս :

Ներկայիս Վասպուրականի շրջանէն եկած մեր հայրենակիցներուն կը հանդիպինք՝ մեծ թիւով՝ Պասրայի եւ Պաղտատի շրջանին մէջ, բոլորն ալ առեւտուր եւ գործի տէր դարձած, պահելով իրենց հայրենիքի լեզուն, աւանդութիւնները ու բարքերը :

ՊԱՂՏԱՏ

Եկեղեցիներ.— Պաղտատի առաքելական Հայերու թիւն է 9000 անձ (շուրջ 2000 ընտանիք) : Գաղութի հոգեւոր հովիւն է առաջնորդ Գրիգոր քհնյ. : Կրօն. ժողովը կազմուած է տեղւոյն քահանաներէն, որոնցմէ Մեսրոպ քահանայ Օրջանեանը, արմաշական, որ երկար տարիներ Քէրքիւքի եւ Մուսուլի մէջ պաշտօնավարելէ վերջ հաստատուած է Պաղտատ :

Ազգային գործերու վերին հսկիչն է գաւառական ժողովը, որուն մէջ իրենց ներկայացուցիչներն ունին Իրաքի բոլոր թեմերը եւ որ պարբերաբար կը դումարուի առաջնորդարանին մէջ : Գաւառականը Ազգ. Երեսփ. ժողովի դերը կը կատարէ :

Գաղութի ազգային կեանքը չատ խաղաղ է Ռուբէն եպսկ. Մանասեանի հեռանալէն ի վեր :

Քաղաքի կեդրոնին մէջ կայ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, կառուցուած 96 տարի առաջ Պոլսեցի առաջնորդ Մեսրոպ Ծ. վրդ.ի կողմէ : Ինչպէս առհասարակ Պաղտատի բոլոր չէնքերուն, այս եկեղեցին տակ ալ ջուր կը հաւաքուի եւ կը սոխպուին հոդով ծածկել, այնպէս որ ձեղունը չատ ցած է հիմա : Ծրագրած են նոր եկեղեցի մը չինել : Այս առթիւ կազմուած է յանձնախումբ մը, որ արդէն հանդանակութեան ձեռնարկած է :

Մէյտան թաղին մէջ կայ հնադարեան Ս. Աստուածածին եկեղեցին, որ ուխտատեղի է ոչ միայն Հայերու, այլեւ տեղացի իսլամ Արաբներու համար : Ըստ աւանդութեան այս եկեղեցիին մէջ կը պահուի Քառասուն Մանկանց գերեզմանը : Ամէն տարի Աստուածածնի ոտնին հաւաստացեալ հիւանդները հոն կը դիմեն՝ իրենց վիճերուն չորայ մը անցուցած : Եթէ այդ չորան բացուի, հիւանդները առողջացած տուն կը վերադառնան :

Դպրոցներ.— Պաղտատի դլխաւոր դպրոցն է Ս. Թարգմանչաց - Սվաճեան միացեալ վարժարանը, որ ունի մանկապարտէզի, նախակրթարանի եւ միջնակարգ վարժարանի բաժիններ, 880 աշակերտներով : 144 փոքրիկներ կը յաճախեն մանկապարտէզ, որ ունի չորս ուսուցչուհի : Միւս բաժիններու երկաեռ աշակերտութեան թիւն է736: Մնայուն եւ այցելու հայ եւ արաբ ուսուցիչ - ուսուցչուհիներու թիւն է 25:

Աշակերտութեան թիւին հետ բաղդատմամբ, դպրոցին չէնքը չատ անբաւարար է եւ չի լրացներ առողջապահական բոլոր պայմանները : Վերջերս « Գոյամարտ » պայքար բացած էր՝ պահանջելով դպրոցին համար ընդարձակ եւ արդիական չէնքի մը չինութիւնը : Այժմ որ նոր եկեղեցի պիտի կառուցուի, յուսալի է որ նոր դպրոց մըն ալ չինուի :

Բացի այս դլխաւոր վարժարանէն, երկու ուրիշ դպրոցներ ալ կան Պաղտատի մէջ, մէկը Նորաշէն արուարձանի դպրոցը՝ մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի բաժիններով՝ որ ունի 210 աշակերտ եւ 9 պաշտօնեաներ, միւսը Աբեւմտեան Սլէխ Թաղամասի նախակրթարանը՝ 130 երկսեռ աշակերտներով եւ 8 պաշտօնեաներով :

Բոլոր այս դպրոցներուն մէջ տարիներէ ի վեր կը գործադրուի պետական ծրագիրը, ինչ որ կը նշանակէ թէ դասերուն երեք քառորդը արաբերէնով կ'աւանդուի : Նոր սերունդը արաբերէնը կը սորվի մայրենի լեզուի պէս :

Հայ Կաթոլիկները Պաղտատի մէջ կը հաշուուին 130 — 140 ընտանիք : Ունին առաջնորդարան : Առաջնորդն է Ներսէս եպիսկ. Թայրոյեան : Ունին երկու եկեղեցի եւ չորս քահանայ : Անարատ Յղութեան քոյրերը կը պահեն աղջկանց վարժարան մը :

Հայ Բողոքականները 60—65 ընտանիք են : Դպրոց չունին : Ունին մատուռ մը, ուր կը քարոզէ քարոզիչ մը : Պատկ, մկրտութիւն եւ թաղում կը կատարուին անգլիացի պատուելիի մը կողմէ :

Իրաքի հայ գաղութին մէջ իրենց մասնաճիւղերն ունին ազգային, բարեսիրական եւ երիտասարդական դաշնակ կազմակերպութիւններ :

Հայ Կաթողիկոց Ընտանեկան Միութեան (Հ. Կ. Ը.) շուրջ համախմբուած են՝ Պաղտատի եւ արուարձաններուն մէջ՝ 7—800 անդամներ, մեծ մասամբ կիներ : Այս կազմակերպութիւնը կը կատարէ մեր Ֆրանսահայ Կաթոյա Ընչէի դերը եւ մեծապէս դնահատուած է :

Կայ նաեւ Հայ. եկեղեցւոյ Աղքատախնամ մարմին մը, կիներէ բաղկացած :

Ունին նոյնպէս եկեղեցական մարմին մը, որուն անդամուհիները կը հոգան եկեղեցիին պիտոյքները :

Երիտասարդաց Միութիւնը ունի իր ակումբը, ուր զանազան հաւաքոյթներ եւ դասախօսութիւններ տեղի կ'ունենան երիտասարդներու համար :

Հ. Մ. Ը. Մ.ը Պաղտատի մէջ ալ ունի իր մասնաճիւղը, մարզական եւ նուագախմբաց խումբով, որոնք ի նպաստ դպրոցներու եւ չքաւորներու կը կազմակերպեն ներկայացումներ, դասախօսութիւններ, թէյասեղան եւ պարահանդէս : Առիթ ունեցայ խօսելու իրենց՝ Ֆրանսահայ գաղութի երիտասարդական շարժումներուն մասին :

Ինչ գարմանալի պարագայ : Ով որ բարեկամութիւն կ'ուզէ մեզի հետ, անպատճառ բան մը կը պահանջէ : Սովետները չեն քաշուիր ըսելու .

— Եկէք մեզի գործակցինք, եղբօր պէս հոտուբաներ իրար, մեր բանակները, մեր թնդանօթները տեղաւորենք Իսթանպուլի, Զանդղակլէի մէջ, արար աշխարհ թող տեսնէ Թուրքեւսվետ բարեկամութիւնը եւ ճաթի նախանձէն :

Չեմ ուզեր բարկացնել մխս ազդերը եւ լուռ կ'անցնիմ յանուն «բարեկամութեան» մեզմէ պահանջուած պարզեւներուն վրայէն : Չեմ դիտեր, հանդուցած պարզեւներուն վրայէն : Չեմ դիտեր, մեր բախտը ա՞յս է արդեօք, մեր բարեկամները բարեկա՞մ կը փնտռեն, թէ ոչ աւանակ : Կը կասկածինք խելքին վրայ այն մարդոց, որոնք իրենց դէմիրնը ծայր աստիճան աւանակ կը կարծեն : Մենք չատ դէշ վարժեցուցեր ենք մեր բարեկամները : Մեզի ըսեր են.—Սա ողորմելի Աւէնը մեզի տուր : Ա՛ռ ըսեր, տուեր ենք :— Սա պարիսկ Կիպրոսը տուր, ըսեր են, առ, սիրելի բարեկամս, պատասխաններ ենք : — Մենք Երկրտասան կղզիները պիտի նուիրենք յանուն բարեկամութեան, ըսեր են : — Գոհ կը մնանք, պատասխաններ ենք :

Ազգին անունով այսպիսի բարեկամութիւններ ցոյց տալէ ետք, «Ակրոպոլիս » թերթը չանկարծ խելագարեր է եւ յիշեր է Այա Սոֆիան, որպէսզի չմոռցուի : Նորէն քիչ ուղեր է հեռչէն թերթը : Հապա՞ եթէ Իսթանպուլը, Իզմիրը, Մէյսի հանդիպակաց գօտիները, Պոնտոսը պահանջէր : Տեսէք ուրիչ հեռչէններ մոռնալով որ իրենց թագաւորը Թուրքիա կուզայ եւ բարեկամական հիմեր կը նետուին, իրենց գահանայարեւին առաջնորդուելով փոթորիկ կը յարուցանեն Կիպրոսի մէջ :

Էյ սիրելի բարեկամներ, դուք խակա՞ն բարեկամութիւն մը կ'ուզէք... Քանի որ այդպէս է, կրնաք վստահիլ մեր անկեղծ բարեկամութեան, բայց ան կատարեալ ձիթապտուղին նման չուկայէ ապրանք չէ : Մենք ամէն բանէ դերիվեր կը դասենք մեր իրաւունքները, պատիւը : Միջազգային բարեկամութիւնը եկեղեցական գատ մը չէ, այլ մարդկային մեծ գատ մը : Երկու ազգերն ալ սոխպուած են միանալ այս կէտին չուրջ : Ահա թէ ինչու «Ակրոպոլիս»ի անպատկառութիւնը միայն Թուրքիոյ եւ Յունաստանի ուղղուած վիրաւորանք մը չէ, այլ անարդանք մը համամարդկային իտէալներու դէմ :

ՍՏԱՅԱՆՔ

Poèmes Variés, par Armand Harpoutian . Edition Trévise, 43 Rue de Trévise , Paris :

ԲԱՅՏԻՆ ԱՆԻԻԼ (կատակերդութիւն երեք արար) : *ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ* (գաւեշտ մէկ արար) : Գրեց՝ Գրիդոր Վահան : Փարիզ 1952: Գին 400 ֆրանք :

Մամուլ.— Երկար տասն դրկուած տեղական թերթէ, Պաղտատ չորս տարիէ ի վեր ունի իր սեփական թերթը՝ « Գոյամարտ », որ կը հրատարակուի չաբաթը մէկ անդամ, քանի մը անձնուէր ընկերներու նեւթական եւ բարոյական գոհողութեամբ (ընկերներ Արամ Տիւզեան, Բժ. Բարգէն Փափազեան, Լեւոն Գարմէն, Հասրաթ Միքայէլեան, Մարզար Սոսոյեան) :

Ընդհանրապէս բարեկեցիկ վիճակ ունին Պաղտատի մեր հայրենակիցները, որոնք մեծ մասով արհեստաւորներ են,— դերձակ, կօշկակար, մեքենավար, սափրիչ, լուսանկարիչ, ոսկերիչ, ատաղձադործ, երկկարագէտ : Կան նաեւ բժիշկներ, առեւտրականներ, դեղագործներ, դրամատան եւ այլ մեծ հիմնարկութեանց պաշտօնեաներ, դրադիրներ, նաեւ կարեւոր թիւով առեւտրականներ : Շատեր սեփական բնակարան ունին :

Հրեաներու մեկնումէն վերջ, պահ մը դադար առած էր անտեսական կեանքին մէջ, բայց այժմ դոհացուցիչ է կացութիւնը եւ բնականոն վիճակ ստեղծուած :

Պաղտատի մէջ չէք հանդիպիր հայ մուրացկի : Կան չքաւորներ, այրիներ, որբեր եւ հաշմանդամներ, որոնց կ'օդնեն բարեսիրական կազմակերպութիւնները :

Վերջ դրած են այլեւս «տեղացի»ի եւ «եկուոր»ի կամ «դաղթական»ի վէճերը, որոնք տարիներով վրդոված էին Իրաքի հայութեան խաղաղ կեանքը : Ռուբէն եպիսկ.՝ հին դաղութի մեծ հարուստներուն հետ միացած՝ երկար տարի չէր տար, որ 1917էն վերջ Իրաք հաստատուած Հայերը ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան իրենց մասնակցութիւնը բերեն ազգային — եկեղեցական գործերու մատակարարութեան :

Այժմ արդէն ժողովրդավար կարգեր հաստատուած են : Գաւառական ժողովը գաղութին ներկայացուցչական մարմինն է : Նորերու կոդքին հին անդամներ ալ ունին իրենց քանի մը ներկայացուցիչները եւ գաղութին գործերը կը կառավարուին համերաշխ ոգիով :

Պետական շրջանակներու մօտ լաւ համբաւ կը վայելեն Հայերը :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Ցորդանան կը ծակի

Ընդարձակ ծրագիր մը կը մշակուի ոռոգելու համար Ցորդանանի հողերը, որոնք վեց դարէ ի վեր չոր ու ցամաք են:

Այս երկրին մէջ քարուտ եւ աւազոտ անապատը լայն տեղ կը գրաւէ: Սարահարթերը եւ հովիտները, ինչպէս Պաղեստինի մէջ, նմանապէս Ցորդանանի մէջ լաւ մշակուած չեն, երաշտի եւ ապատուութեան հետեւանքով:

Հիմա պիտի աշխատին փոխել այս չոր վիճակները դիտութեան, արհեստագիտութեան եւ ողջմտութեան չնորհիւ եւ դարձնել զայն եդեմի նոր պարտէզ մը:

Տասնըչորս տարիէ ի վեր սկսան իրագործել այս երազը, երբ Ճորճ Ուոլվոլ, անգլիացի քննիչը եւ հողային մասնագէտը Ցորդանան գնաց Սուսանէն: Ան այժմ Ցորդանանի կառավարութեան հողերու քննիչը եւ տնօրէնն է եւ համոզուած է որ այս երկրին ընդարձակ հողերը կրնան բարգաւաճել ծառերու մշակումով, ոռոգումով եւ մանաւանդ Ցորդանանցի ժողովուրդին դաստիարակումով, եթէ ցոյց տրուին իրենց ոտքերուն տակ դանուած կարելիութիւնները:

Քիչ դրամով, օրինակներով եւ ուսուցումով ցոյց տուաւ թէ ինչե՛ր կարելի էր ընել այն չքնաղ երկրին մէջ ուր բնութեան պիտի օգնէին հովանդեղներու չինութիւնը, պատնէշները եւ ոռոգումը, փոսեր փորելով եւ թումբեր կանգնելով:

Քննիչը Ցորդանանի ժողովուրդին մէկէն դուռաւ մէկը՝ Եագուպ Սալթի որ արաբական լեզէոնի մէջ հազարապետ էր: Հասկցաւ Սալթիի վարչական կարողութիւնները, եւ դիտցաւ թէ ան կրնար օրուան ամէն մէկ ժամուն աշխատիլ, եթէ պէտք ըլլար: Համոզեց որ տարի մը կիպրոս երթայ ուսանելու: Այս արթուն երիտասարդը կիպրոսէն վերադարձաւ 1947ին չատ մը նոր գաղափարներով եւ մանաւանդ մեծ եռանդով: Ան նշանակուեցաւ վարիչ Ցորդանանի Անտառային սպասարկութեան:

Սալթիի ամէնէն մեծ յաջողութիւնը եղաւ «այծի օրէնքը» քուէարկել տալ: Այծը այս երկրին մէջ արաբ գիւղացիին դլխաւոր ապրուստը կը կազմէ, արտադրելով կաթ, կարագ, միս եւ մորթ:

Այծերը, որոնց թիւը 358.152 էր, ամէնէն չատ վնաս կը հասցնէին հունձքին եւ ծառերուն, քան որեւէ ուրիշ աղէտ: Երեք միլիոն ուղտ եւ 300 հազար ոչխար կայ Ցորդանանի մէջ, որոնք կ'ուտեն ընդարձակ չրջաններու բուսականութիւնը:

«Այծի օրէնքով» գիւղացիները կրնան խնդրել կառավարութենէն որ այծերը կամ միւս կենդանիները իրենց ուղածին պէս չարածին, ամէն տեղ: Քննիչ յանձնախումբ մը կը ղրկուի գիւղ, որ քննէ եւ եթէ մեսմանութիւնը համաձայն է սահմանափակելու կամ արդիլելու որ արածին, օրէնքը կը դրծադրուի պատիժներ սահմանելով դիմադրողներուն:

Սալթի ըսած է թէ, երբ առաջին անդամ գիւղացիները իմացան «այծերու օրէնքին» լուրը, ուզեցին սպաննել զինք: Բայց հիմա որ բարիքը տեսան, անոնք կ'ուզեն օգտուիլ անկէ:

Դանդաղ, բայց ապահով կերպով կ'աճին հիմա նոր արմատներ, հոն ուր Աստուածաշնչական

ՀԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Սինոթ էթիէն.— Երբ կը մօտենայ Յուլիս ամիսը, կ'ուզենք օր առաջ ծօնել այս պատմական տարեդարձը: Ցիսունեւհինդ տարի չարունակ հայ ֆետայիին վրէժխնդրութիւնը ներչնչումի աղբիւր մը եղաւ ամէն տեղ, ուր բուռ մը Հայութիւն կայ, թէև տարուէ տարի կը պակսին մեր վէթերան ընկերները, բայց անոնց յաջորդները գիտակից իրենց պարտականութեան, միչտ վառ պիտի պահեն այն կայծը զոր աւանդ ձգեցին անհամար հերոսները:

Առաուն կանուխէն «Նոր Սերունդը» պատրաստութեան մէջ է դաչտին վրայ: Պաղ Աղբիւրը կը զովացնէ ըմպելիները: Ներկայ է դիտակից Հայութիւնը, ինչպէս միչտ:

Կէսօրէ վերջ հանդէսը բացուած յայտարարեց ընկեր Ա. Պօղիկեան, ամփոփելով պատմական դէպքը: «Այդ օրերուն Հայութիւնը միչտ կը կենդանէր եւ կը կոտորուէր թշնամիներու ձեռքով: Հայ քաջերուն արչաւանքը դաս մը եղաւ Քիւրտ աչիրէթներուն, որպէսզի սանձեն իրենց ախորժակները:

Ապա առաւ Պ. Ս. Փիլիկեան, պարզելով այս մեծ օրուան յիչատակը: «Նկատի առնք թէ այս յեղափոխական ձեռնարկները ինչ մեծ զոհողութիւններով կը կատարուէին: Ներկայիս Նոր Սերունդէն այդպիսի զոհողութիւններ չի պահանջուիր: Ձեր պարտականութիւնը հայեցի դաստիարակութիւն ստանալէ: Մնացէք իսկական Հայեր, լաւ սորվեցէք մայրենի լեզուն եւ քալեցէք մաքուր ճամբով»:

Շատ յաջող էր Ա. Ներսէսեանի արտասանութիւնը: Երգեցին հայերէն, ֆրանսերէն Մարսէյեզը եւ ռուսական քոյրեր (Կրընոպլէն) ջերմ ծափեր խլելով հանդիսականներէն: Երգեց Օր. Ա. Սեդրակեան իր քրթռուն ձայնով: Նոր Սերունդի երգչախումբը Թուականներէն ի վեր ծածկուած էին անտառնե-

րով: Իսկ ուրիչ վայրերու մէջ, ուր երբեք ծառեր չկային, տունկերով կը ծածկուին:

Բուսականութենէ զրկուած ազգատ չրջանները կը ծաղկին հարուստ արօտավայրերով: Թէև մեծ բան մը եղած չէ տակաւին այս ուղղութեամբ, սակայն արդէն ամերիկացի փորձառու մարդիկ հասած են Ցորդանան, համաձայն նախագահ Թրումընի Ջորջրդ Կէտի Ծրագրին (օգնել յետամնաց երկիրներու):

Ջուրը ամէն տեղ հասցնելու ծրագիրն ալ կը մշակուի Ցորդանանի մէջ, սակայն տակաւին առաջին փորձերը կը կատարուին եւ յաջորդ սեռունդն է որ պիտի տեսնէ արդիւնքը:

Ուսումնասիրութիւններ եւ քննութիւններ կը կատարուին հաւանական վայրերու մէջ, փորձեր պիտի ըլլան, եթէ յաջողին, Ցորդանանցիներուն պիտի սորվեցնեն գործածել հողամշակութեան ծանր գործիքներ, ջուրը տարածելով, պահելով, նորէն գործածելով, մինչեւ որ չինուին մարզադետիններ:

Հանդէսը ընթացքին մէջ ընդ մէջ կ'երգէր յեղափոխական եւ այլ երգեր:

Իրիկունը ուչ ատեն հանդիսականները դժուարութեամբ կը բաժնուէին տաք մթնոլորտէն: Շատերը խումբ խումբ երգելով վերադարձան քաղաք:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ՏՈՂԱՐ ԿԸ ՀԱՒԱՔԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան պաչտօնաթերթը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

Տէր եւ Տիկին Սիմոն Գայէրեան 1948ին կարեւոր թոռնթ մը հիմնած էին ի նպաստ Հ. Բ. Ը. Միութեան: 1950ին կրկնապատկեցին Միութեան անուան փոխանցելով Մոնաքոյի մէջ իրենց չորս հոյակապ չէնքերը: Վերջերս ուչադրաւ յաւելում մը ըրին հիմնադրամին վրայ, որ այժմ կէս միլիոն տոլարի կը յանդի: Հիմնադրամին եկամուտները բարեգործները իրենք պիտի ստանան մինչեւ իրենց մահը, անկէ ետք նախ տարեկան յատկացումներ պիտի կատարուին կարդ մը անհատներու եւ մնացեալ ամբողջ դումարը պիտի գործածուի համալսարանական ուսանողներու, իբրեւ կրթական թոչակ: Ուսանողները պիտի ընտրուին Հայաստանէն ու բոլոր գաղութներէն: Մօտ ատեն հաղար տոլարի դումար մը տրամադրելի պիտի ըլլայ կրթական թոչակներու:

× Մերճաւոր Արեւելքի կարօտ գպրոցներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան, գումարը հասած է 234.520 տոլարի: Ծրագրուած 300 հազար տոլարը կ'ամբողջանայ երբ խոստացուած կարդ մը նուէրներ եւս վճարուին, եւ Միութեան Լիբանանի եւ Սուրիոյ Մարմինները, ըստ իրենց յանձնառութեան, կատարելիք վարժարաններու դեմինները դնելու համար հարկ եղած դրամը իրենց չրջանակներուն մէջ հաւաքեն:

«Վարդգէս Մկրտիչեան հիմնադրամ» եկամուտներէն տրամադրելի դումարը որոշուած է գործածել 1952 — 53 դպրոցական տարեչրջանին համար հետեւեալ պայմաններով.—

1.— Կրթական թոչակ պիտի յատկացուի նեւթական միջոցներէ զրկուած այն ուսանողներուն որ կ'ուզեն համալսարանական ընթացքի հետեւիլ:

2.— Անոնց որ իրենց համալսարանական ուսումը յառաջ տարած են եւ անհրաժեչտ աչակցութեան պէտքունին լրացնելու համար:

3.— Անոնց որ բարձրագոյն ուսմանց կեդրոններու մօտ կը բնակին եւ, նիւթական մեծ զոհողութեանց չեն կարօտիր հետեւելու համար:

4.— Թոչակները մէկ չրջանի համար են եւ պիտի յատկացուին սակաւաթիւ արժանաւոր ուսանողներու: Դիմել Central Board of Directors - Armenian General Benevolent Union 295 Fifth Ave. New York 16. U.S.A.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պ. Սարգիս Քալեան (Հալէպէն) որ երեք տարիէ ի վերկր հետեւի Conservatoire National/ դասախօսներէն Պրոֆ. René Benedetti լուծակի դասընթացքին, յաջողութեամբ աւարտած է Ecole Normale/ Licence d'Enseignement Libre եւ յառաջիկայ տարուան համար կը պատրաստէ Licence des Concerts-ը:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԴԻՊԻԸ ԵՒ ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ ԲՈՒՌՆ ՀԱԿԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական դեսպան Քանպօնի կարծիքը առնելէ ետք Սուլթան Համիտ Միւնիր փաչային մի-ջոցաւ Ռուսիոյ, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ դեսպաններուն ալ կարծիքը հարցուց: Անոնք ալ Ֆրանսական դեսպանին ըսածներուն զրեթէ յարեւնմանը ըսին: Ասոր վրայ Ապտիւլ Համիտ ընդունեց դեսպաններուն յանձնարարութիւնները եւ Պապը Ալիի հրամայեց իսկոյն կազմել քննիչ մարմինը, քննութեան ձեռնարկելէ առաջ պաչտօնակ ընել Պիթլիսի կուսակալը եւ միւս այն պաչտօնեաները, որոնց դէմ բողոք կը ներկայացուի, պատերազմ. առեանին յանձնել զանոնք ու անգլ. դեսպանին տալ մէկ օրինակը այն հրահանգին որ պիտի տրուի յանձնաժողովին:

Անգլ. դեսպանը սակայն չղրկեց գինուորական կցորդը, որ ճամբայ ելլելու վրայ էր: Պապը Ալիի կողմէ թէրթերուն յանձնուած կիսապաչտօն զեկոյցի մը մէջ կ'ըսուէր թէ Սասունի քննիչ յանձնաժողովը միայն պաչտօն ունի քննելու այն ոճիրները զորս գործած են հայ հրոսակները: Այն պահուն երբ անգլ. դեսպանը լուսաբեան մատնուած էր եւ հնարաւորութիւն ձեռք բերուած էր Սասունի քննութիւնը մեր կողմէ կատարելու, որպէս զի դէպքերուն պատասխանատուութիւնը կատարելապէս մեր պաչտօնեաներուն եւ գինուորներուն վրայ չբեռնուի, Պապը Ալիի այդ անտեղի զեկոյցը տակին ու վրայ ըրաւ ամէն բան եւ քաղաքական կացութիւնը ծանրակչիռ հանգամանք ստացաւ:

Անգլիոյ արտաքին խորհրդական Լորտ Քիմպըլլի Լոնտոնի Օսմ. դեսպան Բիւթլմ փաչան արտաքին նախարարութեան պաչտօնատունը հրաւիրելով ըսաւ.

— Անգլ. դահլիճը երկկ զիչեր ստիպողաբար նիստի հրաւիրուած էր եւ միաձայնութեամբ այն եզրակացութեան եկաւ թէ անընդունելի է եւ անհանդուրժելի՝ Բ. Դրան ընթացքը հայկական խնդրոյն մէջ: Ասոր վրայ որոշեց վճռական բողոքագիր մը տալ եւ անհրաժեչտ միջոցները ձեռք առնել՝ հայկական խնդիրը լուծելու համար:

Անգլ. դեսպան Սըր Քըրրի ռուս եւ ֆրանս. դեսպաններուն ալ դիմելով յայտնեց թէ կարելի չէ բնաւ արդիւնք մը սպասել ուղարկելի քննիչ յանձնաժողովին ու պահանջեց իրզրումի հիւպատոսանեբուն միջոցաւ անջատ քննութիւն մը կատարել:

ԱՆԳԼԻԱ. ԵՒ ՍԱՍՈՒՆԻ ԴԻՊԻԸ, ԿԼԱՏՍԹՐՆԻ ՀԱԿԱԹՈՒՐՔ ԹՇՆԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական դեսպանը անպատեհ եւ օրուան կացութեան անյարմար կը նկատէր այս գործը յանձնել միմիայն հիւպատոսներուն եւ կը նախընտրէր զայն յանձնել նորին թագաւորական յանձնաժողովի մը, հսկիչի եւ հակակչռող պաչտօն մը տալով միայն հիւպատոսներուն: Չենք կրնար աւելի առաջ երթալ, կ'ըսէր դեսպանը, բարդութիւններ կրնան ծագիլ եւ մենք պատասխանատու կ'ըլլանք: Միւս կողմէ առիթ կուտանք որ Հայերը մեծ յոյսեր ունենան, յոյսեր՝ որոնք չեն կրնար իրագործուիլ:

Ռուս եւ անգլիական դեսպաններն ալ համամիտ գտնուեցան ֆրանսական դեսպանին, եւ անգլիական դեսպանները լրջութիւնը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Սալիհ Միւնիր փաչայի:

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԿԻՉՆԻ

ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՏԱՐԱՍՏՈՒԱԾ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ ՎԵՐՋԻՆ ԾԱՑՐ ՋՂԱԳՐԳՈՒԵՑ ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏԸ

Անգլ. դեսպան Սըր Քըրրի հետեւեալը ըսաւ Ապտիւլ Համիտի.

— Քննութենէն առաջ, ճիշդ չըլլար պիթլիսի կուսակալն ու միւս պաչտօնեաները պատերազմական առեանին յանձնել: Նախ քննիչ մարմինը պէտք է տեղին վրայ քննութիւն կատարէ եւ յետոյ միայնպատասխանատուներուն դէմ հետապնդումի ձեռնարկելու է: Անգլիոյ նպատակը չէ բան բանի պաչտօնեայ պաչտօնանկ ընել տալ: Մենք կ'ուզենք հերքել տալ այն զրոյցները թէ մեր հիւպատոսները Հայերը ապստամբելու մղած են: Եւ սակայն ստորագրած ենք Պերլինի դաչնագիրն ու Կիպրոսի պայմանագրութիւնը: Չենք կրնար արտօնել որ Հայերը վնասի ենթարկուին եւ ստիպուած ենք պահանջել որ հայարնակ նահանգներու մէջ վերահաստատէք անդորրութիւնը:

(Շար.)

լով նոր խոովութեանց վախը: Գահիրէի բրիտանական դեսպանը վերադարձած պիտի ըլլար ե-րէկ: Լաւատեսները կը կարծեն թէ անգլիական եւ եգիպտական բանակները պիտի կրնան գործակցիլ Միջին Արեւելքի մէջ, եթէ Լոնտոն որոշ զիջումներ կատարէ: Անգլ. դեսպանատան գործակատարը յայտնած է թէ Անգլիա չուզեր միջամտել Եգիպտոսի ներքին գործերուն, կը բաւէ որ չվտանգուին իր հպատակները:

Իրազեկները կը հաւաստեն թէ Զըրչիլ արդէն իսկ առաջարկած է վերսկսիլ բանակցութիւնները:

× Ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր ճամբուն վրայ, երբ վարչապետ Մահեր փաշա Գահիրէ կը վերադառնար Աղեքսանդրիայէն: «Կեցցէ՛ բանակը, կեցցէ՛ ազատութիւնը» աղաղակները կը թնդացնէին օդը: Թանձրացի մօտ, բանուոր մը կառչեցաւ այն վագոնին ուր կը գտնուէր վարչապետը եւ ուզեց համբուրել անոր ձեռքը: Վարչապետը արտօնեց, բայց մարդը կառչած կը մնար պատուհանին, մինչ կառախումբը ճամբայ ելած էր: Վարչապետը խնդրեց կեցնել չոգեկառքը, որպէսզի մարդը վար իջնէ:

× Զօր. Նեգիպ որոշեց անձամբ կատարել դէնքի առեւտուրին առթիւ կատարուած քննութիւնը, որ փակուած էր:

կէս միլիոն ազատ

ՈՒԹ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ, 2500 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Անտեսուր տեսարանները պարզուեցան Պուէնոս Այրէսի մէջ, ենա փերոնի դագաղը տեսնելու համար: Կէս միլիոն ազատուրները կարգի կը սպասէին: Ութ հոգի մեռան հրմշտուքներուն հետեւանքով, 2000 — 2500 հոգի ալ վիրաւորուեցան:

Ոստիկանութիւնը ժամերով ճգնեցաւ, քիչ մը կարգ կանոն դնելու համար: Նախկին պաշտօնատար մը, զօր. Վաքքա կոխոտուելով յանկարծական եղաւ, երբ կը փորձէր մօտենալ մահաբեմին:

Աշխատանքի նախարարութեան չինովը, ուր ցուցադրուած է մարմինը, վերածուած է իսկական դամբանի մը, լեռնակուտակ ծաղկեպսակներով: Միայն մէկ ծաղկեպսակ որ նախագահին մայրը ուղարկած է, դրուած է դագաղին վրայ: Պուէնոս Այրէս մեռեալ քաղաքի մը տպաւորութիւն կը թողու: Փակուած են բոլոր խանութները, դուռնբանուածքեայ ազգային գրօշը կէս պարզուած է: Հանրակառքերուն ճակատը ներմակ տախտակներ դեղուած են սեւով ծածկուած: Տօնական օրերու դրօշին տեղ, կը ծածանին սեւ դրօշներ: Դեսպանները պաշտօնական հագուստով, դին. կցորդներ, համազգեստով, անցան դագաղին առջեւէն: Նախագահ Փերոն հրամայեց որ դագաղը ցուցադրուած մնայ, որպէսզի ամէն մարդ կարենայ տեսնել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թունուզի պէյը մերժեց ֆրանսական կառավարութեան բարենորոգումներու ծրագիրը, 90 վայրկեան վիճելով մարզպանին հետ: Թերթերը կը գրեն թէ բուռն խօսքեր փոխանակուեցան այս առթիւ: Պէյը կ'ատարկէ թէ ինք արտօնած չէր որ վարչապետը բանակցի, թէ իր կարծիքը առնուած չէր բարենորոգումներու մասին եւն.: Միւս կողմէ Թունուզի 300.000 ֆրանսացիները դիտել կուտան թէ չափազանց մեծ դիմումներ կատարուած են:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ վերաքննել դինամիթերքի ապսպրանքներու ծրագիրը, նոր վարկեր տրամադրելով Ֆրանսայի: Ֆրանսա կը պահանջէ 625 միլիոն տոլար, մինչեւ 1954. մինչդեռ Ամերիկա հազիւ մէկ երրորդը տրամադրած է: Փարիզի մէջ դիտել կուտան թէ այս մերժումին հետեւանքով պիտի դանդազի զինամթերքի արտադրութիւնը եւ 20.000 հոգի անգործութեան պիտի դատապարտուին:

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Տոքթ. Մոսատեղ հետզհետէ կը սաստկացնէ պայքարը բոլշեւիկեան Թուտեհ կուսակցութեան դէմ: — Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ պատրաստ են բանակցելու Անգլիոյ հետ, հաստատում վճարելու համար Անգլօ-իրանեան ընկերութեան:

ՍԱՐի ՇՐՋԱՆի մասին բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Ֆրանսայի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ, ուրբաթ օր, Փարիզի մէջ:

ՔՈՐԷԱՅի ամերիկեան հրամանատարութեան համար օդնական մը նշանակուեցաւ անգլ. կառավարութեան կողմէ, որպէսզի թիւրիմացութիւնները չծագին:— Կը կարծուի թէ զինադադարը պիտի յաջողի:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ Կ. ԽԱՉԻՆ նախագահ ընտրուեցաւ Ֆրանսացի մը, Պ. Ֆրանսուա Փոնսէ (Պերլինի նախկին դեսպանը): Ընտրութեան չմանակցեցան խորհրդային պատուիրակները:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ բողոքագիր մը ուղղեց ֆրանսական կառավարութեան, դանդատելով թէ չատ մը հրապատակներ Քորսիքա կ'աքսորուին եւն.:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի բանակները պիտի դրուին ամերիկացի զօր. Ոլայմըլի հրամանատարութեան տակ: Զօրավարը իր կարգին ենթակայ է Ծովակալ Քերնէյի, դաշնակցհրամանատարը Հարաւ. Եւրոպայի:

ԼՈՆՏՈՆի խորհրդային նոր դեսպանը, Կրոմիքօ, իր պաշտօնատեղին հասաւ: Կայարանին մէջ չատեր կ'աղաղակէին, հետեւողութեամբ կարմիրներու, — «Տեղդ գնա, Կրոմիքօ»:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալազրի անտառին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ բոլոր կոմիտէներու, ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

Պատուոյ նախագահութեամբ Կարտանի քաղաքապետ եւ երեսփոխան Պ. VICTOR SAVINE-ի:

Կը նախագահէ ընկեր ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԻՕՍԷԵԱՆ

Կը բանախօսեն Camarade ROGER LERDAT եւ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին.— երգ, արտասանութիւն եւ նուագ:

Անտառին մէջ բացարձակապէս արգիլուած է կրակ վառել: Ժողովուրդին ջուրը եւ հանդիստը ապահովուած են: Դաշտին մէջ դուրսէն բան ծախել բացարձակապէս արգիլուած է:

Պուէի մրցում (Ա. եւ Բ. մրցանակ) .— Եւրոպ. եւ հայկական պարեր ընկերակցութեամբ ծանօթ ջութակահար Պ. Ս. ՋԻՕՐԻՔՃԵԱՆի:

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով:

Երթեւեկի դիւրութեան համար Շրջ. կոմիտէն կը խնդրէ փութով վարձել տեղերը:

Մուտքը ազատ է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, այս կիրակի, սովորական դաշտին մէջ:

Նախագահութեամբ Պ. Կ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆի:

Կը խօսի Տիկին Գ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ:

Ոսան Մեղրոյեան պիտի հնչեցնէ հայկական երգեր բարձրախօսով:

Պաղ ըմպելիներ, խորոված եւն., մատչելի գիներով: Կը հրաւիրուին Տէսինի եւ Լիոնի շրջանին հայրենակիցները, նոր սերունդին հետ:

Անձրեւի պարագային Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ՀԱՑԵՐ

(ԱԴՈՆՑ, ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ՇԱՆԹ)

Գրեց՝ Մ. ԻՇԽԱՆ, Պէյրութ, 1952

Գին՝ 200 ֆրանք: Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան Թղթատարի ծախքով 230 ֆրանք

ԱՃԱՊԱՐԵՑԻՔ ԳՆԵԼ

«ԱԶԴԱԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

25ամեակին նուիրուած մեծածաւալ քացառիկը

Մօտ 140 էջ, զեղատիպ կազմ, մասնաւոր թուղթի վրայ:

Պատրաստուած նշանաւոր ծաղրանկարիչ Տիրան Ամէմեանի կողմէ: 200է աւելի նկարներ, մաքուր տպագրութիւն նոր տառերով եւ ճաշակաւոր դասաւորումով:

Անոր մէջ պիտի գտնէք լիբանահայ գաղութի 25 տարուան կեանքին համապատկերը, ազգային, քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, առողջապահական, մարզական եւայլն:

Մասնաւոր բաժին մը յատկացուած է վերջին 25ամեակի ընթացքին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր գաղութներուն ունեցած կարեւոր մահերու:

Այս բազմաչխատ եւ անթերի հրատարակութեան իրենց մասնաւոր աշխատակցութիւնը բերած են Միւռեաքի գրեթէ բոլոր հայ մտաւորականներն ու գրագէտները ինչպէս նաեւ «Ազդակ»ի աշխատակիցներն ու թղթակիցները:

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ:

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, **51 Rue Mr. le Prince:**

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած է արձանագրութիւնը Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի 1952—1953 տարեշրջանին:

Վարժարանը կ'ապահովէ հայ տղուն տոհմային դաստիարակութիւն եւ կը բանայ անոր առջեւ համալսարանի դռները:

Պայմաններու եւ ուրիշ մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան.—

Direction du Collège Arménien Moorat - Raphael. Ai Carmini, Venise (Italie):

ԼՈՒԻԶ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
ՍԱՐԳԻՍ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Ամուսնացած

Ժանթիլի, 26 Օգոստ. 1952 Մարսէյլ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ երբ հասցէ կը փոխեն, չմոռնան միասին ղրկել ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՍՑԷՆ:

Նոյնը կը խնդրենք այն բաժանորդներէն որոնք օդափոխութեան կ'երթան:

Հասցէի փոփոխութեան համար կը խնդրուի 50 ֆրանք ղրկել, արձակուրդի համար՝ 100 ֆրանք:

Այս առթիւ կը խնդրուի փակել առակս հաշիւները: ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ

ԱՆՏԻՑՑԻԻ ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անթիլիասի ծերանոցը պէտք ունի, յատկապէս Օգոստոս ամսուան համար, փոխարինող խոհարար-խոհարարուհի մը: Դիմել Պ. Ա. Ամէմեանի. 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱՒՕՏ

(Հէֆեաք եւ բաղաստեղծութիւն)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԱՑՐԵՐՈՒ

ԲԱՇԽԱՊԵՏ Պ. ՓՕԼՕԼԵԱՆի ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՎ

Անփոխարինելի դերը մը, որ կ'ուսուցանէ ինչպէս կաթ տալ երախային, ինչպէս հագուեցնել, ինչպէս խնամել հիւանդութեանց ընթացքին: 250 էջ, պատկերազարդ:

Գինը 800 ֆրանք (փոստի ծախքով 850 ֆր.), արտասահման 1000 ֆրանք: Դիմել Ցառաջի հասցէով:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կը վերաբացուի Հոկտ. 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1 Bld. du Nord, Le Raincy, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ առաւօտները ժամը 9—12: Հեռաձայն Le Raincy 172:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՊԱՂՊԱՂԱԿԻ ԾԱՆՕԹ ՏՈՒՆԸ

LYON-VILLEURBANNE 39, Rue des Charmettes

Կը սառանձնէ ամէն տեսակի եւ ամէն քանակով պաղպաղակ, նշանաւոր, հարսնիքի, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար:

ԳԻՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ

Դիմել ուղղակի վերոգրեալ հասցէին

ՄԻ ՄՈՌՆԱՓՈՐ...

Միշտ լաւագոյն ճաշը

Լիպանի

կրնաք ընել, համով – հոտով ու մանաւանդ...

Համեղի մթնոլորտի մը մէջ

Ելէք métro **Trinité** կամ **Notre Dame de Lorette** եւ

24, RUE ST. LAZARE

Ձեզի կը դիմաւորէ

ԼԻԼԱՆ (AUX LILAS)

Տախտակ է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ, autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան: Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave: Շատ յարմար դին: Երեք տարուան պայ վերանորոգելի: Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ: Tél. Sarcelles 49, (ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3): Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH fondé en 1925, R.C.S. 376-286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13) Métro: TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C·P· Paris 1678-63

Jeudi 31 JUILLET 1952 Հինգշաբթի 31 ՅՈՒԼԻՍ

28րդ ՏԱՐԻ - 28e Année No 6827-Նոր շրջան թիւ 2238

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԱՆԾԱՆՕԹԸ

Փարիզի մէջ ինքն իր դլխուն կը դործէ Հայ Ե-րիտասարդական Միութիւն մը, F. C. J. U· T. O. A·

Անցեալ տարի, միայն մէկ անդամ առիթ ու-նեցանք խօսելու իր մասին, երբ կը հաղորդէին ի-րենց դասախօսութեանց դեկուցումը :

Բովանդակալից էր այդ դեկուցումը: Եւ բա-րենշան :

Ըսինք մենք մեղի ,— Ահաւասիկ խումբ մը համալսարանական երիտասարդներ, ուսանող կամ չրջանաւարտ, որոնք լուռ ու մունջ կ'աշխատին , զարկ տալով իրենց ինքնազարգացման : Մշակե-լով գրական, դիտական, ընկերային եւ արհեստա-դիտական խնդիրներ: Լրջօրէն հետեւելով օրուան չարժումին :

Մեր սիրտը ճմլուեցաւ, երբ իմացանք թէ բոլոր դասախօսութիւնները, դեկուցումները եւ ասոյլիսները կատարուած են Ֆրանսերէն (բացի մէկէն):

Գիտենք որ դառնացան, երբ մեր վրդովմունքը յայտնեցինք հրապարակաւ, առանց վիրաւորելու իրենց դիւրազգածութիւնը :

Այս առթիւ, կ'ուզենք լսել իրենց չքմեղան-քը: Գիտնալով հանդերձ որ արդարացում չունին:

Որ եւ է նոր տեղեկութիւն չունէինք այդ օրէն ի վեր:

Աղեօք դարձ մը կատարած էին և կ'ուզէին ա-նակնկա՞լ մը պատճառել: Եւ կամ վճռած էին չա-րունակե՞լ իրենց ծուռ ճամբան, անտեսելով որ եւ է սրտցաւ դիտողութիւն :

Եւ ահաւասիկ անակնկալը ,—

Միութիւնը, որուն համար կ'ըսեն թէ ունի 40 — 50 անդամ, Ֆրանսերէն դեկուցում մը կը խոր-քագրէ եւ խմբագրութեան կը դրկէ կոմնակի մի-ջոցով մը, որպէսզի հայերէնի թարգմանուի եւ հրատարակուի :

Ուրեմն, քառասուն - յիսուն երիտասարդնե-րու մէջ, մէկ հոգի չի դտնուիր, հայերէն խօս-գրելու կամ հայերէնի թարգմանելու համար ի-րենց գործունէութեան դեկուցումը :

Ի՞նչպէս կը բացատրէք այս պատկերազարդ խայտառակութիւնը :

Իսկապէս, Միութեան անդամներէն ոեւէ մէ-կը հայերէն չի՞ դիտեր: Կամ իրենց դիտցածը չի՞ բաւեր քանի մը տող լուր խմբագրելու համար:

Եւ կամ, կը վախնան որ իրենց համալսարա-նական բարձունքէն վա՞ր իջած կ'ըլլան, եթէ փորձեն հայերէն գրել :

Թող իրենք բացատրեն, հայերէն կամ Ֆրան-սերէն :

Մենք հարկադրուած ենք անդամ մը եւս հրա-պարակաւ յայտնել մեր խորին վրդովմունքը, այս թատրօրինակ յամառութեան առթիւ:

Ո՞ւր այսպէս, երիտասարդ բարեկամներ :

Դուք հոգեկան - կազմական կապ ունի՞ք այս ժողովուրդին, անոր մշակոյթին, հայրենիքին եւ ապագային հետ :

Դուք անոր լրացուցիչ մանիկները, այսօր - ուան եւ վաղուան յոյսե՞րն էք , թէ առանձին դա-սակարգ մը կամ caste մը, իրեն յատուկ բարքե-րով եւ փառքերով :

Մենք սրտանց կը խնդակցինք, տեսնելով ձեր նուաճումները: Ձեր յարաճուն ճիգերը եւ դիտու-թիւնը :

Կ'ուզենք որ ձեր ամբարած պաշարը ծառայէ ցիրուցան բազմութեանց բարիքին, թարմացնե-լով, վերանորոգելով անոնց կեանքը :

Եւ կը մաղթենք լաւագոյն օրեր, որոնց արժա-նի էք ձեր արդիական դիտելիքներով եւ ստեղ-ծագործ աշխատանքներով :

Բայց, չէ՞ք ընդունիր թէ աշխարհի բոլոր լե-զուները չեն կրնար ձեղի կատարել տալ այն դերը որուն համար կը պատրաստուիք տարիներէ իվեր :

Դուք դէպի անծանօթը կ'երթաք, չըսելու համար բուն բառը:

Կանդնած՝ զառիթափի մը վրայ, դուք ի ո՛ւր կը փորձէք խուսափիլ վերահաս վտանգէն :

Սթափեցէ՛ք· ձեր ապագան է որ կը խախտէք ինքնահաւանութեամբ, ծուլութեամբ կամ անամէջ յաւակնութիւններով :

Շ·

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ԽԵՂԿԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի դրական ամսագիրը, « Սովետական Գրականութիւն եւ Արվեստ», 1952 Յուլիսի թիւ-ին մէջ հրատարակած է թատերախաղ մը, «Մի-քայել Նալբանդեան»:

Գործը, «պատմա - ռեվոլուցիոն դրամա 5 ա-րարվածով, 12 պատկերով», ունի երկու հեղի-նակներ, Ալեքսանդր Արաքսմանյան եւ Զավէն Վարդանյան :

Համբերութեամբ կարդացի ծայրէ ծայր, ան-դամ մը եւս մեղքնալով այն հեղինակներուն, ո-րոնք հարկադրուած են դրական - դեղարուեստա-կան երկեր արտադրել ապսպրանքի վրայ :

Արդարեւ , կատարեալ confection · Կազմուած ճիշդ այնպէս ինչպէս այն պատրաստ հագուստ-ները որ կը չինուին ամէն տեղ, համաճարն տըր-ուած «մոտէլ»ին :

Ամէնէն վաւերական տիպարը , Միքայէլ Նալ-բանդեանը պիտի ըլլար, բայց ան ալ վերածեր են կարմիր քարոզիչի մը, հում խօսքեր դնելով բե-րանը :

Ինչ - չատ իրականութեան կը համապատաս-խանեն քանի մը ցարական «չինովնիկ»ները եւ մա-նաւանդ լրտես - դործակալները :

Չեմ դարմանար: Ահաւասիկ 35 տարիէ ի վեր իրենց բոլորտիքը, իրենց աչքին առջեւ կը վխտան անհամար կենդանի տիպարներ, տասն անդամ «բազմապատկուած» եւ կատարելադործուած :

Քանի մը պատմական դէմքեր չէնք - չնորհք ծաղրանկարի վերածուած են: Անչուշտ համա-ձայն տրուած հրահանգին :

Այսպէս, «Հիւսիսափայլ»ի խմբագիրը , Ստե-փանոս Նազարեան, զարձեր է խեղճուկրակ պահպանողական մը, որ դրաքննիչէն վախնալով , եւ կ'առնէ թղթակցութիւն մը, «Նամակ Հայաս-տանից»:

Դեռ աւելին, ան ուղղակի կը մատնէ՛ Միք· Նալբանդեանը, փսփսալով այդ պաշտօնեային (Ասոյեւ) .

— « Սակայն դուք, որպէս իմ բարեկամը, պէտք է յայտնէիք, որ ես միշտ խուսափել եմ Նալբանդեանի անպատշաճ եւ յանդուգն հեղինա-կութիւններից »:

Երկու հեղինակները Նազարեանցի բերանը կը դնեն նաեւ հետեւեալ խօսքերը .

— « ես իրաւունք չունեմ խախտելու նորին կայսերական մեծութեան բարձրագոյն վստահու-թիւնը »:

Ամէնէն համով - հոտով մասը կը վերապա-հեմ վաղուան : ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ եմտական նախարարը յայտարա-րեց թէ չօշափելի յառաջդիմութիւն կատարուած է եւ եմտական կացութիւնը պիտի բարւոքի մին-չեւ տարեվերջ : Կառավարութիւնը պիտի ջանայ զարկ տալ արտածումներու եւ կրճատել ներա-ծումները : Այս առթիւ կրճատումներ պիտի կա-տարուին վերազինման վարկերուն մէջ որոնց դու-մարը հասած է 4.700.000.000 սթերլինի :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ մեծապէս պիտի ուժէ, իրրեւ հետեւանք Մ· Նահանդներու կա-ռավարութեան վերջին որոշման, որով միայն 187 միլիոն տոլարի ապսպրանք պիտի տայ, մինչ Ֆը-րանսա կը պահանջէ 627 միլիոն: Ապդ· պաշտպա-նութեան նախարարը երկկ տեսակցութիւն մը ու-նեցաւ զօր· Քէօնիկի հետ: Ֆրանսական զինադոր-ծարաններու վարչութիւններն ալ դառնացած են որոշած որոշումէն եւ ծանր գործազրկութիւն մը կը նախատեսեն :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ ԴԷՄ բուռն յարձակումներ կատարեցին Խ· Միութեան եւ արբանեակ երկիր-ներու պատուիրակները,18րդ համագումարին մէջ, որ տեղի կ'ունենայ Թորոնթոյի մէջ (Քանատա): Ըսին թէ ոչ անաչառ է, ոչ ալ չէզոք :

ՀԻՆԳ ՈՍԿԻ առաքելի դատապարտուեցաւ անգլիացի բանուոր մը որ «Տեղդ դնա, Կրոմիքօ», պոռացած էր, երբ խորհրդային դեսպանը կը դի-մաւորուէր Լոնտոնի կայարանին մէջ :

ԵՐԵՔ ՑՈՑՆԵՐ սպաննուեցան պուլկարական

ՆՈՐ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

«ԵԼԷՔ ԴԱՅԼԷ», Կ'ԸՍԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

Տոքթ· Մոսատեղի նոր դահլիճը հագիւ կազ-մուած, ուշագրաւ երեւոյթներ տեղի կ'ունենան Իրանի մէջ: Անգլիացիներէն ետք, այս անգամ ալ Ամերիկացիներուն դէմ ցոյցեր կը սարքուին :

Աւ այժմ յարձակումները սահմանափակուած են Մ· Նահանգներու դինուորական պատուիրա-կութեան դէմ· բայց հեռագիրները կ'ըսեն թէ չարժումը ուղղուած է առ հասարակ բոլոր ամե-րիկեան գործակալութեանց դէմ :

Ամերիկացիները վերջերս պաշտօնական ընդու-նելութիւն մը սարքած էին, հրաւիրելով նաեւ հարիւր պարսիկ երեւելիներ: Ներկայ եղան միայն ափ մը հրաւիրեալներ:

Այս վերապահումը հիմնուած է այն ենթա-դրութեան վրայ թէ Մ· Նահանգները ուժ կուտա-յին Ղաւամ Սալթանէի՝ ընդդէմ Տոքթ· Մոսա-տեղի: Պարսիկ ազգայնականները դժգոհ են նաեւ անոր համար որ, Լա Հէյի Միջազգային Առեանին առջեւ, ամերիկացի դատաւորը քուէ տուած էր Իրանի դէմ :

Երեսփ· ժողովին Գչ· օրուան նիստին մէջ , նախկին նախարար մը, Մահմուտ Նարիման, իր բուռն դժգոհութիւնը յայտնեց ամերիկեան պատ-ուիրակութեան դէմ, յայտարարելով·

— «Մենք ունինք բազմաթիւ Իրանցի սպաններ որոնք կրնան մարդել եւ վարել մեր բանակը : Պէտք չունինք օտար սպաներու »:

Ժողովը վստահութիւն յայտնեց Տոքթ· Մո-սատեղի ծրագրին, մէկի դէմ (ձեռնպահ) 69 ձայ-նով: Ծրագիրը կը նախատեսէ լայն բարեներո-գութիւններ ընտրական օրէնքի, դատական դրու-թեան, հանրային կրթութեան մէջ, եւ կը խոս-տանայ բարելաւել ժողովուրդին ապրուստի պայ-մանները: Այս բարեներոգութիւնները պիտի կատար-ուին խնայողութիւններ կատարելով, տուրքերը աւելցնելով եւ քարիւղը չահագործելով : Կ'ըսուի թէ իրանեան քարիւղի վարչութեան տնօրէնը , Հոսէյն Մաքքի, Ուշինկթընի պիտի երթայ, Մի-ջազդային Դրամատան հրաւէրով :

× Երեսփ· ժողովի նոյն օրուան նիստին մէջ , ուրիչ երեսփոխան մը, Մոհամմէտ Դամաւանդի պոռաց .

— « Ձենք ուղեր ամերիկեան դինուորական մարմինները: Անոնք պարզապէս դլխու ցաւ կը պատճառեն: Թո՛ղ երթան, թող երթան: Կը պա-հանջեմ վտանգ դանոնք, դադրեցնել օգնու-թիւնը »:

Երրորդ մը ձայնակցեցաւ .

— Ոչ միայն դինուորական մարմինները, այլ եւ բոլոր վարչութեանց մէջ եղած Ամերիկացիները: Թող երթան :

Ինչպէս դիտել կուտան իրադեկները, Ամերի-կացիներուն դէմ ուղղուած ամէնէն ծանր ցոյցն էր այս, Յուլիս 21ի խռովութիւններէն ի վեր: Եւ առաջին անգամ էր որ այս թշնամական չարժումը կ'արձագանգէր խորհրդարանին մէջ :

Ամերիկեան դինուորական պատուիրակութեան պահմանադիրը կը լրանայ յառաջիկայ Հոկտեմբե-րին: Ամերիկացիները կը կասկածին թէ պահմա-նադիրը պիտի չնորոգուի, եթէ այսպէս չարու-նակուին ազգայնական ցոյցերը :

Ժողովին բացումէն առաջ, երբ ներս կը մտնէր ընդդիմադիր «Ազէչ» թերթին խմբագիրը, Երես-փոխան Մեհդի Միրաշրաֆի, ներկաները « դա-ւաճա՛ն» պոռացին, յիչելով անոր բուռն պայքարը Տոքթ· Մոսատեղի դէմ: «Դուն ես թախտած արե-ան պատասխանատուն »:

Երկու երեսփոխաններ հագիւ յաջողեցան ան-վնաս դուրս հանել խմբագիրը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երկկ հաճոյքն ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու այցելութիւնը բանաստեղծ Աբսէն Երկաթի:

Մեր աշխատակիցը , որ Եգիպտոսէն եկած է իր տիկնոջ հետ, պիտի մնայ մինչեւ Սեպտեմբեր:

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Երեքշաբթի օր տեղի ունեցաւ Պ· Մանասէ Սե-ւակի բանախօսութիւնը, նախագահութեամբ Բժ· Յուպէսկրեանի :

Հայ դիտնականը պարզելով Հայկական Արտա-շատեան հոդերը եւ մանաւանդ պատմական ծանրանա-լով ամերիկահայ դաղութին վրայ, ուշադրութեան յանձնեց երկու անմիջական պահանջներ,— 1· Գործակցութիւն ստեղծել զանազան հոսանքներու միջեւ, կազմելու համար ընդհ· դեկավարութիւն մը·— 2· Միջազդային ծաւալով նոր ուժեր հաս-տիլ վաղուան համար :

Այս առթիւ եղան դանազան հարցումներ ո-րոնց պատասխանեց դասախօսը :

ահամանադրութեան վրայ: Ազդաժողովին յանձնա-խումբը քննութիւն բացաւ :

ՀՈԶՔԻՍ գործարանը փակուեցաւ առժամա-պէս, անգործութեան մատնելով 1500 բանուոր-ներ :

ԴԱՌՆ ՋՅՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

5.— ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Գրիգոր Արծրունին չի չափազանցեր : Եթէ պալթաշխարհի մէջ ապրող հայրենասէր եւ ազգասէր երիտասարդներ ուխտեն ամուսնանալ միայն այն հայ աղջիկներուն հետ, որոնք սահուն, մաքուր հայերէն կը խօսին, կը կարդան եւ կը գրեն, ամէնէն հզօր խթանն է ազգապահպանման դժուար հարցին : Վստահեցնեմ ձեզ, որ հայկական բազմաթիւ տուներ պիտի լեցուէին հայ ուսուցիչներով կամ ուսուցչուհիներով, հայ աղջիկներու հայերէն լեզու սորվեցնելու համար : Սակայն այս քայլը չուտով պէտք է առնել, որովհետեւ հայերէն լեզուի ուսուցիչները տարիքոտ անձեր են, եւ իրենց մահէն վերջ, պիտի տիրապետէ կատարեալ ամայութիւն :

Գրիգոր Արծրունիի դրութիւնը, արդեօք ճշդորէն չի՞ թարգմաներ այն տիրապետող կարծիքը դոր երկուսան եւ այսօրուան Եւրոպան ունէր եւ ունի հայ ազգին մասին :

Իտալացի կրօնաւոր մը, Տամաս, կատարելով քննական պտոյտ մը Կ. Պոլսոյ եւ Իզմիրի վաճառաշահ քաղաքներուն մէջ, 1861ին, կ'արտասաներ այս անարգական խօսքերը.— « Հայերը, վատարանդի եւ թափառիկ ազգ մը, անհայրենիք եւ անապաստան » :

Մինչեւ ե՞րբ Եւրոպան պիտի չարունակէ նր ։ կատել Հայերը, իբրեւ ցիւրացան վաճառականներու հրէատիպ համայնք մը, որուն համար ուրիշ նպատակ գոյութիւն չունի, բայց եթէ իրենց նեղ եսասէր շահերը :

Արծրունին ինչ սարսուռ պիտի զգար, եթէ յանկարծ զերեզմանէն դուրս բարձրացնելով, իր սեւեռական աչքերով տեսնէր թէ Թրքահայ ժողովուրդի բեկորները եւ Ռուսահատանէն եկած խումբ մը Հայեր օտար լեզուներ կը խօսին իրրեւ իրենց մայրենի լեզուն ըլլար, իսկ իրենց սեփական մայրենի լեզուն կը նկատեն իրրեւ անչահ եւ բոլորովին օտար լեզու մը :

Կը թուի թէ Հայը Հայ պահելու ամէնէն ազդու միջոցն է դայն պահել բռնութեան եւ ճնշումի տակ : Ինչո՞ւ : Որովհետեւ Հայը ի բնէ խրոխտ, անմիջապէս կ'ըմբոստանայ բռնակալին դէմ, եւ ամէն միջոցի կը դիմէ հալածուած հայ լեզուն պատուի մէջ պահելու համար :

Ցիշատակենք օրինակ մը : Աղեքսանդր Բ. ցարը, որ իր հպատակներուն չնորհած էր լայն ազատութիւններ, լեզուի եւ ազգային մշակոյթի տեսակէտով, Հայերը մանաւանդ Կովկասի Հայերը, սկսան իրենց մայրենի լեզուն արհամարհել :

Անոնց համար իրական լեզուները էին ռուսերէնը, վրացերէնը, Թուրքերէնը, իսկ հայ լեզուն նկատուած, ինչպէս կ'ըսէ Արծրունին, իրրեւ «մաչած չոր մը» :

Երբ Աղեքսանդր Գ. եւ իր որդին Նիքոլա Բ. ցարերը ծրագրեցին վակել Հայոց դպրոցները, Հայերը դիւրաւ ռուսացնելու համար, անմիջական հետեւանքն եղաւ ըմբոստացում : Բազմաթիւ հայ տուներ վերածուեցան հայկ. դպրոցներու : Մաչած, հինցած հայ լեզուն, չունչ եւ կենդանութիւն առաւ :

Երկու ազգայնամոլ ցարերուն խոչոր յանցանքն էր կարծել իրենցմէ վերջ եկող ուրիշ չատ բռնաւորներու հետ, թէ հպատակ ժողովուրդ մը իշխանութեան հպատակ պահելու համար, պէտք է անոր կրօնքը, լեզուն, բարքերը եւ ազգութիւնը խանդարել եւ հնարքով եւ բռնութեամբ սիրող ազգին նմանցնել : Ուստի Արեւելահայերը ռուսացնելու համար պէտք է անոնց դպրոցները փակել :

Երկու անհեռատես ցարերու քաղաքականութիւնը ուրիշ բան չէր բայց եթէ Հայոց արժանապատուութիւնը վիրաւորել եւ զանոնք ալ աւելի զօրացնել :

Եթէ երկու ցարերը հետեւած ըլլային Ազեքսանդր Բ.ի մեղմ ու զիջող քաղաքականութեան, սերունդ մը վերջ, Ռուսահայերուն՝ մեծ մասը լեզուով ու բարքերով բոլորովին ռուսացած պիտի ըլլար :

Այսօր Փարիզի մէջ, կ'ենթադրեմ, ամէն տեղ ալ, երբ հայերէն լեզուն դիտցող Ռուսահայերը քովէ քով դան, անպայման իրարու հետ ռուսերէն կը խօսին. իսկ հայերէն միայն անոնց հետ, որոնք ռուսերէն եւ վրացերէն չեն գիտեր :

Հետու չեն այն օրերը, երբ Թրքահայերն ալ, իրենց մայրենի լեզուին վերայ նային իբր «հին ապրանքի մը եւ մաչած չորի » մը :

Այս ըմբոստացուցիչ երեւոյթին ալ արեւու պէս պայծառ ճշմարտութիւն մըն է : Թող հայ ճառախօսները, հասարակաց բեմերէն եւ հայ մամուլը իր էջերէն պոռան կանչեն, թէ Հայը Հայ պահելու միակ եւ ազդեցիկ միջոցն է Հայ Դպրոց եւ Հայ Լեզու :

Երկու բարձրագոյն հայկական վարժարանները, աւելի քան հարիւր տարի հաստատուած են Եւրոպայի մէջ. մին զեղարուեստի կեդրոնին Տոժերու պայի մէջ. մին զեղարուեստի մէջ. միւսը, մայրաքաղաքին, չքնաղ Վենետիկի մէջ. միւսը, Ֆրանսայ մէջ: Քանի՞ հայ ընտանիքներ կրցած

Եվտակաւ ասուլիս

Ահա քաղուածք մը այն հարցումներէն եւ պատասխաններէն, որոնք փոխանակուեցան անցեալ շաբաթ հաղկերոյթի մը ընթացքին, ուր ներկայ էին Տուրքերու ընդհ. տնօրէնները, հինգ հաբիւր գործատէրեր՝ Ֆրանսայի բոլոր կողմերէն, եւ այս տողերը ստորագրողը :

Ներկայ մը.— Վաճառական մը որոշ քանակութեամբ ոսկի ունէր զոր չէր յիշատակած իր Սոլիտարիթէի տուրքի յայտարարութեան մէջ : 1950ին ծախեց այս ոսկին, առանց յայտնելու թէ ուրկէ կուգար եւ որու կը պատկանէր, եւ հասոյթը մացուց իր առեւտուրին մէջ :

Արդ, ի՞նչ պիտի ըլլայ պատկանեալ իշխանութեանց դիրքը «թարմ» դրամագլուխի այս յայտնման հանդէպ, ենթադրելով որ ստուգող պաշտօնատարը հարցուցած ըլլալով այս նոր դումարին աղբիւրը, իրեն պատասխանուած ըլլայ թէ,— ինչ որ ճիշդ է — , նախապէս չյայտարարուած ոսկիի մը անանուն վաճառումէն գոյացած է :

Պ. Փօլ Տըլուվիէ (տուրքերու օժանդակ ընդհ. տնօրէն).— Ինչ կը վերաբերի «Սօլիտարիթէ»ի տուրքին, պէտք է յիշեցնեմ թէ 1949ին չնորհուած է մասնաւոր ներում մը, որ իշխանութիւններուն կ'արգիլէ ոեւէ վերահաստատութիւն կատարել, 1 Յուլիս 1949էն եառ երեւան հանուած բոլոր թերացումներուն մասին : Հետեւաբար այդ հարցը լուծուած եւ վերջացած է ու չարժէր խօսիլ անոր մասին : Գալով իր գործին ներկայ վիճակին, այդ վաճառականը ծախելով իր ոսկին անանուն կերպով, աւելցուցած է իր դրամական կարողութիւնը : Ի՞նչ է իր կացութիւնը ներման ներկայ օրէնքին տեսակէտով : Ոեւէ խնդիր գոյութիւն չունի իրեն համար, քանի որ ներման օրէնքը հաստատուած է ճշդիւ իրեն ընծայելու համար դրամական այդ դիւրութիւնը :

Բայց ձեր հարցումին մէջ կէտ մը կայ որ կը նեղէ զիս : Կ'ըսէք թէ տուրքի քննիչը հարցուցած է թէ ուրկէ՞ կուգայ այդ ոսկին : Այդտեղ թերեւս կայ չօշափելի պարագայ մը ուր իշխանութեանց հրահանգները չեն գործադրուած :

Հրատարակուած բոլոր հրահանգներուն մէջ ըսուած է թէ ներման օրէնքին յատկանշական կողմերէն մէկը այն է որ պաշտօնեաները կը հաստատեն ինչ որ չեն կրնար չհաստատել, բայց երբեք իրաւունքը չունին հարցնելու դանուած դումարներուն աղբիւրը : Իրաւունք ունին վնտռելու թէ յիշատակուած դումարները իրապէս գոյութիւն ունի՞ն, թէ դրամատան հաշիւներուն համապատասխանող պահեստներ կա՞ն, բայց իրաւունք չունին անոնց ծագման մասին ոեւէ հարցում ուղղելու :

Հետեւաբար, ձեր յիշած որոշ պարագային մէջ, հարկաւոր, որ թերեւս ըստ բաւականի լուսաբանուած չէր, ամբողջովին չէ օգտուած իրեն տրուած իրաւունքներէն : Կրնար ուրեմն պատասխանել պաշտօնեային. «իրաւունք չունիք այդ հարցումը ինձի ուղղելու » : (Ծափեր) :

Հարցապնդողը.— Ծախուած ոսկիին հատոյթը գործին մէջ ներմուծուած է 1950ին : Իրաւունք ունի՞ ներումէն օգտուելու :

Պ. Փ. Տըլուվիէ.— Պէտք է գիտնալ թէ ստուգման ենթարկուա՞ծ է :

Հարցապնդողը.— Ենթարկուած է :

Պ. Փ. Տըլուվիէ.— Կը սկսիմ հասկնալ : Ձեր յիշած անձն ալ կ'ինչայ այն դժբախտներուն դասակարգին մէջ որոնք ստուգման ենթարկուած են ներումէ առաջ :

Ինչի՞ մէջ կը կայանայ իր կատարած խարդախութիւնը : Աղգային «Սոլիտարիթէ»ի տուրքի յայտարարութեա՞նը մէջ : Կը թուի թէ այդ պարագային կարելի չէ իրեն բան մը ընել : Եթէ այդ ոսկին գոյացած է ապօրինի եւ ծածուկ չահերէ, տուրքի պաշտօնեան պիտի կրնար առկէ օգտուելով տուգանքի հարց յարուցանել, բայց եթէ այդ ոսկին կուգայ ենթակային մեծ մօրմէն որ իր ստացուածքը ամբողջովին չէ յայտարարած, ոչինչ կարելի չէ պահանջել իրմէ :

Ապագայի համար վախեր :

Հարցապնդող մը.— Կարգ մը հարկատուներ չեն ուզեր օգտուիլ տուրքի ներումէն, վախնալով որ իրենց պահեստներուն իրական արժէքը յայտարարելով, իշխանութեանց ուշադրութիւնը եւ կասկածը կը հրաւիրեն յատկիկային, եւ թէ ապագային կրնան չարունակական ստուգումներու ենթակայ դառնալ : Ի՞նչ կ'ըսէք ասոր համար :

Պ. Փիէռ Ալէքս (հարկային ընդհ. տնօրէն).— Հիմնական հարցում մըն է որ կ'ուղղէք : Հոս է որ գոյութիւն ունի ներման օրէնքին ամբողջ հոգեբանական կողմը :

Նախ, այդպիսի վախեր անուցանել, կը նշանակէ չատ մեծ հաւատք ընծայել իշխանութեանց կարելիութիւններուն, կարողութիւններուն եւ ուժին : Անվիճելի է թէ Ֆրանսայի պետական վարչութիւնը մէկն է այն օգակներէն որոնք կը կազմեն երկրի մը կեանքը, բայց պէտք չէ մոռնալ թէ ան ամէնուն է իր դերին մէջ, ուրկէ չի կըրնար դուրս ելլել : Նախ քան օրէնքներուն հրատարակութիւնը, նախքան օրինագիծերուն առաջարկութիւնը, նախարարներուն կամ անօրէններուն կը վերաբերի ազատօրէն յայտնել իրենց կարծիքը, անոնց առաւելութիւններուն կամ անպատեհութիւններուն մասին :

Այս ըսելէ ետք (որովհետեւ ի վերջոյ դիտակցութիւնը ունինք թէ երկրին վարչական լծակներուն կանոնաւոր գործունէութիւնը անհրաժեշտ է), կառավարութիւնը կ'որոշէ, խորհրդարանը կը քուէարկէ եւ օրէնքը կ'ընդունուի :

Արդ, երբ օրէնք ընդունուած է, պատշաճ է զայն կիրարկել, տասով եւ ոգիով : (Ծափեր) : Կը վստահեցնեմ ձեզ թէ ասիկա ոչ միայն իմ, այլ եւ իմ գործակիցներուս տեսակէտն է, նոյնիսկ անոնց որ նախապէս առարկութիւններ ներկայացուցած են անկախօրէն : Եթէ կ'ուզէք, ասոնք մեր դրաւած պաշտօններուն վաստնդները եւ միեւնոյն ատեն արդարացումը կը ներկայացնեն :

Անգամ մը որ օրէնքը ընդունուած է, մեղի չի մնար զայն հաստատող իշխանութեանց տեղը բռնել : Ասիկա սկզբունքի խնդիր մըն է, ժողովրդավարութեան մէջ մեր ամէնուս ստացած քաղաքային դաստիարակութիւնը կը պահանջէ որ ասի-

---

ենն դնահատել անոնց արժէքը եւ անոնցմէ օգտուած :

Հայ լեզուն, հայկական մշակոյթը, Հայոց պատմութիւնը, հայ մատենագրութիւնը, հայ աւանդութիւնները, կորուստէ փրկելու համար էր, որ Մխիթարեան Միաբանութիւնը հաղարամեկդհոդուածեան տակ մանելով, հիմնեց «Լոյս Քաղաքի» դռներուն առջեւ Մուրատեան ազգային վարժարանը :

Այսկեղծ ազգասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը կը պահանջէին, որ Ֆրանսահայութիւնը, մասնաւորապէս Փարիզի հայութիւնը, համախմբուէը այդ ազգային վարժարանին չուրջը, օժանդակելով անոր վերելքին եւ բարգաւաճմանը :

Երբ վարժարանը կը վերանորոգուէր, երբ ամէն բան տակն ու վրայ էր, ոչ դուռ, ոչ պատուհան եւ ոչ ապակի մը կար, յանկարծ ներս մտաւ բարձրահասակ եւ պատկառելի դէմքով Ֆրանսացի մը, եւ վարդապետանին բարձրաւանդակին վրայ, կանդնելով ըսաւ .

— «Դուք հիանալի կալուած մը ունիք հոս : Այստեղի Հայերը, կ'օգնե՞ն վերաշինութեան » :

Շուարած, պատասխանեցի թէ մեր նախկին աշակերտներուն եւ հայ համակիրներու չնորհիւ կարելի եղաւ վերաշինութեան հրամանագիրը ստանալ, որովհետեւ նախնական դումարի մը պէտք կար վերաշինութեան ձեռնարկելու համար : Ֆրանսացին քայլ մը եւս առաջ գալով, բառ առ բառ ըսաւ.— «Եթէ միջնակարգ Հրեայ մը ըլլար, ամբողջ վերաշինութեան ծախքը, ինքը կը հոգար. իսկ եթէ հարուստ Հրեայ մը ըլլար, նոր եւ փառաւորվարժարան մը կը չինէր : Ես կը ճանչնամ չատ մը հարուստ Հայեր, ինչո՞ւ Հրեաներուն պէս չեն չարժիր» : Տալիք պատասխան մը չունէի :

Մուրատեան վարժարանի զարդացումը եւ տեւականութիւնը, կախուած է դլխաւորապէս Փարիզի հայ դաղութէն : Մխիթարեանները հոս հաստատուած են լուրջ եւ կենդանի գործ մը կատարելու . հայկական մշակոյթը, լեզուն եւ աւանդութիւնները անխախտ հիմերու վրայ դնելու համար :

Եթէ դաղութը ինքն իրմէ յուսահատած, օտարացման ճամբան կը բռնէ, Մխիթարեան Միաբանութիւնը չի կրնար ընել այն, ինչ որ կ'ընէր ազանդապետ կալվինը, որ դլուխ կտրելիք դուրծիքը դրած ժրնեւի դիշատուր հրապարակին վրայ, իր հետեւողներուն երեսին կ'աղաղակէր .

— « Ես կ'ուզեմ ձեզ փրկել, հակառակ ձեր կամքին. իսկ ով ինձի մտիկ չընէ, դլուխին կտրել կուտամ» : Եւ արդարեւ բազմաթիւ դլուխներ պետին ինկան :

Մխիթարեանները դլխատման դործիք չունին, բայց ունին հատու խօսքի ազդեցութիւն : Ով մտիկ կ'ընէ, ազդութիւնը կը պահէ, իսկ անսատողները միակ պատասխանատուներն են իրենց խղճին, Աստուծոյ եւ Հայ Ազգին առջեւ :

Զկարծէք թէ ծաղկոցներով եւ հինդշաբթի օրուան կէսօրեայ դասախօսութիւններով, որոնց ընթացքին հայ փոքրիկը կէս Ֆրանսերէն, կէս հայերէն հնչեցնով, այրուբեն սորվելու եւ քանի մը ոտանաւորներ արտասանելով, հայութեան դիմագիծը կը փրկուի : Հայր դիտակցաբար Հայ պահելու համար, անհրաժեշտ է բարձրագոյն հայկական հաստատութիւն մը ,որ հատուած եւ յոյս ներշնչէ եւ ստեղծէ այնպիսի մթնոլորտ մը , որուն չունչով ոչ միայն Հայ մանուկը փրկուի , այլ բոլոր այն Հայերը որ այդ մթնոլորտին մէջ կը մանեն :

(Վերջ) Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԻՐ ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ

Բանակը հիշու Ֆարուքի դեմ եղաւ

«Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցը կը գրէ .—

Ֆարուք թագաւորին անկումը հետեւանքն է իր վինեալ ուժերուն ապիկար վարչութեան, եւ ոչ թէ քաղաքական տագնապին, որ ուղիղ ամիսէ ի վեր կը ցնցէ Եգիպտոսը :

Տարիներէ ի վեր ճեղք մը բացուած էր նախկին պահակազօրքին եւ ազգու, ինչպէս եւ մասնագիտօրէն զարգացած արդի զէրոյին սպաներուն միջեւ :

Ֆարուք իր յոյսը դրած էր իր հին պահակազօրքին վրայ, ինչպէս զօր· Օմար Հայտար փաշայի , զօր· Հիւսէյին Սըրրի Ամիր փաշայի : Բոլորն ալ իրենց թոշակը կը ստանային արքայական դահճէն, եւ կազմուած էին երբ ուսումը տակաւին չէր տարածուած Եգիպտոսի մէջ:

Նոր զէրոյին սպաներուն մեծ մասը բարձր դասակարգութեան տէր է : Անոնք իրենց ուսումը առած են բրիտանական զինուորական կեդրոններու մէջ, մարզուելով արդիական ռազմավարութեան եւ տրված էին քննական աչքով նայիլ իրենց բարձր հրամանատարութեան վրայ :

Վերջին տասնամեակին երեք ազդակները աւելի եւս խորցուցին հինին եւ նորին միջեւ բացուած ճեղքը, որոնք հետեւեալներն են :

1.— Գայթակղութիւն պալատին մէջ, ուր սպաներու կիներ ալ կը յիշուին, ինչ որ թէեւ տեղի ունեցաւ քանի մը տարի առաջ, տակաւին յիշողութեան մէջ թարմ է տակաւին :

2.— Երիտասարդ սպաներու զզացած ամօթը Պաղեստինի պատերազմին մէջ որ կը վերագրեն իրենց զեկավարութեան սխալներուն եւ թերի զէնքերուն :

3.— Տեղակալ Թահայի սպանութիւնը : Ժողովրդական սպայ մը, որ զիջերանց իր կառքին դուրս հանուած եւ զարնուած էր, կը կարծուի թէ իր բարեկամ հազարապետ Մուսթաֆա Քէմալ Սըթքիի տեղ : Այս մահափորձը անմիջապէս վերաղուեցաւ Սըրրի Ամր փաշայի թիկնապահին , իբր փոխ վրէժ, անցեալ նոյեմբերին իր դէմ եղած մահափորձին :

Հինգ հարիւր աւելի երիտասարդ սպաներ տեղակալ Թահայի կողմը բռնեցին եւ Թաղման առեն Սրտքի պէյ ճառ մը խօսելով երդում ըրաւ վրէժը լուծել : Սակայն առաջին հրապարակային յոյցն էր հին պահակազօրքին , ինչպէս եւ Թագաւորին դէմ իրեւ բանակին հրամանատարը :

Տարուան սկիզբը հին պահակազօրքը վերահաստատելու փորձը չյաջողեցաւ : Յունուար 26ի դէպքերէն վերջ, Թագաւորը հրամայեց մանուկ տեղի ունենայ այսպէս եւ թէ մենք չկարենանք ուրիշ կերպ չարժիլ : (Ծափեր) :

Այն վայրկեանէն սկսեալ որ ներման օրէնքը որոշուած, քուէարկուած է, ամէնքս ալ քալած ենք անոր պարկեշտ կիրարկութեան ուղղութեամբ, անկէ քաղելու համար առաւելագոյն արդիւնաւորութիւնը : Ասիկա մօտաւոր վիճակ մըն է զոր ամէնքս անմիջապէս ունեցած ենք, տեսակ մը բնական անդրադարձում , զոր Պ· վարչապետն իսկ հաստատեց :

Հ· Մ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

«Իսկական կողոպուտ»

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը շարունակեն արծարծել ուճեւտրութեան տուրքի խնդիրը : «Սօն Սաաթ» կը գրէ շոնդալից խորագիրներու տակ (20 Յուլիս) .—

Տասը տարի անցաւ այն օրէն ի վեր, երբ փակուեցաւ Հանրապետական շրջանի պատմութեան մէջ Ուճեւտրութեան Տուրք անունով մոտած երես կարմրցնող էջը :

Հակառակ ասոր, տակաւին չեն ջնջուած հետքերը այն ծանր հարուածին, զոր այս էմտեան խայտառակութիւնը իջեցուց Թուրք անհեսապատութեան եւ մանաւանդ Թուրքիոյ արտասահմանեան վարկին :

Այդ շրջանի դիկտատուրական վարչաձեւին տակ իսկական կողոպուտ մը եղաւ այս ամօթալի օրէնքը, որ չատերը իրաւազրկեց ու հարիւրաւոր հայրենակիցներ նետեց թշուառութեան դիրկը , ուր կը տապալին տակաւին :

Այս օրէնքը յղացաւ ամէն իրաւունք եւ արդարութեան դաղափար առ ոչինչ դրող վարչապետ մը ,որ դինքը պաշտօնի կոչող իր պետին հնազանդելէ եւ անոր օգտակար ըլլալէ դուրս ոչմէկ յատկութիւն ունէր :

Եթէ այսօր նորէն կը մօտենանք այս խայտառակութեան, պատճառը այն է որ կ'ուղենք անդամ մըն ալ երեւան բերել թէ թուրք ազդն ու պահակազօրք մը կազմել, որ պիտի բաղկանար 1000 Սուտանցիներէ :

Իրրեւ հետեւանք այն ձգտեալ վիճակին որ ըստեղծուած էր Եգիպտոսի եւ Սուտանի մէջեւ , թեհիճածուները սակաւաթիւ էին, հետեւաբար ծրբաղիրը մէկ կողմ դրուեցաւ :

Վէճը նորէն արծարծեցաւ, Մայիսին երբ դէնքերու խնդիրը դատարան հանուեցաւ : Անտեսելով Թագաւորին բացորոշ կամքը, այն ատենուան ներքին նախարարը Մորթատա էլ Մատաղի փաշան պնդեց որ զօր· Հայտար փաշան եւ զօր· Սըրրի Ամիրը մէջտեղ դան իրրեւ վկայ :

Թագաւորը զայրացած հրաժարեցուց վարչապետ Հիլալի փաշան, անոր տեղ նշանակելով Հիւսէյին Սըրրի փաշան : Եւ պահանջեց վարչապետէն որ զօր· Հիւսէյին Սըրրի Ամրը նշանակէ թէ պատերազմական նախարար է եւ թէ նախագահ Սպաներու Ակումբին : Ասոր վրայ բնդհանուր ժողով մը հրաւիրուեցաւ եւ 300 սպաներ միաձայնութեամբ մերժեցին զօր· Հիւսէյին Սըրրին ընդունիլ իրրեւ նախագահ :

Երբ այս լուրը Թագաւորին բերին, հրամայեց 300 սպաները պաշտօնանկ ընել, եւ երբ առաջուեցաւ թէ խնդիրը կրնայ ըմբռստութեան յանդիլ, Թագաւորը տեղի տուաւ , բայց հրամայեց փակել Ակումբը :

Ասոր ի պատասխան սպաները դրամատունէն եւ առին 300 հազար սթերլինի իրենց հարստութիւնը եւ քաշուեցան երկրարկանի յարկաբաժնի մը մէջ : Անցեալ երկուշաբթի էր : Դէպքերը իրենց գագաթնակէտին հասան երբ Թագաւորը իր անձնական զնդ· Իսմայիլ Շերիֆը նշանակեց իրրեւ պատերազմական նախարար : Այն ատեն էր որ զօր· Նեկիպ որոշեց գործադրել իր ծրագիրը :

Թուրք հասարակաց կարծիքը ոչ մէկ ատեն համաձայն եղած է այս գայթակղութեան :

Ասկէ զատ, պէտք է որ մեր բարոյական պարտքը կատարելու համար այս աղէտին վնասուած բազմաթիւ զոհերու ցաւերը լսենք ու անոնց յայտնենք մեր համակրանքը :

Ահա ասոր համար է որ «Սօն Սաաթ» «ունեւտրութեան տուրքի ողբերգութեան» զոհերէն գոնէ զլխաւորներուն հետ տեսակցելու եւ անոնց ցաւերը լսելու պարտականութիւնը իր վրայ առած է :

Անկասկած, Վահրամ Կեսարեան մէկն է այն հայրենակիցներէն որոնց ուսերուն բեռցուած է ունեւորութեան տուրքի ամէնէն ծանր մասը :

Ելմտական մասնաճիւղը Վահրամ Կեսարեանը կը ճանչնայ իբրեւ ուղղամիտ ու պարտաճանաչ մէկը, որ իր պարտքերը օրը օրին միշտ վճարածէ :

Վահրամ Կեսարեան իբրեւ ունեւորութեան տուրք նշանակուած մէկ միլիոն 600.000 ոսկին վճարելու համար ծախած է Պէյօղլուի իր այն մեծ չէնքը, որուն տիրացած էր իր տպրիներու աշխատութեամբ : Ներկայիս ան վարձակալն է այս չէնքին : Հակառակ ասոր՝ ան ոչ մէկ առելութիւն կամ թեթեւ բարկութիւն իսկ չի անուցաներ հանդէպ նախկին կառավարութեան, որ դինք հարստահարած է : Լուրջ պատրիւնով մը ան բաւ մեզի .

— Ինչ ընենք : Անցուցած կառավարութիւնը դրամի պէտք ունէր ... Կրնայ ըլլալ որ չուարած էր եւ ինկաւ այս սխալին մէջ :

Կը հարցնենք թէ ի՞նչպէս կարելի է դարմանել այս սխալը եւ նոյն խորխոտ ու դիտակից կեղտածքով կը պատասխանէ .

— Չեմ կրնար բան մը ըսել այս մասին : Նոր կառավարութիւնը, որ դիտէ հայրենակիցներու իրաւունքները պաշտպանել, անցուցած ձեռք պիտի առնէ այս խնդիրը, երբ պետութեան եմտական կացութիւնը բարելաւէ եւ կարելիութիւն ունենայ : Պ· Կեսարեան կը խորհի որ անկարելի է ունեւորութեան տուրքի անունով գանձուած դրամարկները միանուագ վերադարձնել հարկատուներուն, որովհետեւ պետութեան համար խոշոր բեռ մը պիտի ըլլար առիկա :

Ասոր համար ալ լուծումի եղանակ մըն է թերեւս քանի տարուան պարտամուրհակներ տալ հարկատուներուն :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

Ֆ· ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ԿՐՃՆՈՊԼԸ· — Յուլիս 18ին Փարեզի խումբը չորս հակիչներու ընկերակցութեամբ հասաւ Կրճնոպլ: Պ· Սիսլեանի կարդադրութեամբ օթօքարը պատրաստ կը սպասէր զիրենք փոխադրել Haute Jarié, Կրճնոպլէն 40 վայրկեան հեռու բարձունք մը, ուր կը գտնուի կայանը :

Տղոց հետ կը բարձրանան Տիկ· Սիսլեան, Պ· Փափազեան, Տիկին Աբրեան (վարչութեան նախադահը) եւ Պ· Աւետեան, օդնելով պայուսակներու փոխադրութեան :

Հակիչները անմիջապէս կը լուան տղաքը եւ աղջիկները եւ կ'առաջնորդեն ճաշասրահը, ուր կը սկսին աթոռժակով ճաշել, բրինձով փիլաւը խրոված միսին հետ, եւ պտուղ : Այդ պահուն Պ· Վարդան Փափազեան քանի մը երդեր կ'երդէ համեյելով փոքրերը, որոնք չափազանց ուրախ են :

Ցետոյ վեր կը բարձրանան իրենց անկողիննե-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (13)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԿԻՋՆԷ

ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԸ ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՑԸ ՉՂԱԴՐԳՌԵՑ ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏԸ

Հետեւաբար պէտք չէ պաշտօնեաները միասին համուռ կերպով պաշտօնանկ ընէք : Նախ քննութիւն պէտք է կատարէք անոնց մասին եւ միայն պատասխանատուները պատերազմականատեանին յանձնելու էք : Սա պարագան ալ կ'ուզեմ որ դիտնաք թէ օրէ օր կ'աւելնայ հայկական խընդիրներուն կարեւորութիւնը : Մեր կառավարութիւնն ու Անգլիոյ հանրային կարծիքը յուզման մատնուած են : Այլեւս ժամավաճառ չեմ կրնար ըլլալ վիճաբանութիւններով եւ բանակցութիւններով : Ինչ որ պիտի ընէք ժամ առաջ ըրէք : Հակառակ պարագային պիտի ստիպուինք մեր հիւպատոսները Սասուն ղրկել եւ անջատ քննութիւն կատարել տալ : Անգլ· կառավարութիւնը բնականաբար պիտի ստիպուի երեսփ· եւ Լորտերու ժողովներուն հաղորդել այն տեղեկագիրը զոր պիտի տայ մեր հիւպատոսը : Մեր խորհրդարանն ալ պիտի որոշէ կարգ մը պետութեանց հետ համախորհուրդ հաշուեյարդարի ենթարկել Հայկական խնդիրը : Կարդացի յանձնաժողովին արուած հրահանգը : Սկզբունքով կ'ընդունիմ : Բայց ձեր արտաքին նախարարին առաջարկեցի կարգ մը բարեփոխումներ յանձնաժողովին իրաւասութեանց մասին : Վերջնական են այս առաջարկները : Եթէ Պապը Ալին ուրիշ առաջարկ մը ներկայացնէ, չեմ կրնար ընդունիլ : Ցաչս Անգլիոյ յոյժ ծանրակչիռ է ներկայ կացութիւնը : Սա պարագան ալ կ'ուզեմ պարզել որ քանի երկարին բանակցութիւնները՝ այնքան պիտի ծանրանան Անգլիոյ առաջարկները» :

Միւս կողմէ, Անգլիոյ մէջ Մ· կլատսթըն կը չարունակէ հանրային կարծիքը մեզի դէմ դրդռել :

×

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ դեսպաններուն կողմէ 13 Մայիս 1895ին Ապտիւլ Համիտ եւ արտաքին նախարարութեան յանձնուած յուշագիրը դլխաւորաբար կը պահանջէ վեց նահանգներէն ոմանք իրարու կցել եւ պահպեցնել անոնց թիւը :

Հայոց Պատրիարք Իզմիրլեանն է դեսպաններուն այս դաղափարը ներշնչողը : Նպատակն է առաւելագոյն հայահոծ շրջանները միացնել եւ կարեւոր հայ փոքրամասնութիւն մը երեւան բերել այն տեղերը :

Ցօդուածագիրը յետոյ յուշագրին մէջ ներկայացուած միւս պահանջներուն մասին մանրամասն տեղեկութիւն կուտայ եւ կը չարունակէ .

— Սասունի դէպքերուն առթիւ դեսպաններուն ուղարկած այս բարենորոգման նախագիծը վերջին ծայր ղղագրդռեց եւ մտահոդեց Ապտիւլ Համիտը, որ ի հարկին քալ դիտէր խոտիւ պաշտպանել պետութիւնը եւ իր գահը : Որոշած էր դեսպաններուն յուշագիրը վերադարձնել : Բայց դեսպանները մերժեցին եւ առնել : Դեսպաններուն նպատակը էր այս դէպքերուն համար պատասխանատու ընել կառավարը : Միայն կ'ուզէին աղդարարութիւն ուղղել անոր :

ՈՉԻՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԱԻԱԳ ԹԱՐԳՄԱՆԻՆ ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԵԱՄԲ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ ԵՏ ԿԱՌՆԵՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ԻՐԵՆՑ ՑԱՆԶՆԱԾ ՑՈՒՇԱԳԻՐԸ

ՍԱԼԻՀ ՄԻՒՆԻՒՐ ՓԱՇԱ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ ԿԸ ՊԱՏՄԷ

Ապտիւլ Համիտ կառավարութեան հրամայեց անպայման յուշագիրները վերադարձնել դեսպաններուն : Պապը Ալի սակայն չյաջողեցաւ ոեւէ կերպով զանոնք վերադարձնել : Այլեւս յուշագիրը Թղթատարի մէջոցաւ ղրկելէ տարբեր մէջոց չէր մնացած : Բայց անհնար կ'ըլլար հանդարտեցնել Ապտիւլ Համիտը, որ Գուրպան Պայրամի դիշերը մեծ եղբայրը՝ Սալիհ Միւնիր փաշան պալատ հրաւիրելով ըսաւ .

— Վաղը Գուրպան Պայրամ է : Սուգ բռնել պիտի տաք ինծի : Անպայման յուշագիրները պէտք է վերադարձնէք դեսպաններուն : Վաղը անոնց երթալով եւ առնել տալու էք այդ անարգ Թուղթերը :

Սալիհ Միւնիր փաշա պատասխանեց .

— Բայց ի՞նչ ըսեմ դեսպաններուն, խելք տուէք ինծի, ըսա այնմ խօսիմ :

(Շար·)

բու վրայ հանգստանալու: Կէսօրէն վերջ մարզադետնին մէջ կը խաղան եւ պտոյտի չեն երթար, յոգնած ըլլալով:

Յաջորդ օրը աշակերտներու եւ աշխատանքի բաժանումը կը կատարուի եւ ամէն ոք կը սկսի իր տառնճնած պարտականութիւնը կատարել խղճմտօրէն:

Ահա այսպէս սկսաւ կեանքը: Տղաքը ուրախ եւ զուարթ կ'անցընեն իրենց ժամանակը վայելելով հսկիչներու զուրգուրանքը:

Ապրի Կապոյտ Աչքը որ դիտէ այդ զգացումը դնել նորահաս սերունդին մէջ: Ա. Խաչիկեան

Կացութիւնը Եգիպտոսի մէջ

ՖԱՐՈՒՔ ԻՏԱԼԻՈՑ ՄԷՋ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ ԱՐՔԱՑԱՆ ՊԱՏԻՒՆԵՐՈՎ ԵԻ ԼԱՑԱՒ

Եգիպտոսի գահընկէց արքան Նափոլի հասաւ երէքշաբթի օր եւ ընդունուեցաւ սովորական պատիւներով, ինչպէս անցեալ տարի, երբ կը դիմաւորուէր իբրեւ իրական վեհապետ: Իտալացիները դինուորական պատիւներ ընծայեցին, յարդելով բոլոր դիւանագիտական ձեւակերպութիւնները եւ եթ մղեցին հարիւր թղթակից - լուսանկարիչները, ինչն ինքն Ֆարուքի խնդրանքով:

Գահընկէց արքան արտօնուած է Իտալիա բնակելու, որքան ատեն որ կ'ուզէ, պայմանաւ որ քաղաքական գործերէ հեռու մնայ: Արքայական դրօսանաւը Նափոլի մտաւ առաւտն կանուխ, ընկերակցութեամբ իտալական փոքր մարտանաւի մը: Առաջին այցելուն եղաւ Հռոմի եգիպտական դեսպանը, Ապտէլ Ազիզ, որ թագաւորին սենեկապետը եղած է նախապէս: Քափրիէն անցած ատեն, Ֆարուք յատկապէս խնդրած էր որ հեռացնեն լուսանկարիչները: Իտալական կառավարութեան ներկայացուցիչը թագաւորին զրօսանաւը մտնելով, հանրապետութեան նախագահին ողջոյնը հաղորդեց:

Թերթերը կը գրեն թէ կարելի չէ եղած յարմար բնակարան մը գտնել Նափոլիի մէջ եւ արքայական դերդաստանը առ այժմ իջեւանած է Քափրի, երկրորդական հիւրանոցի մը մէջ: Զբօսանաւէն իջած ատեն, երբ նաւաստիները «կեցցէ Եգիպտոսի եւ Սուտանի թագաւորը» կ'աղաղակէին, թագաւորը լացաւ:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԵՐՔԻՆ ԵԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գահիրէի անգլ. դեսպանը անմիջապէս խորհրդակցութեան ձեռնարկեց, վերսկսելու համար բանակցութիւնները եգիպտոսի հետ: Առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ զօր. Նեգիպի եւ վարչապետ Ալի Մահերի հետ: Կը կարծուի թէ Ֆարուքի հրաժարումը քիչ մը բարւոքած է կացութիւնը. բայց ուրիշ պարագաներ մտահոգութիւն կը պատճառեն, քանի որ դէմ դիմաց կը գտնուին երեք խմբակցութիւններ.— 1. Բանակին եւ իտատարդ սպաները, նախագահութեամբ զօր. Նեգիպի. —2. Անկախ քաղաքագէտներու խմբակցութիւնը, գլխաւորութեամբ վարչապետ Ալի Մահեր փաշայի. — 3. Ամենազօր «Վաֆտ»ը, որուն ծայրայեղ թեւը պատասխանատու կը համարուի Անգլիացիներու դէմ կատարուած՝ արիւնալի ցոյցերուն:

Վարչապետը եւ Նահաս փաշա Գչ. օր խորհրդակցեցան գահաժառանգին խնամակալութեան մասին, որ չէ կազմուած տակաւին: Պայման է որ խնամակալութիւնը վաւերացուի խորհրդարանին կողմէ: Երեսփ. ժողովը լուծուած ըլլալով, Նահաս փաշա առաջարկեց չեղեալ համարել այդ որոշումը եւ նիստի հրաւիրեց ժողովը: Հակառակ պարագային հարկ պիտի ըլլայ նոր ընտրութիւններ կատարել:

Եօթնամսեայ գահաժառանգն ալ «Սուտանի թագաւոր» հռչակուած ըլլալով, անհաճոյ կացութեան մը առջեւ կը գտնուին արեւմտեան պետութիւնները, որոնք մեծ մասով չեն ընդունած այս տիտղոսը: Կամ պիտի ճանչցան, եւ կամ դեսպանները եթ կանչելով, դործակատարներպիտի ձգեն:

× Վերջին լուրերու համաձայն, ձերբակալութիւնները կը շարունակուին: Հրապարակները եւ հեռաւոր դինուորներ պաշարման տակ առած են Ապտինի պալատը եւ թոյլ չեն տար որ պաշտօնեաները դուրս ելլեն:

Նոր կառավարութիւնը ջնջեց այն ատենդութիւնը որուն համաձայն կառավարութիւնը Ալեքսանդրիա կը փոխադրուէր ամառը, իբրեւ երկրորդ մայրաքաղաք:

ՍՊԱՆԻՈՑ դիկտատորը ծանր պայմաններ դրած է, դինուորական եւ օդանաւային խարիսխներ տրամադրելու համար Մ. Նահանգներուն: Կը պահանջէ մեծ դումար մը եւ երաշխիք՝ ի հարկին օդնութեան հասնելու, եթէ Սպանիա յարձակում կրէ:

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ արձակուրդին առթիւ երկաթուղիներու վարչութիւնը կրկնապատկելով 430 կառախումբեր աւելցուց ամենօրեայ 1000 կառախումբերուն վրայ: 31 Յուլիս եւ 3—4 Օգոստոսին խումբերուն վրայ: Յատկապէս մեկնումները տեղի կ'ունենան, աշխատաւորներու արձակուրդին համար: 1 միլիոն կը հաշուեն Փարիզէն մեկնողներու թիւը:

ԽԱՆԱՍՈՐԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 3ին, Վալապրի անտառին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ բոլոր կոմիտէներու, ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, կազմուած Խաչի եւ Նոր Սերունդի մասնաճիւղերու:

Պատուոյ նախագահութեամբ կարաւանի քաղաքապետ եւ երեսփոխան Պ. VICTOR SAVINE:

կը նախագահէ ընկեր ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԱՆ

կը բանախօսէ Camarade ROGER LERDAT եւ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին.— երգ, արտասանութիւն եւ նուագ:

Անտառին մէջ բացարձակապէս արգիլուած է կրակ վառել: Ժողովուրդին ջուրը եւ հանդիստը ապահովուած են: Դաշտին մէջ դուրսէն բան ծախել բացարձակապէս արգիլուած է:

Պուլի մրցում (Ա. եւ Բ. մրցանակ).— Եւրոպ. եւ հայկական պարեր ընկերակցութեամբ ծանօթ ջութակահար Պ. Ս. ՋԷՕՐՔԲՃԵԱՆի:

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի դիներով:

Երթեւեկի դիւրութեան համար Շրջ. կոմիտէն կը խնդրէ փութով վարձել տեղերը:

Մուտքը ազատ է:

×

Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի կողմէ վարձուած օթօքար, Պոմոնի Վալապրի անտառը կը մեկնի կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին: Նախօրօք արձանագրուելու համար դիմել ընկերներու՝ Ժ. Տէր Վարդանեանի, Յար. Գարաքէչեանի, Մ. Սարգիսեանի եւ Ե. Տէր Մեսրոպեանի:

ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Մարսէյլի Հայ Սկաուտներու բանակումի մեկնումը 1 Օգոստ. դիւերուան ժամը 12ին: Օթօքարը Պոմոնէն կը մեկնի Lacoue Commune du Noyer, Gap. H. A.:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, այս կիրակի, սովորական դաշտին մէջ:

Նախագահութեամբ Պ. Կ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆի:

Կը խօսի Տիկին Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ:

Ոստան Մեղրոյեան պիտի հնչեցնէ հայկական երգեր բարձրախօսով:

Պաղ ըմպելիներ, խորոված եւն., մատչելի դիներով: Կը հրաւիրուին Տէսինի եւ Լիոնի շրջանին հայրենակիցները, նոր սերունդին հետ:

Անձրեւի պարագային Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի փարիզեան շրջանին ընդհ. ժողովի դիւանը կը խնդրէ ծանուցանել թէ նոր վարչութիւնը կազմուած է հետեւեալ անդամներով.— Նախագահ Պ. Կարապետ Կարապետեան, փոխ նախագահ Օր. Մարի Մերտինեան, քարտուղար՝ Պ. Սերժ Մինթաճեան, փոխ քարտուղար Օր. Վարդուհի Այտինեան, դանձապահ Պ. Համբարձում Այտինեան: Առաջին անդամ ըլլալով երկու անդամներ առնուած են իպական սեռէն, պատրաստելու համար ապագայ վարչութեան անդամուհիները:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ԲՈՑԺ

ԺողՈ. ամսաթերթ բժշկութեան

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՕԳՈՍՏՈՍ, թիւ 140, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Երբ չաղանակագեղձը մեծնայ կամ թէ ինչո՞ւ չեն կրնար միջել մարդիկ (ՏՈՔԹ. Շ. ԱՁՎԱՁԵԱՆ).— Հոգիով հիւանդները (ՏՈՔԹ. ՍԵՐՈՐԵԱՆ).— Հաւատքը կը նպաստէ առողջութեան (ՏՈՔԹ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Հացաժանդը Հայաստանի մէջ (Գ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ).— Որձաւորութիւն (ՓՐՈՖ. ՊԼՊՊԼԵԱՆ).— Ագռամէջ (Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ).— Աղը ցաւի դեղ (ՏՈՔԹ. ԱՇՃԵԱՆ).— Խմել բայց ե՞րբ (ՏՈՔԹ. ՆՈՒԱԼԻ).— Հարցարան (ԽՄԲ.):

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք: Արտասահման 1000 ֆր.: Դիմել 17 rue Damesme, PARIS:

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՑԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած է արձանագրութիւնը Վենեսիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի 1952—1953 տարեշրջանին:

Վարժարանը կ'ապահովէ հայ տղուն տոհմային դաստիարակութիւն եւ կը բանայ անոր առջեւ համալսարանի դռները:

Պայմաններու եւ ուրիշ մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան.—

Direction du Collège Arménien Moorat - Raphael. Ai Carmini, Venise (Italie):

ՄԱՏԼԻՆ Կ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
JEAN - PIERRE VAVASSEUR

Փարիզ Ամուսնացած 26, Յուլիս 1952

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կաթ. Խաչի Պուլվար Օտտոյէ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athenes, Bar du Globeի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԻՄ ՑՈՒՇԵՐԸ

Բ. ՀԱՏՈՐ Գրեց՝ ՓԱՓԱԶԵԱՆ (ԿՈՄՄ)

610 մեծադիր էջ՝ 90 թանկագին պատկերներով: Բաժնուած վեց գլխաւոր մասերու.—

1.— Սահմանադրութեան առաջին օրերը Վասպուրականի մէջ: 2.— Պոլիսը այդ օրերուն: 3.— Սահմանադրական Թուրքիան: 4.—Հայկական բարենորոգումները: 5.— Համաշխարհային Մ. պատերազմը եւ Տարօնի աշխարհը: 6.— Կովկասի մէջ: Քաւելուած (պատմական վաւերագիրներ): Տպ. Համազգային ընկերութեան, Պէյրութ, 1952

ԱՆՏԻՑԻԻ ՏԵՐԱՆՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անթիլիասի ծերանոցը պէտք ունի, յատկապէս Օգոստոս ամսուան համար, փոխարինող խոհարար - խոհարարուհի մը: Դիմել Պ. Ա. Աճէմեանի. 56, rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 03-19:

Լոյս տեսաւ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին անիւը

(Կատակերգութիւն երեք արար), եւ

ԱԶԳԱՑԻՆ ԲՈՐԵՐԱՐ ՄԸ

(Զաւեչա - ողբերգ. մկն արար), միեւնոյն հատորին մէջ: Գին 400 ֆր., Արտաս. 2 տոլ.

×

Մամուլի տակ է

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՑ

(Թատերգութիւն երեք արար):

Յաջորդաբար կը հրատարակուին նաեւ նոյն հեղինակին՝ «ԿԻՆՍ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ է», «ՕԺԻՏԸ», «ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ», «ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ» թատերգութիւնները:

Կանխիկ ապսպրանքներու հասցէ՝ M. J. Latifian 34, Rue de l'Amiral Mouchez Paris (14):

CERF - VOLANT «LA CIGOGNE»

Marque et modèle déposés

Աժան եւ առողջարար խաղալիք մը

«ԱՐԱԳԻԼ» վաճառանիշով ԹՌՈՒՑԻԿԸ

Ձեր տղոց արձակուրդին համար լեռը, թէ ծովափը, օդափոխութեան կայաններու մէջ թէ դաչտահանդէսներու մեծագոյն զբօսանքն է ԹՌՈՒՑԻԿը, մեծերու թէ փոքրերու համար:

Թիւ 3ը 100 ֆրանք, թիւ 4ը 125 ֆր. թիւ 5ը 150 ֆրանք, թիւ 6ը 175 ֆր. թիւ 7ը 200 ֆրանք: Առանց դերձանի 20 ֆրանք պակաս:

Առաքումները կը կատարուին փոխան դրոշմաթուղթի: Մեծաքանակի համար մասնաւոր զեղչ:

Կեդրոնատեղին՝ Géorges 2 Ave. Général Le Clerc St. Raphael (Var):

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Ծերիկեան գրատունը, 13 Rue des Dominicaines.

Ծախու է

Փարիզի մօտակայ արուարձաններէն Սարսէլի մէջ, դերձակի խանութ մը, կեդրոնական հրապարակին՝ Paris—Chantilly պողոտային վրայ, autobusի կայան եւ կայարանէն 6—7 վայրկեան: Բնակութեան համար յարակից մասեր եւ cave: Շատ յարմար դին: Երեք տարուան պայ վերանորոգելի: Տարեկան վարձք 10.000:

Դիմել դերձակ ELGAի, Place du XI Novembre, Սարսէլ: Tél. Sarcelles 49, (Ժամը 7էն 9 եւ 1էն 3): Այս ծանուցումը ներկայացնողին որոշ զեղչ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)